

ISSN 1105-4239

ΣΙΦΝΙΑΚά

ΕΠΕΤΗΡΙΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΥΛΗΣ ΤΗΣ ΣΙΦΝΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ
1992

Β' / Π'

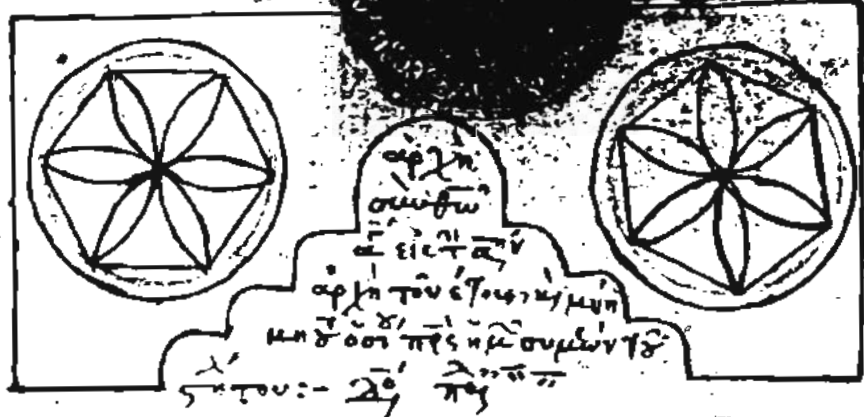

ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

**ΘΕΟΔΩΡΟΥ Π. ΓΑΪΤΑΝΟΥ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Θ. ΓΑΪΤΑΝΟΥ
ΙΩΑΝΝΟΥ Θ. ΓΑΪΤΑΝΟΥ**

ΣΙΦΝΙΑΚΑ

**ΑΘΗΝΑΙ 1992
ΕΤΟΣ Β΄ - ΤΟΜΟΣ ΙΙ΄**

εΙ ΑΧΑΡΙΣ ΑΠΑΩΡΘ ΕΠΙ ΤΗ ΘΕΚΩΝΗ ΚΗΦΑΝΟΥ
 ΓΙΑΣ ΜΕ ΤΕΣ ΜΕΛΩΝ ΔΙ... και εις οσην μερου
 τωι θαυματων σου δαμου μεθα τον νοσημα τωι τωι α
 σια αρρυ... μνοι πγ... πατερ οσι | ε χεις ον τω
 θεον | κε τευ ε ε υπερ των φων κρωι... πγ
 πνευματι ατι ω σωτηριμενος α τωι ελοτε και
 η επγ... πατων ο ε φων και α... ρα τωι συμπαθηρι και
 σωδ η κη φως διε φασι τον ενι αυτου ου ου του ευ
 γουσι φων κη φων ε ει ρη ε τωι ορθω δελωντα πρ...

Μουσικό χειρόγραφο της Μονής Προφήτου Ἡλίου (βλ. σελ. 21 ἐπ.)

ΣΙΦΝΙΑΚΑ

ΕΠΕΤΗΡΙΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΥΛΗΣ ΤΗΣ ΣΙΦΝΟΥ
ΑΘΗΝΑΙ 1992 ΕΤΟΣ Β΄-ΤΟΜΟΣ ΙΓ΄

Συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα κλάσματα ἵνα μὴ τι ἀπόλλυται.
Ἰωάνν. ΣΤ΄, 12.

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ
ΣΙΜΟΣ ΜΙΑΤ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ
Ἀμμοχώστου 18α - Περισσός - 142 33 Ν. Ἰωνία, Τηλ. 2797.317
Τυπογραφεῖο ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε., Ἀρδηττοῦ 12-16,
116 36 Ἀθήναι, Τηλ. 9214.452

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

● Κατάλογος τῆς ἰδιωτ. Συλλογῆς Γ. Γαϊτάνου	σελ. 7
● Ἱερά Πατριαρχική Μονή Προφήτου Ἠλιοῦ	σελ. 21
● Ἀνέκδοτα Νομικά Ἐγγραφα Σίφνου	σελ. 103
● Τό δημοψήφισμα ἐκλογῆς βασιλέως τὸ 1862	σελ. 141
● Σημειώματα, βιβλιοκριτικά, βιβλιοπαρουσιάσεις	σελ. 152
● Περί Ἀχλυμπάρη, συμπληρωματικά	σελ. 158
● Ἱστορικό Ἀρχεῖο Σίφνου	σελ. 159
● Εὐρετήρια	σελ. 179

Copyright Σ.Μ. Συμεωνίδη

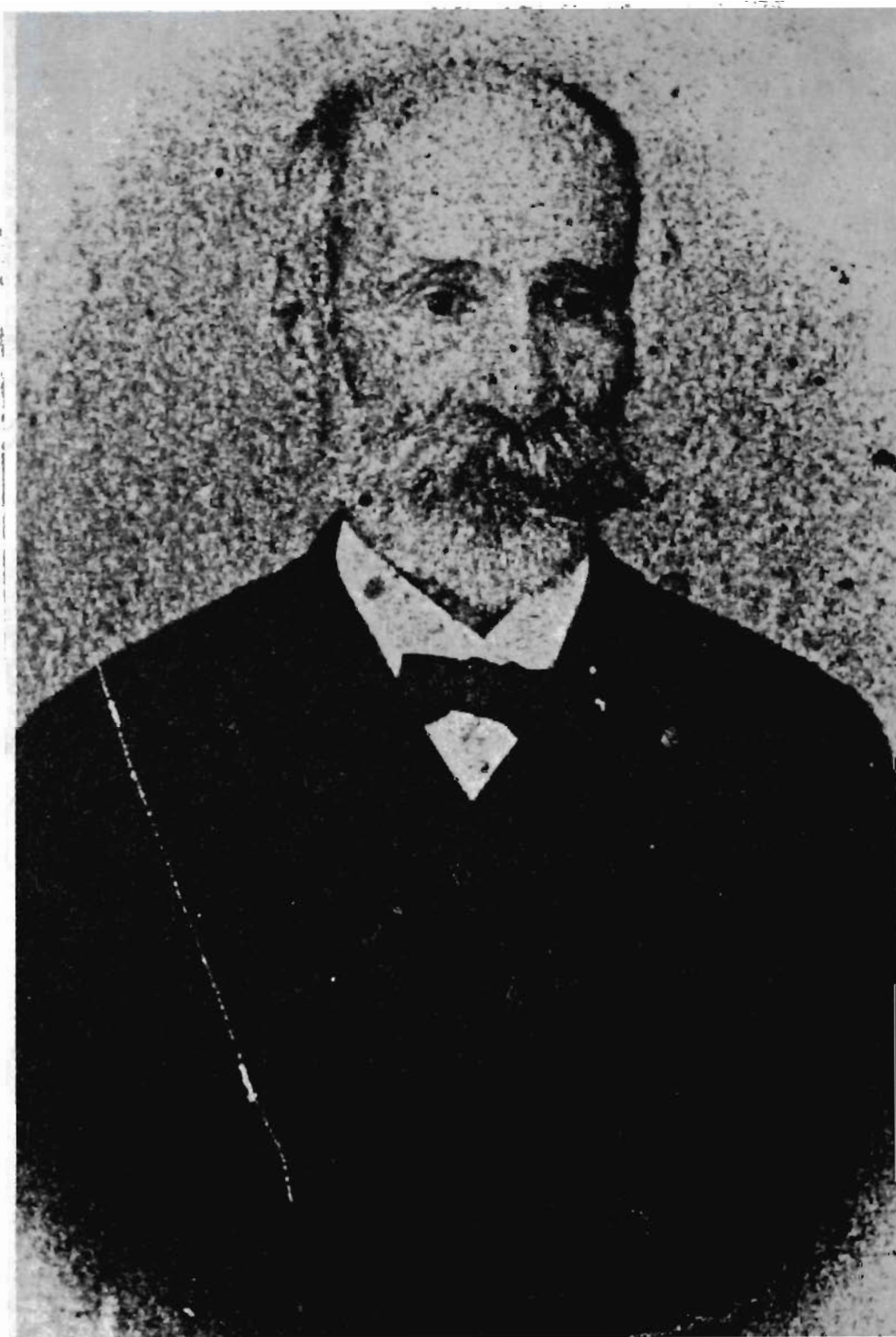

ISBN 1105-4239

Ἡ ΣΦΡΑΓΙΔΑ ΤΟΥ ΕΞΟΦΥΛΛΟΥ προέρχεται ἀπὸ ἔγγραφο τῆς 19ης Μαΐου 1822 πού ἀπέστειλαν «οἱ κάτοικοι τῆς νήσου Σίφνου» πρὸς τοὺς Ἀρμοστὰς τοῦ Αἰγαίου Πελάγους. (Μπενάκειο Μουσεῖο. Ἀρχεῖο Ἀγῶνος. Φάκ. 87/3). Εἶναι ἡ παλαιὰ «ΣΦΡΑΓΙΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΣΙΦΝΟΥ».

- Συνεργασίες τρίτων δημοσιεύονται ἐφ' ὅσον εἶναι πρωτότυπες καὶ βασίζονται σὲ ἀνέκδοτα, περὶ Σίφνου, στοιχεῖα. Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ ἀποστέλλονται στὸ περιοδικό σὲ φωτοαντίγραφα, προκειμένου νὰ καταχωρισθοῦν στὸ συγκροτούμενο Ἱστορικό Ἀρχεῖο Σίφνου. Ἐργασίες πού δὲν δημοσιεύονται, ἐπιστρέφονται.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΕΤΡΟΥ ΓΑΪΤΑΝΟΣ
Διδάσκαλος (1816- 1897)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΘΕΟΔ. ΓΑΪΤΑΝΟΣ
(1860-1931)
Καθηγητής - Βουλευτής

ΙΩΑΝΝΗΣ ΘΕΟΔ. ΓΑΪΤΑΝΟΣ
Ίατρος (1862-1924)

ΣΙΜΟΥ ΜΙΑΤ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ
ΓΙΩΡΓΟΥ ΝΙΚ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΛΥΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ Γ. ΓΑΪΤΑΝΟΥ

Ἡ ἀποκάλυψη τοῦ ἱστορικοῦ βίου κάθε τόπου γίνεται δυνατή ἀπό τίς μαρτυρίες τῶν πηγῶν. Μία ἀπό τίς πηγές αὐτές εἶναι καί τὰ διάφορα ἔγγραφα πού ἀποκαλοῦνται «λυτά», συνήθως μονόφυλλα, καί περιλαμβάνουν κείμενα ποικίλου περιεχομένου, ὅπως δικαιοπραξίες, ἐπιστολές, σημειώματα κ.ἄ. Οἱ λεπτομέρειες τῶν ἐγγράφων αὐτῶν παρέχουν μεγάλες δυνατότητες κατανοήσεως πολλῶν πτυχῶν τοῦ κοινωνικοῦ βίου τοῦ παρελθόντος κάθε τόπου καί δημιουργοῦν τίς προϋποθέσεις γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς Ἱστορίας του.

Μέχρι σήμερα ἦταν γνωστές δύο συλλογές λυτῶν ἐγγράφων τῆς Σίφνου, οἱ ὁποῖες ἐβοήθησαν σημαντικά στήν ἀνασύνταξη τῆς Ἱστορίας της. Ἐκείνη τοῦ ἀειμνήστου Γεωργίου Σοφ. Μαριδάκη, καθηγητοῦ-ἀκαδημαϊκοῦ, ἀπό τήν ὁποία ἔχουν δημοσιευθεῖ τὰ μισά περίπου ἔγγραφα, καί ἡ ἄλλη τῶν ἀειμνήστων, ἐπίσης, συμπολιτῶν Νικολ. Ἄπ. Βάου καί Εὐαγγέλου Δημ. Βάου, ἀπό τήν ὁποία ἔχει δημοσιευθεῖ τό 1/3 περίπου τῶν ἐγγράφων της.

Ἦδη, μία νέα συλλογή λυτῶν ἐγγράφων, θεματικά πολυδιάστατη, ἀνασύρεται ἀπό τό ἔρεβος τῆς λήθης γιά νά φωτίσει μέ τὰ πολύτιμα στοιχεῖα της διάφορες πτυχές τοῦ ἱστορικοῦ παρελθόντος τοῦ νησιοῦ μας. Πρόκειται γιά τή συλλογή ἐγγράφων τοῦ ἀειμνήστου διδασκάλου Γεωργίου Θ. Γαϊτάνου, ἡ ὁποία, ὕστερα ἀπό ἐξήντα ὀλόκληρα χρόνια ἀπό τοῦ θανάτου του (1931), χάριε στή θυγατέρα του κ. Εὐρυδίκη Γαϊτάνου, τέως ὑπάλληλο τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, ἔρχεται στό φῶς τῆς δημοσιότητος. Τά «Σιφνιακά» πού μέ τόν πρῶτο τόμο τους ἐνέπνευσαν τήν ἐμπιστοσύνη τῆς κ. Γαϊτάνου, ὥστε νά τους παραχωρήσει ὀλόκληρη τή Συλλογή σέ φωτοαντίγραφα, τιμοῦν τή μνήμη τοῦ ἐμπνευστοῦ τῆς συγκροτήσεώς της καί τῶν ἄλλων μελῶν τῆς διακεκριμένης οἰκογενείας Γαϊτάνου σέ εἰδικές σελίδες τους, διαδηλώνοντας μέ αὐτόν τόν τρόπο τήν εὐγνωμοσύνη τους.

Ἡ «Συλλογή Γαϊτάνου», ὅπως θά ἀποκαλεῖται ἐφεξῆς, περιλαμβάνει δύο μεγάλες κατηγορίες ἐγγράφων εἰδολογικά διάφορες: α) παλαιά ἱστορικά τῆς Σίφνου, κυρίως, καί ἐλάχιστα ἄλλων νησιῶν καί περιοχῶν καί β) ἔγγραφα τῆς οἰκογενείας καί, ἰδιαίτερα, τήν προσωπική ἀλληλογραφία τοῦ Γεωργίου Θ. Γαϊτάνου, τήν αὐτοβιογραφία του, παλαιές ἐφημερίδες, ἐκδόσεις του κ.ἄ. Τά ἔγγραφα τῆς πρώτης κατηγορίας, ποικίλου περιεχομένου, χρονολογοῦνται ἀπό 1689-1877, ἐνῶ τῆς δεύτερης ἀπό 1844-1931.

Μία συνολική παρουσίαση τῆς συλλογῆς, σέ γενικές γραμμές, δίνεται στή συνέχεια μέ δημοσίευση τοῦ καταλόγου πού καταρτίσαμε. Ἡ σύνταξη του ἔγινε κατά περιληπτικό τρόπο, ἀλλ' ἄρκετά περιγραφικό, ὥστε νά εἶναι

εύχερης ή χρησιμοποίηση μεγάλου αριθμού στοιχείων από τυχόν ενδιαφερομένους εϋθύς άμέσως. Έγγραφα τής συλλογής πού δημοσιεύονται αυτούσια σε άλλα θέματα του παρόντος τόμου, έπισημαίνονται καταλλήλως. Η δημοσίευση τών ύπολοίπων θά πραγματοποιηθει προσεχώς με τήν ανάπτυξη ειδικών μελετών πού προγραμματίζονται.

Σ.Μ.Σ./Γ.Ν.Θ.

Ι. ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΑΛΑΙΑ

Α΄ ΠΩΛΗΤΗΡΙΑ

1. Καντζελαρικό, 1689, Αϋγούστου 29. «Η κερά Κατερίνα θυγάτηρ του ποτέ Γεώργη Πρεζάνη πουλεϊ... τής κερά Πολύχρονης γυνής του ποτέ Ίωάννη Γεώργη Άποστόλου, τό λιβαδάκι όπου έχει εις τό Βαθύ διά ρεάλια πέντε...». Μάρτυρες: παπα-Νικολός Γοζαδίνος, Γιάκουμος Σκουταργιώτης. Καντζιλιέρης: Γεώργιος Άναγνώστου Τουλάκης.

2. Ίδιωτικό. 1695, Φεβρ. 10. «Ο κύρ Νικόλας Τζερίγου... πουλεϊ καί παραδίδει του κύρ Νικολού υίός Ίωάννη Γεώργη Άποστόλου τό χωράφι όπου έχει με συκαϊς καί ένα δενδρό έλιās στή Νεράϊδα... διά ρεάλια έπτά...». Μάρτυς, κύρ Άντώνης Κορλαρής, Γραφεύς, Γεώργιος Άναγνώστη Κουρτεζās.

3. Ίδιωτικό. 1699, Ίουλίου 13. «Ο κύρ Άντώνης Ίωάννη Πρεζάνης... πουλεϊ καί παραδίδει... του κύρ Νικολού Ίωάννη Γεώργη Άποστόλου τό μερδικόν του τό χωράφι όπου έχει εις τό λιβάδι του Βαθιου από του κυρού του... διά ρεάλια πέντε». Μάρτυρες: παπα-Ίωάννης Κάτζας, παπα-Άντώνης Θωμά. Γραφεύς: Άναγνώστης Ποτεντάκης.

4. Καντζελαρικό. 1700, Μαρτίου 9. «Η καιρά Φλουρέντζα γυνή του ποτέ Νικόλα Γεώργη Γαλίφου... δίδει καί παραδίδει... του Νικολού Ίω. Γεώργη Άποστόλου τό άμπέλι όπου έχει στή Σκάφη... διά νά πληρώνη τό χαράτζι του ίδιου άμπελιου... ξεκαθαρίζοντας ότι τούς Κολητεράνους του ίδιου άμπελιου έπήραν το γνῶσιν καί κανείς δέν ήθελε νά τό πάρη μόνο διά τό χαράτζι επειδή καί νά είναι έρημο καί χαράτζι βαρύ». Μάρτυρες: Σκευοφύλαξ Σίφνου, παπα-Άποστόλης Μπουτιέρος. Γραφεύς: Ίωάννης ιερέυς Ντολφίν πρωτοπαπās καί καντζιλιέρης Σίφνου.

5. Άντίγραφο άνυπόγραφο. 1713 Δεκ. 20. «Ο καθηγούμενος του Προφήτου Ήλιου παπα κύρ Γεράσιμος με τούς σύν αυτώ πατέρας πουλουν καί παραδίδουν... τό χωράφι με θεμωνιά πού έχουν εις τον Άγιον Άνδρέα από τής ποτέ Μαρίας Στριμίγκη... του κύρ Νικολού (χωρίς άναγραφή έπωνύμου), διά ρεάλια έξι, ως καθως οι άποκοφτάδες τό έπόκοψαν, ο μάστρο Γεώργης Νικολού Ραφελέτου καί Ίωάννης Χαλκιās...». (Βλ. σελ. 75, έγγραφο Νο 2).

6. Ίδιωτικό. 1714, Ίανουαρ. 2. «Ο μάστρο Γεώργης Νικολού Λούκα Ραφελέτου... πουλεϊ καί παραδίδει... τό λουρι τό χωράφι, πού έχει στους Λούρους του κύρ Νικολού Ίωάννη Άποστόλου... διά ρεάλια ένα...». Μάρτυρες: Άγγελέτος Κάτζας, Γεώργης Φιδέλες. Γραφεύς: Άναγνώστης Ποτεντάκης.

7. Ίδιωτικό. 1714, Ίουνίου 20. «Ο σιόρ Άντωνάκης του παπα Ίωάννη Ρωμανου πουλεϊ του κύρ Ίωάννη Άντωνη Κούκια τό χωραφάκι όπου είναι εις τή Ράχη τό όποιον κατάγεται από τής κερά Λαμπρής τής Κιμουλιάτισσας... καθως τό έστιμάρησεν ο κύρ Άπόστολος Κουζουρη... διά γρόσια πέντε...». Μάρτυς, Γεώργης Πολυχρόνης. Γραφεύς, διάκος Ναδάλες.

Όπισθεν του έγγράφου: 1714, Ίουνίου 28. «Με τό νά σηκωθή ο Νικολός Πολυχρόνης νά ρεκοσύρη ώσαν κολητεράνος, έστρεψε ο κύρ Γεώργης τό πρᾶμα καί τήν

πούληση καί εἶναι νοικοκύρης ὁ Νικολός. Διάκος Ναδάλες ἔγραψα».

8. Ἰδιωτικό. 1714, Ἰουνίου 20. «Ὁ σιὸρ Ἀντωνάκης τοῦ ποτέ παπα-Ἰωάννη Ρωμάνου πουλεῖ... τό χωράφι ὁποῦ εἶναι στή Ράχη τοῦ κύρ Νικολοῦ Ἀποστόλου, τό ὁποῖο κατάγεται ἀπό τῆς Λαμπριανῆς τῆς Κιμουλιάτσας... καί τοῦ ἐμέτρησεν γέννημα πινάκια 10 καί σιτάρι πινάκια τρία ἡμισυ καί ἄσπρα ρεάλια δύο ἡμισυ, ὅλα ρεάλια πέντε Νο 5 ὡς καθῶς τό ἐπόκοψεν ὁ κύρ Ἀπόστολος Κουζουρῆς καί ἐπλήρωσε καί τό χαράτζι τοῦ ἰδίου χωραφίου...». Μάρτυς, Ἀναγνώστης Μαλόβριος. Γραφεύς, Ἀναγνώστης Ποτεντάκης.

9. Ἰδιωτικό. 1714, Σεπτ. 14. «Ὁ κύρ Νικολός Ἀντώνη Τραγάνη πουλεῖ... τό χωράφι ὁποῦ ἔχει στοῦ Μπαρίκου... μέ τή θεμωνιά καί ἀλώνι καί σπιτάκια... τοῦ κύρ Ἰωάννου Ἀποστόλου Φραγκούλη διά ρεάλια πέντε, Νο 5 καθῶς οἱ ἀποκοφτάδες τό ἐπόκοψαν, ὁ κύρ Ἰωάννης Χαλκιᾶς καί Ἰωάννης Ποδενές...». Μάρτυρες: Ζαχαρίας ἱερεὺς, Γεώργης Τριαντάφυλλος. Γραφεύς, Ἀναγνώστης Ποτεντάκης.

10. Ἰδιωτικό. 1714, Νοεμβρ. 10. «Ἡ κερά Μαρία θυγάτηρ Κατερίνας Ἰωάννη Ἀβραῦ μαζί μέ τήν ἀδελφήν τῆς τῆ Φλουρέζα πουλοῦν... τό χωράφι πού ἔχουν γονικόν τως εἰς τοῦ Μπαρίκου τοῦ κύρ Ἰωάννη Ἀποστόλου Φραγκούλη... (διά) ἄσπρα ἔβδομητά, ἤγουν ρ(εάλια) 70, σύμπλιος ὁ ἴδιος ἀγοραστής...». Γραφεύς καί μάρτυς: Ἀναγνώστης Ποτεντάκης.

11. Ἰδιωτικό. 1738, Αὐγ. 13. «Ὁ κύρ Ἀντώνης Ἰωάννου Ἀργυροῦ μαζί καί ἡ γυναίκα του καί τά παιδιά του... πουλοῦν... τό ἀμπέλι ὁποῦ ἔχουν στίς Καμάρες ἀπό τοῦ Μαρκάκη τό μερδικό διά ρεάλια δεκαοκτώ Νο. ρ. 18 τοῦ Γεωργάκη Ἰωάννη Μάρκου...». Μάρτυρες (οἱ ἴδιοι τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9): Ζαχαρίας ἱερεὺς, Γεώργης Τριαντάφυλλος. Γραφεύς: Χοροπίσκοπος Σίφνου Ποτεντάκης (ἡ γραφή εἶναι τοῦ Ἀναγνώστη Ποτεντάκη, ἱερέως πλέον καί χωρεπισκόπου Σίφνου).

12. Ἰδιωτικό. 1743, Μαρτίου 10 (;). «Ἡ Μαργετοῦ γυνὴ Ἀντώνη Ἀργυροῦ πουλεῖ... τό χωράφι εἰς τὰ Κοπριανά... τοῦ ἀνιψιοῦ τῆς τοῦ κύρ Γεώργη Ἰωάννη Μάρκου διά ρεάλια ὀκτώμισυ Νο ρ(εάλια) 8...». Μάρτυς, Μανώλης Καλέργης. Γραφεύς: Χοροπίσκοπος Σίφνου (Ποτεντάκης).

13. Ἰδιωτικό. 1746, Δεκ. 21. «Ὁ ἀφέντης παπα-λογοθέτης Πρατικός... πουλεῖ τὰ μισὰ δέντρα μέ τό χωράφι τό ἐμισόν τοποθεμένα στοῦ Βανγέλλου, ὁποῦ ἔχει ἀγορά ἀπό τοῦ Μαρκάκη Ἀβραῦ, τοῦ κύρ Ἰωάννη Νικολοῦ Πολυχρόνη νά μοιράζουσαν στήν μέση τόν καρπὸν, τόσον στά δεντρά, ὡσάν καί στο χωράφι καθῶς τάχαν καί ἀπό τοὺς γονέους τῶνε καί ὁ κύρ Ἰωάννης ἔδωκεν καί ἐμέτρησεν τοῦ ἀγίου λογοθέτου ρεάλια τέσσερα, Νο ρ. 4...». Ὑπογράφουν: ὁ σακελήου Σίφνου μαρτυρῶ, ὁ λογοθέτης Σίφνου στέργω. Γραφεύς: Μανώλης Καλέργης.

14. Ἰδιωτικό. 1748, Δεκ. 11. «Ὁ δραγουμάνος τοῦ Β(ασιλικοῦ) Στόλου ἐπιβεβαίωθ' ἄνωθεν. «Ὁ μάστρο Μάρκος Νικολοῦ Γεωργάκη Μούρμουνα μαζί καί ἡ συμβία του ἡ Κατερίνα πουλοῦν... τό λιβάδι πού ἔχουν εἰς τό Βαθὺ μέ συκιές καί δενδρά..., ἐβγάζοντας ἓνα δεντρό ὁποῦναι μέσα τοῦ Ἁγίου Νικολάου, τοῦ Γιωργάκη Ἰωάννη Φραγκούλη... (διά) ρεάλια ἐξήντα πέντε Νο ρ(εάλια) 65...». Μάρτυρες: παπα-Νικολός Ποτεντάκης, Μανώλης Καλέργης. Γραφεύς: Ἀπόστολος ἱερεὺς καί χωροπίσκοπος (ὁ Ποτεντάκης, κατὰ τὴν γραφή του).

15. Ἰδιωτικό. 1776 & 1777, Φεβρ. 2. «Ὁ κύρ Ἰωάννης Ἀφεντάκη πουλεῖ... τό λουρί τό ἀμπέλι εἰς τὰ Κοπριανά τοῦ Νικολοῦ Διακῆ διά ρεάλια δέκα καί παράδες (δέκα), Νο ρ(εάλια) 10:10...». Μάρτυρες: ὁ ἠγούμενος Ἀθανάσιος (Φιλιππάκης, κατὰ τὴν γραφή του σέ ἄλλο ἔγγραφο) καί ὁ Ζωρξῆς Μπάος. Γραφεύς: πρωτοπαπᾶς Σίφνου Ποτεντάκης (ὁ ἀνωτέρω χωροεπίσκοπος, κατὰ τὴν γραφή του, ἤδη πρωτοπαπᾶς).

16. Ἰδιωτικό. 1804, Ἰουνίου 7. «Μέ τό νά ἔχη ὁ κύρ Μανολιός Γεναρδῆς γράμμα καντζηλαρικόν καί νά κατασταίνει ἐπιτροπικούς τῆς περιουσίας του τόν σιὸρ Κωνσταντάκη Μάτζα καί σιὸρ Βιτωράκη Μάτζα...», οἱ τελευταῖοι «πουλοῦν... τό σπίτι ὁποῦ ἔχει τοποθεμένο εἰς τὴν Καταβατὴν μέ τό κηπάρι, τῆς Φλουρέζας γυνῆς

τοῦ ποτέ Νικολάκη Κουλούρη, διά γρόσια ὀγδοήντα, ἦτοι Ν. γρ(όσια) 80...». Ὑπογράφουν «οἱ ἄνωθεν ἐπίτροποι», Κωνσταντῖνος Μάτζας (ὁ ὁποῖος συμπληρώνει ἰδιοχείρως: «ἡ ἐνορία τοῦ ὀσπητίου νά εἶναι εἰς τόν Χριστόν») καί Βιτώριος Μάτζας. Γραφεύς: Ἀπόστολος Βαφίας.

17. Ἰδιωτικό. 1819, Αὐγ. 23. «Ὁ Κωνσταντῖνος Τζοῦκος ὁμοῦ καί ἡ συμβία του πωλοῦν... τό χωράφι ὅπου ἔχουν προυκίο τους τοποθεμένον εἰς Πλακωτόν, εἰς τόν κύρ Γεώργη Μπενάκη διά τετρακόσια γρόσια, ἦτοι νομ. 400 καί τοῦ δίδει ἀπάνω εἰς τό χωράφι ὁ Γεώργης εἰς τοῦ Μουγκοῦ τό κάτω λουρί...». Μάρτυρες: παπα Ἀποστόλης Κάτζας. Γεώργης Ἀντώνη Ὁρφανοῦ, Βασίλειος Κατζαρίδης. Γραφεύς: Ἀρχων τοῦ Εὐαγγελίου Ποτεντάκης.

18. Ἰδιωτικό. 1822, Μαρτίου 6. «Ἡ Μαρία τοῦ ποτέ Γεωργάκη Τριανταφύλλου γυνή, πουλεῖ τό χωράφι ὅπου ἔχει εἰς τ' Ἀνεμορδίλη, εἰς τόν Ἰωάννη υἱόν Ἀντώνη Σάρη, διά γρόσια πέντε, ἦτοι 5...». Μάρτυς: Δημήτριος Σταυριανός. Γραφεύς: Ζουάννης Θεολόγος.

19. Ἰδιωτικό. 1822, Νοεμβρ. 24. «Ὁ κύριος Δημήτριος Νίκου Μπάου... πουλεῖ πρὸς τόν κύριον Ἰωάννη Ὄθωναῖον τό χωράφι του μέ θεμωνιάν καί ἀλώνι κείμενον εἰς Πλακωτόν, κληρονομικῶς δοσμένον πρὸς τήν συμβίαν του ἀπό τήν μακαρίτισαν θείαν του Φραζεσκίαν Κωνσταντίνου Μάτζα, διά γρόσια 300...». Ὑπογράφουν: Δημήτριος Νίκου Μπάου στέργω καί βεβαιώνω, Γεώργιος Κ (;) Ὄθωναῖος μαρτυρῶ. Γραφεύς: Ἀπόστολος Ὄθωναῖος (πρὸ τῆς ὑπογραφῆς του τό τεκτονικό σύμβολο τῶν δύο παραλλήλων γραμμῶν).

20. Ἰδιωτικό. 1826, Ἀπριλίου 9. «... δῆλον ὅτι πουλεῖ... ὁ Γεώργης Τομάζου τήν μάντρα εἰς τόν τόπο ὅπου ἔχει μέσα στῆς ἀδελφῆς του διά θεμωνιάν εἰς τήν Χαλακιάν καί ἀγοράζει ὁ ἀνιψιός του ὁ Γιάννης τ' Ἀντώνη διά γρόσια ὀγδοήντα Νο 80...». Ὑπογράφει μόνον ὁ Γεώργης Καλλάκης γραφεύς καί μάρτυς.

Β' ΔΑΝΕΙΑ

1. Ἰδιωτικό ἔγγραφο. 1746, Ὀκτ. 6. «Ἡ κερά Κατερίνα Ἀντώνη Κατζαρίδη ὁμοῦ μέ τόν ἄντρα της τόν μάστρο Μάρκο... ὁμολογοῦν πῶς ἔλαβαν καί ἐπερίλαβαν ἀπό τόν μάστρο Γεώργη Ἰωάννη τοῦ Μάρκου ρεάλια τόν ἀριθμόν ἐξήντα πέντε, Ν. ρεάλια) 65, τά ὅποια τά ἐχρειάστηκαν καί τά ἔδωσαν τοῦ ἀφέντη χοροπισκόπου» γιά τήν ἐξόφληση δύο δανείων πού τούς εἶχε χορηγήσει ὁ τελευταῖος «εἰς τά τριανταπέντε καί εἰς τά σαράντα τέσσερα». Στόν νέο δανειστή παραχωροῦν «τό λιβάδι μέ τά δέντρη ὅπου ἔχουν γονικόν ἰως εἰς τό Βαθύ... καί τά μονιάσματα εἰς τοῦ Κοσκινᾶ μέ δύο δένδρη ἐλαιοῦ... νά τά καρποτρώγῃ καί νά τά ποσεδέρη ἕως νά λάβῃ τό ἐδικόν του...». Μάρτυρες: Νικόλαος ἱερεὺς Ποτεντάκης, Μανώλης Καλέργης. Γραφεύς: Ἀπόστολος ἱερεὺς καί χωρεπίσκοπος Σίφνου.

2. Ἰδιωτικό. 1780, Ἰανουαρ. 12. «... ὅτι ἔλαβε ὁ πανοσιώτατος παπα κύρ Ἀθανάσιος Φιλιππάκη(ς) παρά τοῦ σιόρ Γιαννοῦ Σοφιανοῦ ρεάλια ἐβδομῆντα ἦτοι ρ. 70 μέ διάφορον πρὸς τά δέκα ἔντεκα...». Ὑπογράφουν: παπα Ἀποστόλης Μπουτέρος μάρτυς καί προηγούμενος Ἀθανάσιος (τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ), «ὑπόσχομαι». Γραφεύς: Ζαννῆς Τριαντάφυλλος. (βλ. σελ. 77).

3. Ἰδιωτικό. 1781, Σεπτ. 2. «... ἡ κερά Μαρία γυνή τοῦ ποτέ κύρ Γεώργη Παχῆ ὁμοῦ καί τά παιδιά της... ἔλαβον παρά τοῦ κύρ Ἀθανασίου προηγούμενου ρεάλια τόν ἀριθμόν σαράντα, ἦτοι ρ. 40, διά τά ὅποια τοῦ βάζω ἀμάχι τό ἓνα λιβάδι στό Βαθύ ἀπό τά δύο ὅπου ἔχει...». Μάρτυρες: ὁ σκευοφύλαξ Σίφνου, Γιώργης Τεπεράκης. Γραφεύς: Γεώργης Ντολφίν. (βλ. σελ. 77).

4. Ἰδιωτικό. 1787, Δεκ. 21. «... ἡ κερά Μαρία γυνή τοῦ μακαρίτη Γεώργη Ἰω. Φραγκοῦλη... ἔλαβεν ἀπό τόν κύρ Σταμάτην Πρόκον ρεάλια ἐβδομῆντα ὀκτώ, Νο. ρ.

78 καί νά τοῦ πλερώνῃ τό διάφορον τά δέκα ἔντεκα τόν κάθε χρόνο...». Μάρτυρες: καθηγούμενος τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ Νικηφόρος, προηγούμενος Ἰγνάτιος. Γραφεύς: ὁ σακελλάριος Σίφνου Ποτεντάκης (Ἀπόστολος, ὁ ἀπό χωρεπίσκοπος καί πρωτοπαπᾶς, ὅπως φανερώνει ἡ γραφή του). (Βλ. σελ. 77).

5. Ἰδιωτικό. 1798, Φεβρ. 15. «... ὁμολογεῖ ὁ Ἀντώνης Χαρχάλης πῶς ἔλαβε... ἀπό τόν Φραζέσκο Γεώργη Ραφελίου ρεάλια τόν ἀριθμόν 100... πρὸς τά δέκα ἔντεκα τόν χρόνο...». Μάρτυρες: Νικόλαος Κά(τ)ζας, Ἀνεγνώστης Δελάστης. Γραφεύς: Ζώρξης Μαρινιού Μπᾶος.

6. Ἰδιωτικό. 1813, Φεβρ. 11. «... ὁμολογοῦμε ἡμεῖς οἱ κάτωθεν ὑπογεγραμμένες Φλουρέζα καί Κατερίνα ὅτι ἐλάβαμε δανειακῶς παρά τοῦ διδασκάλου κύρ Κοσμᾶ γρόσια τόν ἀριθμόν δέκα... μέ τό διάφορόν τους τά δέκα ἔντεκα τόν χρόνο...». Ὑπογράφουν: ἡμεῖς Φλουρέζα καί Κατερίνα ὑποσχόμεθα. Παρθένιος Κασαμπαλῆς ἔγραψα καί μαρτυρῶ.

7. Ἐπίσημο, σφραγισμένο μέ τήν σφραγίδα τῆς Κοινότητος Σεριφου. 1818, Ἰουνίου 9, Σέριφος. «...ὅτι ἐλάβαμεν δανειακῶς εἰς χρεῖαν καί ἀνάγκην τοῦ κοινοῦ μας τῆς νήσου Σέρφου παρά τοῦ Γεώργη Μπενάκη ἀπό τά Ξάμπελα γρόσια τόν ἀριθμόν πεντακόσια Νο γρ. 500... ἐπί συμφωνία τόκον πρὸς δώδεκα τά ἑκατόν τόν χρόνο...». Ὑπογράφουν: – οἰκονόμος Λυμβαῖος ὑπόσχομαι – σκευοφύλαξ στέργω – χωρωπίσκοπος στέργω – λαμπαδάριος ὑπόσχομαι – Ἰωάννης Κόντης ὑπόσχομαι – Γεώργιος Πρωτονοτάριος ὑπόσχομαι – Ἀνεγνώστης καί ἐπίτροπος ὑπόσχομαι. Ὅπισθεν τοῦ ἐγγράφου: «Διά χειρός Νικολάου Ἰωάννου Μπάου ἐλάβαμεν τό διάφορον τῆς παρούσης γρόσια 60 ἐν 1819».

8. Ἰδιωτικό, ιδίωγραφο τοῦ δανειολήπτη. 1819, Φεβρ. 10. Κωνσταν(τινούπολις). «Ἐλαβον ὁ κάτωθεν ὑπογεγραμμένος κοινῶς ἀπεσταλμένος τῆς νήσου μας Σίφνου διά ἀνάγκην τοῦ κοινοῦ μας παρά τοῦ Ἰωάννη Ἀντωνίου Σάρη γρόσια τόν ἀριθμόν ἑξακόσια Ν. 600... πρὸς ἔν τά ἑκατόν τόν μήνα...». – Ζανῆς Ἀλεξάνδρου Καμπάνης κοινῶς ἀπεσταλμένος βεβαιῶ.

9. Ἰδιωτικό, ἀντίγραφο. 1820, Ἀπριλ. 16, Σέριφος. «... ὁ κύρ Ἀναγνώστης παπα Κυργιάκου... ἔλαβα διά χρεῖαν καί ἀνάγκην μου παρά τοῦ κύρ Ἰωάννη Ἀντώνη Σάρη γρόσια τόν ἀριθμόν ἑξακόσια... μέ τό διάφορόν τους πρὸς δώδεκα τά ἑκατόν τόν χρόνο...»

– Ἀναγνώστης παπᾶ Κυργιάκου ἔλαβα τά ἄνωθεν καί ὑπόσχομαι

– Παναγιώτης παπᾶ Νικολάου γραφεύς καί μάρτυς. (Ὑπάρχει καί ἄλλο ἀντίγραφο διά χειρός Νικολάου Χρυσογέλου).

10. Ἰδιωτικό. 1840 Μαρτίου 1 (σέ ἐπίσημο ἀντίγραφο ἐν Ἐρμουπόλει 3 Σεπτ. 1843). «... ἡ ὑποφαινομένη Μαρία σύζυγος τοῦ Νικολῆ Ἀλμπέρτη ἐδανείσθηκα παρά τοῦ ἀξαδέλφου μας Ἰωάννου Σάρη δρχ. 130...» πρὸς 10% ἔτησίως.

Ὑπογράφει γιά τήν ἀγράμματη δανειζομένη ὁ ἱεροδιάκονος Νικόδημος καί μάρτυς.

Γ' ΠΡΟΙΚΩΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

1. Ἔτους 1717, Μαΐου 26. Δημοσιεύεται στίς σελ. 105-106.
2. Ἔτους 1746, Σεπτ. 21. Δημοσιεύεται στίς σελ. 106-108.
3. Ἔτους 1762, Σεπτ. 4. Δημοσιεύεται στίς σελ. 109-110.
4. Ἔτους 1783, Φεβρ. 1. Δημοσιεύεται στίς σελ. 110-112.
5. Ἔτους 1788, Ἰαν. 30. Δημοσιεύεται στίς σελ. 112-115.
6. Ἔτους 1813, Φεβρ. 5. Δημοσιεύεται στίς σελ. 115-117.
7. Ἔτους 1816, Ἰαν. 28. Δημοσιεύεται στίς σελ. 117-119.
8. Ἔτους 1820, Σεπτ. 26. Δημοσιεύεται στίς σελ. 119-121.

Δ΄ ΔΙΑΘΗΚΕΣ

1. Έτους 1700, Φεβρ. 11, τῆς «καιρά Πολύχρονης γυνῆς τοῦ ποτέ Ἰωάννη Γεώργη Ἀποστόλου». Δημοσιεύεται στίς σελ. 127-129.
2. Έτους 1774, Αὐγ. 29, τῆς «κυρά Μαργιάς θυγάτηρ τοῦ ποτέ Ἀντώνη Βερνίκου». Δημοσιεύεται στίς σελ. 133-135.
3. Έτους 1826, Νοεμβρ. 28, τῆς «κερά Κατερίνας τοῦ ποτέ μακαρίτη Γεώργη Παχῆ θυγάτηρ». Δημοσιεύεται στίς σελ. 139-140.

Ε΄ ΔΩΡΕΕΣ

1. Ἰδιωτικό ἔγγραφο. 1809. Μαΐου 29. «... ὅτι ἐγώ ἡ κερά Μαρία γυνή τοῦ ποτέ Ἰωάννου Ζαχαρένιου, στοχαζομένη ὅτι ὁ γαμβρός μου ὁ κύρ Ἰωάννης χρειάζεται τόπον διά νά κάμη θεμωνιάν, ἴδια μου θελήσει τοῦ δίδω τό χωράφι... τοποθετημένον εἰς τό Σκοτεινόν...». Μάρτυς: παπα-Γιαννούλης Ζαμπέλης. Γραφεύς: «ὁ πριμηκῆριος Σίφνου».
2. Ἰδιωτικό. 1821, Αὐγούστου 23. «Διά τοῦ παρόντος χάριστηρίου γράμματος δηλον ποιῶ ὅτι χαρίζω πρὸς τὴν θυγατέραν μου Κατερινάκη τὰ ὀσπήτια... ὅπου ἔχω κληρονομίαν τοῦ μακαρίτου θείου μου οἰκονόμου κείμενα εἰς τὴν γειτονίαν τοῦ Ἁγίου Νικολάου... καὶ ἡ ἐνορία αὐτῶν... νά εἶναι εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας τοῦ παπα Νικολάου Ναδάλε καὶ νά εἶναι εἰς χρέος... νά κάνη μίαν λειτουργίαν εἰς τὰς τρεῖς Νοεμβρίου διά τὴν ψυχὴν τοῦ μακαρίτου θείου μου οἰκονόμου Νικοδήμου ἱερομονάχου... Κωνσταντῖνος Μάτζας βεβαιῶ».

ΣΤ΄ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΕΙΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ

1. Ἰδιωτικό. 1775, Ἰουνίου 16. «Ὁ ἅγιος καθηγούμενος τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ καὶ οἱ λοιποὶ πατέρες... ἔδωσαν τοῦ ἐν ἱερομονάχοις κύρ Ἰωακείμ τό λιβάδι ὅπου ἔχουν εἰς τόν Πλατύν Γιαλόν...». Δημοσιεύεται στή σελ. 76.
2. Ἰδιωτικό. 1791, Σεπτ. 14. «Μέ τό νά μισεύη ὁ Ἰωάννης τοῦ Νικολάκη Ἀρφάνης, ἐσυμφώνησε μέ τόν Ἀντώνη τοῦ Ἰωάννη Χαρχάλλη καὶ τοῦ ἔδωσεν... τό λιβάδι ὅπου ἔχει εἰς τό Βαθύ νά τό καρποτρώγη καὶ νά πλερώνη τό χαράτζι του...». Μάρτυρες: παπα Ἰωάννης Ντεστουνιάνος. Γραφεύς: Ἀπόστολος Βαφία.
3. Ἰδιωτικό. 1812, Μαρτίου 17. «... ἐσυμφώνησεν ὁ πανοσιώτατος παπα κύρ Παρθένιος Κασαμπαλῆς μετά τῆς κυρά Φλουρέζας Παλῆ καὶ δίδει ἡ κερά Φλουρέζα τὰ πράματά της εἰς τό Βαθύ διά ἀμάχην πρὸς τόν ρηθέντα παπα-κύρ Παρθένιον διά γρόσια ὀκτακόσια...». Μάρτυρες: Μακάριος ἡγούμενος τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, Ἀποστόλης Ἰωάννου ἐπίτροπος τῆς Κατερίνας καὶ Φλουρέζας. Γραφεύς: Μαρίνος Μπῶος.

Ζ΄ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΧΡΕΩΝ

1. Ἰδιωτικό. 1735, Ἀπριλίου 29. «Ἐπειδὴ καὶ νά φαίνεται ἓνα σκρῆτο καμωμένο ἀπό τόν Ἀντώνη παπα-Κατζαρίδη μέ τὴν συμβίαν του πῶς ἔλαβαν χειροδότως ἀπό τόν ἀφέντη χωροπίσκοπον ρεάλια εἴκοσιν... τὴν σημερινὸν ἐλογαριαστήκαν μέ τὴν θυγατέραν του κερά Κατερίνα...». Μάρτυς: Γεώργης Τριαντάφυλλος. Γραφεύς: ὁ σκευοφύλαξ Σίφνου.
2. Ἰδιωτικό. 1744, Αὐγούστου 20. «... μέ τό νά ἔχη νά λάβη ὁ Γιαννάκης Τουλάκης ἀπό τοὺς Κατζαρίδηδες... καὶ νά γυρεύη τό ἐδικόν του... φαίνεται ἡ Κατερίνα

1734: οὐκ ἐστὶν ἐπισημειωμένη

ἵνα οὐκ ἐστὶν ἐπισημειωμένη εἰς τὴν καὶ ἐπισημειωμένη
ἀρμεν οὐκ ἐστὶν ἐπισημειωμένη καὶ καὶ ἐπισημειωμένη
πύργου ἀρμεν οὐκ ἐστὶν ἐπισημειωμένη οὐκ ἐστὶν ἐπισημειωμένη
καὶ ἐπισημειωμένη καὶ ἐπισημειωμένη οὐκ ἐστὶν ἐπισημειωμένη
ἐπισημειωμένη καὶ ἐπισημειωμένη οὐκ ἐστὶν ἐπισημειωμένη
εἰς τὸν τόπον πύργου ἐπισημειωμένη ἐπισημειωμένη τὸν τόπον ἐπισημειωμένη
μικροτέρου καὶ ἐπισημειωμένη οὐκ ἐστὶν ἐπισημειωμένη καὶ ἐπισημειωμένη
πύργου καὶ ἐπισημειωμένη ἐπισημειωμένη ἐπισημειωμένη καὶ ἐπισημειωμένη
ἐπισημειωμένη οὐκ ἐστὶν ἐπισημειωμένη καὶ ἐπισημειωμένη οὐκ ἐστὶν ἐπισημειωμένη
καὶ ἐπισημειωμένη οὐκ ἐστὶν ἐπισημειωμένη καὶ ἐπισημειωμένη οὐκ ἐστὶν ἐπισημειωμένη
καὶ ἐπισημειωμένη οὐκ ἐστὶν ἐπισημειωμένη καὶ ἐπισημειωμένη οὐκ ἐστὶν ἐπισημειωμένη
καὶ ἐπισημειωμένη οὐκ ἐστὶν ἐπισημειωμένη καὶ ἐπισημειωμένη οὐκ ἐστὶν ἐπισημειωμένη
καὶ ἐπισημειωμένη οὐκ ἐστὶν ἐπισημειωμένη καὶ ἐπισημειωμένη οὐκ ἐστὶν ἐπισημειωμένη
καὶ ἐπισημειωμένη οὐκ ἐστὶν ἐπισημειωμένη καὶ ἐπισημειωμένη οὐκ ἐστὶν ἐπισημειωμένη
καὶ ἐπισημειωμένη οὐκ ἐστὶν ἐπισημειωμένη καὶ ἐπισημειωμένη οὐκ ἐστὶν ἐπισημειωμένη
καὶ ἐπισημειωμένη οὐκ ἐστὶν ἐπισημειωμένη καὶ ἐπισημειωμένη οὐκ ἐστὶν ἐπισημειωμένη

ἕως τῆς ἐπισημειωμένης ἐπισημειωμένης

ἕως τῆς ἐπισημειωμένης ἐπισημειωμένης

ἕως τῆς ἐπισημειωμένης ἐπισημειωμένης
ἕως τῆς ἐπισημειωμένης ἐπισημειωμένης

Κατζαρίδα ώσάν κληρονόμος καί βάζει τό χωράφι στοῦ Κοπανῶ», ἐνέχυρο «τοῦ αὐθέντη χωροπισκόπου Ποτεντάκη διά ρεάλια 15...» προκειμένου νά ἐξοφλήσει τόν Τουλάκη κλπ. Μάρτυρες: Χαρίτων Ιερομόναχος, Ἰωάννης Μπᾶος. Γραφεύς: ὁ ἡγούμενος τῆς Βρύσης Ἰωσήφ.

3. Ἰδιωτικό. 1796, Μαΐου 1. «... ὁμολογεῖ ὁ Ἀντώνης Χαρχάλης πῶς διά τήν ὁμολογίαν πού εἶναι ὑποσκεμένος ὁ Τζωρτζάκης... καί διά τήν ὁμολογίαν τοῦ Κωνσταντάκη Τζωρτζάκη Μάτζα... καί τοῦ Μακαρίου... καί τῆς Σφακιανῆς...» ὅτι θά πληρωθοῦν ἀπ' αὐτόν. Μάρτυρες: Νικόλαος χαρτοφύλαξ, Ἀντώνης Τουλφῆς. Γραφεύς: Δημήτρης Τζοῦκος.

Η΄ ΑΛΛΑΞΙΕΣ

1. Ἰδιωτικό. 1701, Μαρτίου 25. «Ὁ κύρ Θεωδωρῆς Ἀντώνη Σπίθα... καί ὁ κύρ Νικολός Γεώργη Ἰωάννη Ἀποστόλου... ἐσυμβάστηκαν καί δίνει ὁ ἄνωθεν Θεοδωρῆς τοῦ ἄνωθεν κύρ Νικολοῦ τό χωράφι ὅπου ἔχει στόν Ἅγιον Ἀνδρέαν καί ὁ κύρ Νικολός τοῦ δίνει τό χωράφι ὅπου ἔχει στόν Ἅγιον Ἰωάννην τοῦ Φάρου...». Μάρτυρες: Ἀντώνιος Πρατικός, Γεώργης παπα Γιαννούλη Ζαμπέλης. Γραφεύς: ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἰάκωβος καί πρῶην ἡγούμενος (τῆς κυρίας Βρυσσιανῆς).

2. Καντζιλαρικό. 1738, Δεκεμβρ. 10. «... ὁ Χρουσῆς Κουζουρῆς καί ὁ Ἰωάννης Τζαμπουνιέρης... κάνουν τήν παρόν ἀλλαξίαν... καί δίδει ὁ Χρουσῆς τοῦ Ἰωάννου τήν θεμωνιά ὅπου ἔχει εἰς τ' Ἀφεντικά καί ὁ Ἰωάννης δίδει τοῦ Χρουσῆ τήν θεμωνιά ὅπου ἔχει εἰς τόν Θῶλο...». Μάρτυρες: Νικολός Γρυπάρης, Ἰωάννης Δραγάτζης. Γραφεύς: Σταμάτης Γρυπάρης καντζιλιέρης.

3. Ἰδιωτικό. 1831, Ἰουλίου 26. «Ὁ κύρ Ἰωάννης Κρῖνος ἐσυμφώνησεν μετά τῆς κυρίας Μαργαρίτας Καργιότενας δίδοντάς του τά λιβάδια τῆς εἰς Ἀποκοφθό μέ τά λουργιά ἀπέξω ὅπου ἔχει ἀγορά ἀπό τόν Γ. Πατέρα καί λαμβάνει τήν σήμερον μετρητά γρόσια 300 καί τό χωράφιον μέ ἐλαιόδενδρα κείμενα εἰς τόν Ἅγιον Θεολόγον διά γρόσια ἑκατόν...». Μάρτυρες: Νικόλαος Πρατικός, Κωνσταντῖνος Μαργαρίτας Ἀλιμπέρτη «μῆ γνούς αὐτή γράφειν βεβαιῶ τά ἄνωθεν». Γραφεύς: Γ(εώργιος) Μαρούλης καί δημογέρων.

Θ΄ ΔΙΑΦΟΡΑ

1. Ἐπιστολή. 1753, Αὐγούστου 14. «Ὅλοι οἱ πατέρες ιερομόναχοι καί μοναχοί τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ» γράφουν πρὸς τόν «αὐθέντη σιόρ Τζωρτζάκη», ἀγνώστου ἐπωνύμου, ἐπί ζητημάτων τῆς Μονῆς.

Δημοσιεύεται στίς σελ. 75-76.

2. Σημείωμα. Μέ ἀναγραφές χορηγήσεως δανείων κατά τά ἔτη 1779, 1782 καί 1783 πρὸς διαφόρους.

3. Ἐπιστολή. 1789, Ἰανουαρ. 9 ἀπό Γκιουζέλ Ἀσάρι, τοῦ Ἰωσήφ ιεροδιακόνου πρὸς συγγενεῖς του στη Σίφνο.

4. Ἀπάντηση, 1818 Νοεμβρίου 29, τοῦ πρωτοπαπᾶ Σίφνου πρὸς τόν Οἰκουμηνικό Πατριάρχη ἐπί διαταγῆς του «περὶ τῆς υποθέσεως τῆς μεταξύ τοῦ Νικολοῦ Ζαχαρένιου καί Ἰωάννη παπά Ἀθανασίου καί τῆς διαφορᾶς αὐτῶν τῆς περὶ τοῦ χωραφίου...».

5. Ἀπόφαση Πρωτοκλ. Δικαστηρίου Κεντρ. Κυκλάδων. Νάξος, 9 Ἰουλίου 1830. «Περὶ τῆς διαφορᾶς μεταξύ Νικολάου Κρεββατᾶ, ἐνάγοντος καί τῶν παριστανόντων τήν Κοινότητα τοῦ Κάστρου κατά τό 1819 ἔτος κυρίων Βαρθολομαίου Βιτζαρᾶ, Ἱερωνύμου Μπαρότζη, Γασπάρεως Σουμαρίπα, Ἰακώβου Σουμαρίπα, Χρουσῆ Σουμαρίπα, Στεφάνου Σουμαρίπα καί τοῦ Πέτρου Βιτζαρᾶ, ἐναγομένων».

6. Ἀπόδειξη. 1830, Σεπτ. 19, Νάξος, ἐπ' ὀνόματι Ἀποστόλου Γρυπάρη ὅτι

«επλήρωσεν εἰς τό Ταμεῖον (τοῦ Πρωτοκλήτου Δικαστηρίου)... δι' ἀπάντησιν καί ἀντίγραφα γρόσ. 6 καί παράδαις 24, ἴτοι φοίνικας δύο καί λεπτά ἐξήκοντα τέσσαρα».

7. Ἰδιωτικόν ἐνοικιαστήριον», 1835, Σεπτ. 27. Ὁ Ξενοφών Σεργιάννης, ἔμπορος, ἐνοικιαστής τοῦ φόρου τῶν ἐλαιῶν, ὑπενοικιάζει τοῦτον στό Νικόλαο Κουλλούρη, γεωργό, μόνο διά τά χωρία Ἐξάμπελα καί Καταβατή. Ὑπογράφουν οἱ συμβαλλόμενοι καί οἱ Μάρτυρες Ζ. Δεκαβάλες (;) καί Ἰωάννης Ψυλιάκος.

8. Πιστοποίηση. 1838, Ἀπριλίου 7. Ὁ Εἰρηνοδίκης Σίφνου Μ. Βᾶος, πιστοποιεῖ ὅτι «ὁ κύριος Γεώργιος Ψυλλιάκος, κάτοικος τοῦ Δήμου Σίφνου... ἐγγυᾶται διά τόν κύριον Νικόλαον Δραγάτην, ἀπερχόμενον ἐκτός τῆς ἐπικρατείας εἰς Κωνσταντινούπολιν, δι ὑποθέσεις του, ὅτι δέν θέλει καταχρασθεῖ τό ὁποῖον τῷ δίδεται ἐξωτερικόν διαβατήριον...».

9. Ἀπόφαση τοῦ ἐν Σύρῳ Δικαστηρίου τῶν Πρωτοδικῶν, τῆς πρώτης Φεβρ. 1843. Ἐνάγων ὁ ὑποτελώνης Σίφνου, ἐναγόμενοι οἱ Ζανῆς Καμπάνης, Γ. Λάντσης, Πέτρος Κ. Βᾶος, Γεώργιος Ὁθωναῖος, Νικόλαος Βατῆς, Νικόλαος Πανώργιος, Νικόλαος Δ. Καμπάνης, ... Μαυρουδῆς καί Μαρίνος Βᾶος, δημότες καί κάτοικοι Σίφνου, διά χρέος αὐτῶν πρὸς τόν πρῶτον ἐκ δρχ. 848, 78.

Συνημμένη ἀπόφαση τῆς 21 Ἰουνίου 1840 τοῦ Εἰρηνοδίκου Σίφνου (εἰρηνοδίκης Πέτρος Κ. Πᾶος, ὑπογραμματεὺς Ι.Α. Πρεζάνης). Ἐνάγοντες: Μαρία Ν. Δεπεράκη καί Πέτρος Μυτιληναῖος. Ἐναγόμενος: Ἰωάννης Ν. Ὁθωναῖος. Περί ἐξαργυρώσεως ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου «ἐκ τῶν εἰς χεῖρας τῶν ἐναγόντων χρεωστικῶν ὁμολογιῶν χρονολογούμενων... ἀπὸ 30 Νοεμβρ. 1820 καί 21 Μαρτίου 1821...».

10. Εἰδικό Ἐπιτροπικό. 1844, Αὐγούστου 16. Πέραν τῆς ΚΠόλεως, ἐνώπιον τοῦ Προξεν. Διευθυντοῦ τῆς Ἑλλην. Πρεσβείας, «Ἡ γραῖα Ζωή Παλαιοκαπᾶ, Σιφνία, προσωρινῶς διαμένουσα ἐνταῦθα... ἀποκαθιστᾶ πληρεξούσιον γενικόν καί εἰδικόν ἐπίτροπόν τῆς τόν κύριον Μαρινάκη Μπαῶν διά νά διεκδικήσῃ τά κληρονομικά δικαιώματά τῆς παρά τῶν κατεχόντων τά εἰς αὐτὴν ἀνήκοντα κτήματα» στὴ Σίφνο.

11. Δίπλωμα ἀπονομῆς Ἀριστείου τῆς 26 Μαΐου 1845 «εἰς τόν Κωνσταντῖνον Μανόν ἐντίμως μεθέξαντα τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος ἡρωϊκοῦ Ἀγῶνος...».

12. Ἐξοφλητικό. 1847, Ὀκτωβρ. 10. «Ἐνώπιον τοῦ συμβολαιογραφοῦντος πρώτου εἰρηνοδικιακοῦ παρέδρου Σίφνου Ι.Π. Ραφελέτου... καί ἐνώπιον τῶν μαρτύρων Ἀποστόλου Βαφία, ἐμπόρου καί Λουρέντζου Δραγάζη, καφεπώλου, ἐνεφανίσθη ἡ κυρία Μηλιά, σύζυγος Γεωργίου Πρεζάνη (;) καί ὁμολογεῖ» ὅτι ἔλαβε δρχ. 105, τίς ὁποῖες τῆς χρεωστοῦσε «ἡ ἀποθανοῦσα Σταματούλλα Πάτμισα... διά ἓνα ὄσπιτότοπον τόν ὁποῖον εἶχε πωλήσει εἰς τὴν ρηθεῖσαν Σταματούλαν». Τά χρήματα ἐπλήρωσε «ὁ υἱὸς τῆς ἀποθανούσης Σπυρίδων Πάτμιος».

13 Ὑπουργικὴ Ἐγκριση (ἀντίγραφο τῆς 6 Μαρτίου 1855), «τῶν εἰς δημοπρασίαν ἐκποιήσεως ἐκτεθέντων κτημάτων τῆς ἐν Σίφνῳ Μονῆς τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου ἢ τῆς Βρύσεως...». Ἀγοραστῆς: «τοῦ ἐν Ἀμπελάκια» κτήματος «ὁ Ἀντώνιος Νικολ. Μαστρόκαλος διά δρχ. 1.120», «τοῦ ἐν Πλατεία, ὁ Ἀντώνιος Μαζουράνης διά δρχ. 420», καί «τοῦ ἐν Βίγλα, ὁ Ἀντώνιος Προυνιας, διά δρχ. 600». «Ἐπὶ τῶν λοιπῶν τριῶν (κτημάτων) τῶν εἰς τὰς θέσεις Πούντα, Λευκίδια καί Φάρον προσηνέχθησαν τιμαὶ πολλῶ κατώτεροι τοῦ ἐλαχίστου ὄρου» καί δέν ἐγκρίνεται ἡ μεταβίβασή τους. Τό ἀντίγραφο τοῦ ἐγγράφου ὑπογράφουν «ὁ ἡγούμενος Ἱερεμίας Ψυχούλης (καί ὁ σύμβουλος) Ἀνθιμος Ζαμπέλης».

14. Διαβατήριον. 1856, Ἰουλίου 8, ἐν Ἀθήναις. Ὁ ἐπὶ τοῦ Βασ. Οἴκου καί τῶν Ἐξωτερικῶν Σχέσεων Ὑπουργός «παρακαλεῖ ὅλους τοὺς Ἀξιωματικούς τοῦ Βασιλ. τῆς Ἑλλάδος, πολιτικούς καί στρατιωτικούς καί τοὺς τῶν φίλων Δυνάμεων, ν' ἀφῆσωσιν ἐλευθέρην τὴν δίοδον εἰς τόν κύριον Ἰωάννην Γ. Βενάκη, ὑπήκοον Ἑλληνα, ἐτῶν 38, δημότην Σίφνου, ἀπερχόμενον εἰς Κωνσταντινούπολιν δι' ὑποθέσεις του

χωρίς νά ἐμποδισθῆ...» (Ἐξεδόθη ὑπό τῆς Νομαρχίας τῶν Κυκλάδων, 25 Ἰουλίου 1856).

15. Κλήτευση. 1857, Ἰουνίου 12. «Ὁ παρά τῷ Πταισματοδικεῖῳ Σίφνου Δημόσιος Κατήγορος» κλητεύει «τούς παρά πόδας σημειούμενους κτηνοτρόφους (δέν ἀναφέρονται ὁμῶς τὰ ὀνόματα) νά ἐμφανισθῶσιν εἰς τό ἀκροατήριον... διότι δέν ἐδήλωσαν τὰ ζῶα τους οὐδόλως ἢ ἄλλοι ἐλλειπῶς». Ἀναφέρεται «ὁ παρά τῷ Πταισματοδικεῖῳ Σίφνου Κλητήρ Νικόλαος Ραφελλέτος» καί ὑπογράφει «ὁ Δημαρχῶν Πάρεδρος, ὡς Δημόσιος Κατήγορος, Ξ. Διαλησμάς».

16. Ἀναφορά. 1869, Σεπτ. 18. Ὁ Ταχυδρ. Ἐπιστάτης Μεσσηνίας πρὸς τὴν Γεν. Διεύθυνσιν τῶν Ταχυδρομείων «περὶ τῶν κατασχεθέντων φύλλων τῆς ἐφημερίδος «ὁ Προμηθεύς»».

17. Πληρεξούσιο. 1877, Ἰουλίου 13. Πέραν ΚΠόλεως. Ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Ἐμπορ. Γραφείου τῆς Β. Ἑλληνικῆς Πρεσβείας... «ὁ Φρασῆς Πιτῆς, Ἕλληνας, δημόσιος Σίφνου, μάγειρος... διορίζει πληρεξούσιον καί ἀντίκλητόν του τόν ἐν Σίφνῳ κατοικοῦντα πενθερόν του Ἀντώνιον Μαζουράνην, κτηματιαν... ἵνα ζητήσῃ διὰ παντός νομίμου μέσου τὴν ἐγκατάστασιν εἰς ὄνομα τοῦ ἐντολέως του τούτου τόν ἀγρόν ὃν ἠγόρασεν παρά τῆς Φλουροῦς, συζύγου Νικολάου Γιαννοπούλου, θυγατρὸς Νικολάου Ζαμπλάκου, κείμενον εἰς θέσιν Βαθῦ τῆς Σίφνου ἀντὶ λιρῶν ὀθωμανικῶν χρυσῶν 43...».

II. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑ ΓΑΪΤΑΝΟΥ

Α΄ ΘΕΟΔΩΡΟΥ Π. ΓΑΪΤΑΝΟΥ

1. Δήλωσις Ὑπηρεσιῶν. Τοῦ Θ. Γαϊτάνου, σχολάρχου ἐν Νάξῳ, τὴν 7 Μαρτίου 1866: «... γεννηθεὶς εἰς τό χωρίον Ἐξαμπέλων, τοῦ Δήμου Σίφνου, τῆς Ἐπαρχίας Μήλου, τὴν 5 Αὐγούστου 1816, ὡς καί ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμ. 65 ἀπολυτηρίῳ τοῦ Γυμνασίου Ἀθηνῶν καταφαίνεται, νυμφευθεὶς ἐν Σίφνῳ τὴν Κα Καλλιόπην Ζ. Πρεζάνη, τὴν 25 Ἰουλίου τοῦ 1850, καί ἔχων τέκνα τὰ ἐξῆς, Αἰκατερίναν, γεννηθεῖσαν τῷ 1852, Φλωρῆν τῷ 1855, Πέτρον τῷ 1857, Γεώργιον τῷ 1860, Ἰωάννην τῷ 1862 καί Κλεάνθην τῷ 1864, ἤτοι τέκνα ἐξ... Ὁμολογῶ ὅτι ἐξετέλεσα τὰς κατωτέρω περιγραφομένας ὑπηρεσίας, χορηγούσας μοι δικαίωμα πρὸς σύνταξιν...». Καί ἀπαριθμοῦνται οἱ διδασκαλικαὶ ὑπηρεσίαι του: α) στὸν Πόρο, 1843-1844, β) Μῆλο, 1844-1847, γ) Πόρο, 1847-1849, δ) Σέριφο, 1849-1850, ε) Πάρο, 1850-1851, στ) Μύκονο, 1851-1852, ζ) Ὑδρα, 1852-1853, η) Νησίον, 1853 (2 Σεπτ.-19 Ὀκτ.), θ) ἑλληνικὸ στή Νάξο, 1853-1857, ι) Ἄνδρο, 1857-1859. ια) Κέα, 1859-1860, ιβ) Νάξο, 1860-1862, ιγ) Σίφνο, σχολάρχης, 1862-1863, ιδ) Ἀνδρίτσαινα, 1863, Αὐγουστο, ιε) Λεωνίδιο, 1863, Αὐγ.-Νοεμβρ., ιστ) Νάξο, 1863-1864, ιζ) Σίφνο, 1864-1865, ιη) Τήνο, 1865, Μάρτ.-Αὐγ. ιθ) Νάξο, 1865-1866. Στό σημεῖο αὐτό κλείνει ἡ δήλωσις μέ ἄθροισμα 22 ἐτῶν καί 10 μηνῶν. Καί συνεχίζει: κ) Σίφνο, Σεπτ. 1868/Μάρτ. 1869, κα) Νάξο, 1869-1871, Δεκεμβρίου 1, ὅποτε ἀπελύθη. καί κβ) Νάξο, Ἰαν. 1872, μέχρι 29 Αὐγ., νέα ἀπόλυσις, ὀριστική. Ἐπὶ τοῦ κάτω, λευκοῦ, μέρους τοῦ φ. 2 τῆς δηλώσεως ἔχει ἀναγράψῃ σημεῖωσι γιὰ τὴν πρώτη ἀπόλυσή του, ὅπου μεταξύ ἄλλων: «... ὁ Τμηματάρχης Παντουζῆς, ὑπ' ἄλλων ἀναγκασθεὶς, Προβελεγγίων βεβαίως, εἶπεν ὅτι εἶμαι γέρον...» γιὰ νά ἀπολυθεῖ.

2. Ἐγγραφο, ἀριθ. 524/15 Μαΐου 1844 τοῦ Δημάρχου Μήλου Ἰακώβου Ταταράκη, πρὸς Θ. Γαϊτάνον, ἑλληνοδιδάσκαλον Μήλου, ἔκφρασις λύπης γιὰ μετάρθεσίν του καί εὐγνωμοσύνης «διὰ τόν ἀκάματον ζῆλον» του κλπ. Ἀκριβὲς ἀντίγραφον ἀπὸ τόν γιὸν του Γ.Θ. Γαϊτάνον γιὰτὶ «κατ' αἰτησιν τοῦ διευθύνοντος τό Ἑλληνικόν Σχολεῖον

Μήλου κ. Ίω. Χατζιδάκη, έστειλεν αὐτῷ τό πρωτότυπον, ἵνα κατατεθῆ εἰς τό Ἄρχειον» τοῦ σχολείου.

3. Ἀντίγραφο τοῦ ὑπ' ἀριθ. 71/2 Ἰουλίου 1846 τοῦ ἐπάρχου Μήλου Α.Ι. Ταταράκη «πρός τόν ἑλληνοδιδάσκαλον Κον Θ. Γαϊτάνον» ἐπαίνου «διά τήν ἐπιμέλειάν του».

Β' ΓΕΩΡΓΙΟΥ Θ. ΓΑΪΤΑΝΟΥ

1. Αὐτοβιογραφία, πολυσέλιδη καί ἐμπεριστατωμένη, πού ἔχει γραφεῖ «έν Σίφνω τῆ 29 Δεκεμβρίου 1929».

Ἄποσπάσματα τῆς ἔχουν χρησιμοποιηθεῖ ἀπό τόν Σ.Μ. Συμεωνίδη, γιά τή συγγραφή τοῦ βιβλίου του «Ἱστορία τῆς Σίφνου», Ἀθήναι 1990.

2. Πολιτικά ἔγγραφα.

α) Ἐντυπος, ὁ κυβερνητικός συνδυασμός Φιλελευθέρων τοῦ Νομοῦ Κυκλάδων, 11/24 Νοεμβρίου 1910. Ὑποψήφιοι Ἐπαρχίας Μήλου οἱ Γαϊτάνος Γεώργιος, Προβελέγγιος Χαρίλαος.

β) Τηλεγράφημα (12-4-1924) Ἀλεξ. Παπαναστασίου πρὸς Γεώργιον Γαϊτάνον.

γ) Ὅμοιον (5-10-19;) Ἐλευθ. Βενιζέλου «πρὸς Γ. Γαϊτάνον, τέως βουλευτήν».

3. Ἐπιστολές

α) 1913. Ἀπριλίου 3, έν Σίφνω, τοῦ Ἄριστομ. Προβελέγγιου, πρὸς Γ. Γαϊτάνον. «Ἀγαπητέ φίλε... χαράν πού ἐπροξένησες εἰς τόν ἐρημίτην ποιητήν».

β) 1923, Ἰουλίου 21/24, Ἀθήναι, τοῦ Νικ. Παππᾶ, Προέδρου Συνδέσμου Σιφνίων (έν ὄψει πραγματοπ. ἐκδρομῆς τοῦ Συνδέσμου στή Σίφνω, παρακαλεῖ Γ. Γαϊτάνον γιά διοργάνωση ἐκδηλώσεων κλπ.).

4. Χειρόγραφα ἄρθρων-ὀμιλιῶν-ποιημάτων.

α) Γ. Γαϊτάνου πρὸς ἔφημ. «Ἐστία» μέ θέμα «οἱ Γερμανοί καί τά Γουρουνόπουλα», μετά τή δημοσίευση στό φ. τῆς 11 Νοεμβρ. 1918 σχετικοῦ ἀνεκδότου. Ὁ Γαϊτάνος ἀναφέρεται στή συνήθεια τῶν Σιφνίων νά τρώγουν γουρουνόπουλα «πού τά ὀνομάζουν... Γερμανούς».

β) Γ. Γαϊτάνου πρὸς «Ἐφημερίδα τῶν Κυκλάδων» μέ τίτλο «Ἄπαξ διά παντός» (1917).

γ) Ἀγνώστου, ἡμιτελές (ὑπάρχουν οἱ 4 πρῶτες σελίδες μόνο), μέ τίτλο «Ἡ σύστασις Δημοτικοῦ Σχολείου έν Ἀρτεμῶν». Καταφέρεται ἐναντίον τῆς «ἐπί τεσσαρακονταετίαν περίπου Δημοτικῆς Ἀρχῆς» καί ἄλλων δυνάμεων «ὄπως κωλύσωσι τήν σύστασιν δημοτικῆς σχολῆς τῶν θηλέων έν τῷ χωρίῳ τοῦ Ἀρτεμῶνος...». Πρέπει νά ἔχει γραφεῖ πρό τοῦ 1887.

δ) «Ὁμιλία ἐπί τῆ ἐπετειῷ τῆς Ἐθνικῆς ἑορτῆς ὑπό Ἰωάννου Ν. Βουτσᾶ», ἀντίγραφο τῆς 24-4-1918.

ε) Ποίημα «τῆς Κοπέλλας τό Νερό», στίχοι Δροσίνη – μουσική Σαμάρα.

στ) Ἀγνώστου, «ἀσμάτιον» ἀπό ἕξι τετράστιχα.

ζ) Ε. Μάνεση, ἐκ Κύθνου, λαϊκό στιχούργημα (10 Φεβρουαρίου 1918) «στόν σεβαστόν Βουλευτήν Κυκλάδων κ.κ. Γαϊτάνον».

η) «Κάλανδα ποιηθέντα ὑπό τοῦ κ. Ν. Κυριακίδου» μετά τήν Μικρασιατική καταστροφή.

θ) Ἀντωνίου Δεκαβάλα, ποίημα «Στόν γυιό τῆς Κρήτης» (Ἐλευθέριο Βενιζέλο) «ἐπί τῆ ἑορτῆ τοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου».

ι) «Ποιήματα ἐκφρασθέντα τῆ 2α Φεβρουαρίου 1909». Συλλογή 91 λαϊκῶν τετραστίχων τῆς ἀποκριᾶς τῶν ποιητῶν-στιχουργῶν Βαττῆ, Ζαμπέλη, Ν. Πολυδέ, Βασάλου, Κρινιώτη καί Κουλούρη.

ια) «Κάλαντα, 27 Δεκεμβρίου 1927», τοῦ Ἐμμαν. Βενιοῦ, σέ 17 τετράστιχα.

5. Φυλλάδια, έφημερίδες.

α) Προκήρυξη «Πανελληνίου Ένώσεως υπέρ τής Έθνικής Γλώσσης, προς τούς άπανταχού Έλληνας» και «Καταστατικόν». Υπογράφουν Γ. Μιστριώτης, πρόεδρος και Ίω. Ν. Καλοσύτης, γεν. γραμματεύς.

β) Έντυπη έπιστολή Παναγ. Αργυρόπουλου τής 10-7-1926 (προφανώς προς Γ. Γαϊτάνου). Γνωστοποιεί «τήν ιδέαν τής συγγραφής τών βιογραφιών τών άξιωματικών, τών πεσόντων και θανόντων...» και ζητεί πληροφορίες «ώς προς τήν γενεαλογία, τόν βιον και τήν έν ειρήνη και έν πολέμοις δράσιν του (συμπληρωμένα διά μελάνης) άγωνισαμένου και πεσόντος ήρωϊκώς Πιττή Νικολάου Φρ.».

γ) Παλαιά φ. έφημερίδος «Σίφνος».

6. Έκδόσεις Γ.Θ. Γαϊτάνου.

α) «Περί τής Νήσου Δήλου, υπό Μυθολογικήν και Ίστορικήν Έποσιν», έν Έρμουπόλει Σίφρου, έκ του τυπολιθογραφείου Ν. Φρέρη, 1903, σελ. 1-24.

β) «Λόγοι και Μελέται», έν Αθήναις 1928, τύποις Καβαλιέρου και Βήχου, σελίδες 1-79.

Περιέχονται: α) Τρεϊς λόγοι έν τή Βουλή περί εκπαιδευτικών ζητημάτων. β) Λόγος κατά τό έτήσιον μνημόσυνον τών έν πολέμω πεσόντων Μηλίων. γ) Πραγματεία περί τής άποδημίας και δράσεως, τών Σιφνίων έκτός τής Σίφνου.

δ) Πραγματεία περί τής Αφροδίτης τής Μήλου.

7. Φάκελλος «άπαντήσεων διαφόρων προς ούς απέστειλα» τό άνωτέρω βιβλίον, γράφει ό Γ. Γαϊτάνος, «έν Σίφνω, κατά Όκτώβριον και έφεξής». Πρόκειται για έπιστολές διακεκριμένων προσωπικοτήτων και έπιστημόνων μέ ευχαριστίες για τήν άποστολή του βιβλίου και διατυπώσεις άπόψεων, ιδιαίτερα επί του θέματος τής Αφροδίτης τής Μήλου. Οι έπιστολές χρονολογούνται από 5 Όκτωβρ. 1928 - 23 Φεβρ. 1929. Έπιστολογράφοι οί: Λ. Απέργης, Χρ. Βεκράκος, Γ.Ν. Βέλτσος, Θεόφ. Βορέας, Νικ. Ίω. Δαπόντες, Δ.Ι. Δημητριάδης, Ίακ. Χ. Δραγάτης, Γεωργ. Δροσόπουλος, Ν.Ι. Έξαρχόπουλος, Πέτρος Ν. Ευριπαϊός, Αλέξ. Αλκ. Καλογεράς, Κων. Καλομενόπουλος, Στυλ. Γ. Καντζιλιέρης, Μιχ. Κοντελιέρης, Κ. Λαδόπουλος, Αναστ. Γ. Λεγάκις, Λέσχη Ανδρίων, Π.Ι. Μαζαράκης, Ίωάν. Γ. Μαραγκός, Π.Κ. Μάτσας, Γεώργ. Σοφ. Μαριδάκης, Μιχαήλ Μαυρογορδάτος, Γεώργ. Π. Οικονόμος, Νίκος Γ. Παπκάς, Δ.Π. Πασχάλης, Σταύρος Σάρδης, Π. Στεριώτης, Γεώργ. Σωτηριάδης, Αλέξ. Φιλαδελφεύς, Ίωσήφ Α. Χατζηδάκης, Αντων. Ν. Χωραφάς.

8. Νεκρολογικά.

Μετά τόν θάνατο του Γ.Θ. Γαϊτάνου (21 Μαΐου 1931), άπεστάλησαν στην οικογένειά του ψηφίσματα, συλλυπητήρια κλπ. πού, μαζί μέ τούς έπικηδείους λόγους, δημοσιεύσεις έφημερίδων, άποτελούν ιδιαίτερο φάκελλο του οικογενειακού αρχείου. Στόν ίδιο φάκελλο και ποίημα τό όποιο «άπηγγέλθη επί του νεκρού του πολυκλαύστου και άειμνήστου ίατρού Ίωάννου Θ. Γαϊτάνου» από τόν Αριστομένη Προβελέγγιο.

Κ. Μάξιμος Σουδάνος, Πάρις

Ε. Γαϊτανός

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΔΗΛΟΥ

ΥΠΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗΝ ΚΑΙ ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΗΝ ΕΠΟΨΙΝ

ΥΠΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Θ. ΓΑΪΤΑΝΟΥ

Γυμνασιάρχου τού ἐν Σύρῳ Γυμνασίου

«Δήλι' Ἀπολλὸν χαίρε καὶ Ἄρτεμι,
παῖδε κλεινῶν»

[Σωκράτης.]

ΕΝ ΕΡΜΟΥΠΟΛΕΙ ΣΥΡΟΥ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΛΙΘΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Ν. ΦΡΕΡΗ

1903.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Θ. ΓΑΪΤΑΝΟΥ

ΠΡΩΗΝ ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ ΚΑΙ ΒΟΥΛΕΥΤΟΥ ΕΚ ΚΥΚΛΑΔΩΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

- Τρεις λόγοι ἐν τῇ Βουλῇ περὶ ἐκπαιδευτικῶν ζητημάτων.
- Λόγος κατὰ τὸ ἐτήσιον μνημόσυνον τῶν ἐν πολέμῳ πεσόντων Μηλίων.
- Πραγματεία περὶ τῆς ἀποδημίας καὶ δράσεως τῶν Σιφνίων ἐκτὸς τῆς Σίφνου.
- Πραγματεία περὶ τῆς Ἀφροδίτης τῆς Μήλου.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ ΚΑΒΑΛΙΕΡΟΥ & ΒΗΧΟΥ

ΟΔΟΣ ΨΑΡΡΩΝ ΑΡΙΘ. 4

1928

**ΙΕΡΑ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΠΗΓΙΑΚΗ
ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΗΛΙΟΥ
«ΕΠΙ ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΤΩ ΛΟΦΩ ΤΟΥ ΥΨΗΛΟΥ
ΤΩΝ ΒΟΥΝΩΝ» ΤΗΣ ΣΙΦΝΟΥ**

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Ἡ ἱστορία τῆς γεραρᾶς Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἴηλιοῦ, «ἐπί τοποθεσία τῶ λόφῳ τοῦ Ὑψηλοῦ τῶν βουνῶν» τῆς Σίφνου, εἶναι περίπου ἀγνωστη καί τοῦτο γιατί ἐλάχιστα στοιχεῖα περί τοῦ μακραίωνος βίου της ἔχουν περισωθεῖ. Ἐπίμονες καί πολυχρόνιες ἔρευνες σέ ἀρχαιακές πηγές δέν ἀπέδωσαν τά ποθούμενα. Τό Ἀρχεῖο τῆς Μονῆς, τό ὁποῖο, λόγω τῆς, ἐπί αἰῶνες, λειτουργίας της, πρέπει νά ἦταν μεγάλο καί πλούσιο, ὅπως καί ἡ βιβλιοθήκη της, εἶναι ἀγνωστο τί ἀπέγιναν. Ἀπό ὅλα αὐτά, μόνο ἓνα χειρόγραφο μουσικό βιβλίον καί τό τελευταῖο μοναχολόγιό της διασώζονται στήν ἄλλη πατριαρχική Μονή τῆς Σίφνου, τήν Κυρία Βρυσιανή, παρά τίς λεηλασίες πού ἔχει ὑποστεί κι' αὐτή. Ἐτσι, ἐνώπιον τοῦ μεγάλου αὐτοῦ κενοῦ, ἡ ἀποκάλυψη κατά τό παρελθόν κάποιων μαρτυριῶν, ἰδιαίτερα δέ τοῦ σιγιλλίου ἀναδείξεως τῆς Μονῆς σέ πατριαρχικό σταυροπήγιο, ἀπετέλεσε θετική συμβολή στήν Ἱστορία της.

Ὅμως, τό διάσπαρτο τῶν περισωθέντων αὐτῶν στοιχείων σέ διάφορα, δυσπρόσιτα πλέον, ἐντυπα, δημιουργεῖ ἀκόμη ἓνα πρόβλημα, στούς ἐνδιαφερομένους νά πληροφορηθοῦν καί αὐτά τά ἐλάχιστα. Κατόπιν τούτου ἀπεφάσισα νά συγκεντρώσω, τόσο τά βιβλιογραφικά στοιχεῖα, ὅσο καί τά ἀνέκδοτα ὅμοια, πού ἔχουν προκύψει ἀπό τίς μέχρι σήμερα ἔρευνες, σέ ἐνιαῖο κείμενο χάριν τῶν ἐνδιαφερομένων, ἀλλά καί γιατί, ὅπως πιστεύω, παρέχουν τή δυνατότητα καταστρώσεως τοῦ περιγράμματος τῆς ἱστορίας τῆς Μονῆς.

Τά νέα καί ἀνέκδοτα στοιχεῖα, προέρχονται ἀπό δύο πηγές: τά Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους καί τήν ἀξιόλογη ἰδιωτική συλλογή λυτῶν ἐγγράφων Γ. Γαϊτάνου, ἡ ὁποία, μετά τήν ὅμοια τῆς οἰκογενείας Βάου, ἔρχεται νά ἐπιχύσει φῶς σέ πολλά σκοτεινά σημεῖα τῆς Ἱστορίας τῆς Σίφνου.

Γιά τήν κατάστροψη τῆς παρουσίας μικρῆς μελέτης, ἀκολούθησα τόν ἴδιο, περίπου, τρόπο διατάξεως τῆς ὕλης μέ ἐκεῖνον τοῦ πρώτου μεγάλου βιβλίου μου, τοῦ ἀναφερομένου στήν ἱστορία τῆς Παναγίας Βρυσιανῆς^(α). Τοῦτο δέ γιατί ὑπάρχουν ἱκανά ὅμοια στοιχεῖα γιά τίς δύο αὐτές ἀνδρικές, πατριαρχικές καί σταυροπηγιακές, Μονές, ὅσο καί γιά τόν λόγο ὅτι ἡ Μονή τοῦ Προφήτου Ἴηλιοῦ προσαρτήθηκε, τελικά, σ' ἐκείνην τῆς Βρυσιανῆς.

α) Ὅχι καί τό γλωσσικό ὕφος πού ἀκολούθησα σ' ἐκεῖνο, ὑποχρεωτικά, προκειμένου νά δημοσιευθεῖ στήν Ἐπετηρίδα Ἐταιρείας Κυκλαδικῶν Μελετῶν (διαφορετικά δέν θά δημοσιεύονταν). Παρ' ὅλο τοῦτο, ἐκρατεῖτο ἐπί δύο χρόνια χωρίς νά καταχωρίζεται στούς πολυσέλιδους τόμους της, μέχρι πού ὁ ἀείμνηστος συμπολίτης Ἰωάννης Α. Δημητριάδης, πολιτ. μηχ/κός, ἀνέλαβε τή δαπάνη τῆς ἐκδόσεως χάριν τῆς Μονῆς καί τοῦ ἔργου ἀναστρώσεώς της, ὑπέρ τοῦ ὁποίου διετέθησαν τότε 1.000 ἀντίτυπα.

ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΑΝΙΔΡΥΣΕΩΣ
ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ

1. Κατά τήν παράδοση, ἡ ἰδρυση τῆς Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἴηλιου τοῦ Θεσβίτου, ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου ὄρους τῆς Σίφνου (σέ ὑψόμ. 691μ.), ἀνάγεται στὸν Η΄ αἰῶνα ἀπὸ εἰκονολάτρεις βυζαντινοὺς πού ἀναγκάσθηκαν νά ἐγκαταλείψουν τότε τήν ΚΠολη ἐξαιτίας τῶν διωγμῶν καί νά ζητήσουν καταφύγιο στή Σίφνο καί σέ ἄλλα νησιά. «Τοῦτο ὁμως, ὡς πάντῃ ἱστορικῶς ἀνεξακρίβωτον, παραμένει εἰσέτι ὡς θρῦλος»¹.

Στή θέση ὅπου εὐρίσκεται τό κτιριακό συγκρότημα τῆς Μονῆς, εἶχαν ἐπισημανθεῖ ἀπό τόν ἀείμνηστο Σίφνιο καθηγητή-ἀρχαιολόγο Ἰάκ. Δραγάτση πανάρχαιες θεμελιώσεις τεραστίου οἰκοδομήματος πού ἀπεδόθησαν σέ ἀκρόπολη-στρατηγικό κέντρο². Φαίνεται λοιπόν ὅτι στὸν ἴδιον αὐτό προνομιακό χῶρο εἶχε κτισθεῖ, κατὰ τούς χριστιανικούς πλέον χρόνους, ναός στό ὄνομα τοῦ Προφήτου Ἴηλιου, ἀπό τόν ὁποῖο ἐπῆρε τό ὄνομά του καί τό βουνό. Τοῦτο προκύπτει ἀπό παράγραφο πατριαρχικοῦ σιγιλλίου ἔτους 1654 ἡ ὁποία ἀναφέρει: «... καί ἐξ ἀρχῆς μέν οὕτω καλούμενον (τό βουνό) τοῦ Ἁγίου Προφήτου Ἴηλιου...»³, ὅπου βέβαια τό «ἐξ ἀρχῆς» σημαίνει ἀπό κάποια ἐποχή πολύ παλαιότερη τοῦ 1654, ἄγνωστο ὁμως ποιά ὑπῆρξε αὐτή.

Σχετική μέ τήν παλαιότητα τῆς Μονῆς εἶναι ἡ πληροφορία ἀνευρεύσεως στὸν περίβολο τῆς, πρό χρόνων, δύο μαρμαρικῶν ἐπιγραφῶν, προερχομένων ἀπό τό τέμπλο τοῦ παλαιοῦ ἐκείνου ναοῦ, οἱ ὁποῖες ἀπεδόθησαν ὡς ἐξῆς:

α) «... ΑΦΙΕΡ(Ω)ΣΕ ΚΒΤΣΔ. ΣΧΝΓ΄». Τά γράμματα ΚΒΤΣΔ ἐρμηνεύθηκαν ὡς Κ(ΥΡΙΕ) Β(ΟΗΘΕΙ) Τ(Ω) Σ(Ω) Δ(ΟΥΛΩ)

β) «... ΠΡΟΦΗΤ(ΟΥ ΗΛΙΟΥ) ΙΝΔΙΚΤΙΩΝΟΣ Η΄».

Ἡ πληροφορία ἐβεβαίωσε ὅτι οἱ δύο αὐτές ἐπιγραφές ἐφεραν ἀρκετά ὅμοια στοιχεῖα, ὅπως ἴδια ποιότητα μαρμάρου, ὅμοιο τύπο καί τρόπο γραφῆς καί σύμπτωση τῆς Η΄ ἰνδικτιῶνος μέ τό, ἀπό κτίσεως κόσμου, ἔτος ΣΧΝΓ΄=6653 ἢ τό ἀπό Χριστοῦ 1145, ὥστε νά ἐπισημοποιοῦν τήν ἐκδοχή ὅτι προέρχονταν «ἀπό τό μῆ διασωζόμενον νῦν μαρμάρινον τέμπλον, ὅπερ κατὰ τόν ΙΒ΄ αἰῶνα διεχώριζε τό Ἱερόν τοῦ μνημονευθέντος καθολικοῦ ἀπό τοῦ κυρίως Ναοῦ»⁴. Οἱ ἐπιγραφές αὐτές (πού ἐγώ, παρά τίς προσπάθειές μου, δέν ἠμπόρεσα νά ἀνεύρω), ἐπὶ κινητῶν ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν, τά ὁποῖα εἶναι δυνατόν νά προέρχονταν καί ἀπό ἄλλον ὁμώνυμο ναό, δέν ἀποτελοῦν ἀδιαφιλονίκητες μαρτυρίες γιά τήν παλαιότητα τῆς Μονῆς. Ἐν πάσῃ περι-

1. Ἄρχιμ. Φίλαρ. Βιτάλη. Προφήτης Ἰηλίας Ὑψηλός καί Ἰωάννης Θεολόγος Μονγκού, στήν Ε.Ε.Κ.Μ., 1965, τόμ. Ε΄, σελ. 125-138, ὅπου συγκεντρωμένη καί ἡ μικρή βιβλιογραφία γιά τόν Προφήτη Ἰηλία.

2. Μ. Φιλιππάκη. Τοπωνύμια Σίφνου, 1989, σελ. 26.

3. Βλ. κατωτέρω σιγιλλιο ἔτους 1654.

4. Μιχ. Χαρ. Γκητάκου. Ἀνέκδοτοι ἐπιγραφαί καί χαράγματα ἐκ Βυζαντινῶν καί Μεταβυζαντινῶν Μνημείων τῆς Ἑλλάδος, ἐν Ἀθήναις 1957, σελ. 133-134.

πτώσει, αν τό έτος αυτό, τό 1145, φανερώνει ότι ό παλαιός ναός ύπήρχε έκτοτε, από τότε και μέχρι τό 1645, δηλαδή επί πέντε όλοκλήρους αιώνας, νεκρική σιγή καλύπτει τήν ιστορία τής Μονής.

Οί πρώτες, επίσημες και απολύτως βέβαιες, πληροφορίες για τήν παλαιότητα της περιέχονται σέ πατριαρχικό σιγίλλιο πού έκδόθηκε τό έτος αυτό (1654) κατόπιν αίτήσεως τών μοναχών της. Μάλιστα από τά διαλαμβανόμενα σ' αυτό επιτρέπεται νά υποθέσουμε ότι στην ίδια τοποθεσία ύπήρχε ήδη, άγνωστο όμως από πότε, ναός και μικρό ήσυχαστήριο μερικών «ενασκουμένων πατέρων», οι όποιοι, τότε άκριβώς έπήραν τήν απόφαση νά τό μετατρέψουν σέ μεγάλη Μονή, ανεγείροντας νέο και κατάλληλο για τό σκοπό αυτό κτιριακό συγκρότημα και ναό. Οί οικοδομικές εργασίες άρχισαν άμέσως όπως αναφέρεται στό σιγίλλιο:

άπεφάσισαν οι πατέρες «ιεράν συμπήξασθαι Μονήν και σηκόν δείμασθαι... επί τοποθεσία τών λόφων του Ύψηλου τών βουνών και έξ αρχής μέν ούτω καλούμενον (τό βουνό και τό ήσυχαστήριο) του Άγίου Προφήτου Ηλιοϋ και ήδη επ' όνόματι αυτού κτιζομένης τής (νέας) μονής και ώκοδομουμένης...»⁵. Κατά τήν πορεία έκτελέσεως του έργου έσκέφθηκαν νά ζητήσουν και τήν ανάδειξη τής Μονής σέ πατριαρχικό σταυροπήγιο, δηλαδή σέ καθίδρυμα έξαρτώμενο άπ' ευθείας από τό Πατριαρχείο ΚΠόλεως. Για τό σκοπό αυτό απέστειλαν στην ΚΠολη δύο συμμοναστές τους νά ζητήσουν από τον Πατριάρχη και τήν Ίερά Σύνοδο «σταυρόν ιερόν και σεβάσιμον και πήξαι έν τή πρώτη τών θεμελίων αρχή (του υπό άνοικοδόμηση νέου ναού) κατά τε τήν τάξιν και συνήθειαν τών πατριαρχικών σταυροπηγιών...».

2. Έτσι, «ό όσιώτατος έν ιερομονάχοις και πνευματικοίς κύρ Ζαχαρίας και κύρ Ίωακείμ», οι δύο άπεσταλμένοι, έμφανίσθηκαν ένώπιον του Οικουμενικού Πατριάρχου Παΐσιου Α' και τής Ίεράς Συνόδου, άνέπτυξαν τους λόγους πού τους όδήγησαν νά πάρουν τήν απόφαση για τήν άνέγερση μεγάλης Μονής και έξήτησαν τήν αναγνώρισή της σέ πατριαρχικό σταυροπήγιο. Ό Πατριάρχης και ή Σύνοδος έκριναν «δίκαιον και εύλογον» τό αίτημα και μέ «σιγιλλιώδες έν μεμβράναις γράμμα» μηνός Μαΐου 1654, άνέδειξαν τήν ανεγειρομένη Μονή «πατριαρχικόν σταυροπήγιον παντελεύθερον παρά παντός προσώπου, ιερωμένου ή λαϊκού, άκαταπάτητον, άκαταζήτητον, παρέχον μόνον τό καθ' έκαστον έτος όκάδα κηρίου ήμισυ τή Μεγαλη Έκκλησία, σημεϊον ύποταγής και μηδέν άλλο πλέον...». Μέ τό ίδιο σιγίλλιο όρίσθηκε και ό χαρακτήρας τής Μονής, ή όποία θά λειτουργούσε «κατά τε τους όρους και κανόνας τών κοινοβιακών μοναστηρίων».

Τό κείμενο του σιγιλίου⁶ έχει ως εξής:

5. Σιγίλλιο έτους 1654.

6. Τό σπουδαιότατο αυτό ντοκουμέντο άνευρε, μέ άλλα όμοια, στην Έθνική Βιβλιοθήκη τών Παρισίων ό άείμνηστος Σπυρ. Λάμπρος ό όποιος τό περιέγραψε περιληπτικά στον Γ' τόμο (1906), σελ. 382, του «Νέου Έλληνομνήμονος». Στη συνέχεια ό καθηγητής του πανεπιστημίου και καθηγητής μου στην Πάντειο Σχολή κ. Διονύσιος Ζακυθινός, μάς έδωσε όλόκληρο τό κείμενό του στο περιοδ. «Έλληνικά», 1929, τόμ. Β', σελ. 159 έπ., από όπου αναδημοσιεύθηκε στην έφημ. «Σίφωνος», 1 Φεβρ. 1940, φ.95, σελ.2-3, όπου και δύο άκόμη έγγραφα περι τής Μονής.

ΠΑΪΣΙΟΣ

ἐλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικός Πατριάρχης

Ἀπλῶς ἐν μυρία κείται ὡδῆ, παράγε τῇ ἱερᾷ κ(αί) θεοπνεύστῳ γραφῇ, καὶ τοῖς κατ' ἐκείνην θεωρήμοσιν ὑποφῆταις, ὁ τῇ εὐπρεπείᾳ τῶν εὐαγῶν σκηνωμάτων τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἐπιμελῶς διακεείμενος, εἰ οὖν οἱ δι' ἐπιμελεί(ας) τῶν ἱερῶν, ὡς εἴρηται, σηκῶν ἄγοντες, τοσοῦτων ἐγκωμίων μέτοχοι κρίνονται, πολλῶ τῷ μέτρῳ κριθήσονται, οἱ καὶ ἐκ βάθρων αὐτῶν, καὶ ἀπὸ πρώτης ἀρχῆς συμπλήξεως οἰκοδομήσεως, κ(αί) ἀνεγέρσεως | καλλωπισμοῦ τε παντοῦ εὐαγῶν οἰκῶν τῆς δόξης Κ(υρίου) καὶ σκηνωμάτων τῆς αὐτοῦ χάριτος, κ(αί) π(νευματι)κῶν καταγωγίων, ἐν οἷς ἄδεται μὲν, καὶ ἐξυμνῆται τὸ τοῦ ὑψίστου Θεοῦ ὄνομα, δοξολογούμενόν τε | καὶ εὐφημούμενον, πονεῖται δέ, καὶ ἀσκητικῶς ἔλκεται ὁ κ(α)τά μίμησιν τῶν οὐ(ρα)νί(ων) ἀγγελικῶν διακοσμῆσεων μονήρης βίος, καὶ ἀγγελικὴ πολιτεία, φροντίζοντες, ὡς ἀγαπητὰ γάρ φησὶν ὁ ἱεροψάλτης Δα(υὶ)δ τά| σκηνώματα σου Κ(ύριε, τί δηλῶν διὰ τούτου; ἢ ὅτι ἡ περὶ τὰ σκηνώματα τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἀγάπη πρὸς αὐτόν τὸν Θεόν ἀναφέρεται συνάλπτουσα τε καὶ ἐνωποιοῦσα τοὺς φροντιστικῶς ἄγοντας| ἐπὶ οἰκοδομαῖς τε, καὶ ἀνεγέρσεσι καταγωγίων ἱερῶν καὶ σηκῶν σεβασμίων), τῷ σκηνουμένῳ τούτοις Θεῷ. Καὶ δὴ τοῖς κρείττονι ἐπινεύσει λαχοῦσιν ἡμῖν τὴν ἀκρόρειαν τῆς οἰκουμένης περιωπῆς διέπειν, | ὄμμασιν ἀμετακλήτοις, καὶ παροτρυντέον πρὸς τοῦτο τοὺς εὐσεβείᾳ συζῶντας, καὶ γε ἀποδεκτέον τοὺς οἰκοθεν φερομένους πρὸς τὴν ρηθεῖσαν σύμπηξιν, καὶ ἀνεγερσιν. Ὅθεν καὶ ὁ ὀσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις| καὶ π(νευματι)κοῖς κ(ύρ) Ζαχαρίας καὶ κ(ύρ) Ἰωακ(εῖ)μ(ι) μετὰ τῆς περὶ αὐτόν συνοδεί(ας), οἰκοθεν, καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς εὐλαβητικῆς πρὸς τὰ θεῖα κινηθεῖς διαθέσεως, ἅτε ἐν μεγίστῳ θέμενος σ(ωτη)ρί(ας) τὴν τῶν ἱερῶν σηκῶν σύμπηξιν, | οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ τῇ ἐξ ὕψους θεῖα ροπῇ κινούμενος, ἠθέλησεν ἱεράν συμπήξασθαι μονήν, καὶ σηκόν ἱερόν δεῖμασθαι, ἐπιτελέσει μὲν ἐκτενοῦς πρὸς Θεόν δεήσειως, ὑπὲρ ψυχικῆς σ(ωτη)ρί(ας) πάντων εὐσεβῶν, ἀσκήσει δέ καὶ πολιτεία μοναδικῆς καταστάσεως τῶν αὐτῇ ἐνασκουμένων) π(ατέ)ρων, κατὰ τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Σίφνου, ἐπὶ τοποθεσία τῷ λόφῳ τοῦ Ὑψηλοῦ τῶν βουνῶν, καὶ ἐξ ἀρχῆς| μὲν οὕτω καλούμενον τοῦ ἀγίου Προφήτου Ἡλιοῦ, καὶ ἤδη ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ κτιζομένης τῆς μονῆς, καὶ ὠκοδομουμένης, κ(αί) φροντίζων τῆς εἰρηναίας καὶ ἡσύχου μοναδικῆς ζωῆς αὐτοῦ τε, καὶ| τῶν μετέπειτα βιωσομένων) ἐν αὐτῇ, ἐζήτησε παρ' ἡμῶν λαβεῖν σ(αυ)ρόν ἱερόν καὶ σεβάσιμον, κ(αί) πῆξαι| ἐν τῇ πρώτῃ τῶν θεμελί(ων) ἀρχῇ, κατὰ τὴν τάξιν καὶ συνθήθειαν τῶν π(ατ)ριαρχικῶν σ(αυ)ροπηγίων), | καὶ εἶναι, κ(αί) λέγεσθαι π(ατ)ριαρχικόν σ(αυ)ροπήγιον, παντελεύθερον, καὶ τελείως ἀσύδοτον, κ(αί), παρά παντός προσώπου ἀκαταπάτητον, καὶ ἀκαταζήτητον, μηδενὶ μηδέν μηδ' ὄλως παρέχον, | πλὴν ἡμίσεως ὀκάδος κηρίου τὸ κατ' ἔτος πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς τοῦ Χ(ριστοῦ) μεγάλῃ ἐκκλησί(αν), χάριν ὑποταγῆς. Τούτου χάριν ἡ μετριότης ἡμῶν, μετὰ τῆς περὶ αὐτὴν ἱεράς τῶν ἀρχιερέ(ων) συνόδου, | τῶν ἐν ἀγίῳ π(νεύματι) ἀγαπητῶν αὐτῆς ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν προσεικαμένη τὴν αἴτησιν αὐτοῦ, ὡς εὐλογον, καὶ δικαίαν, ὡς χρέος ἔχουσα τὰς εὐλόγους ἀπαιτήσεις τέργειν καὶ ἀποδέχεσθαι| γράφει, καὶ ἀποφαίνεται, ἵνα, ἡ ἐπ' ὀνόματι π(ατ)ριαρχικῶ σ(αυ)ροπηγίῳ, κτιζομένη, καὶ οἰκοδομουμένη σεβασμία τοῦ ἀγίου ἐνδόξου προφήτου Ἡλιοῦ τοῦ Θεοσβήτου, κ(α)τά τὴν ἀρχιεπισκοπὴν, | Σίφνου ἐπὶ τοποθεσία τοῦ λόφου τοῦ Ὑψηλοῦ βουνοῦ, εἴη καὶ λέγοιτο, ἀπὸ τοῦ νῦν, κ(αί) εἰς τὸ ἐξῆς π(ατ)ριαρχικόν σ(αυ)ροπήγιον, παντελεύθερον παρά παντός προσώπου ἱερωμένου, ἢ λαϊκοῦ| ἀκαταπάτητον, ἀκαταζήτητον, παρέχον μόνον τὸ καθ' ἕκαστον ἔτος, ὀκάδα κηρίου ἡμισυ, τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, σημεῖον ὑποταγῆς, καὶ μηδέν ἄλλο πλεόν, μνημονευομένου, | τοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος, ὡς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς π(ατ)ριαρχικοῖς σ(αυ)ροπηγίοις, μέχρις οὗ ἡ νῦν καὶ ἡμέρα τῷ ἡλιακῶ καταμετρεῖται κινήματι

καί διοριζόμεθα τούς ἐν αὐτῇ ἐνασκουμένους ὀσιωτάτους π(ατέ)ρας, καί εἰς τό μετέπειτα ἐνασκηθησομένους, κοινοβιακόν βίον ἀγειν, καί μηδέν ἴδιον ἔχειν, κατὰ τε τούς δρους, καί κανόνας τῶν κοινοβιακῶν μοναστηρίων|, πάντες τοῦ κοινοῦ φροντίξιν συμφέροντος, καί ἐπιμελεῖσθαι τῆς βελτιώσεως, καί ἀξήσεως, τῆς τε μονῆς, καί τῶν κτημάτων πάντων αὐτῆς, κ(αί) ἀφιερωμάτων, καί εἶναι πάντως συμψύχους τε, |καί ὁμοψύχους, καί κοινῶς ἀπό τῶν κοινῶν λαμβά(ν)ειν ἕκαστον τά πρὸς χρεῖ(αν) σωματικῆς ἀμφιέσεως, ἱμάτια δηλαδή, κ(αί) σανδάλια, καί τά λοιπά ἀναγκαῖα, συνημμένους ὄντας| κ(αί) τοῖς θελήμασ(ι), καί βουλήμασ(ι), ἵνα καί ὁ Σ(ω)τήρ ἐνοικῆ τοῦτοις μηδενός τολμῶντος τῶν νῦν, ἢ τῶν μετέπειτα, ἀθετῆσαι, κ(αί) ἀνατρέψαι τό κοινοβιακόν τοῦτο πολίτευμα, τῶν ἐν| αὐτῇ π(ατέ)ρων, ἐν βάσει φρικτοῦ, καί ἀλύτου ἀφορισμοῦ, μήτε μὴν τοῦ κ(α)τά καιροῦς Σίφνου ἀρχιεπισκόπου, ἔχοντος ἄδειαν μηδεμίαν εἰσέρχεσθαι ἐν αὐτῷ, ἀνευ τῆς γνώμης καί| βουλῆς τῶν π(ατέ)ρων, καί καταπατεῖν αὐτό, κ(αί) ζητεῖν τί παρ' αὐτῶν, πολὺ ἢ ὀλίγον, ἢ ἀργεῖν, καί ἀφορίζειν τούς ἐν αὐτῷ π(ατέ)ρας, ἐν βάρει ἐπιτιμίου τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ. Αἱ δὲ χειροτονίαι| τούτ(ων) γινέσθωσαν παρὰ τοῦ κ(α)τά τόπον ἀρχιερέως προσκαλουμένου ὄτε χρεῖα. Ἐπὶ τούτοις γάρ ἅπασ(ιν) ἀπολέλυται αὐτοῖς κ(αί) τό παρ(όν) π(α)τριαρχικ(όν) σιγιλλιῶδες ἐμμεβράναις γράμμα, καί κατε|στρώθη καί ἐν τῷ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χ(ριστοῦ) μεγάλης ἐκκλησί(ας) ἱερῷ κώδικι εἰς ἐνδειξιν καί ἀσφάλειαν. Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ἀχνὸ' μαῖω, ἰνδικτιῶνος ζ'. + Παῖσιος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ρώμης καί Οἰκουμενικός Πατριάρχης, + ὁ Ἑρακλείας Μεθόδιος, + ὁ Κυζίκου Ἄνθιμος, + ὁ Νικομηδείας Κύριλλος, + ὁ Προύσης Κλήμης, + ὁ Νικαίας Γρηγόριος, + ὁ Χαλκηδόνος Γαβριήλ, + ὁ Προικονήσου Ἱερεμίας, + ὁ Ἀδριανουπόλεως Νεόφυτος.

3. Ἰκανοποιημένοι ἀπὸ τὴν ἐπιτυχία τους οἱ ἱερομόναχοι Ζαχαρίας καί Ἰωακείμ, ἐπέστρεψαν μὲ τό ἐπίσημο αὐτό ἔγγραφο στή Σίφνο καί ἐπιδόθηκαν μὲ τούς λοιπούς συμμοναστές τους στό ἔργο ἀνοικοδομήσεως τῆς νέας, δευτέρας, μετὰ τὴν Παναγία Βρυσιανή, πατριαρχικῆς καί σταυροπηγιακῆς μονῆς τοῦ νησιοῦ. Δέν εἶναι γνωστό πόσος χρόνος ἀπαιτήθηκε γιὰ τὴν ἀνέγερση τοῦ μεγάλου καί φρουριακοῦ αὐτοῦ συγκροτήματος μὲ τεῖχη ἀπὸ ἐπιτόπια πέτρα σέ ἰσχυρότατη τοιχοδομία, μὲ πολεμίστρες καί καταπέλτες, ὑπόγειες κρύπτες καί ἄλλα κτίσματα καί βοηθητικούς χώρους. Οἱ Σίφνιοι μάστορες τῆς ἐποχῆς (πού ἐργάσθηκαν ἐπίσης καί στήν ἀνέγερση τοῦ καθολικοῦ τοῦ Ταξιάρχου Σερίφου)⁷, ἔδωσαν ὅλη τὴν ψυχὴ καί τὴν τέχνη τους στό περίλαμπρο ἔργο. Γιὰ τὰ ἐν γένει κτιριολογικὰ στοιχεῖα τοῦ οἰκοδομήματος θά ἀποφανθοῦν εἰδικοί ἐπιστήμονες, τόσο γιὰ τὰ πανάρχαια πού ἐπεσήμανε ὁ Δραγάσης, ὅσο καί γιὰ τὰ νεότερα, ὅπως καί τὰ ἀρχιτεκτονικὰ καί διακοσμητικὰ ὅμοια τοῦ ναοῦ. Στὰ τελευταῖα ἔχουν χρησιμοποιηθεῖ, κατὰ τὴν ἀποψή μου, μέλη ἀπὸ ἀρχαιότητες ἢ πρωτοχριστιανικούς ναοὺς τοῦ νησιοῦ. Ὁ διάκοσμος τοῦ ναοῦ συντελέσθηκε, κατὰ τίς ὑπάρχουσες ἐνδείξεις, μὲ βραδύτερο ρυθμὸ κι ἐδέχθηκε προσθῆκες καί ἀνακαινισμοὺς κατὰ διάφορες ἐποχές. Τὴν 1 Ὀκτωβρίου 1962, μὲ ὅσες διέθετα γνώσεις, προήλθα στήν καταγραφή διαφόρων ἐπιγραφῶν τοῦ ναοῦ πού ἔχουν ὡς ἐξῆς:

α) Ὑπεράνω τῆς κυρίας εἰσόδου μαρμάρινος τριπλὸς σύνθετος σταυρός, στηριζόμενος σέ ρόδακες, μὲ χρονολογία 1686.

β) Ἐπὶ τοῦ τέμπλου, ὑπεράνω τῆς πύλης τῆς προθέσεως, δικέφαλος ἀε-

7. Συμεωνίδη, Ἱστορία, σελ. 234.

τός, στό μέσον καί, ἀριστερά καί δεξιά του, ἡ ἐπιγραφή: 1779 ΚΑΘΗΓΟΥ-ΜΕΝΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΦΥΛΗΠΑΚΟΙΣ⁸.

γ) Ἐπί τοῦ τέμπλου, στό ἄνω μαρμαρικό διάζωμα, μεταξύ τῆς θύρας τῆς προθέσεως καί τῆς εἰκόνας τοῦ Προφήτου: ΙΖΙ ΔΙΑ ΔΑΠΑΝΗΣ ΚΑΙ ΕΞΟΔΟΥ ΝΙΚΥΦΩΡΟΥ ΙΕΡΟΔΙΑΚΟΝΟΥ ΜΗΛΤΗ... ΖΟΥΣ ΚΑΙ ΔΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΙΕΡΕΟΣ ΜΠΑΟΥ ΚΑΙ ΣΑΚΑΙΛΑΡΙΟΥ ΣΙΦΝΟΥ⁹.

δ) Ὑπεράνω τῆς Ὠραίας Πύλης, διπλός σύνθετος μαρμάρινος σταυρός μέσα σέ κύκλο καί ἡ χρονολογία 1664.

ε) Ἐπί τοῦ τέμπλου, ὑπεράνω γλυπτῶν φύλλων ἀμπέλου: ANTONIOS ΤΡΙΓΑΡΗΣ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΗ(Α) ΑΡΗ

Οἱ εἰκόνες τοῦ τέμπλου, ἔργα μετρίας τέχνης, δέν διατηροῦνται καλά. Μία ἀπ' αὐτές, «ἡ Ἁγία Βάτος», στό θωράκιο δεξιά τῆς Ὠραίας Πύλης, φέρει χρονολογία 1788. Πρόκειται γιά εἰκόνες τοῦ 18ου αἰῶνος¹⁰, ἀγνώστων ἀγιογράφων, τά τεχνικά στοιχεῖα τῶν ὁποίων δέν ἔχουν ὁμοιότητες μέ ἄλλα ἀγιογραφικά ἔργα γνωστῶν καλλιτεχνῶν πού ἐργάσθηκαν στή Σίφνο ἢ πατέρων-ἀγιογράφων τῆς Μονῆς.

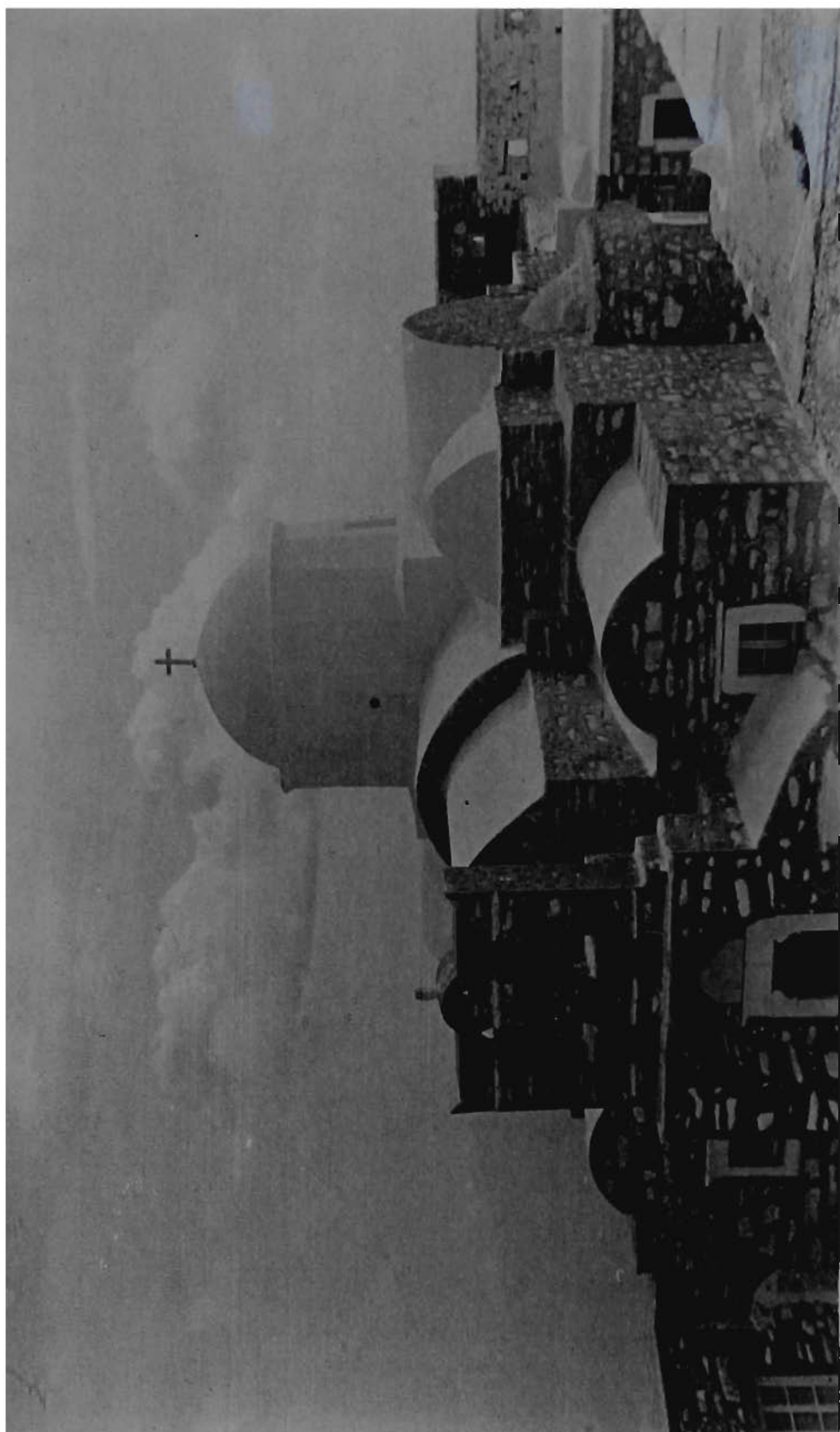
4. Μέχρις ἐδῶ ἐξετάσθηκαν ὅλα τά γνωστά, ἀνεπίσημα καί ἐπίσημα, τεκμήρια, τά σχετικά μέ τήν παλαιότητα τῆς Μονῆς¹¹. Σύμφωνα μ' αὐτά, πρό τοῦ 1654, ἀγνωστο ὅμως ἀπό πότε, ὑπῆρχε «ἐπί τῷ λόφῳ τοῦ Ὑψηλοῦ τῶν βουνῶν τῆς Σίφνου» μικρός ναός τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ καί ἡσυχαστήριον «ἐνασκουμένων πατέρων», οἱ ὅποιοι, κατά τό ἔτος αὐτό, ἀπεφάσισαν τή μετατροπή του σέ μεγάλο μοναστηριακό συγκρότημα πού ἀνέδειξαν σέ πατριαρχικό σταυροπήγιο. Βασικό ἐρώτημα, στό ὁποῖο, τουλάχιστον ἐπί τοῦ παρόντος, δέν παρέχεται ἀπάντηση, εἶναι ἂν ἡ ἀνέγερση τῆς μεγάλης αὐτῆς Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ ὀφείλονταν μόνο στήν «εὐλαβητική πρός τά θεῖα διάθεση» τῶν ἱερομονάχων Ζαχαρία καί Ἰωακείμ καί τῶν συμμοναστῶν τους ἢ καί σέ ἄλλους λόγους. Καί τοῦτο γιατί ἡ ἀνέγερση τοῦ μεγάλου αὐτοῦ μοναστηριακοῦ συγκροτήματος, γιά τό ὁποῖο θά ἀπαιτήθηκαν σημαντικά χρηματικά ποσά, πραγματοποιήθηκε σέ μιά δυσχερέστατη ἐποχή γιά τή Σίφνο καί ὅλα τά νησιά ἐξ αἰτίας τοῦ τουρκοβενετικοῦ πολέμου (1645-1669). Εἶναι πολύ πιθανόν, ὅπως πιστεύω, νά συνέτρεξαν καί ἄλλοι σπουδαῖοι λόγοι, ἀπότοκοι τῶν πολεμικῶν γεγονότων, πού ὑπαγόρευαν τήν ἀνοικοδόμηση τῆς Μονῆς σέ φρουριακή μορφή γιά τήν ἱκανοποίηση πολλαπλῶν ἀναγκῶν τοῦ τόπου.

8. Ἀπό τόν *Μιχ Γκητάκο*. Ἀνέκδοτοι ἐπιγραφαί κλπ. ἔχει ἀποδοθεῖ ἐσφαλμένα τό ἔτος 1779 σέ 1777.

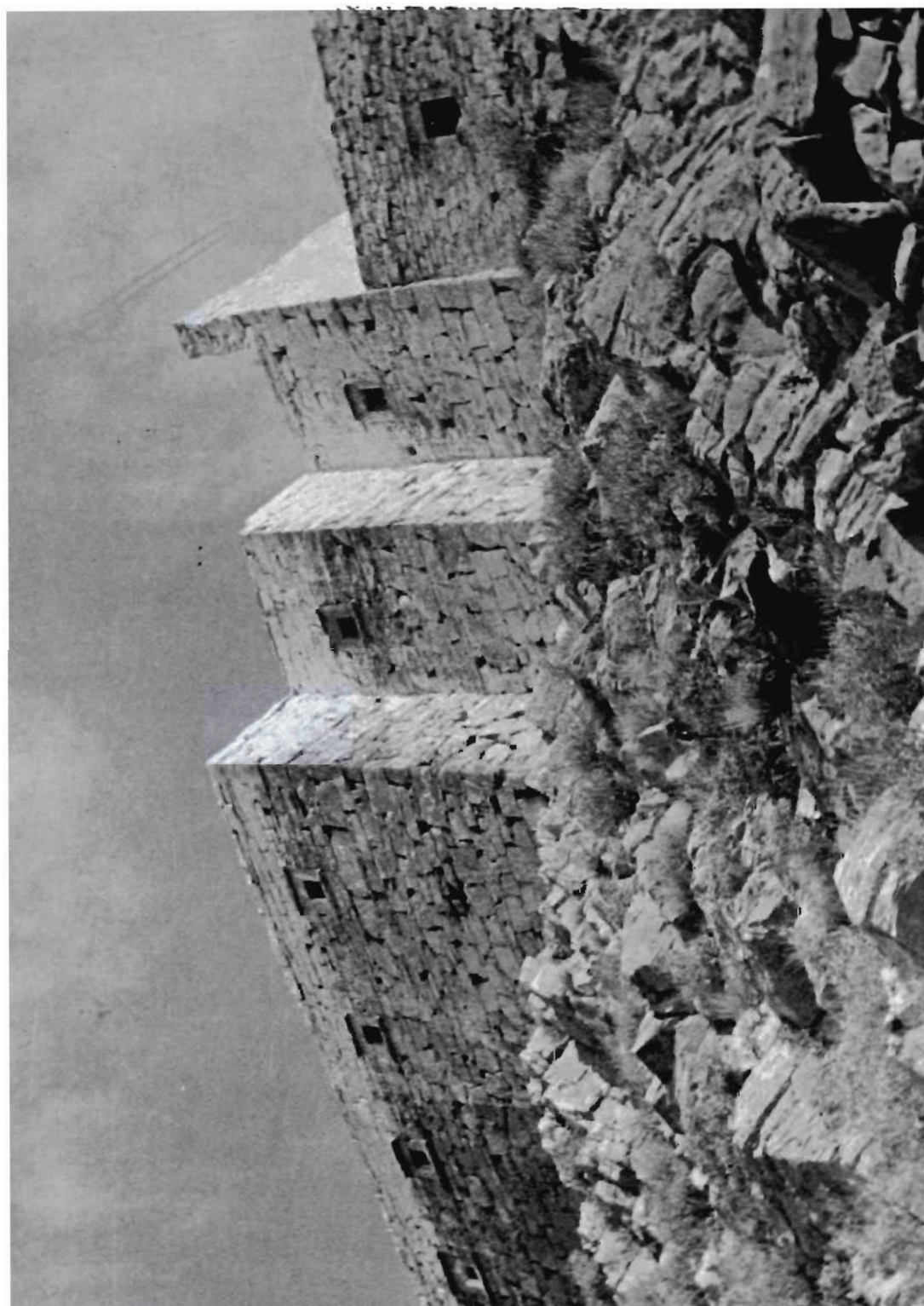
9. Καί ἡ ἐπιγραφή αὐτή δέν ἔχει ἀποδοθεῖ σωστά ἀπό τόν *Μιχ. Γκητ.*, ὁ ὁποῖος τά προτασσόμενα τρία γράμματα ἀπέδωσε ΙΖΗ ἀντί ΙΖΙ, ὅπως καί τήν, μετά τό ὄνομα τοῦ ΝΙΚΗΦΩΡΟΥ ΙΕΡΟΔΙΑΚΟΝΟΥ, δυσνόητη λέξη, σέ ΜΗΝΙ ΙΟΥΛΙΩ. Τέλος καί τό ἐπώνυμο τοῦ σακελλαρίου Νικολάου Μπάου ἀπέδωσε σέ ΜΠΑΟΥΚΑ.

10. Βλ. καί *Θεολόγου Χρ. Ἀλμπράντη*, Ἐθναυροί τῆς Σίφνου. Εἰκόνες τῶν ναῶν καί τῶν μονῶν, Ἀθήναι 1979, σελ. 57.

11. Ὁ ἀείμνηστος Ἄντων. Κανακάρης. Τό Μοναστήρι τοῦ Προφήτη Ἡλία, ἐφημ. «Σιφναϊκά Νέα», Αὐγ. 1954, φ. 44, ἔγραψε ὅτι ἡ Μονή ἐκτίσθηκε τό 1686 «ἀπό τόν ἴδιο ἀρχιτέκτονα πού ἐκτίσε τήν Καπνικαρέα...», ἐντελῶς ἀβασάνιστα, ἀφοῦ ὁ ναός τῆς Καπνικαρέας εἶναι ἔργο τοῦ 11ου αἰῶνος (*Γ.Α. Σωτηρίου*, Χριστ. καί Βυζαντ., Ἀρχαιολογία, ἐν Ἀθήναις 1962, τόμ. Α', σελ. 413).

Τό καθολικό της Μονής τού Προφήτου Ἡλίου

Τά τείχη τῆς Μονῆς κτισμένα ἀπὸ ἐπιτόπια πέτρα

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

Α' Σύστημα διαβίωσης των μοναχών

Μέ το πατριαρχικό σιγίλλιο του 1654 ως σύστημα διαβίωσης των μοναχών καθορίστηκε το κοινοβιακό. 'Ο κάθε μοναχός έπρεπε «μηδέν ίδιον έχειν» αλλά «πάντες του κοινοῦ φροντίζειν συμφέροντος και έπιμελίσθαι τής βελτιώσεως και αύξήσεως τής μονής και των κτημάτων πάντων αύτης και άφιερωμάτων...». 'Από τά κοινά έσοδα δέ «λαμβάνειν έκαστος (μόνο) τά προς χρείαν σωματικής άμφιέσεως, ιμάτια δηλαδή και σανδάλια και τά λοιπά άναγκαῖα»¹ και τίποτε περισσότερο.

'Επί πόσο διάστημα έλειτούργησε ή Μονή μέ το σύστημα αυτό δέν προσδιορίζεται από τίς πηγές. 'Η Βρυσιανή, τήν όποία είχε προικίσει μέ αξιόλογη κτηματική περιουσία ό ιδρυτής της Βασίλειος Λογοθέτης, δέν άκολούθησε επί πολύ το σύστημα αυτό λόγω άνεπαρκειάς οικονομικών μέσων και άναγκάστηκε νά τό μετατρέψει σέ ιδιόρρυθμο. Τό ίδιο συνέβη και μέ τόν Προφήτη 'Ηλία, ό όποίος, σύμφωνα μέ τίς ύπάρχουσες ένδειξεις, δέν είχε τήν ίδια οικονομική επιφάνεια μέ τή Βρυσιανή. Μεταγενέστερα έγγραφα, στα όποια γίνεται άναφορά γιά τόν, από παλαιά, τρόπο διαβίωσης των μοναχών επιβεβαιώνουν τήν έφαρμογή του ιδιορρύθμου συστήματος²:

«... προσπορίζονται τά προς τό ζήν εκ των προσόδων, τάς όποιας λαμβάνουσι, μετά πολλών κόπων, εκ μερικων ύποστατικων (κυριότητος τής Μονής)... τά όποια ένοικιάζουσι έφ' όρου ζωής των και εκ τής άδιακόπου έργασίας τήν όποιαν έκαστος αυτών, κατά τό έπάγγελμά του, εργάζεται: ζώσιν όμως λιτότατα, τά δέ πλείονα των ύποστατικων τούτων άνήκουσιν εις τό Κοινόν (τής Μονής) και τά επισκέπτονται (=διαχειρίζονται) οί κατά καιρόν ήγούμενοι και εξ αυτών πάλαι μέν έβοήθουν και τούς λοιπούς άδελφούς»³.

Γιά τόν ένοικιασμό ενός κτήματος, τό όποιο καλλιεργούσαν για νά ζήσουν μέ τά παραγόμενα άπ' αυτό προϊόντα, έπρεπε νά καταβληθει, έφ' άπαξ, ένα σημαντικό χρηματικό ποσόν στο ταμείο τής Μονής. Για τήν έξοικονόμηση του ποσού αυτού οί μοναχοί άναγκάζονταν νά έκπατρίζονται και νά μεταβαίνουν «εις τά μέρη τής Τουρκίας, όπου τινές μέν μέ τό διδασκαλικόν έπάγγελμα, τινές δέ μετερχόμενοι τόν έφημέριον και άλλοι προσκολλούμενοι εις τινά 'Αρχιερέα» ή επί χρόνια «έφημερευόντες εις τάς εκτός του μοναστηρίου εκκλησίας» του νησιου «έπορίζοντο και τά προς τό ζήν». Μετά τόν θάνατό τους, τά ένοικιασμένα σ' αυτούς κτήματα περιέρχονταν εκ νέου στη διαχείριση τής Μονής (ή όποια διατηρούσε πάντοτε τήν έπ' αυτών κυριότητα) και, έφ' όσον ύπήρχε σχετικό αίτημα, τά ένοικίαζε σέ άλλους

1. Σιγίλλιο του 1654.

2. Βλ. μετά τό Μοναχολόγιο, τόν Πίνακα I, στο τέλος. 'Επίσης, *Συμμεωνίδη*, Βρυσιανή 1966, σελ. 41.

3. Βλ. Μοναχολόγιο, δ.π., και *Συμμεωνίδη*, Βρυσιανή 1966, σελ. 41-42.

μοναχούς της και ούτω καθ' ἑξῆς. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ καὶ στό ταμεῖο τῆς Μονῆς εἰσέρχονταν κατὰ καιροὺς διάφορα χρηματικά ποσά γιὰ τὴν κάλυψη ἀναγκῶν καὶ ὑποχρεώσεων της καὶ οἱ μοναχοὶ ἀποκοτοῦσαν ἐφ' ὄρου ζωῆς τους ἓνα κτῆμα γιὰ τὴν ἐπιβίωσή τους.

Β' Εἴσοδος καὶ ἀριθμὸς τῶν μοναχῶν

Ὁ Προφήτης Ἡλίας διετέλεσε πάντοτε ἀνδρική Μονή. Στὴ δύναμη τῶν μοναχῶν ἐγγράφονταν ὅσοι ἀγαποῦσαν τὸν μοναχικὸ βίον ὕστερα ἀπὸ μίαν χρονικὴ περίοδο δοκιμασίας πλησίον ἐμπείρων ἱερομονάχων. Ἐπρεπε νὰ συγκατανεύσουν οἱ τελευταῖοι γιὰ νὰ ἀκολουθήσει ἡ «κουρά» τους σὲ μοναχοὺς. Ἀκόμη ἦταν δυνατόν νὰ εἰσέλθουν καὶ χειροτονημένοι σὲ ἄλλες μονές ἢ καὶ ἱερεῖς. Κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσα συνήθεια οἱ νεοεισερχόμενοι προσέφεραν στὴν κοινότητα διάφορα περιουσιακὰ στοιχεῖα, χρηματικά ποσά ἢ ἱερά σκεύη καὶ βιβλία, ἐφ' ὅσον εἶχαν τὴν δυνατότητα.

Ποιά ὑπῆρξε, κατὰ καιροὺς, ἡ δύναμή της σὲ μοναχοὺς, δὲν εἶναι ἐξακριβωμένο ἂν καί, ὅπως φαίνεται, δὲν πρέπει νὰ ὑπῆρξε ποτέ μεγάλη. Ἡ ἀνυπαρξία μοναχολογιῶν δὲν ἐπιτρέπει ὀποιαδήποτε ὑπόθεση, ἰδιαίτερα γιὰ τοὺς παλαιότερους χρόνους τοῦ βίου της. Τὰ μόνα, καὶ μεταγενέστερα στοιχεῖα πού ἀπέδωσε ἡ ἔρευνα, ἔχουν ὡς ἑξῆς:

α) Σὲ ἔκθεση τῆς 15 Ἰουνίου 1828 «πρὸς τὸν Ἑκτακτὸν Ἐπίτροπον τῶν Κεντρικῶν Κυκλάδων Ἰακωβάκην Ρίζον», ἀναφέρονται μόλις 7 μοναχοί.⁴

β) Σὲ «σύντομον ἔκθεσιν τῆς ζωῆς τῶν πατέρων τῶν δύο σεβασμίων μονῶν τῆς νήσου Σίφνου», ἔτους 1829: «Οἱ ἐν τῇ μονῇ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, τῆς ἐπιλεγομένης Βρύσης, πατέρες συμποσοῦνται, μικροὶ καὶ μεγάλοι, εἰς εἴκοσι τὸν ἀριθμὸν· οἱ δὲ ἐν τῇ ἑτέρα μονῇ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ εἰς δέκα»⁵.

γ) Σὲ κατάσταση τῆς 13 Ἰουνίου 1834, πού ἀπέστειλε στό Ὑπουργεῖο Ἐκκλησιαστικῶν ὁ Νομάρχης Κυκλάδων, καταγράφονται ὀνομαστικῶς 10 παρόντες καὶ 6 ἀπόντες σὲ διάφορα μέρη τῆς Τουρκίας.⁶

δ) Σὲ ἄλλη ὀνομαστικὴ κατάσταση τῆς 20 Ἰανουαρίου 1836, τὴν ὁποία κατέστρωσε τὸ ἡγουμενοσυμβούλιο τῆς Μονῆς, σημειώνονται 11 παρόντες καὶ 4 ἀπόντες.⁷

ε) Στό μοναδικό, διατηρούμενο στό Ἀρχεῖο τῆς Βρυσιανῆς, μοναχολόγιο τῆς Μονῆς, πού ἔχει καταρτισθεῖ στίς 16 Αὐγούστου 1859, ἀναγράφονται συνολικά 16, χωρὶς μνεία ἀπόντων.⁸

στ) Στό «Λεξικὸ Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας» τοῦ Σ.Ι. Βουτυρά, ΚΠολις 1889, τόμος Ζ', σελ. 625, ἀναφέρεται ἡ Μονή «μετὰ 8 ἐνδιαιτωμένων».

4. Ἡμερολόγιο 1889 χάριν τοῦ ἐν Ἐρμούπολει Γυμνασίου. Ἀναδημοσίευση στὰ «Σιφναϊκὰ Νέα». Ἰουν., Αὐγ., Ὀκτ. 1958.

5. Γ.Α.Κ. Ὑπ. Παιδείας, Δεκ. 1829.

6. Βλ. στίς σελ. 40-41.

7. Βλ. στίς σελ. 41-42.

8. Βλ. στίς σελ. 38-39.

ζ) Τόν επόμενο χρόνο ο Προφήτης Ἡλίας προσαρτήθηκε στη Μονή τῆς Βρυσιανῆς. Κατόπιν τούτου στις 3 Ἰουλίου 1890 ἐγινε ἀνασύνταξη τοῦ μοναχολογίου τῆς τελευταίας, στό ὁποῖο κατεγράφησαν καί οἱ 8 μοναχοί τοῦ πρώτου.⁹

Συμπληρωματικά ἀναφέρεται ὅτι σέ «Κατάλογο τῶν ἐντός τοῦ Βασιλείου Μοναστηρίων», ἔτους 1833, πού υπέβαλε στήν Κυβέρνηση ἡ Ἱερά Σύνοδος μέ τό ὑπ' ἀριθ. 23/19 Αὐγούστου 1833 ἔγγραφό της, ὁ Προφήτης Ἡλίας κατατάσσεται, ἐσφαλμένα, στά «ἐρημα μοναστήρια, ὅσα δηλαδή δέν ἔχουν κανένα μοναχόν»¹⁰ ἐνῶ σέ ἄλλον κατάλογο, ἔτους 1858, τῶν διατηρουμένων μοναστηρίων, περιλαμβάνεται καί ὁ Προφήτης Ἡλίας, ὅπως καί ἡ Βρυσιανή.¹¹ Τέλος, σέ «Κατάλογο Μοναστηρίων 1907» ἀναγράφεται, στήν Ἐπισκοπή Σύρου-Τήνου καί Ἄνδρου, τό «Γενέσιον τῆς Θεοτόκου Βρύσεως, Δήμου Σίφνου, μοναχοί 10» καί, στίς παρατηρήσεις «προσηρημένη» σ' αὐτήν «ἡ ἐν Σίφνω μονή τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ».¹²

Γ' Οἱ «χαριτοπροσηλώσεις» ἀτόμων

Στή Μονή τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, ὅπως καί σ' ἐκείνην τῆς Παναγίας Βρυσιανῆς, παρ' ὅτι ἦταν ἀνδρικές, εἰσέρχονταν, ἀπό ἰδιαίτερη εὐλάβεια πρὸς αὐτές, καί γυναῖκες μεγάλης ἡλικίας, ὅπου διαβιοῦσαν «κατά τήν τάξιν τοῦ μονήρους βίου».¹³ Τοῦτο δέν ἀποτελοῦσε κανόνα, ἀλλά σποραδικές περιπτώσεις, ὅπως προκύπτει ἀπό τούς διασωθέντες κώδικες τῆς Βρυσιανῆς.¹⁴ Στίς ἡλικιωμένες καί συνήθως ἀσθενεῖς αὐτές γυναῖκες παρέχονταν περίθαλψη, πνευματικός βίος καί προετοιμασία γιά ψυχική ἀνάπαυση στήν ὁποία ἀπέδιδαν μεγάλη σημασία τότε οἱ ἄνθρωποι.¹⁵

Ἄλλη μορφή ἰδιαίτερου δεσμοῦ προσώπων, ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν ἢ καί ἀνδρογύνων, μέ τίς Μονές, χωρὶς παραμονή στούς μοναστηριακούς χώρους, ἦταν ἡ «προσήλωσις» ἢ ἀφιέρωσή τους σ' αὐτές χάριν εὐλαβείας καί «ἐπ' ἐλπίδι αἰωνίου ἀναπαύσεως». Καί στίς δύο ἀνωτέρω περιπτώσεις, οἱ προσηλούμενοι, γυναῖκες καί ἄνδρες, δέν ἐθεωροῦντο μοναχοί, ἀλλ' ἀδελφοί τῶν Μονῶν.

Παράδειγμα εἰσόδου γυναικῶν στόν Προφήτη Ἡλία, εἶναι τό ἀναφερόμενο σέ ἔγγραφο τοῦ 1674 τῆς «κερά Μακαρίας Γεράρδιν» ἡ ὁποία, «μὴ δυναμένη νά ὑποφέρει τήν τοσαύτην ψυχρότητα τοῦ ὄρους διὰ τήν ἀσθένειαν ὅπου ἔχει», ἀναγκάσθηκε τελικά νά τόν ἐγκαταλείψει καί νά καταφύγει «εἰς τό μοναστηράκι τῆς Παναγίας, μετόχιον τοῦ Ἁγίου Τάφου» στό Κάστρο.¹⁶ Ἡ μαρτυρία εἶναι σαφής· ἡ κερά Μακαρία διέμενε στήν ἀνδρική μονή τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ στό βουνό, ὅπου τό κρῦο ἐπιδεινῶνε τήν ἀσθένειά της, γεγονός πού τήν ἀνάγκασε νά μεταφερθεῖ στό Κάστρο. Ὅμως, γιά τίς μέχρι

9. Συμεωνίδη, Βρυσιανή 1966, σελ. 54 ἐπ.

10. Σπύρου Κοκκίνη, Τά Μοναστήρια τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα 1976, σελ. 223 ἐπ.

11. Κοκκίνη, δ.π.π., σελ. 247.

12. Αὐτόθι, σελ. 262-263.

13. Συμεωνίδη, Βρυσιανή 1966, σελ. 39.

14. Αὐτόθι, σελ. 39-40.

15. Συμεωνίδη, Μοναστήρια, σελ. 17.

16. Συμεωνίδη, Μοναστήρια, σελ. 14-15.

τότε προσφερθείσες σ' αὐτήν ὑπηρεσίες ἀπό τούς μοναχοὺς του, ἀφιέρωσε στή Μονή «τό ἀμπέλι ὁποῦ ἔχει εἰς τόν Ὁρνόν καί τό μόνιασμα ὁποῦ ἔχει ὑποκάτωθεν τοῦ αὐτοῦ μονστηρίου».¹⁷

Τό 1712, Σεπτεμβρίου 11, «ὁ κύριος Νικόλαος Κωνσταντῆ Βίστη, μαζί καί ἡ συμβία αὐτοῦ ἡ κερά Κατερίνα... θεῖω ζήλω κινούμενοι» κατέστησαν «ἴδιον καί καθολικόν κληρονόμον (τους) τό ἅγιον καί σεβάσμιον πατριαρχικόν μονύδριον καλούμενον τοῦ Προφήτου Μέγα Ἡλιοῦ τοῦ Θεσβίτου τοποθεμένον εἰς τόν λόφον τοῦ ἰδίου νησίου, προσηλώνοντας καί τούς ἑαυτούς τως σωματικῶς ὡς καί (τούς) λοιπούς ἀδελφούς πατέρας τοῦ ἄνωθεν μονυδρίου νά εἶναι καί νά γροικοῦνται καί αὐτοί ἀμετασάλευτοι ἀδελφοί» τῆς Μονῆς στήν ὁποία, μετά τόν θάνατό τους θά περιέρχονταν ὀλόκληρη ἡ περιουσία τους ἀποτελουμένη ἀπό κτήματα, ἀπαριθμούμενα στό ἔγγραφο, καί ζῶα. Λόγω αὐτῆς τῆς «χαριτοπροσηλώσεως καί ἀφιερώσεώς τους», τονίζεται στό ἔγγραφο, οἱ πατέρες τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ ἀνελάμβαναν τήν ὑποχρέωση, κατά τήν ἀποβίωσή τους, «νά τούς πέρνουν νά τούς ἐνταφιάζουν εἰς τό Ἅγιον Μοναστήριον καί νά τούς κάνουν ἅπαντα τά ἐξοδα τῆς θανῆς των ἀμετασάλευτα κατά τήν τάξιν τῶν χριστιανῶν».¹⁸ Κατ' αὐτόν τόν τρόπο, οἱ ἄτεκνοι Νικολός καί Κατερίνα Βίστη, μέ τό νά «χαριτοπροσηλωθοῦν καί ἀφιερωθοῦν» στόν Προφήτη Ἡλία, ἐνταφιαζόμενοι μάλιστα σ' αὐτόν μέ ὅλες τίς καθιερωμένες ὑπέρ τῶν νεκρῶν τελετές, διεσφάλιζαν ὅ,τι ἀξίωναν οἱ γονεῖς ἀπό τά τέκνα τους χάριν τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν τους.

Δ' Τό σύστημα Διοικήσεως

1. Ἡγουμενοσυμβούλιο

Τῆ διοίκηση τῆς Μονῆς ἀσκούσε τό ἡγουμενοσυμβούλιο ἀποτελούμενο ἀπό δύο, συνήθως, συμβούλους οἱ ὁποῖοι ἐκλέγονταν, ὅπως καί στή Βρυσιανή, «κοινῶς παρά πάντων τῶν συγκοινοβιατῶν πατέρων». Ἐπικεφαλῆς τοῦ συμβουλίου ἦταν ὁ ἐκάστοτε ἡγούμενος. Τό τριμελές αὐτό ὄργανο εἶχε ὡς ἔργο τή γενική φροντίδα τῆς Μονῆς, τή μέριμνα γιά τήν καλή οἰκονομική διαχείριση, τήν περιφρούρηση τῆς κτηματικῆς περιουσίας της, τήν καλή συμπεριφορά τῶν μοναχῶν, τόν σωφρονισμό ἢ τήν ἀποβολή τῶν παρεκτρεπομένων κλπ.¹⁹ Ἡ χρονική διάρκεια τῆς θητείας του δέν εἶναι ἐπίσημα γνωστή. Κάποιες ἐνδείξεις ἐπιτρέπουν νά ὑποτεθεῖ ὅτι ἦταν ἐτήσια. Τήν ἐν γένει ἐποπτεία ἐπί τοῦ ἔργου τῶν ἡγουμενοσυμβουλίων ἀσκούσε τό οἰκουμενικό πατριαρχεῖο διά τῶν πατριαρχικῶν ἐξάρχων. Οἱ τελευταῖοι, διοριζόμενοι κατά διαστήματα, περιέρχονταν τίς σταυροπηγιακές μονές γι' αὐτόν τόν σκοπό καί τήν εἰσπραξη τῶν οἰκονομικῶν ὑποχρεώσεών τους πρὸς τό πατριαρχεῖο.²⁰ Ὁ ἐξάρχος ἔδινε ὁδηγίες στά ἡγουμενοσυμβούλια ἐπί λει-

17. Αὐτόθι.

18. Ἐγγραφο ἀριθ. 1.

19. *Συμμεωνίδης*, Βρυσιανή 1966, σελ. 43.

20. *Συμμεωνίδης*, Βρυσιανή 1966, σελ. 157-158.

τουργικῶν θεμάτων, ἐπέλυε ζητήματα καί διαφορές κλπ. Ὁ τρόπος αὐτός ἐποπτείας ἀσκήθηκε συνεχῶς καθ' ὅλη τήν περίοδο τῆς τουρκοκρατίας.

Κατά τή διάρκεια τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως, ἡ Προσωρινή Διοίκηση τῆς Ἑλλάδος, στήν ἐπιδίωξή της νά συγκεντρώσει χρήματα, ἀπαραίτητα γιά τή διεξαγωγή τοῦ Ἀγῶνος, ἐχρησιμοποίησε καί αὐτή τόν θεσμό τοῦ ἐξάρχου. Μέ διαταγή της πρός τά σταυροπηγιακά μοναστήρια ἐγνωστοποίησε ὅτι ἀνέθεσε στόν ἀρχιμανδρίτη Σωφρόνιο Καμπανάκη «νά περιέλθῃ ἐξαρχικῶς εἰς ὅλα αὐτά τά μοναστήρια· νά θεωρήσῃ τούς λογαριασμούς τῶν εἰσοδημάτων καί ἐξόδων αὐτῶν... νά συνάξῃ τά ἐτήσια ἀπό τό καθέν ὅσα ἐδίδοντο καί εἰς τήν Μεγάλην Ἐκκλησίαν, διά νά τά παραδώσῃ εἰς τό ἐθνικόν ταμεῖον...».²¹

Ἡ Κυβέρνηση τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ Κράτους καθόρισε τό 1834 τόν τρόπο λειτουργίας τῶν Μονῶν, τίς ὁποῖες ἔθεσε ὑπό τήν ἐποπτεία τῶν ἐπιτοπίων ἐπισκόπων καί τῆς Διοικήσεως (ἐπάρχου καί νομάρχου). Γιά τό ἡγουμενοσυμβούλιο προσδιόρισε:

«Δύο, οἱ φρονιμώτεροι, τῶν πατέρων, ἐκλεγόμενοι κατ' ἔτος παρά τῶν συναδελφῶν των, θέλουν ἀποτελεῖ μετά τοῦ ἡγουμένου τό συμβούλιον τοῦ μοναστηρίου, προσυπογραφόμενοι εἰς ὅλας τάς περί οὐσιωδῶν ἀντικειμένων ἐγγράφους πράξεις, τῶν ὁποίων καθῶς καί ὄλων τῶν ἐγγράφων τοῦ μοναστηρίου των, θέλουν φυλάττει ἀντίγραφα καί ἀριθμόν· καμμία πράξις οὐσιώδους δέν ἔχει κῦρος γινομένη χωρίς τήν εἶδησιν καί συγκατάθεσίν των».²²

Τό ἡγουμενοσυμβούλιο ἦταν ἐπίσης ἀρμόδιο νά κρίνει ἂν ἔπρεπε ἢ ὄχι νά συναφθεῖ δάνειο «ἀναγκαῖον διά καλλιέργειαν τῶν κτημάτων τοῦ μοναστηρίου ἢ ἄλλας ἀποδεδειγμένας καί ἀναποφεύκτους ἀνάγκας» καί ἐπί «πάσης οὐσιώδους πράξεως» ἢ ὁποία δέν εἶχε ἐγκυρότητα «χωρίς τήν εἶδησιν καί συγκατάθεσίν του».

2. Ἡ Ἐπιτροπική Προστασία

Στά ὄργανα διοικήσεως τῆς Μονῆς θά μπορούσαν νά ἐνταχθοῦν καί οἱ «ἐπίτροποι προστάτες» της, ἕνα στήν ἀρχή καί δύο κατόπιν πολιτικά πρόσωπα, προερχόμενα ἀπό τήν τάξη τῶν προκρίτων τοῦ νησιοῦ. Τούς ἐπιτρόπους ἐπέλεξαν οἱ πατέρες καί μέ ἀναφορά τους στόν πατριάρχη ἀνεκοίνωναν τά ὀνόματά τους καί ζητοῦσαν τόν διορισμό τους. Τό αἶτημα εἰσάγονταν πρός συζήτησιν στήν Ἱερά Σύνοδο ἢ ὁποία ἀπεφάσιζε, θετικά ἢ ἀρνητικά, καί ἡ ἀπόφασή της, μέ γράμμα τοῦ πατριάρχου, ἐγνωστοποιεῖτο στή Μονή καί στούς διοριζομένους.²³

Τό ἔργο τῶν ἐπιτρόπων περιγράφεται σέ γράμμα, ἀπό 12 Ἰουνίου 1819, τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Γρηγορίου Ε' περί διορισμοῦ νέων ἐπιτρόπων τῶν τεσσάρων σταυροπηγιακῶν μονῶν τῆς Σίφνου: «... πατρικῶς ἐντελλόμεθα ὁπως, ἀναλαβόντες τόν καλόν τοῦτον ἀγῶνα, ἐπιστατήτε ἐπιμελῶς καί διοικήτε τάς παρεμπιπτούσας ἐξωτερικάς ὑποθέσεις τῶν ἱερῶν τούτων μοναστηρίων κατά τό πρέπον, νόμιμόν τε καί δίκαιον καί ἐπιμελήσθε περί τῆς

21. Συμεωνίδη, Βρυσιανή 1966, σελ. 162.

22. Ἐγγραφο ἀριθ. 17.

23. Συμεωνίδη, Βρυσιανή 1966, σελ. 45.

βελτιώσεως αὐτῶν καί εἰς τὰ πρόσω αὐξήσεως, ἐπαγρυπνοῦντες προσέτι καί περί τῆς ἀπαρτρέπτου διατηρήσεως τῶν ὀροθετηθέντων, περί τῆς ἀνεπιλήπτου διαγωγῆς τῶν τε μοναζόντων καί τῶν μοναζουσῶν...».²⁴ Εἶχαν δηλαδή καί οἱ ἐπίτροποι τή γενική φροντίδα γιά τήν καλή λειτουργία τῆς Μονῆς, τήν περιφρούρηση καί προάσπιση τῶν οἰκονομικῶν καί λοιπῶν συμφερόντων τῆς, τήν ἐκπροσώπηση καί ἐπίλυση θεμάτων ἐνώπιον τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν, μέχρι καί τήν παρακολούθηση «τῆς ἀνεπιλήπτου διαγωγῆς» τῶν μοναχῶν.

Εἶναι γνωστό ὅτι τό 1753 ἕνας ἦταν ὁ ἐπίτροπος τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, ἀγνοοῦμε ὅμως τό ὄνομά του.²⁵ Βραδύτερα φαίνεται ὅτι διορίζονταν δύο ἐπίτροποι γιά ὅλα τὰ σταυροπηγιακά μοναστήρια τοῦ νησιοῦ.²⁶

Μέ τὰ γεγονότα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ὁ θεσμός τῶν ἐπιτρόπων ἐξασθένησε ἐξ αἰτίας τῆς διακοπῆς τῶν ἐπαφῶν μέ τό Πατριαρχεῖο καί τοῦ μή νομίμου διορισμοῦ τους ἀπ' αὐτό, ἄν καί στίς 9 Μαρτίου 1825 οἱ Κων. (Ἀπ.) Μπαῶς καί Ζαννῆς Ἰω. Καμπάνης φέρονται ὡς ἐπίτροποι τῆς Βρυσσιανῆς.²⁷ Τό θέμα ἐλλείψεως ἐπιτρόπων ἔφερε ἐνώπιον τῆς Διοικήσεως ὁ παραστάτης Σίφνου Νικ. Χρυσόγελος, ὕστερα ἀπό αἴτημα τῶν Μονῶν, μέ παράλληλη ὑπόδειξη τριῶν καταλλήλων προσώπων, πού ἦταν οἱ δύο ἀνωτέρω καί ὁ Ἀπόστολος Καλλονέλος. Ὁ Ὑπουργός τῆς Θρησκείας Δαμαλῶν Ἰωνᾶς ἀπεδέχθη τό αἴτημα καί μέ τὰ ὑπ' ἀριθ. 2191/3-8-1825 πρὸς τοὺς τρεῖς διοριζομένους καί ὑπ' ἀριθ. 2192/3-8-1825 «πρὸς τοὺς ὀσιωτάτους πατέρας τῶν ἐν Σίφνω σταυροπηγιακῶν μοναστηρίων, τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, Βρύσεως ἐπονομαζομένου, τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ καί τοῦ μετοχίου τῆς Σιμόπετρας τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου», ἐγνωστοποίησε τόν διορισμό τους σέ «προστάτας καί ἐπιτρόπους τῶν αὐτῶν Μοναστηρίων», τά ὅποια, ὅπως ἐδήλωνε, ὑπάγονταν πλεόν ἀπ' εὐθείας στό Ὑπουργεῖο του. Μέ τὰ ἴδια ἔγγραφα ἔδινε διαταγή «νά μήν παραδέχεσθε οὐδεμίαν ἐγγώριον (χρηματικὴν) συνεισφοράν καί, κατ' ἔτος, νά διευθύνετε, διά τῆς ἐπικυρώσεως τοῦ ἐνταῦθα ἐπαρχείου, εἰς τό Ὑπουργεῖον τοὺς λογαριασμούς τῶν ἐσόδων καί ἐξόδων αὐτῶν».²⁸ Καί τοῦτο «ἐπειδή ἐκ τῶν τοιούτων καθημερινῶν συνεισφορῶν τά αὐτά Μοναστήρια ὑπέχουσιν εἰς χρέη βαρύτατα καί (κινδυνεύουν) ἐξ αὐτῶν νά ἐρημωθῶσι διόλου».²⁹ Οἱ τρεῖς ἀνωτέρω ἐπίτροποι ἐθήτευσαν μέχρι τό 1828, ἀπό δέ 1828-1830 μόνον οἱ δύο οἱ Ζαννῆς Ἰω. Καμπάνης καί Ἀπόστολος Κολλονέλος.³⁰ Τό 1832 ἀνευρίσκεται ἐπίτροπος ὁ σκευοφύλαξ Σίφνου «μετά συνεπιτρόπων», ἀγνοοῦμε ὅμως τὰ ὀνόματά τους.³¹

24. Βασ. Βλ. Σφυρόερα, Ἐγγραφα τῆς νήσου Σίφνου (1785-1820) ἐκ τῆς συλλογῆς Γεωργίου Σ. Μαριδάκη, «Ἐπετηρίς τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου», 17 (1967), σελ. 29-30 καί σέ ἀνάτυπο.

25. Βλ. ἔγγραφο ἀριθ. 3.

26. Ἐναν κατάλογο τους ἔχω δημοσιεύσει παλαιότερα, βλ. Βρυσσιανή 1966, σελ. 48-49.

27. Συμεωνίδη, Βρυσσιανή 1966, σελ. 49.

28. Συμεωνίδη, Βρυσσιανή 1966, σελ. 47.

29. ΓΑΚ. Ὑπουργ. Παιδείας, Φακ. Αὐγ. 1825, ὑποφ. «Μοναστηριακά».

30. Συμεωνίδη, Βρυσσιανή, 1966, σελ. 49.

31. Αὐτόθι.

3. Ἡ Σφραγίδα τῆς Μονῆς

Στό φύλλο 7α χειρογράφου μουσικοῦ βιβλίου, πού φυλάσσεται σήμερα στή Μονή τῆς Κυρίας Βρυσιανῆς καί προέρχεται, ἀσφαλῶς, ἀπό τή βιβλιοθήκη τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, ὑπάρχει ἀποτύπωμα τῆς παλαιᾶς σφραγίδος τῆς Μονῆς.³² Τό σχῆμα της εἶναι στρογγυλό καί παριστάνει, μέσα σέ ἐσωτερικό κύκλο, τόν Προφήτη σέ σπήλαιο, ἐπάνω σέ βουνό, τρεφόμενον ἀπό ἰπτάμενο κόρακα, σέ δέ ἐπακόλουθο καί πρὸς τά ἄκρα της δεύτερο κύκλο ἀναγράφεται: + ΣΦΡΑΓΙΣ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΕΝΔΟΞΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΗΛΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΣΒΙΤΟΥ ΤΗΣ ΕΝ ΤΟ ΟΡΙ ΤΗΣ ΣΙΦΝΟΥ ΚΙΜΕΝΗΣ. Ἡ σφραγίδα ἦταν διεσπασμένη σέ τέσσερα χωριστά τμήματα τά ὁποῖα ἔκρινε, στό ὀπίσθιο μέρος καί στό κέντρο, ἡ λαβή της. Τά τέσσερα τμήματα ἐφύλασσαν τέσσαρες πατέρες, οἱ δύο σύμβουλοι τοῦ ἡγουμενοσυμβουλίου καί δύο «ἐκ τῶν προκριωτέρων πατέρων», τῆ δέ λαβή ὁ ἡγούμενος. Γιά τή σφράγιση ἐνός ἐγγράφου ἔπρεπε νά συναρμολογηθοῦν ὅλα τά τμήματα τῆς σφραγίδος «συμφωνία πατέρων καί ἡγουμένου». Ἐτσι διασφαλιζόνταν, κατά τή λήψη ὁποιασδήποτε ἀποφάσεως, ἡ ὁμοφωνία χάριν τῶν συμφερόντων τῆς Μονῆς. Μέ τίς ἀλλαγές πού ἐπέφερε ἡ βαυαρικὴ ἀντιβασιλεία στά 1834, ὅλες οἱ σφραγίδες τῶν μονῶν πού διετηρήθησαν ἀντικαταστάθηκαν μέ νέες. Οἱ παλαιές συγκεντρώθηκαν καί ἀπεστάλησαν στή Νομαρχία Κυκλάδων, ἡ ὁποία, μέ ἔγγραφο τῆς 23 Αὐγούστου 1835 τίς «διηύθυνε πρὸς τήν Βασιλικὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματειῶν τῆς Ἐπικρατείας».³³

32. Τά πρωτοδημοσίευσα στό περιοδ. «ἡ Σιφνιακή», φ. Ἀπριλίου 1967.

33. *Συμμεωνίδη*, Βρυσιανή 1966, σελ. 50.

4. Το μοναχολόγιο

Τό διατηρούμενο στή Μονή τῆς Βρυσιανῆς μοναχολόγιο τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, δέν εἶναι τό παλαιό, ἀλλά νεότερο βιβλίο, τοῦ ὁποίου ἡ κατάστρωση ἄρχισε τό ἔτος 1859. Εἶναι χαρτῶο τεῦχος, διαστάσεων 0,32x0,24 καί περιέχει συνολικά 406 σελίδες. Στό πρόσθιο λευκό φύλλο ἀναγράφονται:

«ΜΟΝΑΧΟΛΟΓΙΟΝ ΤΗΣ ΕΝ ΣΙΦΝΩ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ
ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

ὄπερ ἀριθμηθέν καί μονογραφηθέν περιέχει σελίδας τετρακοσίας ἕξ (406) ὑπογραφέν δέ καί τῇ ἡμετέρα ἐπισήμῳ σφραγίδι σφραγισθέν παρεδόθη πρὸς τό Συμβούλιον τῆς αὐτῆς Μονῆς

Ἐν Σίφνῳ τῇ 16 Αὐγούστου 1859

Ὁ Μητροπολίτης

(Τ.Σ.) + ὁ Σύρου καί Τήνου Δανιήλ»

Στίς σελ. 1-4 ἔχουν καταγραφεῖ τά ὀνόματα καί λοιπά στοιχεῖα τῶν μοναχῶν κατ' αὐξοντα ἀριθμόν, ὡς ἑξῆς:

1) Μελέτιος (κατά κόσμον Ἐμμανουήλ) Φορτσάρης, Σίφνιος, δημότης Σίφνου, ἡλικίας 49 ἐτῶν. Χρονολογία: α) τῆς προσελεύσεως, 7 Ἀπρ. 1840, β) τῆς ἀποκάρσεως, 6 Αὐγ. 1841. Βαθμός ἱερομόναχος. Ἀπεβίωσε 26 Ἰανουαρ. 1873.

2) Ἀνθίμος (κατά κόσμον Ἀντώνιος) Ραφελέτος, Σίφνιος, δημότης Σίφνου, ἡλικίας 59 ἐτῶν. Χρονολογία: α) τῆς προσελεύσεως, 4 Αὐγ. 1833, β) τῆς ἀποκάρσεως, 10 Μαρτ. 1817, Βαθμός, ἱερομόναχος. Προσῆλθε εἰς τήν καθ' ἡμᾶς Μονήν ἐκ τῆς ἐνταῦθα διαλελυμένης Μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου καί ἀπεβίωσεν 16 Δεκεμβρίου 1867.

3) Ἀνθίμος (Ἀντώνιος) Ὀρφανός, Σίφνιος, δημότης Σίφνου, ἡλικίας 66 ἐτῶν. Χρονολογία: α) τῆς προσελεύσεως, 20 Αὐγ. 1829 β) τῆς ἀποκάρσεως, 6 Μαρτίου 1810. Βαθμός, ἱερομόναχος. Καί οὗτος ὁμοίως προσῆλθε ἐκ τῆς διαλελυμένης Μονῆς Ἁγίου Ἀρτεμίου. Ἀπεβίωσε τῇ 3 Σεπτ. 1872.

4) Ἀρσένιος (Ἀπόστολος) Ποδενές, Σίφνιος, δημότης Σίφνου, ἡλικίας 70 ἐτῶν. Χρονολογία: α) τῆς προσελ. 20 Ἰουλίου 1800, β) τῆς ἀποκάρσ. 18 Ἰουνίου 1806. Βαθμός, ἱερομόναχος. Ἀπεβίωσε τήν 29 Ἰανουαρ. 1863.

5) Γαβριήλ (Γεώργιος) Κόμης, Σίφνιος, δημότης Σίφνου, ἡλικίας 60 ἐτῶν. Χρονολογία: α) τῆς προσελ. 2 Φεβρ. 1826, β) τῆς ἀποκάρσ. 21 Μαΐου 1814. Βαθμός, ἱερομόναχος. Ἀπεβίωσε τήν 5 Μαρτίου 1869.

6) Ἀβέρκιος (Ἀπόστολος) Γεροντόπουλος, Σίφνιος, δημότης Σίφνου, ἡλικίας 31 ἐτῶν. Χρονολογία: α) τῆς προσελ. 17 Ἰουλ. 1850, β) τῆς ἀποκάρσ. (14) Νοεμ. 1854. Βαθμός, ἱερομόναχος. Ἐκάρη μοναχός ὑπὸ τοῦ γέροντος αὐτοῦ Ἀνθίμου Ραφελέτου, ἱερομονάχου, τῇ ἀδείᾳ τοῦ σεβασμ. ἀρχιεπ. Σύρου Δανιήλ τήν 14 Νοεμβ. 1854. Ἀπεβίωσε τήν 5 Φεβρ. 1915.

7) Νεόφυτος (Νικόλαος) Τριανταφύλλου, Σίφνιος, δημότης Σίφνου, ἡλικίας 77 ἐτῶν. Χρονολογία: α) τῆς προσελ. 20 Δεκ. 1835, β) τῆς ἀποκάρσ. 21 Νοεμβρ. 1839. Βαθμός, μοναχός. Ἀπεβίωσε τήν 30 Μαΐου 1874.

8) Μεθόδιος (Εμμανουήλ) Ἀργυρόπουλος, Σίφνιος, δημότης Σίφνου, ἡλικίας 72 ἐτῶν. Χρονολογία: α) τῆς προσελ. 15 Αὐγ. 1853, β) τῆς ἀποκάρσ. 17 Ἰαν. 1856. Βαθμός, μοναχός. Ἀπεβίωσε τὴν 22 Μαΐου 1865.

9) Γρηγόριος (Γεώργιος) Ἐργεΐνης, Σίφνιος, δημότης Σίφνου, ἡλικίας 52 ἐτῶν. Χρονολογία: α) τῆς προσελ. 1 Ὀκτ. 1862, β) τῆς ἀποκάρσ. 18 Ἰαν. 1866. Βαθμός, μοναχός. Ἐκάρη ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου Ἀνθίμου Ὁρφانوῦ, ἱερομονάχου.

– Γαβριήλ Σκῦφος, Σίφνιος, δημότης Σίφνου, ἡλικίας 52 ἐτῶν. Χρονολογία: α) τῆς προσελ. 21 Νοεμβ. 1865, β) τῆς ἀποκάρσ. – Βαθμός, ἱερομόναχος. Προσῆλθεν εἰς τὴν Μονὴν ἐκ τῆς ἐν Πάρῳ Λογγοβάρδας συνεπεία τῆς ὑπ' ἀριθ. 8017 καὶ ὑπὸ 29 Ὀκτ. 1865 Διαταγῆς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

10) Ἱερόθεος (Εμμανουήλ) Βεντούρης, Σίφνιος, δημότης Σίφνου, ἡλικίας 25 ἐτῶν. Χρονολογία: α) τῆς προσελ. 1 Αὐγ. 1868, β) τῆς ἀποκάρσ. 30 Σεπτ. 1868. Βαθμός, ἀναγνώστης. Ὑπέστη δωδεκαετῆ δοκιμασίαν τοῦ μοναχικοῦ βίου ὑπὸ τῶν Γερόντων Ἀνθίμου Ζαμπέλη ἐν τῇ Μονῇ Βρύσεως καὶ ὑπὸ τοῦ Διονυσίου Ἐπιφανειάδου ἐν τῇ ἐνταῦθα Μονῇ καὶ ἐν ταῖς Μοναῖς Ὑδρας καὶ Πόρου καὶ Μυκόνου καὶ ἐπαρουσίασεν τὸ ἀνήκον πιστοποιητικόν τῆς γεννήσεως καὶ δημοτικότητος αὐτοῦ τῆς Δημοτικῆς Ἀρχῆς Σίφνου ὑπ' ἀριθ. – (δρα Διαταγὴν ἀρχιεπισκ. Σύρου ἀριθ. 207).

11) Κωνσταντῖνος οἰκονόμου Βᾶος, Σίφνιος, δημότης Σίφνου, ἡλικίας 30 ἐτῶν. Χρονολογία: α) τῆς προσελ. 7 Ἰαν. 1869, β) τῆς ἀποκάρσ. 30 Μαρτίου 1869. Βαθμός–. Δι' ἀναφορᾶς τοῦ ἰδίου ὑπὸ ἡμερομ. 1 Ἰαν. 1869 (δρα Διαταγὴν Ἀρχιεπ. Σύρου καὶ Τήνου, ἀρ. 59).

12) Ἀνθίμος (Ἀντώνιος) Καρδίτσης, Σίφνιος, δημότης Σίφνου, ἡλικίας 47 ἐτῶν. Χρονολογία: α) τῆς προσελ. 1 Ἰαν. 1874 β) τῆς ἀποκάρσ. 24 Φεβρ. 1874. Βαθμός–. Δι' ἀναφορᾶς τοῦ ἰδίου ὑπὸ ἡμερομην. 1 Ἰαν. 1874 (δρα Διαταγὴ Ἀρχιεπ. Σύρου καὶ Τήνου ἀρ. 1472).

13) Φιλόθεος (Εμμανουήλ) Τσιλιμπουνίδης, Σίφνιος, δημότης Σίφνου, ἡλικίας 25 ἐτῶν. Χρονολογία: α) τῆς προσελ. 12 Σεπτ. 1874, β) τῆς ἀποκάρσ. 20 Δεκ. 1874. Βαθμός–. Δι' ἀναφορᾶς τοῦ ἰδίου ὑπὸ ἡμερομηνίαν 4 Νοεμβρ. 1874 (δρα Διαταγὴν Ἀρχιεπ. Σύρου καὶ Τήνου ἀριθ. 1702).

14) Φραντζέσκος Γεροντόπουλος, Σίφνιος, δημότης Σίφνου, ἡλικίας ἐτῶν 56. Χρονολογία: α) τῆς προσελ. 18 Μαρτίου 1873, β) τῆς ἀποκάρσ. –. Βαθμός–. Δι' ἀναφορᾶς τοῦ ἰδίου ὑπὸ ἡμερομ. 18 Μαρτίου 1873 καὶ ἀδεία τοῦ σεβ. Ἀρχ. Σύρου ὑπ' ἀριθ. 1062 τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐδόθη ἡ ἀδεία τῆς κουρᾶς του διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 111 διαταγῆς τῆς 28 Ἰαν. 1876 τῆς Ἐπισκ. Ἐπιτρ. Σύρου καὶ Τήνου.

15) Κοσμάς (Κων/νος) Βατῆς, Σίφνιος, δημότης Σίφνου, ἡλικίας 48 ἐτῶν. Ἐνεγράφη συνεπεία αἰτήσεως του ἱερομόναχος καὶ τῆ ἀδεία τοῦ Ἐπισκόπου Σύρου ὑπ' ἀριθ. 508/15 Ὀκτ. 1877.

Στά Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους διασώζονται καὶ οἱ δύο ἐπόμενοι Πίνακες περὶ τῶν μοναχῶν τοῦ Προφήτου Ἥλιου μέ ἀξιόλογες γι' αὐτοὺς πληροφορίες, ἂν καὶ μεταξύ τῶν δύο αὐτῶν Πινάκων ὑπάρχουν διαφορές, πού

δημιουργούν, όπως είναι φυσικό, αμφιβολίες ως προς την πιστότητα των στοιχείων:

I. Πίναξ των κατά την ἐπαρχίαν Μήλου διατηρουμένων Μοναστηρίων κλπ.

ΣΙΦΝΟΣ. ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ

κείμενον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Ὑψηλοῦ Ὄρους τῆς νήσου τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος, ἤδη δὲ μετατεθέν εἰς τὰ Φυρόγια πλησίον τοῦ χωρίου Καταβατὴ εἰς τὸ μετόχιον αὐτοῦ, ἐπ' ὀνόματι Ἁγίου Ἀθανάσιος ἀνεκαινίσθη καὶ ἐπωνομάσθη τὰ Ἁγία τῶν Ἀγίων.

1) Ἀρσένιος. Ποδενές, ιερομόναχος, Σίφνιος, ἡλικίας ἐτῶν 40. Διαμονὴ στό μοναστήρι, 38 ἔτη, κουρά αὐτοῦ 28 ἔτη. Ἠγούμενος. Ἀπὸ τὰ 1817 μετέβη εἰς τὴν Ἐφεσον, ὅπου ἐφημέρευεν μέχρι τοῦ 1828 ἔτους καθ' ὃ ἐπιστρέψας εἰς τὴν αὐτὴν Μονὴν εὐρίσκεται ἔκτοτε ἐν αὐτῇ.

2) Ἰωσήφ Λαδόπουλος, ιερομόναχος, Σίφνιος, ἐτῶν 65. Διαμονὴ 51 ἔτη, κουρά 50.

3) Ἀνθιμος ιερομόναχος, ἀδελφός του, Σίφνιος, ἐτῶν 63. Διαμονὴ 48 ἔτη, κουρά 48. Ἀπὸ τὸ 1797 ἔτος περιῆλθε διάφορα τῆς Τουρκίας μέρη. Εἰς τὸ διάστημα τῆς ἀποδημίας του ἀπήλαυσε τὴν Μητρόπολιν τοῦ Βελιγραδίου. Ἐπιστρέψας δὲ κατὰ τὸ 1832 εἰς τὴν Μονὴν ταύτην μετὰ μεγάλην, ὡς λέγουν, χρηματικὴν κατάστασιν, ἀνεκαίνισε δι' ἰδίας αὐτοῦ δαπάνης τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου μετονομάσας αὐτὴν τὰ Ἁγία τῶν Ἀγίων. Πρὸς δὲ περιετόχισε τὸ μετόχιον καὶ ὠκοδόμησεν διάφορα κελλία.

4) Ζαχαρίας Βερνίκος, ιερομόναχος, Σίφνιος, ἐτῶν 76. Διαμονὴ παιδιόθεν, κουρά 50. Ἐκατοικοῦσεν εἰς τὴν γυναικειάν Μονὴν τῆς Φυτείας ἐφημερεύων ἐν αὐτῇ πρὸ 29 ἐτῶν, μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς ὁποίας ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Μονὴν ταύτην.

5) Γαβριήλ Ραφελέτος, ιεροδιάκων, Σίφνιος, ἐτῶν 64. Διαμονὴ 45 ἔτη, κουρά 48. Προηγούμενος καὶ σύμβουλος.

6) Καλλίνικος Καυλῆς, ιερομόναχος, Σίφνιος, ἐτῶν 45. Διαμονὴ 6 ἔτη, ἐκελάθη ἔξω τῆς Μονῆς. Προσηλωμένος εἰς τὴν αὐτὴν μονήν.

7) Γαβριήλ, Κόμης, ιερομον., Σίφνιος, ἐτῶν 45. Διαμονὴ 6 ἔτη, ἐκελάθη ἔξω τῆς Μονῆς. Προσηλωμένος εἰς τὴν αὐτὴν μονήν.

8) Δανιήλ, ιεροδιάκωνος, ἐκ Βουλγαρίας, ἐτῶν 20. Διαμονὴ 2 ἔτη, κουρά 2 ἔτη. Ὑποτακτικὸς τοῦ μνησθέντος ἀρχιερέως Βελιγραδίου.

9) Νικηφόρος Κασάνδρης, ιδιώτης, Σίφνιος, ἐτῶν 66. Διαμονὴ 22 ἔτη, κουρά 22.

10) Νικόδημος Χρυσῆς, ιδιώτης, Σίφνιος, ἐτῶν 65. Διαμονὴ 25 ἔτη, κουρά 25 ἔτη.

Ὄνόματα τῶν ἀπόντων μοναχῶν

1) Ἰωσήφ Λουρέζος, Σίφνιος, ἐτῶν 37. Διαμονὴ 8 ἔτη. Κελαμένος εἰς τὴν Λόφισαν. Προσηλωμένος εἰς τὴν Μονὴν ταύτην πρὸ ὀκτώ ἐτῶν εἶναι Ἀρχιερεὺς εἰς τὰ Τούρναβα.

2) Ἀνθιμος Ἀνδρόνικος, ιεροδιάκων, Σίφνιος, ἐτῶν 38. Διαμονὴ παιδιόθεν, κουρά 25 ἔτη. Ἐλλεῖπει εἰς τὴν Φιλιπούπολιν. Εἶναι ἀρχιδιάκων τῆς Μητροπόλεως ἐκεῖνης.

3) Νεόφυτος Μάνος, ιερομόναχος, Σίφνιος, ἐτῶν 55. Διαμονή ἐτη 3, κουρά ἐτη 32. Ἐλλεῖπει πρό 20 ἐτῶν.

4) Ἰωαννίκιος Ἀστάλης, ιερομόναχος, Σίφνιος, ἐτῶν 36. Διαμονή 19 ἐτη, κουρά 15. Ἐλλεῖπει εἰς τό Ἀρτάκη τῆς Ἀσίας πρό δεκαεπτὰ ἐτῶν.

5) Νικόδημος ιερομόναχος, ἐκ Κρήτης, ἐτῶν 63. Διαμονή 40 ἐτη, κουρά 48. Ἐλλεῖπει εἰς τήν Χάλκην τῆς Κωνσταντινουπόλεως πρό 37 ἐτῶν.

6) Ἰερόθεος, ιερομόναχος, ἐκ Σμύρνης, ἐτῶν 70. Διαμονή 52 ἐτη, κουρά 50. Ἐλλεῖπει εἰς τήν Κωνσταντινούπολιν πρό σαράντα πέντε ἐτῶν.

Εἰς τό μοναστήριον τοῦτο ζῶσιν ἰδιορρυθμῶς ὡς καί εἰς τό ἕτερον μοναστήριον τῆς Βρύσεως, ἐνοικιάζων ἕκαστος ἐν τῶν κτημάτων αὐτοῦ. Ἀποδημοῦντες καί οὗτοι καί ἐφημερεύοντες εἰς τάς ἐκτός τοῦ μοναστηρίου ἐκκλησίας, ἐπορίζοντο τά πρός τό ζῆν ἀναγκαῖα.

Ἐν Μήλῳ τῇ 13 Ἰουνίου 1834

Ὁ Ἐπαρχος

(Τ.Σ.) Νικόλαος Ε. Γερακάρης.³⁴

II. Κατάλογος τῶν διατηρουμένων Μοναστηρίων τῆς Ἐπισκοπῆς Μήλου (20 Ἰανουαρίου 1836)

Προφήτης Ἡλίας, Σίφνος

1) Ἀνθιμος Λαδόπουλος, Σίφνιος, ἡλικίας 64 ἐτῶν, βαθμός, ἀρχιερεῦς. Ἐποχή εἰσόδου εἰς τό μοναστήριον, τό 1832.

2) Ἀρσένιος Μπουφούνης, Σίφνιος, ἡλικίας 51 ἐτῶν. Βαθμός, ιερομόναχος· ἐποχή εἰσόδου 1794. Ἡγούμενος.

3) Ἰωσήφ Λαδόπουλος, Σίφνιος, ἐτῶν 66, ιερομόναχος. Ἐποχή εἰσόδου 1782.

4) Ζαχαρίας Κόμης, Σίφνιος, ἐτῶν 78, ιερομόναχος. Ἐποχή εἰσόδου 1775.

5) Καλλίνικος Καυλῆς, Σίφνιος, ἐτῶν 54, ιερομόναχος. Ἐποχή εἰσόδου 1790. Σύμβουλος.

6) Γαβριήλ Κόμης, Σίφνιος, ἐτῶν 46, ιερομόναχος. Ἐποχή εἰσόδου 1828.

7) Ἀνθιμος Ὀρφανός, Σίφνιος, ἐτῶν 46, ιερομόναχος. Ἐποχή εἰσόδου 1829.

8) Ἀνθιμος Ραφελέτος, Σίφνιος, ἐτῶν 39, ιερομόναχος. Ἐποχή εἰσόδου 1834.

9) Γαβριήλ Ραφελέτος, Σίφνιος, ἐτῶν 66, ιεροδιάκονος. Ἐποχή εἰσόδου 1785. Σύμβουλος.

10) Δανιήλ Βούλγαρης, ἀπό τό Βιδύνι, ἐτῶν 22, ιεροδιάκονος. Ἐποχή εἰσόδου 1832.

11) Νικόδημος Χρέος, Σίφνιος, ἐτῶν 70, μοναχός. Ἐποχή εἰσόδου 1818.

12) Ἀνθιμος Ἀνδρόνικος, Σίφνιος, ἐτῶν 45, ἀρχιδιάκονος. Ἐποχή εἰσόδου 1806. Ἀπὼν εἰς Φιλιππούπολιν.

34. ΓΑΚ., «Μοναστηριακά», Φάκ. 535, Ὑποφ. «Σύμμικτά Μοναστηριακά, 1833-1861».

13) Ἰωαννίκιος Ταπεινός, Σίφνιος, ἐτῶν 47, ἱερομόναχος. Ἐποχή εἰσόδου 1810. Ἀπὼν εἰς Ἀρτάκην.

14) Νικόδημος Κρητικός, Σίφνιος, ἐτῶν 67, ἱερομόναχος. Ἐποχή εἰσόδου 1795. Ἀπὼν εἰς Χάλκην.

15) Νεόφυτος Μανός, Σίφνιος, ἐτῶν 55, ἱερομόναχος. Ἐποχή εἰσόδου 1806. Ἀπὼν εἰς Ἀσίαν.

Ἐν Σίφνω τὴν 20 Ἰανουαρίου 1836

Οἱ Σύμβουλοι

Γαβριήλ Ραφελέτος

Καλλίνικος ἱερομόναχος

Ὁ ἡγούμενος

Ἀρσένιος ἱερομόναχος

(Τ.Σ.) + ὁ Μήλου Καλλίνικος». ³⁵

Στοὺς μοναχοὺς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ περιλαμβάνονται, ἐκτός ἀπὸ τὸν Νικόδημο, πού ἀναφέρεται στὸ ἔγγραφο τοῦ 1753 (Παράρτημα, ἀριθ. ἔγγρ. 3) καὶ οἱ ἐπόμενοι, τοὺς ὁποίους ἀπεκάλυψε ἡ ἱστορική ἐρευνα σέ διάφορες πηγές:

1) Γεράσιμος ἱερομόναχος, 1784 Ὀκτ. 26. ³⁶ 2) Φιλόθεος ἱερομόναχος, 1797 Φεβρ. 1. ³⁷ 3) Ἀβέρκιος ἱερομόναχος, 1797, Φεβρ. 1 ³⁸ καὶ 1812, Ὀκτ. 1 ³⁹ καὶ 4) Ἰωακείμ, ἱερομόναχος, 1797 Φεβρ. 1 ⁴⁰

35. ΓΑΚ., «Μοναστηριακά», Φακ. 585.

36. Συλλογή Βάου, «ἐκκλησ. δικαιώματα».

37. Ἐγγραφο ἀριθ. 9.

38. Ἐγγραφο ἀριθ. 9.

39. ΓΑΚ/Κ.47, Δ', φ. Β', ἀριθ. 18, ὅπου πωλητήριο ἀκινήτων ὀφειλέτου ἀπὸ τοὺς δανειστάς, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Ἀβέρκιος.

40. Ἐγγραφο ἀριθ. 9.

ΟΙ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ ΓΝΩΣΤΟΙ ΗΓΟΥΜΕΝΟΙ

Στους μέχρι σήμερα γνωστούς ηγούμενους, μόλις όκτώ τόν αριθμό, προστίθενται ήδη και νέοι χωρίς τούτο νά σημαίνει ότι ό κατάλογός τους έξαντλείται άφου δέν έγινε δυνατή ή κάλυψη σημαντικῶν χρονικῶν κενῶν. Ποιός διετέλεσε πρώτος ηγούμενος, μετά τήν ανακήρυξη τῆς Μονῆς σέ πατριαρχικό σταυροπήγιο, δέν εἶναι έπισήμως διακριβωμένο. Δέν εἶναι παράλογο νά υποθέσει κανείς ότι πρέπει νά ήταν «ό όσιώτατος έν ιερομονάχοις και πνευματικοῖς».

* ΖΑΧΑΡΙΑΣ (1654), ό όποιος «τῆ έξ ύψους θεία ροπή κινούμενος, ήθέλησεν ιεράν συμπήξασθαι μονήν» και, συνοδευόμενος άπό τόν Ίωακείμ, έθεσε τό ζήτημα στό Πατριαρχεῖο και έπέτυχε τήν ανάδειξη τῆς σέ σταυροπήγιο. Οί δύο αὐτοί ιερομόναχοι, διακρινόμενοι, προφανῶς, μεταξύ τῶν λοιπῶν συναδέλφων τους, δέν άποκλείεται νά ηγούμενευσαν άλληλοδιαδόχως τά πρώτα εκείνα χρόνια και, ίσως, επί μεγάλο χρονικό διάστημα. Ή σκέψη αὐτή, ιστορικά άναπόδεικτη, άποτελεῖ, φυσικά, άπλή υπόθεση.

Παρά τό γεγονός ότι άπό τού 1654 και έπειτα υπάρχουν μαρτυρίες λειτουργίας τῆς Μονῆς¹ δέν εύρέθηκαν όμοιες για τούς έκάστοτε ηγούμενους επί μία περίοδο 58 ετών. Μόλις τό 1712 έμφανίζεται ό

* ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ (1712-1713), ό όποιος στίς 11 Σεπτεμβρίου τού έτους αὐτου ύπογράφει έγγραφο προσηλώσεως στή Μονή τού Νικολάου και τῆς Κατερίνας Βίστη.² Τόν έπόμενο χρόνο 1713, Δεκεμβρίου 20, «ό καθηγούμενος τού Προφήτου Ήλιου παπα-κύρ Γεράσιμος μέ τούς σύν αὐτω πατέρας» έπώλησαν, αντί 6 ρεαλίων, χωράφι κείμενο «εις τόν Άγιον Άνδρέα», τό όποιο εἶχε περιέλθει στή Μονή άπό δωρεά τῆς «ποτέ Μαρίας Στριμίγκη».³ Στή συνέχεια άνευρίσκεται ό

* ΚΛΗΜΗΣ, άρχιμανδρίτης (1727), ό όποιος αναφέρεται ότι υπέγραψε έγγραφο τού έτους αὐτου που υπήρχε άλλοτε (και δέν υπάρχει πλέον) στό άρχεῖο τῆς Βρυσιανῆς.⁴ Ακολουθως ό

* ΙΕΡΕΜΙΑΣ (1738), έπονομαζόμενος «του Κλόντζου». Ή μοναδική για τόν ηγούμενο αὐτόν εἶδηση περιέχεται σέ μακροσκελή «ένθύμηση» που έχει γραφεί στό τελευταῖο λευκό φύλλο μηναιου τού Μαῖου τό όποιο εύρήκα κατά τό 1961 στον ιερό ναό Άγίου Σώζοντος Απολλωνίας. Τό βιβλίο, άπό τό όποιο εἶχαν αφαιρεθεῖ άρκετά πρόσθια φύλλα, ήταν σέ κατάσταση άποσύνθεσης άπό τό σαράκι τού χαρτιου, αλλά έπέτυχα νά αντιγράψω, μέ μεγάλη δυσχέρεια, τήν ένθύμηση, που έχει ως εξής:

«1738 μηνός Άπριλίου 26, τήν ήμέραν τῆς Μεσοπεντηκοστῆς, στίς τέσσαρες ώρες πριν βραδυάση, διά ταῖς άμαρτίαις μου, έπνίγην ή βάρκα τῆς Κυτριάνης έρχόμε-

1. Συμεωνίδη, Μοναστήρια, το 1ο κεφάλαιο, σελ. 11 έπ.

2. Έγγραφο άριθ. 1.

3. Έγγραφο άριθ. 2.

4. Έφημ. «Σίφνος», περίοδ. Β', Φεβρ. 1940, φ. 95.

νη από τήν Παναγία. Καί ἦτον μέσα εἴκοσι ψυχαῖς καί ἀπό αὐτούς ἐγλύτωσαν οἱ δύο, ἡ γυνή τοῦ Γαλίφου καί ὁ Πετρής τοῦ Ἡλιᾶ. Καί ὡς δεκαοκτώ ἐβυθίσθησαν μέ τήν βάρκα, ἀπό τούς ὁποίους ἦτον ὁ πρωτοπαπᾶς Κοζαδῖνος μέ τήν παπαδιά του καί μέ τόν ἀδελφό του Παρθενάκη καί ὁ σκευοφύλαξ Τρουλίδης μέ τόν ἀδελφό του Ζανῆ καί ὁ ἡγούμενος τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ λεγόμενος Ἱερεμίας τοῦ Κλόντζου μέ δύο... καί ὁ Ἰωαννίκιος Σερφιώτης καί ἕνας καλόγηρος, ἡ Ἄγνή τοῦ Ἀντώνη Ὀρφανοῦ μέ τή Θεοδούλη τοῦ Λούκα Πατέρα καί ἡ Παμπουκιά τοῦ Νικολοῦ Σταυριανοῦ, ὁ Γιάννης Ψύλλου, ἡ Κατερίνα Φουρριστοῦ. Ἐνα ἀνδρόγυνο τό ὄνομα τους Ζανῆς τοῦ Γιαννουλάκη καί ἡ γυναῖκα του καί ὁ υἱός τῆς χήρας Μανωλίου καί τῆς ἀνω λεγομένης Ἄγνης ὁ υἱός καί ὁ υἱός μου Ἰωάννης καί ὁ Θεός νά τούς ἀναπαύσῃ εἰς τούς κόλπους τοῦ Ἀβραάμ, ἀμήν.

Ἐγώ λογοθέτης Καντζιλιέρης ἔγραψα.⁵

Συντετριμμένος ἀπό τή θαλάσσια ἐκείνη τραγωδία, κατά τήν ὁποία εὐρήκε τόν θάνατο καί ὁ γιός του, ὁ λογοθέτης Σίφνου Ἀναγνώστης Καντζιλιέρης⁶, αἰσθάνθηκε τήν ἀνάγκη νά ἀποτυπώσῃ τό συνταρακτικό γεγονός «εἰς ἐνθύμησιν» διασώζοντας ἔτσι καί τό ὄνομα τοῦ, ἀγνώστου ἀπό ἄλλη πηγῆ, ἡγουμένου Ἱερεμίου τοῦ Κλόντζου. Ἐπί πόσο διάστημα ἡγουμένευσε αὐτός καί ποιός τόν διαδέχτηκε μετά τόν θάνατόν του, εἶναι ζητήματα ἀδιευκρίνιστα.

Ἐνα σημαντικό ἔγγραφο τῆς «Συλλογῆς Γαϊτάνου» μᾶς δίνει πληροφορίες γιά ἡγουμένους καί γεγονότα πού συνέβησαν στή Μονή, περί τό 1750.⁷ Σύμφωνα μέ τά διαλαμβανόμενα σ' αὐτό, πρό τοῦ ἔτους 1750 ἡ ἡγουμενία εἶχε ἀνατεθεῖ σέ πρόσωπο (πού, ἀτυχῶς, δέν κατονομάζεται) τό ὁποῖο εὐρίσκονταν ἐκτός τῆς Μονῆς, ἴσως καί τῆς Σίφνου. Ὁ

* ΑΝΩΝΥΜΟΣ (πρό τοῦ 1750) ἡγούμενος αὐτός, εὐπορος, ὅπως φαίνεται, ἄνθρωπος, ἐνίσχυσε τή Μονή μέ χρήματα καί ἄλλα περιουσιακά στοιχεῖα, τά ὁποῖα, κατά τό ἔγγραφο, «ἤφερεν εἰς τό μοναστήριον»,⁸ προσέφερε δηλαδή σ' αὐτό κατά τήν ἀνάληψη τῶν καθηκόντων του. Ὑποθέτω ὅτι τοῦτο ἐγίνε πρό τοῦ 1750, γιατί ὅταν μετά τήν ἀνάληψη τῆς διοικήσεως τῆς Μονῆς χρειάσθηκε νά ἀπουσιάσῃ λίγο ἀργότερα ἀπό τή Σίφνο καί πάντως ἀρκετά πρό τοῦ 1753, τόν ἀντικατέστησε κατά τήν διάρκεια τῆς ἀπουσίας του ὁ

* ΝΕΟΦΥΤΟΣ (μεταξύ 1750-1751), ἕνας ἀπό τούς σεβασμίους πατέρες τῆς Μονῆς, ἐκτιμώμενος ἀπό ὄλους. Μετά τήν ἐπάνοδό του, ἀνέλαβε καί πάλι ὁ κανονικός ἡγούμενος, ὁ ὁποῖος φαίνεται ὅτι διετηρεῖτο συνεχῶς στό ἀξίωμα. Πρό τοῦ Αὐγούστου 1753 ἀπουσίασε καί πάλι ἀπό τή Σίφνο γιά σύντομο χρονικό διάστημα. Ὅμως κατά τήν ἐπάνοδο του ἐγνωστοποίησε στούς συμμοναστές του ὅτι «ἦτο βιαστικῶς διά νά φύγῃ εὐθύς, ὅτι ἔτζι εἶχεν ντεμπήχι (=ἐντολή;) ἀπό τόν Ἄγᾶ του καί ἔκαμε παραίτηση τό ἡγουμενεῖον». Δηλαδή ἐπέστρεψε γιά νά δηλώσῃ τήν παραίτησή του ἀπό τό ἀξίω-

5. Ἐχει δημοσιευθεῖ στό περιοδ. «ἡ Σιφνιακή», Σεπτ.-Ὀκτ. 1967.

6. Τό ὄνομά του, Ἀναγνώστης, ἀπό ἐνθύμηση μηνιαίου Μαρτίου τῆς ἴδιας ἐκκλησίας. Βλ. Συμειωνίδη, Βρυσιανή 1966, σελ. 26. Ὁ ἴδιος ὑπογράφει καί σέ διαθήκη τῆς 26 Ἰαν. 1738, βλ. σελ. 56, στή Ἱστορικά, Συμειωνίδη.

7. Ἐγγραφο ἀριθ. 3.

8. Αὐτόθι.

9. Αὐτόθι.

μα τοῦ ἡγουμένου καί τήν ἀναχώρησή του ἀπό τή Σίφνο, προκειμένου νά ἐκτελέσει διαταγές «τοῦ Ἁγᾶ του», ἄγνωστο ποίου Ἁγᾶ, μέ τόν ὁποῖο διατηροῦσε σχέσεις, προφανῶς σημαίνουσες, χάριν τῶν ὁποίων ἐγκατέλειψε «τό ἡγουμενεῖον» καί τή Σίφνο. Πρὶν ὅμως ἀναχωρήσει «... θέλοντας νά μὴν ἀφήσῃ ἀδιόρθωτον (=ἀτακτοποίητο) τό μοναστήρι καί θαρώντας πῶς τοῦ περνᾶ (=πῶς εἶναι στήν εὐχέρεια του) καί δέν θέλει κακοφανεῖ κανενός, ὡσάν ὑπέρμαχος (=ὑπερασπιστής, ἰσχυρός;) ὁποῦ εἶναι, μάλιστα καί βιαζόμενος διά μισεμόν, χωρὶς κανενός βουλήν, ἐψήφισεν ἡγούμενον τόν παπά Νεόφυτον μέ τήν θέλησιν ὁλωνῶν τῶν πατέρων, καθῶς καί τοῦς προαπερασμένους χρόνους, διά νά τόν πειθονταί... (=νά τόν ὑπακούουν). Ἡ ἐκλογή δηλαδή τοῦ Νεοφύτου, ὡς κανονικοῦ πλέον ἡγουμένου καί ὄχι προσωρινοῦ, ὅπως εἶχε γίνει κατά τοῦς «προαπερασμένους χρόνους», πραγματοποιήθηκε μέ ὑπόδειξη τοῦ ἀπερχομένου ἡγουμένου καί συγκατάθεση ὅλων τῶν πατέρων τῆς Μονῆς, χωρὶς ἐνημέρωση ἄλλων ἀρμοδίων. «Ὅμως, ὡσάν τό ἔμαθε ὁ ἐπίτροπός μας, πολλά ἐσκανδαλίσθη, ὁμοίως καί ὁ δεσπότης καί ὁ ἔξαρχος», ἔγραφαν οἱ πατέρες τῆς Μονῆς στίς 14 Αὐγούστου 1653 στό ἔγγραφο τῆς συλλογῆς Γαϊτάνου,¹⁰ «καί μᾶς ἔστειλαν ἄργητα, τόσον ὁ δεσπότης, ὡσάν καί ὁ ἔξαρχος».

Οἱ ἀνωτέρω πληροφορίες ἐπιτρέπουν νά ὑποθέσουμε ὅτι ὁ (ἀνώνυμος) ἡγούμενος, στηριζόμενος στίς καλές σχέσεις του μέ τόν Ἁγᾶ, ἐνεργοῦσε ἀλαζονικά καί δέν ὑπελόγιζε τά λοιπά, συναρμόδια στή διοίκηση τῆς Μονῆς ὄργανα, δηλαδή τόν ἐπίτροπο καί τόν πατριαρχικό ἔξαρχο. Ἀκόμη φαίνεται ὅτι ἀπουσίαζε τακτικά ἀπό τή Μονή καί τή Σίφνο καί ὅτι διατηροῦσε τήν ἡγουμενία ἐπί ἄρκετά χρόνια. Ἔτσι, ὅταν τελικά αὐτός παραιτήθηκε ἀπροειδοποίητα καί ἔσπευσε νά ἀναδείξει τόν ἀντικαταστάτη του, ἐπιβάλλοντας τή θέλησή του στοῦς ἄλλους πατέρες, οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ Πατριαρχείου ὀργίσθηκαν τόσο, ὥστε «ἔστειλαν ἄργητα» σέ ὅλους ἀνεξαιρέτως τοῦς μοναχοῦς. Τό γεγονός ἐθορύβησε τοῦς τελευταίους, οἱ ὁποῖοι ἔσπευσαν νά ζητήσουν συγγνώμη γιά «τό φταιζιμόν τους» ἀπό τόν ἐπίτροπο καί τόν δεσπότη, ἀλλά αὐτοί, ἔγραφαν στήν ἐπιστολή, «δέν μᾶς ἐδέκτηκαν παντελῶς, μόνον ἐφύγαμεν ἄπρακτοι καί κατισχυμένοι ὡσάν κλέπται καί φονεῖς καί εἶδαμε πράγματα ὁποῦ δέν ἠλπίζαμεν ποτέ, ἄς εἶναι διά τήν ἀγάπην τοῦ Ἁγίου». Καί δέν ἔφτανε αὐτό, ἀλλ' ὀργίσθηκε καί ὁ (ἀπερχόμενος) ἡγούμενος καί «ἐβουλήθηκεν νά πάρῃ ὅτι ἤφευρεν εἰς τό μοναστήριον καί νά ἀποξενωθῆ καί αὐτός· μόλις τόν ἐκαταπέισαμεν καί ἔφυγεν εἰρηρικῶς»,¹¹ χωρὶς δηλαδή νά διαγραφεῖ ἀπό τή δύναμη τῆς Μονῆς.

Μετά τή δυσάρεστη αὐτή τροπή πού ἐπῆραν τά πράγματα, οἱ πατέρες ἀπεφάσισαν νά ζητήσουν τή μεσολάβηση διακεκριμένης πολιτικῆς προσω-

10. Αὐτόθι. Δυσεξήγητη εἶναι ἡ ἀνάμιξη τοῦ «δεσπότη» δηλ. τοῦ ἀρχιεπισκόπου Σίφνου, στά ζητήματα τῆς Μονῆς ἢ ὁποία, ὡς σταυροπήγιο, ἦταν ἐκτός τῆς δικαιοδοσίας του. Παρ' ὅλον τούτο τοῦς «ἔστειλε ἄργητα», ὅπως καί ὁ ἔξαρχος, ὁ ὁποῖος βέβαια εἶχε παρόμοιο δικαίωμα, ἀλλ' ἄγνωστο ἀπό πού εὐρισκόμενος τήν ἔστειλε. Ὑποθέτω ὅτι πρόκειται γιά τόν Παροναξίας Νεόφυτο, ὁ ὁποῖος ἀνευρίσκεται ἔξαρχος στή Σίφνο στίς 30 Νοεμβρίου 1755 (Κῶδιξ Α', φ. 54β Ἱερᾶς Μονῆς Βρυσεως).

11. Αὐτόθι.

πικότητα, τοῦ «αὐθέντη σιὸρ Τζωρτζάκη»,¹² στὸν ὁποῖο ἀπέστειλαν, στίς 14 Αὐγούστου 1753, τὴν ἐπιστολὴ τῆς συλλογῆς Γαϊτάνου, μέ τὴν ὁποία ἐξιστόρησαν τὰ ἀνωτέρω καὶ τὸν παρεκάλεσαν «ἂν εἶναι τρόπος, νά γένη διόρθωσις, ἐπειδὴ μᾶς ἐπαράτησεν καὶ ὁ ἐπίτροπός μας καὶ μᾶς ἔδιωξεν νά μὴν φανοῦμεν πλέον ἔμπροσθέν του καὶ εἶναι τὸ μοναστήρι ἡμπάντου (=ἀπὸ τὸ ἰταλ. ρῆμα *impredire*=κλείνω;) χωρὶς ἐπίτροπον, χωρὶς ἡγούμενον καὶ χωρὶς κελλάριν καὶ εἶναι τὸ κλειδί κρεμασμένον εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου... Κάμε δτι σέ φωτίση ὁ Ἅγιος πριχοῦ σκορπίσουν (οἱ μοναχοί, προφανῶς) καὶ ἐρημωθῆ καὶ εἶναι ἁμαρτία νά ἐρημώση τέτοιον προσκύνησμα τοῦ τόπου»¹³.

Ἄλλες λεπτομέρειες ἐπὶ τῶν γεγονότων αὐτῶν δέν εἶναι γνωστές καί, ὅπως συνάγεται ἀπὸ τὰ ἱστορηθέντα, ἡ δευτέρη αὐτὴ ἐκλογή τοῦ παπα-Νεοφύτου στὴν ἡγουμενία φαίνεται ὅτι δέν ἀναγνωρίσθηκε. Ἐκτός ἂν «ὁ αὐθέντης σιὸρ Τζωρτζάκης» ἐπέτυχε νά ἐξομαλύνει τὰ πράγματα καὶ ὁ παπα-Νεόφυτος νά παρέμεινε στὴν ἡγουμενία.

Ἀκολουθεῖ ἓνα σημαντικὸ κενὸ εἰδήσεων καί, μόλις τὸ 1775, ἔγγραφο τῆς 16 Ἰουνίου,¹⁴ μᾶς ἀποκαλύπτει τρεῖς ἡγουμένους, τὸν ἡγουμενεύοντα κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο καὶ δύο πού προηγουμένευσαν. Κατὰ τὴ σειρά πού υπέγραψαν στὸ ἔγγραφο, θεωρῶ ὅτι ἡγουμένευσαν πρῶτος ὁ

* ΓΑΒΡΙΗΛ (1773), ἀφοῦ ὑπογράφει ὡς δεῦτερος (παλαιότερος) προηγούμενος καί, ἀκολουθῶς, ὁ

* ΝΕΟΦΥΤΟΣ (1774), ἀμέσως μετὰ τὸν ἡγούμενο καὶ πρό τοῦ προηγουμένου Γαβριήλ. Ἄν ὁ Νεόφυτος εἶναι τὸ ἴδιο πρόσωπο μέ τὸν Νεόφυτο τῶν γεγονότων τοῦ 1753 δέν εἶναι γνωστὸ.

* ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ (1775). Στὴ διοίκηση τῆς Μονῆς κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ διατελοῦσε ὁ Νικηφόρος, ὁ ὁποῖος, μέ σύμφωνη γνώμη καὶ τῶν λοιπῶν πατέρων «ἔδωσαν τοῦ ἐν ἱερομονάχοις κύρ Ἰωακείμ τὸ λιβάδι ὅπου ἔχουν εἰς τὸν Πλατὺν Γυαλόν, λεγόμενον τοῦ Κλόντζου, νά τὸ ἔχη εἰς ὄλην του τὴν ζωὴν νά τὸ δουλεύη, νά τὸ καρποτρῶγῃ ... ὡσάν ὅπου εἶναι τὸ μοναστήρι ἀπὸ αὐτὸν εὐχαριστημένον... διὰ νά εἶναι καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὸ μοναστήρι εὐχαριστημένος...», ἔγραψαν στὸ σχετικὸ παραχωρητήριον ἔγγραφο τῆς 16 Ἰουνίου 1775, τὸ ὁποῖο υπέγραψαν κατὰ σειράν:

- καθηγούμενος Νικηφόρος βεβαιῶνω
- προηγούμενος Νεόφυτος στέργω
- προηγούμενος Γαβριήλ στέργω
- ἀρχιμανδρίτης Ἀθανάσιος στέργω.¹⁵

Ὁ ἡγούμενος Νικηφόρος ἦταν ἀγιογράφος. Δύο ἔργα του διασώζονται στὸν ναὸ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου στὸ Κάστρο τῆς Μήλου¹⁶ καὶ ἓνα στὴν

12. Αὐτόθι. Ἄτυχῶς δέν ἀναφέρεται τὸ ἐπώνυμό του. Αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ἀναφέρονται μέ τὸ ὄνομα Τζωρτζάκης μέλη τῶν διακεκριμένων οἰκογενειῶν Μάτζα (ΓΑΚ./Κ.47, Δ', φ. Β', ἀρ. 8), καὶ Ναδάλε (Βάου, «ἐκκλησ. δικαίωμ.», 1751 Ὀκτωβρίου 27 καὶ Πετροπούλου, Μνημεῖα, σελ. 12).

13. Αὐτόθι.

14. Βλ. ἔγγραφο ἀριθ. 4.

15. Αὐτόθι.

16. *Ἰωσήφ Χατζιδάκης*, Ἱστορία τῆς Νήσου Μήλου, ἐν Ἀθήναις 1927, σελ. 196, ὅπου μεταφέρεται ἡ, ἐπὶ τῆς εἰκόνας, χρονολογία ΑΨΟΕ=1785, ἀντὶ τοῦ ἀρθροῦ 1775.

1775: 10/10 1875

Πανομιότυπο του έγγράφου του 1775 με τις υπογραφές του καθηγουμένου Νικηφόρου και των προηγούμενων Νεοφύτου και Γαβριήλ.

Νικηφόρος
Γαβριήλ

Παναγία Μπαρού της Ἀπολλωνίας Σίφνου.¹⁷ Ἐχει διατυπωθεῖ ἡ ἄποψη ὅτι «ἴσως νά πρόκειται γιά τόν ἴδιο ἀγιογράφο μέ τόν Νικηφόρο ἀπό τήν Κύπρο»,¹⁸ ὁ ὁποῖος ἐργάσθηκε καί στή Σίφνο ἀπό 1740-1756.¹⁹ Γιά τήν ταύτιση τῶν δύο αὐτῶν ἀγιογράφων δέν ἔχουν ἀποφανθεῖ ἀκόμη οἱ εἰδικοί τῆς ἀγιογραφικῆς Τέχνης. Τόν ἡγούμενο Νικηφόρο διαδέχτηκε στό ἀξίωμα ὁ

* ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΦΙΛΙΠΠΑΚΗΣ (1776-1779). Πρόκειται γιά τόν ἀρχιμανδρίτη Ἀθανάσιο, τοῦ ἀνωτέρω ἐγγράφου τοῦ 1775, ὅπως φανερώνουν τά δείγματα γραφῆς του. Ὡς ἡγούμενος ὑπέγραψε ἔγγραφο τῆς 2 Φεβρ. 1776,²⁰ διετήρησε δέ τό ἀξίωμα μέχρι καί τοῦ 1779, ὅπως φανερώνει ἐπιγραφή στό τέμπλο τοῦ καθολικοῦ τήν ὁποία ἤδη ἐμνημονεύσαμε. Ἡ παραμονή του στό ἀξίωμα ἐπί τέσσερα χρόνια ὀφείλεται, κατά πᾶσαν πιθανότητα, στά ἔργα ἀνακαινισμοῦ τοῦ καθολικοῦ πού ἐπραγματοποιοῦντο αὐτή τήν ἐποχή, πιθανόν μέ πρωτοβουλία του. Τά ἔργα αὐτά συνέδραμαν οἰκονομικά ὁ ἱεροδιάκονος Νικηφόρος καί ὁ σακελλάριος Σίφνου Νικόλαος Μπᾶος, τό ὄνομα τοῦ ὁποίου ἔχει ἀποδοθεῖ, ἐσφαλμένα, σέ «Μπαούκα». Μέ τό τέλος τοῦ ἔτους 1779 ὁ Ἀθανάσιος παρέδωσε τήν ἡγουμενία, ὅπως φανερώνει ἔγγραφο τῆς 12 Ἰαν. 1780, σύμφωνα μέ τό ὁποῖο ὡς «προηγούμενος Ἀθανάσιος» ἐδανείσθηκε «παρά τοῦ σιόρ Γιαν(ν)ιοῦ Σοφιανοῦ ρεάλια ἐβδομηντα»,²¹ τό δέ 1781, Σεπτ. 1, πάλι ὡς προηγούμενος, ἐδάνεισε 40 ρεάλια τήν «κερά Μαρία γυνή τοῦ ποτέ κύρ Γεώργη Παχῆ». ²² Μετά τόν Ἀθανάσιο στήν ἡγουμενία ἀνευρίσκεται ὁ

* ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ (1784), ὁ πρῶην ἡγούμενος, σέ δεύτερη θητεία στό ἀξίωμα, ὅπως φανερώνουν τά δείγματα τῆς ὑπογραφῆς του. Μοναδική μαρτυρία γιά τή νέα θητεία του ἔχουμε στίς 26 Φεβρουαρίου 1784 κατά τήν ὁποία ὑπέγραψε στόν Κώδικα δικαιωμάτων τῶν ἐκκλησιῶν, ἱερέων κλπ. τῆς Σίφνου, πού κατέστρωσε ἡ Γενική Συνέλευση τοῦ Κοινοῦ.²³ Μεταξύ 1785-1786 ἡγούμενος ἀνευρίσκεται ὁ

* ΙΓΝΑΤΙΟΣ (1785-1786), ὁ ὁποῖος στίς 21 Δεκ. 1787 ὑπέγραψε ἔγγραφο δανειοδοτήσεως «τῆς κερά Μαρίας γυνῆς τοῦ μακαρίτη Γεώργη Ἰω(άν-

17. Πρόκειται γιά εἰκόνα τῆς Ἀγίας Τριάδος ἐπί τοῦ τέμπλου ἐπί τῆς ὁποίας δύο ἐπιγραφές κατά τόν κ. Θεολόγο Χρ. Ἀλιμπράντη, Θησαυροί τῆς Σίφνου. Εἰκόνες τῶν ναῶν καί τῶν μονῶν. Ἀθήναι 1979, σελ. 18-19: α) «Δέησις τοῦ δούλου |σου Φιλίππου ἱερέως| καί τῆς πρεσβυτέρας | καί τῶν τέκνων» καί β) Διά χειρός| ἱερομονάχου |(Ἡγου)μένου| (προ)φήτου». Τήν εἰκόνα εἶχα δεῖ τό 1960, ὅταν κατέγραφα τά ἐκκλησ. μνημεῖα τῆς Σίφνου. Κατέγραψα καί τίς ἐπ' αὐτῆς ἐπιγραφές, τήν μέν πρώτη ὅπως καί ὁ κ. Ἀλιμπράντης, τήν δέ δεύτερη ὡς ἐξῆς: «Διά χειρός) (Νικη)φόρου (ἱερο)μόναχου (ἡγου. ἢ προ)γούμενου (Προ)φήτου (Ἡλιοῦ)». Τά συμπληρούμενα μέ ( ) εἶχαν καλυφθεῖ μέ κακό τρόπο ἀπό νεότερο χρῶμα ἴσως καί ἡ τυχόν ὑπάρχουσα χρονολογία τοῦ ἔργου. Ὑπῆρχε ὁμοίως τό ὄνομα τοῦ ἀγιογράφου (Νικη)φόρου πού δέν ἀναφέρεται ἀπό τόν κ. Ἀλιμπράντη. Πολύ πιθανόν ἐνδιάμεσα νά ὑπῆρξε καί ἄλλος χρωματισμός.

18. Φοῖβου Πιομπίου. Ἑλληνες ἀγιογράφοι μέχρι τό 1821, Ἀθήνα 1979, σελ. 185.

19. Ἔργα του ὑπάρχουν στήν ἐκκλησία τοῦ Σταυροῦ Ἀπολλωνίας (ἔτους 1740), στήν Παναγία «Κόγγη» (1741), στήν Παναγία Ἐξαμπέλων (1746), στόν Ἅγιο Ἀθανάσιο Ἀπολλωνίας (1747), στόν Ἐλεήμονα (1756).

20. Ἐγγραφο ἀριθ. 5.

21. Ἐγγραφο ἀριθ. 6.

22. Ἐγγραφο ἀριθ. 7.

23. Συλλογή Βάου, «ἐκκλησ. δικαιώματα». Βλ. στό τέλος τοῦ παρόντος τόμου, «Ἱστορικό Ἀρχεῖο Σίφνου», σελ. 178.

νου) Φραγκούλη»²⁴ ως «προηγούμενος Ἰγνάτιος μάρτυς», γεγονός που φανερώνει ότι ἠγοούμενευσε πρό τοῦ ἔτους αὐτοῦ, ἀφοῦ κατ' αὐτό ἠγοούμενος, σέ τρίτη θητεία, ἦταν ὁ

* ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ (1787), πού ὑπογράφει τό ἴδιο ἔγγραφο μ' αὐτήν τήν ιδιότητα,²⁵ Ἀκολουθῶς ἠγοούμενος ἔγινε ὁ

* ΙΩΑΚΕΙΜ (πρό 1792), ἀγιογράφος ἐπίσης, πθανόν μαθητής τοῦ Νικηφόρου. Θεωρῶ ὅτι πρόκειται γιά τόν ἱερομόναχο Ἰωακείμ, πρός τόν ὁποῖο παραχωρήθηκε ἀπό τή διοίκηση τῆς Μονῆς, ἐπί τῆς πρώτης ἠγουμενίας τοῦ Νικηφόρου (1775), τό λιβάδι στόν Πλατύ Γιαλό «λεγόμενον τοῦ Κλόντζου» γιατί «τό μοναστήρι ἦταν ἀπό αὐτόν εὐχαριστημένον». Ὡς πρῶτο ἀπό τά διασωζόμενα ἔργα του θεωρεῖται εικόνα τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, πού εὐρίσκεται στό ναό τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου Κάμπου τῆς Τήνου, ἐπί τῆς ὁποίας ἡ ἐπιγραφή «Ἰωακὺμ ἱερομόναχος Σιφνέος».²⁶ Δικά του ἔργα στή Σίφνο εὐρίσκονται στά τέμπλα τῶν ναῶν Παναγίας τῆς «Ἀμμου» καί Παναγίας Οὐρανοφόρας, δύο εἰκόνες μέ τό ἴδιο θέμα, «ὁ Ἄρχων Μιχαήλ». Ἐπί τῆς εἰκόνας τοῦ πρώτου ναοῦ ἡ ἐπιγραφή «1791 χεῖρ Ἰωακείμ ἱερομονάχου Σιφνέου», στή δέ δεύτερη ΔΕΗΣΙC ΤΟΥ ΔΟΥΛΟΥ ΤΟΥ ΘΟΥ ΙΩΑΝ(Ν)ΟΥ ΚΑΙ ΤΗ(С) СΙ(Μ)ΒΕΙΑC Γ.Τ. – 1792 | ΧΕΙΡ ΔΕ ΙΩΑΚΥΜ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ Κ(ΑΙ) ΠΡΟΪΓΟΥΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΙΛΗΟΥ. Ἡ δεύτερη αὐτή ἐπιγραφή παρέχει τή μοναδική πληροφορία ὅτι ὁ Ἰωακείμ διετέλεσε, πρό τοῦ 1792, ἠγοούμενος τῆς Μονῆς τῆς μετανοίας του. Μετά τόν Ἰωακείμ ἀνευρίσκεται ὁ

* ΜΑΚΑΡΙΟΣ (1797, 1812), ὁ ὁποῖος, τήν 1 Φεβρ. 1797, ἔγραψε τό ἔγγραφο τελέσεως ἀπό τόν ἱερομόναχο παπα-κύρ Φιλόθεο τῆς ἑορτῆς τῆς Σταυροπροσκυνήσεως στό ναό τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου Ἀρτεμῶνος, ἀντί τῆς μητέρας του «κερά Μαρίας, θυγατρός τοῦ ποτέ παπα-Φραντζέσκου».²⁷ Τό ἴδιο ἔγγραφο ὑπέγραψαν, ἐκτός ἀπό τόν ἀνωτέρω Φιλόθεο, καί οἱ μάρτυρες ἱερομόναχοι Ἀβέρκιος καί Ἰωακείμ ὄλοι, ὑποθέτω, τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ. Ὁ Μακάριος διετέλεσεν ἠγοούμενος καί τό 1812, κατὰ τό ὁποῖο ὑπέγραψεν ὡς «Μακάριος ἠγοούμενος τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ μάρτυς» συμφωνητικό μεταξύ «τοῦ πανοσιωτάτου παπα-κύρ Παρθενίου Κασαμπαλή καί τῆς κυρά Φλουρέζας Παλῆ».²⁸ Τέσσερα χρόνια ἀργότερα ἠγοούμενος ἦταν ὁ

* ΙΩΣΗΦ (1816). Ὅταν οἱ πιστωτές «τοῦ μακαρίτου Ἀνθίμου Γρυπάρη», προκειμένου νά ἱκανοποιηθῶν ἀπαιτήσεις ἀπό δάνεια πού τοῦ εἶχαν χορηγήσει, προῆλθαν στήν πώληση, μεταξύ ἄλλων, καί «τῶν δενδρῶν ὅπου εἶχε τοποθεμένα εἰς τόν Ἅγιον Θεολόγον», τό σχετικό πωλητήριο προσυπέγραψε καί «ὁ καθηγούμενος τῆς ἱερᾶς πατριαρχικῆς μονῆς τοῦ Προφήτου

24. Ἐγγραφο ἀριθ. 8.

25. Αὐτόθι.

26. *Ν. Δρανδάκη*, Μεσαιωνικά Κυκλάδων, στό Ἀρχαιολογικόν Δελτίον, Μέρος Β', 3-Χρονικά, τόμος 19 (1964), Ἀθήναι 1967, σελ. 434, ὅπου ἀναφέρεται, ἀόριστα, ὡς ἔργο τοῦ 18ου αἰῶνος, ἐνῶ στοῦ Δ. Βασιλειάδη, Αἱ ἐπιπεδόστεγοι μεταβυζαντιναί βασιλικαί τῶν Κυκλάδων, στήν Ε.Ε.Κ.Μ., 1962, τόμ. Β', σελ. 561 ὅτι φέρει χρονολογία 1776.

27. Ἐγγραφο ἀριθ. 9.

28. Ἐγγραφο ἀριθ. 11.

- 1787: -δυναμεις- 21

= Σίτην παρὸν τὸν γυμνασιάρχου
δύσως φέρει τὸ σωματικὸν ἐπιπέδον
καρπία πηχεύει τὰ γυμνασίου τὴν γυμνασίου τὴν γυμνασίου τὴν γυμνασίου
γυμνασίου πηχεύει τὸ σωματικὸν ἐπιπέδον
ἐξαιτίας τῆς βλαβερῆς ἀποτομῆς τῆς γυμνασίου πηχεύει τὸ σωματικὸν ἐπιπέδον
διαφορὰ τὰς ἐντέρας τὸν γυμνασίου πηχεύει τὸ σωματικὸν ἐπιπέδον
ἐν ὅσῳ γυμνασίου πηχεύει τὸ σωματικὸν ἐπιπέδον
μη πηχεύει τὸ σωματικὸν ἐπιπέδον
γυμνασίου πηχεύει τὸ σωματικὸν ἐπιπέδον
ἢ δὲ γυμνασίου πηχεύει τὸ σωματικὸν ἐπιπέδον
μὴ γυμνασίου πηχεύει τὸ σωματικὸν ἐπιπέδον

= φασματὸν τοῦ σωματικῆς ἐπιπέδου
παραπληροῦσι τὸ σωματικὸν ἐπιπέδον

ὡς φαίνεται ἐκ τῆς ποσότητος
τῆς παραπληροῦσι τὸ σωματικὸν ἐπιπέδον
ἐξαιτίας τῆς βλαβερῆς ἀποτομῆς τῆς γυμνασίου πηχεύει τὸ σωματικὸν ἐπιπέδον

Πανομοίωτο τοῦ ἐγγράφου τοῦ 1787

Ἡλιοῦ Ἰωσήφ ἱερομόναχος καί οἱ σὺν ἐμοὶ ἀδελφοί». ²⁹ Ἡ πρόσθετη ἐνδειξη «καί οἱ σὺν ἐμοὶ ἀδελφοί» στὴν ὑπογραφή τοῦ Ἰωσήφ φανερώνει ὅτι δὲν μετεῖχε στὴν πράξη γιὰ προσωπική του ἀπαίτηση, ἀλλ' ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Μονῆς πρὸς τὴν ὁποία χρεωστοῦσε ὁ Ἄνθιμος Γρυπάρης, προφανῶς ἀπὸ δάνειο πρὸς αὐτόν.

Ποίος ἢ ποιοὶ διετέλεσαν στὴ συνέχεια ἡγούμενοι δὲν γνωρίζουμε. Ὅταν κατὰ Μάιο τοῦ 1822 διενεργήθηκε στὴ Σίφνο ἔρανος ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τῆς Ἐπαναστάσεως, στὸν κατάλογο τοῦ χωριοῦ Καταβατὴ ἀναγράφεται γιὰ 100 γρόσια καὶ «ὁ καθηγούμενος τῆς Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ» ³⁰ χωρὶς, ἀτυχῶς, νὰ σημειωθεῖ καὶ τὸ ὄνομά του. Ἀκολουθῶς ἀνευρίσκεται στὴν ἡγουμενία ὁ

* ΓΑΒΡΙΗΛ ΡΑΦΕΛΕΤΟΣ (1825-1828, 1831), ἀπὸ 13 Σεπτ. 1825 μέχρι 13 Σεπτ. 1828, κατὰ ἐπίσημη μαρτυρία. ³¹ Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς θητείας του «ἠναγκάσθη νὰ κάμη ἐπισκευὰς εἰς τὰ κτήματα τοῦ Μοναστηρίου... εἰς τὰς ὁποίας δὲν ἐπῆρκεσαν τὰ μικρὰ τοῦ κοινοῦ εἰσοδήματα» γεγονός πού τὸν ὑπεχρέωσε νὰ ἐξοδεύσει ἐξ ἰδίων ἢ νὰ δανεισθεῖ «γρόσια τουρκικὰ 350, ἤτοι δρχ. 102 καὶ 18/100», τὰ ὁποία, μετὰ τὴ θεώρηση τῆς λησοδοσίας του ἀργότερα ἀπὸ τοὺς ἐπιτρόπους τῆς Μονῆς, ἀναγνωρίσθηκαν ὡς χρέος τῆς τελευταίας πρὸς αὐτόν.

Δὲν εἶναι γνωστὸ ἂν ἀνανεώθηκε ἡ θητεία τοῦ Γαβριήλ, ἢ ἂν κατὰ τὴ διετία 1828-1830 διετέλεσε ἄλλος ἡγούμενος. Τὸ 1831 ὅμως ἦταν καὶ πάλι «ἐπιστάτης τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ», σύμφωνα μὲ ἐγγραφο τῆς 12 Δεκεμβρίου μὲ τὸ ὅποιο αὐτὸς καὶ «ἅπαντες οἱ πατέρες» ἔδωσαν τοῦ Ἰωάννη Κρητικοῦ «εἰς πάκτος τὸ λιβάδι καὶ ἀμπέλι εἰς τὸν Πλατὺν Αἰγιαλὸν διὰ γρόσια ἑκατὸν, Νο 100». ³²

* ΑΡΣΕΝΙΟΣ ΠΙΟΔΕΝΕΣ (1834-1836), ὁ ὁποῖος ἀναφέρεται ἡγούμενος τῆς Μονῆς σὲ διάφορα ἐγγραφα, κατάστιχα λογαριασμῶν κλπ. ἀπὸ 1834-20 Ἰουνίου 1836. ³³ Παλαιότερα καὶ μάλιστα «ἀπὸ τὰ 1817 μετέβη εἰς Ἐφεσον ὅπου ἐφημέρευεν μέχρι τοῦ 1828 ἔτους, καθ' ὃ ἐπιστρέψας εἰς τὴν αὐτὴν Μονὴν, εὐρίσκεται ἔκτοτε ἐν αὐτῇ». ³⁴

* ΓΑΒΡΙΗΛ ΡΑΦΕΛΕΤΟΣ (1836-1839) σὲ νέα θητεία ἀπὸ 1 Νοεμβρίου 1836-12 Νοεμβρ. 1839. ὅπως προκύπτει ἀπὸ διάφορα ἐγγραφα, ἀποδείξεις, λογαριασμούς κλπ. ³⁵ Κατὰ τὴ νέα αὐτὴ ἡγουμενία του ἀνέκυψε ζήτημα συγκροτήσεως νεκροταφείων στὸ νησί, ἀλλ' ἡ Δημοτικὴ Ἀρχὴ δὲν διέθετε κατάλληλες ἐκτάσεις γιὰ παρόμοιο ἔργο καὶ εἰσηγήθηκε στὴ Διοίκηση νὰ χρησιμοποιηθοῦν μοναστηριακὰ κτήματα. Γιὰ νεκροταφεῖο τοῦ Ἀρτεμῶνος ὑπέδειξε ἀκίνητο τῆς διαλελυμένης Μονῆς τῆς Φυτειᾶς στὴ θέση Ἅγιος Πέτρος καί, τῆς Ἀπολλωνίας καὶ τῶν ἄλλων χωριῶν, ἕκταση στὴ θέση Μύλος τοῦ Μπρόντζα, ἰδιοκτησίας τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ. Τὸ ἡγουμενοσυμ-

29. *Πετροπούλου*, Μνημεῖα, σελ. 49.

30. *Μπενάκειο Μουσεῖο*, Ἀρχεῖο Ἐγγράφων, Φάκ. Ἀγῶνος ἀριθ. 87/3.

31. Ἐγγραφο ἀριθ. 20.

32. Ἐγγραφο ἀριθ. 16.

33. Ἐγγραφο ἀριθ. 18, 19.

34. Βλ. πίνακα I, στή σελ. 40.

35. Ἐγγραφο ἀριθ. 20, 22, 23, 24.

βούλιο του τελευταίου δέν ἀρνήθηκε τήν παραχώρησή της, ἀλλά, ἔγραψε στόν Δήμαρχο, προκειμένου «νά ἀπολαύση εἰς ἀμοιβήν τό Μοναστήριόν μας κανέν δικαίωμα εἰς μνημόσυνον τῶν κατά καιρόν ἀφιερωσάντων τό κτήμα τοῦτο, νομιζομεν δίκαιον καί ἀπαιτούμεθα: 1ον) Ὡστε εἰς καθ' ἕν λείψανον νά λαμβάνη τό Μοναστήριόν μας δικαιωματικῶν τό σύνθηρες ψαλτικόν, ὅσον δίδεται εἰς ἕκαστον ἱερέα. 2ον) Ὁ πρός τό Νεκροταφεῖο δρόμος νά γίνη ἀπό τήν ἄκρην τοῦ ἄνωθεν χωραφίου τοῦ ἰδίου Μοναστηρίου ὀνομαζομένη Καυκάρα διά νά μή καταπατῆται τό ἐπίλοιπον χωράφιον».³⁶

* **ΙΩΣΗΦ ΛΑΔΟΠΟΥΛΟΣ** (1840). Τόν Γαβριήλ διαδέχτηκε ὁ ἀδελφός του Μητροπολίτου Βελιγραδίου Ἀνθίμου Ἰωσήφ Λαδόπουλος. Μοναδική εἶδηση γιά τόν Ἰωσήφ στήν ἡγουμενία ἀποτελεῖ χρεωστική ὁμολογία ἐκ δρχ. 20 ὑπέρ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου πού φέρει τά στοιχεῖα ὑπ' ἀριθ. 9155/11 Νοεμβρίου 1840. Μ' αὐτήν ἀνελάμβανε τήν ὑποχρέωση νά πληρώσει γιά λογαριασμό τῆς Μονῆς τό ἀνωτέρο ποσό στίς 31 Δεκεμβρίου 1840.³⁷

* **ΑΡΣΕΝΙΟΣ ΠΟΔΕΝΕΣ** (1849-1850) σέ νέα θητεία. Ἡ οἰκονομική διαχείρισή του θεωρήθηκε στίς 13 Φεβρ. 1850³⁸ ἄγνωστο γιά ποιόν λόγο, τούς τελευταίους μῆνες τοῦ 1849 τόν ἀνεπλήρωσε ὡς «προσωρινός ἐπιστάτης» ὁ Νεόφυτος Βένερης³⁹ καί, μετά ἀπ' αὐτόν, ἐπίσης ὡς «προσωρινός ἐπιστάτης», ὁ Μελέτιος Φορτσάρης γιά τό διάστημα ἀπό 17 Ἰανουαρίου μέχρι 20 Ἀπριλίου 1850.⁴⁰

* **ΑΝΘΙΜΟΣ ΟΡΦΑΝΟΣ** (1851-1852). Τόν Ἀρσένιο διαδέχτηκε ὁ Ἀνθίμος Ὀρφανός γιά τήν περίοδο 1851-1852.⁴¹ Μοναχός ἀπό τό 1810 στό σιμωνοπετρίτικο μετόχι τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου, ἀναγκάσθηκε νά προσέλθει τό 1829 στίς τάξεις τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, προφανῶς ἐλλεῖπει μέσων συντηρήσεως αὐτοῦ καθῶς καί τοῦ ἐκεῖ συμοναστοῦ τοῦ Ἀνθίμου Ραφελέτου. Ὁ τελευταῖος ἀκολούθησε τελικά τό παράδειγμα τοῦ πρώτου καί προσήλθε στόν Προφήτη Ἡλία τόν Αὐγούστο τοῦ 1833.⁴² Δέν προσδιορίζεται ἂν οἱ δύο αὐτοί ἱερομόναχοι ἦταν ἀγιορεῖτες.

* **ΜΕΛΕΤΙΟΣ ΦΟΡΤΣΑΡΗΣ** (1859). Θεωρῶ ὅτι κατά τό 1859 ἡγούμενος διατελοῦσε ὁ Μελέτιος Φορτσάρης, ἂν καί δέν εἶναι ἐπίσημα διακριβωμένο. Τήν ἀποψη μου στηρίζω στό γεγονός ὅτι κατά τήν ἀνασύνταξη, στίς 16 Αὐγούστου τοῦ ἔτους αὐτοῦ, τοῦ μοναχολογίου τῆς Μονῆς, τό ὄνομά του καταχωρίσθηκε πρῶτο καί ἄς μὴν ἀνεγράφη ἢ ἐνδειξίς «ἡγούμενος», ἀπό παράλειψη.⁴³ Καί τοῦτο γιατί στίς 10 Αὐγούστου τοῦ ἰδίου ἔτους, πού ἀνασυντάχθηκε πανομοιότυπα καί τό μοναχολόγιο τῆς Βρυσσιανῆς, πρῶτο σημειώθηκε τό ὄνομα τοῦ ἡγουμένου τῆς Ἀνθίμου Ζαμπέλη.⁴⁴

* **ΑΝΘΙΜΟΣ ΟΡΦΑΝΟΣ** (1866). Στίς 18 Ἰανουαρίου 1866 ἔγινε ἡ ἀπό-

36. Ἐγγραφο ἀριθ. 24 καί συνημμένα.

37. ΓΑΚ., Μοναστηριακά, Φάκ. 539.

38. Ἐγγραφο ἀριθ. 25 καί συνημμένα.

39,40. Ἐγγραφο ἀριθ. 26.

41. Ἐγγραφο ἀριθ. 27.

42. Βλ. Μοναχολόγιο, στή σελ. 38.

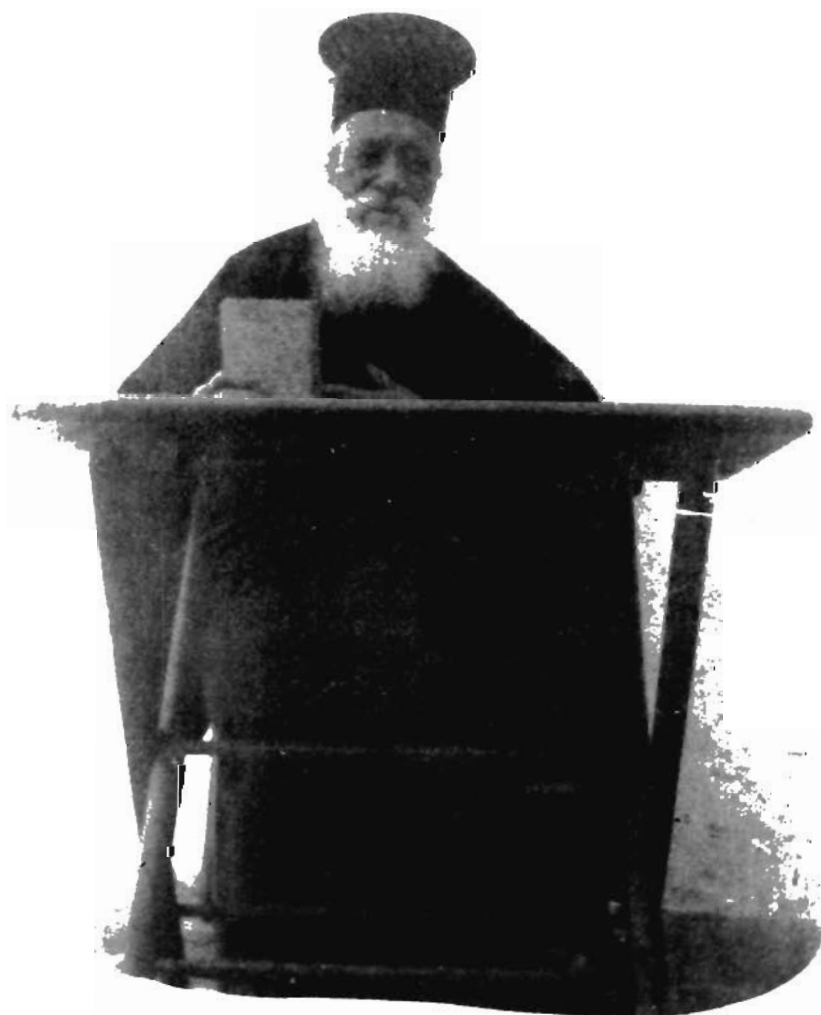
43. Βλ. Μοναχολόγιο, στή σελ. 38.

44. *Συμειωνίδη*, Βρυσσιανή 1966, σελ. 51.

καρση τοῦ μοναχοῦ Γρηγορίου Ἐργεῖνη ὕστερα ἀπό δοκιμασία τριῶν καί πλέον χρόνων. «Ἐκάρη ὑπό τοῦ ἡγουμένου Ἀνθίμου Ὀρφανοῦ, ἱερομονάχου», ἀναγράφεται στό μοναχολόγιο.⁴⁵

* ΑΒΕΡΚΙΟΣ ΓΕΡΟΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (1876). Τό 1876 ὁ σχολάρχης Σίφνου Κάρλος Ἰω. Γκιών ἐκυκλοφόρησε τό βιβλίο του Ἱστορία τῆς Νήσου Σίφνου, στίς τελευταῖες σελίδες τοῦ ὁποίου περιέχεται «κατάλογος τῶν φιλομούσων συνδρομητῶν». Στή σελ. 169, ὅπου ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν τῆς Σίφνου, ἀναγράφεται: «Ἀβέρκιος, ἡγούμενος τῆς Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ». Ὁ Ἀβέρκιος εἶναι ὁ τελευταῖος ἀπό τούς γνωστούς ἡγουμένους μέχρι τήν προσάρτηση τῆς Μονῆς στή Βρυσιανή κατά τό ἔτος 1890.

45. Βλ. στή σελ. 39.

Ἀβέρκιος Γεροντόπουλος

ΜΟΝΑΧΟΙ ΠΟΥ ΔΙΕΠΡΕΨΑΝ

Μοναχοί του Προφήτου Ἡλιοῦ, ὅπως καί τῆς ἄλλης ἀνδρικής Μονῆς τῆς Σίφνου, τῆς Κυρίας Βρυσιανῆς, διέπρεψαν ὡς ἀρχιερεῖς καί σέ ἄλλα ἐκκλησιαστικά ἀξιώματα. Ἀπό αὐτούς ἔχουν ἐντοπισθεῖ οἱ ἐπόμενοι:

1. ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΧΩΡΙΚΟΣ

Τιτουλάριος ἐπίσκοπος Ἀρκαδιουπόλεως, τῆς μεγάλης μητροπόλεως Ἐφέσου, ὁ Γεράσιμος Χωρικός, φέρεται ὅτι ἀπεβίωσε στή Μαγνησία στίς 18 Αὐγούστου 1785: «ἐκημήθη ἐν Κυρίῳ ὁ ἐν μακαρία τῇ λήξει γενόμενος Ἀρκαδιουπόλεως κύρ Γεράσιμος Σιφνέος τοῦ πίκλην Χωρικός ἐν ἔτι σωτηρίῳ 1785. Αὐγούστου 18. ἡμέρα Κεριακί ἐν Μαγνησίῳ», κατά σημείωση τοῦ ὑπ' ἀριθ. 113 χειρογράφου βιβλίου (νομοκάνονος Μανουήλ Μαλαξοῦ) τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος τῆς ἱερᾶς μονῆς Λειμῶνος τῆς Λέσβου.¹ Ἄλλη σημείωση τοῦ ἰδίου χειρογράφου ἀναφέρει ὅτι τοῦτο ὑπῆρχε «τοῦ ἐκ τῆς νήσου Σίφνου καταγομένου Γερασίμου ἱερομονάχου τοῦ ἐπονομαζομένου Χωρικοῦ καί ἀφιερῶθη παρ' αὐτοῦ ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ τῆς εὐρισκομένης ἐν τῇ αὐτῇ νήσῳ»,² κατά πᾶσαν πιθανότητα μονή τῆς μετανοίας του.

2. ΑΝΘΙΜΟΣ ΛΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ ἱερομόναχος τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ Ἀνθιμος Λαδόπουλος, εὐρισκόμενος στήν ὑπηρεσία τοῦ συμπολίτου του Φιλοθέου, μητροπολίτου Βάρνης κατ' ἀρχήν (Σεπτ. 1783-Φεβρ. 1797) καί κατόπιν Τορνόβου τῆς Βουλγαρίας (Φεβρουάριος-Ὀκτ. 1797).³ ἀνεδείχθη μέ τῇ βοήθεια, προφανῶς, τοῦ τελευταίου, ἐπίσκοπος τῆς ὑπὸ τόν Τορνόβου, ἐπισκοπῆς Βράτσης.⁴ Εἶναι φανερό ὅτι ἡ ἐκλογή του πρέπει νά ἐγινε μέσα στό ἐννεάμηνο διάστημα τοῦ 1797 πού ἀρχιεράτευσε στό Τόρνοβο ὁ προστάτης του Φιλόθεος. Τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1803 παραιτήθηκε τῆς ἐπισκοπῆς Βράτσης⁵ καί, ἀκολουθῶς, ἄγνωστο πότε ἀκριβῶς, τοποθετήθηκε στήν ἐπισκοπή Λόφιτσας ἢ Λοφτσοῦ, τῆς

1. Ἀθ. Παπαδοπούλου-Κεραμέως, Μαυρογορδάτειος Βιβλιοθήκη, ἐν ΚΠόλει 1886, τόμος ΙΖ', παράρτημα, σελ. 87, ὅπου ἡ σημείωση, καθὼς καί ἄλλη, τοῦ παπα-Μιχαήλου Κυπρίου ὅτι «ἀποβιώσαντος τοῦ Γερασίμου ἠγόρασεν αὐτό (τό χειρόγραφο)... ἐν ἔτει 1786, Φεβρουαρίου 5». Βλ. καί Σπ. Λάμπρου, Ἐνθυμήσεων, ἤτοι Χρονικῶν Σημειωμάτων συλλογή πρώτη, περιοδ. «Νέος Ἑλληνομνήμων», 7ος (1910), σελ. 245 καί Μιλτ. Σταμούλη, Ἀρχιερεῖς Θράκης, «Θρακικά», 14ος (1940), σελ. 88.

2. Ἀθ. Παπαδοπούλου-Κεραμέως, δ.π.π.

3. Μητροπ. Σάρδεων Γερμανοῦ, Ἐπισκοπικοὶ Κατάλογοι τῶν ἐπαρχιῶν τῆς βορείου Θράκης καί ἐν γένει τῆς Βουλγαρίας ἀπὸ τῆς ἀλώσεως καί ἐξῆς, «Θρακικά», 8ος (1937), σελ. 128.

4. Ἀρχιμ. Φιλάρ. Βιτάλη, Ὁ Σίφνιος μητροπολίτης Βελιγραδίου-Σερβίας Ἀνθιμος, «Κιμωλιακά», τόμ. Ε' (1975), σελ. 340 ἐπ.

5. Σάρδεων Γερμανοῦ, δ.π.π. σελ. 135.

ίδιαις μητροπολιτικῆς περιφερείας. Τόν Μάρτιο τοῦ 1827, τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, λόγω τῆς μακρᾶς θητείας του στίς βόρειες ἐκεῖνες ἐπαρχίαις καί τῆς μεγάλῃς πείρας πού εἶχε ἀποκτήσει, τόν ἀνέδειξε μητροπολίτη Βελιγραδίου.⁶ Ἀπό τόν θρόνο τῆς μητροπόλεως Βελιγραδίου παραιτήθηκε τό 1831 καί ἐπέστρεψε στή Σίφνο, ὅπου ἀπεβίωσε τό 1852.⁷

3. ΙΩΣΗΦ ΛΟΥΡΕΖΟΣ

Ὁ Ἰωσήφ Λουρέζος φέρεται ὅτι γεννήθηκε στή Σίφνο τό 1797 καί ὅτι ἔκανε ἀπλή ἐγγραφή του στή δύναμη τῶν μοναχῶν τοῦ Προφήτου Ἥλιου τό 1826, ἐνῶ ἦταν ἤδη «κελαμένος εἰς τήν Λόφιτσαν».⁸ Δηλαδή ἡ κουρά του σέ μοναχό εἶχε προηγηθεῖ στήν ἐπισκοπική περιφέρεια Λοφτσοῦ, ὅπου ἀρχιεράτευε ὁ Ἄνθιμος Λαδόπουλος, ὑπό τήν προστασία τοῦ ὁποίου, προφανῶς, τελοῦσε. Ἀναφέρεται ἀκόμη ὅτι τό 1834 ἦταν ἤδη «ἀρχιερεύς εἰς τά Τούρναβα»,⁹ πιθανόν σέ κάποιαν ἀπό τίς ἐπισκοπές τῆς μητροπόλεως Τορνόβου, ἡ ὁποία ὁμως δέν κατονομάζεται, οὔτε ἔχει προσδιορισθεῖ, ἀκόμη, ἀπό τήν ἔρευνα.

4. ΣΕΡΑΦΕΙΜ, πρωτοσύγκελλος Ἐφέσου

Σημεῖωμα στό τελευταῖο λευκό φύλλο βιβλίου μέ τόν τίτλο «Αἱ θεῖαι Λειτουργίαι... ἀψα' Ἐνετίησιν 1781, παρά Νικολάω Γλυκεῖ τῶν ἐξ Ἰωαννίνων» ἀναφέρει:

«1783, Αὐγούστου 5, ἀφιερῶθην τό παρόν παρά τοῦ ἀγίου πρωτοσυγγέλλου κύρ σεραφεῖμ, τοῦ ἀγίου ἐφέσου, διά μνημόσυνόν του καί ὅποιος τό ἀποξενόσι νάχη ἀντήδικον τόν προφήτην ἰλῆαν».¹⁰

Μέ τήν ἐπιστροφή του στή Σίφνο ὁ Σεραφεῖμ ἐδώρησε στή μονή τῆς μετανοίας του τό ἀνωτέρω λειτουργικό, ἴσως καί ἄλλα βιβλία καί ἱερά σκευή. Φαίνεται ὅτι ἡ ἐπιστροφή του στό νησί ἦταν ὀριστική γιατί ἀνευρίσκεται νά ὑπογράφει, ὡς μάρτυς, σέ ἔγγραφα τῶν ἐτῶν 1785¹¹ καί 1788¹².

5. ΑΝΘΙΜΟΣ ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ

Ὁ Ἄνθιμος Ἀνδρόνικος, πού εἶχε εἰσέλθει «παιδιόθεν» στή Μονή τοῦ Προφήτου Ἥλιου, ἀναφέρεται τό 1834 ὡς ἀρχιδιάκονος τῆς μητροπόλεως Φιλιππουπόλεως τῆς Βουλγαρίας,¹³ ἐπί μητροπολίτου Νικηφόρου (1824-1850) τοῦ ἀπό Μ. Πρωτοσυγγέλλου.¹⁴

6. Ἀρχιμ. Καλλινίκου Δελικάνη, Πατριαρχικά Ἐγγραφα Ρωσσίας, Βλαχίας καί Μολδαβίας, Σερβίας, Ἀχριδῶν καί Πεκίου, ΚΠολις 1905, τόμ. Γ', σελ. 741. Ἐπίσης, *Σάρδεων Γερμανοῦ*, δ.π.π., σελ. 152.

7. *Βιτάλη*, δ.π.π.

8. Βλέπε στή σελ. 40.

9. Αὐτόθι.

10. Τό βιβλίο εἶδα τό 1960 στή βιβλιοθήκη τῆς οἰκογενείας Ἄβρα, στά Ἐξάμπελα καί ἀντέγραφα τήν ἐνθύμηση.

11. *Πετροπούλου*, Μνημεῖα, σελ. 250.

12. Βλ. στή σελ. 113.

13. Βλ. στή σελ. 40.

14. *Σάρδεων Γερμανοῦ*, δ.π.π., σελ. 188.

Έλαιογραφία του μητροπολίτου Βελιγραδίου Ἀνθίμου
(Εὔρσκεται στο σπίτι τῆς κ. Πόπης Δεπάστα-Ἀπολλωνία)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο

ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

Α' Τά κοινά έσοδα

Η γενική οικονομική κατάσταση τής Μονής φαίνεται ότι δέν υπήρξε ποτέ ίκανοποιητική όπως φανερώνουν τά περισωθέντα στοιχεία. Τά «κοινά έσοδα» δέν έπαρκούσαν για τήν αντιμετώπιση τών διαφόρων τακτικών αναγκών και υποχρεώσεων (έπισκευή κτιρίων και συντήρησή τους, καλλιέργεια κτημάτων, φορολογίες κλπ.), τυχόν δέ έκτακτα έπεβάρυναν τήν κατάσταση ακόμη περισσότερο. Γι' αυτούς τούς λόγους δέν έγινε δυνατή ή διατήρηση του κοινοβιακού συστήματος, παρά τή γνωστή λιτότητα τών πατέρων. 'Ο Κρητικός μοναχός 'Αγάπιος Λάνδος, ό όποιος περιηγήθηκε τά νησιά σπουδάζοντας τήν πολιτεία τών μοναχών τους, αναφέρει γι' αυτούς τής 'Ανδρου, Κύθνου, Σκύρου και Σίφνου ότι ούτε «κάν άρτον κρίθινον δέν χορταίνουσιν, ούτε ράσα ή άλλα ιμάτια έχουσιν».¹

'Ο Προφήτης 'Ηλίας, πολύ σύντομα μετά τήν ανάδειξη του σέ πατριαρχικό σταυροπήγιο και μάλιστα πρό του 1662, φαίνεται ότι αντιμετώπιζε οικονομικά προβλήματα άφου τότε αναγκάσθηκε νά συνάψει δάνειο 25 ρεαλιών από τόν μεγαλέμπορο Σίφνου Πετράκη Ρόζα. Είται φανερό ότι εκείνη τήν εποχή δέν είχε και αξιόλογη περιουσία, άν αναλογισθεϊ κανείς ότι αυτή σχηματίζονταν βαθμηδόν από δωρεές εϋσεβών χριστιανών.

Τά «κοινά» έσοδα άντλούσε ή Μονή από τρεις βασικά πηγές: από χρηματικές εισφορές χριστιανών, από δωρεές ακινήτων και ζώων και από τήν έκμετάλλευση τής περιουσίας της. Έλλείπει άρχειακών μαρτυριών τά σχετικά παραδείγματα είται ελάχιστα:

α) 'Ο έμπορος Πετράκης Ρόζας, μέ τήν από 21 Μαΐου 1662 διαθήκη του, δωρεοδότησε μέ διάφορα χρηματικά ποσά ναούς και μοναστήρια του νησιού, τόν δέ «'Αγιον 'Ηλιαν (μέ) ένα σκρήτον ρεάλια 25»,² δηλ. τό χρεωστικό όμολογο (σκρήτον) που του είχαν υπογράψει οι μοναχοί κατά τή χορήγηση του άνωτέρω δανείου απαλλάσσοντάς τους από τό χρέος.

β) Η κερά Μακαρία Γεράρδη, τό 1674, «τό άμπέλι όπου έχει εις τόν 'Ορνόν και τό μόνιασμα όπου έχει υποκάτωθεν του αυτού μοναστηρίου»³ του Προφ. 'Ηλιού.

γ) 'Ο Νικόλαος Κων. Βίστη και «ή συμβία αυτού κερά Κατερίνα (1712) μέ τό «νά μήν έχουν κληρονόμους» κατέστησαν μέ διαθήκη τους γενικό κληρονόμο τή μονή του Προφήτου 'Ηλιού στην όποία, μετά τόν θάνατό τους, θά περιέρχονταν διάφορα ακίνητα, «... εις του Κουρτζούδι τά δύο μερδικά άμπέλια... μέ τό χωράφι και δένδρα... εις τόν Σταυρόν του Λόγγου τά

1. Μ.Ι. Γεδεών, 'Αθως, στην «'Εκκλησ. 'Αλήθεια», ΚΠολις, 1884-85, τόμος 5ος, σελ. 139.

2. Κ. Μέρτζιου, Μία διαθήκη εκ Σίφνου του 1662, στην «'Επετηρ. του 'Αρχείου τής 'Ιστορίας του 'Ελλην. Δικαίου», εν 'Αθήναις 1958, τεύχος 8, σελ. 103 έπ.

3. Συμμετωνίδη, Μοναστήρια, σελ. 14-15.

χωράφια μέ θεμωνιά καί δένδρα καί σπιτάκια... εἰς τό Φλάμπουρον τό κλῖσμα μέ συκές... εἰς δέ τήν Παλαιάν Ἐγκαιριά στό Βιγλάκι τό μόνιασμα εἰς τό Βαθύ τά χωράφια (πού εἶχαν) προικιό καί ἀγορά, μέ τά δένδρα... καί εἰς τό Βουνί ἀμπέλια, χωράφι καί δένδρα. Καί ἀπό τά ζωντανά ὅπου ἔχουν, τόσον χοντρά καί λιανικά, μετά τόν θάνατόν τους, ὅσα βρεθοῦν νά εἶναι τοῦ ἴδιου μοναστηρίου...».⁴

δ) Ἡ Μαρία Στριμίγκη (πρό τοῦ 1713) «χωράφι μέ θεμωνιά εἰς τόν Ἅγιον Ἀνδρέαν».⁵

ε) Ὁ οἰκονόμος Σίφνου Γεώργιος Γοζαδῖνος (6 Φεβρουαρίου 1737) μέ τήν διαθήκη του «μίαν πρόθεσιν».⁶

στ) Ὁ ἐκ Μήλου Ἰωάννης Μιχ. Ταταράκης (διαθήκη 17 Μαΐου 1748) δέκα γρόσια.⁸

ζ) Ὁ Ἀντώνιος Νικολᾶ Γρυπάρης, μέ τίς δύο διαθήκες του (1783, 1787), πενήντα γρόσια.⁸

η) Ὁ Πέτρος Καμαράσης (1813) πενήντα γρόσια καί ἡ σύζυγός του Μαρία (1816), εἰκοσιπέντε γρόσια.⁹

θ) Ὁ περίφημος λαϊκός ἀγιογράφος Ἀγάπιος ἡ Δευτερεύων Σίφνου, μέ τήν, ἀπό 22 Φεβρουαρίου 1826, διαθήκη του, μεταξύ ἄλλων δωρεῶν «... καί τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ γρ(όσια): 50, ἤτοι πενήντα διατί ἐγένηκα ἐκεῖ διάκος...».¹⁰

ι) Ὁ ἀρχidiaκονος καί ἡγούμενος τῆς Βρυσιανῆς Ἰωαννίκιος (διαθήκη 1827) πενήντα γρόσια.¹¹

Β' Ἡ κτηματική περιουσία καί ἡ διασφάλισή της

Τήν κτηματική περιουσία τῆς Μονῆς διεσφάλιζε πλήρως εἰδικό νομικό καθεστῶς πού εἶχε διαμορφωθεῖ σύμφωνα μέ ὁδηγίες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί τήν τοπική συνήθεια. Μέ τήν περιέλευση στήν κυριότητά της ὁποιοδήποτε ἀκινήτου, τοῦτο κατεγράφετο ἀμέσως στόν Κώδικα καί ἐθεωρεῖτο «ἀναπόσπαστον ἀπό τό Μοναστήριον καί δέν ἡδύνατο πλέον οὔτε αὐτός ὁ ἀφιερωτής, οὔτε οἱ καρπωτές αὐτοῦ, οὔτε ὁποιοσδήποτε ἄλλος νά (τό) ἀφαιρέση ἀπό τό μοναστήριον». Ἀκολουθῶς, μέ πράξη τοῦ καντζιλιέρη τῆς Κοινότητος Σίφνου, κατεχωρίζετο καί στό κτηματολόγιο τοῦ Κοινοῦ, σέ ἰδιαίτερο τμήμα του, τό «Κτηματολόγιο τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συστήματος», στό ὁποῖο κατεγράφοντο μόνο τά ἀκίνητα ἰδιοκτησίας μονῶν καί ἐκκλησιῶν.¹² Μέ τόν τρόπο αὐτόν ὑπῆρχε πλήρης διασφάλιση τῶν πε-

4. Βλ. ἔγγραφο ἀριθ. 1.

5. Ἐγγραφο ἀριθ. 2.

6. Συμεωνίδη, Ἱστορικά, σελ. 58-59.

7. Σπ. Λάμπρου, Διαθήκη ἐκ Μήλου, «Νέος Ἑλληνομνήμων», 1908, τόμος 5ος, σελ. 444 ἐπ. Ἰωσήφ Χατζιδάκη, Ἡ Ἱστορία τῆς Νήσου Μήλου, ἐν Ἀθήναις 1927, σελ. 305 ἐπ.

8. Πετροπούλου, Μνημεῖα, σελ. 201, 209.

9. Πετροπ., Μνημεῖα, σελ. 444, 450.

10. Ἰωάν. Σπ. Ράμφου, ὁ Δευτερεύων Σίφνου, στά «Κιμωλιακά», ἐν Ἀθήναις 1974, τόμος Γ', σελ. 290-293.

11. Συμεωνίδη, Βρυσιανή 1966, σελ. 80 ἐπ.

12. Συμεωνίδη, Μοναστήρια, σελ. 97-98, ὅπου οἱ λεπτομέρειες.

ριερχομένων στη Μονή ακινήτων και δέν εκινδύνευαν να απωλεσθούν από διεκδικήσεις των συγγενών των δωρητών. Οί τελευταίοι ή τρίτα πρόσωπα πού είχαν ειδικά συμφέροντα, όπως λ.χ. γειτνίαση με τά αφιερούμενα στη Μονή ακίνητα, ήταν δυνατόν να έλθουν σε συνεννόηση με τό ήγουμενοσυμβούλιο και τούς επιτρόπους και να τά εξαγοράσουν, μετά προηγούμενο προσδιορισμό τής αξίας τους από καθιερωμένους στην κοινωνία του νησιού αμερόληπτους εκτιμητές, ώστε να μην διακινδυνεύσουν τά οικονομικά συμφέροντά της.¹³ Η πρακτική αυτή διατηρήθηκε αναλωίωτη κατά τή διάρκεια τής τουρκοκρατίας. Στά χρόνια τής Έλληνικής Έπανάστασεως και μέσα στη γενική άνωμαλία, άκόμη και τήν άναρχία πού επικράτησε στό νησί, ή Προσωρινή Διοίκηση έπεδίωξε, με τόν διορισμό επιτρόπων-προστατών των Μονών (ύστερα από αίτημα των ήγουμενοσυμβουλίων και σχετική εισήγηση του παραστάτου Νικ. Χρυσογέλου) να έμποδίσει τίς άθαιρεσίες «των προεστών των χωρίων» και να διασφαλίσει, τόσο τά περιουσιακά στοιχεία τους, όσο και τήν όμαλή λειτουργία τους. Τό νέο Έλληνικό Κράτος, στη συνέχεια, πέραν των άλλων επεμβάσεών του (κατάργηση γυναικείων μοναστηριών, περιορισμός του αριθμού των άνδρικών), καθόρισε και κανόνες λειτουργίας «των διατηρουμένων μοναστηριών». Σχετικές όδηγίες εδόθησαν από τόν Έπαρχο Μήλου με τό ύπ' αριθ. 728/5 Μαΐου 1834 έγγραφο μεταξύ δέ αυτών και για τά οικονομικά ζητήματα:

«... Β' Έκαστον των μοναστηριών τούτων θέλει κρατεί Κώδικα τακτικόν, ήριθμημένον και έσφραγισμένον παρά του Έπαρχείου, εις τόν όποιον θέλει είναι καταγεγραμμένα α) ή κινητή και άκίνητος περιουσία του μοναστηρίου άνεξαιρέτως με τήν δυνατήν ακρίβειαν, συμπεριλαμβανομένων και των περι ίδιοκτησίας έγγραφων υπό ιδιαίτερον αριθμόν, β) ... γ) ό γενικός ίσολογισμός τής ληψοδοσίας εκάστου έτους, περι τής όποίας θέλει κρατείσθαι καθημερινών προσόδων και έξόδων κατάστιχον, τό όποιον εξακριβούμενον κατ' έτος διά των έπισυνημμένων άποδείξεων, είτε παρά του οικονόμου τής Έπισκοπής, είτε παρά του ίδιου έπισκόπου, θέλει διευθύνεσθαι εις τό Έπαρχειον και επικυρούμενον μετά τής άπαιτουμένης προσυπεργασίας, αυτό μέν θέλει μένει εις τό γενικόν τής Έπισκοπής άρχειοφυλάκιον, ή δέ περίληψις του θέλει σημειούσθαι, ως προείρηται, εις τόν Κώδικα του μοναστηρίου.

Δ'. Όσάκις τό συμβούλιον (τής Μονής) κρίνει αναγκαϊον διά καλλιέργειαν και άναποφεύκτους ανάγκας να κάμη δάνειον, θέλει αναφέρεσθαι διά του έπισκόπου προς τό Έπαρχειον επισήμως και ζητεί τήν άδειαν προσθέτον όλας του δανείου τάς αιτίας και πρό πάντων τόν τρόπον και τήν έποχήν τής αποσβέσεως αυτου θετικώς και με άποδείξεις, τό δέ Έπαρχειον, αν κρίνη τήν αίτησιν εύλογον, θέλει αναφέρεσθαι προς τήν Νομαρχίαν, εξαιτούμενον τήν περι επικυρώσεως του δανείου άδειαν, άλλως ή συμφωνία θέλει λογίζεσθαι εις βάρος ατομικών των δανεισομένων, κατά τά εις τό γ' άρθρον τής ύπ' αριθ. 4254 έγκυκλίου μας διαλαμβανόμενα και τό μοναστήριον μένει άκαταζήτητον.

ΣΤ'. Αγορά κτήματος ακινήτου, έπισκευή ουσιώδης του μοναστηρίου ή έπιχειρήσις όποιασδήποτε δαπανηράς όπωσουν οικοδομής, δέν θέλει γίνεσθαι χωρίς ρητής έγγραφου άδειας του Έπαρχείου, προηγουμένης εξετάσεως και προαπαιτουμένης τής έγκρίσεως τής Νομαρχίας· άλλως τά έξοδα δέν θέλουν γίνεσθαι δεκτά εις

13. Έγγραφο αριθ. 2. Βλ. και *Συμειωνίδη*, Βρυσσιανή 1966, σελ. 134-135.

τόν ίσολογισμόν καί λογίζονται εἰς βάρος ἀτομικόν τῶν δαπανησάντων...».¹⁴

Ἔτσι θεσπίσθηκε ἓνα στενά γραφειοκρατικό σύστημα διοικήσεως τῶν οἰκονομικῶν στό ὅποιο τά πάντα ἐξηρτῶντο ἀπό τή βούληση τῶν κρατικῶν ὀργάνων. Βάσει αὐτοῦ ἐδόθηκε ἔγκριση τοῦ ἐπάρχου Μήλου, στίς 5 Μαΐου 1834, πρὸς τοὺς ἡγουμένους τῆς Βρυσιανῆς καί τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, νά προέλθουν «στήν ἐκποίησησιν ἢ ἀνταλλαγὴν τῶν γηραιῶν ἢ ἄλλως ἀχρήστων καί περιττῶν ζώων πρὸς οἰκονομίαν τοῦ Μοναστηρίου»¹⁵ τους, πού ἀντιμετώπιζε προβλήματα.

Γ' Ἡ ἐκμετάλλευση τῆς περιουσίας

Ἡ περιερχομένη, κατά διαφόρους τρόπους, στή Μονή κτηματική περιουσία, ἀπέφερε μέ κατάλληλη ἐκμετάλλευση, ἔσοδα σέ χρῆμα ἢ προϊόντα. Ἐκτός ἀπό τήν παραχώρηση κτημάτων στοὺς μοναχοὺς μέ τήν καταβολή ἑνός ἐφ' ἅπαξ ποσοῦ στό ταμεῖο τῆς, κτήματα ἐνοικιάζονταν καί σέ ιδιώτες μέ τακτικό ἐνοικιασμό ἢ μέ εἰδικές, γραπτές καί προφορικές, συμφωνίες, ὅπως ἡ παράδοση μέρους τῶν παραγομένων προϊόντων, καλλιεργητικές βελτιώσεις κλπ.¹⁶

Σοβαρό ζήτημα γιά τά οἰκονομικά τῆς Μονῆς ἀνέκυψε κατά τήν Ἐπανάσταση τοῦ '21. Κτήματα πού, κατά τήν παλαιά συνήθεια, εὐρίσκονταν ἐνοικιασμένα ἐφ' ὄρου ζωῆς σέ πατέρες πού ἀπεβίωσαν τότε, ὕστερα ἀπό ἐντολή τῆς Διοικήσεως δέν ἐπανῆλθαν στή χρήση τοῦ κοινοῦ τῆς Μονῆς, ἀλλά, μέχρι κυβερνητικῆς ρυθμίσεως τοῦ θέματος, περιῆλθαν διαχειριστικῶς στή Γραμματεία τῶν Ἐκκλησιαστικῶν. Τά ἐν λόγῳ κτήματα, εὐρίσκονταν στόν Πλατύ Γιαλό, στή Σκάφη καί στήν Ἁγία Καλή καί προσπόριζαν στή Μονή ἐλιές-λάδι, κριθάρι, φασόλια, σουσάμι, βαμβάκι, κρασί καί σῦκα.¹⁷ Τό 1828 ἡ Γραμματεία τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἀνέθεσε τή διαχείριση καί καλλιέργειά τους στόν «πανοσιώτατον κύριον Γαβριήλ Χωρικόν» ὁ ὅποιος, μετά παρέλευση ἔτους, ὑπέβαλε σ' αὐτήν λογαριασμό ἐσόδων-ἐξόδων καί ἔλαβε ἐντολή νά καταθέσει τό περίσσευμα στό ταμεῖο τῆς Σχολῆς Σίφνου γιά ἀντιμετώπιση τῶν πολλῶν ἀναγκῶν τῆς.¹⁸ Στίς 11 Δεκεμβρίου 1829 ὁ Ὑπουργός Παιδείας Νικ. Χρυσόγελος τοῦ ἀπηύθυνε τήν ὑπ' ἀριθ. 231 Διαταγή μέ τήν ὁποία τοῦ ἐγνωστοποίησε ὅτι «ἡ Α.Ε. (ὁ Κυβερνήτης) εὐηρεστήθη νά ἀποδεχθῆ τά δοθέντα πέρυσιν εἰς τήν Σχολήν χρήματα 500 ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῶν ἀποθανόντων πατέρων τοῦ Ἁγ. Ἀθανασίου, ἐπιθυμεῖ δέ νά μένωσι τοῦ λοιποῦ αἱ πρόσοδοι τῶν αὐτῶν κτημάτων εἰς κοινωφελῆ καταστήματα, καλλιεργουμένων ἐπιμελῶς».¹⁹ Μέ τήν ἴδια διαταγή τοῦ ἀνεκοίνωσε ἀκόμη ὅτι ὁ Κυβερνήτης «διορίζει (ἐκ νέου) τήν πανοσιότητά σας ἐπιστάτην τῶν αὐτῶν κτημάτων» καί τοῦ παρήγγειλε «νά φροντίζη τήν καλλιέργειαν αὐτῶν ὁ ἴδιος κρατοῦντες ἀκριβῆ λογαριασμόν τῶν προσόδων καί ἐξόδων, τά δέ

14. Κώδικας Β' Βρυσιανῆς, φ. 18. Βλ. καί ἔγγραφο ἀριθ. 17.

15. Αὐτόθι.

16. Βλ. ἔγγραφο ἀριθ. 23.

17. Ἐγγραφο ἀριθ. 14.

18. Ἐγγραφα 13 καί 15.

19. Ἐγγραφο ἀριθ. 14α.

χρήματα θέλετε έχει εις χεῖρας σας ἕως δευτέρας διαταγῆς». ²⁰ Ὅμως, στίς 20 Μαρτίου 1830, ἡ Γραμματεία ἔγραψε πρὸς τὸν Διοικητὴν Σίφνου: «προσκαλεῖσθε κύριε νὰ ἀναλάβετε τὴν φροντίδα τῶν εἰρημένων κτημάτων καὶ ἐνοικιάσετε αὐτὰ ἐπὶ τακτικῆς δημοπρασίας εἰς τὴν ὁποία θέλουν προτιμηθεῖ οἱ πατέρες τῶν μοναστηρίων δέκα τοῖς ἑκατὸν ὀλιγώτερον, τὰ δὲ ἀπὸ τούτων χρήματα θέλετε παραδώσει μὲ ἀκριβῆ λογαριασμὸν ἕως δευτέρας διαταγῆς. Ἐάν δὲ δέν παρουσιασθοῦν ἀγορασταί, θέλετε φροντίσει τὴν σύναξιν τῶν εἰσοδημάτων» διὰ τοῦ ἐπιστάτου Γαβριήλ Χωρικοῦ «πληρώνοντες εἰς αὐτὸν τὰ ἔξοδα τῆς καλλιέργειας». ²¹

Τὰ κτήματα δηλαδή πού ἄλλοτε προσπόριζαν στὴ Μονὴ κάποια ἔσοδα ἀπὸ τίς, διὰ βίου, ἐνοικιάσεις στοὺς μοναχοὺς, οἱ ὁποῖοι ἀντιμετώπιζαν ἀπὸ τὴν καλλιέργειά τους καὶ τὰ μέσα διαβίωσης, δέν ἀπέδιδαν πλέον σ' αὐτὴν οἰκονομικὸ ὄφελος, οἱ δὲ μοναχοὶ ἔπρεπε νὰ πληρώνουν ἐτήσιο ἐνοίκιο, πρᾶγμα πού ἀδυνατοῦσαν νὰ πράξουν. Ἔτσι τὰ κτήματα δέν ἐνοικιάσθηκαν, οὔτε ἀπ' αὐτοὺς, οὔτε ἀπὸ ἰδιῶτες καὶ ὁ Γαβριήλ ἐξακολούθησε νὰ ἔχει τὴ φροντίδα τους, ἀπέστειλε μάλιστα στὴ Γραμματεία τὸν Νοέμβριον 1830 λογαριασμὸ τῆς νέας διαχειρίσεώς του. ²²

Δ' Δάνεια καὶ δανεισμοί

Τὰ οἰκονομικὰ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ εὐρίσκονταν, κατὰ καιροῦς, σέ δυσάρεστη κατάσταση, γεγονός πού ἀνάγκαζε τὴν κοινότητα νὰ προέρχεται, διὰ τῶν ἡγουμένων, στὴ σύναψη δανείων προκειμένου νὰ ἀντιμετωπισθοῦν ἔκτακτες ὑποχρεώσεις καὶ νὰ ἰκανοποιηθοῦν διάφορες ἀνάγκες. Κατὰ τὴν τουρκοκρατία ἡ σύναψη τῶν δανείων ἐπραγματοποιεῖτο ὑπὸ προϋποθέσεις, τίς ὁποῖες εἶχε καθορίσει τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο: ὁ ἡγούμενος καὶ οἱ σύμβουλοι ὑπέγραφαν καὶ ἐσφραγίζαν μὲ τὴ σφραγίδα τῆς Μονῆς τὰ χρεωστικά ὁμολογια «ἐπὶ παρουσία τῶν προκρητοτέρων ἐν τοῖς συγκοινοβιάταις, ὑπογραφομένων κακεῖνων ἰδίαις χερσὶ· εἰδὲ μὴ κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον γεγραμμένας καὶ ἐσφραγισμένας ὁμολογίας, μὴ τοῦ μοναστηρίου, ἀλλ' ἴδιον τῶν κατ' ἰδίαν σφραγισάντων» ²³ χρέος. Μετὰ τὴ σύσταση τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ Κράτους ἔθεσπίσθηκαν αὐστηρά, ἐπίσης, μέτρα γιὰ τὴ σύναψη δανείων ἀπὸ τίς Μονές (βλ. ἄνωτ. Β', Ἡ Κτηματ. περιουσ., παρ. Δ')

Γνωστὰ δάνεια πού συνῆψε ἡ Μονὴ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ εἶναι:

– Πρὸ τοῦ 1662, δάνειο 25 ρεαλιῶν ἀπὸ τὸν Πετράκη Ρόζα. ²⁵

– Πρὸ τοῦ 1785, γρόσια 500 πρὸς 10% ἐτησίως, ἀπὸ τὸ μοναστήρι τῆς Βρυσιανῆς. Στίς 22 Ἰουλίου 1785 ἐπλήρωσε στὸν ἐπίτροπο τῆς δανειστρίας Ἀντώνιο Γρυπάρη γιὰ τόκους 102 γρόσια καὶ στίς 22 Νοεμβρίου 1788 «γρόσια ἑκατὸν τὸ δουλευμένον διάφορον, ἧτοι γρόσια ἑκατό». ²⁶

20. Αὐτόθι.

21. Γ.Α.Κ. - Ὑπ. Παιδείας, Μάρτιος 1830 (σχέδιο ἐγγράφου).

22. Ἐγγραφο, ἀριθ. 14.

23. Συμμεωνίδης, Βρυσιανή 1966, σελ. 165.

24. Ἐγγραφο ἀριθ. 17.

25. Κ. Μάριζου, ὁ.π.

26. Συμμεωνίδης, Βρυσιανή 1966, σελ. 166.

– Κατά τήν τριετή θητεία τοῦ ἡγουμένου Γαβριήλ Ραφελέτου (13 Σεπτ. 1825 – 13 Σεπτ. 1828), ὁ τελευταῖος, «διά τās ὁποίας ἠναγκάσθη νά κάμη ἐπισκευάς εἰς τά κτήματα τοῦ Μοναστηρίου, κατ' ἐκείνην τήν ἐποχὴν, εἰς τās ὁποίας δέν ἐπῆρκεσαν τά μικρά τοῦ κοινοῦ εἰσοδήματα», ἐχρησιμοποίησε ἐξ ἰδίων ἢ ἀπό δάνειο πού συνῆψε «γρόσια τουρκικά 350 ἤτοι δρχ. 102,18» γιά τά ὁποία «οἱ τότε ἐπίτροποι τοῦ Μοναστηρίου, κατά διαταγήν τῆς Κυβερνήσεως, θεωρήσαντες τούς λογαριασμούς, ἔδωσαν εἰς τήν πανοσιότητά του τήν ἀνήκουσαν ἀπόδειξιν»²⁷ ὅτι δηλ. τό ἀνωτέρω ποσόν ἀποτελοῦσε πλέον ὀφειλή τῆς Μονῆς πρὸς αὐτόν. «Ἄλλο χρέος δέν ἔχει τό μοναστήριον, παρά τοῦτο», ἔγραφε τό ἡγουμενοσυμβούλιο πρὸς τόν μητροπολίτη Μήλου Καλλίνικο στίς 11 Νοεμβρίου 1836.²⁸ Ὅμως, στίς 24 τοῦ ἰδίου μηνός καί ἔτους, «ὁ ἀπεσταλμένος ἐπὶ τῶν διατηρουμένων μοναστηρίων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους καί Εὐβοίας Γεώργιος Κοντοπούλης», ἔγραφε στήν ἀναφορά του πρὸς τό Ὑπουργεῖο Ἐκκλησιαστικῶν ὅτι τό κοινόν τοῦ Προφήτου Ἁλιοῦ «ἔχει πολλά μικρά εἰσοδήματα καί μέ τόν καιρόν ἠμπορεῖ νά ἔμβη ἡ Μονή εἰς χρέος, πλὴν τώρα χρεωστεῖ μόνον 12 δραχμάς ἀπό τό περασμένον ἔτος καί χρόνων».²⁹ Εἶχε μήπως, μέσα στίς ὀλίγες ἐκεῖνες ἡμέρες, τακτοποιηθεῖ τό χρέος πρὸς τόν Γαβριήλ Ραφελέτον; Ἄγνωστο.

Ἦλθαν, ἐν τούτοις, καί ἐποχές πού τό ταμεῖο τῆς Μονῆς εἶχε ἐπαρκῆ χρηματικά ποσά, τά ὁποία τό ἡγουμενοσυμβούλιο ἀξιοποιοῦσε ἐπωφελῶς χορηγώντας ἔντοκα δάνεια. Παρόμοια δάνεια ἐχορηγήθηκαν:

– Πρὸς τήν Κοινότητα Καταβατῆς-Ἐξαμπέλων, τό 1797, ποσόν γροσίων 1250.

– Πρὸς τήν Κοινότητα Ἀρτεμῶνος, τό 1804, ποσόν γροσίων 650.

– Πρὸς τήν Κοινότητα Σταυρίου, τό 1812, ποσόν γροσίων 200.

– Πρὸς τήν Κοινότητα Σερίφου, τό 1816, ποσόν γροσίων 500.

– Πρὸς τήν Κοινότητα Καταβατῆς-Ἐξαμπέλων, τό 1817, ποσόν γροσίων 500.

– Πρὸς τήν Κοινότητα Κάστρου, τό 1817, ποσόν γροσίων 500.

– Πρὸς τήν Κοινότητα Ἀρτεμῶνος, τό 1819, ποσόν γροσίων 400.³⁰

Τά γεγονότα τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ '21 ὀδήγησαν στήν ἀναστολή πληρωμῆς τῶν τόκων καί τήν ἐξόφληση τῶν κεφαλαίων, ἐνῶ ἡ κατάργηση, στή συνέχεια, τῶν ἐπὶ μέρους Κοινῶν καί νέας διαρθρώσεως τῆς τοπικῆς διοικήσεως, παρέτεινε τήν ἐκκρεμότητα, παραμένει δέ ἄγνωστο ἂν ἐρρυθμίσθησαν ἀργότερα, ἐλλείπει μαρτυριῶν.

Ε' Φορολογικές καί ἄλλες ὑποχρεώσεις

Οἱ φορολογικές ὑποχρεώσεις τῆς Μονῆς διακρίνονται σέ ἐκκλησιαστικές καί κρατικές, αὐτές δέ πάλι σέ τακτικές ἢ ἐτήσιες καί σέ ἔκτακτες ἢ πρόσθετες πού τίς ὑπαγόρευαν, κατά καιροῦς, ἰδιαίτερες ἀνάγκες τοῦ Πατριαρχείου ἢ τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους ἀκόμη καί τῶν Βενετῶν, ὅταν θαλασσοκρατοῦσαν.

27. Ἐγγραφο ἀριθ. 20.

28. Αὐτόθι.

29. Ἐγγραφο ἀριθ. 21.

30. ΓΑΚ. – Μοναστηριακά, Φακ. 539, «Σύμμικτα Μήλου», ὅπου ὁ πίνακας.

Γιά τις κρατικές φορολογίες δέν υπάρχουν πληροφορίες, οὔτε κἀν οἱ ἐλάχιστες γνωστές γιά τή Βρυσιανή. Πρέπει ὁμως νά ἐφαρμόζονταν στόν Προφήτη Ἴλνιά ὅ,τι καί στή Βρυσιανή, ἀφοῦ καί οἱ δύο ἦταν πατριαρχικά σταυροπήγια. Τό 1686, Ὁκτωβρίου 29, ὁ ἡγούμενος τῆς Βρυσιανῆς, πρῶην Πάφου Νεκτάριος, ἐζήτησε ἀπό τόν Πάπα τῆς Ρώμης νά μεσολαβήσῃ στή Βενετική Δημοκρατία γιά τήν ἀπαλλαγή τῆς μονῆς του ἀπό τήν φορολογία πού ἐπέβαλε ὁ Βενετός ναύαρχος γιατί, ἐκτός ἀπ' αὐτήν, ἡ Βρυσιανή ἐπεβαρύνετο «ὑπό διαφόρων βαρέων, χαρατζίων δηλονότι χριστιανικῶν καί ἀγαρηνῶν»,³¹ δηλ. πατριαρχικῶν καί τουρκικῶν. Συνεπῶς καί ὁ Προφήτης Ἴλνιάς ἔφερε τά ἴδια βάρη. Γιά τή Βρυσιανή εἶναι γνωστό ὅτι ἔδωσε «στά 1783, Νοεμβρίου 19 στό χαράτζι τοῦ μοναστηρίου... γρόσια 194,27 ἕως 1785, Φεβρουαρίου 3, μήνες 15 (πλέον) το διάφορόν τους γρόσια 23,25».³² Ἄλλες λεπτομέρειες δέν εἶναι γνωστές.

Γιά τις πατριαρχικές φορολογίες, μολονότι δέν ἔχουμε πλήρη στοιχεῖα, γνωρίζουμε περισσότερα. Μέ τήν ἀνακήρυξη τῆς Μονῆς σέ σταυροπήγιο καί τήν ἀπαλλαγὴ τῆς ἀπό τις φορολογίες τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Σίφνου, ἐπεβλήθη σ' αὐτήν «χάριν ὑποταγῆς ἢ καταβολῆς στό Πατριαρχεῖο, ἐντελῶς συμβολικά, «καθ' ἕκαστον ἔτος ὀκάδα κηρίου ἡμισυ»³³ ἢ τό χρηματικό ἀντίτιμο τοῦ κερνοῦ. Στά χρόνια ὁμως πού ἀκολούθησαν φαίνεται ὅτι τό «ἐτήσιον» αὐξομειώθηκε κατά καιρούς μέχρι πού, περί τό 1800, ἔφθασε τά 25 γρόσια (τῆς δέ Βρυσιανῆς 50, γεγονός πού φανερώνει μεγαλύτερη οικονομική ἐπιφάνεια τῆς τελευταίας). Ἀλλά, τό 1802 ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης Καλλίνικος, σέ γράμμα τῆς 23ης Δεκεμβρίου, ἔγραφε πῶς εἶχε πληροφορηθεῖ ὅτι καί τά δύο αὐτά μοναστήρια «εἰσίν ἐν ἄκρα δυστυχία καί ἀπορία καί οὐκ ἐξαρκοῦσιν ὅλως ν' ἀποδίδωσιν κατ' ἔτος τά διορισθέντα πρό καιροῦ ἐκκλησιαστικῶς τε καί κοινῶς ἐτήσια, τό ἐν πενήκοντα γρόσια καί τό ἕτερον εἰκοσιπέντε, καί τήν τοιαύτη δυστυχῆ κατάστασιν αὐτῶν βεβαιωθέντες καί τό ἀδύνατον τῆς ἀποδόσεως τοῦ ἐτησίου, διά τοῦτο ἀπεφάνθη ἤδη πάλιν γνώμη κοινῆ νά ἀφεθῶσιν τά ἐτήσια αὐτῶν καί νά μένωσι πάντη ἀπηλλαγμένα τῆς ἀπαιτήσεως τούτων...».³⁴

Τις πατριαρχικές φορολογίες συγκέντρωνε κάθε χρόνο εἰδικός ἀπεσταλμένος, ὁ πατριαρχικός ἑξάρχος, ὁ ὁποῖος παρέδιδε μέ τήν εἴσπραξη τῶν ποσῶν σχετικό ἀποδεικτικό ἔγγραφο. Παρουσίες πατριαρχικῶν ἑξάρχων στή Σίφνο γι' αὐτόν τόν σκοπό ἔχουν ἤδη ἐπισημανθεῖ πολυάριθμες ἀπό σχετικές ἀναφορές τοῦ Α' Κώδικα τῆς Βρυσιανῆς, κατά κύριο λόγο, καί ἀπό 1662-1797.³⁵ Σ' αὐτούς πρέπει νά προστεθοῦν καί οἱ ἐπόμενοι:

– 1701, Ἰανουαρίου 30, ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Μακάριος, ὁ ὁποῖος, ἐπ' εὐκαιρία τῆς εἰδικῆς παρουσίας του στή Σίφνο, ἀποδέχτηκε παράκληση τοῦ ἀρχιεπισκόπου Σίφνου Γαβριήλ καί ἐπῆρε μέρος σέ ἐπίλυση διαφορᾶς «ἀνάμεσον τοῦ ἐντιμοτάτου ἁγίου οἰκονόμου Γοζαδίνου καί παπά κύρ Κωνσταντῆ Τουλάκη διά ἓνα ἐνορίτην τῆς

31. *Συμειωνίδης*, Βρυσιανή 1981, σελ. 55.

32. *Συμειωνίδης*, Βρυσιανή 1966, σελ. 157.

33. Βλ. πατριαρχ. σιγίλλιο ἔτους 1654.

34. Ἐγγραφο ἀριθ. 10. Τό ἔχω δημοσιεύσει καί στή Βρυσιανή 1966, σελ. 160.

35. *Συμειωνίδης*, Βρυσιανή 1966, σελ. 158-159.

ἐκκλησίας του ὀνόματι Ζανῆ τοῦ Ἰωάννου) Τουλῆ Φιλικοῦ».³⁶

– 1755, Νοεμβρίου 30, ὁ Παροναξίας Νεόφυτος.³⁷

– 1768, Μαΐου 17, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σίφνου Μελέτιος.³⁸

– 1793, Αὐγούστου 7, Ὁ ἀρχιεπ. Σίφνου Ἰωσήφ.³⁹

– 1801, Ἰανουαρ. 15, ὁ μητροπολίτης Σίφνου καί Μήλου Καλλίνικος «ὡς ἔξαρχος τῶν μοναστηρίων».⁴⁰

– 1811, Μαρτίου 1, ὁ ἐπίσκοπος πρῶην Οὐζιτζης Ἄνθιμος.⁴¹

Κατά τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση, ἡ Προσωρινὴ Διοίκηση τῆς Ἑλλάδος πού ἀναζητοῦσε ἔσοδα γιὰ τίς πολεμικὲς ἀνάγκες ἀπὸ κάθε πηγὴ:

α) μέ τὴν ὑπ' ἀριθ. 275/Ἀπριλίου 1822 Διαταγὴ πρὸς τὸν Δωρόθεον Νάξιον τοῦ ἔδωσε ἐντολὴ «νά περιέλθῃ τὰς ἐπαρχίας Σίφνου, Παροναξίας, Τήνου, Ντζιάν καί Ἄνδρον... καί νά συνάξῃ ἀπὸ τὰς ἐκκλησίας καί τὰ μοναστήρια τὰ ἀργυρά καί χρυσὰ σκευὴ καί νά τὰ παραδώσῃ εἰς τοὺς τοπάρχας...».⁴²

β) διενήργησε ἔρανο, κατὰ Μαΐο τοῦ 1822, γιὰ τὴ συγκέντρωση χρημάτων. Οἱ κάτοικοι τῆς Σίφνου προσέφεραν κατὰ κοινότητες καί τίς δυνατότητες τοὺς ὑπὲρ τοῦ Ἀγῶνος. Στὸν κατάλογο τῆς Κοινότητος Καταβατῆς ἀναγράφεται γιὰ 100 γρόσια καί «ὁ καθηγούμενος τῆς Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἥλιου».⁴³

γ) ἀπηύθυνε «πρὸς τοὺς πανοσιωτάτους ἡγουμένους τῶν εὐαγῶν σταυροπηγιακῶν μοναστηρίων τῶν ἐν ἀπάσαις ταῖς Νήσοις τοῦ Αἰγαίου Πελάγους» τὴν ὑπ' ἀριθ. 577/4-3-1825 διαταγὴ μέ τὴν ὁποία τοὺς γνωστοποιοῦσε ὅτι «ὁ ἅγιος ἀρχιμανδρίτης Σωφρόνιος Καμπανάκης» διετάχθη «νά περιέλθῃ ἐξαρχικῶς εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ μοναστήρια, νά θεωρήσῃ τοὺς λογαριασμοὺς τῶν εἰσοδημάτων καί ἐξόδων αὐτῶν... νά συνάξῃ τὰ ἐτήσια ἀπὸ τό καθέν, ὅσα ἐδίδοντο καί εἰς τὴν Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν, διὰ νά τὰ παραδώσῃ εἰς τό ἐθνικὸν ταμεῖον...».⁴⁴ Ἀκόμη ἡ Κυβέρνηση

δ) ἐζήτησε τό 1829 ἀπὸ τίς Μονές νά «συνεισφέρουν εἰς ἀνόρθωσιν τοῦ Σχολείου τῆς Σίφνου ἐκ τῶν προσόδων αὐτῶν, καθ' ὅσον τὰ ἴδια μέσα καί οἱ πόροι τοῦ κοινοῦ ἐπιτρέπουν... μέρος ἐκ τούτων διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς Νεολαίας».⁴⁵

Μετά τὴ σύσταση τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ Κράτους, ὁ Προφήτης Ἥλιος, ὅπως καί οἱ ἄλλες Μονές, ἐπλήρωνε διάφορες φορολογίες, ὅπως τὰ λεγόμενα διπλοδέκατα, δέκατα ἐπὶ τῶν προϊόντων παραγωγῆς τῶν κτημάτων του, ἐπὶ ζώων καί μελισσῶν κλπ.⁴⁶ πού ἐμείωναν σημαντικὰ τίς οἰκονομικὲς δυ-

36. Συλλογὴ Βάου. «ἐκκλησι. δικαιώματα».

37. Κώδικας Α' Βρυσιανῆς, φ.54β.

38. Κώδικας Ταξιάρχου Σερίφου, φ. 12.

39. Αὐτόθι, φ. 13.

40. Αὐτόθι, φ. 14β.

41. Αὐτόθι, φ. 16β.

42. ΓΑΚ. – Ὑπουργ. Παιδείας, Φάκ. Φεβρ.-Δ/βρίου 1822, ὑποφάκ. Α' -Π' 3β.

43. Βλ. στή σελ. 52.

44. Συμεωνίδη, Βρυσιανῆ 1966, σελ. 160.

45. Αὐτόθι, σελ. 162.

46. Ἐγγραφα ἀριθ. 18, 22, 26.

νατότητες του και ἔφερναν σέ ἀπόγνωση τούς λίγους μοναχοὺς του. Τόν Νο-
έμβριο τοῦ 1836 «ὁ ἀπεσταλμένος ἐπὶ τῶν διατηρουμένων μοναστηρίων τοῦ
Αἰγαίου Πελάγους καί Εὐβοίας» Γεώργιος Κοντοπούλης, ἐπληροφόρησε
τὴν Γραμματεία τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ὅτι «τό κοινόν τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ
ἔχει πολλά μικρά εἰσοδήματα καί μέ τόν καιρόν ἤμπορεῖ νά ἔμβη ἡ Μονή εἰς
χρέος»⁴⁷ ἀπό ἀδυναμία καλύψεως τῶν ὑποχρεώσεών της. Τό 1839 οἱ πατέ-
ρες τῆς Μονῆς μέ ἀναφορά πρὸς τὴν ἴδια Γραμματεία, ἐνόψη τοῦ προσδιορι-
σμοῦ ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση τοῦ «βασιλικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δεκάτου τῶν δια-
τηρουμένων μοναστηρίων», ἐπληροφόρησαν ὅτι: «διορίζομεν ἀντιπρόσω-
πον μας τόν ἐν Ἀθήναις συμπατριώτην μας κύριον Γεώργιον Χρυσόγελον...
νά ὑπογράψῃ ἐκ μέρους μας τὰ χρεωστικὰς ὁμολογίας... διὰ τὴν ἐπὶ τρεῖς
ἴσαις δόσεις πληρωμὴν» τοῦ φόρου. Καί κατέληγαν: «Τολμῶμεν ἐπὶ τούτοις
νά ἐξαιτήσωμεν διὰ τῆς Γραμματείας ταύτης παρά τῆς Α.Μ. ἵνα εὐδοκήσῃ
νά ἀπαλλάξῃ, εἰ δυνατόν, ἀπὸ τὴν εἰσφοράν ταύτην, δυστυχεῖς μοναχοὺς,
γηραλέους καί ἀπόρους, ὡς συμπεραίνεται ἀπὸ τὰ μικρά εἰσοδήματα τῆς
Μονῆς ταύτης, δαπανήσαντας εἰς συντήρησιν τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς καί
βελτιώσιν τῶν κτημάτων της ὅ,τι εἶχον ἀποκτήσει εἰς ξένους τόπους νέοι
ὄντες».⁴⁸

Ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω καί τὰ δημοσιευόμενα στό Παράρτημα
ἐγγραφο οἰκονομικοῦ περιεχομένου, ἡ Μονή τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ δέν πρέ-
πει νά εἶχε μεγάλη περιουσία καί, σχεδόν πάντοτε, ἀντιμετώπιζε μέ δυσχέ-
ρεια τίς λειτουργικὰς δαπάνες της. Ὅμως ἐπέζησε ἐπὶ αἰῶνες χάρι στήν ψυ-
χική δύναμη τῶν μοναχῶν της οἱ ὁποῖοι, διαβιοῦντες μέ τὰ ἐλάχιστα, ἐφρό-
ντιζαν μέ κόπους καί μόχθους νά διατηροῦν τό λαμπρό αὐτό προσκύνημα τοῦ
τόπου.

47. Ἐγγραφο ἀριθ. 21.

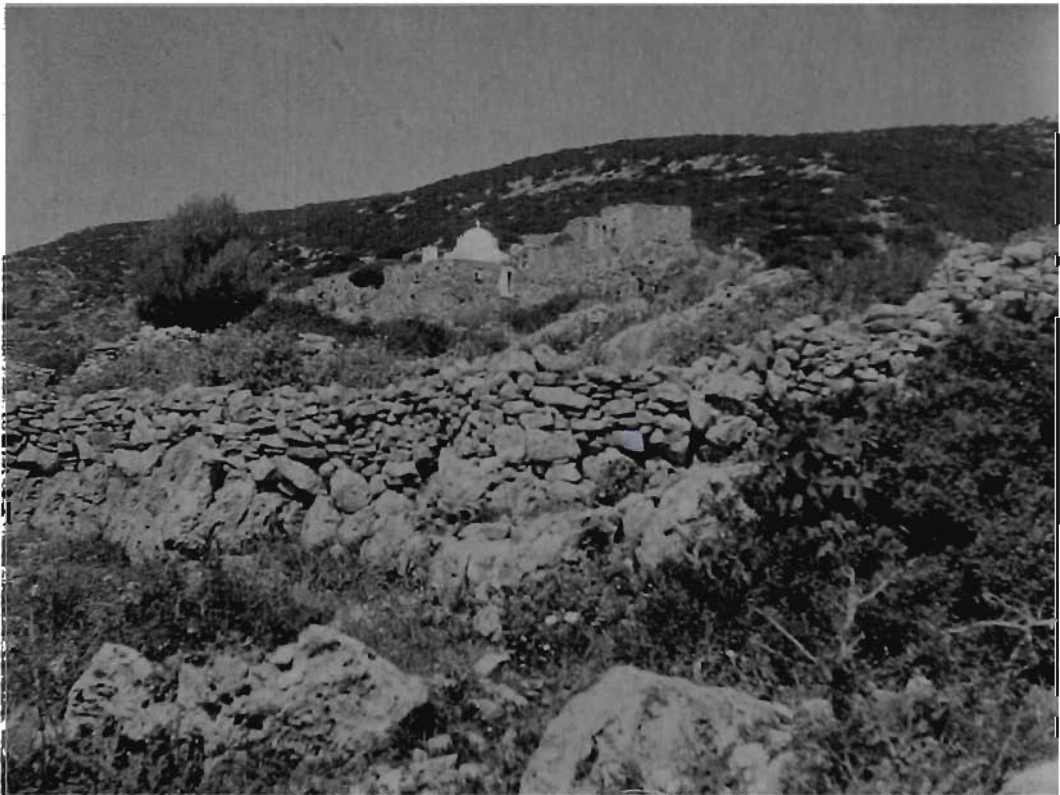
48. Ἐγγραφο ἀριθ. 22.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο

ΤΑ ΜΕΤΟΧΙΑ ΤΗΣ ΣΚΑΦΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΦΥΡΟΓΙΩΝ

Α'. Ὁ Ταξιάρχης τῆς Σκάφης

Χειμαδιό τῶν ἡλικιωμένων πατέρων, κατά τήν παράδοση, σέ χαμηλότερο σημεῖο τοῦ Βουνοῦ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, στή θέση Σκάφη, τό μετόχι τοῦ Ταξιάρχου εὐρίσκονταν, ὅταν τό πρωτοεπισκέφθηκα τό 1959, σέ φρικτά ἐρείπια, πλὴν τοῦ καθολικοῦ. Ἐντός τοῦ ἱεροῦ βήματος διασώζονταν, σέ κακή ὁμως κατάσταση, τοιχογραφίες ἀξιόλογης τέχνης καί σέ τοίχους τῶν ἐρειπίων ἄλλες σέ κακίστη. Ἡ ὑπαρξή τους φανερώνει ἓνα παρελθόν καλῆς λειτουργίας τοῦ μετοχίου, πολὺ δέ πιθανόν καί τόν χῶρο στεγάσεως τοῦ ἀγιογραφικοῦ ἐργαστηρίου τῆς Μονῆς. Γιά τή χρονολόγηση τοῦ μνημείου δέν ὑπάρχουν μαρτυρίες, γραπτές ἢ ἐπιγραφικές καί, γενικά, δέν γνωρίζουμε τίποτε ἀπολύτως γι' αὐτό.

Τό μετόχι τῆς Σκάφης σέ ἐρείπια

Β'. Ἅγιος Ἀθανάσιος ἢ Φυρόγια

Τό μετόχι τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, γνωστό περισσότερο μέ τήν ἐπωνυμία «Φυρόγια» (ἀπό τήν ὀνομασία τῆς περιοχῆς στήν ὁποία εὐρίσκεται, πλησίον τοῦ χωριοῦ Καταβατῆ),¹ δεύτερο χειμαδιό τῆς Μονῆς (καί, ἴσως, ὄχι μόνο χειμαδιό),² εἶναι ἐπίσης ἄγνωστο πότε ἀνιδρύθηκε ἢ πότε περιῆλθε στήν κυριότητά της. Χαραγματικές ἐπιγραφές, μέ χρονολογίες 1615, 1618, 1687, 1701, 1705, 1709, 1722 καί 1818, ἐπί σχιστολίθων, σοφάδων ἢ τεμαχίων πίθων κλπ., οἱ ὁποῖες λέγεται ὅτι ἀνευρέθησαν στό μετόχι,³ δέν ἔχουν ἐπιβεβαιωθεῖ, οὔτε κἄν προσδιορισθεῖ, καί δέν εἶναι δυνατόν νά θεωρηθοῦν ιστορικά τεκμήρια.

1. Ὅπου ἐδάφη κόκκινα καί σκληρά, λεγόμενα «φυρά», δηλ. μὴ ἀποδοτικά.

2. Ὑποθέτω ὅτι σ' αὐτό ἐγκαταβίωσαν οἱ μοναχοί πού εἶχαν ὡς κύρια ἀπασχόληση γεωργικῆς φύσεως ἐργασίες.

3. Γκητάκου. Ἀνέκδοτοι ἐπιγραφαί κλπ., σελ. 125-131. Οἱ διάφορε αὐτές ἐπιγραφές (καί ἄλλες σέ ἄλλα ἐκκλησιαστικά μνημεῖα τῆς Σίφνου) ἐπί ἐπιφανειῶν σχιστολίθων, σοφάδων κλπ.

Τίς πρώτες, γραπτές, πληροφορίες έχουμε μόλις τόν 19ον αί., χωρίς τούτο νά σημαίνει ὅτι τό κτίσμα δέν εἶναι παλαιότερο. Σέ «Ἐκθεση περί τῆς Νήσου Σίφνου», πού κατέστρωσε στίς 15 Ἰουνίου 1828 ὁ Μανουήλ Δεκαβάλες, κατόπιν ἐντολῆς τοῦ Ἰακωβάκη Ρίζου, Ἐκτάκτου Ἐπιτρόπου τῶν Κεντρικῶν Κυκλάδων, ἀναφέρεται στό ΙΖ' Κεφάλαιο, περί μοναστηρίων:

«Τό β' (μοναστήρι) τοῦ Προφήτου Ἥλιου, ἔχει ἱερεῖς ἑπτά, ἐτήσια προσόντα γρόσια 3500 καί ὀλίγον δάνειον ἐπάνω εἰς τās κοινότηας τῆς ἰδίας Νήσου· τούτου τοῦ Μοναστηρίου οἱ πατέρες, ἐκτός τῶν ὅσα κτήματα των νέμονται δι' ἐνοίκιον, προσέλαβον καί ὅσα οἱ ἀποθανόντες συμμανασταί των εἶχον καί τά νέμονται αὐτοί ἄμισθί, τά ὅποια ἐμποροῦν νά ἐξοδεύονται καί αὐτά εἰς τό κοινωφελές ἔργον τῆς τοπικῆς Σχολῆς».⁴

Δηλαδή, οἱ ἐπιζῶντες κατά τό 1828 πατέρες, ἐνέμονταν ἐκτός ἀπό τά κτήματα πού εἶχαν ἐνοικιάσει οἱ ἴδιοι ἀπό τή Μονή, καί τά κτήματα πού ἐκμεταλλεύονταν κατά τόν ἴδιο τρόπο οἱ ἀποθανόντες τά προηγούμενα χρόνια συνάδελφοί τους, χωρίς νά πραγματοποιηθεῖ περαιτέρω ἐνοικιασμός σ' αὐτούς, κατά τήν παλαιά συνήθεια καί πρακτική. Ἡ πληροφορία, μόνη αὐτή, δέν φανερώνει καμμία σχέση μέ τά Φυρόγια, παρά μία κατάχρηση σέ βάρος τοῦ ταμείου τῆς Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἥλιου, στήν ὁποία προῆλθαν οἱ πατέρες ἀντιμετωπίζοντας οἰκονομικό πρόβλημα, ὅπως ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Σίφνου ἐξαιτίας τῶν ἐπαναστατικῶν γεγονότων. Ὅμως, μετά τήν ἐκθεση τοῦ Δεκαβάλε, τό Ὑπουργεῖο Ἐκκλησιαστικῶν, μέ τήν ὑπ' ἀριθ. 231/1828 διαταγή του πρὸς τόν ἱεροδιάκονο Γαβριήλ Χωρικό, ἀνέθεσε σ' αὐτόν «τήν καλλιέργεια τῶν πραγμάτων τῶν ἀποθανόντων πατέρων τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου καί τήν σύναξιν τῶν εἰσοδημάτων των...»,⁵ προσδιορίζοντας ἔτσι πῶς ἐπρόκειτο περί κτημάτων τοῦ Προφήτου Ἥλιου πού τά ἐκμεταλλεύονταν μοναχοί του οἱ ὅποιοι ἐγκαταβίωναν στά Φυρόγια, στό μετόχι τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου.

Ἀκολουθῶς, ὅταν τό 1831 ἐπέστρεψε στή Σίφνο ὁ πρῶν μητροπολίτης Βελιγραδίου Ἀνθίμος, ὡς παλαιός μοναχός τοῦ Προφήτου Ἥλιου, «ἀνεκαίνισε δι' ἰδίας αὐτοῦ δαπάνης τήν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου μετονομάσας αὐτήν τά Ἁγία τῶν Ἁγίων. Πρὸς δέ περιετοίχισε τό μετόχιον καί ὠκοδόμησεν διάφορα κελλία»,⁶ προφανῶς γιά τήν ἐγκατάστασή του ἐκεῖ μέ τόν διάκονο του Δανιήλ, πού τόν ἀκολουθήσῃ στή Σίφνο καί ἐγγράφηκε

πλὴν τῶν μαρμαρικῶν πού διασώζονται ἐντοιχισμένες καί εὐρίσκονται στή διάθεση τῶν πάντων, δέν ἔχουν ἐπισημανθεῖ ἢ βεβαιωθεῖ ἀπό κανέναν ἄλλον, ἀφοῦ δέν ἔχουν προσδιορισθεῖ μέ ἀκρίβεια οἱ θέσεις τῶν ἐπιφανειῶν ἐπὶ τῶν ὁποίων λέγεται ὅτι εὐρέθησαν. Ἀναφορές ἐντελῶς ἀόριστες, ὅπως λ.χ. στό χάραγμα ἀριθ. 153, σελ. 131 τοῦ βιβλίου: «ἐχαράχθη ἐπὶ κελλίου τοῦ δευτέρου ὀρόφου τῆς Δ. πλευρᾶς τοῦ περιβόλου τῆς αὐτῆς Μονῆς (Φυρόγια)», χωρίς παράλληλη ἐπισημάνση, μέ κάποιο χρωματικό ἢ ἄλλο μέσον, τοῦ κειμένου τοῦ χαράγματος, προκειμένου μάλιστα νά διασωθεῖ τούτο, δέν προσδίδουν κύρος στίς ἐπιγραφές αὐτές.

4. Ἄντ. Θ. Μαρρογένη, Ἐκθεσις περί τῆς Νήσου Σίφνου ἐν ἔτει 1828, στό «Ἡμερολόγιο 1889 χάριν τοῦ ἐν Ἐρμουπόλει Γυμνασίου», ἀπό ὅπου τό ἀνεδημοσίευσεν ἡ ἐπιγραφή στή «Σιφναϊκὰ Νέα», φφ. 138, 140 καί 142, Ἰουν., Αὐγ., Ὀκτ. 1958.

5. Βλ. ἐγγραφα ἀριθ. 13, 14, 14α, 15.

6. Βλ. τόν πίνακα Γ', σελ. 40 τοῦ παρόντος.

στους μοναχούς της Μονής.⁷ Τίς ανακαινιστικές εργασίες του Ἀνθίμου βεβαιώνει μαρμαρική ἐπιγραφή στό ὑπέρθυρο τῆς εἰσόδου τοῦ ναοῦ:

ΑΩΛΒ
ΙΕΡΟ(С)ΝΑΟС
...ΔΙΑ...Ε...
ΡΑ ΠΝΕΥ(Υ)ΜΑΤ
ΩΝ... ΤΙC CE
ΔΙ' ΑΔΡΩΝ ΟΔΜΗ
CANT' ΑΝΑΛΩΜΑ
ΤΩΝ

ΜΑΙΟΥ Α'
ΑΡΧΗΘ(Η)
ΤΗΣ ΠΡΩ
ΗΝ ΠΕΛΙΓ
ΡΑΔΙΟΥ
ΕΔΗΜΑΤΕ ΜΕ
ΝΑΟΝ ΑΘΑΝΑ
CΙΟΥ⁸

Παραδίδεται ὅτι βραδύτερα, μετὰ ἀπό ἐπίθεση ληστῶν στό μετόχι τῶν Φυρογίων γιά τήν ἀρπαγή τοῦ πλούτου, πού διεδίδετο ὅτι ἔφερε μαζί του ὁ Ἀνθιμος, ἢ γιά ἄλλους λόγους πού ἀγνοοῦμε, μετεκόμισε στό Σταυρί, πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς Σωτήρας,⁹ τόν ὁποῖο ἐπίσης ἀνεκαίνισε κατά τίς ὑπάρχουσες ἐπιγραφές ἐπὶ τοῦ τέμπλου του.¹⁰ Ὁ Ἀνθιμος ἀπεβίωσε τό 1852, σύμφωνα μέ τά ἀναγραφόμενα ἐπὶ τοῦ τάφου του στόν περίβολο τῆς Σωτήρας.¹¹

7. Βλ. τούς πίνακες Γ' καί Η'. σελ. 40 ἐπ.

8. Λόγω ἐπικαλύψεως τῆς ἐπιγραφῆς μέ ἀσβέστη δέν ἐγινε δυνατή ἡ ἀκριβής ἀποτύπωσή της. Ὁ Ἀντώνης Γ. Τρούλλος, Σίφνος – Ὀδοιπορικό, Ἀθήνα 1986, σελ. 103-104, ἀναφέρει δύο ἀκόμη μαρμαρικές ἐπιγραφές, πού ἐγώ δέν εἶδα: α) «ΖΑΧΑΡΙΟΥ ΗΕΡΟ(ΜΟΝΑΧΟΥ) 1740» καί β) «ΟΡΑC Ω ΞΕΝΕ ΤΟΝ ΠΕΡΙΚΑΛΗ ΝΑΟΝ ΤΟΥΤΟΝ ΚΑΙ ΤΙC ΑΝΗΓΕΙΡΕ ΑΥΤΟΝ; ΑΝΘΙΜΟC Ο ΚΛΕΙΝΟC ΠΡΩΗΝ ΛΟΦΤCΟΥ ΚΑΙ ΒΕΛΙΓΡΑΔΙΟΥ ΑΡΧΗΘΗΤΗC... 1833».

9. Βιτάλη, ὁ Σίφνιος μητροπολίτης Βελιγραδίου, σελ. 350 καί Τρούλλου, Ὀδοιπορικό, σελ. 103-104. Ὁ Μ. Φιλιππάκης, Τοπωνύμια τῆς Σίφνου, 1989, σελ. 277, γράφει τά ἐντελῶς ἀντίθετα, ὅτι δηλαδή ἡ ἐπίθεση τῶν ληστῶν ἐγινε στήν κατοικία τοῦ Ἀνθίμου στό Σταυρί, γεγονός πού τόν ἀνάγκασε «ν' ἀφήσει τό μοναχικό του παλάτι καί νά μετακομίσει στό Μοναστήρι τῶν Φυρογίων ἐξω ἀπό τήν Καταβατή. Τό κοντινό χωριό καί τά ψηλά τεῖχη τοῦ μοναστηριοῦ ἦταν κάποια ὑπόσχεση γιά μία ἀσφάλεια». Τί ἀκριβῶς συνέβη εἶναι ἱστορικά ἀναπόδεικτο. Ὅμως ἡ ἀποψη τοῦ Φιλ. εἶναι τουλάχιστον παράδοξη, ἀφοῦ θέλει τόν Ἀνθιμο νά φεύγει ἀπό τό Σταυρί, χωριό μέ 195 σπιτικά ἢ 898 κατοίκους (Μαυρογένη, Ἐκθεσις, ὅπ.), καί νά ἐγκαθίσταται ἐρημικά Φυρόγια γιά περισσότερη ἀσφάλεια! Βλ. ὅμως καί ὑπόσημ. 11.

10. Ἄνωθεν τῆς Ὠραιᾶς Πύλης:

– «ΤΙC Ο ΚΟCΜΗCΑC ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ
Ο ΑΡΧΙΘΥΤΗC ΠΡΩΗΝ ΜΠΕΛΙΓΡΑΔΙΟΥ
ΑΝΘΙΜΟC ΚΛΕΙΝΟC ΔΟΞΑ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ
ΚΑΤΑΧΡΥCΩCΑC ΚΑΤΑΠΕΤΑCΜΑ ΝΕΟΝ 1845».

– Ἐπὶ τῆς εἰκόνοC «Τά Εἰσόδια τῆC ΘεοτόκοC»:
«ΦΙΛΟΤΙΜΩ ΔΑΠΑΝΗ ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΗΝ
ΒΕΛΙΓΡΑΔΙΟΥ ΑΝΘΙΜΟΥ.
ΦΙΛΟΠΟΝΩ Δ' ΕΠΕΞΕΡΓΑCΙΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΙΕΡΕΩC ΚΑΛΑΜΑΡΑ 1840».

11. Ἐχω τή γνώμη ὅτι δέν πρόκειται γιά τόν τάφο πού ἐδέχτηκε τό σῶμα τοῦ αἰοδίου Ἀνθίμου εὐθύC μετὰ τόν θάνατό του. Σ' αὐτόν ἔχουν ἐναποτεθεῖ τά ὀστά του πού μετεφέρθηC ἀπό ἄλλον ὁμοιον, ἀγνωCτο πού εὐρισκόμενον. ἼCωC Cτά Φυρόγια, ὁπότε ἡ παραδοξόττητα τοῦ Φιλ. πιθανόν νά εἶναι ὀρθή. Τή γνώμη μου Cτηρίζω Cέ πληροφορία τῆC ἐφημ. «ΣίφνοC», τῆC 19 Ἰουνοῦ 1921, κατά τήν ὁποία: «Πρό ἡμερῶν ἀφίκετο ἐξ Ἀθηνῶν ὁ κάλλιCτοC CυμπολίτηC μαC κ.

Τό μετόχι τῶν Φυρογίων, ὅπως φανερώνουν ὑπολείμματα ἐλαιοτριβείου στόν χῶρο του, φαίνεται ὅτι χρησίμευε στούς μοναχοὺς γιά τήν ἐπεξεργασία καί ἀποθήκευση τῶν προϊόντων παραγωγῆς τῶν κτημάτων τῆς Μονῆς, προφανῶς γιατί παρόμοιες ἐργασίες ἐπί τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ προϋπέθεταν κόπους καί μεγάλες δαπάνες, οἰκονομικά ἀσύμφορες. Τό ἐλαιοτριβεῖο, τό ὁποῖο πιθανόν ἐξυπηρετοῦσε καί ἰδιῶτες ἐπ' ἀμοιβή, ἦταν σέ λειτουργία καί τό 1850, ἀφοῦ στόν ἀπολογισμό τοῦ ἔτους αὐτοῦ ἀναγράφονται καί ἔξοδα ἐπισκευῆς του καί ἡ καταβολή σχετικοῦ φόρου.¹²

Στόν περίβολο τοῦ μετοχίου, τέλος, εὐρίσκονται οἱ τάφοι δύο μοναχῶν ἐπί τῶν ὁποίων ἀναγράφονται:

α) «Τῶ φιλοστόργῳ πατρί Ἀνθίμῳ Καρδίτῃ¹³ ἱερομονάχῳ καί ἀρχιμανδρίτῃ, γεννηθέντι κατά τό ἔτος 1827 καί τελευτήσαντι τῇ 1 Ἰανουαρίου 1901, ὁ υἱός Ἀπόστολος ταύτην τήν πλάκαν ἀνέθηκεν, ἐν Σίφνῳ τῇ 20 Ἰουνίου 1903» καί

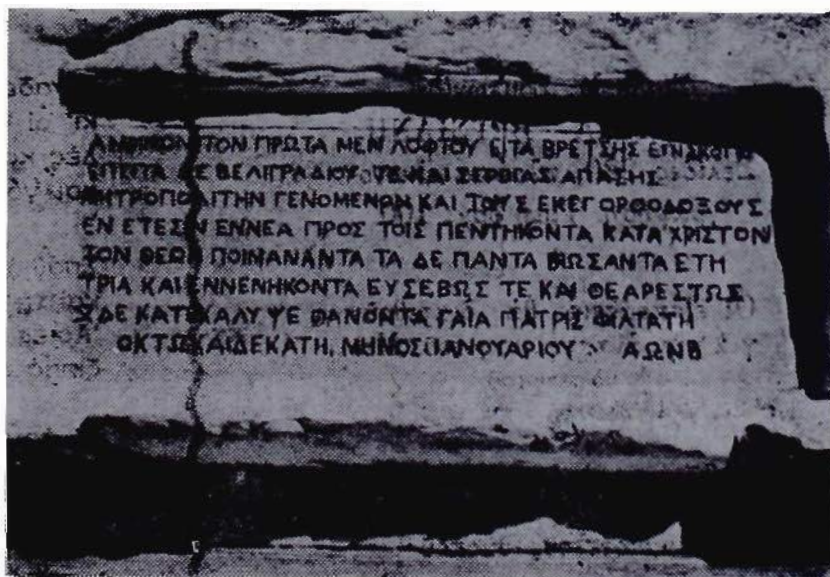
β) «Ἱερομόναχος Σταμάτιος Γαητάνος. Ἀπεβίωσε 26-3-(19)53, ἐτῶν 84».¹⁴

Ἀναστ. Ἀγγ. Πρόκος ἐπί τῷ σκοπῷ ἵνα ἐνεργήσῃ ἀνακομιδῆν τῶν λειψάνων τοῦ πρό 69 ἔτη ἀποβιώσαντος σεβαστοῦ θεοῦ τοῦ ΑΝΘΙΜΟΥ μητροπολίτου Σερβίας. Ἡ εἶδηση φανερώνει ὅτι τό μνημεῖο, ὅπου τά ὀστά τοῦ Ἀνθίμου, στόν περίβολο τῆς Σωτήρας, ἐγίνε τό 1921, 69 χρόνια μετά τόν θάνατόν του. Τό γεγονός ἐπιτρέπει νά ὑποθέσουμε ὅτι τότε, κατά τήν ἀνακομιδῆ τῶν λειψάνων τοῦ στό μνημεῖο αὐτό, τοποθετήθηκε καί ἡ ἐπιτύμβια πλάκα μέ τήν ἐπιγραφή, ἡ ὁποία, ἴσως γι' αὐτόν τόν λόγο τῆς χρονικῆς δηλ. ἀποστάσεως ἀπό τοῦ θανάτου τοῦ Ἀνθίμου, νά περιέχει ἀνακρίβειες. Ἔργο τῆς ἱστορικῆς ἐρεῦνης, ἡ ὁποία συνεχίζεται, εἶναι νά τίς ἐπισημάνει καί ἀποκαταστήσει. Ὁ κ. Ἀντ. Πρόκος, τ. πρόεδρος Ἐφετῶν, μέ διεβεβαίωσε προσφάτως ὅτι τό 1921 δέν ἐγίνε ἀνακομιδῆ τῶν λειψάνων, ἀλλ' ἐπισκευή τοῦ τάφου.

12. Βλ. ἔγγραφο ἀριθ. 26.

13. Βλ. μοναχολόγιο, σελ. 39 παρόντος τόμου.

14. Συμεωνίδη, Βρυσηνή 1966, σελ. 104-105, 106-108.

Τό ἐπιτύμβιο τοῦ Βελιγραδίου Ἀνθίμου στή Σωτήρα

Η ΜΟΝΗ ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Ίκανά είναι τὰ στοιχεῖα πού φανερώνουν ὅτι στή Μονή τοῦ Προφήτου Ἐλίου ἀναπτύχθηκε ἀπό μοναχοῦς τῆς ἡ ἀγιογραφικῆς Τέχνης. Ἀγιογράφοι ὑπῆρξαν βεβαιωμένα οἱ ἡγούμενοι Νικηφόρος (1775, 1784, 1787) καί Ἰωακείμ (μεταξύ 1788-1792), τῶν ὁποίων ἔχουμε ἐνεπίγραφα καί χρονολογημένα ἔργα, τόσο στή Σίφνο, ὅσο καί σέ ἄλλα νησιά.¹ Πρόκειται γιά ἔργα περισωθέντα, ἀγνοοῦμε δέ τὰ ἀνεπίγραφα, πού ἀσφαλῶς θά ὑπάρχουν, ἀλλά δέν ἔχουν προσδιορισθεῖ ἀκόμη. Ἐξ ἄλλου ἡ μεγάλη πιθανότητα νά ταυτίζεται ὁ ἀγιογράφος Νικηφόρος ὁ Κύπριος,² ὁ ὁποῖος ἐντοπίζεται στή Σίφνο ἀπό τό ἔτος 1740, μέ τόν ἀνωτέρω ἡγούμενο-ἀγιογράφο Νικηφόρο, παρέχει τή δυνατότητα καθορισμοῦ μιᾶς μακρᾶς χρονικῆς περιόδου, πενήντα καί πλέον χρόνων, ἀσκήσεως τῆς ἀγιογραφικῆς Τέχνης στόν Προφήτη Ἐλία, ἡ ὁποία συνεχίσθηκε καί ἐπεκτάθηκε μέ τόν ἡγούμενο Ἰωακείμ.

Μία ἀκόμη ἐνδειξη, πού ὀδηγεῖ παλαιότερα καί τοῦ 1738, εἶναι τό μῆσιφναϊκό ἐπώνυμο τοῦ ἡγουμένου Ἱερεμίου τοῦ Κλόντζου πού εὔρηκε, κατά τό ἔτος αὐτό, τόν θάνατο στή θαλάσσια τραγωδία τῆς Κυτριάνας. Τό ἐπώνυμο αὐτό, μέ τό ὁποῖο εἶναι γνωστοί Κρήτες ἀγιογράφοι, ἤδη ἀπό τόν 16ο αἰώνα,³ ὀδηγεῖ στή σκέψη μήπως καί αὐτός, ὅπως οἱ ἄλλοι δύο Κρήτες, οἱ Σκορδίληδες, πού ἐργάσθηκαν στή Σίφνο καί ἄλλα νησιά, ἦταν ἕνας ἀκόμη ἀγιογράφος μέ ἐργαστήριο στόν Προφήτη Ἐλία.

Δέν ἀποκλείεται οἱ ἱερομόναχοι-ἀγιογράφοι τῆς Μονῆς νά ἐδίδαξαν τήν ἀγιογραφικῆ Τέχνη στούς Σιφνίους ἀγιογράφους τοῦ 18ου-19ου αἰ. Ἀθανάσιος ἱεροδιάκονο, Νικόλαο Μελισσό, Ἰωάννη Μαρούλη, Γεώργιο ἱερέα Καλαμάρα κλπ.⁴ Ἀλλωστε, ὁ περίφημος λαϊκός ἀγιογράφος Δευτερεύων Σίφνου, φαίνεται ὅτι ἐδιδάχθηκε τήν ἀγιογραφία στόν Προφήτη Ἐλία. Εἶναι γνωστό ὅτι, μέ τήν, ἀπό 22 Φεβρ. 1826, διαθήκη του «ἄφισε καί τοῦ Προφήτου Ἐλίου γρ(όσια) 50, ἤτοι πενήντα, διατί ἐγένηκε ἐκεῖ διάκονος».⁵

Οἱ ἀνωτέρω ἐνδείξεις καταγράφονται ἐδῶ, κατά τόν καταρτισμό τοῦ περιγράμματος τῆς ἱστορίας τοῦ Προφήτου Ἐλίου, μέ σκοπό νά κατευθύνουν τοὺς μελλοντικούς συγγραφεῖς πρὸς συγκεκριμένο πεδίο ἐρεύνης, τῆς ὑπάρξεως δηλαδή στή Μονή ἀγιογραφικοῦ ἐργαστηρίου, τό ὁποῖο μέ τοὺς διδασκάλους του ἱερομόναχους, διεσκόρπισε σέ παγκυκλαδικό ἐπίπεδο τή φήμη τῆς.

1. Βλ. στό κεφάλαιο περί τῶν ἡγουμένων, σελ. 47 καί 50.

2. Φοῖβου Πιομπίνου, Ἑλληνες ἀγιογράφοι, σελ. 185.

3. Γιά ἀγιογράφους μέ τό ἐπώνυμο «Κλόντζω» βλ. τρία ἔργα τῆς Μαρίας Κωνσταντουδάκη στά «Θησαυρίσματα», Βενετία, 1973, τόμ. 10, σελ. 291-380, 1975, τόμ. 12, σελ. 35-136 καί 1977, τόμ. 14, σελ. 157-198.

4. Ἔργα τοὺς βρίσκονται σέ διαφόρους ναοὺς τῆς Σίφνου.

5. Ἰωάννου Σπ. Ράμφου, Ὁ Δευτερεύων Σίφνου, στά «Κιμωλιακά», ἐν Ἀθήναις, 1973, τόμος Γ', σελ. 290-293.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΕΙΜΗΛΙΑΚΟΥ ΘΗΣΑΥΡΟΥ

Περί του κειμηλιακού θησαυρού της Μονής οι πληροφορίες είναι ασήμαντες, ώστε να είναι περίπου αδύνατον να γίνει ιδιαίτερος λόγος. Τόσο η κεντρική Μονή στο Βουνό, όσο και τα δύο μετόχια της, πρέπει να διέθεταν ιερά σκεύη, άμφια, βιβλία κ.ά. αντικείμενα τα όποια είναι άγνωστο τί απέγιναν. Είναι πιθανόν κάποια από αυτά να μετεφέρθησαν στη Βρυσιανή, μετά την προσάρτησή της, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι τότε απογυμνώθηκαν έντελως Μονή και μετόχια. Τοῦτο θά συνέβη βραδύτερα και βαθμηδόν κατά την πρόοδο μειώσεως του αριθμού των μοναχών και της συνακόλουθης ελλείψεως φυλάξεως των ιστορικών χώρων και των κειμηλίων τους.

Σέ «κατάστιχον τῶν Μοναστηρίων Πελοποννήσου καί Νήσων Αἰγαίου Πελάγους, συσταθέν κατά Φεβρουάριον 1829 ὑπό Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς»¹, ἀναφέρονται στά κειμήλια τῆς Μονῆς «Σταυρός ἀργυροῦς 1, περιζώνια 15, δυσκοπότηρα 2, κανδηλλιέρι 1, θυμιατόν 1, κανδήλαι 7, δισκάρι 1» πού, ἀριθμητικά, δέν εἶναι δυνατόν νά ἀντιπροσωπεύουν τό σύνολο τοῦ κειμηλιακού θησαυροῦ της. Ἴσως νά πρόκειται γιά πίνακα πού ἐδόθηκε στήν Ἐπιτροπή ἀπό κάποια σκοπιμότητα τήν ὁποία ἀγνοοῦμε.

Στά κειμηλιοφυλακεῖο τῆς Βρυσιανῆς διασώζονται μόνο τό μοναχολόγιο τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, πού δημοσιεύεται ἐδῶ (σελ. 38) καθῶς καί ἓνα χειρόγραφο μουσικό βιβλίον τοῦ 18ου αἰῶνος, πού φέρει τή σφραγίδα τῆς Μονῆς καί στό φ. 86α τή σημείωση «ἀρσένιος ἱεροδιάκονος, ἀρσένιος ἱεροδιάκονος».²

Τό 1834 ἡ Ἱερά Σύνοδος, μέ ἔγγραφόν της πρός τοὺς κατά τόπους ἀρχιερεῖς, καί τόν μητροπολίτη Σίφνου Καλλίνικο, ἐζήτησε νά τήν πληροφορήσουν περί «τῶν ἐντός τοῦ Βασιλείου μαρτυρημένων ἁγίων λειψάνων». Ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἐγγράφου αὐτοῦ, ὁ μητροπολίτης ἀπηύθυνε πρός τόν ἡγούμενον τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, τό ἐπόμενο:

«Ἀριθ. 90/6

Ἐν Σίφνω τῇ 12 9/βρίου 1834

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ὁ κατά τήν ἐπισκοπὴν Μήλου Μητροπολίτης πρός τόν Ἠγούμενον τῆς Διατηρουμένης Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, κ. Ἀρσένιον

Κατά συνέπειαν τῆς ὑπ' ἀριθ. 468 ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς τῆς ἱερᾶς τοῦ Βασιλείου Συνόδου, περί ἐξακριβώσεως τῶν ἐντός τοῦ Βασιλείου μαρτυρημένων ἁγίων λειψάνων, προσκαλεῖσαι, νά διευθύνῃς πρός ἡμᾶς ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀναβολῆς, ἀκριβῆ κατάλογον τῶν παρά τῇ ὁποίᾳ Ἠγουμενεύεις Μονῇ εὑρισκομένων ἁγίων λειψάνων Ἀρχαίων, καί ἐπισήμως μαρτυρημένων, ἐπισυνάπτων εἰς τήν διεύθυνσίν σου ταύτην καί ὅσα περί ἑνός ἐκάστου τῶν λειψάνων τούτων ἔχεις μαρτυρικά ἔγγραφα, οἷον τά

1. Ἐγγραφο ἀριθ. 12.

2. *Συμμεωνίδης*, Βρυσιανή 1966, σελ. 195. Βλ. καί σελ. 2 τοῦ παρόντος τόμου.

λεγόμενα χρυσόβουλα, ἢ πατριαρχικά γράμματα, ἢ ἄλλο ὅποιονδήποτε ἔγγραφον, ἔχον τό ἀπαιτούμενον κῦρος.

Τῶν τοιούτων ἔγγράφων θέλεις μᾶς διευθύνεις, ἢ τά πρωτότυπα, ἢ τά ἀντίγραφα αὐτῶν, ἐπικυρωμένα τῇ σφραγίδι τῆς κοινότητος τῆς ὁποίας Ἑγουμενεῦεις Μονῆς διά νά ἐνεργήσωμεν καί ἡμεῖς ἐπ' αὐτῶν, ὡς προκαλοῦμεθα.

(Τ.Σ.) Ὁ Μήλου Καλλίνικος⁴

Τί ἀκριβῶς ἀπήντησεν ὁ ἡγούμενος δέν εἶναι γνωστό. Ἀπό τίς ἀπαντήσεις πού ἐδόθησαν τότε ἀπό ὄλες τίς Μονές, καί τόν Προφήτη Ἡλία, ἢ Ἱερά Σύνοδος ἢ τό Ὑπουργεῖο Ἐκκλησιαστικῶν κατέστρωσε «Κώδικα διατηρουμένων μονῶν Αἰγαίου Πελάγους, ἤτοι Μυκόνου, Θήρας, Πάρου, Ἀνάφης, Ἀμοργοῦ, Νάξου, Σίφνου, Σερίφου, Ἄνδρου-Καταγραφή τῶν κτημάτων, ἱερῶν λειψάνων, σκευῶν καί βιβλίων αὐτῶν κατά τό ἔτος 1836», τόν ὁποῖο ἔχω ἐντοπίσει, ἀλλ' ἀκόμη δέν ἐγινε δυνατόν νά μελετήσω. Ἐλπίζω ὅτι τοῦτο θά γίνει σύντομα, ὥστε ἡ δημοσίευσή του νά πραγματοποιηθεῖ στόν ἐπόμενο τόμο τῶν «Σιφνιακῶν».

4. Ἐφημ. «Σίφνος», φ. 95, Φεβρ. 1940, σελ. 3.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

[No 1] + 1712 ἐν μηνί Σεπτεμβρίῳ 11. Ἐν ὀνόματι Πατρός, Υἱοῦ καί Πνεύματος ἁγίου. Ἀμήν.

Ἐστοντας καί ὁ κύριος Νικόλαος Κωνσταντῆ Βίστη μαζί καί ἡ συμβία αὐτοῦ κερά Κατερίνα νά μὴν ἔχουν κληρονόμους ἀπό τά μέλη τους. Λοιπόν θεῖω ζήλω κινούμενοι θέλουν ἐκουσία τῇ γνώμῃ καί τῇ θελήσει αὐτοπροαίρετοι καί κάνουν ἴδιον καί καθολικόν κληρονόμον τό ἅγιον καί Σεβάσμιον πατριαρχικόν μονῦδριον καλούμενον τοῦ Προφήτου Μέγα Ἡλιοῦ τοῦ Θεσβίτου τοποθεμένον εἰς τό λόφο τοῦ ἰδίου νησίου προσηλώνοντας καί τοὺς ἑαυτοὺς τος σωματικῶς ὡς καί λοιπούς ἀδελφούς πατέρας τοῦ ἄνωθεν μονῦδρίου νά εἶναι καί νά γροικοῦνται καί αὐτοὶ ἀμετασάλευτοι ἀδελφοὶ εἰς τά ἐξῆς: διό εἰς φανέρωσις κληρονομίας καί προσηλώσεως δίδουν διά τώρα τά κάτωθεν γεγραμμένα: εἰς τοῦ Κουτζούδη τά δύο μερδικά ἀμπέλια ἀγορά καί προικοῖον τος ὡς καθῶς εὐρίσκονται μέ τό χωράφι καί δένδρα, μέ χρέος νά κάνουν οἱ πατέρες τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Γεωργίου, εἰς τὰς 23 τοῦ Ἀπριλίου εἰς τόν ναόν τοῦ ἁγίου Ἡλιοῦ τῆς Καταβατῆς. Ἀκόμη εἰς τόν Σταυρόν τοῦ Λόγγου, τά χωράφια μέ θεμονιά καί δένδρα καί σπιτάκια ὡς εὐρίσκονται μέ χρέος καί δι' αὐτά νά κάνουν τὴν ἑορτὴν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ τὴν πρώτην τοῦ Αὐγούστου εἰς τόν ναόν τόν ἴδιον τοῦ Λόγγου. Καί εἰς τό Φλάμπουρον τό κλῖσμα μέ συκές ὡς εὐρίσκεται. Εἰς δέ τὴν Παλαιά Ἐγκαιριά στό Βιγλάκι τό μόνιασμα καί εἰς τό Βαθὺ τά χωράφια προικιοῖ καί ἀγορά μέ τά δένδρα ὡς εὐρίσκονται. Καί εἰς τό Βουνὶ ἀμπέλια χωράφι καί δένδρα. Καί ἀπό τά ζωντανά ὅπου ἔχουν τόσον χοντρά καί λιανικά μετὰ τὸν θάνατόν τους, ὅσα βρεθοῦν νά εἶναι τοῦ ἰδίου Μοναστηρίου. Μέ κοντέντζιο νά εὐρίσκωνται εἰς τό ποσσέσο καί νοικοκερία τῶν ἄνωθεν πραγμάτων ἕως φόρου ζωῆς τος τό ἄνωθεν ἀνδρόγυνον. Μὴ ἔχοντας καμμίαν ἐξουσίαν νά βγάλουν καί νά χαλάσουν ἀπό τά ἄνωθεν

προσηλωμένα καὶ κληρονομίαν καὶ βεβαιωμένα καὶ καλῶντας αὐτούς ὁ Κύριος διὰ τὰς αἰώνιους Μονὰς νὰ ἔχουν οἱ πατέρες τοῦ ἄνωθεν μονυδρίου ἅπασαν τὴν νοικοκυριαν καὶ ποσσέσο ὡς ἄνωθεν. Καὶ νὰ τοὺς πέρνουν νὰ τοὺς ἐνταφιάζουν εἰς τὸ ἅγιον Μοναστήριον καὶ νὰ τοὺς κάνουν ἅπαντα τὰ ἔξοδα τῆς θανῆς τος ἀμετασάλευτα κατὰ τὴν τάξιν τῶν Χριστιανῶν. Ταῦτα καὶ εἰς ἀσφάλειαν καὶ βεβαίωσιν τῆς ἀληθείας καὶ ἐνδειξιν εἰς κάθε καιρὸν ἔκαμαν τὸ παρὸν βάζοντας καὶ μάρτυρας παρακαλετοὺς ὀρκίζονται εἰς τὸν... τῆ συμβίβασι καὶ ὑπόσχεσιν τῆς χαριτοπροσηλώσεως καὶ ἀφιέρωσεως διὰ νὰ τὴν γίνουνε καὶ ἀλλέως εἰς τὰ ἔξῃς.

Νικολός Κωνσταντῆ Βίστης μετὰ τῆς συμβίας του τῆς κερά Κατερίνας στέργουν καὶ βεβαιώνουν ὡς ἄνωθεν καὶ μὴν ἠξεύροντας νὰ γράφουν ἐπαρακάλεσαν ἐμένα τὸν ἀναγνώστη Ποτεντάκη καὶ ὑπόγραψα διὰ λόγου τος.

Οἰκονόμος Σίφνου καὶ ἐπίτροπος τῆς σεβασμίας Μονῆς παρακληθεὶς ἀπὸ τοὺς ἄνωθεν ἔγραψε.

Γεράσιμος Ἱερομόναχος καὶ Ἡγούμενος

[Ἐφημ. «Σίφνος», 1 Φεβρ. 1940, φ. 95]

[No 2] 1713 Δικεμβρίου 20 ἐν τῇ νήσῳ Σίφνου

Τὴν σήμερον φαίνεται σωματικῶς ὁ καθηγούμενος τοῦ³ Προφήτου Ἡλιοῦ παπα κύρ Γεράσιμος μέ τοὺς σύν αὐ⁴τῶ πατέρας καὶ πουλοῦν καὶ παραδίδουν καὶ αἰωνίως⁵ ἄλλοτριώνουν τὸ χωράφι μέ θεμωνιά πού ἔχουν εἰς τόν⁶ Ἅγιον Ἀνδρέα ἀπὸ τὴν ποτέ Μαρία Στριμίγκη καὶ ὁ⁷ διὰ ξασμόν τοῦ ἄνωθεν χωραφίου καὶ θεμωνιάς τῶς⁸ ἔδωσε καὶ τῶς ἐμέτρησε ρεάλια ἔξε Νο ρεάλια) 6 ὡς⁹ καθὼς οἱ ἀποκοφτάδες τὸ ἐπόκοψαν ὁ μάστρο Γεώρ¹⁰γης Νικολοῦ Ραφελέτου καὶ Ἰω(άνν)ης Χαλκιᾶς καὶ ἔτζι ὁμο¹¹λογεῖ ὁ ἄνωθεν καθηγούμενος μέ τοὺς σύν αὐτῶ πατέ¹²ρας πῶς τὰ ἔλαβαν καὶ εἶναι πλερωμένοι καὶ ἀποπλε¹³ρωμένοι καὶ ἀπὸ τὴν σήμερον καὶ ὀμπρός νὰ εἶναι καὶ νὰ¹⁴ ὀνομάζεται τοῦ ρηθέντος κύρ Νικολοῦ καὶ τῶν κληρονόμων¹⁵ καὶ διαδόχων του ὡς θέλει καὶ βούλεται νὰ τὸ κάμη τινὰς¹⁶ νὰ μὴν ἡμπορῇ νὰ τὸν διασεισῇ ὡς πρᾶμα ἐδικόν¹⁷ του καὶ διὰ τὸ βέβαιον τὸ ὑπογράφουν καὶ αὐτοὶ τῶς καὶ¹⁸ τὰ ἔξῃς:

[Συλλογὴ Γ. Γαϊτάνου]

[No 3] + Ἐντιμώτατε καὶ χρησιμώτατε ἀφέντη αὐθέντη σιὸρ Τζωρτζάκη² τὴν εὐγενεῖαν σου δουλικῶς προσκυνοῦμεν ἡμεῖς οἱ πατέρες³ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ ἱερομόναχοι καὶ μοναχοὶ εὐχόμενοι Κ(ύριο)ν τόν⁴ Θεόν καὶ τὸν Προφήτην Ἡλίαν νὰ σέ χαρίζῃ ὑγείαν ψυχῇ τε καὶ⁵ σώματι· τὸ παρὸν ἡμῶν δουλικόν εἶναι νὰ τὸν προσκυνήσω⁶μεν καὶ νὰ τοῦ φανερώσωμεν εἰς τι δυστυχῇ κατάστασιν εὐρί⁷σκεται τὸ πτωχόν μοναστήριον ὅπου κινδυνεύει νὰ ἐρημώ⁸σῃ παντελῶς διατὶ ἐρχόμενος ὁ ἡγούμενος μας ἦτον βιαστικῶς⁹ διὰ νὰ φύγη εὐθύς ὅτι ἔτζι εἶχεν ντεμπήχι ἀπὸ¹⁰ τὸν Ἄγᾶ του καὶ ἔκαμε παρα(ί)τηση τὸ ἡγουμενεῖον, θέλοντας δέ¹¹ νὰ μὴν ἀφήσῃ ἀδιόρθωτον τὸ μοναστήριον καὶ θαρώντας πῶς τοῦ¹² περνᾶ καὶ δέν θέλει κακοφανεῖ κανενός ὡσάν ὑπέρμαχος¹³ ὅπου εἶναι μάλιστα καὶ βιαζόμενος διὰ μισεμόν χωρίς κανεν¹⁴ός βουλήν ἐψήφισεν ἡγούμενον τὸν παπα-Νεόφυτον μέ τὴν¹⁵ θέλησιν ὀλωνῶν τῶν πατέρων [καθὼς καὶ τοὺς προαπερασμένους¹⁵ χρόνους διὰ νὰ τὸν πείθονται], ὁμοῦ ὡσάν τὸ ἔμαθε¹⁷ ὁ ἐπίτροπός μας πολλὰ ἐσκανδαλίστη ὁμοίως καὶ ὁ δεσπότης¹⁸ καὶ ὁ ἐξαρχος καὶ μᾶς ἐστείλεν ἄργητα, τόσον ὁ δεσπότης¹⁹ ὡσάν καὶ ὁ ἐξαρχος, ὡστόσον μᾶς ἐπῆρεν ὄλους καὶ ἠλθαμεν²⁰ εἰς τὸν δεσπότην διὰ νὰ ποῦμεν τὸ φταιξιμόν μας καὶ δέν μᾶς²¹ ἐδέκτησαν παντελῶς, μόνον ἐφύγαμεν ἀπρακτοὶ καὶ²² κατισχυμένοι ὡσάν κλέπται καὶ φονεῖς καὶ εἶδαμεν²³ πράγματα ὅπου δέν τὰ ἠλπίζα-

μεν ποτέ, ἄς εἶναι διὰ τὴν ἀγάπην²⁴ τοῦ Ἁγίου. Μὲ τέτοια ἔφυγεν ὁ ἡγούμενος θυμω-
 μένος καὶ κτικιασμέ²⁵νος ὁποῦ ἐβουλήθηκεν νὰ πάρῃ ὅτι ἤφερεν εἰς τὸ μοναστήριον
 καί²⁶ νὰ ἀποξενωθῇ καὶ αὐτὸς· μόλις τὸν ἐκαταπέισαμεν καὶ ἔφυγεν εἰρηρικῶς²⁷
 μετ' ἐμᾶς τὸ τοῦ μᾶς ἤκαμεν ντεμπήχι νὰ φυλάγουν δύο ὀνομάτοι²⁸ ἀπὸ τὸ γουμ-
 νεῖον, ὁ παπα-Νεόφυτος ὁποῦ εἶπαμεν καὶ ὁ παπα Νικόδημος²⁹ νὰ μὴν ἀνακατώνου-
 νται παντελῶς καὶ ἄς κάμουν λέγει ὁποῖον θέλουν³⁰ ἐκεῖνοι ὁποῦ ὀρίζουν τὸ μονα-
 στήρι. Διὰ τοῦτο τὸν περικαλοῦμεν³¹, ἂν εἶναι τρόπος, νὰ γένη διόρθωσις ἐπειδὴ μᾶς
 ἐπαράτησεν καὶ ὁ ἐπίτροπος³² πὸς μας καὶ μᾶς ἐδιώξεν νὰ μὴν φανοῦμεν πλέον ἐμπρο-
 σθέν του³³ καὶ εἶναι τὸ μοναστήρι ἡμπάντου χωρὶς ἐπίτροπον, χωρὶς ἡγούμενον³⁴
 καὶ χωρὶς κελλάριν καὶ εἶναι τὸ κλειδί κρεμασμένον εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ³⁵ Ἁγίου·
 ἠθέλαμεν νὰ ἔλθωμεν ὅλοι μέσα νὰ φωνάξωμεν καὶ νὰ³⁶ κλαύσωμεν, ἀμὴ φοβούμεθα
 μὴν τρέξῃ περισσότερον σκάνδαλον³⁷. Κᾶμε ὅτι σὲ φωτίσει ὁ Ἅγιος πριχοῦ σκορπί-
 σουν καὶ ἐρημωθεῖ καί³⁸ εἶναι ἁμαρτία νὰ ἐρημώσῃ τέτοιον προσκύνησμα τοῦ τό-
 που³⁹. ἔτσι νὰ κάμῃς αὐθέντη μας σὲ περικαλοῦμεν νὰ ἔχωμεν⁴⁰, ἀπόκρισιν μὲ τὸν
 χαρτοκομιστήν, ἂν εἶναι νὰ καθώμεστεν δι⁴¹ ὀρθωμένοι ἠδὲ νὰ φύγωμεν. καὶ πάλιν σὲ ξα-
 ναπροσκυνοῦμε⁴² καὶ εὐχαριστοῦμεν καὶ ὑγιαίνει ἐν Κ(υρί)ῳ. 1753 Αὐγούστου 14
 |⁴³ Ὅλοι οἱ πατέρες ἱερομόναχοι καὶ μοναχοὶ τοῦ Προ⁴⁴φήτου Ἡλιοῦ ἐγράψαμεν

[Συλλογὴ Γ. Γαϊτάνου]

[No 4] 1775 Ἰουνίου 16 Σίφνου

+ Διὰ τοῦ παρόντος δηλοποιοῦσιν, ὁ ἅγιος καθηγούμενος τοῦ Προφήτου³ Ἡλιοῦ
 καὶ οἱ λοιποὶ πατέρες, ὅτι ἔδωσαν τοῦ ἐν ἱερομονά⁴χοις κύρ Ἰωακείμ τὸ λιβάδι ὁποῦ
 ἔχουν εἰς τὸν Πλατύν⁵ Γιαλόν, λεγόμενον τοῦ Κλότζου, νὰ τὸ ἔχη εἰς ὄλην του τὴν
 ζωὴν⁶ νὰ τὸ δουλεύῃ, νὰ τὸ καρποτρῶγῃ καὶ μετὰ τὴν ἀποβίωσίν του, νὰ⁷ εἶναι πάλιν
 τοῦ μοναστηρίου, ὁ ὁποῖος ἔδωσε γρόσια τριανταπέντε⁸ καὶ τὸ ἐτοιχογύρισε καὶ
 ὑπόσχεται νὰ ἐξοδεύσῃ νὰ τὸ περιφρά⁹ξῃ μὲ κάθε ἐπιμέλειαν, καὶ ὡσάν ὁποῦ εἶναι
 τὸ μονα¹⁰στήρι ἀπὸ αὐτὸν εὐχαριστημένον, τοῦ τὸ ἔδωκε, διὰ¹¹ νὰ εἶναι καὶ αὐτὸς
 ἀπὸ τὸ μοναστήρι εὐχαριστημένος.¹² καὶ εἰς ἐνδειξιν τοῦ ἐδόθη τὸ παρὸν ὑπογε-
 γραμμένον¹³ παρὰ τῶν πατέρων εἰς ἀσφάλειαν.

¹⁴ καθηγούμενος Νικηφόρος βεβαιῶνω

¹⁵ προηγούμενος Νεόφυτος στέργω

¹⁶ προηγούμενος Γαβριήλ στέργω

¹⁷ ἀρχιμανδρίτης Ἀθανάσιος στέργω

|¹⁸ ὁ οἰκονόμος Σίφνου

|¹⁹ ἔγραψα καὶ μαρτυρῶ.

[Συλλογὴ Γ. Γαϊτάνου]

[No 5] 1776 καὶ 77 Φεβρουαρίου 2

Διὰ τοῦ παρόντος γράμματος φαίνονται σωματικῶς ἐνμπρο³σθεν εἰς ἐμένα τὸν
 γραφέα ὁ κύρ Ἰωάννης Ἀφεντάκη καί⁴ πουλεῖ καὶ παραδίδει καὶ αἰωνίως ἀλλοτριώ-
 νει τὸ λουρί τὸ⁵ ἀμπέλι εἰς τὰ Κοπριανά, τοῦ Νικολοῦ Διακῆ διὰ ρεά⁶λια δέκα καὶ
 παράδες (δέκα) ἢ (γουν) ρ(εά)λια 10:10 διὰ τὰ ὁποῖα ρε⁷άλια ὁμολογεῖ ὁ ἄνωθεν Ἰω-
 (άννης) πὼς τὰ ἔλαβεν καὶ εἶναι⁸ πλερωμένος καὶ εὐχαριστημένος καὶ ἀπότην σήμε-
 ρον⁹ καὶ ὀμπρός νὰ εἶναι τὸ αὐτὸ λουρί τοῦ ἄνωθεν ἀγορα¹⁰στῆ, τῶν κληρονόμων
 καὶ διαδόχων του ὡς θέλει καὶ βού¹¹λεται νὰ τὸ κἀνῃ ὡς πρᾶμα ἐδικόν του. ὅθεν διὰ
 κά¹²θε καιροῦ ἐνδειξιν ἔγινε τὸ παρὸν ὑπογεγραμμέ¹³νον μὲ ἀξιοπιστῶν μαρτύρων
 εἰς ἀσφάλειαν.

²⁴ = ό ήγούμενος Ἀθανάσιος μάρτυς

¹⁵ = Ζώρξης Μπάος μαρτυρῶ

¹⁶ πρωτοπαπᾶς Σίφνου Ποτεντάκης
¹⁷ παρακληθεῖς ἔγραψα τό παρόν

[Συλλογή Γ. Γαϊτάνου]

[No 6] 1780 Ἰανουαρίου 12

= Μέ τό παρόν γίνεται δῆλον ότι ἔλαβε ό πανο³σιώτατος παπα-κύρ Ἀθανάσιος Φιλίπ(π)άκη(ς)⁴ παρά τοῦ σιόρ Γιαν(ν)ιοῦ Σοφιανοῦ ρεάλια ἑβδομή⁵ντα ἤτοι ρ(ε)άλια) 70 μέ διάφορον πρός τά δέκα ἔν⁶ντεκα ὑποσχόμενος νά τοῦ τά εὐχαριστᾶ εἶ τι καί⁷ρόν ἤθελε τοῦ τά ζητήση τόσον κεφάλι, ὅσον καί διά⁸φορον. ὅθεν καί διά ἔνδειξιν δέδωκε τό παρόν⁹ ὑπογράφοντάς το καί μάρτυρες παρακαλετοί καί ἰδία χειρός του.

¹⁰ παπαποστολῆς Μπουτέρος μαρτυρῶ

¹¹

¹² προηγουμένος Ἀθανάσιος ἔλαβα καί ὑπόσχομαι

¹³ Ζαννῆς Τριαντάφυλλος παρά¹⁴κληθεῖς ἔγραψα

[Συλλογή Γ. Γαϊτάνου]

[No 7] 1781 Σεπτεμβρίου 2

Τήν σήμερον φαίνεται σωματική ἡ κερά Μαρία γυνή τοῦ ποτέ¹ κύρ Γεώργη Παχῆ ὁμοῦ καί τά παιδιά της, φανερόνουν καί ὁμολο⁴γοῦν πῶς ἔλαβαν παρά τοῦ κύρ Ἀθανασίου προηγουμένου ρεά⁵λια τόν ἀριθμόν σαράντα, ἤτοι ρ(ε)άλια) 40, διά τά ὁποῖα τοῦ βάζω⁶ ἀμάχι τό ἕνα λιβάδι στό Βαθύ ἀπό τά δύο ὁποῦ ἔχει, ὅποιον θέλει ⁷νά πιάση καί νά τρώγη τήν μισήν ἐντράδα ἀνευ καμί⁸ας ἐξόδου οὔτε χαρατζίου καί λαμβάνοντας πάλε τά⁹ αὐτά ρ(ε)άλια) 40 νά εὐγένη ἀπό αὐτό τό πράμα καί δι¹⁰ά τό βέβαιον τῆς ἀληθείας ἐγεγόνει τό παρόν ὑπογράφον¹¹τας το καί μάρτυρες ἀξιόπιστοι εἰς ἀσφάλειαν.

¹² » σκευοφύλαξ Σίφνου μαρτυρῶ

¹³ » Γιώργης Τεπερ(ά)κης μάρτυς

¹⁴ Γεώργης Ντολφίν παρακλη¹⁵θεῖς ἔγραψα καί μαρτυρῶ

[Συλλογή Γ. Γαϊτάνου]

[No 8] 1787 Δεκεμβρίου 21

Διά τοῦ παρόντος γράμματος καί καθολικῆς ἀπο³δείξεως φαίνονται σωματικοί ἔμπροσθεν εἰς ἔμένα τόν⁴ γραφέα ἡ καιρά Μαρία γυνή τοῦ μακαρίτη Γεώργη Ἰω(άν-νου) Φρα⁵γκούλη καί ὁμολογεῖ ότι ἔλαβεν ἀπό τόν κύρ Σταμάτη Πρόκον⁶ ρεάλια ἑβδομήντα ὀκτώ, ἡ (γουν) ρ(ε)άλια) 78 καί νά τοῦ πλερώνη τό⁷ διάφορο τά δέκα ἔντεκα τόν κάθε χρόνο καί ὅποτες καί⁸ρόν ἤθελε γυρεύσει τά ἄσπρα του μένουν ἐγγυηταί εἰς τό πρά⁹μα ἡ περιουσία ὅπου τονε βρίσκεται εἰς τήν ἐξουσίαν τως νά εἶναι¹⁰ νοικοκύρης νά πιάνη νά πλερώνεται ἡ λόγου κρίσεως. ὅθεν διά¹¹ κάθε καιροῦ ἔγινε τό παρόν ὑπογεγραμ(μ)ένον μέ ἀξιόπιστων¹² μαρτύρων εἰς ἀσφάλειαν.

¹³ Καθηγούμενος τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ Νικηφόρος μάρτυς ¹⁴ προηγουμένος Ἰγνάτιος μάρτυς.

¹⁵ ὁ σακελάριος Σίφνου Ποτεντάκης ¹⁶ παρακαλεμένος ἀπό τήν ἄνωθεν ¹⁷ ἔγραψα τό παρόν καί οὕτως μαρτυρῶ.

[Συλλογή Γ. Γαϊτάνου]

» Μέ τό νά ἔκαμε μίαν ἑορτή ἡ κυρά Μαρία θυγάτηρ τοῦ ποτέ παπά Φραζέσκου εἰς τόν³ Ἅγιον Κωνσταντῖνον τοῦ ἀγίου οἰκονόμου Μπάου εἰς τόν Ἄρτεμώνα τῆς σταυροπροσκυνήσε⁴ ὡς μέ τό νά μὴν ἔχη τόν τρόπον ἡ κερά Μαρία νά κάμνη τήν αὐτήν ἑορτήν τήν⁵ σήμερον ἐσυμφώνησεν ὁ ἅγιος οἰκονόμος Μπᾶος μέ τόν πανοσιώτατον⁶ παπά-κύρ Φιλόθεον υἱός τῆς ἄνωθεν κερά Μαρίας νά κάμνη τήν αὐτήν ἑορτήν⁷ παντοτεινήν εἰς τόν Ἅγιον Κωνσταντῖνον τήν αὐτήν ἡμέραν ὡς ἄνωθεν γράφο⁸ μεν καί τήν ὀμπλιγάρει εἰς τό πρᾶγμα ὅπου ἔχει γονικόν του εἰς τοῦ Ἄνεμορδίλι⁹ διά μνημόσυνόν του καί τῶν γονέων του ὑποσχόμενος ὁ κύρ Φιλόθεος μετά τήν ἀπο¹⁰ βίωσίν του ὑπό ὅποιον πρόσωπον ἤθελε διορίση αὐτό τό πρᾶγμα νά ἔχη¹¹ χρέος νά κάμνη τήν αὐτή ἑορτήν ἀπροφασίστως καί διά κάθε καιροῦ ἔνδει¹² ξη ἐγεγόνη τό παρόν βεβαιωμένον καί μέ τό ιδιόχειρόν του καί ὑπογεγραμμένον¹³ ὑπό ἀξιοπίστων μαρτύρων εἰς ἀσφάλειαν.

¹⁴ Φιλόθεος ἱερομόναχος στέργω τά ἄνωθεν

¹⁵ Ἀβέρκιος ἱερομόναχος μάρτυς

¹⁶ Ἰωακεῖμ ἱερομόναχος μάρτυρας

¹⁷ Καθηγούμενος τοῦ Προ¹⁸ φήτου Ἡλιοῦ Μακάριος γρα¹⁹ φεύς καί μάρτυς

²⁰ τήν ἄνωθεν ἑορτή θά τήν κάμνη ὁ Μανωλάκης παπά Ἀντωνίου Καρδίτζη ἀπό τήν Καταβατή τῆς σταυρο²¹ προσκυνήσεως μέ τό νά ἀγόρασεν τό ἄνωθεν πρᾶγμα καθώς διαλαμβάνει ἡ πούλησή μου.

[Συλλογή Ε. Βάου]

[No 10] Καλλίνικος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως καί Οἰκουμενικός Πατριάρχης

Ἐρωτάτε μητροπολίτα Σίφνου καί Μήλου, ὑπέρτιμε καί ἔξαρχε Αἰγαίου Πελάγους, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καί συλλειτουργγέ τῆς ἡμῶν μετριότητος κύρ Καλλίνικε, χάρις εἴη σου τῇ ἱερότητι καί εἰρήνῃ παρά Θεοῦ. Ἐπειδὴ ἐπληροφορήθημεν συνοδικῶς ἐπὶ παρουσία καί τῶν τιμιωτάτων ἐπιτρόπων τοῦ κοινουῦ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ὅτι τά ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ Σίφνω κείμενα δύο Ἱερά καί σεβάσματα ἡμέτερα πατριαρχικά καί σταυροπηγιακά μοναστήρια, τό μὲν τῆς Βρύσεως ἐπιλεγόμενον, τό δέ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ τιμώμενον, εἰσὶν ἐν ἄκρῃ δυστυχία καί ἀπορία καί οὐκ ἐξαρκοῦσιν ὅλως ν' ἀποδίδωσιν κατ' ἔτος τά διορισθέντα πρό καιροῦ ἐκκλησιαστικῶς τε καί κοινῶς ἐτήσια, τό ἐν πενήτηντα γρόσια, καί τό ἕτερον εἰκοσιπέντε, καί τήν τοιαύτην δυστυχήν κατάστασιν αὐτῶν βεβαιωθέντες καί τό ἀδύνατον τῆς ἀποδόσεως τοῦ ἐτησίου, διά τοῦτο ἀπεφάνθη ἤδη πάλιν γνώμη κοινῇ νά ἀφεθῶσιν τά ἐτήσια αὐτῶν καί νά μένωσι πάντῃ ἀπηλλαγμένα τῆς ἀπαιτήσεως τούτων, ἐφ' ᾧ καί γράφοντες διά τῆς παρουσίας ἡμῶν ἐντελλόμεθα καί ἐπιτάττομέν σοι ἀμεταθέτως, ὅπου εἰς τό ἐξῆς μηδέ νά ἀπαιτήσης ἀπό τῶν εἰρημένων δύο σταυροπηγιακῶν ἡμῶν μοναστηρίων, τῆς Παναγίας τῆς Βρύσεως καί τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, λόγῳ ἐτησίου ἢ ἄλλου οἰουδήτινος προβλήματός σου, ὅτι ἀφέθησαν αὐτοῖς παρά τῆς Ἐκκλησίας τά τοιαῦτα ἐτήσια. Καί ἔνεκα τούτου νά πληροφορήσης ἀρχιερατικῶς τοὺς ἐν αὐτοῖς ἡγουμένους καί λοιπούς προκρίτους τό γινόμενον πρὸς αὐτοὺς παρά τῆς Ἐκκλησίας ἔλεος, διά νά μένωσιν ἡσυχοὶ καί ἀνενόχλητοι καί νά εὐχωνται πρὸς Θεόν ὑπὲρ τοῦ γενομένου αὐτοῖς ἐλέους. Καί πρὸς ἀσφάλειαν ἑκατέρου μοναστηρίου

νά μεταγραφῆ ἀπαρράλλακτως ἢ παροῦσα πατριαρχικὴ ἡμῶν ἐπιστολὴ καταγραφομένη ἐν τοῖς κώδιξι τῶν δύο τούτων ἱερῶν μοναστηρίων καὶ γνωρίζων αὐτὰ ἢ ἱερότης σου πατριαρχικά ἡμῶν καὶ σταυροπηγιακά, νά φροντίσης τῆς διατηρήσεως τῶν ἐν αὐτοῖς ἐκκλησιαστικῶν προνομίων καὶ νά ἐπιμελήσῃς τῆς βοηθείας αὐτῶν καὶ διατηρήσεως. Οὕτω γενέσθω καὶ μὴ ἄλλως ἐξ ἀποφάσεως, εἴη δὲ ἢ τοῦ Θεοῦ χάρις μετὰ τῆς ἱερότητός σου: αὐβ' δεκεμβρίου κγ'

(βούλα τοῦ κοινοῦ)

Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀδελφός

[Συμεωνίδη, Βρυσιανή 1966, σελ. 159-161]

[No 11] 1812 Μαρτίου 17 Σίφνος

Δῆλον γίνεται διὰ τοῦ παρόντος ἐμμαρτύρου γράμματος ὅτι ἐσυμ³φώνησεν ὁ πανοσιώτατος παπὰ κύρ Παρθένιος Κασαμπαλῆς⁴ μετὰ τῆς κυρά Φλουρέζας Παλῆ καὶ δίδει ἢ κερά Φλουρέζα⁵ τὰ πράγματά της εἰς τὸ Βαθὺ διὰ ἀμάχην πρὸς τὸν ρηθέντα⁶ παπὰ κύρ Παρθένιον διὰ γρόσια ὀκτακόσια, ἤτοι νοῦμ. 800⁷. Ὅθεν ἀπὸ τοῦ νῦν θέλει καρποτρώγει ὁ ρηθεὶς ὄλους τοὺς καρπούς⁸ ὄλων τῶν διαφόρων δένδρων καὶ τῆς γῆς ὁποῦ ἐμπερικλείον⁹ται μέσα εἰς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα πληρώνοντας καὶ τὰ βασιλικά¹⁰ χαράτζια ἐκάστου ἔτους κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν ἀμαχετέρων¹¹ κάνοντας καὶ μίαν ἀρτοκλασίαν εἰς τὸν Τίμιον Σταυρὸν τοῦ Μανω¹² λάκη πληρώνοντας 20: παράδες, πλὴν νά εἶναι ἐλεύθεροι¹³ ἑκάτεροι ὅποτε ἤθελον νά λαμβάνη ὁ κύρ Παρθένιος¹⁴ τὰ ἄσπρα του σῶα καὶ νά ἀπαρτᾷ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ κα¹⁵θῶς καὶ τὸ ἔλαβεν πρὸς τὴν ρηθεῖσαν κυρά Φλουρέζαν καί¹⁶ εἰς ἐνδειξιν γέγονε τὸ παρὸν ὑπογεγραμμένον καὶ παρά ἀ¹⁷ξιοπίστων μαρτύρων διὰ ἀσφάλειαν.

¹⁸ – Μακάριος ἡγούμενος τοῦ Προφήτου Ἐλίου μάρτυς

¹⁹ – Ἀποστόλης Ἰωάννου ἐπιτροπικός τῆς Κατερίνας

²⁰ καὶ Φλουρέζας τῶν δυονῶ τὴν γνώμη μαρτυρῶ

²¹ Μαρίνος Μπάος παρακληθεὶς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν²² μερῶν καὶ γράψας μαρτυρῶ.

[Συλλογὴ Γ. Γαϊτάνου]

[No 12] Κατάστιχον τῶν Μονῶν τῆς Πελοποννήσου καὶ Νήσων Αἰγαίου Πελάγους συσταθὲν κατὰ Φεβρουάριον 1829 ὑπὸ Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς.

ΣΙΦΝΟΣ

– Οἰκογένειαι 749 – Ἐκκλησίαι ιδιόκτητοι 38 καὶ μία κοινὴ – Ἱερεῖς 35 – Μοναστήρια 2 τῶν μοναχῶν, 2 τῶν μοναζουσῶν, ἐν μετόχι.

– Μοναστήριον τοῦ Προφήτου Ἐλίου.

Τὰ ἐτήσια εἰσοδήματα τῶν διαφόρων κτημάτων τοῦ Μοναστηρίου τούτου ἐνοικιαζόμενα διὰ βίου εἰς τοὺς ἐν αὐτῷ μονάζοντας, συμποσοῦνται εἰς γρόσ. 3150.

Σταυρός ἀργυροῦς 1, περιζώνια 15, δισκοπότηρα 2, κανδηλλίερι 1, θυμιατόν 1, κανδηλαί 7, δισκάρι 1.

– Δάνεια εἰς τὴν Κοινότητα τῆς αὐτῆς Νήσου γρ. 3860.

[ΓΑΚ-Υπ. Παιδ., Φεβρ. 1829, Μοναστηριακά]

[No 13] «Πρός τήν ἐπί τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κλπ. Γραμματεῖαν

Κατά τήν ὑπ' ἀριθ. 231 ἐπιταγήν τῆς Γραμματείας ταύτης, δι' ἧς ἡ αὐτοῦ ἐξοχότης ὁ Σεβαστός) Κυβερνήτης μοι ἐνεπιστεύθη τήν καλλιέργειαν τῶν πραγμάτων τῶν ἀποθανόντων πατέρων τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου καί τήν σύναξιν τῶν εἰσοδημάτων ἐπιστατήσας ἐπιμελῶς καί μέ ὄλον τόν πατριωτικόν ζήλον, ἐσύναξα ὄσα εἰς τόν ἐμπερικλειόμενον λογαριασμόν λεπτομερῶς φαίνονται.

Τά πλεονάζοντα ταῦτα χρήματα, μολονότι εἰσέτι μένουν εἰς χεῖρας μου, θέλει ὄμως δοθῶσι πρὸς τό Διοικητήριον, κατ' ἐπιταγήν τοῦ ἰδίου.

Παρακαλεῖται λοιπόν ἡ Γραμματεία αὕτη νά διατάξῃ ἐπομένως περί τοῦ πρακτέου διά τόν ἐλευσόμενον χρόνον καί ὑποσημειοῦμαι εὐσεβᾶστως

Ἐν Σίφνῳ τῇ 25 9βρίου 1830

Ὁ εὐπειθής ἱεροδιάκων

[ΓΑΚ-Ἑπ. Παιδ. Νοέμβρ. 1830]

Γαβριήλ Χωρικός»

[No 14] «Ἐξοδα τῶν πραγμάτων ὅπου κρατῶ εἰς χεῖρας μου, διορίζουσά με ἡ Γραμματεία

Νά δόση

- Διά καμάτους εἰς ἐλαιόδενδρα τοῦ Πλατύ Γιαλοῦ Γρ. 20
- Διά σκάπτας τέσσερα ἡμεροκάματα 8
- Διά τρία βουλίσματα 6

34

- Διά σπόρους εἰς τό μόνιασμα τῆς Σκάφης κριθάρι πινάκια 3 Ν.1 πρὸς γρ. 4,20 14,25
- Διά σκαπτικά 2
- Διά φαγητόν τοῦ ζευγά 1

κεφάλαιο 51,25

- Διά θεριστικά 6

Ἄλλα 57,25

Νά λάβη

- Ἄπό Σκάφη κριθάρια, πιν. 14 = 1 πρὸς γρόσ. 1:20 21,30
- Ἄπό χωράφι Ἁγίας Καλῆς, φασούλια νάποι 2:1/2 2,20
- Ἐκ τοῦ ἰδίου σουσάμι 25
- Ἄπό ἴδιον βαμβάκι ὀκάδες 4 6
- Κρασί ὀκάδες 36 11,27
- Σῦκα πινάκια τρία 6,30
- Ἄπό ἐλαιόδενδρα λάδι ὀκάδες 40 100

149,12

ἐκπίπτοντες τά ἀντικρυ 57,25

μένουν ὡς φαίνονται 91,27

ἱεροδιάκωνος Γαβριήλ Χωρικός».

[ΓΑΚ-Ἑπ. Παιδ., Νοέμβρ. 1830]

[No 14a] Ἄριθ. 231 Ἡ Γραμματεία (τῶν Ἐκκλησιαστικῶν)
Πρὸς τὸν πανοσιώτατον κ. Γαβριήλ Χωρικόν

Ἡ Α. Ἐξ(οχότης) εὐηρεστήθη νά ἀποδεχθῆ τὰ δοθέντα πέρυσιν εἰς τὴν Σχολὴν χρήματα 500 ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῶν ἀποθανόντων πατέρων τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, ἐπιθυμεῖ δέ νά μένωσι τοῦ λοιποῦ αἱ πρόσοδοι τῶν αὐτῶν κτημάτων εἰς κοινωφελῆ καταστήματα, καλλιεργούμενων ἐπιμελῶς, διορίζει τὴν πανοσιότητά σας ἐπιστάτην τῶν αὐτῶν κτημάτων, τὰ ὁποῖα θέλετε ἐνοικιάζει κατ' ἔτος εἰς τοὺς πατέρας τῆς Μονῆς προτιμώτερον καὶ θέλετε φροντίζει τὴν καλλιέργειαν αὐτῶν ὁ ἴδιος κρατοῦντες ἀκριβῆ λογαριασμὸν τῶν προσόδων καὶ ἐξόδων· τὰ δὲ χρήματα θέλετε ἔχει εἰς χεῖρας σας, ἕως δευτέρας διαταγῆς.

Διὰ τὸν ζῆλον τὸν ὁποῖον ἔχετε περὶ τὴν ἔκπαλαι καὶ παιδιόθεν φυσικὴν φιλοκαλίαν... εἰς τὴν κυβέρνησιν ὅτι θέλετε ἐκπληρῶσθαι ἐπακριβῶς τὴν ὁποῖαν σᾶς ἐπιφορτίζει ἐπιστάσιαν, ἀναφερόμεθα διὰ τῆς Γραμματείας περὶ τῶν πρακτικῶν σας.

Ἐν Ναυ(πλίω) τὴν 11 Δ/βρίου 1829

Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματεὺς)

Ν(ικόλαος) Χ(ρυσόγελος)

[ΓΑΚ-Ἑπ. Παιδ., Δ/βριος 1829 – Μοναστηριακά]

[No 15] «Ἡ Γραμματεία
Πρὸς τὸν Διοικητὴν Σίφνου κλπ.

Ὁ κύριος Γαβριήλ Χωρικός διηύθυνε εἰς τὴν Γραμματείαν τὸν λογαριασμὸν τῶν ὁποίων ἐσύναξε εἰσοδημάτων ἀπὸ τὴν ἐπιστάσιαν τῶν κτημάτων τῶν ἀποθανόντων πατέρων.

Ἄλλ' ἐπειδὴ οἱ λογαριασμοὶ οὗτοι πρέπει νά ἐπεξεργασθῶσι παρὰ τῆς Διοικήσεως ταύτης, θέλετε προσκαλέσει τὸν κύριον Γαβριήλ νά σᾶς παρουσιάσῃ τὸν λογαριασμὸν τοῦτον καὶ ἀφοῦ λάβετε τὴν ξεκαθάρισιν, νά ἐμπιστευθῆτε τὴν ἐπιστάσιαν εἰς τὸν ἴδιον ἢ ὁποῖον ἄλλον ἐκ τῶν πατέρων ἐγκρίνετε. Τὰ δὲ ἐκκαθαρισθησόμενα ἀπὸ τὰς παρελθούσας προσόδους θέλετε παραδώσῃ εἰς τὸν κύριον Ν. Σπεράντισαν εἰς λογαριασμὸν τῶν ὀφειλομένων αὐτῷ μισθῶν παρὰ τῆς Κοινότητος.

Ἐν Ναυπλίῳ τῆ 16 Δεκεμβρίου 1830

Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησ. καὶ τῆς Δημ. Παιδείας Γραμματεὺς»

[ΓΑΚ.-Ἑπ. Παιδείας, Δ/βριος 1830 – Μοναστηρ.]

[No 16] Τῆ 12 Δεκεμβρίου 1831

Κοινῆ γνώμη ἅπαντες οἱ πατέρες τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ ἐσυμφώνησαν μετὰ τοῦ Ἰωάννου Κρητικοῦ ὡς κάτωθεν καὶ δίδουν εἰς πάκτος τὸ Λιβάδι καὶ ἀμπέλι εἰς τὸν Πλατὺν Γιαλὸν διὰ γρόσια ἑκατὸν Νο 100 τὸ ὁποῖον θέλει καρποτρῶγει ἐφ' ὄρου ζωῆς του καὶ μετὰ τὸν θανάτον του νά εἶναι πάλιν τοῦ Μοναστηρίου ὡς καὶ πρότερον χωρὶς νά λαμβάνῃ μήτε αὐτός, μήτε οἱ διάδοχοί του τίποτες ἐκ τῶν γροσιῶν καὶ ἐκ τῶν ἐξόδων καὶ κόπων ὅπου ὑπόσχεται νά κάμῃ. Ὑπόσχεται καὶ ὁ Ἰωάννης, πρῶτον νά μετῶ τὰ ἑκατὸν γρόσια, δεῦτερον νά φυτεῖ ἐλαιόδενδρα εἰς τὸ Λιβάδι τρεῖς ἀράδες, νά χωρίζῃ τὸ ἀμπέλι ἀπὸ τὸ λιβάδι καὶ νά τρώγῃ τὴν ἡμισὺ ἰντράδα τοῦ ἀμπελοῦ τὸ μοναστήρι ἀνεὺ ἐξόδων ἐν διαστήματι πέντε χρόνων νά εἶναι τέλειον. Ὑπόσχεται ὅτι ἂν παραβῇ τι ἀπὸ τὰς ἄνω ὑποσχέσεις νά πέρνῃ ὀπίσω τὸ μοναστήρι τὸ Λιβάδι

χωρίς νά λαμβάνη μήτε τά γρόσια, μήτε τούς κόπους καί έξοδα του όπου ἤθελε κάμη. Διό ἔγιναν δύο ὁμοία ὑπογεγραμμένα μέ τās ὑπογραφάς τῶν πατέρων καί μέ τόν ἴδιον καί παρά τῶν δημογερόντων τοῦ χωρίου Σταυρίου εἰς ἐνδειξιν καί ἀσφάλειαν.

– Ὁ ἱεροδιάκων Γαβριήλ καί ἐπιστάτης τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ βεβαιώνω καί οἱ σύν ἐμοί ἀδελφοί

– Ζ.Α. Καμπάνης, Νικόλαος Μπατῆς, Ἀπόστολος Κολλονέλος διά Ἰωάννην Κρητικόν, μή εἰδότα γράφειν, βεβαιῶ ὡς ἄνωθεν.

(Τ.Σ.) Ὁ Δήμαρχος Σίφνου
Ν. Χρυσόγελος

Διά τό ἀκριβές τῆς ἀντιγραφῆς
Ἐν Σίφνῳ τῇ 13 Μαρτίου 1838
[Γ.Α.Κ.–Μοναστηριακά, Φακ. 539]

[No 17] Ἄριθ. 728
Ἐν Μήλῳ τῇ
5 Μαΐου 1834

Βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος
Ὁ ἑπαρχος Μήλου

Πρός τούς ἐν Σίφνῳ ἡγουμένους τῆς Μονῆς τῆς
Ἑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Βρύσης καί τοῦ Προφή-
του Ἡλιοῦ

Μ' ὄλον ὅτι σās ἐκοινοποιήσαμεν ὅταν μετέβημεν εἰς τήν Μονήν τήν ὑπ' ἀριθ. 4329 ἐγκύκλιον τῆς Β. Νομαρχίας καί ἐκλέχθησαν καί οἱ διορισθέντες σύμβουλοι τοῦ ἡγουμένου, διευθύνουμεν πρός τόν κατά τήν Ἐπισκοπὴν Μήλου σεβασμιώτατον Μητροπολίτην τās ἐνδιαλαμβανομένας ὁδηγίας διά νά εἶναι ἐν γνώσει καί διά νά σās διευθύνῃ αὐτάς πρός ὁδηγίαν σας. Ἦδη δέ σās διευθύνουμεν καί ἡμεῖς τās εἰρημένας ὡς πρός τήν τακτοποίησιν τῶν διατηρουμένων μοναστηρίων μέ πληρωμὴν διπλοδεκάτου κατά τήν εἰρημένην ἐγκύκλιον τῆς Β. Νομαρχίας διά νά ὁδηγήσθε εἰς τās πράξεις σας, συμμορφούμενοι μέ αὐτάς.

Α'. Ὁ ἡγούμενος ἐκάστου τῶν μοναστηρίων τούτων ἐκλεγόμενος παρά τῶν ἐν αὐτῷ πατέρων κατά πλειοψηφίαν, θέλει ἐπικυροῦσθε παρά τοῦ κατά τόπον ἐπισκόπου, εἰδοποιουμένου συγχρόνως καί τοῦ ἐπάρχου.

Β'. Ἐκαστον τῶν μοναστηρίων τούτων θέλει κρατεῖ Κώδικα τακτικόν, ἠριθμημένον καί ἐσφραγισμένον παρά τοῦ Ἐπαρχείου, εἰς τόν ὁποῖον θέλει εἶναι καταγεγραμμένα α) ἡ κινητὴ καί ἀκίνητος περιουσία τοῦ μοναστηρίου ἀνεξαιρέτως, μέ τήν δυνατὴν ἀκρίβειαν, συμπεριλαμβανομένων καί τῶν περὶ ἰδιοκτησίας ἐγγράφων ὑπὸ ἰδιαιτέρον ἀριθμόν β) ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν αὐτῷ μοναζόντων (ἐννοεῖται τῶν ἐχόντων κουράν) προσημειοῦται γ) ὁ γενικός ἰσολογισμὸς τῆς ληψοδοσίας ἐκάστου ἔτους, περὶ τῆς ὁποίας θέλει κρατεῖσθαι καθημερινῶν προσόδων καί ἐξόδων κατάστιχον, τό ὁποῖον ἐξακριβούμενον κατ' ἔτος διά τῶν ἐπισυνημμένων ἀποδείξεων, εἴτε παρά τοῦ οἰκονόμου τῆς Ἐπισκοπῆς, εἴτε παρά τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, θέλει διευθύνεσθαι εἰς τό Ἐπαρχεῖον καί ἐπικυρούμενον μετά τῆς ἀπαιτουμένης προσυπεργασίας, αὐτό μὲν θέλει μένει εἰς τό γενικόν τῆς Ἐπισκοπῆς ἀρχειοφυλάκιον, ἡ δέ περίληψις του θέλει σημειοῦσθαι, ὡς προεῖρηται, εἰς τόν κώδικα τοῦ μοναστηρίου.

Γ'. Δύο, οἱ φρονιμώτεροι, τῶν πατέρων, ἐκλεγόμενοι κατ' ἔτος παρά τῶν συναδελφῶν των, θέλουν ἀποτελεῖ μετά τοῦ ἡγουμένου τό συμβούλιον τοῦ μοναστηρίου, προσυπογραφόμενοι εἰς ὅλας τās περὶ οὐσιωδῶν ἀντικειμένων ἐγγράφους πράξεις, τῶν ὁποίων καθῶς καί ὄλων τῶν ἐγγράφων τοῦ μοναστηρίου των, θέλουν φυλάττει ἀντίγραφα καί ἀριθμόν καμμία πράξις οὐσιώδης δέν ἔχει κῦρος γινομένη χωρὶς τήν εἰδήσιν καί συγκατάθεσιν των.

Δ'. Ὅσακις τό συμβούλιον τούτο κρίνει ἀναγκαῖον διά καλλιέργειαν τῶν κτημάτων τοῦ μοναστηρίου ἢ ἄλλας ἀποδεδειγμένας καί ἀναποφεύκτους ἀνάγκας νά κάμη

δάνειον, θέλει αναφέρεσθαι διά τοῦ ἐπισκόπου πρὸς τὸ Ἐπαρχεῖον ἐπισήμως καὶ ζητεῖ τὴν ἀδειαν προσθέτον δλας τοῦ δανείου τὰς αἰτίας καὶ πρὸ πάντων τὸν τρόπον καὶ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀποσβέσεως αὐτοῦ θετικῶς καὶ μὲ ἀποδείξεις, τὸ δὲ Ἐπαρχεῖον, ἂν κρίνῃ τὴν αἴτησιν εὐλογον, θέλει αναφέρεσθαι πρὸς τὴν Νομαρχίαν, ἐξαιτούμενον τὴν περί ἐπικυρώσεως τοῦ δανείου ἀδειαν, ἄλλως ἢ συμφωνία θέλει λογίζεσθαι εἰς βάρος ἀτομικόν τῶν δανεισομένων, κατὰ τὰ εἰς τὸ γ' ἄρθρον τῆς ὑπ' ἀριθ. 4254 ἐγκυκλίου μας διαλαμβανόμενα καὶ τὸ μοναστήριον μένει ἀκαταζήτητον.

Ε'. Ἐκποίησης, ὑποθήκη ἢ πολυετῆς ἐνοικίασις κτήματος μοναστηριακοῦ δέν ἐπιτρέπεται κατ' οὐδένα τρόπον καὶ οἱ μοναχοὶ εἶναι ἐπισκοπικῶς ὑπεύθυνοι δι' οἵανδήποτε παράβασιν τῆς ἀποφάσεως ταύτης· ἂν πρὸς ἐκχέρσωσιν, ἐμφύτευσιν καὶ ἄλλας βελτιώσεις οὐσιώδεις κτήματος μοναστηριακοῦ, τὸ συμβούλιον τοῦ μοναστηρίου, θέλει καθυποβάλλῃ τὴν πρότασιν εἰς τὸ Ἐπαρχεῖον καὶ θέλουν ἐνεργεῖσθαι ὅσα καὶ περί δανείων.

ΣΤ'. Ἀγορά κτήματος ἀκινήτου, ἐπισκευὴ οὐσιώδης τοῦ μοναστηρίου ἢ ἐπιχειρήσις ὅποιασδήποτε δαπανηρᾶς ὅπως οὖν οἰκοδομῆς, δέν θέλει γίνεσθαι χωρὶς ρητῆς ἐγγράφου ἀδείας τοῦ Ἐπαρχείου, προηγουμένης ἐξετάσεως καὶ προαπαιτουμένης τῆς ἐγκρίσεως τῆς Νομαρχίας· ἄλλως τὰ ἐξοδα δέν θέλουν γίνεσθαι δεκτὰ εἰς τὸν ἰσολογισμόν καὶ λογίζονται εἰς βάρος ἀτομικόν τῶν δαπανησάντων.

Ζ'. Χωρὶς ἐγγράφου ἀδείας τοῦ ἡγουμένου, ἐπικυρουμένης παρά τοῦ ἐπισκόπου, μοναχὸς δέν μεταβαίνει ἀπὸ τόπου εἰς τόπον.

Ὁ Ἐπαρχος
Νικόλαος Γερακάρης

[Κώδικας Β' Βρυσιανῆς, φ. 18]

[No 18] Ἔσοδα τοῦ μοναστηρίου τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ τὸν 1834

» Ὅσα ἔλαβα ἀπὸ τὸν Προηγούμενον ἀπὸ σῦκα	δρχ. 2:60
» Ὅσα ἀπὸ τὸν περιβολάρη Γεώργη Σαρῆ	δρχ. 4:40
» Δίσκος τοῦ μοναστηρίου	δρχ. 6:30

	13:30
» Κρασί ὀκάδες διακόσια	36:00
» Φασούλια πινάκια ἐπτὰ	14:00
» 13 βαμβάκι	13:00
» Ἀπὸ τὸ περιβόλι	6:00

	82:30
» 3 ὀκ. μέλι	3:50

	85:80

Σύναξη καρπῶν

- » κριθάρι ἀπὸ τὴ Σκάφη πιν. 6:30^v, σιτὰρι ἀπὸ τῆς Βουγνοῦς πιν. 6:3^v, ρεβύθια ὀκ. 2^v
- » φασούλια 1, σουσάμι ὀκ. 2, ἐλαῖες ὀκ. 28

Τὰ ἄνωθεν μὲ ν ἐξοδεύθησαν εἰς τὸ μοναστήριον (Προφήτου) Ἡλιοῦ 4:1835
 Ὁ ἡγούμενος Οἱ σύμβουλοι
 Ἀρσένιος ἱερομόναχος Γαβριήλ Ραφελλέτος
 Καλλίνικος ἱερομόναχος

Ἔξοδα τοῦ μοναστηρίου τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ 1834

» 13 ὄκ. λάδι	Δρχ. 12:50
» μισή ὀκά καϊβέ	1:00
» ἔν κιλὸ κουκιά καὶ πέντε ὀκάδες ἄλας	5:25
» 5 δράμια γλυκάνισο	25
» πιπέρι	15
» 2 ὄκ. ρακί	3:00
» ἀμύγδαλα	25
» μπάμνιες 250	80
» τομάτες 150	30
» 150 δραμ. ζάχαρι	1:25
» τοῦ μαγειρείου	50
	<hr/>
	30:33
» 20 π. ἀσβέστη	2:00
» 3 ἡμερομίσθια εἰς τὸν Νικόλαον Κατζηλιέρη διὰ τὸ περιβόλι καὶ Πλατ' Αἰγιαλόν	2:32
» 6 ἡμερομίσθια εἰς τὸν Γεώργη Σαρρῆ διὰ βουλίσματα τοῦ περιβολίου	5:28
» 1 ἡμερομίσθιον εἰς τὸν Ἰω. Σκατζίκη	90
» 2 ὄκ. ἄλας	32
» 100 δρ. καφέ	80
» 16 καρφιά εἰς τὴν πόρτα περιβολίου	16
	<hr/>
	42:11
» μία κλειδαριά εἰς τὸ μαγαζὶ Πλατγιαλοῦ	60
» ἥμισυ κιλὸ σιτάρι	2:18
» χαρτί	20
» 200 δρ. λιβάνι	1:00
» 3 ἡμερομίσθια εἰς τὰ ρεβύθια	3:00
» 2 ἡμερομίσθια εἰς τὸ Κομάτι	2:00
» νόμιστρα τῶν μελισσῶν	:60
» νόμιστρα τῶν ζώων	:72
» εἰς τὸ διπλοδέκατο	9:50
» εἰς τὸ δέκατον κριθάρι τῆς Σκάφης	1:50
» τὰ δέκατα τῶν ἐλαιῶν	1:45
	<hr/>
	64:86
» τὸ διπλοδέκατον τοῦ μοναστηρίου διὰ τὸ 1834	16:60
» τὸ διπλοδέκατον τῶν ἐλαιῶν	1:25
	<hr/>
	92:71
» Τὰ ἀντικρυ ἐξοδα	δρχ. 92:71
» Ἀφαιροῦνται τὰ ἔσοδα	85:80
	<hr/>
Ἐν τῷ διατηρουμένῳ μοναστηρίῳ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ Ἰουλίου 4: 1835	6:91

Ὁ Ἡγούμενος
Ἀρσένιος ἱερομόναχος

Οἱ Σύμβουλοι
Γαβριήλ Ραφελλέτος
Καλλίνικος ἱερομόναχος
Ἐθεωρήθη

Ἐπικυροῦται
Ἐν Μήλῳ τὴν Α' Αὐγούστου 1835
Ὁ Ἐπαρχος
Ὁ Γραμματεὺς: Ε. Κορτέσης

Ἐν Σίφῳ τὴν 4 Ἰουλίου 1835
(Τ.Σ.) + ὁ Μήλου Καλλίνικος

[ΓΑΚ.-Μοναστηριακά, Φάκ. 539]

[No 19] Καταγραφή τῶν ἐσόδων εἰς καρπούς τοῦ ἐν Σίφῳ διατηρουμένου Μοναστηρίου τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ ἀπὸ 4 Ἰουλίου μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1835

» Σιτάρι	πινάκια 11:2
» Κουκκία	4
» Κριθάρι	20
» Κρασί ἀκαθάριστον	ὀκάδες 305
» Φασόλια	νάπους 3
» Λάδι καθαρὸν ἀπὸ τὰ εἰς Πλατὺν Γιαλὸν ἐλαιόφυτα ὀκάδες	98
» Ὅσον ἀπὸ εἰσόδημα ἐλαιοτριβείου	9
» Μέλι	2
» Κηρίον	δραμ. 150

Ἐσοδον τοῦ Μοναστηρίου ἀπὸ ἐκποίηση τῶν ἄνωθεν καρπῶν

» Ἀπὸ πώλησιν 8 πιν. σιταρίου ἐκ τοῦ ἄνωθεν	16
» Ἀπὸ πώλησιν 15 ὀκάδων λαδίου	22:50

τό δλον 38:50

Ἐν τῷ ἐν Σίφῳ διατηρουμένῳ Μοναστηρίῳ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ τὴν
31 Δεκεμβρίου 1835

Οἱ Σύμβουλοι
Γαβριήλ Ραφελλέτος
Καλλίνικος ἱερομόναχος

Ὁ Ἡγούμενος
Ἀρσένιος ἱερομόναχος
Ποδενές

Καταγραφή τῶν ἐξόδων τοῦ αὐτοῦ Μοναστηρίου ἀπὸ 4 Ἰουλίου μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1835

» Ὅσας ἔμεινε νὰ χρεωσθῆ τὸ Μοναστήριον εἰς τοῦ παρελθόντος ἔτους τοὺς λογαριασμούς	Δρχ. 6:91
» Ὅσας εἰς τὴν σφραγίδα τοῦ Μοναστηρίου	13
» Εἰς ἀγορὰν ἐνός πιθαρίου	2:20
» Εἰς βροῦλλα διὰ σφυρίδας τοῦ ἐλαιοτριβείου	2:50
» Ἐτι εἰς βροῦλλα διὰ σφυρίδας τοῦ αὐτοῦ ἐλαιοτριβ.	1:50
» Εἰς φόρον μελισσίων	1
» Εἰς κανδύλας τῆς ἐκκλησίας καὶ μολυβίθρας	2:20
» Εἰς ἓν μαστέλλο, δύο στάμνας, δύο λαγίνους ἐν τσουκάλι	1
» Εἰς τέσσαρα κοφίνια τῶν μελισσῶν	2
» Εἰς ἐπισκευὴν τοῦ ἐλαιοτριβείου	2:60
» Εἰς μίαν ὀκάν κηρίον	6
» Εἰς 2 ὀκάδας λιβάνι	4

τό δλον 50:91

Ἐκπίπτονας ὄσας ὡς ἀντίκρυ ἐλήφθησαν ἀπὸ ἐκποίησησιν τῶν καρπῶν 38:50

Χρεοῦται τὸ μοναστήρι 12:41

Ἐν τῷ ἐν Σίφνῳ διατηρουμένῳ Μοναστηρίῳ τοῦ Προφήτου Ἁλίου τὴν 31 Δεκεμβρίου 1835

Οἱ Σύμβουλοι

Γαβριήλ Ραφελέτος

Καλλίνικος ἱερομόναχος

Ὁ Ἡγούμενος

Ἀρσένιος ἱερομόναχος Ποδενές

Ἐθεωρήθη

Ἐπεξεργασθεῖς ὁ παρῶν λογαριασμός ἐπικυροῦται Ἐν Σίφνῳ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1835

Ἐν Μήλῳ τῇ 27 Φεβρουαρίου 1836

(Τ.Σ.)+ ὁ Μήλου Καλλίνικος

Ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Ἐπαρχοῦ

(Τ.Σ.) Ὁ Γραμματεὺς

Ε. Κορτέσης

- Ἐλαβον ὁ ὑποφαινόμενος παρὰ τοῦ ἡγουμένου τοῦ Προφήτου Ἁλίου διὰ ἓν πιθάρι, ἓν μαστέλο, δύο στάμνες, δύο λαγίγια, ἓν τζουκάλι δρχ. 3:20 τρεῖς καὶ εἴκοσι.

Ἐποφαινομαι

Ἐν Σίφνῳ τῇ 30 Αὐγούστου 1835

Μανολιός Δασκαλάκης

- Ἐλαβον ὁ ὑποφαινόμενος διὰ βροῦλα τὰ ὁποῖα ἔδωσα εἰς τὸν ἡγούμενον τῆς μονῆς τοῦ Προφήτου Ἁλίου δρχ. 4, ἤτοι δραχμάς τέσσαρες

Ἐποφαινομαι εἰς ἔνδειξιν

Ἐν Σίφνῳ τῇ 20 Σεπτεμβρίου 1835

Γεώργιος Χαράς

[ΓΑΚ.-Μοναστηριακά, Φάκ. 539]

[No 20] Ἐλήφθη τὴν 10 Νοεμβρίου 1836

Πρὸς τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Μήλου

Συμμορφούμενοι μὲ τὴν ἐννοίαν τῆς ὑπ' ἀριθ. 4990/634 ἐγκυκλίου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου σπεύδομεν νὰ καθυποβάλωμεν διὰ τῆς ὑμετέρας Σεβασμιότητος:

ὅτι τὸ παρ' ἡμῶν διοικούμενον Μοναστήριον τοῦ Προφήτου Ἁλίου δέν ἔχει κανέν ἄλλο χρέος, παρὰ τὸ πρὸς τὸν συνάδελφον κύριον Γαβριήλ Ραφελέτον, συμποσούμενον εἰς γρό(σια) τουρκικὰ 350, ἤτοι δρχ. 102 18/100 ἡγουμενεύσαντα εἰς τὴν μονὴν ἀπὸ τοῦ 1825: 7βρίου 13, χρόνους ὀλοκλήρους τρεῖς, μέχρι τοῦ 1828: 7βρίου 13.

ὁ ρηθεῖς ἡγούμενος ὑπέπεσεν εἰς τὸ χρέος τοῦτο διὰ τὰς ὁποίας ἠναγκάσθη νὰ κάμη ἐπισκευὰς εἰς τὰ κτήματα τοῦ Μοναστηρίου, κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, εἰς τὰς ὁποίας δέν ἐπῆρκεσαν τὰ μικρὰ τοῦ κοινοῦ εἰσοδήματα.

οἱ τότε ἐπίτροποι τοῦ Μοναστηρίου, κατὰ διαταγὴν τῆς Κυβερνήσεως, θεωρήσαντες τοὺς λογαριασμούς, ἔδωσαν εἰς τὴν πανοσιότητά του τὴν ἀνήκουσαν ἀπόδειξιν. Ἄλλο χρέος δέν ἔχει τὸ Μοναστήριον παρὰ τοῦτο. Καὶ ὑποσημειούμεθα μὲ τὸ ἀνήκον σέβας.

Ἐν Σίφνω τῇ 11 Νοεμβρίου 1836
Εὐπειθεῖς

Ὁ Ἡγούμενος τῆς ἐν Σίφνω
διατηρουμένης Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ
Γαβριήλ Ραφελέτος (Τ.Σ.)
(Ἐπισυνάπτεται σχετικός πίνακας τοῦ χρέους ὑπογραφόμενος ἀπό τοὺς ἀνωτέρω,
ἀλλά που ἔχει συνταχθεῖ στίς 10 Νοεμβρίου 1836)

Οἱ Σύμβουλοι
Καλλίνικος Διακῆς
Γαβριήλ Κώμης

[Γ.Α.Κ.-Μοναστηριακά, Φακ. 585]

[No 21]

Ἄριθ. 31

Πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν
Β(ασιλικήν) Γραμματεῖαν τῆς Ἐπικρατείας κτλ., κτλ.,

24 Νοεμβρ. 1836
ἐν Σύρῳ

3 10βρίου 36
Ἄρ. Πρωτ. 9641

Ὁ ἀπεσταλμένος ἐπὶ τῶν διατηρουμένων Μο-
ναστηρίων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους καὶ Εὐβοίας

Εἰς τὰς 28 Ὀκτωβρίου ἐπήγαμεν μέ τόν ἐπίσκοπον Μήλου εἰς τό ἐν Σίφνω Μονα-
στήριον τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ καί ἐκατεγράψαμεν τόν πρῶτον κώδικα περί κτηματο-
λογίας κλπ., ὁμοίως καί τόν δεύτερον καί τρίτον κώδικα περί τῶν ζώων καί προϊό-
ντων τῆς μονῆς. Ὅμως αὐτά τὰ κτήματα τὰ ἔχῳσι κατά τὴν συνήθειαν ἐνοικιασμένα
ἐφ' ὄρου ζωῆς οἱ πατέρες καί τό κοινόν ἔχει πολλά μικρά εἰσοδήματα καί μέ τόν και-
ρόν ἡμπορεῖ νά ἔμβη ἡ μονή εἰς χρέος, πλὴν τώρα χρεωστεῖ μόνον 12 δραχμάς ἀπό τό
περασμένον ἔτος καί χρόνων. Ταῦτα προβάλλω εἰς τὴν Β(ασιλικήν) Γραμματεῖαν ὡς
χρέος μου, ἡ δέ Β. Γραμματεία αὐτὴ ἄς πράξῃ ὅτι ἐγκρίνει περί αὐτῆς τῆς ἱερᾶς Μο-
νῆς.

Μένω μέ βαθύ σέβας

Εὐπειθέστατος
Γεώργιος Κοντοπούλης

(Συνημμένο τό ἐπόμενο)

[No 22]

Ἄριθ. Πρωτ. 28064

Πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτλ.
Β(ασιλικήν) Γραμματεῖαν τῆς Ἐπικρατείας

Ἐκ τῆς ὑπ' ἀριθ. 7814 ἐγκυκλίου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Βασιλείου, κοινοποιη-
θείσης ἡμῖν διά τῆς ὑπ' ἀριθ. 386 τῆς 2 τοῦ παρελθόντος Ἰουνίου τοῦ κατά τὴν Ἐπι-
σκοπὴν Μήλου Μητροπολίτου καί τῶν ὑπ' ἀριθ. 621 καί 619 διαταγῶν τῆς Β(ασιλι-
κῆς) Ὑ(ποδιοικήσεως) Μήλου ἐκδοθεισῶν κατά συνέπειαν τῆς ὑπ' ἀριθ. 26764 τῆς
Σ(εβαστῆς) ταύτης Γραμματείας, πληροφορούμεθα τὰ διαταχθέντα διά τῆς ὑπ' ἀριθ.
1522 τῆς 2/14 τοῦ παρελθόντος Μαΐου Βασιλικῆς ἀποφάσεως περί τῆς ἀποδόσεως
τοῦ Β(ασιλικοῦ) ἐκκλησιαστικοῦ δεκάτου τῶν διατηρουμένων Μοναστηρίων.

Αἶροντες χεῖρας ἰκέτιδας πρὸς Θεόν ὑπὲρ τοῦ Σ(εβαστοῦ) ἡμῶν Βασιλέως, ἀνθ'
ᾧ ἠδύοκῆσε νά εὐκολύνῃ τὰ ἱερά καταστήματα εἰς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ φόρου τούτου
ἐσπεύσαμεν νά συμμορφωθῶμεν μέ τὰ διαταχθέντα.

Ἐπειδὴ δέ μήτε ἡ πενιχρά κατάστασις τοῦ ἱεροῦ τούτου Μοναστηρίου, μήτε ἡ
ἀπόστασις συγχωροῦν εἰς ἡμᾶς νά ἀποστελῶμεν ἐπίτηδες ἀντιπρόσωπόν μας, ἐκρί-
ναμεν εὐκολώτερον καί συμφερότερον νά διορίσωμεν ὡς καί διορίζομεν ἀντιπρόσω-
πόν μας τόν ἐν Ἀθήναις συμπατριώτην μας κύριον Γεώργιον Χρυσόγελον, τόν
ὁποῖον παρακαλοῦμεν τὴν Σ. Γραμματεῖαν νά ἀναγνωρίσῃ ὡς τοιοῦτον, δυνάμει τοῦ
παρόντος, ἔχοντα τὴν δύναμιν νά ὑπογράψῃ ἐκ μέρους μας τὰς χρεωστικὰς ὁμολο-

γίας, διά τήν ἐπί τρεῖς ἴσαις δόσεις πληρωμήν τοῦ Β. Ἐκκλ. δεκάτον, κατά τόν γεννη-
σόμενον παρά τῆς Σ. Γραμματείας προσδιορισμόν, κατά τόν μέσον ὄρον τῶν ἐνοικιά-
σεων τῶν προλαβόντων τριῶν ἐτῶν τοῦ 1836, 37 καί 38 τῶν ὁποίων τό ποσόν φαίνε-
ται ἀπό τήν ἐπισυναπτομένην σημείωσιν ἐξηγμένην ἐκ τῶν καταστίχων τῆς Μονῆς
ταύτης.

Τολμῶμεν ἐπί τούτοις νά ἐξαιτήσωμεν διά τῆς Γραμματείας) ταύτης παρά τῆς
Α.Μ. ἵνα εὐδοκήσῃ νά ἀπαλλάξῃ, εἴ δυνατόν, ἀπό τήν εἰσφοράν ταύτην, δυστυχεῖς
μοναχοῦς, γηραλέους καί ἀπόρους, ὡς συμπεραίνεται ἀπό τά μικρά εἰσοδήματα τῆς
μονῆς ταύτης, δαπανήσαντας εἰς συντήρησιν τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς καί βελτίωσιν
τῶν κτημάτων της ὅτι εἶχον ἀποκτήσει εἰς ξένους τόπους νέοι ὄντες.

Εὐπειθέστατοι

Ὁ ἡγούμενος τῆς ἐν Σίφνω διατηρουμένης Μονῆς τῶν Φυρογειῶν τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ Γαβριήλ Ραφελέτος (Τ.Σ.)	Οἱ Σύμβουλοι Καλλίνικος Διακῆς Γαβριήλ Κόμης
---	--

Καί σέ ἰδιαίτερο φύλλο:

– Σημείωσις ἐκ τῶν καταστίχων τῆς ἐν Σίφνω διατηρουμένης Μονῆς τοῦ Προφήτου
Ἡλιοῦ, ὅσα ἐπλήρωσε διά τό Β(ασιλικόν) Δέκατον

1836 Ἐπλήρωσε διά τό Β. Δέκατον	Δρχ. 40
1837 Ὁμοίως διά τό Β' Δέκατον	Δρχ. 47
1838 Ὁμοίως ὡς ἡ χρεωστική μας ὁμολογία	Δρχ. 47

Ἐν Σίφνω τήν 1 Ἰουλίου 1839

Ὁ ἡγούμενος τῆς ἐν Σίφνω διατηρουμένης Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ Γαβριήλ Ραφελέτος (Τ.Σ.)	Οἱ Σύμβουλοι Καλλίνικος διακῆς Γαβριήλ Κόμης
---	--

– Κατά τά βιβλία τῆς Γραμματείας

Β. Δέκατον 1836 ἐκ μέν τῶν γεννημάτων Δρχ. 50	
ἐκ δέ τῶν ἐλαιῶν (Α. Βαφίας) Δρχ. 30	Δρχ. 80
1837 ἐκ τῶν γεννημάτων	Δρχ. 47
1838 ὡσαύτως	Δρχ. 47
	Δρχ. 174

[Γ.Α.Κ., Μοναστηριακά, Φάκ. 585]

[No 23] «Πίναξ τῶν κτημάτων τῆς ἐν Σίφνω διατηρουμένης Μονῆς τοῦ Προφή-
του Ἡλιοῦ ὅσα καλλιεργοῦνται διά κολλήγων

* Ἄγρός, στή θέση Καταβατή, 3 στρεμμάτων, Κολλῆγος Ἰωάννης Λοῖζος, μέ προ-
φορική συμφωνία, ἀποδίδει τό ἥμισυ τοῦ καρποῦ.

* Ἄγρός, στή θέση Καυκάρα, 1 στρεμ. Κολλῆγος Ἄντ. Ι. Πριμήκρης, μέ προφορι-
κή συμφωνία, ἀποδίδει τό ἥμισυ τοῦ καρποῦ.

* Ἀμπελών, στή θέση Κουρτσούδι, 1 στρεμ. Κολλῆγος Ἄνθιμος Ὁρφανός, μέ προ-
φορική συμφωνία, ἀποδίδει τό ἥμισυ τοῦ καρποῦ.

* Περιβόλιον, στοῦ Κουρτσούδι, 1/2 στρεμ. Κολλῆγος Ἄντώνιος Τροῦλλος, προ-
φορ. συμφωνία, ἀποδίδει τό ἥμισυ τοῦ καρποῦ.

* Ἄγρός, στή Βουγνοῦ, 2 στρεμ. Κολλῆγος Ἄντ. Ι. Πριμικήριος, προφ. συμφωνία,
ἀποδίδει τό ἥμισυ τοῦ καρποῦ.

- * Ἄγρός μέ ἐλαῖες, στοῦ Μούγκρου, 1/2 στρεμ. Καλλήγος Νικ. Κρητικός, προφορ. συμφωνία, ἀποδίδει τό ἥμισυ τοῦ καρποῦ.
- * Ἄγρός μέ ἐλαῖες, στό Βαθύ, 1/2 στρεμ. Κολλήγος Γεώργ. Ἄ. Φασόλης, προφορ. συμφωνία, ἀποδίδει τό ἥμισυ τοῦ καρποῦ.
- * Ἐλαιών, στόν Πλατύ Γιαλό, 2 στρεμ. Κολλήγος Ἄντ. Πριμικύριος, προφορ. συμφωνία. Λαμβάνει ὄσας ἐλαίας πίπτουν πρό τῆς συνάξεως.
- * Ἐλαιών, στόν Πλατύ Γιαλό, 1 στρεμ. Κολλήγος Ἄντ. Πριμικύριος, προφ. συμφωνία. Μέ τὰς αὐτάς συνθήκας.
- * Ἄγρός καί ἀμπελών, στόν Πλατύ Γιαλό, 1 στρεμ. Κολλήγος Ν. Βασάλος. Ἄποδίδει τό ἥμισυ.
- * Ἄγρός καί ἀμπελών, στόν Πλατύ Γιαλόν, 1 στρεμ. Κολλήγος Ἰωάν. Κρητικός. Συμφωνητικόν ἔγγραφον. Διά βίου ὡς τό ἔγγραφον τῆς 12 Δεκεμβρίου 1831.
- * Ἀμπελών, στόν Πλατύ Γιαλόν, 1 στρεμ. Κολλήγος Ἰωαν. Κρητικός, προφορ. συμφωνία· ἀποδίδει τό ἥμισυ τοῦ καρποῦ.
- * Ποτιστικόν, στό Τόσο Νερό, 1 στρεμ. Κολλήγος Ἄντων., Τέφης. Προφορ. συμφωνία, λαμβάνει τό ὄλον διά τετραδίαν πληρωμένην μετά παρέλευσιν τοῦ 1838.
- * Ποτιστικόν, στούς Μύλους, 3 στρεμ. Κολλήγος Βενάρδος Κοσμή, προφορ. συμφωνία, ἀποδίδει τό ἥμισυ.
- * Ἄγρός, στόν Ἀμπορδέκτη, 1/4 στρεμ. Κολλήγος Ἄντ.Ι. Πριμικύρης, προφορ. συμφωνία, τό ἥμισυ.
- * Ἄγρός, στοῦ Καδέ, 1/2 στρεμ. Κολλήγος Ἀπόστ. Φασόλης, προφορ. συμφωνία τό ἥμισυ.

Ἐν Σίφνω τῇ 10 Μαρτίου 1838

Ὁ Καθηγούμενος
Γαβριήλ Ραφελέτος

Οἱ σύμβουλοι
Καλλίνικος διακῆς
Γαβριήλ Κόμης

Ὁ Δήμαρχος Σίφνου
(Τ.Σ.) Ν. Χρυσόγελος»

[Γ.Α.Κ.-Μοναστηριακά, Φάκ. 539]

[No 24] Πρὸς τόν Δήμαρχον Σίφνου

Ἐπειδή εἰς σύστασιν Δημοσίου Νεκροταφείου διά τὰ χωρία Ἀπολλωνίας κλπ. ἐκρίθη πρόσφορος τόπος ὁ ἀγρός τοῦ διατηρουμένου Ἱεροῦ Μοναστηρίου τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, κείμενος κατά τό χωρίον Ἐξαμπέλων πλησίον τοῦ Μύλου τοῦ Μπρόντζα, ἡ δέ ἐπί τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Β(ασιλικῆ) Γραμματεία τῆς Ἐπικρατείας ηὐδόκησε νά ζητηθῆ προηγουμένως τήν συγκατάθεσιν (sic) τοῦ ἱεροῦ τούτου καταστάματος πρὶν ἀνενέγκη τό πρᾶγμα εἰς τήν Α(ὐτοῦ) Μ(εγαλειότητα) τόν Σ(εβαστόν) ἡμῶν Βασιλέα κατά τὰς ὁποίας μᾶς ἐκοινοποίησε ἀνωτέρας διαταγᾶς.

Ἐπιθυμοῦντες Κύριε Δήμαρχε, ὡς μέλη τοῦ Δήμου τούτου, νά συντελέσῃ τό Μοναστήριον μας εἰς τόσον κοινωφελές κατάστημα, συγκατατιθέμεθα τό ἐφ' ἡμῶν νά παραχωρηθῆ ἡμισυ περίπου στρέμμα ἐκ τοῦ μνησθέντος μοναστηριακοῦ ἀγροῦ εἰς σύστασιν Δημοσίου Νεκροταφείου, κατά τό μέρος κατά τό ὁποῖο γειτνιάζει μέ τόν ἀγρόν τοῦ Ἀντωνίου Σπυρῆ πρὸς τό Ἀνατολικόν καί μέ τόν τοῦ Ἀντωνίου Μελισσοῦ πρὸς τό Βόρειον, περιοριζόμενον πρὸς τό Νότιον ὑπό τόν ἀνωθεν ἀγρόν τοῦ Μοναστηρίου.

Ἄλλά μή δυνάμενοι νά ἀπαλλοτριώσωμεν τό ὑφ' ἡμῖν κτῆμα τοῦτο χωρίς νά ἀπολαύσῃ εἰς ἀμοιβήν τό Μοναστήριον μας κανέν δικαίωμα εἰς μνημόσυνον τῶν κατά καιρόν ἀφιερωσάντων τό κτῆμα τοῦτο, νομιζομεν δίκαιον καί ἀπαιτούμεθα:

Ἴον. Ὡστε εἰς καθ' ἕν λείψανον νά λαμβάνῃ τό Μοναστήριόν μας δικαιωματικῶν τό σύνθηρες ψαλτικόν, ὅσον δίδεται εἰς ἕκαστον ἱερέα.

2ον. Ὁ πρὸς τὸ Νεκροταφεῖον δρόμος νά γίνῃ ἀπὸ τὴν ἄκρην τοῦ ἀνωθεν χωραφίου τοῦ ἰδίου Μοναστηρίου ὀνομαζομένην Καυκάρα διὰ νά μὴ καταπατῆται τὸ ἐπιλοιπον χωράφιον.

Ἐπὶ τούτοις παραχωροῦμεν τὸν ἀναγκαῖον τόπον εἰς Δημόσιον Νεκροταφεῖον ὀριζόμενον ὡς ἀνωθεν, παρακαλοῦντες τὴν Δημαρχίαν ταύτην νά ἐνεργήσῃ τὰ περαιτέρω πρὸς ἀσφάλειαν... τοῦ ὁποίου ζητοῦμεν δικαίωμα ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ τούτου Καταστήματος καὶ ὑποσημειούμεθα.

Ἐν Σίφνῳ τὴν 23 Ἰανουαρίου 1839

Ὁ Καθηγούμενος
Γαβριήλ Ραφελέτος

Οἱ Σύμβουλοι
Καλλίνικος Διακῆς
(Τ.Σ.) Γαβριήλ Κόμης

Στὴ συνέχεια τὸ Ὑπουργεῖο Ἐκκλησιαστικῶν ὑπέβαλε πρὸς τὸν βασιλέα Ὅθωνα τὸ ἐπόμενον ἔγγραφο:

Ἄριθ. 26652
2758

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΥΤΟΥ ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΗΤΑ
ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ

Ἡ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίου Ἐκπαιδεύσεως Γραμματεία
τῆς Ἐπικρατείας

Ἐν Ἀθήναις τὴν 27 Νοεμβρίου 1839

Περὶ παραχωρήσεως Μοναστηριακῶν γηπέδων εἰς τὸν Δῆμον Σίφνου πρὸς σύστασιν
Νεκροταφείων

ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΑΤΕ

Ἐξ ἀναφορᾶς τῆς καταργηθείσης Διοικήσεως Μήλου εἶχε γίνῃ εἰς τὴν Γραμματείαν πρό καιροῦ γνωστὴ ἡ ἀνάγκη δύο νεκροταφείων ἐν τῇ Νήσῳ Σίφνῳ, τὸ μὲν διὰ τὸ μεγαλύτερον χωρίον Ἀρτεμώνος, τὸ δὲ διὰ τὰ λοιπὰ χωρία.

Ἐπειδὴ ἡ σύστασις τῶν δύο τούτων νεκροταφείων ἀπὸ μέρους τοῦ Δήμου Σίφνου ἐθεωρεῖτο καὶ ἦτον ἀδύνατον μὴ ὑπαρχόντων δημοτικῶν γηπέδων καὶ διὰ τὴν ἔλλειψιν χρηματικῶν μέσων πρὸς ἀγορὰν γηπέδων ἰδιωτικῶν τὰ ὅποια νά χρησιμεύωσιν εἰς τὸν σκοπὸν Νεκροταφείων, εἶχε προταθεῖ παρὰ τῆς παυσάσης Διοικήσεως Μήλου νά παραχωρηθῶσιν εἰς τὸν Δῆμον Σίφνου τὰ ἀνάλογα γήπεδα ἐκ δύο μοναστηριακῶν ἀγρῶν, ὧν ὁ μὲν ἀνήκεν εἰς τὴν διαλυθεῖσαν μονὴν Φυτείας ἐπικαλούμενος Ἅγιος Πέτρος καὶ συμπεριλαμβάνετο εἰς τὴν πολυετῆ ἐνοικίασιν τῶν κτημάτων αὐτῆς τῆς μονῆς, ὁ δ' ἕτερος ὀνομαζόμενος Μύλος τοῦ Μπρόντζα ἀνήκεν εἰς τὴν ἐν Σίφνῳ διατηρουμένην μονὴν τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ. Καὶ περὶ μὲν τοῦ πρώτου ὑπεσχέθη (κατὰ τὴν ἀναφορὰν τῆς Διοικήσεως) ὁ πολυετῆς ἐνοικιαστής νά μὴν κάμῃ οὐδεμίαν ἀπαίτησιν ἀποζημιώσεως, περὶ δὲ τοῦ δευτέρου ἔμενε νά ζητηθῇ ἡ συγκατάθεσις τῶν πατέρων τῆς διατηρουμένης μονῆς. Πρὸς τοῦτο ἐπροσκλήθη ὁ Διοικητὴς Σύρου, ὅστις λαβὼν τὴν ὠδε ἐγκλειομένην ἀναφορὰν τῶν ρηθέντων πατέρων, ὑπέβαλεν αὐτὴν εἰς τὴν Γραμματείαν, δι' ἧς ὡς θέλει εὐαρεστηθῇ νά παρατηρήσῃ καὶ ἡ Ὑ(μετέρα) Μ(εγαλειότης), συγκατατίθενται οὗτοι εὐχαρίστως νά παραχωρήσωσιν ἡμῖς περίπου στρέμμα ἐκ τοῦ ἀνω ρηθέντος ἀγροῦ, ἐπὶ μόνῃ τῇ συνθήκῃ τοῦ νά λαμβάνῃ τὸ μοναστήριον λόγῳ ἀποζημιώσεως τῆς γῆς τὸ διδόμενον συνήθως εἰς ἓνα ἱερέα (συνοδοῦοντα τὴν ἐκφορὰν νεκροῦ) κανονικὸν δικαίωμα διὰ κάθε λείψανον.

Παρατηρῶν ὅθεν ὁ ὑποφαινόμενος ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ἐκείνης δέν θέλουσιν ἄλλως πῶς δυνηθῇ νά προσκτήσωσι τὸ τόσον ἀναγκαῖον εἰς αὐτοὺς κατάστημα, ἕνεκα τῆς χρηματικῆς ἀνεχρείας τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν, ἔχων ὑπ' ὄψιν καὶ τὸν § α τοῦ 27 ἄρθρου τοῦ ἀπὸ 26 Μαΐου 1835 περὶ προσκτήσεως νόμου (καθόσον ἀφορᾷ τὴν παραχώρησιν τοῦ εἰς τὸ διαλυμένον μοναστήριον τῆς Φυτείας ἀνήκοντος ἐνός ἀγροῦ)

τολμῶ νά παρακαλέσω τήν Ὑ(μετέραν) Μ(εγαλειότητα) νά εὐαρεστηθῆ νά ἐγκρίνη τήν παραχώρησιν τῶν διαληφθέντων ἐκκλησιαστικῶν ἀγρῶν πρός σύστασιν τῶν ἀναγκαίων νεκροταφείων εἰς τήν Νῆσον Σίφνου.

Ὑποσημειοῦμαι μέ βαθύτατον σέβας
τῆς Ὑ(μετέρας) Μεγαλειότητος
Ταπεινότητος καί εὐπειθέστατος πιστός
ὕψικος καί ὑπρέτης

Α.Ζ. Μάμουκας

Γ.Γ. Λατράκης

Καί τό σχέδιο τοῦ Βασιλικοῦ Διατάγματος

ΟΘΩΝ

Ἐπί τῆ ὑπ' ἀριθμ. 26652 προτάσει τῆς ἡμετέρας ἐπί τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κλπ. Γραμματείας, ἐγκρίνομεν νά παραχωρηθῶσιν εἰς τόν Δῆμον τῆς Νήσου Σίφνου πρός σύστασιν νεκροταφείων τά ἀνάλογα γήπεδα ἐκ δύο μοναστηριακῶν ἀγρῶν, ὧν ὁ μὲν ἀνήκον εἰς τήν διαλυθεῖσαν μονήν τῆς Φυτειᾶς, γνωριζόμενος μέ τήν ἐπίκλησιν Ἅγιος Πέτρος, ὁ δέ εἰς τήν διατηρουμένην μονήν τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ κείμενος κατά τό χωρίον Ἐξαμπέλου πλησίον τοῦ Μύλου τοῦ Μπρόντζα.

Τό εἰς τήν ἀναφοράν ἐπισυνημμένον ἐπιστρέφεται

Ἐν Ἀθήναις τήν....

[Γ.Α.Κ., Μοναστηριακά, Φάκ. 539]

[No 25]

Ἄριθ. Πρωτ. 34

Βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος

Οἶκ. 31

Τῆ 1 Ἰοβρίου 1851 Ὁ Ἐπισκοπικός Ἐπίτροπος Σίφνου

Ἐπόμενοι τῆς παρά τοῦ Β. Ἐπαρχείου Μήλου διατεταγμένης μετέβημεν σήμερον εἰς τήν ἐνταῦθα διατηρουμένην Ἱεράν Μονήν τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ πρός ἐπιθεώρησιν καί ἐπεξεργασίαν τῶν λογαριασμῶν τῆς διαχειρίσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Μονῆς διά τό ἔτος 1849 ἑννέα.

Λαβόντες δέ ὑπ' ὄψιν τόν παρά τοῦ μνησθέντος Συμβουλίου καταστρωθέντα λογαριασμόν καί τά συναπαρτίζοντα αὐτόν βιβλία καί δικαιολογητικά ἔγγραφα, ἀφορῶντα τάς εἰσπράξεις καί δαπάνας τοῦ περι οὗ πρόκειται ἔτους 1849.

Ἐπεξεργασθέντες ἐπομένως ἐν πρός ἐν τα τε ἔσοδα καί ἐξοδα ἐπί παρουσία τοῦ Ἡγουμένου, τῶν συμβούλων καί λοιπῶν πατέρων, ἐξηκριβώσαμεν ὡς πραγματικά ἔσοδα τῆς Μονῆς καθ' ὅλον τό ἔτος τά ἐπόμενα:

Ἔσοδα	Δρχ.
– Κριθή ὀκάδες 522 τό ἀντίτιμον αὐτῶν εἰς	88,70
– Σίτος ὀκάδες 72 τό ἀντίτιμον αὐτῶν	18
– Ρεβύθια ὀκάδες 18 τό ἀντίτιμον αὐτῶν εἰς	4,50
– Φασούλια ὀκάδες 16 τό ἀντίτιμον αὐτῶν εἰς	4
– Ἐλαιον ὀκάδες 200 τό ἀντίτιμον αὐτῶν εἰς	160
– Οἶνον ὀκάδες 160 τό ἀντίτιμον αὐτῶν εἰς	32
– Μέλι ὀκάδες 4 τό ἀντίτιμον αὐτῶν εἰς	4
– Σῦκα ὀκάδες 180 τό ἀντίτιμον αὐτῶν εἰς	36
– Προσφορές χριστιανῶν τό ἀντίτιμον αὐτῶν εἰς	25
– Τό περίσσευμα τοῦ 1848 εἰς διάφορα προϊόντα	107,59
Τό ὅλον τῶν ἐσόδων δραχμαί τετρακόσiai ἑβδομήντα ἑννέα καί λεπτά ἑβδομήκοντα ἑννέα	479,79

Λαβόντες επομένως υπ' ὄψιν τό βιβλίον τῶν ἐξόδων ἐξακριβώσαμεν ὡς πραγματικά ἐξοδα τῆς Μονῆς τά ἐπόμενα:

Ἐξοδα	Δρχ.
- Κριθή ὀκάδες 522 ἀντίτιμον εἰς	88,74
- Σίτος ὀκάδες 72 ἀντίτιμον εἰς	18
- Ρεβύθια ὀκάδες 18 ἀντίτιμον εἰς	4,50
- Φασούλια ὀκάδες 16 ἀντίτιμον εἰς	4
- Σῦκα ὀκάδες 180 ἀντίτιμον εἰς	36
- Ἐλαιον ὀκάδες 50 ἀντίτιμον εἰς	40
- Οἶνον ὀκάδες 140 ἀντίτιμον εἰς	28
- Μέλι ὀκάδες 4 ἀντίτιμον εἰς	4
	<hr/>
	223,24

Ταῦτα πάντα δικαιολογοῦνται μόνον ἀπό τό καθημερινόν βιβλίον τῶν ἐξόδων, τά δέ ἐπόμενα ἐξοδα ἐκ δραχμῶν 68,55 δικαιολογοῦνται ἀπό τά ἀποδεικτικά 1-12

Τό ὄλον τῶν ἐξόδων δραχμαί διακόσαιο ἑνενηκόντα καί μία καί λεπτά ἑβδομήκοντα ἑννέα, ἀπέναντι τῶν πραγματ. ἐσόδων δρχ. 479,79

Ἄφαιρουμένων τῶν ἐξόδων μένει περίσσευμα εἰς τό ταμεῖον τῆς Μονῆς εἰς διάφορα προϊόντα δραχ. ἑκατόν ὀγδοήκοντα ὀκτώ

Σκεψάμενοι δέ ὅτι αἱ εἰσπράξεις καί αἱ δαπάνες τῆς Μονῆς ταύτης ἐνεργήθησαν κατά τό ἔτος τοῦτο μ' ὄλην τήν δυνατήν εἰλικρίνειαν καί πίστιν, καίτοι μὴ δικαιολογούμενοι ἀποχρώντως διά τῶν νομίμων ἀποδείξεων, ἕνεκα τῆς ἀπειρίας τοῦ ἡγουμένου καί τῶν συμβούλων.

Ἀποφαινόμεθα

Αον. Ἐγκρίνονται αἱ κατά τό ἔτος 1849 ἐνεργηθεῖσαι εἰσπράξεις καί δαπάνες παρά τοῦ ἡγουμένου τῆς Μονῆς ταύτης.

Βον. Τά πλεονάζοντα ἐκ δρχ. 188 μένουσιν ὡς χρηματική περιουσία τῆς Μονῆς.

Ἐγένετο καί κατεστρώθη ἐν τῇ μονῇ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ ἐπί παρουσία τοῦ ἡγουμένου, τῶν Συμβούλων καί λοιπῶν πατέρων.

Ἐν Σίφνῳ τῇ 9 Ἰοβρίου 1851

Ὁ Ἐπισκοπικός Ἐπίτροπος

ὁ πρεσβύτερος Σακελλάριος Βερνίκος

[Γ.Α.Κ., Μοναστηριακά, Φάκ. 539. Στόν ἴδιο φάκελλο καί τά ἐπόμενα, μέχρι τοῦ ἐγγράφου ἀριθ. 26]

Ἀπολογισμός καί Ἰσολογισμός τῶν ἐσόδων καί ἐξόδων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ διά τό ἔτος 1849

ΕΣΟΔΑ καί εἶδος ἐσόδων	ΑΘΡΟΙΣΗ ΚΑΤ'ΕΙΔΟΣ Δρχ.	ΟΛΙΚΗ Δρχ.	ΑΘΡΟΙΣΗ Λ.
- Τό περισσεύον ἀπό τά ἐσοδα τοῦ 1848		107	55
- Ἀπό κριθήν ὀκάδες 522	88		74
- Ἀπό σίτον ὀκάδες 72	18		

- Ρεβύθια όκάδες 18	4	50		
- Φασούλια όκάδες 16	4			
	<u>115</u>	<u>24</u>		
- Έλαιον όκάδες 200	160			
- Άπό οΐνον όκάδες 160	32			
- Μέλι όκάδες 4	4		196	196
- Σϋκα όκάδες 180	36		<u>36</u>	<u>36</u>
			454	
- Άπό προσφοράν Χριστιανών	25		<u>25</u>	
			<u>479</u>	<u>79</u>

ΕΞΟΔΑ

- Είς κριθήν όκάδες 522	88	74		
- Είς σίτον όκάδες 72	18			
- Είς ρεβϋθια όκάδες 18	4	50		
- Είς φασούλια όκάδες 16	4			
- Είς σϋκα όκάδες 180				
	<u>151</u>	<u>24</u>	<u>151</u>	<u>24</u>
- Είς έλαιον όκάδες 50	40			
- Είς οΐνον όκάδες 140	28			
- Είς μέλι όκάδες 4	4			
	<u>72</u>		<u>72</u>	
- Είς σανίδας ώς τό άποδ. ύπ' άριθ. 1	6			
- Είς μίαν όκάν καρφία και τρεΐς πορταδέλες ώς τό άποδ. ύπ' άριθ. 2	2	50		
- Είς ήμερομίσθια ώς τό άποδ. 3	5			
Ταϋτα πάντα διά επιδιόρθωσιν στασιδίων	13	50	13	50
			<u>236</u>	<u>74</u>
- Είς άσβεστον ώς τό άποδ. 4	8			
- Είς επιδιόρθωσιν τών εικώνων ώς τό ύπ' άριθ. άποδ. 5	6			
	<u>14</u>		<u>14</u>	
- Είς άλας ώς τό άποδ. 6	1	5		
- Είς σουσάμι, γλυκάνισο και πιπέρι ώς τό άποδεικτ. άρ. 7	1	50		
	<u>2</u>	<u>55</u>	<u>2</u>	<u>55</u>

– Εἰς τρεῖς σκοῦπες καὶ εἰς σκοινίον τῆς καμπάνας, ὡς ἀποδ. 8	2	50	2	50
– Εἰς κρέας καὶ τσίρους, ἀποδ. 9	8			
– Εἰς καφέ καὶ ζάχαρι, ἀποδ. 10	3		3	
– Εἰς κανδύλας καὶ βολιμήθρας, ἀπ. 11	1		1	
– Εἰς ἔξοδα τοῦ Ἰταλοῦ, ἀποδ. 12	24		24	
			<hr/>	<hr/>
τό ὄλον τῶν ἐξόδων			291	79
Προσθέτονται τὰ περισσεύοντα εἰς τό Ταμεῖον			188	
			<hr/>	<hr/>
			479	79
– Τό ὄλον τῶν ἐσόδων μέ τό πε- ρίσσευμα τοῦ 1848 ἔτους			479	79
– Ἀφαιροῦνται τὰ ἀπέναντι ἔξο- δα			291	79
			<hr/>	<hr/>
– Μένουν εἰς τό Ταμεῖον τῆς Μονῆς κατὰ τήν 31 Δεκεμβρίου 1849			188	
– Προσθέτονται τὰ ἀπέναντι ἔσοδα (sic)			291	79
			<hr/>	<hr/>
Ἴσοζύγιον			479	79

Αἱ περισσεύουσαι δραχμαὶ 188 εἶναι εἰς ἔλαιον καὶ ἄλλα εἰς τήν ἀποθήκην τῆς Μο-
νῆς καὶ οὐχί εἰς χρήματα

Ἐν Σίφνῳ τῇ 13 Φεβρουαρίου 1850

Οἱ Σύμβουλοι

Καλλίνικος διακῆς

Ἄνθιμος Ραφελέτος (Τ.Σ.)

Ὁ Ἡγούμενος

Ἀρσένιος Ποδενές

(1) Ἐλαβον ὁ ὑποφαινόμενος παρά τοῦ ἡγουμένου τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ διά δώδεκα
σανίδια δρχ. 6

Χατζή Μιχάλης Πολένης ἔλαβα

(2) Ἐλαβον ὁ ὑποφαινόμενος παρά τοῦ ἡγουμένου τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ διά τρεῖς
πορταδέλαις καὶ καρφιά ὀκ. 1 δρχ. 2:50.

Φραζέσκος Πέτρου Κουλλούρης ἔλαβα

(3) Ἐλαβα ὁ ὑποφαινόμενος ἀπό τόν Ἡγούμενον τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ δρχ. 5 διά
ἡμερομίστια εἰς τήν ἐπισκευήν τῶν στασιδίων καὶ εἰς ἐνδειξιν ὑποφαίνομαι

Ἐν Σίφνῳ τήν 3 Ἰβρίου 1849

Διά τόν ἀγράμματον Ἀπόστολον Ἀγγινάρην
Ν. Βόζης

- (4) Ἐλαβα ὁ ὑποφαινόμενος παρά τοῦ Ἡγουμένου τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ δρχ. 8 διὰ 55 πινάκια ἄσβεστον καὶ εἰς ἔνδειξιν ὑποφαίνομαι.
Ἐν Σίφῳ τὴν 17 Αὐγούστου 1849
Διὰ τὸν ἀγράμματον Γεώργιον Γαρμπινόν
Ν. Βόζης
- (5) Ὁ ὑποφαινόμενος ζωγράφος ἔλαβον παρά τοῦ Ἡγουμένου τῆς Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ διὰ τρεῖς εἰκόνας τὰς ὁποίας ἐβερνίκωσα δραχμὰς ἕξ, ἀριθ. 6, κατὰ τὸ ἔτος 1849.
Ἐν Σίφῳ τῇ 14 Ἰβρίου 1851
Ἀβράμιος Μαγκανάρης
- (6) Ὁ ὑποφαινόμενος Νικόλαος Ζαμπλάκος (ἔλαβα) ἀπὸ τὸν ἡγούμενον τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ διὰ δέκα ὀκάδες ἀλάτι δρχ. 1 καὶ λεπτά 5 καὶ ὑποσημειοῦμαι
1849 Ἰουλίου 5
Νικόλαος Ζαμπλάκος
- (7) Ὁ ὑποφαινόμενος ἔλαβον παρά τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ δρχ. 1:50 διὰ σισάμι, γλυκάνισο καὶ πιπέρι
Ἐν Σίφῳ τῇ 31 Δεκεμβρίου 1849
Νικόλαος Ζαμπλάκος
- (8) Ὁ ὑποφαινόμενος Νικόλαος Ζαμπλάκος διὰ δύο σκούπαις καὶ ἓνα σκοινί διὰ ταῖς καμπάναις δρχ. 2:50 καὶ ὑποσημειοῦμαι 1849 Ἰουλίου 10, Σίφῳ
Νικόλαος Ζαμπλάκος
- (9) Ὁ ὑποφαινόμενος Νικόλαος Ζαμπλάκος ἔλαβον παρά τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ διὰ κρέας καὶ τζίροι δραχμὰς 8
Ἐν Σίφῳ Σεπτεμβρίου 13 (1849)
Νικόλαος Ζαμπλάκος
- (10) Ἐλαβον ὁ ὑποφαινόμενος Νικόλαος Ζαμπλάκος παρά τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ διὰ καφέ καὶ ζάχαρι δρχ. 3. Ἐν Σίφῳ 1849 Ἰουνίου 3
Νικόλαος Ζαμπλάκος
- (11) Ὁ ὑποφαινόμενος Νικόλαος Ζαμπλάκος ἔλαβον παρά τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ διὰ καντίλια καὶ βολιμίδες δρχ. 1
Ἐν Σίφῳ (1849) Ἰουλίου 16
Νικόλαος Ζαμπλάκος
- (12) Δραχμαὶ 24. Ἦτοι δραχμὰς εἰκοσιτέσσαρες ἔλαβον ὁ ὑποφαινόμενος κλητὴρ τῆς Δημαρχίας ἀπὸ τὸν Ἡγούμενον τῆς Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ διὰ περιθαλψιν τῶν προσφύγων Ἰταλῶν καὶ εἰς ἔνδειξιν.
Ἐν Σίφῳ τῇ 31 Δεκεμβρίου 1849
Ν. Ραφελέτος

[No 26] Ἀπολογισμὸς καὶ Ἰσολογισμὸς τῶν Ἐσόδων καὶ Ἐξόδων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ διὰ τὸ ἔτος 1850

	Οκάδες	Δραχμές	Λεπτά
● Έσοδα και είδος εσόδων			
- Από τό περίσσευμα του έτους 1849		188	
Από διάφορα προϊόντα			
- Από κριθήν	318	53	
- Από σίτον	80	20	
- Από κουκκία	30	6	
- Από ρεβύνθια	35	8	
- Από φασόλια	21	4	50
- Από σῦκα	120	20	
- Από οἶνον	200	40	
- Από λάδι	60	60	
Τό όλον τῶν εσόδων κατά τό έτος 1850 δραχμαί τριακόσiai ένενήκοντα έννέα και λεπτά πεντήκοντα		399	50
- Εκπίπτονται αἱ άντικρυ δραχμαί		354	95
- Περίσσευμα δραχμαί τεσσαράκοντα τέσσαρες και λεπτά πενήντα πέντε εις τήν αποθήκην τῆς Μονῆς εις διάφορα προϊόντα		44	55
● Έξοδα και είδη έξόδων			
- Όσα έξώδευσεν ό προσωρινός επιστάτης έκ τῶν ένοικιαζομένων καρπῶν, ως ό έγκλειόμενος πίναξ		61	25
- Εις κριθήν	318	53	
- Εις σίτον	80	20	
- Εις κουκκία	30	6	
- Εις ρεβύνθια	35	8	
- Εις φασόλια	21	4	50
- Εις σῦκα	120	20	
- Εις οἶνον	200		
- Εις έλαιον	50		
- Εις τόν κ. Ίω. Προβελέγγιον διά χρέος τῆς Μονῆς ως τό ύπ' αριθ. 1 ένδ.		10	50
- Εις τόν κ. Αντώνιον Μετάλαν διά χρέος επίσης τῆς Μονῆς ως τό ύπ' αριθ. 2		30	
- Εις δύο κάβους του κήπου ως τό ύπ' αριθ. 3 ένδ.		7	
- Εις σκούπας οκτώ διά τό καθάρισμα και άσπρισμα τῆς Μονῆς ως τό ύπ' αριθ. 4		5	60
- Εις άσβέστην πινάκια, άπ. 5	125	9	
- Εις τούς καθαριστάς και			

ἀσπριστάς τῆς Μονῆς ὡς τό ὑπ' ἀριθ. 6	10	
– Εἰς κρασί διά τήν ἑορτήν, ἀποδ. 7	10	90
– Εἰς τήν ἐπισκευήν τῶν ὑδροφόρων ἀγγείων ὡς τό ὑπ' ἀριθ. 8 ἐνδ.	3	2
– Εἰς ἔξοδα τοῦ ἐλαιοτριβείου καί φόρον ὡς τό ὑπ' ἀριθ. 895 ἐνδεικτικόν τοῦ δημοσίου) εἰσπράκτ. ἀπ. 9	6	
Ἦτοι δραχμαί τριακόσαι πενήκοντα τέσσαραις καί λεπτά ἐνενήκοντα πέντε	354:	95

Ἐν Σίφῳ τῇ 10 Φεβρουαρίου 1851

Ὁ Ἡγούμενος
Ἄνθιμος Ὁρφανός

Οἱ Σύμβουλοι
Ἄνθιμος Ραφελέτος
(Τ.Σ.) Μελέτιος Φορτζάρης

[Γ.Α.Κ., Μοναστηριακά, Φάκ.539, καθὼς καί τὰ ἐπόμενα μέχρι τοῦ ἐγγράφου ἀριθ. 27]

Λογαριασμός τοῦ προσωρινοῦ Ἐπιστάτου τῆς Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ κυρίου Μελετίου Φορτζάρη ἀπό 17 Ἰανουαρίου τοῦ 1850 μέχρι τῆς 20 Ἀπριλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους

ΕΞΟΔΑ

– Εἰς ἕκτακτα τινά ἔξοδα κατά τήν ἡμέραν τῆς ἀναθεωρήσεως τῶν λογαριασμῶν ὑπὸ τοῦ προκατόχου Νεοφύτου Βενέρη	6	
– Εἰς καλλιέργειαν τοῦ Γαλλιαίου	10	
– Εἰς ἔξοδα τῆς Βαϊᾶς	3	
– Εἰς φόρον μελισσίων	3	60
– Εἰς ἓνα βιβλίον	7	
– Εἰς δύο κοιλὰ κριθάρι	6	
– Εἰς δύο κοιλὰ σιτάρι	11	80
	<hr/>	<hr/>
	47	40
– Εἰς λάδι δικόν του ἐξοδευθέν	13	80
	<hr/>	<hr/>
Τό ὅλον ἐξήκοντα μία καί λεπτά εἴκοσι	61	20

ΕΣΟΔΑ

– Ἐπώλησε ἐκ τοῦ ἐλαίου τῆς Μονῆς τοῦ παραδοθέντος εἰς αὐτόν ὑπὸ τοῦ προκατόχου του

μέ σύμφωνον γνώμην τῶν συμβούλων πρὸς ἐξίσωσιν τῶν ἀπέναντι ἐξόδων ὀκάδας πενήκοντα μίαν, ἐξ οὗ ἔλαβε τὰς ἀπέναντι δραχμὰς

61

20

ἤτοι ἐξήκοντα μίαν καὶ λεπτά εἰκοσι καὶ οὗτω μένει καθαρὸς ὁ ἰσολογισμὸς

Ἐπαρτηρήθη ὑπὸ τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἐπιτρόπου καὶ τῶν συμβούλων, ἐτέθη ἡ σφραγὶς τῆς Μονῆς καὶ ἐπιβεβαιοῦται.
Μοναστήριον τοῦ Προφήτου Ἴηλιού
τὴν 9 Ἰουλίου 1850

Ὁ Ἐπισκοπικὸς Ἐπίτροπος
Σακελλάριος Βερνίκος (Τ.Σ.)

Οἱ Σύμβουλοι
Ἄνθιμος Ραφελέτος
Μελέτιος Φορτζάρης

* ΔΙΠΛΟΤΥΠΟΝ ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΣ

Ἄριθ. 895 Φορολογία τοῦ 1849 ἑννέα

Ἐπαρχία Μήλου, Δῆμος Σίφνου, Χωρίον Κατεβατῆ.

Φόρος ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν διὰ δρχ. 6

Ὁ φορολογούμενος ἡγούμενος Μονῆς Ἴηλιού ἐπλήρωσεν τὸν ὑπογεγραμμένον εἰσπράκτορα δραχμὰς 6 διὰ τὸν φόρον τοῦ ἐλαιοτριβείου τῆς Μονῆς, ὡς ὁ χρηματικὸς πίναξ τοῦ ταμείου, αὐξων ἀριθμὸς 19 δέκα ἑννέα καὶ τὸ ὑπ' ἀριθ. 895 διπλότυπον τῆς φορολογίας, τὸ ὁποῖον φέρει ἀνά χειρᾶς.

Ἐν Σίφνω τὴν 15 Ἀπριλίου 1851 ἐν

Ὁ εἰσπράκτωρ Α. Βαφίας

* Δραχμαὶ 30

Ἦτοι δραχμὰς τριάκοντα ἔλαβον ὁ ὑποφαινόμενος παρὰ τοῦ ἡγουμένου τῆς Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἴηλιού διὰ χρέος τῆς Μονῆς ὡς ἡ ὁμολογία αὐτῆς καὶ εἰς ἐνδειξιν.

Ἐν Σίφνω τῆ 31 Δεκεμβρίου 1850

Ἄντωνιος Μετάλλας καὶ δι' αὐτόν,
ἀγράμματον ὄντα
Ν. Ψαραύτης

* Ἐλαβον ὁ ὑποφαινόμενος ἀπὸ τὸν ἡγούμενον τοῦ Προφήτου Ἴηλιού διὰ 125 πινάκια ἀσβέστη δρχ. 9 καὶ ὑποσημειοῦμαι, Μεγαλογιάννης ἔλαβα

* Ὁ ὑποφαινόμενος Ἐμμανουὴλ Βουτσᾶς ἔλαβα παρὰ τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς τοῦ Προφήτου Ἴηλιού διὰ δύο κάβους δραχμὰς 7 καὶ εἰς ἐνδειξιν 13 Ἀπριλίου 1851

Ἐμμανουὴλ Βουτσᾶς

* Ὁ ὑποφαινόμενος Ἀναστάσης Σαραντινὸς (ἔλαβα) παρὰ τοῦ ἡγουμένου (τοῦ) Προφήτου Ἴηλία διὰ μερομίστια δραχμὰς δέκα καὶ εἰς ἐνδειξιν 12 Ἀπριλίου 1851

Ἄνεστάσης Σαρα(ν)τινός

* Ὁ ὑποφαινόμενος Δημήτρης Μιχαὴλ Κούρτης ἔλαβα ἀπὸ τὸν ἡγούμενον τοῦ Προφήτου Ἴηλία διὰ 12 σκουῖπες δραχμὰς 5:60, τῆ 13 Ἀπριλίου 1851

Δημήτρης Μ. Κούρτης

* Ὁ ὑποφαινόμενος Γεώργιος Ἀργεῖτης ἔλαβον παρὰ τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς τοῦ Προφήτου Ἴηλιού δρχ. 3:25

Ἐν Σίφῳ τῇ 13 Ἰουνίου (1851)
Διὰ τὸν ἀγράμματον αὐτὸν
Μελέτιος Φορτζάρης

* Ὁ ὑποφαινόμενος ἔλαβον ἀπὸ τὸν ἡγούμενον τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ δραχ. 10 καὶ
90 λεπτά διὰ κρασί ὀκάδες 27 τὴν 12 Ἰουλίου 1850
Μ. Μαγγανάρης

* Δραχμῆς δέκα καὶ λεπτά 50 πενήκοντα ἔλαβον ὁ ὑποφαινόμενος παρὰ τοῦ Ἡγου-
μένου τῆς Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ διὰ χρέος αὐτῆς καὶ εἰς ἐνδειξιν
Ἐν Σίφῳ τῇ 15 Δεκεμβρίου(;) 1850
Ἰωάννης Προβελέγγιος

[No 27] ΕΣΟΔΑ

Εἶδος	Ὀκάδες	Δρχ.	Λεπτά
- Περὶσσευμα εἰς τὴν ἀποθήκην τῆς Μονῆς ἀπὸ διάφορα προϊό- ντα κατὰ τὸν λογ(αριασμόν) τοῦ 1850		46	55
- Κριθή πινάκια ὀγδοήκοντα	480	80	
- Σίτος πινάκια τέσσαρα	32	8	
- Ρεβύθια πινάκια τέσσαρα	32	10	
- Κουκκία πινάκια δέκα	70	15	
- Φασούλια πινάκια ἕν	8	2	
- Οἶνον	250	50	
- Σῦκα πινάκια εἴκοσι	100	20	
- Ἐλαιον ὀκάδες	150	16.5	
- Μέλι ὀκάδες	5	10	
Ἦτοι δραχμαὶ τετρακόσια ἕξ καὶ λεπτά πενήκοντα πέντε τό ὅλον τῶν ἐσόδων		406	:55

ΕΣΟΔΑ

- Εἰς κριθὴν διὰ τροφήν τοῦ Ἡγουμένου καὶ εἰς τὴν ἐορτήν πινάκια 60	240	60	
- Σίτος διὰ τὴν ἀρτοκλασίαν τῆς πανηγύρεως πινάκια τέσσα- ρα	32		8
- Ρεβύθια εἰς τὴν πανηγύριν, πιν. τέσσαρα	32		10
- Κουκκία ὁμοίως πιν. πέντε	35	7	50
- Οἶνον διὰ τὸν ἡγούμενον καὶ τοὺς ἀργάτας καὶ διὰ τὴν πανη- γύριν	250	50	
- Σῦκα διὰ τὸν ἡγούμενον καὶ τοὺς ἀργάτας	50	10	

- Έλαιον διά τὰς κανδύλας τῶν ἐκκλησιῶν, διά τὴν πανήγυριν καὶ λοιπὰς χρείας τῆς Μονῆς	60	66	
- Μέλι πρὸς χρῆσιν τῆς Μονῆς	5	10	
		<hr/>	<hr/>
		221	:50

Διάφορα ἔξοδα

- Εἰς τὸν Ἀντώνιον Τρουῖλλον ὡς τό ὑπ' ἀρ. 1 ἀποδ.		7	50
- Εἰς τὸν Φιλιππῆν Βεντούρην ὡς τό ὑπ' ἀριθ. 2 ἀποδ.		8	25
- Εἰς τὸν Ἐμμαν. Καλαίνην ὡς τό ὑπ' ἀρ. 3 ἀποδ.		4	
- Εἰς τὸν ταμιακὸν εἰσπρακτ. ὡς τό ὑπ' ἀριθ. 4 ἀποδ.		55	
- Εἰς μίαν βάχην ὡς τό ὑπ' ἀριθ. 5 ἀποδ.		7	50
- Εἰς μίαν αἶγαν διά τὴν πανήγυ. ὡς τό ὑπ' ἀριθ. 6 ἀποδ.		5	
- Εἰς τὸν Χατζῆ Πολένην διά τὴν πανήγυριν εἰς βακαλάον καὶ τρεῖς σκούπαις ἀποδ. ἀριθ. 7		7	50
- Εἰς τὸν αὐτὸν διά καφέ καὶ ζάχαριν, ἀποδ. 8		3	
		<hr/>	<hr/>
- Τό ὄλον τῶν ἐξόδων δραχμαὶ τριακόσαι δεκαεννέα καὶ λεπτά εἰκοσιπέντε		319	25
Ἔσοδα	Δρχ.	406	55
Ἀφαιροῦνται τὰ ἔξοδα	Δρχ.	319	25
Τό περισσεῦον εἰς τὴν ἀποθήκην τῆς Μονῆς εἰς διάφορα προϊόντα δρχ. ὀγδοήκοντα ἑπτὰ καὶ λεπτά τριάκοντα διὰ νὰ χρησιμεύσουσι εἰς τὸ ἔτος 1852		<hr/>	<hr/>
		87	30

Ἐν Σίφνῳ τῇ 18 Ἰανουαρίου 1852

Ὁ Ἡγούμενος
Ἄνθιμος Ὀρφανός

Οἱ σύμβουλοι
Ἄνθιμος Ραφελέτος
(Τ.Σ.) Μελέτιος Φορτζάρης

[Γ.Α.Κ., Μοναστηριακά, Φάκ. 539]

* Ὁ ὑποφαινόμενος ἔλαβον παρά τοῦ Ἡγουμένου τῆς Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ κ. Ἄνθιμου Ὀρφανοῦ δραχμάς ὀκτώ καὶ λεπτά εἰκοσιπέντε, ἀριθ. 8 1/4 διὰ τέσσερα ἡμερομίσθια (πού) ἕκαμα πρὸς ἀνώρυξιν μαρμάρου δι' ἀσβέστην διό καὶ τῷ δίδεται ἡ παρούσα ἀπόδειξις διὰ νὰ τῷ χρησιμεύσῃ ὅπου δεῖ.

Ἐν Σίφνῳ κατὰ Αὐγούστον 1851
Διὰ τὸν ἀγράμματον Φιλιππῆ Βεντούρη
Ἰωάννης Φιλιππάκης ἀπογράφω

* Ὁ ὑποφαινόμενος ἔλαβα παρά τοῦ Ἡγουμένου τῆς Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλία κ. Ἀνθίμου Ὁρφανοῦ δραχμάς ἑπτὰ καί ἡμίσειαν, ἀριθ. 7 1/2 διά τρία ἡμερομίσθια πρὸς ἀνώρυξιν μαρμάρου δι' ἀσβέστην καί πρὸς ἐνδειξιν τῷ δίδεται ἡ παροῦσα ἀπόδειξις

Ἐν Σίφνῳ τῇ 5 Αὐγούστου 1851

Διά τόν ἀγράμματον Ἀντώνιον Γεωργίου Ἀντωνίου Τρούλλου ὑπογράφω ἐγὼ
Ἰωάννης Τρούλλος ἱερεὺς

* Ὁ ὑποφαινόμενος ἔλαβα παρά τοῦ Ἡγουμένου τῆς Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλία κ. Ἀνθίμου Ὁρφανοῦ δραχμάς τέσσαρας, ἀριθ. 4, διά μίαν τράβα, μισὴν ὀκάν καρφιά καί 130 δράμια πυρίτιδα, τὰ ὅποια ἠγόρασεν ὑπ' ἐμοῦ καί πρὸς ἐνδειξιν τῷ δίδεται ἡ παροῦσα ἀπόδειξις

Ἐν Σίφνῳ κατὰ Αὐγούστον 1851

Ἐμμανουὴλ Καλαίνης

* Ἐλαβα ὁ ὑποφαινόμενος ταμιακὸς εἰσπράκτωρ Σίφνου παρά τοῦ ἀγίου καθηγουμένου τῆς Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ δραχ. πενήντα πέντε, ἀριθ. 55, διά τὸ ὑπόλοιπον τῶν ἐκκλησιαστικῶν δεκάτων τῆς Β' καί Γ' δόσεως τοῦ 1843 ἔτους καί εἰς ἐνδειξιν

Ἐν Σίφνῳ τῇ 20 Ἀπριλίου 1851

Ὁ Ταμιακὸς Εἰσπράκτωρ Σίφνου
Α. Βαφίας

* Ὁ ὑποφαινόμενος Ζανῆς Κατσουλάκης ἔλαβα ἀπὸ τόν Ἡγούμενον τῆς Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ διά μίαν βάχην Δρχ. 7 καί λεπτά πενήντα καί εἰς ἐνδειξιν

Ἐν Σίφνῳ τῇ 4 Ἰουλίου 1851

Διά τόν Ζανῆν Κατσουλάκην
Ἱεροδιάκονος Νικόδημος

* Ὁ ὑποφαινόμενος Χατζῆ Πολένης ἔλαβον παρά τοῦ Ἡγουμένου τῆς Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ διά δέκα ὀκάδες βακαλάον καί τρεῖς σκούπαις Δρχ. ἑπτὰ καί μισή, ἀριθ. 7,50 καί εἰς ἐνδειξιν

Ἐν Σίφνῳ τῇ 19 Ἰουλίου 1851

Διά τόν ἀγράμματον Χατζῆ Πολένην
Ἱεροδιάκονος Νικόδημος

* Ὁ ὑποφαινόμενος Ἀπόστολος Χαλκιᾶς ἔλαβον παρά τοῦ Ἡγουμένου τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ διά μίαν αἶγαν Δρχ. πέντε, ἀριθ. 5 καί εἰς ἐνδειξιν

Ἐν Σίφνῳ τῇ 17 Ἰουλίου 1851

Διά τόν ἀγράμματον Ἀπόστολον Χαλκιᾶν
Μελέτιος Φορτζάρης

* Ὁ ὑποφαινόμενος Χατζῆ Πολένης ἔλαβον παρά τοῦ Ἡγουμένου τῆς Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ διά καφφέν καί ζάχαριν Δρχ. τρεῖς, ἀριθ. 3 καί εἰς ἐνδειξιν

Ἐν Σίφνῳ τῇ 15 Ἰουλίου 1851

Διά τόν ἀγράμματον Χατζῆ Πολένην
Ἱεροδιάκονος Νικόδημος

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΝΟΜΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΣΙΦΝΟΥ

● ΑΛΛΑ ΟΚΤΩ ΠΡΟΙΚΩΑ ● ΕΝΔΕΚΑ ΔΙΑΘΗΚΕΣ

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Μετά τὰ δεκαπέντε προικῶα ἔγγραφα*, τὰ ὁποῖα δημοσιεύσαμε στὸν 1ο τόμο, σελ. 80-110, παρουσιάζουμε ἄλλα ὀκτῶ ὅμοια καθὼς καὶ ἔνδεκα διαθήκες. Καὶ γιὰ τὰ νέα προικῶα ἔγγραφα ἰσχύουν ὅσα γενικά ἀναφέραμε κατὰ τὴ δημοσίευση τῶν πρώτων, μόνο πού αὐτά, τὰ νέα, εἶναι ὅλα πρωτότυπα ἰδιωτικά ἔγγραφα μὲ ἰδιοχειρες τίς ὑπογραφές τῶν συμμετασχόντων στὴν κατάρτισή τους. Ἐπικύρωση δημοσίας Ἀρχῆς δέν φέρει κανένα, ὅπως καὶ τὰ προηγούμενα.

Εἰδικὰ γιὰ τὸ πρόβλημα πού ἐτέθη, ἂν τὰ προικῶα συμβόλαια καὶ (γενικεύοντας τὸ θέμα) ὅλα τὰ δικαιοπρακτικά ἔγγραφα, τὰ καταρτιζόμενα ἀπὸ ἰδιῶτες, κατετίθεντο ἀκολούθως στὴν καντζελαρία γιὰ καταχώρισή τους σὲ τηρούμενα ἀπ' αὐτὴν κατάστιχα ἢ ἂν ἐπικυρώνονταν μόνο ἀπὸ τὸν καντζιλιέρη,¹ ἔχουμε ἤδη νὰ σημειώσουμε δύο, πολὺ ἐνδιαφέρουσες μαρτυρίες, σχετικές μὲ τὸ ζήτημα:

1. Σὲ πωλητήριο τῆς 10 Φεβρ. 1695, μεταξύ «κύρ Νικόλα Τζιρίγου καὶ κύρ Νικολοῦ υἱοῦ Ἰωάννη Γεωργίου Ἀποστόλου» ἀναγράφεται: «... καὶ ἀπομένουν νὰ τὸ βάλουν στὴν καντζελαρίαν διὰ νὰ εἶναι βέβαιον τὸ παρὸν γράμμα καὶ ἀληθέστατον...»² καὶ

2. Σὲ ἄλλο πωλητήριο, μεταξύ κύρ Ἀντώνη Ἰωάννη Πρεζάνη καὶ τοῦ ἀνωτέρω κύρ Νικολοῦ Ἰωάννη Γεώργη Ἀποστόλου, ἔτους 1699, Ἰουλίου 13, σημειώνεται: «... τὸ ἄνωθεν γράμμα εἶναι διὰ νὰ ρεκεστραριστῆ (ἰταλ. registrare=καταχωρίζω, ἐγγράφω) εἰς τὴν καντζιλαρία...».³

---

* Στὰ «Σιφνιακά», 1ος, σελ. 80 καὶ σὲ ὑποσημ. μὲ * ἐπεχείρησα μία καταγραφή τῶν δημοσιευμένων σὲ συγγράμματα καὶ διάφορα ἔντυπα προικῶων ἐγγράφων Σίφνου. Σ' αὐτὰ θέλω νὰ προσθέσω ἄλλα δύο: α) τὸ, ἀπὸ 21 Αὐγούστου 1804, ἀβαντάριο τῆς Ἑλένης Ἰω. Βάου, συνταγμένο ἀπὸ τοὺς γονεῖς τῆς πρό τοῦ γάμου τῆς μὲ τὸν Μήλιο Πέτρο Ταταράκη (βλ. Ἑλένης Δαλαμπέρα, Προγονικό, Ἀθήνα 1988, σελ. 178) καὶ β) τὸ, ἀπὸ 24 Ἰαν. 1824, προικοσύμφωνο μὲ τὸ ὁποῖο, τὰ δύο μέρη, «ὄτε ἐντιμότητος ἄρχων τῶν ἐκκλησιῶν παπᾶ Νικόλαος Μαγγανάρης, ὁμοῦ καὶ ἡ πρεσβυτέρα του» ἐσυμφώνησαν «μὲ τὸν κύριον Ἰωάννη Ντεπάστα, διὰ νὰ κάμουν συνοικέσιον» τῶν παιδιῶν τους Φλουρέζας καὶ Νικολάου ἀντίστοιχα (βλ. Ἰωάν. Σπ. Ράμφου, Ὁ Δευτερεύων Σίφνου, στὰ «Κιμωλιακά» ἐν Ἀθήναις 1973, τόμος Γ', σελ. 294).

1. Βλ. «Σιφνιακά», 1ος, σελ. 80.

2. Συλλογὴ Γαϊτάνου, σελ. 8 τοῦ παρόντος, πωλητήριο Νο 2.

3. Αὐτόθι, σελ. 8, πωλητήριο Νο 3.

Οί άνωτέρω μαρτυρίες έπιτρέπουν νά υποθέσουμε ότι στην καντζελαρία καταχωρίζονταν, προφανώς σέ είδικά πρός τοῦτο κατάστιχα, έγγραφα πού είχαν συνταχθεῖ, έκτός αὐτῆς ἀπό ιδιώτες, ἐφ' ὅσον τό ἐπιθυμοῦσαν οἱ συμβαλλόμενοι, γιά τήν ἀπόλυτη κατοχύρωση τοῦ περιεχομένου τους. Τό ρήμα «νά ρεκεστραριστή» βεβαιώνει τήν ἄποψη μου, ὅπως ἄλλωστε καί ἡ διατύπωση «νά τό βάλουν στην καντζελαρίαν», ἡ ὁποία ἔχει ἀκριβῶς τήν ἴδια ἔννοια τῆς καταγραφῆς στά τηρούμενα ἀπ' αὐτήν κατάστιχα, ἀφοῦ καί αὐτά τά τελευταῖα ἀπεκαλοῦντο «καγγελαρίες».⁴ Μετά τήν καταχώριση τῶν συμβολαίων στά κατάστιχα καί ὁσάκις οἱ ἐνδιαφερόμενοι εἶχαν ἀνάγκη, ἐζητοῦσαν καί ἐλάμβαναν ἀντίγραφο ἐπικυρωμένο, προφανῶς, ἀπό τόν καντζιλιέρη. Παρόμοια, ἐπικυρωμένα, ἀντίγραφα δέν ἔχουν εὔρεθεῖ μέχρι σήμερα.⁵

Στά ὑπόλοιπα, καί πολλά μάλιστα σέ ἀριθμό, δικαιοπρακτικά έγγραφα πού γνωρίζω, δέν περιλαμβάνεται παρόμοιος μέ τούς δύο ἀνωτέρω ὅρους. Σέ ὅλα αὐτά τά έγγραφα ἀναγράφεται στό τέλος, συνήθως, τοῦ κειμένου ότι ἔχουν «τό κῦρος καί τήν ἰσχύν ἐν παντί κριτηρίω», ἡ «κῦρος καί ἰσχύν ἐν παντί καιρῷ» ἡ «τό κῦρος ἐν παντί κριτηρίῳ καί τόπω» ἡ κάτι ἀνάλογο. Φαίνεται ότι ἡ ὑπογραφή τους ἀπό τούς συμβαλλομένους καί δύο-τρεις ἡ καί περισσότερους μάρτυρες, συνήθως κληρικούς ἡ διακεκριμένα μέλη τῆς κοινότητας, καί ἡ παράδοση τῶν πρωτοτύπων «εἰς χεῖρας» τῶν ἀμέσως ἐνδιαφερομένων, ἀποτελοῦσαν ἐχέγγυα γνησιότητος καί ἐγκυρότητος τῶν ἐγγράφων.

Παράλληλα μέ τά ιδιωτικά αὐτά έγγραφα, πλῆθος ἄλλων δικαιοπρακτικῶν ὁμοίων, ποικίλου περιεχομένου (διαθήκες, δωρεές, πωλητήρια, λύσεις διαφορῶν, δάνεια κλπ.), ἔχουν συνταχθεῖ ἀπό τούς, κατά καιρούς, καντζιλιέρηδες κατόπιν «ἐμφανίσεως» (αἰτήσεως) τῶν ἐνδιαφερομένων «εἰς τήν κοινήν καντζιλαρίαν». Τά τελευταῖα αὐτά έγγραφα ἡ τά ἐκδιδόμενα ἀπό τούς καντζιλιέρηδες ἐπίσημα ἀντίγραφα τῶν «βαλμένων» στά κατάστιχά τους ιδιωτικῶν συμβολαίων, θά ἐπεβαρύνοντο ἀσφαλῶς μέ ἔξοδα, ἴσως σημαντικά. Εἶναι λοιπόν πιθανόν οἱ πρόσθετες αὐτές δαπάνες νά ὀδήγησαν στην καθιέρωση, ὡς νομίμων τίτλων, καί τῶν συντασσομένων ἀπό ιδιώτες δικαιοπρακτικῶν ἐγγράφων ἐνώπιον μαρτύρων.

4. Συμεωνίδη, Μοναστήρια, σελ. 84, ὅπου ἐγγράφο ἐτους 1838 τοῦ δημάρχου Σίφνου Νικ. Χρυσογέλου «πρός τήν Β. Διοίκησιν Μήλου» στό ὁποῖο σημειώνεται: «Ἐξετάσαμεν τό κτηματολόγιον τῆς Νήσου (Καγγελαρία) ἐνθα εἶναι καταγεγραμμένα τά κτήματα ἐνός ἐκάστου τῶν ιδιοκτητῶν...» καί σελ. 97, πιστοποίηση τοῦ ἴδιου «ὅτι εἰς τό κτηματολόγιον τῆς Νήσου ταύτης/Καγγελαρία/ἀντιγραφέν ἐκ τοῦ παλαιοῦ κατά τό 1796...».

5. Στή νομική ὑπόθεση τῆς Μοσχοῦς Βάου («Σιφνιακά», Ιος, σελ. 56) ἀναφέρεται: «δ'. Διά τό ἀντίγραφον τοῦ προικοσυμφώνου Ε', μ ἡ ὄ ν τ ο ς β ε β α ι ω μ ἔ ν ο υ ἀ π ὅ τ ι ν α , ἡ μ ε θ α εἰς ἀμφιβολίαν ἀν εἶναι γνήσιον...».

ΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

16

Ίδιωτ. Συλλογή Γ.Θ. Γαϊτάνου

26 Μαΐου 1717

Μονόφυλλο διαστ. 0,29x0,20 σε άριστη κατάσταση. Τό κείμενο στή μία όψη. Γραφή καλή διά χειρός Άναγνώστη Ποτεντάκη.

Περίληψη: Ό κύρ Νικολός Ίω. Άποστόλου και τό Μαργαριτινάκη μισέρ Μπατή Γοζαδίνου «κάμουν τό παρόν συνοικέσιον... ότι νά λάβη ό υιός» του πρώτου Ίωάννης, τήν θυγατέρα τής δεύτερης, «όνόματι Άνεζάκη», για σύζυγό του. Πρός τούτο τούς προικίζουν μέ διάφορα κινητά και άκίνητα πράγματα.

1717 Μαΐω 26 Είς δόξαν Χρ(ιστ)ού άμήν

Τήν σήμεραν έσυμφώνησαν τά δύο μέρη, από τό ένα μέρος ό κύρ Νι³κολός Ίω(άν)νου Άποστόλου και από τό άλλον μέρος τό Μαργαριτινάκη⁴ μισέρ Μπατή Γοζαδίνου όδιά νά κάμουν τό παρόν συνοικέσιον⁵ εις ώραν καλήν και εύλογημένην ότι νά λάβη ό υιός του κύρ Νι⁶κολού Ίωάννης τήν θυγατέραν τής άνω ειρημένης Μαργαριτινακιού ό⁷ νόματι Άνεζάκι διά γυναίκαν του νόμιμην και εύλογητικήν και⁸ θώς όρίζη ή Άγία του Χρ(ιστ)ού Καθολική και Άποστολική Εκκλησί⁹α. Και πρώτον μέν επικαλούνται τό όνομα τής παναγίας¹⁰ και όμοουσίου και ζωοποιού και άδαιρέτου Τριάδος, από τά άγια και¹¹ υπερεβλογημένα όνόματα πών έργων αγαθών πορευε(ται)¹², έπειτα διά προυκίον τάξει και δίδει τό Μαργαριτινάκι τής θυ¹³γατρός της αρχή και πρώτον, τό χωράφι στού Μουγκού μέ τρία δέν¹⁴τρη έλιές, τό άμπέλι στού Παλαμάρι, στήν Πλεκτή τό χωρά¹⁵φι μέσα κι' όξω μέ τά δύο δέντρη τά όξω άκόμη τήν έμισήν¹⁶ σκάλα στού Κουρτζουδι μέ τό δικαίωμά της. ένα πάνκο, μία¹⁷ κασέλα, ένα τραπέζι, από τά άγκιά όπου έχουν άλλα έδικά της,¹⁸ τά ρούχα της που άτή της ξέρει πώς έχη, άκόμη και ό,τι χρειάζεται¹⁹ μία νοικοκυρά και από τά λιανικά όπου έχουν ένα ζευγάρι, πε²⁰ρό νά είναι όμπλιγάδη νά κάνη μίαν λειτουργίαν τής Άγίας Πα²¹ρασκευής εις τήν Παντάνασα στού Κάστρο. Ταύτα πάντα και τήν εύχήν²² της. Και από τό άλλον μέρος ό κύρ Νικολός δίδει του υιού του του Ίω(άννη) ²³ τό σπίτι ως καθώς εύρίσκεται και ό,τι άλλον και άν έχουν κινητά και ά²⁴κίνητα, περό νά τόν έχουν ζωντανό και άποθαμένον μέ ό,τι έγκαριές²⁵ και άν έχουν μέ τούτο, νά γροικούνται και ένοριτες στον άφέντη τόν Χρι²⁶στόν του παπα κύρ Άποστόλη Άλιμπέρτη. Τά άνωθεν δύο μέρη²⁷ άπομένουν στερκτά και βάνουν πένα ρεάλια πενήντα δπι²⁸ον μέρος ήθελε μετανιώσει νά τά πλερώνη, τά μισά τής στερκτής παρ²⁹τίδος και τά μισά τής δικαιοσύνης. Και διά τό βέβαιον βάνουν και³⁰ τό ύπογράφουν και άξιοπισθοι μάρτυρες και τά έξής:

³¹ παπα (Άποστόλης Άλιμπέρτης μαρτυρώ τά άνωθεν

³² Μανώλης Καλέργης μέ θέλημα τής πεθεράς μου και των παιδιών της ύπογράφω διά³³ λόγου των και στέργουν τάνωθεν.

³⁴ Άναγνώστης Ποτεντάκης παρακληθείς από τά δύο μέρη έγραψα και μαρτυρώ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

2-4. ό κύρ Νικολός Ίω(άννου) Άποστόλου και... τό Μαργαριτινάκη μισέρ Μπατή Γοζαδίνου... Για τόν πρώτο βλ. στον παρόντα τόμο, σελ. 8. Μπατής Γοζαδίνος ύπογράφει, τόσο τό, από

29 'Ιουλίου 1684, γράμμα τῶν Σιφνίων πρὸς τὸν καθολικὸ ἐπίσκοπο Μήλου Καμύλλη, ὅσο καὶ τὴν, ἀπὸ 1 Σεπτ. ἰδίου ἔτους, «συμφωνία» μ' αὐτὸν κατὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Σίφνου Φιλαρέτου (βλ. «Σιφνιακά», 1ος, σελ. 67 καὶ 70).

14. *τὸ ἀμπέλι στὸ Παλαμάρι καὶ στὴν Πλεκτὴ τὸ χωράφι*, τοπωνύμια, τὸ πρῶτο στά Ν.Α. τοῦ νησιοῦ, τὸ δεύτερο ἀγνωστο.

24. *περὸ νῆ τὸν ἔχουν ζωντανὸ καὶ ἀποθαμένον μὲ δ,τι ἐγκαριές καὶ ἂν ἔχουν...* Ὁ προικοδότης, παρέχοντας στὸν προικοδοτούμενο γιό του ὀλόκληρη τὴν κινητὴ καὶ ἀκίνητη περιουσία του, ἀξιῶνει ἀπ' αὐτὸν καὶ τὴ μέλλουσα σύζυγό του νὰ τὸν φροντίζουν ἐφ' ὄρου ζωῆς του, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του νὰ τελοῦν ὄλες τίς πρὸς τεθνεῶτες καθιερωμένες τελετὲς τῆς ταφῆς, μνημοσύνων κλπ., ἀλλὰ καὶ ὄλες τίς ὑποχρεώσεις (ἐγκαριές) τῆς οἰκογενείας του ἀπὸ ἐορτές, λειτουργίες κλπ.

25-26. *νὰ γροικοῦνται καὶ ἐνοριῖτες στὸν ἀφέντη τὸν Χριστὸν τοῦ παπᾶ κύρ Ἀποστόλη Ἀλιμπέρτη.* Ἄλλη ὑποχρέωση τῶν προικοδοτούμενων νὰ εἶναι ἐνοριῖτες στὴν ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἰδιοκτησίας ἢ ἐφημερίας τοῦ ἱερέως Ἀποστόλη Ἀλιμπέρτη. Βλ. καὶ ἐπόμενο ἐγγραφο.

26-28. *Τὰ ἀνωθεν δύο μέρη ἀπομένουν στερκτὰ (=ἀπολύτως σύμφωνα) καὶ βάνουν πένα (ἰταλ. pena=ποινή), ρεάλια πενήντα, ὁποῖον μέρος ἤθελε μετανιώσει νὰ τὰ πληρώνη, τὰ μισὰ τῆς στερκτῆς παρτίδος (=τῆς πλευρᾶς που θὰ τηρήσει τὴ συμφωνία) καὶ τὰ μισὰ τῆς δικαιοσύνης (=τοῦ δικαστηρίου ἐνώπιον τοῦ ὁποῖου θὰ ἐφθανε γιὰ ἐκδίκαση ἢ ὑπόθεση σὲ περίπτωση ἀθετήσεως τῶν συμφωνημένων ἀπὸ τὴ μία πλευρά).* Βλ. παρόμοιο δρσ' καὶ στά ἐγγραφα Νο 1, Νο 3, Νο 7, Νο 9.

31. *παπα (Ἀποστόλης Ἀλιμπέρτης.* Πρόκειται ἀσφαλῶς γιὰ τὸν μνημονεῦμενο στὸ κείμενο τοῦ ἐγγράφου ἰδιοκτήτη ἢ ἐφημέριο τῆς ἐνοριακῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ (γιὰ τὴν ὁποία βλ. καὶ στίς σημειώσεις τοῦ τελευταίου, ἀριθ. 23, ἐγγράφου). Ἀπόστολος ἱερεὺς Ἀλιμπέρτης ὑπογράφει καὶ σὲ ἐγγραφο τῆς 9 Δεκ. 1731 (βλ. Σ.Μ. Συμεωνίδη, Ἀνέκδοτα Ἐγγραφα τῶν Κυκλάδων, περιόδ. «Κυκλαδικὴ Ἐπιθεώρησις», τεῦχος 1-2, Ἰαν.-Φεβρ. 1970, σελ. 23).

32. *Μανώλης Καλέργης μὲ θέλημα τῆς πεθερᾶς μου καὶ τῶν παιδιῶν τῆς ὑπογράφω διὰ λόγου των...* Ὁ Μανώλης Καλέργης εἶναι πολὺ γνωστὸ πρόσωπο. Διετέλεσε καντζηλιέρης τῆς Κοινότητος Σίφνου ἐπὶ μία δεκαετία (1751-1761, Συμεωνίδη, Ἱστορία τῆς Σίφνου, σελ. 184) καὶ, πρὸ τῆς ἀναδείξεώς του στὸ ἀξίωμα, ἔχει γράψει ἢ ὑπογράψει ὡς μάρτυρας, μεγάλο ἀριθμὸ ἐγγράφων. Μὲ τὸ παρὸν πληροφοροῦμεθα ὅτι εἶχε συζευχθεῖ θυγατέρα τοῦ Μπατῆ Γοζαδίνου, ἀφοῦ ἀποκαλεῖ τὸ Μαργαριτνάκη «πεθερᾶ» του. (Βλ. καὶ κατάλογο ἐγγράφων συλλογῆς Γ. Γαϊτάνου).

34-35. *Ἀναγνώστης Ποιεντάκης.* ἐπίσης γνωστὸς ὡς γραφεὺς πολλῶν ἐγγράφων τῆς Ἰδιωτικῆς Συλλογῆς Γ.Θ. Γαϊτάνου (βλ. σελ. 8 καὶ ἐπ.).

17

Ἰδιωτ. Συλλογὴ Γ.Θ. Γαϊτάνου

21 Σεπτεμβρίου 1746

Μονόφυλλο διαστ. 0,26x0,19 1/2 σὲ ἀρίστη κατάσταση. Ἡ τελευταία σειρὰ τοῦ κειμένου καὶ οἱ ὑπογραφές στὴν ὀπισθία ὄψη. Γραφὴ πολὺ καλὴ διὰ χειρὸς Μανώλη Καλέργη.

Περίληψη: «Ὁ κύρ Ἰω(άννης) Γεώργη Ἀποστόλου ὁμοῦ καὶ ἡ συμβία του ἢ κερά Νέζα» καὶ «ἡ κερά Μαρία τοῦ Δασκαλάκη» συμφωνοῦν «νὰ λάβη ὁ υἱὸς τῆς κερά Μαρίας ὀνόματι μάστρο Γεώργης τὴν θυγατέρα τοῦ κύρ Ἰω(άννη) ὀνόματι Μαρία διὰ γυναῖκαν του νόμιμην» σύμφωνα μὲ τοὺς ὀρισμοὺς τῆς Ἐκκλησίας. Πρὸς τοῦτο καὶ «διὰ προυκίον» τους παρέχουν στοὺς μελλονόμενους πράγματα κινητὰ καὶ ἀκίνητα.

1746 Εἰς δόξαν Χριστοῦ ἀμήν ἐν μηνί Σεπτεμβρίου 21 Σίφνος.

Τὴν σήμερον ἐσυμφώνησαν τὰ δύο μέρη διὰ νὰ κάμουν τὸ παρὸν συνοικέσιον εἰς ὦραν καλὴν³ καὶ εὐλογημένην, ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ὁ κύρ Ἰω(άννης) Γεώργη Ἀποστόλου ὁμοῦ καὶ ἡ συμβία του ἢ κερά⁴ Νέζα, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλον μέρος ἡ κερά Μαρία τοῦ

Δασκαλάκη οδία νά λάβη ό υιός τής κε|⁵ρά Μαρίας όνόματι μάστρο Γεώργης τήν θυ-
 γατέρα του κύρ |⁶Ιω(άννη) όνόματι Μαρία διά|⁶ γυναίκαν του νόμιμη και εύλογητικήν
 καθώς όρίζει ή 'Αγία του Χριστου Καθολική και 'Αποστο|⁷λική 'Εκκλησία, και
 πρώτον μέν επικαλιούνται τό όνομα τής παναγίας και ζωαρχι|⁸κής Τριάδος. Πατρός,
 Υιου και 'Αγίου Πνεύματος και τής υπερευλογημένης ήμων Δεσποίν(ης)|⁹ και Θεοτό-
 κου Μαρίας, από τά όποια άγια και υπερδεδοξασμένα όνόματα πάν εργον|¹⁰ αγαθόν
 πορεύεται, έπειτα των δίδουν τήν εύχήν του Χριστου και τής Παναγίας και των γο-
 |¹¹νέων τωνε και τήν έδική τως και διά προυκίον και εις όνομα προυκίου τάξει και δί-
 δει ό κύρ|¹² 'Ιω(άννης) και ή συμβία του ή κερά Νέζα τής θυγατός τωνε τής κερά Μα-
 ρίας, άρχή και πρώτον|¹³ τά σπίτια ως καθως εύρίσκονται και τό έμισόν κηπάρι, ένα
 πάγγο, ένα παραπάγκι|¹⁴ ένα σκάνιο, μία κασέλα τήν μικρή και από τά άγγιά πούνε
 μέστο σπίτι τή δίδουν τά δύο|¹⁵ μερτικά και τά τρίτα τά κρατίζει ή μάνα της, ένα μα-
 ταράτζο, τρία ζευγάρια σεντό|¹⁶νια, δύο κουρτουνες, μαζελάρια τέσσερα, πάπλωμα
 ένα, μπούστους δύο ζευγάρια φιτιλά|¹⁷τα και ένα ζευγάρι χρυσά και ένα ζευγάρι κόκ-
 κина βελούδο χρυσό τριγυριστά και άλλο ζευγά|¹⁸ρι πράσινα βελούδα χρυσό τριγυρι-
 στά, όλα ζευγάρια πέντε, δύο στομαχικούς φιτιλάτους ένα|¹⁹ ποκάμισο γερανό, δύο
 μπουκασένια και ένα λινό μετάξι και άλλο λινό, όλα πέντε, κορμο|²⁰ποκάμισα τέσσε-
 ρα, ποδιές τρεις, ένα ζευγάρι κάρτζες ρουδιές, ένα κατρέπτη, ένα βουτζί|²¹ ένα βαρέ-
 λι, ένα κουρούπι του λαδιου, ένα κουρούπι των έλιω(ν), μία βάχη, μία κλισάρα, ένα
 κόσ|²²σκινο, ένα τηγάνι και τήν κρεβαταριά της και δ.τι άλλο χρειάζεται μία νοικο-
 κυρά|²³, τό λιβάδι στο Βαθύ, ως καθως εύρίσκεται περό νά τρώνε οι γονέοι της τό
 έμισό και άποθάνον|²⁴τας του κυρου της νά τότε θάψη νά του κάνη όλα τά δικαιώμα-
 τα κατά τήν τάξιν των εύσεβων|²⁵ χριστιανων· νά είναι όλον έδικόν της τό χωράφι
 στον 'Αγιον 'Ηλία στου Κοντου, τό χωράφι|²⁶ στον 'Αγιον 'Ανδρέαν μέ τό άμπέλι εύ-
 γάζοντας πού κρατίζει ό κύρης της από τό σπιτάκι|²⁷ τά δύο λουράκια τό άμπέλι και
 απόξω τό χωράφι βορεινά τή σκάλα στου Κουρτσουδι ως καθως|²⁸ εύρίσκεται μέ τά
 λουριά τό άμπέλι και τό έμισό νερό· στις Λούρους τά χωράφια ως καθως |²⁹ εύρίσκο-
 νται στο Καλαμίτζι δύο δέντρα πούναι μέσ' στου μάστρο Νικολου του Γαλίφου, τό
 μό|³⁰νιασμα στον 'Αγιον Πολύκαρπο. στου Βόλου τό χωράφι μέ τρία δέντρη, τό
 χωράφι στου Μου|³¹γκου ως καθως εύρίσκεται μέ τό απόξω πούχει τις συκιές τά δέ-
 ντρη στου Βαγγέλου τήν πάρ|³²την όπου είχε μέ τον Μαρκάκη του 'Αβρα, τό μόνια-
 σμα στην Πλατειά Ράχη|³³ περό νά είναι όμπλιγάδα νά κάνη τήν έορτήν τά 'Αγια των
 'Αγιων στη Γερανοφορά πούναι |³⁴γονική και τήν έορτήν τής Παναγίας τό δεκαπε-
 νταύγουστο πού είναι μέσ' στο λιβάδι στο Σταυρό του παπα-Τζιριγάκη, άκόμη δίδει
 της και τρία κεφάλια ζα. ταυτα πάντα|³⁵ και τήν εύχήν τονε. |³⁶και από τό άλλο μέρος
 τάξει και δίδει ή κερά Μαρία του υιου της, πρώτον τήν εύχήν της και με|³⁷τηρητά ρεά-
 λια διακόσια Νο (ρεάλια) 200 και τό άμπέλι στις Καμάρες ως καθως εύρίσκεται, τήν
 θε|³⁸μωνιά μέ χωράφι στον 'Αγιον 'Αθανάσιον, στα Κοπριανά χωράφι μέ συκιές και
 μέ άμπέλι ως καθως|³⁹ εύρίσκεται, στα Πλακιά χωράφι ως καθως εύρίσκεται, στου
 Κοντου χωράφι μέ ένα δεντρό, στου Μπαρίκου|⁴⁰ χωράφι και από πάνω μάντρα μέ
 κατοικία ως καθως εύρίσκεται, στο Καλαμίτζι τό χωράφι μέ συκιές|⁴¹ και απόξω μά-
 ντρα μέ πέντε δέντρα ως καθως εύρίσκεται. τήν θεμωνιά στον 'Αγιον Πολύκαρπο. τό
 χω|⁴²ράφι στις Λούρους. στη Μερσινά χωράφι μέ δεντρό. κτήματα κεφάλια τρία,
 μοχθηρά κεφάλια|⁴³ τέσσερα. και τό ζευγάρι του, λιανικά ζωα κεφάλια επτά, τά
 όποια θέλουν τά άνωθεν δύο μέρη|⁴⁴ δύο μέρη νά τά κρατουں στέρεα και άνέκοπτα εις
 τους αιώνας. όθεν διά κάθε καιρου ένδειξιν παρα|⁴⁵καλουں νά τό υπογράψουν και
 αξιόπιστοι μάρτυρες εις ασφάλειαν και νά γροικούνται και|⁴⁶ ένοριτες στον άφέντην
 τον Χριστόν του παπαντωνάκη 'Αλιμπέρτη.

⁴⁷—ό ήγούμενος τής Βρύσης 'Ιγνάτιος μαρτυρω ως όπισθεν

⁴⁸—παπα 'Αντώνιος 'Αλιμπέρδης μαρτυρω

- ⁴⁹ = Άνεγνώστης Γοζαδίνος μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν καί τὰ ὀπισθεν.
⁵⁰ Μανόλης Καλέργης παρακληθεῖς ἀπό τὰ ὀπισθεν
⁵¹ δύο μέρη ἔγραψα καί οὕτως μαρτυρῶ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

3-4. ὁ κύριος Ἰω(άννης) Γεώργιος Ἀποστόλου ὁμοῦ καί ἡ συμβία του ἡ κερά Νέζα καί ἀπό τό ἄλλον μέρος ἡ κερά Μαρία τοῦ Δασκαλάκη δέν εἶναι γνωστά πρόσωπα στίς πηγές.

19. *ποκάμισο γερανό*. ὑποκάμισο χρώματος βαθυκόανου καί δύο *μπουκασένια*=κεντητά (ιταλ. *bucate*=κεντῶ).

20. *ἓνα ζευγάρι κάρτζες ρουδιές*=κάλτσες ρόδινου χρώματος, *ἓνα κατρέπτη*=καθρέπτης.

25. *στόν Ἅγιον Ἡλίαν στοῦ Κοντοῦ*. ἐξώκκλησο μέχρι σήμερα στή θέση «στοῦ Κοντοῦ».

28. *στίς Λούρους*, τπν, πού δέν μπόρεσα νά προσδιορίσω.

29. *στό Καλαμίτσι*, τπν, στά Ν.Δ. τοῦ νησιοῦ, ὅπου πηγὴ νεροῦ καί ἀρχαία φρουκτωρία. *Στοῦ μάστορο Νικολοῦ τοῦ Γαλίφου*=πρόσωπο ἄγνωστο. Τό ἐπώνυμο παλαιότατο. Μνημονεύεται τό 1641 Γαλίφης Ἀντώνιος (SCPF/SOCG. 165, 368^R), Γαλίφος Ἰωάννης (Ἀρχεῖο Πατριαρχ. Ἱεροσολύμων, Κώδιξ 509, 1652) καί Γαλίφος Ἀντ. Γεώργιος (Ἰδιωτ. Συλλ. Ε. Βάου, «ἐκκλησ. δικαιώματα», ἔγγραφο 1 Ἰαν. 1677).

30. *στόν Ἅγιο Πολύκαρπο*, τπν, στό Καλαμίτσι, ὅπου πανάρχαιος οἰκισμός, τάφοι, φρουκτωρία. *Στοῦ Βόλου*, τπν, ἄγνωστο σήμερα.

31. *στοῦ Βαγγέλου*, τπν, ἄγνωστο ἐπίσης.

32. *μέ τόν Μαρκάκην τοῦ Ἀβρά*. Μαρκάκης Ἀβράς ἀφιέρωσε στή Μονή τοῦ Ταξιάρχου Σερίφου, στίς 10 Ἀπρ. 1770, ἀμπέλι του στή θέση Σκαλωτό τῆς Σίφνου (Κώδικας Ταξιάρχου, σελ. 115). *Στήν Πλατειά Ράχη*, τπν ἄγνωστο σήμερα. Ἀναφέρεται «Ράχη» τόπος στά Β. πρὸς τὴν Χερρόνησο.

33. *στή Γερανοφόρα*. ἡ Γερανοφόρα. Ναός στήν Ἀπολλωνία, τιμῶμενος στήν Ὑπαπαντῆ (2 Φεβρουαρίου).

34. *στό Σταυρό τοῦ παπα Τζιριγάκη*, ναός τοῦ Τιμίου Σταυροῦ πού ἀνήκε στόν παπά Τζιριγάκη. Βλ. καί ἔγγραφο ὑπ' ἀριθ. 19.

38. *στόν Ἅγιον Ἀθανάσιον*, τπν, στό κέντρο τοῦ νησιοῦ ὅπου καί ὁμώνυμος ναός. *Στά Κοπριανά*, τπν, ἄγνωστο.

39. *στά Πλακιά* τπν, ἀρχαιολογική τοποθεσία παρά τόν Πλατὺ Γιαλό. *Στοῦ Μπαρίκου*, τπν (;) ἄγνωστο σήμερα ἢ ἐπώνυμο.

42. *Στή Μερσινιά*, τπν, ἄγνωστο. Σήμερα ἀναφέρεται «Μερσίνη» στά μισὰ τοῦ δρόμου πρὸς τό Βαθῶ.

42-43. *κτῆματα κεφάλια τρία, μοχθηρά κεφάλια τέσσερα*. Ἔχουμε ἤδη ἀναφέρει ὅτι «κτῆματα» στήν Κρήτη λέγονται γενικῶς τὰ ζῶα (1ος τόμος, σελ. 98, στίχ. 40). Ἦδη ἡ διάκριση «κτῆματα κεφάλια τρία, μοχθηρά κεφάλια τέσσερα» μέ κάνει νά υποθέσω ὅτι κτῆματα στή Σίφνο ἔλεγαν τὰ μεγάλα ζῶα, ὅπως τίς ἀγελάδες, μέ διάκριση σέ «μοχθηρά» πού πρέπει νά ἦταν τὰ ζῶα ἀναπαραγωγῆς, ὅπως οἱ ταῦροι, πού ἀπεκαλοῦντο καί «κτῆματα ἀσερνικά» ὁπότε ἡ ἐξήγησή πού, μέ ἐπιφύλαξη, ἔδωσα στόν 1ο τόμο, σελ. 87, στίχος 36, στήν ἐκφραση «ἓνα κτῆμα ἀσερνικό» εἶναι λανθασμένη γιατί δέν πρόκειται περὶ ἀκινήτου «κτῆματος» ἀλλὰ περὶ μεγάλου ζῶου.

45-46. *καί νά γροικοῦνται καί ἐνορίτες στόν ἀφέντη τόν Χριστόν τοῦ παπαντωνάκη Ἀλιμπέρτη*. Οἱ μελλοντοφθοί, ὅπως καί ἐκεῖνοι τοῦ προηγουμένου ἔγγραφου, εἶχαν ὑποχρέωση νά εἶναι ἐνορίτες στήν ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ τῶν Ἀλιμπέρτηδων, παπά-Ἀποστόλη τοῦ προηγ. ἔγγραφου καί παπα Ἀντωνάκη, τοῦ παρόντος, πιθανόν γιοῦ καί διαδόχου του. Πού ἦταν ὁ ναός αὐτός, δέν προσδιορίζεται, ὅπως καί ἐκεῖνος τοῦ στίχου 34 τοῦ παρόντος ἔγγραφου.

47. ὁ ἡγούμενος τῆς Βρύσης Ἰγνάτιος διεδέχθη στό ἀξίωμα τόν Ἰωσήφ στίς 14 Δεκεμβρίου 1745. Δεύτερη εἰδήση γι' αὐτόν, εἶχαμε τῆς 28 Ἰουνίου 1752 [Συμεωνίδη, Βρυσιανή 1966, σελ. 67-68, ὅπου ἐσφαλμένα στόν τίτλο ἀναγράφεται ΙΩΣΗΦ (1737-1745), ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ ΙΓΝΑΤΙΟΣ (1745-1752)] καί τώρα τρίτη, τοῦ παρόντος ἔγγραφου.

48. *παπα Ἀντώνης Ἀλιμπέρδης* δέν εἶναι γνωστός ἀπὸ ἄλλη πηγὴ, εἶναι ὁμοῦς ὁ ἀναφερόμενος στό κείμενο τοῦ ἔγγραφου.

49. Ἄνεγνώστης Γοζαδίνος, δέν εἶναι γνωστός ἀπὸ ἄλλη πηγὴ.

50. *Μανόλης Καλέργης παρακληθεῖς...* βλ. προηγούμενο ἔγγραφο.

Μονόφυλλο διαστάσ. 0,28x0,20 σέ άρίστη κατάσταση. Τό κείμενο, διά χειρός του σακελλαρίου Σίφνου Μπάου, επί της προσθίας δψεως. Γραφή καλή. Στην όπισθία δψη συμπλήρωση της 17-2-1766.

Περίληψη: «'Ο κύρ 'Αγγελέτος 'Αντώνη Λοϊζου και... ό κύρ 'Αντώνης Βερνίκος» κάνουν συνοικέσιον των παιδιών τους Μαρίας και 'Ιωάννη, αντίστοιχα, και τά προικίζουν μέ κινητά και άκίνητα πράγματα.

Είς δόξαν Χριστού άμήν 1762 Σεπτεμβρίου 4 Σίφνος

Τήν σήμερον έσυμφωνήσαν τά δύο μέρη, από τό ένα ό κύρ 'Αγγελέτος 'Αντώνη Λοϊζου και από τό άλλον ό κύρ 'Αντώνης Βερνίκος νά κάμουν τό παρόν συνοικέσιον είς ώραν καλήν, ότι νά λάβη ό υίός του κύρ 'Αντώνη όνόματι 'Ιω(άννη)ς τήν⁵ θυγατέραν του άνωθεν μαστρ 'Αγγελέτου όνόματι Μαρία είς πρώτον γάμον⁶ και έν πρώτοις έπικαλούνται τό όνομα της 'Αγίας Τριάδος, Πατρός Υίου και 'Αγίου Πνεύματος, της δεσποίνης ήμών Θεοτόκου, τήν εύχήν του 'Αγίου Προκοπίου, των γονέων τως καιτήν έδικήν τως· έπειτα είς όνομα προικίου δίδει⁹ ό μαστρ 'Αγγελέτος της θυγατρός του τό σπίτι όπου έχει είς του Κοκλιού καθώς¹⁰ εύρίσκεται μέ τό κηπάρι, τό άμπέλι στό Σκαλωτό μέ τά συκιδάκια καθώς¹¹ είναι, τό άμπέλι στις 'Αμμουδάρες, άκόμα δίδει της και 'Αντιού (;) ή κεράτσα¹² της τό σπίτι όπου έχει και μέ δι μασαριές εύρίσκονται μέσα περό νά¹³ πάρη δι είναι διά νά σερβίρεται, και τό χωράφι όπου έχει έ(μ)προστά¹⁴ είς τό σπίτι, περό νά έχη χρέος νά της έκάνη δλα τά έξοδα της θανής¹⁵ της, ή ένορία τως είς τον 'Αγιον 'Ιωάννην του Κοκλιού και νά κάνουν τήν έορτή¹⁶ στην όμοιαν έκκλησίαν στις 26 Δεκεμβρίου, τά χωράφια στου Κοντου στον¹⁷ Μπήαδο μέ τό άλλον όπου έχει εκεί, στου Κοντου χωράφι τά χρόνια της μά¹⁸νας της μίαν λειτουργίαν στην άνορία τως. Ταύτα πάντα και τήν εύχήν¹⁹ τως, και από τό άλλον μέρος ό κύρ 'Αντώνης δίδει του υίου του τό άμπέλι¹⁰ στά Βάρτα που έχει από του Χρυσοφίνη, τό χωράφι στον 'Αγιον Λάζαρον, που¹ έχει από τον 'Αντώνη Φραζεσκάκη, τό χωράφι πουχει στου Κοντου μέ τά²² δεντρά... ξεχωριστά κρατήζει ένα, του ποταμού· τήν καινούρια²³ θεμωνιά στά Τρανά Βουιά μέ τό κηπάρι πουχει εκεί, περόνά χρεωστή²⁴ στραταν και της άλλης θεμωνιάς όπου κρατήζει, και μετρητά (ρεάλια) 50:²⁵ Ταύτα πάντα στέργουν και τά δύο μέρη παρακαλώντας άξιοπίστους²⁶ μάρτυρας νά υπογράψουν είς ασφάλειαν.

²⁷ » Λογοθέτης Σίφνου μαρτυρώ.

²⁸ » παπά Γεώργης Κόμης και πρωτέκτικος μαρτυρώ

²⁹ » 'Αντώνιος ιερεύς και Πρακτικός μαρτυρώ.

³⁰ Σακελλάριος Σίφνου Μπάος³¹ έγραψα τό παρόν και ούτως³² μαρτυρώ.

Στό verso:

1766/7 Φεβρουαρίου 17 Σίφνος

'Ηλθεν ό κύρ 'Αντώνης Βερνίκος και μέ καλήν γνώμην θέλει και δίδει του 'Ιω(άννη) του υίου του ταίς δύο³ μέλισσες όπου έχει στην Χερρόνησο και είναι ή μία στό πηγάδι του γιαλου από πάνω και⁴ ή άλλη στου 'Αφεντάκη τά Φρούδια, τίς όποιες του τίς δίδει μέ τήν εύχήν του νά τίς έχη από⁵ τήν σήμερον νά τίς κάνη ως θέλει και βούλεται και είς βεβαίωσιν της άληθείας του τό⁶ φανερώνει έδω μέσα είς τό προικοσύμφωνον του είς ασφάλειαν.

[⁷ Σακελλάριος Σίφνου Μπᾶος ἔγραψα μέ τό θέλημα]⁸ τοῦ κυροῦ του καί οὕτως μαρτυρῶ.

Προικοσύμφωνον
τοῦ Ἰω(άνν)η Ἀντώνη Βερνίκου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

2-3. ὁ κύρ Ἀγγελέτος Ἀντώνη Λοῖζου καί... ὁ κύρ Ἀντώνης Βερνίκος... εἶναι πρόσωπα μή προσδιοριζόμενα ἀκριβῶς ἀπό πηγές τῆς ἐποχῆς. Ὁ δεύτερος εἶναι βέβαια ἀπόγονος τοῦ κύρ Ἀντώνη παπα-Νικολοῦ Βερνίκου (βλ. ἔγγραφο Νο 1, 20 Σεπτ. 1664), τοῦ 1ου τόμου σελ. 81 ἐπ.). Ὁ κύρ Ἀγγελέτος Ἀντώνη Λοῖζου πρέπειν εἶναι πατέρας τοῦ Ἀντώνη Λοῖζου ὁ ὁποῖος στίς 19 Φεβρ. 1781 εὐρίσκονταν στήν ΚΠολη προκειμένου νά παραλάβει τήν καταληφθεῖσα ὑπέρ αὐτοῦ, τῆς μητέρας του Κωνσταντίνας καί τῆς ἀδελφῆς του Αἰκατερίνης, περιουσία τοῦ ἀδελφοῦ του ἱερομονάχου καί διδασκάλου Φιλαρέτου Λοῖζου (Πετροπ., Μνημεῖα, 338-340).

11-12. ἀκόμα δίδει τῆς καί(ῆ) Ἀννιοῦ ἢ κεράτσα τῆς τό σπίτι ὅπου ἔχει... Τρίτο πρόσωπο, ἢ κεράτσα τῆς-μάμμη τῆς μελλονύμφης, συμμετέχει στό προικοσύμφωνο (βλ. καί ἔγγραφο Νο 2, 17 Ἀπριλίου 1692, τοῦ 1ου τόμου, σελ. 83 ἐπ. καί τήν παρατήρηση τοῦ στίχου 34).

15. ἡ ἐνορία τῆς εἰς τόν Ἅγιον Ἰωάννην τοῦ Κοκκλιοῦ. Ἄγνωστο ἂν πρόκειται γιά τοπωνύμιο ἢ ὄνομα.

20. στά Βάρτα. π.ν, ἐπί τῆς ὁδοῦ πρός Κάστρο. στόν Ἅγιον Λάζαρον. π.ν, στό χωριό Π. Πετάλι καί στά Β, τοῦ νησιοῦ στόν δρόμο πρός τή μονή τοῦ Ἁγίου Συμεῶνος.

21. ἀπό τόν Ἀντώνη Φραζεσκάκη. Πρόσωπο ἄγνωστο. Στίς 7 Ἰουνίου 1689 ἀναφέρεται Ἀντώνης Φραζέσκος «ἐπίτροπος τοῦ κοινοῦ τόν καιρό τῶν Τούρκων», δηλ. πρό τοῦ 1684 (Συλλογή Ε. Βάου, «λύσεις διαφορῶν»).

27. Λογοθέτης Σίφνου μαρτυρῶ, πρόσωπο ἄγνωστο.

27. παπα-Γεώργης Κώμης καί πρωτέκτικος, ἄγνωστος ἀπό ἄλλη πηγή. Ἀναφέρονται: α) παπα-Γεώργης Κώμης, στίς 2 Ἀπριλ. 1717 καί 9 Δεκ. 1731 (βλ. 1ο τόμο, σελ. 90 καί β) ἱερεῦς Κώμης Γεώργιος, στίς 9 Δεκ. 1731 (Ἀρχεῖο Βάου, «ἐκκλησ. δικαιώμ.»).

29. Ἀντώνιος ἱερεῦς καί Πρακτικός. Ἱερεῦς Ἀντώνιος Πρακτικός ὑπογράφει ἔγγραφο τοῦ Ἀρχεῖο Βάου τῆς 9 Δεκ. 1731 (ἐκκλησ. δικαιώμ.) καί 23 Ἰαν. 1733 (πωλητήρια).

30. Σακελλάριος Σίφνου Μπᾶος. Εἶναι ὁ Νικόλαος Μπᾶος, ὁ ἀπό σκευοφύλαξ, σακελλάριος Σίφνου (βλ. Σ.Μ. Συμεωνίδη, Ἱστορικά Ἁγίου Κωνσταντίνου Ἀρτεμῶνος, Ἀθήναι 1991, σελ. 40 ἐπ.).

4. τοῦ verso. στοῦ Ἀφεντάκη τά Φρούδια. Σήμερα «Ἀφεντάκη» ὁ βόρ. βραχίονας τοῦ λιμανιοῦ τῆς Χερρονήσου. Ὅπως συναίγεται ἀπό τό κείμενο πρόκειται γιά τό ἴδιο τοπωνύμιο χωρῆς πλέον νά ἀναφέρονται «τά Φρούδια»=ἀπόκρημνοι βράχοι.

19

Ἰδιωτ. Συλλογή Γ.Θ. Γαϊτάνου

1 Φεβρουαρίου 1783

Μονόφυλλο διαστ. 0,28x0,20 σέ ἀρίστη κατάσταση. Τό κείμενο ἐπί μιᾶς ὄψεως διά χειρὸς πρωτοπαπᾶ Ποτεντάκη. Γραφή καλή.

Περίληψη: «Ἡ κερά Μαρία γυνή τοῦ μακαρίτου Γεώργη Ἰω(άνν)η Μάρκου... καί ὁ κύρ Ἰωάννης Βερνίκος» συμφωνοῦν «νά λάβῃ ὁ υἱός» τοῦ δευτέρου «ὀνόματι Ἀντώνης, τήν θυγατέρα τῆς ἄνω εἰρημένης ὀνόματι Φλουρέζα διά γυναῖκαν του νόμιμην καί εὐλογητικὴν» καί προικίζουν τοὺς μελλονύμφους.

Τὴν σήμερον ἐσυμφώνησαν τὰ κάτωθεν δύο μέρη διὰ νὰ κάμουν τὸ παρὸν συνοικέσιον³ εἰς ᾧραν καλὴν καὶ εὐλογημένη ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ἡ κερά Μαρία γυνὴ τοῦ μακαρίτου⁴ Γεώργη Ἰω(άννη) Μάρκου καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλον μέρος ὁ κύρ Ἰωάννης Βερνίκος, ὅτι νὰ λάβῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ⁵ ὄνόματι Ἀντώνης τὴν θυγατέρα τῆς ἄνω εἰρημένης ὀνόματι Φλουρέζα διὰ γυναῖ⁶κα του νόμιμην καὶ εὐλογητικὴν ὡς καθῶς ὀρίζει ἡ ἀγία τοῦ Χριστοῦ καὶ Ἀνατολικὴ Ἐκ⁷κλησία. ἐν πρώτοις ἐπικαλοῦνται τὸ ὄνομα τῆς ζωαρχικῆς Τριάδος καὶ τοῦ Ἁγίου⁸ Προκοπίου, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἅγια καὶ ὑπερδεδοξασμένα ὀνόματα πᾶν ἔργον⁹ ἀγαθὸν πορεύεται, ἔπειτα διὰ προυκίον καὶ εἰς ὄνομα προυκίου τάζει καὶ δίδει ἡ κερά¹⁰ Μαρία τῆς θυγατρὸς τῆς τῆς Φλουρέζας ἀρχὴ καὶ πρῶτον, τὸ σπίτι ὡς καθῶς εὐρί¹¹σκεται, περὶ νὰ πέρνη ἀπὸ εἰ τι ἔχει μέσα τὰ τρίτα. ἀπὸ τὰ ρούχα ὅπου ἔχουν τῆς¹² δίδει πέντε φορεσιές, μία κασέλα, ἕνα σκανιό, ἕναν πάγκο καὶ παραπάγκι, ἕνα¹³ βουτζί καὶ ἕνα ξηροβάρελο, μία μπιρμπινίτζα τῶν ἐλιῶν, τρία κρεβατικά¹⁴, ἕνα πάπλωμα καὶ μία καρπέτα καὶ ὅτι χρειάζεται μία νοικοκυρά. σὶ Βαθὺ τὸ¹⁵ μέσα λιβάδι καὶ ἀπόξω τὸ ἔμισό καὶ νὰ κἀνη μίαν ἑορτὴ σὶ Σταυρὸ τοῦ παπαντῶ¹⁶νη Τζιριάκη τῆς Παναγίας τὸ δεκαπενταύγουστο χρόνου παρὰ χρόνου καὶ νὰ εἶναι¹⁷ ὀμπλιγάδη νὰ θαύγη τὴν μάναν τῆς κατὰ τὴν τάξιν τῶν Χριστιανῶν. σὶ Γεναργιά¹⁸ τὸ μόνιασμα μὲ κατοικία, στοὺς Λούρους. τὸ μόνιασμα, τὸ ἀμπέλι εἰς τὴ Σκάφη, σὶ Ἁγιον¹⁹ Ἀντρέα ἀμπέλι καὶ χωράφι ὡς καθῶς εὐρίσκονται καὶ νὰ κἀνη καὶ μίαν ἑορτὴν τὰ²⁰ εἰσόδια σὶ τὴν Παναγίαν τὴ Γερανοφόρα καὶ στοῦ Πολεμικοῦ χωράφι. Ταῦτα πάντα καὶ²¹ τὴν εὐχὴν τῆς.

²² Καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλον μέρος, τάζει καὶ δίδει ὁ κύρ Ἰωάννης τοῦ υἱοῦ του τοῦ Ἀντῶνη τὸ σπίτι εἰς²³ τὸν Ἀρτεμῶνα ὅπου εἶναι ἀπὸ τῆς μάνας του μὲ δύο λουργιά ὀμπρός, ὅτι εἶναι μέσα²⁴ εἰς τὸ σπίτι καθῶς εὐρίσκεται, τρεῖς κασέλες, ἕνα σκανιό, δύο πάγκους καὶ δύο παρα²⁵πάγκια, ἕνα ματαράτζο καὶ δύο καρέγκλες καὶ τῆς μάνας τους τὰ ρούχα ὅσα εἶναι²⁶ νὰ εἶναι ἐδικὰ του καὶ νὰ κἀνη μίαν ἑορτὴ τὰ ἐπιλόγγια τὴ δευτέρη τοῦ Χριστοῦ²⁷ εἰς τὸν Ἁγιον Ἰω(άννη) σὶ Κλοκλά καὶ νὰ γροικᾶται καὶ ἡ ἑνορία τοῦ σπιτιοῦ σὶ τὴν ὁμοία ἐκκλησία²⁸ σὶ Σκαλωτὸ χωράφι καὶ ἀμπέλι ὡς καθῶς εὐρίσκονται, σὶ Λαγκαδάκια χωράφι²⁹ ὡς καθῶς εὐρίσκεται, ἕνα δεντρὸ σὶ Βαθὺ μέσα εἰς τοῦ Σκριβᾶ τὸ χωράφι καὶ νὰ³⁰ εἶναι καὶ ἑνοριῆτες εἰς τὸν ἀφέντη τὸ Χριστὸ τοῦ παπαποστόλη Ἀλμπέρτη. Ταῦτα³¹ πάντα καὶ τὴν εὐχὴν του καὶ διὰ τὸ βέβαιον τῆς ἀληθείας ἐγινε τὸ παρὸν ὑπο³²γεγραμμένον μὲ ἀξιοπίστων μαρτύρων εἰς ἀσφάλειαν.

³³ πρημικίριος ἀληπέρτης

³⁴ Σταμάτης Πρόκος μάρτυς

³⁵ πρωτοπαπᾶς Ποτεντάκης παρακληθεῖς ἔγρα³⁶ψα τὸ παρὸν καὶ οὕτως μαρτυρῶ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

3-4. ἡ κερά Μαρία γυνὴ τοῦ μακαρίτου Γεώργη Ἰω(άννη) Μάρκου. εἶναι πρόσωπο ἀγνωστο. Ἰωάννης Ζαννὴ Μάρκου, μὲ ἔγγραφο τῆς 8 Αὐγούστου 1694, ἀφιέρωσε τὴν περιουσία του σὶ τὴ Μονὴ τῆς Βρυσσιανῆς (Συμεωνίδη, Βρυσσιανὴ 1966, σελ. 64). Ἀντίθετα, ὁ κύρ Ἰωάννης Βερνίκος εἶναι ὁ προικιζόμενος σὶ τὸ προηγούμενο προικοσύμφωνο πού, μὲ τὴ σειρά του, προικίζει τὸ γιό του Ἀντῶνη.

15-16. σὶ Σταυρὸ τοῦ παπαντῶνη Τζιριάκη. Πρόκειται, προφανῶς, περὶ τοῦ ἰδίου ναοῦ τοῦ ἐγγράφου ἀριθ. 17, ὅπου ἀποκαλεῖται τοῦ «Τζιριγάκη» καὶ ἐδῶ, κατὰ παραφθορά, «Τζιριάκη». Σήμερα γνωστός «Σταυρὸς τοῦ Τσιριάκου», μεταξύ Καταβατῆς καὶ συνοικισμοῦ Παπαφώτη. Ἡ ἄποψη ὅτι λέγεται «Τσιριάκου» ἀπὸ «τὴν ποτέ κτήτορα, μικρόσωμον κυρίαν, τὸ κυριάκου» σὶ τσιτακισμό (βλ. Μάνου Φιλιππάκη, Τοπωνύμια τῆς Σίφνου, Ἀθήνα 1989, σελ. 244), εἶναι ἐντελῶς ἀσφαιρέτη. Βλ. καὶ τὴν διαθήκη ὑπ' ἀριθ. 11 (σελ. 139 τοῦ παρόντος τόμου), ὅπου ἀναγράφεται «εἰς τὸν Σταυρὸν τοῦ Τζιριάκη» ὅπως καὶ σὶ ἐδῶ ἐξεταζόμενο ἔγγραφο.

18. *εις τή Σκάφη*, τιν στα Ν. τοῦ νησιοῦ, ὅπου καί ναός τοῦ Ταξιάρχου. Παλαιότερα μετόχι-
χεμαδιό τῆς Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, σήμερα σέ ἐρείπια.

20. *στοῦ Πολεμικοῦ*, τιν, γνωστό σήμερα «Πούντα τοῦ Πολεμικοῦ», ἀκρωτήριο στό Βαθό.

27. *εις τόν Ἅγιον Ἰωάννη* στα Κλοκιά, ἀπροσδιόριστη ἐκκλησία καί τοποθεσία. Πιθανόν
νά πρόκειται γιά τόν Ἅγιο Ἰωάννη στοῦ «Κοκλιοῦ» τοῦ ἐγγράφου ἀριθ. 18, ἐπίσης ἀπροσδιόρι-
στου.

29. *εις τοῦ Σκριβᾶ τό χωράφι*, χωράφι κάποιου Σκριβᾶ.

30. *νά εἶναι ἐνοριτες εἰς τόν ἀφέντη τό Χριστό τοῦ παπᾶ Ἀποστόλη Ἀλμπέρτη*. Πρόκειται περὶ
τῆς ἰδίας ἐκκλησίας τῶν ἐγγράφων ἀριθ. 16 καί 17, ἡ ὁποία περιέρχονταν διαδοχικά ἀπό πατέρα
σέ γιό τῆς οἰκογενείας Ἀλμπέρτη. Ὁ παπᾶ Ἀποστόλης Ἀλμπέρτης τοῦ παρόντος ἐγγράφου
ἔφερε τό ἀξίωμα τοῦ πριμικηρίου (στίχος 33). Βλ. καί σημειώσεις ἐγγράφου ἀριθ. 23, στίχου 9.

34. *Σταμάτης Πρόκος μάρτυς*, ἀναφέρεται καί στίς 21 Δεκεμβρίου 1787 (βλ. σελ. 10).

35. *πρωτοπαπᾶς Ποτεντάκης*, εἶναι ἀσφαλῶς ὁ Ἀπόστολος Ποτεντάκης, ἱερεὺς καί πρωτο-
παπᾶς Σίφνου, πού ὑπογράφη τόν ἐπόμενο χρόνο 1784, Φεβρ. 26, ἐγγραφο τῆς συλλογῆς Ε.
Βάου («ἐκκλησ. δικαίωματα»).

20

Ἰδιωτ. Συλλογή Γ.Θ. Γαϊτάνου

30 Ἰανουαρ. 1788

Δίφυλλο διαστάσ. 0,29x0,19 σέ ἀρίστη κατάσταση. Τό κείμενο καταλαμβάνει
καί τίς τέσσερις ὄψεις. Γραφή καλή.

Περίληψη: «Ὁ μαστρο Γεώργης Σπόρου ... καί ὁ κύρ Γιαννάκος Ἀπο-
στόλου Φραγκούλη» συμφωνοῦν «νά κάμουν τό παρόν συνοικέσιον καί τε-
λειάν ὑπανδρείαν» τῶν παιδιῶν τους Μαργαρίτας καί Ἀποστόλου, ἀντίστοι-
χα. Πρὸς τοῦτο τά προικίζουν καταλλήλως.

1788 Ἰανουαρίου 30 Εἰς δόξαν Χριστοῦ εἰς χωρίον Ἐξάμπελα

Τὴν σήμερον ἐσυμφώνησαν τά κάτωθεν δύο μέρη διὰ νά κάμουν³ τό παρόν συ-
νοικέσιον καί τελειάν ὑπανδρείαν εἰς ὦραν καλὴν καί⁴ εὐλογημένην εἰς γάμον
πρῶτον. ἀπό τό ἓνα μέρος ὁ μαστρο Γε⁵ώργης Σπόρου, καί ἀπό τό ἄλλον μέρος ὁ κύρ
Γιαννάκος Ἀποστόλου Φρα⁶γκούλη, ὅτι νά πάρη ὁ υἱός αὐτοῦ ὀνόματι Ἀπόστολος
τὴν θυγατέρα⁷ τοῦ ἄνωθεν μαστρο Γεώργη, ὀνόματι Μαργαρίτα διὰ γυναῖκαν του
νό⁸μιμον καί εὐλογητικὴν καθὼς ὀρίζει ἡ ἅγια τοῦ Χριστοῦ καί ἀποστολική⁹ ἀνατο-
λική Ἐκκλησία. ἐν πρώτοις ἐπικαλοῦνται τό ὄνομα τῆς ἁγίας καί¹⁰ ζωαρχικῆς τριά-
δος, πατρός, υἱοῦ καί ἁγίου πνεύματος καί τὴν πρεσβείαν τῆς¹¹ ὑπεραγίας δεσποίνης
ἡμῶν Θεοτόκου καί τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος¹² Προκοπίου, ἀπό τά ἅγια
καί ὑπερδεδοξασμένα ὀνόματα πᾶν ἔργον¹³ ἀγαθόν ἐκπορεύεται, ἔπειτα διὰ πρου-
κίον καί εἰς ὄνομα προυκίου τάζει καί¹⁴ δίδει ὁ ἄνωθεν μαστρο Γεώργης τῆς θυγα-
τρός του τῆς κερά Μαργαρίτας¹⁵ τὴν εὐχή τοῦ Χριστοῦ καί τῆς Παναγίας, τῶν γονέ-
ων του καί τὴν ἐδικτὴν του¹⁶ ἔπειτα, ἀρχὴ καί πρῶτον, τό ὀσπίτιον μέ δύο ἁγίας εἰκό-
νας καί μέ ὄλες¹⁷ τίς μασαρίες καθὼς εὐρίσκεται. τέσσερις κασέλες μικρές μεγά-
λες¹⁸ καί τέσσερις καρέγκλες. Ἐνα τραπέζι, τό κρεβάτι μέ τὴν στρώσιν καθὼς¹⁹ εὐ-
ρίσκεται, τέσσερα σεντόνια, ἓνα πάπλωμα, πέντε φορεσιές ροῦχα καί²⁰ εἴ τι ἄλλο εὐ-
ρίσκεται μέσα εἰς τό σπήτιον. τό κελᾶρι μέ τὴν μάνδρα²¹ καί τό μισό λουρί καθὼς
φανερῶνται τά σύνορα καί ἓνα στενό νά εὐγένη²² τῆς Φλουρέντζας τῆς θυγατέρας
μου ἔξω εἰς τὴν στράτα, ἀκόμη ὅτι εὐρίσκεται²³ μέσα εἰς τό κελᾶρι νά εἶναι ἐδικά
της, ἔξω μόνον ἓνα βουτζάκι ὅπου τό²⁴ κρατίζω ἂν ἴσως καί μοῦ χρειαστῆ νά τό πέρ-
νω ἐγὼ εἰ δέ ἄλλον μου παιδί²⁵ νά μὴν ἔχη νά κάμη τίποτε. Τό μόνιασμα εἰς τὴν Βο-

ρεινήν νά εἶναι²⁶ ἡ στράτα ἀπό μέσα ἀπό τόν Ἀντώνη Βρετοῦ καί τήν θεμονιάν ἀπέ-
 ξω μέ²⁷ τήν μάντρα. χωράφι εἰς τόν Ἅγιον Κωνσταντῖνον, περό νά πέρνω²⁸ ἀπό
 μέσα δέκα πινάκια γέννημα ἕως ὅπου ζῶ, ὁμοίως καί ἀπό²⁹ τό καλοκαιρινό ὅτι προ-
 αιροῦνται νά μοῦ δίδουν, ἕτερον χωράφι στήν³⁰ εἰς τοῦ Φεκλιᾶ, χωράφι εἰς τοῦ Τρε-
 βλοῦ μέ συκές καί ἐλαιόδεδρα καθῶς³¹ εὐρίσκεται, περό νά μέ δίδουν ἕνα μουντζού-
 ρι σύκα, ἐν ὄσον³² ζῶ. ἀκόμη ἕτερον χωράφι ἀπό πάνω μέ ἕνα δεντρόν, καί νά³³ εἶ-
 ναι ὀμπλιγάδοι νά κάμουν ἕνα πανηγύρι εἰς τόν Ἅγιον Τάφον³⁴ τοῦ Ἁγίου Βασι-
 λείου, νά δίδη πληρωμήν δέκα παράδες, ἀμπέλι³⁵ εἰς τόν Πλατύγιαλό, περό νά καρ-
 ποτρῶγω τό μισόν εἰς ὄλην μου³⁶ τήν ζωήν καί μετά τήν ἀποβίωσίν μου νά εἶναι πά-
 ντη ἐλεύθερον ἐδικόν³⁷ τῆς, περό νά κάμουν μίαν ἑορτήν εἰς τόν Ἅγιον Γεώργιον
 εἰς τό Πετάλι³⁸ εἰς τās εἰκοσιτρεῖς τοῦ Ἀπριλίου ἕτερον χωράφι εἰς τόν Πλατυγιαλό
 μέ ἔλαι³⁹ ὄδενδρα περό νά τό μοιράζη μαζί μέ τόν σύγγαμβρόν του τόν Νικολάκη⁴⁰
 καί πέρνει τό μερίδιον ὅπου θέλει καί νά κάμουν τά χρόνια τῆς γυναι⁴¹ κός μου καί
 τόν ἐδικόν μου, μίαν λειτουργίαν εἰς τόν Ἅγιον Γεώργιον εἰς τά⁴² Ἐξάμπελα. ἀκόμη
 τῆς δίδω καί μετρητά ρεάλια ἐβδομήντα λέγω⁴³ ἀριθ. ρ(εάλια) 70. Ταῦτα πάντα καί
 τήν εὐχήν μου. ἀκόμα δίδω καί τήν θεμω⁴⁴ νά εἰς τό Πλακωτό.

⁴⁵ Καί ἀπό τό ἄλλον μέρος ὁ κύρ Γιαννάκης Ἀποστόλου Φραγκούλη τάζει καί δι-
 δει⁴⁶ τοῦ υἱοῦ του κύρ Ἀποστόλου τήν εὐχήν τῶν γονέων μου καί τήν ἐδικήν⁴⁷ μας
 ὁμοῦ μέ τῆς μητρός του κερά Κωνσταντίνα. χωράφι εἰς τοῦ Μουγκοῦ⁴⁸ καθῶς εὐρί-
 σκεται ἀπάνω-κάτω μέ ἐλαιόδεντρον, ἕτερον ἀμπέλι εἰς⁴⁹ τοῦ Κουμπίτζη. ἕτερον
 ἀμπέλι μέ σκάλα καί ἐλαιόδεντρα εἰς τόν Ἅγιον Θεολόγον⁵⁰, χωράφι εἰς τήν Μερσι-
 νιά, εἰς τό Ἀποκοφτό τά δύο μερδικά τά ἀπάνω⁵¹ μέ τήν θεμονιά. τό λιβάδι εἰς τό
 Ἀποκοφτό περό νά τό καρποτρῶγω⁵² ἕως ἀφόρου τῆς ζωῆς μου καί μετά τήν ἀπο-
 βίωσίν μου νά κάμνη τά ἔξοδα τῆς⁵³ θανῆς μου τήν ἡμέρα ὅπου θέλει με καλέσει ὁ
 Κύριος, ἔπειτα νά εἶναι⁵⁴ παντελεύθερον ἐδικόν του. ἀκόμη τό ἀμπέλι ἀπέξω τό κρα-
 τήζω τῆς⁵⁵ ἐξουσίας μου. ἀκόμα νά κάμνη μία ἑορτήν εἰς τās δεκατρεῖς τοῦ Ἰουλίου
 εἰς⁵⁶ τήν κερά Λεούσα εἰς τό Κάστρο. τό ζευγάρι του, ἕνα κτήμα θηλικόν, ἕνα βουτ-
 ζί, ἕνα⁵⁷ βαρέλι, δύο κουρούπια, μία κασέλα καί τό τουφέκι του. πέντε κεφάλια πρό-
 βατα⁵⁸ μικρά μεγάλα. Ταῦτα πάντα καί τήν εὐχήν μας. ἡ ἀνορία τῆς νά εἶναι εἰς⁵⁹ τόν
 Ἅγιον Γεώργιον εἰς τά Ἐξάμπελα. Ταῦτα πάντα θέσει καί τά δύο μέρη⁶⁰ νά εἶναι
 στερεά καί ἀνέκοπτα εἰς τούς αἰῶνας καί παρακαλοῦν νά τό⁶¹ ὑπογράψουν καί ἀξιό-
 πιστοι μάρτυρες εἰς ἀσφάλειαν.

⁶² ὁ ἱερομνήμων Σίφνου Ζαμπέλης μαρτυρῶ τά ὀπισθεν⁶³ καί ἄνωθεν.

⁶⁴ παπαΘανάσης Νικολοῦ Κουζουρή καί πνευματικός μαρτυρῶ τά ὀπισθεν⁶⁵ καί
 ἄνωθεν.

⁶⁶ παπά Ἰωάννης Κουλούρης μαρτυρῶ τά ἄνωθεν

⁶⁷ ὁ πρωτοσύγκελος Σεραφεῖμ μάρτυς

⁶⁸ ὁ Ἰωάννης Ροδούσης καί μαστρο Γεώργης Κυργιάκου (βε)βαιώνομεν⁶⁹ καί στε-
 ρεώνομεν τά ἄνωθεν καί ὀπισθεν καί μήν ἡξεύρο⁷⁰ ντας νά γράφουν ἀπογράφω τῆς
 ἐγῶ ὁ ἱερομνήμων⁷¹ μέ τό θέλημά τους.

⁷² Αὐγερινός Χη Ἰωάννου παρακλη⁷⁸ θεῖς ἔγραψα καί μαρτυρῶ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

4-6. ὁ μαστρο Γεώργης Σπόρου καί... ὁ κύρ Γιαννάκος Ἀποστόλου Φραγκούλη, εἶναι πρόσωπα
 ἄγνωστα. Μάλιστα τοῦ ἐπωνύμου «Σπόρου» ἔχουμε τή μοναδική μνεία. Φαίνεται δέ ὅτι αὐτό
 δέν διατηρήθηκε ἐπὶ πολύ (βλ. καί σημείωση στίχου 68). Ἀντίθετα τό ἐπώνυμο Φραγκούλης εἶ-
 ναι γνωστό ἀπό πολύ παλαιά. Ἀναφέρεται «παπά Φραγκούλης» στίς 17 Ἀπριλίου 1634 (SCPF/-
 SOCG 184, 350^R).

16-17. τό ὀπίσιον μέ δύο ἀγίας εἰκόνας καί μέ δλες τές μασαρίες=εἶδη οἰκοσκευῆς. Γιά τήν
 προικοδότηση ἀγίων εἰκόνων, βλ. τό ἔγγραφο ἀριθ. 10, ἔτους 1795 («Σιφνιακά», 1ος τόμος, σελ.

99). Μέ το εξεταζόμενο έδω έγγραφο ή επικράτηση τής σχετικῆς συνθήειας μετατίθεται ἤδη στά 1788.

25. *εις τήν Βορεινήν*, τπν, ἀπροσδιόριστο. Ἀναφέρεται «Βορεινά» θέση κτήματος (Κτηματολόγιο Βρυσηανῆς) κοντά στά Ἐξάμπελα, ἀλλά καί «Βορεινά» στήν περιοχή Ἄβρακώτου.

26. *ή στρατά ἀπό μέσα ἀπό τόν Ἄντωνν Βρετοῦ*, τό μόνιασμα, περικλεισμένο πανταχόθεν, εἶχε δουλεία διελεύσεως διά τοῦ ὁμόρου κτήματος τοῦ (ἀγνώστου ἀπό ἄλλη πηγή) Ἄντωνν Βρετοῦ.

27-29. *περό νά πέρνω ἀπό μέσα δέκα πινάκια γέννημα ἔως ὅπου ζῶ, ὁμοίως καί ἀπό τό καλοκαιρινό διτι προαιροῦνται νά μοῦ δίδουν*, δηλ. νά λαμβάνει ἀπό τοῦς παραγομένους δημητριακοῦς καρπούς (ἀποκαλούμενους στή Σίφνο «γεννήματα») δέκα πινάκια (ἕνα πινάκι=8 ὀκάδες), ἀπό δέ τά παραγόμενα τό καλοκαίρι προϊόντα νά τοῦ δίνουν διτι ἐπιθυμοῦν.

30. *εις τοῦ Φεκλιά*, τπν., ἀναφερόμενο στό έγγραφο ἀριθ. 22 ὡς «Θεκλιά», δέν μπόρεσα ὁμως νά προσδιορίσω οὔτε τό ἕνα, οὔτε τό ἄλλο. Μᾶλλον πρόκειται περί ἑνός καί μόνον τπν.

31. *ἕνα μουντζούρι σῦκα*. Μουντζούρι ἢ μουζούρι ἦταν μέτρο βάρους μέ ἀντιστοιχία γύρω στίς 15 ὀκάδες.

33. *νά κάμουν ἕνα πανηγύρι εἰς τόν Ἅγιον Τάφον τοῦ Ἁγίου Βασιλείου*. Νά τελοῦν τήν 1η Ἰανουαρίου τήν ἑορτή τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, ὄχι βέβαια στόν Πανάγιο Τάφο στά Ἱεροσόλυμα, ἀλλά στό μετόχι τοῦ Ἁγίου Τάφου, κάτω ἀπό τό κάστρο τής Σίφνου, ὅπου ἐλειτούργησε καί ἡ διάσημη Σχολή τοῦ νησιοῦ.

37. *εις τόν Ἅγιον Γεώργιον εἰς τό Πετάλι*, τπν καί ὁμώνυμος ναός στό χωριό Πάνω Πετάλι.

44. *εις τό Πλακωτό*, τοποθεσία στά Α τοῦ νησιοῦ ἀναφερόμενο ἀπό τοῦ ἔτους 1462 (βλ. Περ. Ζερλένη, Τουλιάνου Ντακορώνια, αὔθέντου Σιφνίων, γράμμα τοῦ ἔτους 1462, «Νησιωτική Ἐπετηρίς», ἐν Ἑρμουπόλει Σύρου 1918, σελ. 126-132).

49. *εις τοῦ Κουμπίτζη*, τπν, μὴ ἀναφερόμενο πλέον, *εις τόν Ἅγιον Θεολόγον*, τπν., πιθανόν τό σημερινό «Ἁι-Θολός», στά ΝΑ τοῦ νησιοῦ, περιοχή Ποθητοῦ, ὅπου ἐρείπια τριῶν ἐκκλησιῶν, μία ἀπό τίς ὁποῖες ἐτίματο στό ὄνομα τοῦ Θεολόγου.

50. *εις τό Ἀποκοφτό*, ὁρμίσκος μεταξύ Φάρου καί ἀκρωτηρίου Παναγίας Χρυσοπηγῆς.

56. *εις τήν κερά Λεούσα εἰς τό Κάστρο*, τπν., παλαιό στό Κάστρο ὅπου καί ὁ ναός Παναγίας τής Ἐλεούσας. Ἐνα κτήμα θηλυκόν=μία ἀγελάδα.

58-59. *ή ἀνορία τῆς εἰς τόν Ἅγιον Γεώργιον εἰς τά Ἐξάμπελα*. Μία ἀκόμη ἐνοριακή ἐκκλησία τῆς ἐποχῆς στό χωριό Ἐξάμπελα.

59. *Ταῦτα πάντα θέσει=θέλουσι, θέλουν*.

62. *ὁ ἱερομνήμων Σίφνου Ζαμπέλης*. Ἡ μὴ ἀναγραφὴ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἱερομνήμονος δυσχεραίνει τήν ταύτιση τοῦ προσώπου ἐνώπιον τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ ὁμοίων ἐπωνύμων. Ἡ οἰκογένεια Ζαμπέλη μπορεῖ νά χαρακτηρισθεῖ λευιτικῆ οἰκογένεια. Γενάρχη τῆς θεωρῶ τόν παπά-Ἰωάννη Ζαμπέλη, ὁ ὁποῖος στίς 17 Ἀπριλίου 1634 προσπέγραψε ἐγγραφο τῶν Σιφνίων πρὸς τήν Ἁγία Προπαγάνδα στή Ρώμη ὑπέρ τοῦ καθολικοῦ ἐφημερίου Σίφνου Giacomo della Rocca (SCPF/SOCG. 174, ^R). Στή συνέχεια ἀναφέρονται μόνο μέ τό ὄνομα Ἰωάννης ἢ Γιαννούλης, οἱ:

- περί τό 1650, παπα-Ἰωάννης Ζαμπέλης, νά ἐφημερεῦει στήν Παναγία Χρυσοπηγή (Συμεωνίδης, Βρυσηανή 1966, σελ. 146).

- πρό τοῦ 1677, παπά Ἰωάννης Ζαμπέλης, ὁ γιός του Νικολός καί ὁ ἐγγονός του Ἰωάννης (Σπεράντσας, Χρυσοπηγή, 42).

- 1684, Ἰουλίου 29, παπά Γιαννούλης Ζαμπέλης («Σιφνιακά», τόμος 1ος, σελ. 67 καί 1684, Σεπτ. 1, σελ. 70).

- 1733, Ἀπριλίου 16, παπα-Γιαννούλης Ζαμπέλης (βλ. σελ. 132).

- 1744, Δεκ. 15, παπα-Γιαννούλης Ζαμπέλης καί ἱερομνήμων Σίφνου (Συμεωνίδης, Βρυσηανή 1966, σελ. 67).

- 1764, Ἀπριλ. 3, ὁ ἱερομνήμων Ζαμπέλης καί καντζηλιέρης Σίφνου (Ἀρχεῖο Βάου, «ἐκκλησι. δικαίωμ.»).

- 1788, Ἰανουαρ. 30, ὁ ἱερομνήμων Σίφνου Ζαμπέλης (στό παρόν ἐγγραφο).

- 1803, Δεκεμ. 30, παπα-Γιαννούλης Ζαμπέλης καί ἐπίτροπος τοῦ Ἁγίου Σίφνου (ἐφημ. «Σιφν. Φωνή», φ. 86, Φεβρ. 1972).

- 1808, Ἀπρ. 26, παπα-Γιαννούλης Ζαμπέλης (ἐφημ. «Σιφν. Φωνή», Δεκ. 1972).

- 1816, Ἰαν. 28, παπα-Γιαννούλης Ζαμπέλης «καζιλιέρης», (βλ. ἐγγραφο ἀριθ. 22).

- 1816, Ὀκτ. 6 (δύο ἐγγραφα), παπα-Γιαννούλης Ζαμπέλης (Πετρόπουλος, Μνημεῖα, σελ. 49 καί 237). Βλ. καί σελ. 117 ἐπ.

- 1819, Ίουλ. 1, πρωτοπαπᾶς Ζαμπέλης (Γκιών, Ίστορία, σελ. κβ').
- 1824, Μαρτ. 25, ὁ πρωτοπαπᾶς Ζαμπέλης («Σιφνιακά», τόμος 1ος, σελ. 23).
- 1824, Ἀπρ. 1, ὁ πρωτοπαπᾶς Ζαμπέλης (έφημ. «Σιφν. Φωνή», Ὀκτ. 1965).

64. *παπα-Θανάσης Νικολοῦ Κουζουρή*, δέν ἀναφέρεται σέ ἄλλη πηγή. Τόν προηγούμενο αἰῶνα καί πρό τοῦ 1677 γίνεται μνεῖα Νικολάου Κουζουρή, υἱοῦ Θεωδωρή, (Σπεράντσας, Χρυσοπηγή, σελ. 52) καί Νικολοῦ Κουζουρή, στίς 18 Ίαν. 1682, (Συμεωνίδη, Ἐγκλήματα στή Σίφνο τοῦ 1675, περιοδ. «Κυκλαδικά Θέματα», τόμος Α (1984), τεῦχος 5).

66. *παπα-Ίωάννης Κουλούρης*, ὑπογράφει διάφορα ἔγγραφα μέχρι καί τό 1820. Τό ἔτος αὐτό, 11 Ίουλίου ὑπογράφει μάλιστα ὡς πρωτοπαπᾶς καί ἐπιστάτης τοῦ Κοινοῦ Ἐξαμπέλων-Καταβατῆς (Γκιών, Ίστορία, σελ. κγ'). Στίς 6 Ίουλίου 1813 ὁ παπα-Ίωάννης Κουλούρης «ἐχοντας προικοδοτημένην μίαν ἐκκλησίαν εἰς τό βουνόν, τιμωμένην εἰς τήν ὀνομασίαν τῶν Εἰσοδίων τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, μέ τήν τοποθεσίαν της ὄλην καί μέ τά προαυλιά της, ὁμοῦ καί ἐν χωράφι ἐκεῖ πλησίον... οἰκεία βουλή καί θελήσει καί αὐτοπροαιρέτω γνώμη... διά τε σωματικὴν ὑγείαν καί ψυχικὴν του σωτηρίαν, παραδίδει αὐτά ὅλα σήμερον πρός τόν κύρ Γεώργιον Ἀβρανόπουλον μέ τό νά ἔχη σκοπόν ὁ ρηθείς Γεώργιος νά πηγαίη εἰς τήν αὐτήν ἐκκλησίαν τοῦ βουνοῦ νά κατοικήσῃ καί νά τό οἰκοδομήσῃ μοναστήριον» (βλ. Φύλαρ. Ἄπ. Βιτάλη, Ἡ ἐν Σίφνω Ἱερά Μονή τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου ἐπικεκλημένη «Παναγία τοῦ Βουνοῦ», στά Κιμωλιακά, ἐν Ἀθήναις 1973, τόμος Γ', σελ. 192).

67. ὁ *πρωτοσύγκελος Σεραφεῖμ μάρτυς*, δέν ἦταν ἀξιωματοῦχος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Σίφνου, ἀλλά πρωτοσύγκελλος τῆς μητροπόλεως Ἐφέσου, ὅπου ὑπῆρέτησε μέχρι τό 1783. Τότε ἐπέστρεψε στήν πατρίδα του Σίφνο καί στή μονή τῆς μετανοίας του, τόν Προφήτη Ἥλια (βλ. καί σελ. 56). Στίς 25 Ίουλίου 1785 ὑπέγραψε στή Σίφνο, ὡς μάρτυς, καί ἄλλο ἔγγραφο σημειώνοντας «ὁ τοῦ Ἁγίου Ἐφέσου Πρωτοσύγκελος Σεραφεῖμ μάρτυς (Πετρόπουλος, Μνημεῖα, σελ. 250).

68. ὁ *Ίωάννης Ροδούσης καί μάστρο Γιώργης Κυργιάκου (βε)βαιώνομεν καί στερεώνομεν τὰ ἄνωθεν καί ὀπισθεν καί μὴν ἡξεύροντας νά γράφουν ἀπογράφω της ἐγὼ ἱερομνήμων μέ τό θέλημά τους*. Ὁ Ἂωάννης Ροδούσης καί ὁ μάστρο Γιώργης Κυργιάκου μέ τό νά «βεβαιώνουν καί στερεώνουν τὰ ἄνωθεν καί ὀπισθεν», δέν εἶναι ἀπλοῖ μάρτυρες, ἀλλά αὐτοὶ οἱ συμβαλλόμενοι Γιαννάκος Ἄπ. Φραγκούλη καί μάστρο Γεώργης Σπόρου γιά λογαριασμό τῶν ὀποίων, ὡς ἀγραμμάτων, ὑπέγραψε ὁ ἱερομνήμων. Ὁ τελευταῖος ὁμοῦ φαίνεται πῶς ἐχρησιμοποίησε, ἀντὶ τῶν ἐπώνυμων, τὰ παρεπώνυμα, δηλ. γιά τόν Φραγκούλη τό «Ροδούσης» καί γιά τόν Σπόρο τό «Κυργιάκου». Τό πρόβλημα δέν εἶναι δυνατόν νά ἐξηγηθεῖ διαφορετικά γιατί μόνον αὐτοὶ εἶχαν τό δικαίωμα νά «βεβαιώνουν καί στερεώνουν» τὰ συμφωνούμενα, ἐνῶ οἱ λοιποὶ εἶναι ἀπλοῖ μάρτυρες. Φαίνεται μάλιστα τό «Ροδούσης» καθιερώθηκε στή συνέχεια ὡς ἐπώνυμο (βλ. καί ἐπὸμ. ἔγγραφα ὑπ' ἀριθ. 21 καί 22).

72. *Ἀγγερινός Χη Ἰωάννου*, εἶναι ἀγνωστο πρόσωπο.

21

Ἰδιωτ. Συλλογή Γ.Θ. Γαϊτάνου

5 Φεβρουαρίου 1813

Μονόφυλλο διαστάσ. 0,27x0,20 σέ καλή κατάσταση. Τό κείμενο, διά χειρός «σακελλίου Σίφνου Τριαντάφυλλου» καί ἐπί τῶν δύο ὄψεων. Γραφή καλή.

Περίληψη: «Ὁ κύρ Ἀπόστολος Ροδούσης μετά τῆς συμβίας αὐτοῦ κερά Μαργαρίτας καί... ἡ κυρά Ἀννούσα γυνή τοῦ ποτέ Τομάζου Σκαρκότου» κάνουν «συνοικέσιον καί τελείαν ὑπανδρείαν» τῶν παιδιῶν τους Μαρίας καί Ἰωάννου τὰ ὁποῖα καί προικίζουν.

Εἰς δόξαν Χριστοῦ, εἰς χωρίον Ἐξάμπελα

Τήν σήμερον ἐσυμφώνησαν τὰ κάτωθεν δύο μέρη, διά νά κάμουν τό παρόν¹ συνοικέσιον καί τελείαν ὑπανδρίαν μέ ὦραν καλήν καί εὐλογημένην, ἀπό τό⁴ ἐν μέρος

ὁ κύρ Ἀπόστολος Ροδούσης μετά τῆς συμβίας αὐτοῦ κυρά Μαργαρίτας⁵ καί ἀπό τό ἄλλον μέρος ἢ κυρά Ἀννούσα γυνή τοῦ ποτέ Τομάζου Σκαρκότου διά⁶ νά λάβῃ ὁ υἱός αὐτῆς Ἰωάννης τήν θυγατέραν τῶν ἄνω εἰρημένων ὀνόματι Μαρίαν⁷ εἰς γάμον πρῶτον. ἐν πρώτοις ἐπικαλοῦνται τό ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος,⁸ πατρός, υἱοῦ καί ἁγίου πνεύματος, τήν πρεσβείαν τῆς πανυπερευλογημένης ἐνδόξου⁹ δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καί ἀειπαρθένου Μαρίας, τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρ¹⁰τυρος Προκοπίου, ἀπό τά ὅποια ἅγια καί ὑπερδεδοξασμένα ὀνόματα πᾶν¹¹ ἔργον ἀγαθόν ἐκπορεύεται. Ἐπειτα διά προικίον καί εἰς ὄνομα προικίου¹² τάζουν καί δίδουν, ὅτε κύρ Ἀπόστολος Ροδούσης μετά τῆς συμβίας τοῦ κυρά Μαργα¹³ρίτας τῆς θυγατρὸς αὐτῶν ὀνόματι Μαρίας μέ τήν εὐχήν τῶν γονέων τῆς καί¹⁴ τήν ἐδικήν τως. Ἐν πρώτοις τό μητρικόν τῆς ὀσπίτιον μέ δύο ἁγίας εἰ¹⁵κόνας, δύο κασέλες, μίαν μεγάλην καί μίαν μικρήν, δύο ζευγάρια σεντόνια¹⁶ τρία ἀπανωσέντονα, τρίς καρέγλες, μία μικρή καρέγλα, εἴ τι γυαλικά εὐ¹⁷ρίσκονται μέσα εἰς τό σπῆτι νά πάρῃ ἢ μητέρα τῆς τά τρίτα, τό κελλάκι τό πλη¹⁸σίον τοῦ σπιτιοῦ μέ τό ἀπάνω κηπάρι, ἔχοντας εἰς τό αὐτό κηπάρι χρέος¹⁹ τό νά εἶναι δρόμος τοῦ κάτωθεν κηπριοῦ. τοῦ ἄρχων τοῦ Εὐαγγελίου, ἕνα βα²⁰ρέλι, δύο κουρούπια, ἕνα βουτζί νά εἶναι δέ ἢ ἐνορία τοῦ ἄνωθεν προι²¹κισθέντος ὀσπητίου εἰς τόν Ἅγιον Γεώργιον Ἐξαμπέλων. εἰς τήν Βορεινήν χωρά²²φι τοῦ ὁποίου ἢ στρατά εἶναι ἀπό μέσα ἀπό τοῦ Καλιοῦ τοῦ Λαοῦ τό χωράφι. τήν²³θεμωνιάν μέ μάνδραν πλὴν νά τίς ἔχῃ ἐν ὄσω ζῆ καί μετά τήν ἀποβί²⁴ωσιν τῆς νά εἶναι πάντη ἐλεύθερα ἐδικά τῆς. εἰς τόν Ἅγιον Κωνσταντῖνον μόνι²⁵ασμα κρατίζοντας ἢ μητέρα τῆς τά δύο λουριά τά ἀπάνω νά τά καρποτρώ²⁶γει ἐν ὄσω ζῆ καί μετά τήν ἀποβίωσίν τῆς νά εἶναι πάντη ἐλεύθερα ἐδικά τῆς²⁷ κάμνοντας καί τά ἐξοδα τῆς θανῆς τῆς κατά τήν τάξιν τῶν εὐσεβῶν Χρ(ιστιαν)ῶν..²⁸ Εἰς τόν Ἅγιον Μηνᾶν τρία λουριά τά κάτω μέ ἐλαιόδενδρα καί ἐκεῖ καθῶς εὐρίσκεται²⁹. Εἰς τόν Πλατύν Αἰγιαλόν τό μισό ἀμπέλι, νά ἔχῃ χρέος νά κάμνη καί μίαν³⁰ ἑορτήν εἰς τόν Ἅγιον Γεώργιον εἰς ταῖς Βαλανιές εἰς τὰς 23 Ἀπριλίου. Ταῦτα³¹ πάντα στέργουν καί δίδουν ὁ κύρ Ἀπόστολος μετά τῆς συμβίας αὐτοῦ κυρά³² Μαργαρίτας τῆς θυγατρὸς αὐτῶν Μαρίας. Καί ἀπό τό ἄλλον³³ μέρος ἢ κυρά Ἀννούσα σύζυγος τοῦ ποτέ Τομάζου Σκαρκότου στέργει καί³⁴ δίδει μέ τήν εὐχήν τῶν γονέων τῆς καί τήν ἐδικήν τῆς τοῦ υἱοῦ αὐτῆς Ἰωάννη³⁵ τό ἀμπέλι εἰς τήν Χαλακιάν, περὶ νά τό δουλεύῃ καί νά δίδῃ τῆς ἀδελφῆς³⁶ τοῦ Καλῆς τό μισόν κρασί, καί μετά τήν ἀποβίωσίν τῆς νά εἶναι ὑπό τήν ἐ³⁷ξουσίαν τοῦ ἐλεύθερον, τά ἐλαιόδενδρα εἰς τήν Κορακιάν τά ἡμισυ μέ³⁸ τήν τοποθεσίαν τῆς. εἰς τό Πλακωτό χωράφι μέ Θεμωνιές καί μάνδρα κα³⁹θῶς εὐρίσκεται, ἕτερον χωράφι εἰς τόν Θόλον, τό μόνιασμα εἰς τόν Ἅ⁴⁰γιον Βασίλειον, νά κάμῃ μίαν λειτουργίαν εἰς τόν Ἅγιον Γεώργιον κατ⁴¹ ἔτος εἰς τά χρόνια τοῦ πατρός τῆς, ἕτερον χωράφι κείμενον εἰς τόν Πῆ⁴²γαδον, περὶ νά τό δουλεύῃ καί νά δίδῃ τόν μισόν καρπὸν ἀπὸ ὄλα τῆς⁴³ ἀδελφῆς τοῦ Καλῆς· εἰς τόν Νάπο χωράφι καθῶς εὐρίσκεται· τά μισά⁴⁴ βόδια καί τά μισά κατζίκια ὅπου εὐρίσκονται καί μία πουλάρα, πλὴν ὅταν⁴⁵ κάμῃ θηλυκὸν πουλᾶρι νά τό δίδῃ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Γεώργη, δύο μέλισσες⁴⁶, δύο βαρέλια, ἕνα κουρούπι. Ταῦτα πάντα στέργουν καί τά δύο μέρη⁴⁸ νά εἶναι στέρεα καί ἀνέκοπτα εἰς τόν ἅπαντα αἰῶνα. Ὅθεν διά τό βέ⁴⁸βαιον τῆς ἀληθείας περικαλοῦν νά τό ὑπογράψουν καί ἀξιόπιστοι μάρτυρες:

⁴⁹ παπαθανάσης Κουλούρης ὡς πνευματικός⁵⁰ βαλθεῖς ἀπὸ τόν κύρ Ἀπόστολο καί Μαργαρί⁵¹τα ὑπογράφω διά λόγου τους ὅτι στέργου(ν) τά ὀ⁵²πιστεν καί ἄνωθεν καί οὕτως μαρτυρῶ 1813 Φεβρουαρίου 5, Σίφνος.

⁵³ Ἀρχων τοῦ Εὐαγγελίου Ποτεντάκης βαρθεῖς ἀπὸ τήν ⁵⁴κυρία Ἀνούση μαρτυρῶ καί ὑπογράφω διά τά ἄνωθεν.

⁵⁵ παπά Ἰωάννης Κουλούρης μάρτυς

⁵⁶ Ἰωάννης Κουζουρη(ς) μάρτυς

|⁵⁷ 'Ο σακελλιός Σίφνου Τριαντάφυλλος πα|⁵⁸ρακληθείς υπό τῶν
δύο μερῶν|⁵⁹ ἔγραψα τό παρόν καί οὕτως|⁶⁰ μαρτυρῶ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

4. ὁ κύρ 'Απόστολος Ροδούσης μετά τῆς συμβίας αὐτοῦ κερά *Μαργαρίτας* εἶναι οἱ, ὑπέρ τῶν ὁποίων τό προηγούμενο ἔγγραφο, μελλόνυμφοι, οἱ ὁποῖοι, μέ τή σειρά τους «κάμουν τό παρόν συνοικέσιον καί τελείαν ὑπανδρίαν» τῆς θυγατέρας τους *Μαρίας*.

5. ἡ κυρά 'Ανούσα γυνή τοῦ ποτέ *Τομάζου Σκαρκότου*, εἶναι πρόσωπο ἀγνωστο.

14-15. τό μητρικόν της ὁσπίτιον μέ δύο ἀγίας εἰκόνας. 'Εδῶ συνεχίζεται ἡ προίκιση ἀγίων εἰκόνων.

18-19. ἔχοντας εἰς τό αὐτό κηπάρι χρέος τό νά εἶναι δρόμος τοῦ κάτωθεν κηπαριοῦ τοῦ ἀρχων τοῦ εὐαγγελίου. Τό κηπάρι ἐβαρύνετο μέ δουλεῖα διελεύσεως πρός τό κάτωθεν ὄμοιο, ἰδιοκτησίας τοῦ 'Αρχοντος τοῦ Εὐαγγελίου.

20-21. ἡ ἐνορία τοῦ ἀνωθεν προικισθέντος ὁσπητίου εἰς τόν 'Αγιον *Γεώργιον 'Εξαμπέλων*. Τό προικιζόμενο σπῖτι ἐξακολουθεῖ νά ἀνήκει ἐνοριακά στήν ἴδια ἐκκλησία τοῦ 'Αγίου *Γεωργίου 'Εξαμπέλων* κατά τά καθιερωμένα.

22. ἀπό τοῦ *Καλιοῦ τοῦ Λαοῦ*. Τά ὀνόματα, ἀσερνικοῦ καί θηλυκοῦ γένους, συγκόπτονται στή Σίφνο ἐκφωνούμενα σέ γένος οὐδέτερο, λ.χ. *Σπυρίδων*=τό *Σπυρί*, ἡ *Κατερίνα*=τό *Κατέ*. Τό «*Καλιοῦ*»=ἡ *Καλλιόπη*, δηλ. τό *Καλιό*, γενική τοῦ *Καλιοῦ*. Τό «*τοῦ Λαοῦ*», δυνατόν νά εἶναι ὑποκοριστικό ἢ ἐπώνυμο μέ συγκοπή ἐπίσης λ.χ. τοῦ *Λαουτέρη*=τοῦ *Λαοῦ*.

28. εἰς τόν 'Αγιον *Μηνᾶν*, πιν., στά *Ν.Α.* τοῦ νησιοῦ, πρός τόν *Φάρο* καί ἄλλο πρός *Χερρόνησο*, μέ ἐξωκλήσια τοῦ 'Αγίου.

30. εἰς τόν 'Αγιον *Γεώργιον* εἰς ταῖς *Βαλανιές*. *Βαλανιές*=πιν., πλησίον τοῦ χωριοῦ *Κ. Πετάλι*, ὅπου καί ἡ ἐκκλησία τοῦ 'Αγίου *Γεωργίου*.

35. εἰς τήν *Χαλακιάν*, πιν., πού δέν μπόρεσα νά προσδιορίσω.

37. εἰς τήν *Κορακιάν*, πιν., στά *Α* τοῦ νησιοῦ, πλησίον τοῦ *χειμάρρου* πού ἐκβάλλει στή *Σεράλια* τοῦ *Κάστρου*.

39. εἰς τόν *Θόλον*, πιν., σέ διάφορα μέρη τοῦ νησιοῦ (ἀναφέρονται τέσσερα).

39-40. εἰς τόν 'Αγιον *Βασίλειον*, τοποθεσίες στό *Κ. Πετάλι* καί στά *ΝΑ* τοῦ νησιοῦ, ὅπου ἐξωκλήσια τοῦ 'Αγίου.

49. *παπαθανάσης Κουλούρης* ὡς πνευματικός, δέν ἀναφέρεται στίς πηγές.

53. 'Αρχων τοῦ *Εὐαγγελίου Ποτεντάκης*. Σέ ἔγγραφο τοῦ 'Αρχείου *Βάου* (ἐκκλησ. δικαίωμ.) τῆς 26 *Φεβρ.* 1784 ὑπογράφει «*Ποτεντάκης Νικόλαος* ἱερεὺς, ἀρχων τοῦ *Εὐαγγελίου*».

55. *παπα-Ἰωάννης Κουλούρης*, τοῦ προηγουμ. ἐγγράφου.

56. *Ἰωάννης Κουζουρῆς*, ἀναφέρεται σέ ἔγγραφο τῆς 5 *Φεβρ.* 1751 (έφημ. «*Σιφναϊκή Φωνή*», φ. 89, Μάϊος 1972) δέν εἶναι ὁμοῦ γνωστό ἂν πρόκειται γιά τό ἴδιο πρόσωπο.

57. ὁ *σακελλιός Σίφνου Τριαντάφυλλος*, πρόσωπο ἀγνωστο στίς πηγές. Τόν προηγούμενο χρόνο 1812, 'Οκτ. 1, ἀναφέρεται «ὁ *σακελλάριος Σίφνου Τριαντάφυλλος*» (*Γ.Α.Κ./Κ.47, Δ', φ. Β', ἀρ. 18*), ἄλλος δηλαδή ἀξιωματοῦχος, συνεπώνυμος.

22

Ἰδιωτ. Συλλογή *Γ.Θ. Γαϊτάνου*

28 Ἰανουαρίου 1816

Μονόφυλλο διάστ. 0,28x0,19 σέ ἀρίστη κατάσταση. Τό κείμενο, διά χειρός τοῦ «*καζιλιέρη*» *παπά Γιαννούλη Ζαμπέλη*, ἐπί τῆς προσθήας ὄψεως. Γραφή καλή.

Περίληψη: «'Ο κύρ 'Απόστολος *Φραγκούλης* ὁμοῦ καί ἡ γυναῖκα του ἡ *Μαργαρίτα*» συμφωνοῦν μέ τόν *Γιῶργη* τοῦ ποτέ 'Αποστόλου *Ξανθάκη* νά συζευχθεῖ ὁ τελευταῖος τήν θυγατέρα τῶν πρώτων «*Μηλιά ὀνόματι*» καί ρυθμίζουν τά τῆς προικός.

Εἰς δόξαν Χριστοῦ ἀμήν 1816 Ἰανουαρίου 28 Σίφνος
Εἰς χωρίον Ἐξάμπελα

Τὴν σήμερον ἐσυμφώνησαν τὰ δύο κάτωθεν μέρη, ἀπὸ τὸ ἓν μέρος ὁ κύρ Ἀπόστολος⁴ Φραγκούλης ὁμοῦ καὶ ἡ γυναῖκα του ἡ Μαργαρίτα, διὰ νὰ πάρη ἡ θυγατέρα τους Μηλι⁵ ἄ ὄνοματι, τὸν Γιώργη τοῦ ποτέ Ἀποστόλου Ξαθάκη εἰς ὦραν καλὴν καὶ εὐλογημέ⁶νην. ἐν πρώτοις ἐπικαλοῦνται τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος, Πατρός Υἱοῦ καὶ Ἁγίου⁷ Πνεύματος, τὴν πρεσβείαν τῆς πανυπερευλογημένης δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου⁸ καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας καὶ τοῦ Ἁγίου μεγαλομάρτυρος Προκοπίου. ἀπὸ τὸ⁹ ἓν μέρος τάζει ὁ κύρ Ἀπόστολος καὶ ἡ συμβία του δίδουν, πρῶτον καὶ ἀρχὴ τὴν εὐ¹⁰χὴν τῶν γονέων τους καὶ τὴν ἐδικήν τους, ἔπειτα διὰ προικίον, ἀρχή, στοῦ Θεκλι¹¹ ἃ τὸ χωράφι, ἔπειτα στὸν Ἅγιον Μηναῖ ἓνα μερίδιον χωράφι μὲ συκαῖς καὶ ἕτερον¹² ἀπὸ πάνω χωράφι καὶ δύο ἐλαιόδενδρα, περὶ νὰ κἀνῃ μίαν ἑορτὴ εἰς τὸν Ἅγιον¹³ Τάφο τοῦ Ἁγίου Βασιλείου. στοῦ Μαγεργειοῦ τὸ ἡμισυ μὲ δένδρη, στὸν Πλατιαλό ἓνα μερί¹⁴διον ἀμπέλι καὶ ἀπὸ τὰ βόδια τὰ ἡμισυ. καὶ ἀπὸ τὰ ροῦχα της καθῶς τὰ ξέρει καὶ ὅτι χρει¹⁵άζεται μία νοικοκυρὰ καὶ τὸ ἡμισυ κηπάρι ὁποῦ εἶναι ὀ(μ)πρὸς στοῦ σπίτι τῆς Μαρίας.¹⁶ Ταῦτα πάντα καὶ τὴν εὐχὴν τους, διὰ αὐτὰ τὰ πράγματα πού δίδουν νὰ πέρνουν τὴν τρίτη ἐντράδα.¹⁷ Καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ὁ κύρ Γεώργης, εἰς τὸ Στραβοπόδι χωράφι, εἰς τὸ Πλακωτό¹⁸ χωράφι καὶ ἕτερη θεμωνιά μὲ τὰ... καθῶς εὐρίσκεται, εἰς τὸν Ἅγιον Κωνσταντ¹⁹ τῖνον τὸ χωράφι, ἔτι ἓνα χωράφι ἐκεῖ εἰς τὸν Ἅγιον Κωνσταντῖνο εἰς τὸ Ραχαρβάλη²⁰, εἰς τὸν Τροῦλο ἓνα λουρί, ἄσπρα του καὶ ροῦχα του καθῶς τὰ ξέρει ἐδικά²¹ του. μετρητὰ γρόσιαχιλία, ἤτοι 1.000. Ταῦτα πάντα θέλουν καὶ τὰ δύο μέρη νὰ εἶναι²² στέρεα καὶ ἀνέκοπτα εἰς τὸν ἅπαντα αἰῶνα καὶ περικαλοῦν νὰ ὑπογράψουν καὶ ἁ²³ξιόπιστοι μάρτυρες εἰς ἀσφάλειαν

²⁴ Νικόλαος Ἰωάννου Μπαῶς ἐκ μέρους τοῦ Ἀποστόλου καὶ κυ²⁵ρᾶς Μαργαρίτας ὑπογράφω τῇ εὐχαριστήσῃ αὐτῶν.

²⁶ παπὰ Ἰωάννης Κουλούρης μάρτυς

²⁷ παπὰ Ἰωάννης Κάτζας μάρτυς

²⁸ παπὰ Γιαννούλης Ζαμπέλης καζυλιέρης
²⁹ γραφεύς καὶ μάρτυς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

3-4. ὁ κύρ Ἀπόστολος Φραγκούλης ὁμοῦ καὶ ἡ γυναῖκα του ἡ Μαργαρίτα εἶναι οἱ, ὑπὲρ τῶν ὁποίων τὸ ἔγγραφο ἀριθ. 20 τῆς 30 Ἰανουαρίου 1788, μελλόνυμφοι, ἀλλὰ καὶ οἱ προικίζοντες τοῦ προηγουμένου ἐγγράφου, οἱ ὁποῖοι μὲ τὸ παρὸν προικίζουν καὶ τὴν ἄλλη θυγατέρα τους Μηλιά (ὑποθέτω ὅτι πρόκειται γιὰ τὴ δεύτερη, μετὰ τὴ γέννηση τῆς Μαρίας, θυγατέρα).

5. τὸν Γιώργη τοῦ ποτέ Ἀποστόλου Ξαθάκη, ὁ ἀγνωστος στὶς πηγές Γιώργης Ἄπ. Ξα(ν)θάκης συνάπτει ὁ ἴδιος τὸ προικοσύμφωνό του (προφανῶς ὄρφανός γονέων) καθορίζοντας τὰ περιουσιακά κλπ. στοιχεῖα πού διαθέτει γιὰ στερέωση τοῦ γάμου του μὲ τὴν Μηλιά Φραγκούλη (εἶναι πιθανόν νὰ εἶχε καὶ ἄλλα περιουσιακά στοιχεῖα).

6. στοῦ Θεκλιᾶ τὸ χωράφι. τὸ πν. ἀναφέρεται στοῦ ἔγγραφο ἀριθ. 20, στίχος 30, «Φεκλιᾶ», τὸ ὁποῖο δὲν μπόρεσα νὰ προσδιορίσω. Πρέλει νὰ σημειώσω ὅτι καὶ στοῦ Κτηματολόγιου τῆς Βρυσηανῆς ἀναγράφεται κτῆμα κείμενο στὴ θέση «Φάρος Θεκλιᾶ».

12-13. νὰ κἀνῃ μίαν ἑορτὴν εἰς τὸν Ἅγιον Τάφον τοῦ Ἁγίου Βασιλείου. Τὸ χωράφι πού εἶχε προικισθεῖ μὲ τὸ ὑπ' ἀριθ. 20 ἔγγραφο τῆς 30 Ἰαν. 1788 στοὺς ἐδῶ προικίζοντες μὲ τὴν ὑποχρέωση νὰ τελοῦν τὴν ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Βασιλείου στοῦ μετόχι τοῦ Ἁγίου Τάφου, προικιζόμενο πλέον ἀπ' αὐτοὺς στὴ θυγατέρα τους Μηλιά, μεταβιβάζεται, κατὰ τὴ συνήθεια τοῦ τόπου, μὲ τὴν ἴδια ἑορτὴ.

13. στοῦ Μαγεργειοῦ τὸ ἡμισυ (ἐνν. χωράφι) μὲ δένδρη. Τὸ πν. «Μαγεργειό» δὲν εἶναι γνωστὸ σήμερα.

15. *ὀμπρός στό σπίτι τῆς Μαρίας*. Πρόκειται γιά τήν ἄλλη θυγατέρα τῶν προικιζόντων (βλ. προηγούμε. ἔγγραφο) καί τό σπίτι πού τῆς παρεχώρησαν κατά τόν γάμο της. Στή Μηλιά, ὑπέρ τῆς ὁποίας τό παρόν ἔγγραφο, δέν προικίζεται σπίτι, προφανῶς ἀπό ἀδυναμία τῶν γονέων. Εἶναι γνωστό ὅτι στό νησί εἶχε ἐπικρατήσει ἡ συνήθεια προικισμοῦ τῆς πρωτότοκης μόνο θυγατέρας στίς μέσες καί κατώτερες οἰκονομικά τάξεις (βλ. Συμεωνίδη, Μοναστήρια, σελ. 37 ἐπ.). Ἔτσι ὁ προικισμός τῆς Μαρίας (ἔγγραφο ἀριθ. 21) καί μέ σπίτι, φανερώνει ὅτι αὐτή ἦταν ἡ πρωτότοκη, λαμβάνουσα ἐπί πλέον πράγματα, ἐνῶ ἡ δεύτερη ὀλιγότερα.

16. *διά αὐτά τά πράγματα πού δίδουν νά πέρνουν τήν τρίτη ἐντράδα*. Ἀπό τά προικιζόμενα κτήματα οἱ γονεῖς θά ἐλάμβανον τό 1/3 τῶν παραγομένων σ' αὐτά προϊόντων, προφανῶς ἐφ' ὄρου ζωῆς τους. Ὁ ὄρος φανερώνει τήν οἰκονομική ἀδυναμία τῶν γονέων.

17. *εἰς τό Στραβοπόδι*, πιν., στά Ν.Α. τοῦ νησιοῦ, λεγόμενο καί «Τραγοπόδι», ἀπό τό ἀγαλμα τοῦ τραγοπόδαρου θεοῦ Πανός πού εἶχε μεταφερθεῖ στή θέση αὐτή ἀπό τό ναό του στό Κάστρο.

19. *εἰς τόν Ἅγιον Κωνσταντῖνο εἰς τό Ραχαρβάλη*, στήν περιοχή τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου στή συγκεκριμένη θέση Ραχαρβάλη (τό, ἄγνωστη σήμερα).

20. *ἄσπρα του καί ρούχα του*, τά ἐσώρουχα καί οἱ ἐνδυμασίες του, γενικά.

24. *Νικόλαος Ἰωάννου Μπαῖος*, ὁ τριτότοκος γιός τοῦ προξένου τῆς Ἀγγλίας στή Σίφνο Ἰωάννη Μπαῖου (βλ. «Σιφνιακά», τόμος 1ος, σελ. 14).

26. *παπα-Ἰωάννης Κουλούρης*, τῶν προηγούμενων ἐγγράφων.

27. *παπα-Ἰωάννης Κάτζας*, ἀναφέρεται ἀπό 30 Ἀπριλίου 1766 καί «ὁ σκευοφύλαξ Κάτζας» στίς 25 Μαρτίου 1824 (βλ. «Σιφνιακά», 1ος, σελ. 23).

28. *παπα-Γιαννούλης Ζαμπέλης καζιλιέρης*, βλ. λεπτομέρειες στό ὑπ' ἀριθ. 20 ἔγγραφο, στίχος 62.

23

Ἰδιωτ. Συλλογή Γ.Θ. Γαϊτάνου

26 Σεπτεμβρίου 1820

Μονόφυλλο διάστ. 0,36x0,24 σέ καλή κατάσταση. Τό κείμενο ἐπί τῆς μιᾶς ὄψεως ἡ γραφή καλή διά χειρός τοῦ ἄρχοντος τοῦ Εὐαγγελίου Ποτεντάκη.

Περίληψη: «Ὁ κύρ Γεώργης υἱός Ἀντωνίου Σάρη, μέ τήν κερά Φλουρέζα γυνή τοῦ ποτέ Ἀντώνη Χαρχάλη» κάνουν «συνοικέσιον εἰς γάμον πρῶτον» τοῦ Ἰωάννη, ἀδελφοῦ τοῦ πρώτου, καί τῆς Μαρίας, «θυγατρός τῆς Φλουρέζας». Πρός τοῦτο συμφωνοῦν τά τῆς προικός.

1820 Σεπτεμβρίου 26 εἰς δόξαν Χριστοῦ ἀμήν

Ἔστοντας καί νά ἐσυμφώνησαν ὁ κύρ Γεώργης υἱός Ἀντωνίου Σάρη, μέ τήν κερά Φλουρέζα γυνή τοῦ³ ποτέ Ἀντώνη Χαρχάλη, διά νά κάμουν τό παρόν συνοικέσιον εἰς γάμον πρῶτον, διά νά πάρη⁴ ὁ Ἰωάννης τήν θυγατέρα τῆς Φλουρέζας ὀνόματι Μαρία, ἐν πρώτοις ἐπικαλοῦνται τό ὄνομα τῆς⁵ ὁμοουσίου Τριάδος καί τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου καί πάντων τῶν ἁγίων διά τά ὅποια ὀνόματα καί ὑπερ⁶δεδοξασμένα ..... καί δοξάζονται, διά τοῦτο τάξει ἡ κερά Φλουρέζα τῆς θυγατρός της ὀνόμα⁷τι Μαρίας τήν εὐχὴν τῶν γονέων της καί τήν ἐδικήν της, ἐν πρώτοις μίαν εἰκόνα τήν Ἀνάληψιν⁸ καί ὅτι ἄλλες εἰκόνες εἶναι, τό ὀσπήτιον της ὡς καθῶς εὐρίσκεται καί ὅτι χρειάζεται μία νοικοκουροῦ, ἡ ἀ⁹νορία αὐτοῦ εἰς τόν Χριστόν τοῦ πρώην πριμηκῆρου καί νά κάνη καί μίαν ἐορτήν εἰς τήν ὁμοίαν ἐκ¹⁰κλησίαν τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου τό Γενάρη, περό τήν ἀγορά τό ἀσπήτιον τήν ἀγορά νά τήν ἐχη ἡ κε¹¹ράτσα της τῆς ἐξουσίας της ἕως φόρου ζωῆς της καί ὅτι πράγματα τῆς εὐρίσκεται, ὅλα προικισμένα¹² τῆς μάνα(ς) της, ὅλα ἐδικά της, περό ἂν δέ(ν) ταιριάξη μέ τόν γαμπρόν της νά τῆς δίδη τήν τρίτη ἐντρά¹³δα ἀπό ὅλα, καί ἡ κεράτσα της ἡ Κατερίνα κρατῆζει τό κάτω μερδικό εἰς τήν στροφή νά τό τρώγη ἕως φόρου ζω¹⁴ῆς της καί μετά τήν ἀποβίωσιν της νά εἶναι πάλε τῆς Μαρίας καί νά κάνη καί μίαν ἐορτήν εἰς τήν Γε¹⁵ρανοφόρα τήν

είκοσμίαν τοῦ Νοεμβρίου, διά τοῦ Ἁγίου Ἀντρέα τό πρᾶγμα. Ταῦτα πάντα καί τήν|¹⁶ εὐχὴν μας. καί ἀπό τό ἄλλον μέρος τάζει καί δίδει ὁ κύρ Γεώργης τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰωάννη|¹⁷ τό χωράφι ὁποῦ ἔχουν εἰς τό Ποθητό, ὡς καθῶς εὐρίσκεται, καί εἰς τόν Ἅγιον Κωνσταντῖνον εἰς Φά|¹⁸ρον χωράφι, καί εἰς τά Ἀνεμορδῖλι χωράφι ὁποῦ ἔχουν ἀγορά ἀπό τόν δεσπότην Σάρη,|¹⁹ ταῦτα καί τήν εὐχὴν τῶν γονέων γονέων μας. Ταῦτα πάντα θέλουν καί οἱ δύο μέρη νά εἶναι|²⁰ στέρεα καί ἀνέκοπτα εἰς τούς αἰῶνας καί διά τοῦτο παρακαλοῦν καί τά δύο μέρη νά τό ὑπογράψουν|²¹ καί ἀξιόπιστοι μάρτυρες εἰς ἀσφάλειαν καί βεβαίωσιν

²² Μαρίνος Πᾶος μαρτυρεῖ

²³ Γεωργάκης Ζαφείρη Ντεπάστα μαρτυρῶ.

|²⁴ Ἄρχων τοῦ Εὐαγγελίου Ποτεντάκης παρακλη|²⁵θεῖς καί ἀπό τά δύο μέρη ἔγραψα καί μαρτυρῶ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

2-3. ὁ κύρ Γεώργης υἱός Ἀντωνίου Σάρη μέ τήν κερά Φλουρέζα γυνή τοῦ ποτέ Ἀντώνη Χαρχάλη, εἶναι πρόσωπα ἀγνωστα στίς πηγές. Ὁ κύρ Γεώργης Σάρης δέν εἶναι πατέρας τοῦ Ἰωάννη, ὑπέρ τοῦ ὁποίου τό προικοσύμφωνο, ἀλλά μεγαλύτερος, προφανῶς, ἀδελφός ποῦ. ἔλλειπει πατρός, ἐνεργεῖ καί παρίσταται ὡς ἀρχηγός τῆς οἰκογενείας Σάρη. Ὁ προικιζόμενος Ἰωάννης εἶναι γνωστό πρόσωπο στίς πηγές. Φαίνεται ὅτι ἦταν ἐγκατεστημένος στήν ΚΠολη, ὅπου τόν προηγούμενο χρόνο 1819, Φεβρ. 10, ἐδάνεισε στόν ἀπεσταλμένο τῆς Κοινότητος Σίφνου Ζανή Ἀλεξ. Καμπάνη, γρόσια 600 γιά τήν πληρωμὴ ὑποχρεώσεων τῆς πρὸς τὴ Διοίκηση (βλ. σελ. 11). Τόν ἐπόμενο χρόνο ἐπέστρεψε στὴ Σίφνο γιά μόνιμη ἐγκατάσταση καί τέλεση τοῦ γάμου του μέ τὴ Μαρία Χαρχάλη, σύμφωνα μέ τα διαλαμβανόμενα στό ἐδῶ ἐξεταζόμενο ἔγγραφο. Τά ἔτη 1820, 1822 καί 1840 ἀνευρίσκεται νά δανεῖζει διάφορα πρόσωπα στὴ Σίφνο καί Σέριφο καί νά ἀγοράζει ἀκίνητο στὴ Σίφνο (βλ. σελ. 10-11).

7-8. ἐν πρώτοις μιαν εἰκόνα τὴν Ἀνάληψιν καί ὅ,τι ἄλλες εἰκόνας μέσα στό σπίτι. Ἡ προικοδότηση ἱερῶν εἰκόνων συνεχίζεται.

8. ὅτι χρειάζεται μία νοικοκουροῦ=νοικοκυρά.

9. ἡ ἀνορία αὐτοῦ εἰς τόν Χριστόν τοῦ πρώην πριμικήρου. Ὁρίζεται ἡ ἐνορία τοῦ σπιτιοῦ νά εἶναι στήν ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, τὴ γνωστὴ τότε ὡς ἐκκλησία τοῦ πρώην πριμικήριου, χωρὶς νά προσδιορίζεται καί ἡ θέση τῆς. Ὁ προσδιορισμὸς τῆς δέν εἶναι εὐχερῆς, ἀφοῦ ὁμώνυμοι ναοὶ ὑπῆρχαν, καί ὑπάρχουν, στό Σταυρί, στά Ἐξάμπελα καί στήν Καταβατή. Ἐχει ἤδη ἀναφερθεῖ (ἔγγραφο ἀριθ. 19. σημειώσεις στίχου 30) ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ποῦ ἀνῆκε στὴ λευϊτικὴ οἰκογένεια Ἀλιμπέρτη, ἓνα μέλος τῆς ὁποίας μάλιστα, ὁ παπὰ Ἀποστόλης, ἔφερε (κατὰ τό 1783) τό ἀξίωμα τοῦ πριμικήριου. Σὲ ἔγγραφο τῆς 30 Δεκεμβρίου 1803 γίνεται μνεῖα ναοῦ «τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τά Ἀξάμπελα, πριμικήριου» χωρὶς ὄνομα τοῦ φέροντος τό ἐκκλησιαστικὸ αὐτὸ ἀξίωμα προσώπου (βλ. ἐφημ. «Σίφν. Φωνή», Φεβρ. 1972). Θά ἦταν δυνατόν, βάσει τῶν ἀνωτέρω στοιχείων, νά θεωρηθεῖ ὅτι ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ τῆς οἰκογενείας Ἀλιμπέρτη εὐρίσκονταν στά Ἐξάμπελα. Ὅμως, μέ ἀβαντάριο τῆς 15 Δεκ. 1810 (ἐφημ. «Σίφν. Φωνή», Αὐγ. 1972), ὁ ἱερεὺς καί πριμικήριος Σίφνου Αὐγερινός Ναρλῆς, προικίζοντας τὴ θυγατέρα του Μαρία, ἐνόση τοῦ γάμου τῆς μέ νέον ποῦ θά γίνονταν κληρικός, τῆς παρεχώρησε καί «τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καί Ἁγίου Παντελεήμονος». Ἡ τελευταία αὐτὴ ἐκκλησία εἶναι γνωστὸ ὅτι εὐρίσκονταν στά Ἐξάμπελα (βλ. «Σιφνιακόν», 1ος, σελ. 109), καί ὅτι τό 1820 ἀναφέρονταν ὡς ἰδιοκτησία τοῦ ποτέ πρωτοπαπᾶ! Ἐνώπιον ὄλων αὐτῶν τῶν ἀντιφατικῶν στοιχείων, θεωρῶ ὅτι εἶναι πρόωπο νά κάνει κανεὶς ἀκόμη καί ὑποθέσεις γιά τό ποῖα εἶναι ἡ ἐκκλησία τοῦ ἐξεταζομένου ἔγγραφου.

10-12. περὶ τὴν ἀγορὰν τό ὀσπῆτιον... νά τὴν ἔχη ἡ κεράτσα τῆς τῆς ἐξουσίας τῆς ἕως φόρου ζωῆς τῆς καί ὅτι πράγματα τῆς εὐρίσκεται, ὅλα προικισμένα τῆς μάνας τῆς, ὅλα ἐδικά τῆς. Τό σπίτι, προερχόμενο ἀπὸ ἀγορὰ τῆς μάμμης καί προικισμένο ἀπ' αὐτὴν στὴ θυγατέρα τῆς καί μητέρα τῆς ἐδῶ προικιζομένης, ὑπὸ τόν ὄρο περιελεύσεως σ' αὐτὴν μετὰ τόν θάνατο τῆς ἀγοραστρίας μάμμης, ἐξακολουθεῖ νά παραμένει στήν κυριότητα τῆς τελευταίας, κατόπιν συγκαταθέσεως τῆς πρώτης προικισθείσης μ' αὐτό, ἡ ὁποία, τελικά, οὐδέποτε θά ἐγίνετο κυρία τοῦ ἀκινήτου, προι-

κιζομένου ήδη τούτου στη δική της θυγατέρα. Είναι φανερό ότι η μάμμη διατηρεί την κυριότητα επί του ακινήτου στην επιθυμία της να διασφαλίσει τά γηρατεία της.

12-15. *περό αν δέ(ν) ταιριάζη μέ τόν γαμπρόν της* (ή εδώ προικίζουσα Φλουρέζα) *νά της δίδη τήν τρίτη έντράδα από δλα και ή κεράτζα της* (της εδώ προικιζομένης) *ή Κατερίνα κρατήζει τό κάτω μερδικό εις τή στροφή νά τό τρώγη εως φόρου (=έφ' δρου) ζωής της και μετά τήν αποβίωσιν της νά είναι πάλε της Μαρίας. Τό έγγραφο πάσχει σημαντικά κατά τή διατύπωσή του. Θεωρώ ότι ή μέλλουσα νά συζευχθεί τόν 'Ιωάννη Σάρη Μαρία Χαρχάλη προικίζεται από δύο πρόσωπα, τήν κεράτζα της και τήν μητέρα της. Έκτός από τό σπίτι, της προικίζονται και άλλα ακίνητα, μήκατονομαζόμενα ευθέως, περιλαμβανόμενα όμως στην πρόταση του στίχου 11 «και δ,τι (άλλα) πράγματα (=άκίνητα) της εύρίσκεται (της μάμμης), δλα προικισμένα (πρό πολλού) της μάνας της», προικίζονται τώρα σ' αυτήν. Έτσι, προικιζομένων δλων γενικώς των ακινήτων, μάμμη και μητέρα, προκειμένου νά διασφαλίσουν τό υπόλοιπο του βίου τους, ή μέν μητέρα σέ περίπτωση που «δέν ταιριάζει μέ τόν γαμπρόν της, όρίζεται νά λαμβάνει «από δλα» τά κτήματα τό 1/3 των παραγομένων σ' αυτά προϊόντων, ή δέ μάμμη της Κατερίνα νά διατηρεί στην κυριότητά της τό κάτω τμήμα κτήματος, εύρισκομένου στη στροφή κάποιου δρόμου «νά τό τρώγη εως φόρου=έφ' δρου ζωής της».*

14-15. *νά κάνη και μίαν εόρτην εις τήν Γερανοφόρα τήν είκοσιμίαν του Νοεμβρίου, διά του 'Αγίου 'Αντρέα τό πρᾶγμα.* Η επιβαλλομένη υποχρέωση τελέσεως ετησίως εορτής στις 21 Νοεμβρίου στό ναό της Γερανοφόρας, αποτελεί παρακολούθημα του κτήματος του εύρισκομένου στην περιοχή του 'Αγίου 'Ανδρέου, ή όποια μεταβιβάζεται στην προικιζομένη μαζί μέ τό κτήμα κατά τή συνήθεια του τόπου. Έτσι, πιστεύω, ότι επιβεβαιώνεται ή άποψη μου για τήν ύπαρξη και προίκιση και άλλων ακινήτων τά όποια δέν κατανομάζονται στό έγγραφο.

ΟΙ ΔΙΑΘΗΚΕΣ*

Ι. ΔΙΑΘΗΚΗ ΓΕΩΡΓΗ ΙΩΑΝΝΟΥ (ΤΗΣ) ΚΑΛΗΣ

Ίδιωτ. Συλλογή Ε. Βάου

11 Δεκεμβρίου 1676

Περιγραφή: Μονόφυλλο διαστάσεων 0,30x0,20, σέ άρίστη κατάσταση. Γραφή καλή, διά χειρός, Κωνσταντίνου Χαλκιοπούλου, ιερέως-άγιογράφου, επί των δύο όψεων.

* Γνωστές διαθήκες Σίφνου: α) Της κερ' 'Ανας 'Αγγελέτου Καναβάρη και του συζύγου της μάστρο 'Ιωάννη, κοινή διαθήκη, της 27 'Ιουλίου 1587 (Συμεωνίδη, Βρυσανή 1981, σελ. 45). β) Της κερά Μακαρίας Γεράρδη, 5 Μαρτίου 1674 (Συμεωνίδη, Μοναστήρια, σελ. 14-15), γ) Της μοναχής Μακαρίας Νικολού Γεωργίου Γεράνιμου, της 25 'Ιανουαρίου 1680/81 (Συμεωνίδη, Μοναστήρια, σελ. 70-71), δ) Του 'Ανδρουλή Μπάου, της 14 Αύγουστου 1684 (Πετροπ., Μνημεία, σελ. 1). ε) Του οικόνομου Γεωργίου Γοζαδίνου, της 6 Φεβρ. 1737 (Συμεωνίδη, Μοναστήρια, σελ. 71 και 'Ιστορικά, σελ. 54 έπ.), στ) Του 'Αντωνίου Νικ. Γρυπάρη, Α' διαθήκη, της 1 Μαρτίου 1783 (Πετροπ., Μνημεία, σελ. 201), ζ) Του ίδιου, Β' διαθήκη, της 26 Μαρτίου 1787 (Πετροπ., Μνημεία, σελ. 209), η) Του Κων. Γκιών, της 18 'Ιουνίου 1791 (έφημ. «Σιφναϊκά Νέα», φ. 35, Νοεμ. 1949), θ) Του μητροπολίτου Κυζίκου 'Αγαπίου Γρυπάρη, έτους 1794 (Πετροπ., Μνημεία, σελ. 362), ι) Της Μαρίας Καμαράσαινας, Α' διαθήκη, της 10 Φεβρ. 1811 (Πετροπ., Μνημεία, σελ. 410), ια) Του Πέτρου Καμαράση, της 15 Μαΐου 1813 (Πετροπ., Μνημεία, σελ. 444), ιβ) Της Μαρίας Καμαράσαινας, Β' διαθήκη, της 28 'Απριλίου 1816 (Πετροπ., Μνημεία, σελ. 450), ιγ) Της όσιοτάτης Θεοδούλης 'Ιωάνν. Βερνίκου, της 15 Σεπτ. 1821 (Συμεωνίδη, Μοναστήρια, σελ. 97), ιδ) Του 'Αγαπίου Ιερομονάχου και Δευτερεύοντος Σίφνου, της 15 'Ιαν. 1826 ('Ιω. Σπ. Ράμφου, 'Η διαθήκη του Δευτερεύοντος Σίφνου, έφημ. «Σιφν. Νέα», φ. 25, 'Ιαν. 1949, και «Κιμωλιακά» έν 'Αθήναις, 1973, τόμ. Γ', σελ. 290 έπ.), ιε) Του 'Ιωαννικίου άρχιδιακόνου, της 15 'Ιουν. 1827 (Συμεωνίδη, Βρυσανή 1966, σελ. 80-82 έπ.), ιστ) Του 'Αγγελέτου, άδελφου του Δευτερεύοντος, της 30 'Ιαν. 1830 («Κιμωλιακά», έν 'Αθήναις 1973, τόμ. Γ', σελ. 293), ιζ) Του μοναχού Γερασίμου 'Αβρανόπουλου, άχρονολόγητη («Κιμωλιακά», 1973, τόμ. Γ', σελ. 204 έπ.).

- 1700 = 700000 : - 1/3 : 10/9 -

Εσθονίας. ἡ χώρα ποταμοὶ πολύι ποιεῖται. ἐκ τούτου. ἀποδόντα. τὰς ὄψας
 εἰς τὸν ἰσοβάτη. ἰσοβάτην ἡμεῖς ἐκόντες. τὰς ὄψας. ἡμεῖς ἀποδοῦμεν
 ἰσοβάτην. ἡμεῖς ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν.
 ἰσοβάτη. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν.
 ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν.
 ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν.
 ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν.
 ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν.
 ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν.
 ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν.
 ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν.
 ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν.
 ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν. ἀποδοῦμεν.

Ἐπισημασθήτω τὰς ἐπὶ τῆς διαθήκης ἀποδοθεῖς.
 Ἐπισημασθήτω τὰς ἐπὶ τῆς διαθήκης ἀποδοθεῖς.

Ἐπισημασθήτω τὰς ἐπὶ τῆς διαθήκης ἀποδοθεῖς.
 Ἐπισημασθήτω τὰς ἐπὶ τῆς διαθήκης ἀποδοθεῖς.
 Ἐπισημασθήτω τὰς ἐπὶ τῆς διαθήκης ἀποδοθεῖς.

Πανομοιότυπο τῆς διαθήκης No 4

+ Έστοντας καί νά φαίνεται ὁ κύρ Γεώργης Ἰωάννου Καλῆς κρεββατομένος καί³ νά εἶναι ἀχαμνά καί φοβούμενος τόν ἀπαραίτητον θάνατον καί νά ἔχη καί⁴ τās φρένας του. Ἐκραξαν ἐμένα τόν ὑποκάτωθεν ὑπογεγραμμένον νά κά⁵μη παραγγελία εἰς τό τίποτα του ὄλον καί διά τήν ψυχὴν του τήν ἀμαρτωλή⁶ καί πρῶτον μέν καί ἀρχήν. ζητᾷ τήν συγχώρησιν ἀπό ὄλους τοὺς χριστιανούς⁷ ὡσάν καί αὐτός ὡς ἄνθρωπος ἡμαρτε. τήν ὁποίαν συγχώρησιν δίδει καί⁸ ἀφήνει καί αὐτός εἰς ὄλους μικροὺς τε καί μεγάλους. Ἐπειτα λέγει καί παρα⁹γγέλει διά νά μὴν ἡμπορῇ ὑστερνά κανεῖς ἀπό τὰ ἀδέλφια του ἢ ἄλλος του¹⁰ ἐδικός νά πειράζουσιν τήν γυναῖκαν του ἐπειδή καί νά μαρτυροῦσι οἱ ὑποκάτω¹¹ θεν ὑπογεγραμμένοι πῶς ἔκραξεν τόν ἀδελφόν του τό μαστρὸ Νικήτα¹² νά σταματήσῃ νά κάμη τήν παραγγελία ἐνπροσθέν του· δέν ἔσταμάτησε¹³ παρέξ ἐσηκώθη καί ἤφυγεν. ἔτζι ὁ ἴδιος λεγόμενος Γεώργης ἔχοντας ἀκό¹⁴μη τās φρένας του καί τὰ λογικά του κάνει τήν παραγγελίαν ἐτούτη. διά νά¹⁵ μὴν ἡμποροῦσι ὑστερνά τὰ ἀδέλφια του μήτε ἄλλος του ἐδικός ἢ μικρός ἢ με¹⁶γάλος νά πειράζουσιν τήν γυναῖκαν του. θέλει καί κάνει τήν κυρία καί¹⁷ νοικοκερά εἰς ὅτι τῶν εὐρίσκεται. καί τήν ἐσοδεῖα ὅπου εἶναι μέσα εἰς τό σπῖ¹⁸τιν τως κανεῖς νά μὴν ἡμπορεῖ νά τήνε διασεισῇ διά νά ἡμπορῇ νά μέ¹⁹ κυβερνήσῃ κατά τήν χρεῖαν τῶν ἀποθαμένων καί νά μέ θάψῃ εἰς τό γο²⁰νικόν της εἰς τόν Ἅγιον Κωνσταντῖνον καί νά τοῦ κάμη καί τὰ μνημόσυνά²¹ του κατά τήν τάξιν τῶν χριστιανῶν ὡσάν ἄνδρας τῆς λεγομένης ὁποῦ εἶναι²² καί ἀφίνει της ξεχωριστά ἀπό τίς ἀγοράδες ὅπου μαζί ἔχουσι καμωμένες²³ τό χωράφι ὅπου ἔχουσι στόν Ἅγιον Κωνσταντῖνο ἀγοραστό ἀπό τό²⁴ μαστρὸ Ἀντώνη Γεροντῆ καί τῆ θεμωνιά ὅπου ἔχουσι ἀπό τό Μανωλάκη στήν²⁵ Ἁγίαν Ἄννα ἀκόμη τῆς ἀφίνει καί μίαν ἀγελάδα μοναχικήν του²⁶ καί ἄλλες δύο ὅπου ἔχουσι μεσιάρικες μέ τόν Ἀντώνη τοῦ Ζάνη τοῦ²⁷ Μαρουδῆ νά εἶναι καί ἐκεῖνες ἐδικιές της. ἀκόμη ἀφίνει της καί ἓνα γαῖ²⁸δαρον καί μίαν πουλάραν, μέ τοῦτο νά εἶναι ὀμπλιγάδα νά κάνῃ²⁹ τήν ἑορτήν τήν Σύναξιν τῶν Ἀσωμάτων εἰς τόν Ἅγιον Κωνσταντῖνον³⁰ ὡσάν ὅπου συνιβαστικῶς τὰ ἐπιάσασι. ἀκόμη τό ἀποδέλοιπόν του πρᾶ³¹μα τό ἀφίνει καί τόν θάψουσι καί νά τότε κυβερνήσουσι ὡς καθῶς εἶναι³² ἡ τάξι τῶν χριστιανῶν καί νά πληρώσουσι καί τό χρέος του ὄλον. ἀκόμη³³ καί ἀπό τὰ ζωντανά ὅπου ἔχει δύο βόδια τὰ ἀφίνει καί αὐτά ὡς καθῶς³⁴ ἀφίνει καί τό ἐπίλοιπόν του πρᾶμα διά τήν ἐξοδον τῆς ψυχῆς του³⁵ ἀκόμης ἀφίνει τήν γυναῖκαν του νοικοκερά νά θερίσῃ τὰ μυσιάρικα³⁶ χωράφια ὅπου ἔχει καμωμένα νά μοιράζῃ μέ τοὺς κολήγους καί διά νά φαίνεται³⁷ εἰς πᾶσαν καιρόν ἔκαμεν τό παρόν τεσταμέντο νά μὴν ἡμπορῇ παρά³⁸ νά στέκει βέβαιον καί στερκτόν ὡς καθῶς τό ἔχομεν καμωμένο διά³⁹ πᾶσαν καιρόν νά μὴν ἔχη ἡ γυναῖκα του καμμίαν ἀφιβολία καί βάζου³⁰σι καί μάρτυρες παρακαλετοῦς.

⁴¹ Ἀκόμης ἀφίνει καί τοῦ Γεώργη ὅπου εἶχεν μαζί του μίαν ἀγελάδα, μελίσσι,⁴² καί ἓνα χωράφι ὅπου εἶχεν ἀγορά ἀπό τό Στουπᾶ διά νά τονε συχωρᾶ.

⁴³ – παπά Ἰωάννης Μαγκανάρης μάρτυρας (σ)τά ἄνωθε.

⁴⁴ – Ἀνεγνώστης Τεπάστης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν.

⁴⁵ – Ἀντώνης Γεώργη Κρούστη μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν.

⁴⁶ – κύρ Ἀντώνης παπά κύρ Λούκα Βαφία μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν.

⁴⁷ Κωνσταντῖνος ἱερεὺς Χαλκιόπουλος ⁴⁷ ἀγιογράφος ἤγραψα
 μέ θέλημα τῶν ⁴⁹ ἄνωθεν καί μαρτυρῶ κατά Θεόν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

2. ὁ κύρ Γεώργης Ἰωάννου Καλῆς, εἶναι ἀγνωστο πρόσωπο. Σημασία ἔχει τό, θηλυκοῦ γένους, ἐπώνυμό του, ὅπως συμβαίνει καί μέ πολλά ἄλλα ἐπώνυμα τῆς Σίφνου, μέ τὰ ὁποῖα θά ἀσχοληθοῦμε προσεχῶς.

- 2-3. *κρεββατομένος και να είναι άχαμνά, κατάκοιτος και εξασθενημένος από μακρά ασθένεια.*
 10. *να πειράζουν την γυναίκα του, να ένοχλούν, μετά τον θάνατόν του, τή σύζυγό του.*
 18. *κανείς να μην ήμπορεί να τηνε διασειση. να μην έχει κανείς δικαίωμα να διασαλεύσει τά, υπέρ αυτής, διατιθέμενα.*
 18-19. *διά να ήμπορη να μέ κυβερνήση κατά την χρείαν τών αποθαμένων και να μέ θάψη εις τό γονικόν της εις τόν Άγιον Κωνσταντίνον, γιά να είναι σε θέσηνά αντιμετώπισει τά, μετά θάνατόν του, έξοδα από τυχόν οικονομικές ύποχρεώσεις του και τίς άπαραίτητες έκκησιαστικές τελετές (κηδεία, μνημόσυνα κλπ.), εντέλλεται δε να γίνει ό ένταφιασμός του στην πατρογονική ένορία τής συζύγου του, του Άγίου Κωνσταντίνου Άρτεμώνος.*
 23. *τό χωράφι που έχουν στην Άγιον Κωνσταντίνον άγοραστό, που έχουν από κοινού άγοράσει στην περιοχή του Άγίου Κωνσταντίνου.*
 24. *μαστρ' Αντώνη Γεροντή, πρόσωπο άγνωστο από άλλη πηγή. Άναφέρονται Ιωάννης Γεροντής, 28 Ιαν. 1740, (Πετροπ., Μνημεία, σελ. 188) και Κων/νος Γεροντής, σπυμαδόρος=έκτιμητής, 4 Οκτ. 1777 (Ίδιωτ. Συλλογή καθηγητού Ιωσήφ Δακορώνια).*
 25. *στην Άγία Άννα, πιν., σε τρεις θέσεις του νησιού, άγνωστο όμως πίο τό εδώ άναφερόμενο.*
 25. *μίαν άγελάδα μοναχικήν, άποκλειστικής κυριότητός του.*
 26. *και άλλες δύο όπου έχουν μεσιάρικες, που έχουν έξ ήμισείας.*
 26-27. *μέ τόν Αντώνη του Ζάνη του Μαρουδή, βλ. «Σιφνιακά», τόμος Ιος, σελ. 85 έπ., προικώ έγγραφο άριθ. 3.*
 30. *ώσάν όπου συνιβαστικώς τό επίασσι, που ανέλαβον οικειοθελώς να τελούν την έορτή.*
 34. *διά την έξοδον της ψυχής του, γιά την τέλεση τών καθιερωμένων τελετών υπέρ ανακαύσεως της ψυχής του.*
 39. *να μην έχη ή γυναίκα μου καμμία άφιβολία, όσα όρίζονται μέ την διαθήκη υπέρ της συζύγου του να είναι στέρεα και άμετακίνητα, ώστε να μην ένοχλείται από κανέναν.*
 43. *παπά Ιωάννης Μαγκανάρης, γνωστό πρόσωπο στις πηγές (βλ. «Σιφνιακά», τόμος Ιος, σελ. 88). Ό παπά Ιωάννης Μαγκανάρης ύπογράφει σε διάφορα έγγραφα του άρχείου Βάου (βλ. και Συμεωνίδη, Μοναστήρια, σελ. 71).*
 44. *Άνεγνώστης Τεπάστης, ύπογράφει και σε έγγραφο τής 15 Φεβρ. 1689 (SCPF/SC.ARC. 5,26)^{RV}. Άνεγνώστης Δεκάστης άνευρίσκεται και στις 15 Φεβρ. 1798 (βλ. σελ. 11).*
 45. *Άντώνης Γεώργη Κρούστη, άγνωστος από άλλη πηγή.*
 46. *κύρ Αντώνης παπά κύρ Λούκα Βαφία, άγνωστος από άλλη πηγή. Ό πατέρας του παπα κύρ Λούκας, αντίθετα, ύπογράφει διάφορα έγγραφα από 1688-1738 του Άρχείου Βάου και τής SCPF.*
 47. *Κωνσταντίνος ιερεύς Χαλκιάπουλος άγιογράφος, ύπογράφει και σε πωλητήριο τής 20 Μαΐου 1676 (Βάου, «πωλητήρια»). Ό Κωνσταντίνος αυτός είχε άδελφό Γερμανό, ό όποιος από πρωτοσύγκελλος του θείου τους άρχιεπισκόπου Κέας Νείλου, προήχθη σε άρχιεπίσκοπο Κέας τόν Ιούνιο του 1651. Ό άρχιεπίσκοπος Νείλος, άγιογράφος επίσης, υπέβαλε την παραίτησή του από τόν θρόνο Κέας μέ την από 15 Σεπτεμβρίου 1650, έπιστολή του που έγραψε στη Σίφνο (βλ. Σ.Μ. Συμεωνίδη, α) Οι άρχιεπίσκοποι Τζίας και Θερμίων Γρηγόριος και Γερμανός Χαλκιάπουλος, έφημ. «Κυκλαδικόν Φώς», Μάρτιος και Άπρίλιος 1981, β) Άρχιεπίσκοποι Τζίας και Θερμίων κατά τόν 17ον αιώνα, περιόδ. «Κυκλαδικά Θέματα», χρόνος Γ' (1986), τεύχος 16-17, σελ.237. γ) Τό Άρχιπέλαγος, σελ. 79 έπ.).*

2. ΔΙΑΘΗΚΗ ΓΕΩΡΓΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΛΙΝΟΡΑΣ

Ίδιωτ. Συλλογή Ε. Βάου

1677

Περιγραφή: Δίφυλλο διαστάσ. 0,30x0,21 διπλωμένο στά δύο, διατηρούμενο σε καλή κατάσταση. Γραφή κακή, διά χειρός Άναγνώστη Ναδάλε. Τό κείμενο, καταλαμβάνει τίς δύο όψεις του ενός φύλλου. Στο verso «τεσταμέντο του Γεώργη Άλεξάνδρου Λινόρας». Η ήμερομηνία του έγγράφου έχει έξαλειφθει.

Εὐρισκόμενος εἰς τό στρώμα ὁ Γεώργης Ἀλεξάνδρου Λινόρας καὶ φοβόντας τό αἰφνίδιον² τοῦ θανάτου καὶ ἐπειδὴ καὶ νά εἶναι ἀκόμη³ σῶος τῆ φρένα ἠθέλησε νά κάμη ἐτούτην τήν υ⁴στερνὴ του παραγγελιά νά κυβερνήση πρώτον⁵ τήν ψυχὴν του δεύτερον νά δώση πᾶσοι (τοῖς) χρι⁶στιανοῖς συχώρεση καὶ νά λάβη καὶ αὐτός συν-
 χῶ⁷ρεσιν ἀπό πᾶσα χριστιανό μήπως καὶ ὁ πανάγα⁸θος θεός θελήση καὶ πάρει τον ἀπό τοῦτον τόν⁹ γκόσμον. ἔτσι θέλει καὶ κάνει τήν μπαροῦσαν¹⁰ εἶναι πρώτην καὶ ὑστερνὴ του παραγγελιά ὅστε¹¹ρο νά εἶναι βέβαιη καὶ ἀμετασάλευτη εἰς τούς αἰώ-
 |¹²νας καὶ πρώτον μὲν θέλω καὶ ἀφίνω τῆς ἀνηψιάς¹³ μου τῆς Ἀνούσας ἕνα χωράφι ὅπου ἔχω στά Λιβαδά¹⁴κια τό κάτω, σύμπλιος Ἀντώνης Τομάζου κα¹⁵θώς εὐρίσκε-
 ται μέ τόν ἀχερώνα ἀκόμα ἀφή¹⁶νω τῆς ἄνωθεν Ἀνούσας τό χωράφι ὅπου ἔχω στό
 |¹⁷Βαθὺ ὡς καθὼς εὐρίσκεται περὶ τὰ λιόδεν¹⁸τρα νά γροικοῦνται νά τάχη ὁποιος κά-
 νει τήν ἐορ¹⁹τὴν τῆς Παναγίας. ἀκόμα ἀφίνω τῆς νά λάβη ἀπό²⁰ τόν Ἰωάννη τοῦ Χά-
 λακα πού μου χρωστῆ γρόσα 3²¹ καὶ τήν εὐχή μου· ἀκόμα ἀφίνω τοῦ Ταξιάρχη²²
 στή Σέρφο πού τοῦ τάχω ταμένα γρόσια 2 νά τὰ λά²³βη ἀπό τῆ Σταμάτενα πού μου τὰ
 χρωστῆ²⁴ τό ἀποδελοῖπό μου πράμα τόσοστά ποστατικά²⁵ ὡσάν καὶ σπίτια· χρεο-
 φειλετάδες ὅπου μου βρίσκου²⁶νται ὅπου θέλω τῆς παραγγεῖλη κατ' τ' ὄνομα |²⁷εἶ τι
 καλό μου βρίσκεται εἰς τόν γκόσμο νά εἶναι²⁸ τῆς ἀνηψιάς μου τῆς Φλουρέντζας μέ
 τοῦτο νά²⁹ πληρώση τίς πρόθεσες ὅπου ἐγγίζει καὶ νά³⁰ μου κάνει καὶ τό σαράντι-
 σμα καὶ σεβάτισμα κα³¹τά τήν τάξιν τῶν Χριστιανῶν καὶ τό ἀποδέλοι³²πόν μου πρά-
 μα πού θέλει ἀπομεινῆ τῆς τό ἀφίνω³³ τῆς ἄνωθεν Φρουρέτζας μέ τοῦτο νά εἶναι
 ὀμπλιγιά³⁴δα στίς ἐορτές μου τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνας καὶ τῆς³⁵ Παναγίας τῆς Φλεβα-
 ριάτισσας εἰς τόν Ἅγιον Γε³⁶ώργιον τοῦ Βάρβαρου καὶ ἔτσι τούτη μου ἡ³⁷ παραγγε-
 λία νά εἶναι βέβαιη καὶ ἀτζάκιστη καὶ³⁸ ὁποιος ἐνοχλήσει νάχη τήν γκατάραν του δε-
 σπότη³⁹ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας καὶ τήν ἐδικὴν μου καὶ⁴⁰ διὰ τό βέβαιον τῆς πα-
 ρόν παραγγελίας βάλω⁴¹μεν καὶ μάρτυρας παρακαλετοῦς.

⁴² παπά Ἰωάννης Περούλη μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν

⁴³ παπά Ἰωάννης Μαγκανάρης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν

⁴⁴ Μακάριος Μαβρομάτης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν

⁴⁵ Ἀνεγνώστης Ναδάλες ἔγραψα τό παρόν καὶ μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Γεώργης Ἀλεξάνδρου Λινόρας, δέν εἶναι γνωστό πρόσωπο. Ἀναφέρονται, στίς 17 Ἀπρι-
 λίου 1692, ὁ ποτέ Γεώργης Ἀντώνη Λινόρας (βλ. «Σιφνιακά», τόμ. 1ος, σελ. 83 ἐπ.) καὶ στίς 10
 Μαρτίου 1652 ὁ Γεώργης Λινόρης (Πατριαρχ. Ἱεροσολύμων, Κώδικας 509).

13-14. *στά Λιβαδίκια*, τπν., προφανῶς τὰ Λιβαδάκια (βλ. «Σιφνιακά», 1ος, σελ. 91, 93).

14. *σύμπλιος*=δμορος Ἀντώνης Τομάζου, ὁ ὁποῖος ὑπογράφει καὶ σέ ἔγγραφο τῆς 18 Ἰαν.
 1682 (βλ. Συμεωνίδη, Ἐγκλήματα...) καὶ ὁμοι τῆς Φεβρ. 1689 (SCPF/SC. ARC. 5, 262^{RV}).

20. *τόν Ἰωάννη τοῦ Χάλακα* δέν γνωρίζω ἀπό ἄλλες μαρτυρίες.

21-22. *τοῦ Ταξιάρχη στή Σέρφο*, πρόκειται γιὰ τήν ἱστορική μονή τῆς Σερύφου γιὰ τήν ὁποία
 ἔτρεφαν ἰδιαίτερη εὐλάβεια οἱ Σίφνιοι.

24. *στά ποστατικά*=ὑποστατικά, κτήματα.

29. *νά πληρώση τίς πρόθεσες ὅπου ἐγγίζει*, νά πληρώσει τὰ καθορισμένα χρηματικά ποσά πού
 ἐλάμβαναν ἀπό κάθε νεκρὸ (κηδεῖα νεκροῦ) ὁ ἀρχιερέας καὶ ὁ ἐφημέριος.

35-36. *εἰς τόν Ἅγιον Γεώργιον τοῦ Βάρβαρου*, παλαιότερη ὀνομασία ναοῦ στά Γουρνιά (βλ.
 Συμεωνίδη, Ἱστορικά Ἀγ. Κων/νου, σελ. 45-47).

37. *νά εἶναι βέβαιη καὶ ἀτζάκιστη*, νά εἶναι στέρεη καὶ ἀπρόσβλητη.

42. *παπα-Ἰωάννης Περούλη* (βλ. «Σιφνιακά», 1ος, σελ. 82).

43. *παπά-Ἰωάννης Μαγκανάρης*, βλ. προηγ. διαθήκη, σημείωση 43.

44. *Μακάριος Μαβρομάτης*, δέν αναφέρεται στις πηγές, όπου συναντούμε πολλούς άλλους με τό ίδιο ἐπώνυμο ἀπό τό 1634 καί ἐξῆς.

45. *Ἀνεγνώστης Ναδάλες*, εἶναι πολύ γνωστό πρόσωπο. Οἰκονομικός παράγων τοῦ νησιοῦ ἀπό τό 1650 καί ἔπειτα καί ἰδιοκτῆτης τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου Ἀρτεμῶνος. (βλ. Συμεωνίδη, Ἱστορικά Ἀγ. Κων/νου, σελ. 34 ἐπ.).

3. ΔΙΑΘΗΚΗ ΠΕΤΡΗ ΦΡΟΥΔΙΤΗ

Ἰδιωτ. Συλλογή Ε. Βάου

12 Μαρτίου 1685

Περιγραφή: Μονόφυλλο διαστάσ. 0,20 1/2x0,15 σέ ἀρίστη κατάσταση. Γραφή καλή μέ τό χέρι τοῦ διαθέτου Πετρῆ Φρουδίτη. Τό κείμενο ἐπί τῆς μιᾶς ὄψεως.

Εἰς δόξαν Χριστοῦ ἀμήν. 1685 Μαρτίου 12 στή Σίφνο

Ἔσ(τ)ο(ν)τας καί νά τζετάρω διά τοῦτο βάζο(ν)τας κατά μέρος καί² βάζο(ν)τας μέ τό νοῦ μου πώς νά ἤμεστε μέ ζωή καί μέ θάνα|³το· λοιπό(ν) θέλω καί κάνω τήν παροῦσαν μου παραγγελία μή|⁴πως καί ἤθελε τύχη τίποτις ἀξίδετο ὅπου ὁ θεός νά μήν|⁵ἀξιῶση. θέλω ἐτοῦτο νά γένη, νά πιάνη ὁ πάρπας μου ὁ μι|⁶σέρ Ἀναγνώστης τό πράμα μου νά πλερώνεται τά (τριάντα;)|⁷τέσσερα ρεάλια πού τοῦ χρωστῶ κατά τό σκρίτο πού τοῦ ἔχω κα|⁸μωμένο καί φαίνεται εἰς τό χέρι του. τό περισσότερο πρά|⁹μα ὅπου ἤθελε ἀπομείνη ἀπό τό χρέος του τότε πρετεστάρω|¹⁰ εἰς τόν ἀφέντη τόν Θεό νά κάμη τούτη μου τήν παραγγελία|¹¹. νά δίδη δεκαπέντε ρεάλια νά κάνου(ν) τήν ἑορτή μου τῶ(ν) Τρι|¹²ῶν Ἱεραρχῶν εἰς τήν Παναγία εἰς τό Κάστρο ὅπου εἶναι γονικό μου. ἀκό|¹³μη νά δίδη ρεάλια δέκα νά κάνου(ν) τῆς Παναγίας τά Ἐπιλόχεια|¹⁴ εἰς τόν Ἁγιο(ν) Κωνσταντῖνο ὅπου διά τή(ν) ψυχή(ν) μου τήν ἔπιασα καί νά|¹⁵ἄφτη καί τό γονικό μου καντήλι εἰς σέ τόσο πρᾶμα καί διτι ἄλλον|¹⁷ ἤθελε ἀπομείνει νά τό κάνη διά τήν ψυχὴν μου καί νά δίδη καί εἰς|¹⁷ τόν Ἁγιον Κωνσταντῖνο ὅπου εἶναι γονικό μου μία πρόθεση καί ὁ|¹⁸τι ἄλλο εἶναι χρεία τῶν χριστιανῶν. καί ἂν ἔστο(ν)τας καί ἤθελε βᾶ|¹⁹νη κανεῖς ἀθιβολία εἰς σέ τούτη μου τήν παραγγελία νά ἔχη τήν|²⁰κατάρα τῆς Ἁγίας Τριάδος καί τῆς Παναγίας καί τοῦ ἀγίου|²¹Κωνσταντίνου καί τῶν γονέων μου καί νά μή δῆ ποτέ τέλος καλό|²² καί παρακαλῶ πᾶσα κρίση πού ἤθελε τύχη νά πάγη τινάς καί|²³ ἤθελε βάλῃ εἰς σέ τούτη μου τήν παραγγελία ἀθιβολία νά μήν πιάνη τά-|²⁴λόγια τῶνε διατίς ἐγώ εἶμαι νοικοκύρης εἰς τό πράμα μου νά τό κά|²⁵μω ὡς θέλω καί διά τό βέβαιο καί ἀμετασάλευτο τοῦ παρόντος|²⁶ ἔγραψα τό παρό(ν) καί ὑπογρά-
φω καί ὑποκάτω διά χειρός μου.

|²⁷Πετρῆς Φρουδίτης στέργω καί βεβαιῶνω τά ἄνωθεν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἔστοντας καί νά τζετάρω, ἀπό τό ἰταλ. *gettarsi*=κατακλίνομαι. Δηλ. μέ τό νά εὐρίσκεται κλητήρης.

4. καί ἤθελε τύχη τίποτις ἀξίδετο. καί ἤθελε κάτι παραμείνει ἀτακτοποίητο (;)

5-7. νά πιάνη ὁ πάρπας μου (μπάρμπας, θεῖος) ὁ μισέρ Ἀναγνώστης τό πράμα μου (τήν περιουσία μου) νά πλερώνεται τά τριάντα τέσσερα ρεάλια πού τοῦ χρωστῶ κατά τό σκρίτο (ἰταλ. *scritto*=γραπτό, ἔγγραφο) πού τοῦ ἔχω καμωμένο καί φαίνεται εἰς τό χέρι του (καί ἔχει στά χέρια του). Νά ἐκποιήσῃ δηλ. ὁ θεῖος τήν περιουσία τοῦ διαθέτου ἀνιψιοῦ προκεμένου νά εἰσπράξει τό ποσόν πού τοῦ εἶχε δανείσει.

8-10. τό περισσότερο πράμα ὅπου ἤθελε ἀπομείνη ἀπό τό χρέος του τότε πρετεστάρω (ἰταλ. *pre-testare*=προφασίζομαι, ἐδῶ «τόν παρακαλῶ, ἄνευ προφάσεως»), εἰς τόν ἀφέντη τόν Θεόν νά κάμη

τούτη μου τήν παραγγελία. Τό χρηματικό ποσόν (πράμα) πού θά απέμενε, μετά τήν ικανοποίηση τῆς ἀπαιτήσεως τοῦ θεοῦ, τόν παρακαλοῦσε νά τό διαθέσει σύμφωνα μέ τήν κατωτέρω περιγραφόμενη ἐπιθυμία του.

11-13. *νά κάνου(ν) τήν ἑορτή μου τῶ(ν) Τριῶν Ἱεραρχῶν εἰς τήν Παναγία εἰς τό Κάστρο ὁποῦ εἶναι γονικό μου*, νά τελοῦν τήν ἑορτή τήν ἡμέρα τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, πού ἀνεκαθεν τελοῦσε ἡ οἰκογένεια του, στήν ἐκκλησία τῆς Παναγίας (Κοίμησις;) Κάστρου.

13-15. *ἀκόμη νά δίδῃ ρεάλια δέκα νά κάνου(ν) τῆς Παναγίας τά Ἐπιλόχεια εἰς τόν Ἅγιον Κωνσταντῖνον ὁποῦ διά τήν ψυχὴν μου τήν ἐπιασα*, νά δίνει ἀκόμη στήν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου δέκα ρεάλια γιά τήν τέλεση τῆς ἑορτῆς τῶν Ἐπιλοχιῶν, τήν ὁποία εἶχε ἀναλάβει νά τελεῖ ἐτησίως ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς του. Ὑποθέτω ὅτι δέν πρόκειται γιά τόν Ἅγιον Κωνσταντῖνο Κάστρου, ἀλλά ἐκεῖνον τοῦ Ἀρτεμῶνος, ἰδιοκτησίας τοῦ θεοῦ τοῦ διαθέτου Ἀναγνώστη Ναδάλε, προκειμένου ὁ τελευταῖος...

15. *νά ἄφτη καί τό γονικό μου καντήλι εἰς σέ τόσο πρᾶμα*, νά ἀνάβει καί τό κανδύλι τῶν γονέων του χρησιμοποιώντας γιά τόν σκοπό αὐτό ἀνάλογο χρηματικό ποσόν (εἰς σέ τόσο πρᾶμα) μέ τῆς προηγουμένης παραγγελίας, δηλ. ρεάλια δέκα. Ἐπιπλέον, δέ

15-18. *καί ὅτι ἄλλον ἤθελε ἀπομείνει νά τό κάνῃ διά τήν ψυχὴν μου καί νά δίδῃ καί εἰς τόν Ἅγιον Κωνσταντῖνο ὁποῦ εἶναι γονικό μου μία πρόθεση*. Μετά τῆς ἀνωτέρω παραγγελίας ὑπελόγιζε ὅτι θά ἀπέμεναν μερικά ἀκόμη χρήματα τά ὁποῖα παρακαλοῦσε νά διατεθοῦν γιά τή σωτηρία τῆς ψυχῆς του (σέ ἀγαθοεργό σκοπό) καί γιά τήν καταβολή μιᾶς προθέσεως (=καθιερωμένης χρηματικῆς εἰσφορᾶς) στήν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου, ἐνοριακῆς ἐκκλησίας τοῦ ἴδιου καί τῶν προγόνων του.

18-20. *καί ἂν ἔστο(ν)τας καί ἤθελε βάνη κανεῖς ἀθιβολία εἰς σέ τούτη μου τήν παραγγελία*, καί ἂν τυχόν κάποιος ἤθελε ἀμφισβητήσει τό κύρος τῆς διαθήκης του.

22-24. *καί παρακαλῶ πάσα κρίση πού ἤθελε τύχη νά πάγῃ τινάς καί ἤθελε βάλῃ εἰς σέ τούτη μου τήν παραγγελία ἀθιβολία, νά μὴν πιάνῃ τά λόγια τόνε*. Παρακαλεῖται κάθε κριτήριο, στοῦ ὁποῖο ἤθελε προσφύγει ὁποιοσδήποτε ζητώντας τήν ἀκύρωση τῆς διαθήκης νά μὴ λάβει ὑπόψη τούς προτεινόμενους λόγους καί τοῦτο...

24-25. *διά τίς ἐγώ εἶμαι νοικοκύρης εἰς τό πρᾶμα μου νά τό κάμω ὡς θέλω*, γιατί ἐγώ εἶμαι ὁ κύριος τῆς περιουσίας μου καί τήν διαθέτω κατὰ τήν ἐπιθυμία μου.

27. *Πετρῆς Φρουδίτης στέργω καί βεβαιῶνω τά ἀνωθεν*. Ὁ Πετρῆς Φρουδίτης, πού «ἔγραψε τό παρόν καί ὑπέγραψε καί ὑποκάτω διά χειρὸς του» (§ 26), ἀνήκε στήν τάξη τῶν προκρίτων τοῦ νησιοῦ, ἀφοῦ ἔχει ὑπογράψει μαζί τους καί τό ἀπό 18 Ἰαν. 1682, ἔγγραφο πρὸς τήν Ἁγίαν Προπαγάνδα (Συμεωνίδη, Ἐγκλήματα...). Μέ τή διαθήκη του δέν εὐεργετεῖ τέκνα ἢ ἄλλους συγγενεῖς, ἀλλά φροντίζει νά τακτοποιήσει τό χρέος του καί νά διασφαλίσῃ τή συνέχιση τῆς ἐλέσεως ἑορτῶν, προγονικῶν ἢ μὴ, ἀφίνοντας χάριν τοῦ τελευταίου τούτου σκοποῦ τή μισή καί πλέον περιουσία του. Οἱ τελευταῖες παράγραφοι τῆς διαθήκης, πού ἀναφέρουν μέ ἐπίταση τήν ἐπιθυμία νά διαθέσει τά περιουσιακά του στοιχεῖα ὅπως καί μόνο περιγράφει σ' αὐτήν χωρίς νά μπορεῖ κάποιος τρίτος νά τήν ἀμφισβητήσει καί ἀκυρώσει, φανερώνουν ὅτι ὑπῆρχαν ἂν ὄχι κατιόντες, τουλάχιστον ἄλλοι συγγενεῖς, τούς ὁποίους δέν ἐπιθυμοῦσε νά εὐεργετήσει.

4. ΔΙΑΘΗΚΗ ΠΟΛΥΧΡΟΝΗΣ ΙΩ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

Ἰδιωτ. Συλλογή Γ. Γαϊτάνου

11 Φεβρουαρίου 1700

Περιγραφή: Μονόφυλλο διαστάσ. 0,29x0,20 σέ ἀρίστη κατάσταση. Γραφή καλή διά χειρὸς ἱερέως Ἰωάννου Ντολφίν, πρωτοπαπᾶ καί καντζιλιέρη Σίφνου. Τό κείμενο ἐπὶ τῆς μιᾶς ὄψεως.

1700 Φεβρουαρίου 11 Σίφνος

Ἐσθοντας καί ἡ κερά Πολύχρονη γυνή τοῦ ποτέ Ἰω(άννη) Γεώργη Ἀποστόλου νά εὐρίσκεται|³ ἄρρωστη τῶ σώματι, τόν δέ νοῦν καί τὰς φρένας ἔχοντας σώας καί γερά καί φοβούμενη|⁴ τό αἰφνίδιον τοῦ θανάτου μήπως καί τήν εὐρεῖ ἀνέτοιμη διά τήν

ψυχὴν τῆς καὶ διὰ τὰ τίπο⁵τές τῆς, εἰς τοῦτο ἔκραζεν ἐμένα τὸν κάτωθεν ὑπογεγραμ-
 μένον καντζηλιέρην⁶ τοῦ τόκου νὰ τῆς γράψω τὴν μπαροῦσαν τῆς διαθήκην καὶ
 ὑστερινὴν τῆς ὀρδινίαν⁷ ἀνολάροντας πᾶσαν ἄλλην ὁποῦ νὰ ἤθελεν ἔχει καμωμένη,
 μόνον ἢ παρῶν⁸ νὰ ἔχει τὴν ἅπασαν δύναμιν. διὸ πρῶτα μὲν ζητᾶ ἀπὸ ὄλον τὸν γκό-
 σμον⁹ συγχώρεσιν, ἔπειτα καὶ ἀτὴ τῆς τοῖς πᾶσιν ἀφίνει καὶ ὁπότας τὴν καλέση¹⁰ ὁ
 Κ(ύριος) θέλει νὰ ἐνταφιαστῆ στὸν Ἀφέντη τὸν Σταυρόν στὴν ἐκκλησίαν τοῦ παπα
 κύρ Ἀντώνη¹¹ Θωμᾶ. ἔπειτα θέλει καὶ ἀφίνει ἐπιτροπικὸν τῆς διὰ νὰ κυβερνήσῃ τὴν
 ψυχὴν τῆς τόν¹² υἱὸν τῆς τὸν Νικολόν νὰ τῆς κάμη ὄλα τῆς τὰ χρειαζόμενα κατὰ τὴν
 τάξιν τῶν χριστιανῶν, τοῦ ὁ¹³ ποίου ἀφίνει τὸ χωράφι ὁποῦ ἔχει στὸ Μαῦρο Βουνὶ ὡς
 καθῶς εἶναι, ἀκόμη στὸ Βαθὺ ὁποῦ ἔχει¹⁴ ὡς καθῶς εἶναι· ἀκόμη καὶ τὸ χωράφι στὸ
 Μισοβούνι ὡς καθῶς εἶναι· ἀκόμη καὶ εἰς τὴν Μπλα¹⁵ τείαν Ράχη χωράφι ὡς καθῶς
 εὐρίσκεται· ἀκόμη τοῦ ἀφίνει καὶ τέσσερα ρεάλια ὁποῦ τῆς χρε¹⁶ ὡστεὶ ὁ Ἀπόστο-
 λος τοῦ Νήλιου· ἀκόμη ἢ κερ Ἀνέζα τοῦ Σταμάτη ὁποῦ τῆς χρεωστεῖ ρ(εάλια) 6 νὰ τὰ
 |¹⁷ πάρη καὶ ἐκεῖνα ὁ ἄνωθεν Νικολός· ἀκόμη ἀφίνει καὶ τοῦ υἱοῦ τῆς τοῦ Γεώργη ρ(ε-
 ἄλια) 13 ὁποῦ τῆς ἐχρεῶσται¹⁸ περὸ νὰ εἶναι κρατημένος νὰ τῆς κάμη ἓνα σαραντα-
 λείτουργο καὶ νὰ κάμη καὶ τὰ σαράντα¹⁹ τῆς· ἀκόμη καὶ τίς τρεῖς πρασιές τῆ σκάλα
 ὁποῦ ἔχει στοῦ Κουρτζούδι τίς ἀφίνει τῆς θυγατρὸς²⁰ τῆς τῆς Κατερίνας περὸ νὰ εἶ-
 ναι κρατημένη νὰ τῆς κάνη τὰ χρόνια τῆς τὸν κάθε χρόνο, ἀκό²¹ μὴ τῆ θεμωνιά πού
 ἔχει στ' Ἀβρᾶ ὀπίσω τὴν ἀφίνει τοῦ ἄνωθεν Νικολοῦ. ἀκόμη δύο δέντρη πού ἔχει²²
 στὸ Συκίδι τοῦ υἱοῦ μου Νικολάου τ' ἀφίνει, περὸ νὰ δίδη τὸν κάθε χρόνο στὸ καντῦ-
 λι τῆς ἓνα κάρτο²³ λάδι καὶ ὅτι ἄλλον τῆς εὐρεθεὶ ἐντράδα καὶ ρουχαλάκια τοῦ ἄνω-
 θεν Νικολοῦ καὶ νὰ τῆς κάμη ὡς ἄ²⁴ ἄνωθεν τὸ ρέστος τῆς ψυχῆς τῆς, τὰ χρειαζόμενα·
 ἀφίνει ἀκόμη καὶ τοῦ Γεώργη τοῦ γιοῦ τῆς τὸ λουρί²⁵ ὁποῦ ἔχει τὸ χωράφι στὴν
 Μπαλαιάν Ἐγκαιρίαν. ἔτσι ἐγίνει τὸ παρόν καὶ νὰ κάμη τὸ σαβά²⁶ τιασμὰ τῆς ὅπου
 θέλει ὁ Νικολός καὶ ἔτσι θέλει νὰ εἶναι στέρεον καὶ ἀνέκοπτον εἰς τοῦς²⁷ αἰῶνας καὶ
 ἂν κανένα παιδί ἤθελεν συνχύσει ἀπόσα ἐδῶ ἤκαμε τοῦ ἀφίνει τὴν κατάρα τῆς²⁸ καὶ
 καλὸ νὰ μὴν δῆ καὶ εἰς βεβαίωσιν ὑπογράφουν καὶ μάρτυρες παρακαλετοὶ καὶ τὰ
 ἐξῆς²⁹ ἀφίνοντας εἰς ὄλα τὰ παιδιά τὴν εὐχὴν τῆς εἰσέ κείνα ὁποῦ θέν εἶστε στερκτά.
 |³⁰ Σακλήου παπα Γεώργιος μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν
 131 Ἀναγνώστης Ποτεντάκης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν

|³² Ἰω(άννης) ἱερεὺς Ντολφίν πρωτοπαπᾶς
 |³³ καὶ καντζηλιέρης Σίφνου παρακλη³⁴θεὶς ἔγραψα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

2. ἡ κερά Πολύχρονη γονη τοῦ ποτέ Ἰω(άννη) Γεώργη Ἀποστόλου, εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τὸ 1689, Αὐγούστου 29, ὁπότε ἀγόρασε ἀπὸ τὴν «κερά Κατερίνα θυγάτηρ τοῦ ποτέ Γεώργη Πρεζάνη», ὁμορῆ μ' αὐτὴν, ἀλλὰ καὶ τὸν γιό τῆς Γεώργη, «τὸ λιβαδάκι εἰς τὸ Βαθὺ» (βλ. σελ. 8). Ἡ οἰκογένεια Ἀποστόλου ἢ Ἀποστόλη ἐμφανίζεται στὶς πηγές μὲ εὐάριθμα μέλη.

4-5. διὰ τὰ τίποτές τῆς, γιὰ τὰ ὑπάρχοντά τῆς.

6. ὑστερινὴν τῆς ὀρδινίαν, ἰταλ. ordine=διάταξη, ἐντολή· τὴν τελευταίαν ἐπιθυμία τῆς.

7. ἀνολάροντας πᾶσαν ἄλλην, ἰταλ. annullare=ἀκυρώνω· ἀκυρώνοντας κάθε προηγούμενη.

10-22. θέλει νὰ ἐνταφιαστῆ στὸν Ἀφέντη τὸν Σταυρόν στὴν ἐκκλησίαν τοῦ παπᾶ κύρ Ἀντώνη Θωμᾶ. Ὁ παπά-κύρ Ἀντώνης Θωμᾶς ὑπογράφει ἔγγραφα τῆς 29 Ἰουλίου καὶ 1 Σεπτ. 1684 («Σιφνιακά», 1ος, σελ. 67 καὶ 70) καὶ 13 Ἰουλίου 1699 (βλ. σελ. 8), δὲν προσδιορίζεται ὁμῶς ἡ θέση τῆς ἐκκλησίας τοῦ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

11-12. θέλει καὶ ἀφίνει ἐπιτροπικὸν τῆς διὰ νὰ κυβερνήσῃ τὴν ψυχὴν τῆς τὸν υἱὸν τῆς τὸν Νικολόν. Στὸν γιό τῆς Νικολό ἀναθέτει ἀποκλειστικὰ τίς φροντίδες «διὰ νὰ κυβερνήσῃ τὴν ψυχὴν τῆς», γιὰ νὰ ἐπιμεληθεῖ ὄλων τῶν ἱεροτελεστιῶν ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τῆς κατὰ τὴν καθιερωμένη ἐκκλησιαστικὴ τάξη.

13. στὸ Μαῦρο Βουνί, πιν., στὰ Α τοῦ νησιοῦ, κοντὰ στὸ χωριὸ Ἐξάμπελα.

14. *στό Μισοβούνι, τπν., σήμερα Μεσοβούνι, ύψωμα πλησίον του Πλατύ Γιαλού.*
 14-15. *εις τήν Πλατειάν Ράχην, τπν., (βλ. σελ. 108).*
 16. *ὁ Ἀπόστολος τοῦ Νήλιου, εἶναι ἄγνωστο πρόσωπο καί εἶναι πιθανόν νά πρόκειται γιά παρωνύμιο τοῦ Ἀποστόλου ἐκείνου.*
 18. *περὸ νά εἶναι κρατημένος νά τῆς κάμη ἓνα σαρανταλείτουργο καί νά κάμη καί τὰ σαράντα τῆς, χαρίζει στόν γιό τῆς Γεώργη 13 ρεάλια πού τῆς χρεωστοῦσε μέ τήν υποχρέωση νά τελέσει, μετά τόν θάνατόν τῆς, σαράντα λειτουργίες καί τό 40νθήμερο μνημόσυνό τῆς.*
 19. *τίς τρεῖς πρασίες τῆ σκάλα ὅπου ἔχει στοῦ Κουρτζοῦδι δέν γνωρίζω τί σημαίνει «πρασίες» σκάλα εἶναι χωράφι πού δημιουργεῖται μέ ἀνάχωμα σέ κατωφέρεια. Στοῦ Κουρτζοῦδι εἶναι τπν., πού ἔχει ἀναφερθεῖ πολλές φορές.*
 20. *νά τῆς κάμη τὰ χρόνια τῆς τόν κάθε χρόνο, νά τελεῖ ἀδιαλείπτως τό ἐτήσιο μνημόσυνό τῆς.*
 21. *στ' Ἀβρά ὀπίσω, Ἀβρά=οἰκογενειακό ἐπώνυμο.*
 22. *στό Συκίδι, τπν., ἐπί λόφου πλησίον τοῦ ὄρου Βαθύ.*
 22-23. *περὸ νά δίδῃ τόν κάθε χρόνο στό καντύλι τῆς ἓνα κάρτο λάδι, καταλίπει τὰ δύο ἐλαιό-δενδρα πού ἔχει στό Συκίδι στόν γιό τῆς Νικολό, ὑπό τόν ὄρο νά δίδει κάθε χρόνο στόν ναό πού θά ἐνταφιασθεῖ ἓνα τέταρτο λάδι γιά νά ἀνάβουν τό κανδύλι τῆς.*
 23. *καί ὅτι ἄλλον τῆς εὔρεθεῖ ἐντράδα καί ρουχαλάκια καί ὅτι ἄλλο εὔρεθεῖ μετά τόν θάνατό τῆς σέ προϊόντα παραγωγῆς καί εἶδη ρουχικῆς.*
 23-24. *καί νά τῆς κάμη ὡς ἀνωθεν τό ρέστος τῆς ψυχῆς τῆς, καί νά ἐπιτελεῖ, σύμφωνα μέ τὰ προαναφερθέντα, τίς καθορισμένες τελετές ὑπέρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τῆς.*
 27. *ἤθελεν συγγῦσει, ἤθελε ἐπιδιώξει τήν ἀνατροπή τῆς βουλήσεώς τῆς.*
 29. *ὅπου θέν εἶστε στερκτά, πού θά ἀποδεχτοῦν τὰ ὀριζόμενα.*
 30. *Σακιλήου παπα-Γεώργιος, ἄγνωστος ἀπό ἄλλη πηγῆ ὁ σακελλίων παπα-Γεώργιος.*
 31. *Ἀναγνώστης Ποτεντάκης, γράφει καί ὑπογράφει πωλητήριο στίς 13 Ἰουλίου 1699 (βλ. σελ. 8).*
 32-33. *Ἰω(άννης) ἱερεὺς Ντολφίν πρωτοπαπᾶς, καί καντζηλιέρης Σίφνου, ἀπό 1700-1707. Βλ. Συμεωνίδη, Ἱστορία, σελ. 184 ὅπου ἀναφέρεται ἀπό 1701-1707. Ἦδη, μέ τό ἐξεταζόμενο ἔγγραφο ἡ θητεία του ὡς καντζηλιέρη ἀρχίζει ἓνα χρόνο ἐνωρίτερα).*

5. ΔΙΑΘΗΚΗ ΧΡΟΥΣΗ ΚΟΡΦΙΑΤΗ

Ἰδιωτ. Συλλογή Ε. Βάου

25 Νοεμβρ. 1728

Περιγραφή: Μονόφυλλο διαστάσ. 0,20x0,14 1/2 σέ ἀρίστη κατάσταση. Γραφή καλή διά χειρός ἱερέως Γεωργίου Βαφία καί πρωτεκδίκου. Τό κείμενο στίς δύο ὄψεις.

Εἰς τὰ 1728 μῆνος Νοεμβρίου 25. Σίφνος

Ἔστοντας καί ὁ κύρ Χρούσης Κορφιάτης νά βρίσκεται κληνῆρης εἰς τό στρώ¹ μα ἠδέ τόν νοῦ καί τὰς φρένας ἔχοντας σωστάς καί φοβούμενος³ τό ἄωρον τοῦ θανάτου ἐκραξεν ἐμένα τόν γκάτωθεν γεγραμμένο καί⁴ τούς κάτωθεν ἀξιοπίστους μαρτύρους νά τοῦ γράψω τήν ὑστερή του⁵ παραγγελία. Καί πῶτον ζητᾶ συγχώρησι ἀπό ὄλους τούς Χριστιανούς⁶ καθὼς καί ἀτός του τοῖς πᾶσιν ἀφίνει καί ὅταν τόν γκαλέση ὁ Κύριος, νά⁷ ἐνταφιασθῆ στόν Ἅγιον Κωνσταντῖνο στήν ἐφημερία τοῦ αὐθέντη Σα⁸ κελ-λαρίου Γοζαδίνου καί νά τοῦ κάμη τὰ χρειαζόμενα τῆς ψυχῆς του ὅτι χρει⁹ ἄζεται ὁ καθεὶς χριστιανός. Ἐπειτα ἀφίνει τοῦ Ἀντώνη τοῦ¹⁰ υἱοῦ του τήν θεμωνιά στόν Θῶλο διά νά τοῦ κάμη τὰ χρόνια του μίαν λειτουργί¹¹ γιά καί τό καλιότερο δένδρo ἀπό μέσα στό χωράφι σέ ὅποιον¹² μερδικόν πᾶσι νά ἀνάφτη τό κανδύλι του. Ἀκόμα τοῦ¹³ Ἀντώνη στοῦ Κακογλιτζί ἀμπέλια, συκές τό ἀπάνω μερδικόν¹⁴, στό Φοιδί ἀπόπου θέλει τό ἓνα μερδικό. στά Καμινάκια καί στό Λοῦρο¹⁵ μάδες χωράφια. τήν θεμωνιά στόν Ἅγιον Ἀρτέμιον καθὼς εὐρίσ¹⁶ κεται. μία γαδάρα καί πουλάρι, τὰ δύο βόδια

οπού έχομε¹⁷ μέ τόν ἀφέντη τόν Σακελλάριο μισκιάρικα καί τά ρούχα καί¹⁸ ἄρματα ὁπού ἔχει ἐδῶ ἀδελφός του ὁ Γεώργης καί τήν ἀγοράν πού ἔχει¹⁹ καμωμένη στόν Πλατύ Γιάλόν ἄν ἔλθῃ ἐδῶ κάτου, ἀλλέως καί αὐτά τοῦ²⁰ Ἀντώνη καί τήν εὐχή μου. Τῆς γυναικάς του ἀφίνει τό κάτω λουρί στούς Ἁγί²¹ους καί στοῦ Κοντοῦ τό χωράφι μέ δένδρα ἐβγάζοντας τό ξνα²² τό μεγαλύτερο τῆς θυατέρας του τῆς Φρουρέτζας. ἀκόμα ἀφίνει τῆς Φλου²³ρέτζας τό κάτω σπίτι, καί κηπάρι καί τά δύο λουριά τά μισι²⁴ ἀκά ὁπού ἔχουν ἐδῶ χάμω καί τό ἀμπελάκι στόν Πλάτανο. τοῦ Κατε²⁵ρινιού τῆς θυατέρας του ἀφίνει τό πίσω σπίτι μέ τήν γκατοίκια²⁵ καί τό λουρί καθῶς πάγει ὡς πέρα στήν Γκολμπάδα. ἀκόμα στά Πλάκια τό ἔμισό μέ ἓνα δένδρο καί στό Φοιδί τό ἓνα μερ²⁷δικόν. ἀφίνει καί τῆς Καλῆς τό κελλάρι καί τοῦ Γαλάντου τό μερδικόν²⁸ μέ τό ἀπό κάτω λουρί καί στό Φοιδί ἓνα μερδικόν. ἀφίνει καί τῆς²⁹ Ἀνούσας τόν μπύργον καί τό κάτω λουρί καί στό Φοιδί ἓνα μερδικόν καί τό μι²⁰σό μερδικό στά Πλακιά. Ἀφίνει καί ταῖς ἐορτάδαις. Τῶν Ἁγίων Ἀποστό³¹λων στίς 29 τοῦ Ἰουλίου μηνός νά τήν κάνῃ ἡ Φλουρέζα στόν Ἁγιον Νικό³²λαον στοῦ Φρατζέσκου Ραφελέτου στήν Πηγῆ καί ἐφημέριος ἀπό τήν³³ ἀνορίαν τῆς νά τήν φημερεῦῃ. Τῶν Χριστουγέννων τήν ἐορτήν τήν³⁴ ἀφίνει τῆς Κατερίνας νά τήν γκάνῃ στόν Ἁγιον Ἀρτέμιον καί³⁵ τοῦ Ἀντώνη δίδει τήν ἐορτήν στάς 15 τοῦ Αὐγούστου μηνός εἰς τήν³⁶ κοίμησιν τῆς Παναγίας νά τήν κάνῃ στό Σωτήρα Χριστόν τοῦ παπά Ντολ³⁶φῆ καί τῆς Ἀνούσας τῆ λειτουργία τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων νά γίνεται εἰς τήν³⁷ Παναγίαν τήν Γερανοφόρα. αὐταῖς ταῖς ἐορτάδαις θέλει³⁸ νά τρέχουν παιδίον παιδίων καθῶς ταῖς έχομε ἀπό τοῦς³⁹ γονέους μας. Ἀκόμα τό βόδι ὁπού έχομε τό ἀφίνω διά τήν θα⁴⁰νή μου καί ὁποιος ἤθελε σηκωθῆ καί συγχίση τά ὄσα ἐτεστάρη⁴¹σε νά ἔχη τήν γκατάραν τοῦ Χριστοῦ καί τῆς Παναγίας καί τήν ἐδι⁴²κήν του καί διά τό ἀληθές ἐγεγόνει τό παρόν ἀπογράφοντας⁴³ το ὡς ἄνωθεν καί ὀπιστεν, ὁ πνευματικός του πατήρ καί μαρ⁴⁴τυρες παρακαλετοί καί τά ἐξῆς:

⁴⁵ - Γεώργιος ἱερεὺς καί σακελλάριος Σίφνου Γοζαδίνος μαρτυρῶ

⁴⁶ - Παῦλος Ἀλιμπέρτης μαρτυρῶ.

⁴⁷ Γεώργιος ἱερεὺς Βαφία καί πρωτέδικος Σίφνου παρακληθεῖς ἔγραψα καί ἐτεστάρησα τό παρόν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. ὁ κύρ Χρούσης Κορφιάτης, υἱός Γεώργη, εἶναι γνωστός ἀπό τίς 2 Μαρτίου 1700 (βλ. Πετροπούλου, Μνημεῖα, σελ. 33).

7-8. *στόν Ἁγιον Κωνσταντῖνο στήν ἐφημερία τοῦ αὐθέντη Σακελλαρίου Γοζαδίνου*, βλ. λεπτομέρειες στοῦ Σ. Συμεωνίδη, *Ἱστορικά Ἁγίου Κωνσταντίνου*, σελ. 36 ἐπὶμ.

10. *στόν Θῶλο*, π.ν., σέ τέσσερα διαφορε. σημεία.

13. *στοῦ Κακογλίτζη*, π.ν., μὴ προσδιοριζόμενο.

14. *στό Φοιδί*, π.ν., μὴ προσδιοριζόμενο μεταξύ τῶν παρομοίων «Φιδοπό», «Φίδα», «Φιδιώνας». Στά *Καμινάκια*, π.ν., ἐπίσης ἀπροσδιόριστο μεταξύ τῶν ἀναφερομένων σήμερα «Καμίνια», «Καμίνι», «Καμινάκιου τ' Αὐλάκι» καί *στό Λούρο*, π.ν., μὴ ἀναφερόμενο πλέον.

15. *μάδες χωράφια*, δέν εἶμαισέ θέση νά ἐρμηνεύσω τήν ἔννοια τῆς λέξεως «μάδες». *Στόν Ἁγιον Ἀρτέμιον*, περιοχή τοῦ χωριοῦ Σταυρί, ὅπου ὁμώνυμος ναός· ἄλλοτε μετόχι τῆς Μονῆς Σίμωνος Πέτρας τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ἀνιδρυμένο ἀπό τόν Σίφνιο ἱερομόναχο σιμωνοπετρίτη Ἱερεμία τοῦ Ὁρφانوῦ (βλ. Συμεωνίδη, *Μοναστήρια*, σελ. 54 ἐπ.).

17. *μισκιάρικα*, ἐξ ἡμισείας.

19. *ἄν ἔλθῃ ἐδῶ κάτου ἄν ἐπιστρέψῃ* στή Σίφνο, ἀπό τήν ὁποία φαίνεται ὅτι ἀπουσίαζε ἐπὶ χρόνια.

20-21. *στούς Ἁγίους*, βλ. «Σιφνιακά», 1ος, σελ. 83.

23-24. *τά δύο λουριά τά μισακά*, τά δύο χωράφια πού ἔχουν μισά-μισά.

25. *μέ τήν γκατοίκια*=κατοικία=θεμωνιά.

26. *στήν Γκολμπάδα*, π.ν., πιθανόν τό σημερινό «Κόλυμπο» κοντά στή Χερρόνησο. Στά *Πλάκια*, π.ν., πιθανόν τό σημερινό «Πλακιά», παρά τόν Πλατύ Γιάλό.

27. καί τοῦ Γαλάντου τό μερδικόν, καί τό μερίδιο κτήματος λεγομένου τοῦ Γαλάντου, ἀγνωστο γιατί.

29. τόν μύργον, πύργος ἀποκαλεῖται σέ ἄλλες περιοχές, λ.χ. στή Σάμο, ἡ ἀγροικία.

31-32. στόν Ἅγιον Νικόλαον στοῦ Φραζέσκου Ραφελέτου στήν Πηγῆ, στόν Ἅγιο Νικόλαο στήν Πηγῆ (ὅπως καί σήμερα) ἐπί τῆς ὁδοῦ Καμαρῶν, πρό τοῦ χωριοῦ Σταυρί, τότε ἰδιοκτησίας τοῦ Φραζέσκου Ραφελέτου, προσώπου ἀγνώστου ἀπό ἄλλη πηγῆ.

35-36. στό Σωτήρα Χριστόν τοῦ Παπα-Ντολφῆ, ἄλλη μία ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἢ μία ἀπό τίς ἤδη ἀναφερθεῖσες πού δέν εἶναι δυνατόν νά προσδιορισθεῖ ἡ θέση της. Τό ἐπώνυμο τοῦ ἰδιοκτητοῦ παπα-Ντολφῆ, ἄνευ μάλιστα μνείας τοῦ ὀνόματος του, δέν προσφέρει ἰδιαίτερη βοήθεια, ἐνώπιον τοῦ μεγάλου, πράγματι, ἀριθμοῦ ἱερέων μέ τό ἐπώνυμο Ντολφίν ἢ Ντολφῆ ἢ Ντουλφῆ.

40-41. ἐτεστάρησε, ἰταλ. testate=κάνω διαθήκη.

46. Παῦλος Ἀλμπέρτης, ὑπογράφει καί ἐγγραφο τῆς 6 Ἰουλίου 1738 (Βάου, «ἐκκλησ. δικαιώμ.»).

47. Γεώργιος ἱερεὺς Βαφία καί πρωτέκδικος, δέν ἀναφέρεται σέ ἄλλες πηγές.

6. ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΚΑΡΑΒΟΚΥΡΗ ΝΙΚΟΛΟΥ ΝΑΔΑΛΕ

Ἰδιωτ. Συλλογή Ε. Βάου

16 Ἀπριλίου 1733

Περιγραφή: Μονόφυλλο διαστάσ. 0,30x0,19 σέ ἀρίστη κατάσταση. Γραφή καλή διά χειρός παπα Γιαννούλη Ζαμπέλη. Τό κείμενο ἐπί τῆς μιᾶς ὄψεως καθῶς καί οἱ ὑπογραφές. Μετά ἀπό αὐτές καί στήν ὀπίσθια ὄψη σέ τρεῖς στίχους ὁ ὀρισμός ἐπιτρόπου.

1733 Ἀπριλίου 16 Σίφνος

Μέ τό νά εὐρίσκεται ὁ караβοκύρης ὁ κύρ Νικολός Ναδάλες ἀστενής¹ κατά τό σῶμα, τόν δέ νοῦν καί τās φρένας ἔχουσα σῶα καί υγιεῖς, ὁμῶς² φοβούμενος τό ἄωρον τοῦ θανάτου ἵνα μήν ἔλθῃ ἐξάφνου καί ἀρπᾶσῃ τον³ καί μείνῃ ἡ ψυχὴ του καί τό πρᾶμα του ἀδιόρθωτον. ἐπροσκάλεσεν τόν⁴ πνευματικόν του καί ἐξομολογήθη κατά τήν τάξιν τῶν χριστιανῶν ἐπει⁵τα ἐπροσκάλεσεν ἐμένα τόν κάτωθεν ὑπογε(γ)γραμμένον νά τοῦ κάμω τήν⁶ παροῦσαν του παραγγελίαν καί ὑστερνὴν του θέλῃσιν. καί πρῶτον μέν⁷ ζητᾶ συγχώρησιν ἀπό ὅλους τούς εὐσεβεῖς καί ὀρθοδόξους χριστιανούς συγχώ⁸ρησιν καθῶς καί αὐτός θέλει καί τήν εἰρήνην εἰς πάντας. ἐπειτα θέλει⁹ καί ἀφήνῃ τήν γυναῖκα του νοικοκυρά εἰς ὅ,τι τῶν εὐρίσκετε καί ἐλθόμενος ὁ και¹⁰ρός νά πανδρέψῃ τήν θυγατέραν του τήν Φλουρέζα νά τῆς δίδῃ τό ὄσπίτιον δ¹¹που ἔχει ἀπό τήν Κατερίνα τῆς Λουλουδιᾶς μέ ὁμπληγον νά εἶναι ἐνορίτισσα¹² εἰς τόν ναόν τοῦ Ἁγίου Νικολάου ἀμετασάλευτη ὡς καθῶς ἦτανε ἀπό τό ἐκ¹³παλαι καί τήν λειτουργίαν τοῦ Παντοκράτορος νά τήν κάνει ἐορτήν παντο¹⁴τεινήν εἰς τήν αὐτήν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Νικολάου. ξεκαθαρίζοντας τό λιοτρίβι¹⁵ τό μισό νά εἶναι τοῦ παπᾶ περὶ νά γυρίσῃ τήν πόρτα ἀπό ἐκεῖ ποῦτανε πρῶτα¹⁶. ἀκόμη ἀφίνει τοῦ ἐγγόνου του τοῦ Ἀγγέλου εἰς τό ἀμπέλι τοῦ Πλατύ Γιαλοῦ¹⁷ τό ἀπάνω μερδικόν ποῦναι δώδεκα ρεάλια ἀγορά, εἰ δέ καί ἔλθῃ¹⁸ ὁ Κωνσταντάκης νά τά γυρέψῃ νά δίδουν τοῦ παιδιοῦ δώδεκα γρόσα πε¹⁹ρό τό τρώγει κι αὐτό ἢ γυναῖκα του ὡς ποτεζ ζεῖ. τά δέ ἐπίλοιπά του πράγ²⁰ματα, τόσον κινητά ὡσάν καί ἀκίνητα, στάμπιλε νόμπιλε νά εἶναι ἢ γυναῖ²¹κα του νοικοκυρά εἰς ὅ,τι τῶν βρίσκετε τόσον εἰς τά σερβίτζια τοῦ ὀσπητίου²² ὡσάν καί εἰς ὅτι ἄλλο ἤθελεν γνωρίζῃ πῶς ἔχουσιν. Ταῦτα θέλει νά εἶναι στέρε²³α καί ἀνέκοπτα εἰς τούς αἰῶνας. ὁποῖος ἀπό τά παιδιὰ μου ἤθελε τύ²⁴χη νά συγ-

χύση ἢ νά ἐνοχλήση ἢ εἰς πολύ ἢ εἰς ὀλίγον νά ἔχη τήν κατάραν μου²⁶. ὁθεν εἰς ἐν-
δειξιν κάθε καιροῦ ἐγράφη τό παρόν ὑπογράφοντας το καί²⁷ μάρτυρες παρακαλετοί
καί τά ἐξῆς:

28
—
29
—
30
—
31
—

|³² παπαΓιαννούλης Ζαμπέλης βαλμένος ἀπό τόν ἀνο|³³θεν κύρ
Νικολόν ἔγραψα καί οὔτως μαρτυρῶ.

στό verso

|³⁴— ἀκόμη θέλει καί ἀφίνει διά ἐπιτροπικόν του τόν λογιώτατον|³⁵ καί αἰδεσιμώτατον
ἄγιον οἰκονόμον νά διορθώση τά ὅπι|³⁶ στεν πράγματα καί τήν ψυχὴν του καί τά παι-
διά του.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. ὁ παραβοκύρης ὁ κύρ Νικολός Ναδάλες, τῆς παλαιᾶς καί πολύκλαδης οἰκογενείας τῶν Να-
δάληδων, δέν ἀναφέρεται σέ ἄλλες πηγές. Σέ ἔγγραφο τῆς 27 Ὀκτ. 1751 (Βάου, «ἐκκλησ. δι-
καιώμ.») ὑπογράφει, ὡς μάρτυς, Νικολός Ναδάλες, δέν πρέπει ὅμως νά εἶναι ὁ ἀνωτέρω παρα-
βοκύρης. Ἐπίσης, στίς 25 Μαΐου 1774, σέ ἔγγραφο «ἀλλαξίας κτημάτων» (Κώδικας Μονῆς Τα-
ξιάρχου Σερίφου, σσ. 115, 128) καί ὁ παπα-Νικολάκης Ναδάλες.

2. Κατερίνα τῆς Λουλουδιᾶς, πρόσωπο ἄγνωστο.

3. εἰς τόν ναόν τοῦ Ἁγίου Νικολάου, δέν προσδιορίζεται ποιᾶς περιοχῆς εἶναι, τοῦ Κάστρου,
τῶν Ἐξαμπέλων.

15-16. ζεκαθαρίζοντας τό λιοτριβί τό μισό νά εἶναι τοῦ παπᾶ, ἐπισημαίνεται μέ ἔμφαση ὅτι τό
μισό λιοτριβί θά ἀνήκει στήν κυριότητα τοῦ παπᾶ, πιθανόν γιου του, τοῦ ὁποῦ δέν ἀναφέρεται
τό ὄνομα.

17-18. τοῦ ἐγγονοῦ του τοῦ Ἁγγέλου εἰς τό ἀμπέλι τοῦ Πλατό Γιαλοῦ τό ἀπάνω μερικόν ποῦναι
δώδεκα ρεάλια ἀγορά. στόν ἐγγονό του Ἁγγελο, πού ἐπίσης δέν ἀναφέρεται τίνοσ τέκνου του τέ-
κνο ἦταν, τό ἐπάνω μερίδιο τοῦ ἀμπελιοῦ στόν Πλατό Γιαλό, πού εἶχε ἀγορασθεῖ ἀντί 12 ρεα-
λιῶν.

18-19. εἰ δέ καί ἔλθῃ ὁ Κωνσταντάκης νά τά γυρέψῃ, νά δίδουν τοῦ παιδίου δώδεκα γρόσα, ἐάν
ὅμως ἐπιστρέψῃ ὁ εὐρισκόμενος ἐκτός Σίφνου (ἄλλος, πιθανόν, γιός του) Κωνσταντάκης καί
ζητήσῃ τό ἀνωτέρω μερίδιο τοῦ ἀμπελιοῦ, πού εἶχε, προφανῶς, ἀγορασθεῖ μέ δικά του χρήμα-
τα, νά τοῦ τό δίνουν, ὅποτε στόν ἐγγονό του Ἁγγελο, ἀντί τοῦ κτήματος, ὀρίζεται ἡ καταβολή
ποσοῦ ἴσου μέ τήν ἀξία αὐτοῦ.

21. τόσον κινητά ὡσάν καί ἀκίνητα, στάμπιλε νόμπιλε, ἰταλ. stabile=ἀκίνητο καί mobile=κινη-
τό. Δηλ. τά ἑλληνικά γραφόμενα «κινητά» καί «ἀκίνητα» ἐπαναλαμβάνονται, ὡς ὅρος πού εἶχε
ἐπικρατήσῃ, «στάμπιλε νόμπιλε».

22. εἰς τά σερβίτζια τοῦ ὀσπητίου, ὅλα τά ἀντικείμενα ἐνός σπιτιοῦ πού χρησιμεύουν γιά τήν
ἐξυπηρέτηση τῶν προσώπων πού τό κατοικοῦν.

29. Ἀθανάσιος ἱερομόναχος, πρόσωπο πού δέν ταυτίζεται.

32 παπα-Γιαννούλης Ζαμπέλης, βλ. σελ. 114, σημειώσεις στίχου 62.

33-35. ἀκόμη θέλει καί ἀφίνει διά ἐπιτροπικόν του (=ἐκτελεστή τῆς διαθήκης του) τόν λογιώ-
τατον καί αἰδεσιμώτατον ἄγιον οἰκονόμον νά διορθώση τά ὀπισθεν πράγματα καί τήν ψυχὴν του
καί τά παιδιά του. Ὄρίζεται ἐκτελεστής τῆς διαθήκης ὁ οἰκονόμος Σίφνου Γεώργιος Γοζαδίνος
(βλ. Συμεωνίδη, Ἱστορικά Ἀγ. Κων/νου, σελ. 52, ὑποσ. 1) προκειμένου νά ἐφαρμοσθοῦν ἀκρι-
βῶς οἱ τελευταῖες ἐπιθυμίες τοῦ διαθέτου, νά ρυθμίσει τυχόν διαφορές πού ἤθελαν προκύψει με-
ταξὺ τῶν τέκνων καί νά μεριμνήσῃ γιά τίς ἐκκλησιαστικές τελετές ὑπέρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς
του.

7. ΔΙΑΘΗΚΗ ΜΑΣΤΡΟ ΓΙΑΝΝΗ ΛΕΓΝΟΥ

Ίδιωτ. Συλλογή Ε. Βάου

17 Μαΐου 1769

Περιγραφή: Μονόφυλλο διαστάσ. 0,30x0,19 σέ άρίστη κατάσταση. Άντίγραφο «άπαράλλακτον άπό τό καθολικόν» (παρένθετο στον Κώδικα Άγίου Κωνσταντίνου Άρτεμῶνος). Γραφή καλή διά χειρός σακελλαρίου Νικολάου Μπάου. Τό κείμενο επί τῆς μιᾶς ὄψεως.

Ἦσον άπαράλλακτον άπό τό καθολικόν
1769 Μαΐου 17 Σίφνος

Τήν σήμερον μέ ἔκραξεν ὁ μαστροΓιάννης Λεγνός διά νά τοῦ κάμω τήν πα²ροῦσαν παραγγελίαν εἰς τά παιδιά του ὄλα καί ἐν πρώτοις ἀφήνει³ τῆς θυγατρὸς του Μαργαρίτας τό χωράφι καί ἀμπέλι στό Λοῦρον καθῶς⁴ εὔρισκεται. ἀκόμη δίδει τῆς ὁμοίας τήν καυκάραν καί τήν οἰκίαν⁵ ἐκεῖ, νά ἔχη χρέος νά κάνη μίαν λειτουργίαν τά χρόνια του στόν Άγιον⁶ Κωνσταντῖνο. ἕνα βουτζῖ καί δύο βαρέλια. δίδει καί τῆς θυγατρού⁷ στοῦ Κυριακῆς τό σπιτι μέ τό κελάρι καί ὅτι ἔχουν μέσα ἀπό μασα⁸ριές. ἕνα λουρί χωράφι ἀπό τήν καυκάραν καί πίσω. ἕνα καλα⁹μάρισμα, ἔληά στό Σκλαβοχωριό, νά ἔχη καί ἡ Καλίτζα νά κτίζη στήν¹⁰ πορτοπούλα τῆς κελαράκι ἀπό τό Πολύβη καί ἀπάνω ἔως τόν τοῖχο¹¹ τοῦ κηπαριοῦ τοῦ Νικολάκη, νά μήν ἔχη ἄδειαν νά κάμη ἀπό τό χωράφι¹² πάρεξ παραθύρι ψηλά διά φῶς. ὄθεν ἀφήνει εἰς ὄλα του τά παι¹³διά τήν εὐχήν του καί παρακαλεῖ ἀξιόπιστους μάρτυρας νά ὑπογράψουν¹⁴ εἰς ἀσφάλειαν.

¹⁵ = Νικολός Μανκανάρης μαρτυρῶ

¹⁶ Σακελλάριος Σίφνου ἔγραψα καί μαρτυρῶ.

¹⁷ Ἡ παροῦσα λειτουργία θά γίνεται τῆς Ἐναλήψεως. ¹⁸ ἔδωσα τό καθολικόν τοῦ Μιχαλῆ Σερφιῶτη τοῦ γαμπροῦ του.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. ὁ μάστρο Γιάννης Λεγνός, δέν εἶναι γνωστό πρόσωπο στίς πηγές. Πρόγονός του, προφανῶς, εἶναι ὁ κύρ Λεγνός Ἰωάννης πού ἀναφέρεται στίς 10 Ἀπριλίου 1676 (Βάου, «πωλητήριω»).

4. τήν καυκάραν, ἐπίπεδο καί σχετικά μεγάλο κτῆμα.

9. στό Σκλαβοχωριό, δέν μπόρεσα νά τό προσδιορίσω.

15. Νικολός Μανκανάρης, δέν ἀναφέρεται σέ ἄλλη πηγὴ τῆς ἐποχῆς.

16. Σακελλάριος Σίφνου, αὐτὴ τήν περίοδο ἦταν ὁ Νικόλαος Μπάος (βλ. Συμεωνίδη, Ἱστορικά, σελ. 40 ἐπ.).

17. Ἡ παροῦσα λειτουργία θά γίνεται τῆς Ἐναλήψεως, ἐννοεῖται ἡ λειτουργία πού ὀρίζει νά τελεῖ ἐτησίως ἡ θυγατέρα του Μαργαρίτα στό ναό τοῦ Ἁγ. Κωνσταντίνου.

18. ἔδωσα τό καθολικόν τοῦ Μιχαλῆ Σερφιῶτη τοῦ γαμπροῦ του. ὁ γραφεύς σακελλάριος ἐσημείωσε ὅτι τό πρωτότυπο τοῦ ἐγγράφου παρέδωσε στόν γαμπρό τοῦ διαθέτου Μιχαλῆ Σερφιῶτη, σύζυγο μιᾶς τῶν τριῶν θυγατέρων τοῦ πρώτου.

8. ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΗΣ ΜΑΡΓΙΑΣ ΑΝΤΩΝΗ ΒΕΡΝΙΚΟΥ

Ίδιωτ. Συλλογή Γ. Γαϊτάνου

29 Αὐγούστου 1774

Περιγραφή: Μονόφυλλο διαστάσ. 0,30x0,21 σέ καλή κατάσταση. Γραφή σχετικῶς καλή διά χειρός Ἐωνίου Γρυπάρη. Τό κείμενο επί τῶν δύο ὄψε-

ων. Μέρος του στίχου 25 και ολόκληρος ο 26, στο κάτω άκρο της προσθίας
ὄψεως, ἐξέπεσαν κατά τήν φωτοτύπηση.

1774 Αύγουστου 29 Σίφνος

+ Ἐπειδή καί τῆς ζωῆς ἡμῶν τό τέλος εἶναι ἄδηλον, εἶπε³ γάρ ὁ Σωτήρ γρηγο-
ρεῖτε καί προσέχετε, ὅτι οὐκ οἶδατε τήν ⁴ἡμέραν, οὐδέ τήν ὥραν, διά τοῦτο λοιπόν
καί ἡ κερά Μαργ⁵ιά θυγάτηρ τοῦ ποτέ Ἀντώνη Βερνίκου, φοβούμενη τοῦτο τό αἰφ-
⁶νίδιον τοῦ θανάτου, ἠθέλησε μέ ἰδίαν τῆς γνώμην προτοῦ νάρ⁷θη ὁ φοβερός ἐκεί-
νος κίνδυνος, ἔτι σώας ἔχων τάς φρέ⁸νας, διαλογισάμενη αὐτό τό ἀπαραίτητο χρέος,
ἔκρα⁹ξεν ἐμένα τόν γραφέα διά νά τῆς κάμω τήν παρόν ¹⁰ τῆς διάταξιν· κατ' ἀρχάς
λοιπόν ἀφίνει εἰς ὄλους¹¹ τούς χριστιανούς τήν ἐν Χριστῷ ἀγάπην καί συγχώρησιν
παρα¹²καλώντας νά κάμουν καί εἰς αὐτήν τά ὅμοια· ἔπειτα ἀφίνει εἰς¹³ τά ἀυταδέλ-
φια τῆς ἦτοι καί ἄν τῆς εὐρίσκεται εἰς ἐκεῖνο ὁποῦ¹⁴ ἄφισεν εἰς τήν διαθήκην του ὁ
πατέρας τῆς, ἐν πρώτοις ἀφίνει τῆς¹⁵ ἀυταδέλφης τῆς τῆς Καλῆς τό σπίτι μέ φούρνο
καί μέ τό λουρί ὁποῦ¹⁶ εἶναι ἔμπροστε καί ὄλα τά κόμοδα, ἔξω ἀπό ὄσα κατζί¹⁷βελα
εἶναι μέσα τά ἀφίνει τοῦ φιλιότζου τῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ Γιάννη· ἀκό¹⁸μη ἀφίνει καί τοῦ
αὐταδέλφου τῆς Ἰωάννη τό χωράφι στά Λαγγα¹⁹δάκια καί τά σύρνει καθῶς εὐρίσκο-
νται· ὁμοίως καί τοῦ αὐτα²⁰δέλφου τῆς Νικολοῦ τό χωράφι στοῦ Κοντοῦ καί τό
ἀμπέλι²¹ ἀμάχη τῆς Μαρουδιᾶς καί νά ἔχουν χρέος οἱ δύο, ὁ Ἰω²²άννης καί Νικολός
νά τῆς κάνουν τά χρειαζόμενα τῆς θα²³νῆς τῆς κατά τήν τάξιν τῶν ὀρθοδόξων χρι-
στιανῶν ἢ²⁴ γουν τά δύο μεριδία νά δίδει ὁ Ἰωάννης καί τό ἕνα ὁ Νι²⁵κολός, ἡ δέ
Καλή νά μήν ἔχη νά κάμη στά αὐτά ε²⁶ξοδα ἔπειδή τῆς καί τῆς μένουν οἱ δύο... ²⁷ ...
²⁸ ἦτα ἡ μία νά γίνεται στήν ἐκκλησίαν τοῦ Βερνίκου τῆς²⁹ Μεταμορφώσεως καί τήν
ἄλλην ὁποῦ τῆς ἄφησεν ὁ πατέρας τῆς³⁰ νά τήν κάμη στήν Παναγία τά Γουρνιά τοῦ
Παντοκράτορος³¹ ὁμοῦ μέ τό μισόσπιστον· ἀκόμη ἀφίνει τοῦ φιλιότζου τῆς τήν
ὁ³² μολογία τοῦ γέρου Νικολοῦ· ταῦτα πάντα θέλει νά εἶναι στερκ³³τά καί ἀνέκοπτα
καί ἐάν ἀπό τούς τρεῖς τῆς κληρονόμους ἦθε³⁴λεν κάμη ταραχήν ὡς καθῶς ἐγώ τά
ἐδιόρισα καί πιένει στήν ³⁵ κρίσιν νά τοῦ σηκώνεται ἐκεῖνο ὁποῦ τοῦ ἄφησα καί νά
δι³⁶δεται στούς ἄλλους, εἶδέ καί κανένας φιλοτάραχος ξένος³⁷ ἤθελε βάλει σκάνδα-
λα στούς κληρονόμους τῆς νά ἔχη τήν³⁸ ὀργήν τοῦ Χριστοῦ καί τήν δική τῆς ἀμῆν.
ὄθεν εἰς ἐνδειξιν τῆς ἀ³⁹ληθείας ἐγένετο ἡ παροῦσα ὑπογεγραμμένη ὑπό ἀξιο⁴⁰πί-
στους μάρτυρας εἰς ἀσφάλεια.

⁴¹ ..... μαρτυρῶ, Σακελλάριος Σίφνου Μπαῶς μαρτυρῶ

⁴² Ἀντώνης Γεωργίου μάρτυρας

⁴³ Ἀντώνιος Γρυπάρης μαρτυρῶ

⁴⁴ Ἀντώνιος Γρυπά⁴⁵ρης παρακληθεῖς ⁴⁶ ἔγραψα καί μαρ⁴⁷τυρῶ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

4-5. ἡ κερά Μαργιά θυγάτηρ τοῦ ποτέ Ἀντώνη Βερνίκου, δέν προσδιορίζεται στίς πηγές.
Ἀντώνης Βερνίκος ἀναφέρεται στά 1664 (βλ. «Σιφνιακά», 1ος, σελ. 81).

13. ἦτοι καί ἄν τῆς εὐρίσκεται. ὅτι καί ἄν τῆς εὐρίσκεται.

13-14. εἰς ἐκεῖνο ὁποῦ ἄφισεν εἰς τήν διαθήκην του ὁ πατέρας τῆς. τά διατιθέμενα ἀπό τήν κερά
Μαργιά κινήτα καί ἀκίνητα εἶχαν περιέλθει σ' αὐτήν ἀπό τόν πατέρα τῆς, βάσει διαθήκης τοῦ
τελευταίου.

16. καί ὄλα τά κόμοδα. ἰταλ. comodo=ἀνετος, ὄλα ἐκεῖνα πού κάνουν ἀνετη τή ζωή· ἐδῶ, μέ
ὄλες τίς εὐκολίες.

16-17. ἔξω ἀπό ὄσα κατζίβελα εἶναι μέσα... τοῦ φιλιότζου τῆς, ἐκτός ἀπό τά πράγματα, τήν οἰ-
κοσκευή, πού εὐρίσκεται μέσα πού τά ἀφίνει τοῦ βαφτισμοῦ τῆς=ἰταλ. figlioccio.

21. *ἀμάχη τῆς Μαρουδιάς*, ἐνέχυρο τῆς Μαρουδιάς.
 28. *ἡ μία (ἐορτή) νά γίνεται στήν ἐκκλησίαν τοῦ Βερνίκου*, βλ. γιά τήν ἐκκλησία στοῦ Συμεωνίδη, *Ἱστορικά*, σελ. 29-30.
 31. *μέ τό μισόσπιτον*, σπίτι μέ ἕναν ὄροφον.
 31-32. *τήν ὁμολογία τοῦ γέρου Νικολοῦ*, ἡ διαθέτις εἶχε δανείσει στόν γερο-Νικολό χρήματα, αὐτός δέ τῆς υπέγραψε σχετικό χρεωστικό ὁμολόγο.
 35-36. *νά τοῦ σηκώνεται ἐκεῖνο ὁποῦ τοῦ ἄφησα καίνα δίδεται στους ἄλλους*, νά ἀφαιρεῖται κάθε εὐεργέτημα, παρεχόμενο σ' αὐτόν μέ τή διαθήκη καί νά διανέμεται στους λοιπούς εὐεργετούμενους.
 42. *Ἀντώνης Γεωργίου*, δέν ἀναφέρεται στίς πηγές.
 43. *Ἀντώνιος Γρυπάρης μαρτυρῶ* καί 44-47. *Ἀντώνιος Γρυπάρης παρακληθεῖς ἔγραψα καί μαρτυρῶ*, εἶναι δύο διαφορετικά πρόσωπα τῆς ἴδιας πολυκλαδῆς οἰκογενείας τῆς Σίφνου, μέ τήν ὁποία θά ἀσχοληθοῦμε προσεχῶς.

9. ΔΙΑΘΗΚΗ ΣΤΑΜΑΤΟΥΛΑΣ ΔΗΜ. ΜΑΓΓΟΥΡΗ

Κώδικας Μονῆς Ταξιάρχου Σερίφου
 (Μορφωτ. Ἴδρυμα Ἐθνικῆς Τραπεζῆς)

22 Νοεμβ. 1782

Περιγραφή: Ἡ διαθήκη, ὅπως καί ἡ ἀπόφαση τῶν προκρίτων Σίφνου, πού δημοσιεύεται ἀμέσως μετά ἀπ' αὐτήν, ἀποτελοῦν ἀντίγραφα (τῶν πρωτοτύπων) τά ὁποῖα ἔχουν καταχωρισθεῖ στό φ. 131 τοῦ Κώδικα τῆς Μονῆς τοῦ Ταξιάρχου Σερίφου, ὑπέρ τῆς ὁποίας ἡ διαθέτις κατέλιπε «τά δένδρα ὁποῦ ἔχει εἰς τοῦ Μουγγοῦ... διά νά τήν μνημονεύουν».

Διαθήκη τῆς Σταματούλας 1782 Νοεμβρίου 22 Σίφνος-Κόπια

Τήν σήμερον μέ ἐκραξεν ἡ Σταματούλα θυγάτηρ Δημήτρη Μάγγουρη νά τῆς κάμω τήν παροῦ³σαν διαθήκην καί ὑστερινήν της παραγγελίαν ἀθετώντας κάθε ἄλλην ὁποῦ ἔχει προκαωμένην, ⁴ἀλλά ἡ παροῦσα νά ἔχη ὄλην τήν ἰσχύν. Ὅθεν ζητεῖ τήν τελείαν συγχώρησιν ἀπό ὄλους τοὺς χριστι⁵ανούς καθῶς καί ἀτή της τοῖς πᾶσιν ἀφήνει. Ἐπειτα θέλει καί διορίζει τό εἶ τι τῆς εὐρίσκεται⁶, ἀπό πολύ ἕως ὀλίγον. Δίδει τό σπίτι της μέ τό κελλάρι καί μέ τό χωράφι ὀμπρός, τοῦ Κατερινιοῦ, ⁷γυναικός τοῦ Ἀποστόλου Μπουρδίνου, περό νά ἔχη χρέος νά τῆς κάμη τό σαρανταλείτουργόν της εἰς τήν ⁸ἐνορίαν της εἰς τόν Ἅγιον Σπυρίδωνα καί νά ἀνάπη καί τό κανδήλι της νά κάνη καί μίαν ἐορτήν⁹ τά χρόνια της εἰς τόν Ἅγιον Σπυρίδωνα εἰς τās 23 Ἀπριλίου τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, περό ὅτι μασα¹⁰ριές τό σπῆτι καί τό κελλάρι νά τά μοιράζουν τά δύο της ἀνέψια. τά δένδρά ὁποῦ ἔχει¹¹ εἰς τοῦ Μουγγοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος τά ἀφιερώνει εἰς τό μοναστήρι τῶν Ταξιαρχῶν εἰς τό νησί¹² τῆς Σέρφου διά νά τήν μνημονεύουν παρρησία· νά κάμουν καί μίαν ἐορτήν εἰς τās 15 Αὐ¹³γούστου τῆς Παναγίας εἰς τόν Ἅγιον Γεώργιον εἰς τό Πλακωτό, τό δέ ἀναπολειφθέν πᾶγμα ὁποῦ τῆς¹⁴ εὐρίσκεται ἀπό πολύ ἕως ὀλίγον νά εἶναι εἰς τά δύο της ἀνέψια Κωνσταντῆ καί Ἰωάννην¹⁵ νά τά μοιράζουν, οἱ ὁποῖοι καί νά ἔχουν χρέος νά κάνουν ὄλα τά ἐξοδα τῆς ταφῆς τῆς¹⁶ κατὰ τήν τάξιν τῶν χριστιανῶν καί εἶ τι ἐγγαριαῖς ἔχει ὅπου ἔκανε κατὰ τό προικοσύμφωνόν¹⁷ της, νά ἔχουν χρέος νά τίς κάνουν. ὅθεν διά τό βέβαιον τῆς ἀληθείας παρακαλεῖ καί ἀξιο¹⁸πίστους μάρτυρας νά ὑπογράψουν εἰς ἀσφάλειαν:

¹⁹ - Σκευοφύλαξ Σίφνου μαρτυρῶ

²⁰ - παπα Θεόδωρος Ἀντρόνικας μαρτυρῶ

²¹ - Ἀγάπιος Ἱερομόναχος Σέρφου μαρτυρῶ

²² - Σακελλάριος Σίφνου Μπάος ἔγραψα τό παρόν καί οὕτως μαρτυρῶ.

Μέ τό νά δώση τό κοινόν χρέος ἡ Σταματούλα Μάγγουρη καί μέ τό νά ἔχη διαθήκην μέ χέρι τοῦ ἀγίου³ Σακελλαρίου Μπάου καί μέ ἀξιόπιστους μάρτυρας, εἰς τήν ὁποίαν προσηλώνει καί ἀφιερώνει τά δένδρα⁴ τῆς τά γονικά τῆς στοῦ Μουγγοῦ, τοποθεμένα εἰς τήν Ἁγίαν Τριάδα, εἰς τό μοναστήρι τῆς Σέρφου⁵ εἰς τόν μέγαν Ταξιάρχην, μά μέ τό νά ἔχη ἀρκετόν χρέος, ἐπαρακινήσαμεν τόν ἅγιον κα⁶θηγούμενον κύριον κύρ Καλλίνικον Γρυπάρην καί ἔδωσε καί ἐμέτρησεν ἐπάνω εἰς τό χρέος⁷ γρόσια ἑκατόν, ἦτοι γρ. 100 καί ἀπό τήν σήμερον ἀποφασίζομεν κατά τήν διαθήκην καί⁸ κατά τό δίκαιον νά εἶναι τά ἄνω εἰρημένα δένδρα εἰς τήν ἐξουσίαν καί κυριότητα τῆς μονῆς⁹ τοῦ μέγα Ταξιάρχου Σέρφου, ὑποσχόμενος καί ὁ ἅγιος καθηγούμενος καί οἱ πατέρες νά τήν μνη¹⁰μονεύουν παρρησία γράφοντες τό ὄνομά τῆς εἰς τό βρεβείον τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου, ὅθεν ἀποφα¹¹σίζομεν νά εἶναι παντοτεινόν ἀπόκτημα τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου καί διά κάθε καιροῦ ἐνδειξιν¹² ἔγινε τό παρόν καντζιλιερικόν γράμμα ὑπογεγραμμένον ἰδιοχειρῶς τῶν προεστῶτων¹³ τοῦ τόπου εἰς ἀσφαλειαν.

¹⁴ – ὁ οἰκονόμος Σίφνου μάρτυς – ὁ Σακελλάριος Σίφνου μάρτυς

¹⁵ – πρωτοπαπᾶς Σίφνου μάρτυς – Σκευοφύλαξ Σίφνου μάρτυς

¹⁶ – Ἀπόστολος Μπάος μάρτυς – Λεονάρδος Ντεπάστης μάρτυς

¹⁷ – Πέτρος Καμαράσης μάρτυς – Γεώργιος Γρυπάρης μάρτυς

¹⁸ – Κωνσταντῖνος Μάτζας μάρτυς – Κωνσταντῖνος Μπάος μάρτυς

¹⁹ – Ἰωάννης Καμπάνης μάρτυς – Ἀλέξανδρος Καμπάνης μάρτυς

²⁰ – Ἀπόστολος Σακελ. Μπάος μάρτυς

²¹ Ἰωάννης Μάτζας καντζιλιέρης

²² τῆς Κοινότητος ἔγραψα καί οὕτως μαρτυρῶ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

2. ἡ Σταματούλα θυγάτηρ Δημήτρη Μάγγουρη οἰκογένεια Δημήτρη καί Μαρίας Μάγγουρη ἀναφέρεται στίς 10 Μαρτίου 1652. Ὁ γιός τους Γεώργης εἶχε σύζυγο Μαργαρίτα καί τέκνο τόν Δημήτρη. Ὅλοι ἦταν μέλη τοῦ Ἁγιοταφικοῦ Ἀδελφάτου Σίφνου (Ἀρχαιοφυλ. Πατριαρχ. Ἱεροσολύμων. Κώδικας ἀριθ. 509)

3. ἀθετώντας κάθε ἄλλην ὁποῦ ἔχει προκαμωμένην, ἀνακαλώντας κάθε προγενέστερη διαθήκη τῆς.

6-7. τοῦ Κατερινιοῦ, γυναικός τοῦ Ἀποστόλου Μπουρδίνου, πρόσωπα ἐντελῶς ἀγνωστα.

7-8. εἰς τήν ἐνορίαν τῆς εἰς τόν Ἅγιον Σπυριδῶνα, ἕνας ἀκόμη ἐνοριακός ναός, στόν Ἀρτεμώνα.

10-12. τά δένδρα ὁποῦ ἔχει εἰς τοῦ Μουγγοῦ (στή θέση) τῆς Ἁγίας Τριάδος, τά ἀφιερώνει εἰς τό μοναστήρι τῶν Ταξιάρχων εἰς τό νησί τῆς Σέρφου, διά νά τήν μνημονεύουν παρρησία, ἀφιερώνει τά ἐλαιόδενδρα στόν Ταξιάρχη τῆς Σερίφου γιά νά τήν μνημονεύουν κατά τίς ἱερές ἀκολουθίες.

14. τά δύο τῆς ἀνέψια Κωνσταντῆ καί Ἰωάννην, ἀγνωστο ἂν τά ἀνίψια αὐτά εἶναι τέκνα τῆς ἀνωτέρω εὐεργετουμένης Κατερινιοῦ Μπουρδίνου.

16-17. καί εἰ τις ἔγγαριαῖς ἔχει ὅπου ἔκανε κατά τό προικοσύμφωνόν τῆς. Μολοντί ἡ διαθήκη φέρεται ἀγαμη, ἀφοῦ ἀναφέρεται ὡς «θυγάτηρ Δημήτρη Μάγγουρη», εἶχε συνταχθεῖ ὑπέρ αὐτῆς προικοσύμφωνο. Μέ τό τελευταῖο, παράλληλα μέ τά προικιζόμενα, τῆς εἶχαν ἐπιβληθεῖ καί «ἐγγαριαῖς», δηλ. ὑποχρεώσεις τελέσεως ἐορτῶν, λειτουργιῶν κλπ., τίς ὁποῖες ἐντέλλεται νά τελοῦν, μετά τόν θάνατό τῆς, τά εὐεργετούμενα μέ τή διαθήκη δύο ἀνίψια τῆς.

19. Σκευοφύλαξ Σίφνου, ἀναφέρεται στίς πηγές ἀπό 1779-1784 ὁ ἱερεὺς Νικόλαος Καντζιλιέρης.

20. παπα Θεόδωρος Ἀντρόνικας, ὑπογράφει καί ἔγγραφο τῆς 26 Φεβρ. 1784 (τοῦ Ἀρχείου Βάου, «ἐκκλήσ. δικαίωμ.»).

22. σακελλάριος Σίφνου Μπάος, ὁ Νικόλαος πού ἤδη ἔχουμε ἀναφέρει.

ΣΧΟΛΙΟ

Όταν απέβίωσε, πρό τῆς 18 Μαΐου 1783, ἡ Σταματούλα Μάγουρη, δημοσιεύθηκε ἡ ἀνωτέρω διαθήκη τῆς μέ «τὴν ὁποῖαν προσηλώνει καὶ ἀφιερώνει τὰ (έλαιο)δενδρά τῆς τὰ γονικά τῆς στοῦ Μουγγοῦ, τοποθετημένα εἰς τὴν Ἁγίαν Τριάδα, εἰς τὸ μοναστήρι τῆς Σέρφου εἰς τὸν μέγαν Ταξιάρχην». Τότε ἐπῆγε στὴ Σίφνου ὁ καθηγούμενος τοῦ κύρ Καλλίνικος Γρυπάρης γιὰ νὰ παραλάβει τὴν κληρονομίαν. Ἀπεδείχθη ὁμως ὅτι ἡ Σταματούλα εἶχε «ἀρκετὸν χρέος» πρὸς διαφόρους πού τὴν εἶχαν δανείσει χρηματικά ποσά, τὰ ὅποια ἔπρεπε νὰ ἐξοφληθοῦν, εἴτε μέ πώληση τῆς περιουσίας τῆς, εἴτε ἀπὸ τοὺς εὐεργετούμενους μέ τὴ διαθήκη. Οἱ προεστοὶ τῆς Σίφνου, πού ἐξέτασαν καὶ τὴν περίπτωση τοῦ Ταξιάρχου, ἐξήγησαν στὸν ἡγούμενο Καλλίνικο ὅτι ἦταν συμφέρον τῆς μονῆς νὰ κρατήσῃ τὰ ἐλαιόδενδρα πληρώνοντας «ἐπάνω εἰς τὸ χρέος» τῆς Σταματούλας γρόσια ἑκατόν. Ὁ ἡγούμενος συμφώνησε μέ τὴν πρόταση καὶ ἐγινε στὴν καντζηλαρία τῆς Σίφνου τὸ ἀνωτέρω ἔγγραφο μέ τὸ ὁποῖο διασφαλίσθηκε καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς Σταματούλας νὰ μνημονεῦται «τὸ ὄνομά τῆς εἰς τὸ βρεβεῖον τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου».

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

14. ὁ οἰκονόμος Σίφνου – ὁ σακελλάριος Σίφνου. σύμφωνα μέ τίς πληροφορίες τῶν πηγῶν, οἰκονόμος Σίφνου, ἀπὸ τὸν Ὀκτ. 1777 – Νοεμβρ. 1784, διετέλεσεν ὁ ἱερομόναχος Νικόδημος Μάτζας. Σακελλάριος, τὸ 1783, ὁ Νικόλαος Μπαῶς.

15. ὁ πρωτοπαπᾶς Σίφνου – Ὁ σκευοφύλαξ Σίφνου. Ποιὸς ἦταν πρωτοπαπᾶς τὸ 1783 δέν εἶναι ἀκριβῶς γνωστὸ. Οἱ πληροφορίες τῶν πηγῶν ἀναφέρουν στὶς 12 Ἰουνίου 1780 τὸν πρωτοπαπᾶ Καντζιλιέρη (Βάου, «λύσεις διαφορῶν»), τὸ δὲ 1784, Δεκ. τὸν πρωτοπαπᾶ Βερνίκο (Πετροπ., Μνημεῖα, 351). Σκευοφύλαξ ὁ Νικόλαος Καντζιλιέρης (1779-1784).

16-20. Ὅλα τὰ πρόσωπα τῶν στίχων αὐτῶν εἶναι πολὺ γνωστὰ ἀπὸ πηγές τῆς ἐποχῆς.

21. Ἰωάννης Μάτζας καντζιλιέρης τῆς κοινότητος, κατὰ τὰ ἔτη 1773, 1782-1785, 1808-1812 (Συμμεωνίδη, Ἱστορία, σελ. 184).

10. ΔΙΑΘΗΚΗ ΕΙΡΗΝΗΣ ΓΙΑΝΝ. ΜΑΓΚΑΝΑΡΗ

Ἰδιωτ. Συλλογὴ Ε. Βάου

20 Νοεμβρίου 1820

Περιγραφή : Μονόφυλλο διαστάσ. 0,30x0,21 σέ ἀρίστη κατάσταση (παρένθετο στὸν Κώδικα Ἁγίου Κωνσταντίνου). Γραφὴ πολὺ καλὴ διὰ χειρὸς ἱερέως Νικολάου Μπαῶς, οἰκονόμου Σίφνου. Καὶ οἱ ὑπογραφές διὰ χειρὸς τοῦ ἀντιγραφέως. Τὸ κείμενο καταλαμβάνει καὶ τὸ 1/3 τῆς ὀπισθίας ὄψεως.

Ἴσον ἀπαράλλακτον τοῦ πρωτοτύπου, τῆς διαθήκης Ρηνίου Γιανουλλάκι Μαγκανάρη 1820 Νοεμβρίου 20 Σίφνος

Τὴν σήμερον ἐκράχθημεν ἡμεῖς οἱ κάτωθεν ὑπογραφόμενοι παρά τῆς κυρίας Εἰρήνης θυγάτηρ|⁴ ποτὲ Γιαννουλάκι Μαγκανάρη, συλλογιζόμενη τὸ ἄωρον καὶ αἰφνίδιον τοῦ θανάτου, κάμνει τὴν παροῦσαν τῆς|⁵ διαθήκην καὶ ὑστερινὴν τῆς παραγγελία, ἔχοντας σῶας τὰς φρένας καὶ τὴν γλώτταν ἐλευθέραν εἰς τὸ λαλεῖν|⁶ καὶ πρῶτον περικαλεῖ ἅπαντας τοῖς εὐσεβοῖς καὶ ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς νὰ τὴν συγχωρέσουν, ὡς ἄνθρωπος|⁷ ἔπετσεν εἰς τινὰ καθὼς καὶ ἡμοῖα συγχωρεῖ ἀπὸ τὰ βάθη ψυχῆς καὶ καρδίας ἅπασιν τοῖς ἀνθρώποις|⁸. ἔπειτα μέ ἴδια τῆςβουλή καὶ ἀβιάστῳ διαθέσει διορίζει τὸ ὅσον πρᾶγμα ἔχει σήμερον ὑπὸ τὴν ἐξουσί|⁹αν τῆς κινήτων καὶ ἀκίνητων εἰς τὰ αὐταδέλφια τῆς. Ἀρχή. Ἀφήνει τῆς αὐταδέλφης τῆς Μαρίας διὰ |¹⁰ τὰς παλαιὰς

καί ἀρχαίας ἐκδουλεύσεις της τό ὀσπήτιον τό μητρικόν της μέ ὄλα τά εἶδη ὀποῦ εὐρίσκονται μέ¹¹ σα, ροῦχα, κρεββάτια καί μαλαματικόν, ὄλα ἐδικά της, ὀμοίως καί τό χωράφιον ἀπέξω μέ τό¹² πηγάδι, τό πρᾶγμα εἰς τήν Λαγκάδαν, μέ ἐλαιόδενδρα, ἀμπέλια, συκιές καί μέ ταῖς δύο θεμω¹³ νιές καί νά ἔχη χρέος ἡ Μαρία νά δίδη τοῦ γαμβροῦ της Ἀντωνίου γρόσια διακόσια πενήντα¹⁴ ἤτοι Νο 250 τά ὀποία τά ἔδωσεν εἰς καιρόν ὀποῦ ἤπανδρεύθη διά χρέος τοῦ πατρός της καί νά κάμη¹⁵ ἄπαντα τά ἔξοδα τῆς θανῆς της καί νά κάμη μίαν αρτοκλασίαν εἰς τόν Ἅγιον Κωνσταντίνον ὄπου¹⁶ μέλλει νά ἐνταφιασθῆ διά τά χρόνια της ἀενάως, κατά τήν τοπικήν συνήθειαν καί ἄλλην μία¹⁷ εὐροτήν εἰς Ἅγιον Κωνσταντίνον εἰς τό Φοινικίδι τῆς μεσοπεντηκοστῆς νά τήν ἐφημερευῆ ὀ κατά¹⁸ καιρόν ἐφημέριος τοῦ Ἅγίου Κωνσταντίνου, ἡ ὀποία ἀγροικᾶται μέσα εἰς τό σπίτι ὄς ἀπό πάτροπα¹⁹ ράδων ἔλαβεν. ἡ δέ ἐορτή διά τά χρόνια της νά ἀγροικᾶται εἰς τό πρᾶγμα τῆς Λαγκάδας καί μίαν²⁰ λειτουργίαν τήν Κυριακήν τοῦ Θωμᾶ. ἀφήνει καί τοῦ ἀυταδέλφου της Γεωργίου τό κάτω λουρί εἰς τήν²¹ Λαγκάδαν μέ συκιές καθὼς εὐρίσκεται καί νά ἔχη χρέος νά δίδη τῆς ἀυταδελφῆς του Μαρίας²² γρόσια τόν ἀριθμόν πενήντα, διά νά τά δώση ἡ ὀμοια Μαρία καθὼς ἐγὼ τήν διορίζω²³ ἀφήνει καί τοῦ ἀυταδέλφου της Ἰωάννη τό πρᾶγμα εἰς τό Ἄγδονιόν μέ ταῖς συκιές καθὼς εὐρίσκεται²⁴ καί νά ἔχη χρέος νά δίδη εἰς τήν ἀυταδέλφην του Μαρίαν γρόσια τριάντα, νά τά δώση ἡ ὀμοια²⁵ ἐκεῖ ὀποῦ τά χρεωστῆι διά ἱατρικά τῶν ἱατρῶν. τό δέ χωράφιον εἰς ταῖς Λίμνες τό χαρί²⁶ ζει εἰς τήν φιλιότζα της Φλουρέζαν. θυγάτηρ Νικολάου Ἀντωνίου Δεπάστε, διά εἶδος φώτων ὀποῦ²⁷ τήν ἐδέχθην ἐκ τῆς ἀγίας Κολυμβήθρας. ἀφήνει καί ἕνα ἐλαιόδενδρον εἰς τό μοναστήριον²⁸ τῆς Σέρφου τῶν Ταξιαρχῶν διά νά τήν μνημονεύουν ἀενάως. Ταῦτα πάντα εἰς ὄσα διορίζει εἰς τήν²⁹ παροῦσαν της διαθήκην ἐκουσία της βουλῆ καί προαιρέση θέλει νά εἶναι στέρεα |³⁰ καί ἀνεκόπτα καί ὄποιος ἀπό τά ἀυταδέλφια της ἤθελε ἀνατρέψη τό παραμικρόν εἰς ὄσα εἰς τήν³¹ παροῦσαν της διαθήκην διορίζει, τόν παραδίδει, εἰς τό φοβερόν κριτήριον τοῦ ἀδεκάστου καί ἀπροσωπολή³² πτου θεοῦ καί νά ἔχη τήν κατᾶρα τῶν γονέων της καί τήν ἐδική της ὄς ἀμαρτωλός καί διά βεβαίωση τοῦ³³ κάθε καιροῦ τήν ὑπογράφουν καί μάρτυρες ἀξιόπιστοι εἰς ἀσφάλειαν.

|³⁴ Πρὸς τούτοις τό πρᾶγμα εἰς τήν Ἀγδινίαν ὀποῦ ὄπισθεν διορίζει τοῦ ἀυταδέλφου της Ἰωάννου, τό³⁶ ἀφήνει εἰς τόν ἄνδρα της Ἀντωνίον διά νά τό καρποτρώγη εἰς ὄλην του τήν ζωὴν καί νά πλερώση τά τριάκοντα γρόσια ὄς ὄπισθεν γράφομεν καί μετὰ τόν θάνατόν του νά μένη τό πρᾶγμα³⁶ εἰς τόν Ἰωάννην ἐλεύθερον, αὐτῆ εἶναι ἡ θέλησή της, παρόντος καί τοῦ ἀυταδέλφου της Ἰωάννου ἐγρά²⁷ φθη τό παρόν ὄς εἰρηταικαί λέγει ὄτι αὐτῆ εἶναι ἡ γνώμη καί θέλησή της.

|³⁸ = ὄ οἰκονόμος Μπᾶος μάρτυς

|³⁹ = Ζανῆς Ἰωάννου Καμπάνης μάρτυς

|⁴⁰ = Πέτρος Μάτζας μάρτυς,

|⁴¹ = Ἀπόστολος Ἰωάννου Μάτζα μάρτυς

|⁴² Νικόλαος ἱερεὺς οἰκονόμος Μπᾶος γραφεὺς καί μάρτυς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

3-4. τῆς κυρίας Εἰρήνης θυγάτηρ ποτέ Γιαννουλάκι Μαγκανάρη, δέν ἔχουμε ἄλλες πληροφορίες.

13. νά δίδη τοῦ γαμβροῦ της Ἀντωνίου γρόσια διακόσια πενήντα, ἐννοεῖται τοῦ γαμβροῦ της διαθέτιδος.

18-19. ἡ ὀποία ἀγροικᾶται μέσα εἰς τό σπίτι ὄς ἀπό πατροπαράδων ἔλαβεν, ἡ τέλεση τῆς ἐορτῆς τῆς Μεσοπεντηκοστῆς στόν Ἅγιον Κωνσταντίνον στό Φοινικίδι γίνεται ἀπό τόν κατέχοντα τό σπίτι πατροπαράδοτα (πατροπαράδων).

23. εἰς τόν Ἀγδονιόν ἢ εἰς τήν Ἀγδινίαν (στίχ. 34), πιν., στά Β.Α. τοῦ νησοῦ· σήμερα «Ἀγδονισίω».

26. *εις τήν φιλιότητα της Φλουρέζαν, θυγάτηρ Νικολάου Ἀντωνίου Δεπάστε.* ἡ βαφτισιμιά της Φλουρέζα δέν εἶναι γνωστή ἀπό ἄλλη πηγή. Στίς 4 Φεβρ. 1823 ἀναφέρεται «ἀρχων ἁγας Νικολαος Δεπάστας» (Πετροπ., Μνημεία, 167).

35. *εις τόν ἄνδρα της Ἀντώνιον διά νά τό καρποτρῶγη εἰς ὄλην του τήν ζωὴν καί νά πλερώση τά τριάκοντα γρόσια ὡς ὀπισθεν γράφομεν.* Τό κτῆμα μέ τό ὁποῖο εὐεργετοῦσε τόν ἀδελφό της Ἰωάννη, κείμενο στόν Ἀγδονιό, θά περιέρχονταν σ' αὐτόν μετά τόν θάνατο τοῦ συζύγου της, ὁ ὁποῖος θά μπορούσε «νά τό καρποτρῶγη εἰς ὄλην του τήν ζωὴν» ὑπό τόν δρον «νά πλερώση τά τριάκοντα γρόσια» πού ὀριζε νά πληρώσει ὁ Ἰωάννης «διά ἱατρικά τῶν ἱατρῶν», της. Ἐτσι ὁ Ἰωάννης δέν θά ἐπλήρωνε μέν τά χρήματα, ἀλλά θά ἀνέμενε τόν θάνατο τοῦ πατέρα του γιά νά γίνεи κύριος τοῦ κτήματος.

38. *ὁ οἰκονόμος Μπάος μάρτυς,* δέν εἶναι ὁ οἰκονόμος τῆς ἐποχῆς αὐτῆς, ἀλλά ὁ πρῶν οἰκονόμος Ἀποστόλος Μπάος (Συμεωνίδη, Ἱστορικά, σελ. 42), ὁ ὁποῖος μόλις τότε εἶχε παραιτηθεῖ ὑπέρ τοῦ γιοῦ του Νικολάου Μπάου, τοῦ γραφέως τῆς παρούσης διαθήκης.

39, 40, 41. οἱ μάρτυρες αὐτῶν τῶν στίχων εἶναι πολύ γνωστά πρόσωπα τῆς ἐποχῆς.

ΣΧΟΛΙΟ

Παρατηροῦμε ὅτι ἡ διαθήκη, παρ' ὅλο πού εἶναι νυμφευμένη, συντάσσει τή διαθήκη της χρησιμοποδιώντας τό δικό της οἰκογενειακό ἐπώνυμο. Ἀκόμη ὅτι ὅλα τά διατιθέμενα περιουσιακά στοιχεῖα ἀποτελοῦν «τό ὄσον πρᾶγμα ἔχει σήμερον ὑπό τήν ἐξουσίαν της», δηλαδή τήν προσωπική της, ἀποκλειστικά, περιουσία. Τό ἴδιο κάνει καί ἡ κερά Μαργιά Ἀντ. Βερνίκου (διαθήκη ἀριθ. 8) πού διαθέτει «ἐκεῖνο ὅπου (τῆς) ἄφισεν εἰς τήν διαθήκην του ὁ πατέρας της», ὅπως καί ἡ διαθήκη τῆς ἐπομένης, ἀριθ. 11, διαθήκης Κατερίνα Παχή τό «μερικόν πρᾶγμα ὅπου ἔχει γονικόν της», δηλαδή προσωπική της περιουσία. Ἡ τελευταία μάλιστα, στοὺς στίχους 15-16 τῆς διαθήκης της, καταλίποντας ἕνα λουρί στόν ἀνιψιό της Γερώνυμο, ἐπισημαίνει ὅτι τοῦτο δέν προέρχεται ἀπό τά πατρογονικά κτήματά της, ἀλλ' ὅτι «εἶναι ἀγορά» πού ἔχει κάνει μέ δικά της χρήματα.

Τά στοιχεῖα αὐτά, πού ἐνδιαφέρουν τοὺς ἱστορικούς τῆς νομικῆς ἐπιστήμης, θά ἐξηγηθοῦν ἀπ' αὐτοὺς διεξοδικά.

11. ΔΙΑΘΗΚΗ ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΓΕΩΡΓΗ ΠΑΧΗ

Ἰδιωτ. Συλλογή Γ. Γαϊτάνου

28 Νοεμβρ. 1826

Περιγραφή: Μονόφυλλο διαστάσ. 0,28x0,19 σέ ἀρίστη κατάσταση. Γραφή πολύ καλή διά χειρός τοῦ ἄρχοντος τοῦ Εὐαγγελίου Ποτεντάκη. Δέν ὑπογράφουν μάρτυρες. Τό κείμενο ἐπὶ τῆς προσθίας ὄψεως.

1826 Νοεμβρίου 28 Σίφνος

Ἐστοντας καί νά εὐρίσκεται ἡ κερά Κατερίνα τοῦ ποτέ μακαρίτη Γεώργη Παχῆ θυγάτηρ, ἀ³ στενῆς εἰς τό σῶμα, σῶα καί ἀνελλιπῆς εἰς τό νοῦν, θέλοντας διά νά κάμει τήν ὑστερινήν⁴ παραγγελίαν, ἐπροσκάλεσεν ἐμένα τόν γραφέα καί τοὺς κάτωθεν ὑπογεγραμμένους μαρτύ⁵ ρους, διά νά διορίση μερικόν πρᾶγμα ὅπου ἔχει γονικόν της εἰς τόν ἀνιψιόν της Ἀντώνη⁶ διό παρακαλεῖ συγχώρ(η)σιν ἀπό ὄλους τοὺς εὐσεβεῖς χριστιανούς, τό αὐτό καί (ἡ) ἴδια δίδει τοῖς πᾶσιν⁷ καί ἔπειτα θέλει καί ἀφίνει τό(ν) ἀνιψιόν της Ἀντώνη ὡς ἴδιον της καί κληρονόμον καί παιδί⁸, τήν θεμωνιάν μέ χωράφι ὡς καθῶς εὐρίσκεται, εἰς τά Κοπριανά τό κάτω μερδικόν ὡς⁹ καθῶς εὐρίσκεται,

εις τὴν Π(λ)ατειά Ράχη χωράφι ὡς καθῶς εὐρίσκεται, εἰς τοῦ Κοντοῦ χωράφι με¹⁰ ἓνα δέντρο καὶ ὅτι μοῦ εὐρεθεῖ ὅταν με καλέσῃ ὁ Κύριος ὅτι μοῦ εὐρεθεῖ ἢ πάπλωμα ἢ ρουχικά¹¹ νὰ εἶναι καὶ αὐτὰ τοῦ παιδίου ὡς κληρονόμο(υ) μου καὶ νὰ ἔχη χρέος νὰ με θάπῃ κατὰ τὴν τάξιν¹² (τῶν) εὐσεβῶν Χριστιανῶν, διό ἀφίνω καὶ τῆς ἀνιψιάς μου Μαρίας εἰς τὰ Κοπριανά τό χωράφι¹³ τό ἀπάνω μερδικόν ὡς καθῶς εὐρίσκεται, εἰς τό Βαθὺ τό λιβάδι με συκές, με δέντρη ὡς κα¹⁴θῶς εὐρίσκεται, περὶ νὰ κάνῃ τὴν ἐορτὴν τῆς Παναγίας τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου εἰς τόν¹⁵ Σταυρόν τοῦ Τζηριάκη, τοῦ ἀνιψιοῦ μου τοῦ Γερώνμου τοῦ ἀφίνω εἰς τὰ Κοπριανά τοῦ Κριστοῦ τό¹⁶ λουρί ὅπου εἶναι ἀγορά καὶ εἰς τὴν Ἀνεραῖδα τό χωράφι ὅπου εἶναι ἀπὸ πάνω τό ἀμπέλι τοῦ¹⁸ Ἰωάννη Χαδοῦ. Ταῦτα πάντα θέλει νὰ εἶναι στέρεα καὶ ἀνέκοπτα εἰς τοὺς αἰῶνας καὶ ὁποῖος ἀπὸ τοὺς¹⁸ κληρονόμους ἤθελε σηκωθεῖ καὶ ἐνοχλήσῃ ἀπὸ τὰ ὄσα ἐτεστάρησα νὰ ἔχη τὰς ἀράς τῶν ὀσ¹⁹ίων τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτῶ θεοφόρων καὶ τὴν κατάρα τῶν γονέων μας καὶ ἐμένα τῆς ἀ²⁰μαρτωλῆς, διό θέλω νὰ εἶναι στέρεα καὶ ἀνέκοπτα εἰς τοὺς αἰῶνας.

²¹ Ἄρχων τοῦ Εὐαγγελίου Ποτεντάκης παρακληθεῖς²² ἀπὸ τὴν Κατερίνα ἔγραψα καὶ οὕτως μαρτυρῶ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

2. ἡ κερά Κατερίνα τοῦ ποτέ μακαρίτη Γεώργη Παχῆ θυγάτηρ, εἶναι ἄγνωστο πρόσωπο.

8. εἰς τὰ Κοπριανά. πιν., ἄγνωστο σήμερα.

14-15. εἰς τόν Σταυρόν τοῦ Τζηριάκη, βλ. στὸν παρόντα τόμο τὰ προικῶα ἐγγράφα ἀριθ. 17 καὶ 19.

16. εἰς τὴν Ἀνεραῖδα. πιν., στὰ Δ τοῦ νησιοῦ στὸ μονοπάτι πρὸς τὸν ὀρμίσκο Βλυχάδα. Λαογραφία: στὴν περιοχὴ γίνεταί συναξὴ νεραΐδων.

17. Ἰωάννη Χαδοῦ, πρόσωπο ἄγνωστο.

21. Ἄρχων τοῦ Εὐαγγελίου Ποτεντάκης, στὸ ὄφφικιο ἀνευρίσκονται ὁ Νικόλαος Ποτεντάκης (26 Φεβρ. 1784, Ἄρχεϊο Βάου, «ἐκκλησ. δικαιώμ.») καὶ κάποιος «Συντινάκης» (22 Φεβρ. 1814, ἔφημ. «Σιφν. Φωνή», Ἰαν. 1971) πού θεωρῶ ὅτι ἔχει ἀναγνωσθεῖ ἐσφαλμένα. Μᾶλλον πρόκειται περὶ τοῦ αὐτοῦ Ποτεντάκη.

ΤΟ ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑ ΕΚΛΟΓΗΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΟ 1862

Μετά την έξωση του βασιλέως Όθωνος, τό βράδυ τῆς 10ης πρὸς τὴν 11η Ὀκτωβρίου 1862, ἐκδόθηκε τό ἀκόλουθο Ψήφισμα:

«Τό Ψήφισμα τοῦ Ἐθνους

Τά δεινά τῆς Πατρίδος ἔπαυσαν. Ἀπασαί αἱ ἐπαρχίαι καί ἡ πρωτεύουσα συνενωθεῖσαι μετὰ τοῦ στρατοῦ ἔθεσαν τέρμα εἰς αὐτά. Ὡς κοινή δέ ἐκφρασίς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐθνους ὀλοκλήρου κηρύττεται καί ψηφίζεται:

Ἡ βασιλεία τοῦ Ὀθωνος καταργεῖται. Ἡ ἀντιβασιλεία τῆς Ἀμαλίας καταργεῖται. Προσωρινή Κυβέρνησις συνιστᾶται ὅπως κυβερνήσῃ τό κράτος μέχρι συγκαλέσεως τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, συγκειμένη ἐκ τῶν ἐξῆς πολιτῶν: Δημητρίου Βούλγαρη Προέδρου, Κωνσταντίνου Κανάρη, Βενιζέλου Ρούφου. Ἐθνική συντακτική συνέλευσις καλεῖται ἀμέσως πρὸς σύνταξιν τῆς Πολιτείας καί ἐκλογὴν ἡγεμόνος.

Ζήτω τό Ἔθνος! Ζήτω ἡ Πατρίς!

Ἐγένετο ἐν Ἀθήναις ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1862 ἐν μηνί 8βρίῳ τῆ δεκάτῃ αὐτοῦ»¹.

Μέ τό «Ψήφισμα τοῦ Ἐθνους», ὅπως ἀπεκλήθη τό ψήφισμα αὐτό, γιατί προῆλθε ἀπευθείας καί ἄμεσα ἀπό τόν λαό, δέν καταργήθηκε ὁ θεσμός τῆς βασιλείας, ἀλλά ἡ συγκεκριμένη βασιλεία τοῦ Ὀθωνος καί ἡ, προβλεπομένη στό Σύνταγμα τοῦ 1844, ἀντιβασιλεία τῆς βασιλίσσης Ἀμαλίας. Ἡ ἐκλογή νέου ἡγεμόνος ἀνετίθετο σέ ἐθνική «συντακτική» συνέλευση, ἡ δέ διοίκηση τοῦ κράτους σέ «Προσωρινή Κυβέρνηση» πού τήν ἀπετέλεσαν τά ἀναφερόμενα στό Ψήφισμα πρόσωπα. Κατά τήν περίοδο ἀπό 12 Ὀκτωβρίου 1862 – 18 Ὀκτωβρίου 1863, πού εἶναι γνωστή καί ὡς περίοδος τῆς «μεσοβασιλείας», ἡ Προσωρινή Κυβέρνηση ἄσκησε τά καθήκοντά της μέ σύνεση καί πολιτεύθηκε γενικῶς καλά. Μόνη «ἀνώμαλη» ἐνέργειά της θεωρεῖται ἡ προκήρυξη δημοψηφίσματος, μέ ψήφισμα τῆς 19 Νοεμβρίου 1862, γιά τήν ἐκλογή βασιλέως ἀπό τόν λαό, πρὶν ἀπό τή σύγκληση τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως. Στήν ἐνέργεια αὐτή προῆλθε ἀφοῦ ἔλαβε ὑπ' ὄψιν «τὴν πανταχόθεν πολυειδῶς δηλωθεῖσαν θέλησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἵνα προβῇ αὐτός οὗτος ἀμέσως εἰς τὴν ἐκλογὴν βασιλέως»². Μέ τό ψήφισμα δέν ὀρίσθηκε ἐνιαία ἡμέρα διεξαγωγῆς τῆς ψηφοφορίας, ἀλλά δόθηκε σέ κάθε Δῆμο δεκαήμερη προθεσμία μέσα στήν ὁποία ἔπρεπε νά διενεργήσῃ τό δημοψήφισμα. Ἡ προθεσμία τοῦ δεκαημέρου ἄρχιζε ἀπό τὴν τρίτη ἡμέρα δημοσιεύσεως τοῦ ψηφίσματος στοὺς Δήμους. Ἐπίσης δέν προβλέφθηκε ὑποβολή ὑποψηφιοτήτων, ἀλλά κάθε Ἑλληνας πολίτης, πού εἶχε συμπληρώσει τό 20ο ἔτος τῆς ἡλικίας του, εἶχε δικαίωμα νά γράφει τό ὄνομα τοῦ προσώπου πού προτιμοῦσε γιά ἡγεμόνα στό εἰδικό πρωτόκολλο πού ὑπῆρχε σέ κάθε Δῆμο, καί ἐτηροῦσε τριμελῆς Ἐπιτροπή, ὑπεύθυνη γιά τὴ διεξαγωγή τῆς ψηφοροφορίας.

1. Ἐκδοτ. Ἀθηνῶν Α.Ε., Ἱστορία Ἑλλήν. Ἐθνους, τομ. ΙΓ', σελ. 220.

2. Αὐτόθι, σελ. 221.

Πρόσωπα πρὸς ἐκλογὴν προβλήθησαν τρία: α) ὁ πρίγκηπας Ἀλφρέδος, δευτερότοκος γιὸς τῆς Βασιλίσσης Βικτωρίας τῆς Ἀγγλίας πού ἡ ἀγγλικὴ διπλωματία, ὑποσκάπτοντας ἀπὸ χρόνια τὸ θρόνο τοῦ Ὄθωνος, εἶχε ἐπιτύχει νὰ εἶναι δημοφιλὴς στοὺς Ἕλληνες, β) ὁ πρίγκηπας τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκος, ἀνιψιὸς τοῦ Ὄθωνος, ὑπὲρ τοῦ ὁποῦ ἐκινήθηκαν οἱ Ὄθωνιστὲς καὶ γ) ὁ ὀρθόδοξος δούκας τοῦ Λούχτεμπεργκ Νικόλαος, ἀνιψιὸς τοῦ Τσάρου Ἀλεξάνδρου Β΄ καὶ ἐγγονὸς τοῦ θετοῦ γιοῦ τοῦ Μεγ. Ναπολέοντος Εὐγενίου Μπωρναί, πού εἶχε τὴν ὑποστήριξη τῆς Γαλλίας καὶ Ρωσίας³.

Νικητὴς ἀναδείχθηκε ὁ Ἀλφρέδος μὲ συντριπτικὴ πλειοψηφία. Ἐπὶ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος 1.100.000 περίπου κατοίκων, ἐψήφισαν συνολικά 240.701, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους 230.016 ὑπὲρ τοῦ Ἀλφρέδου⁴. Ὅμως ἡ ὑπερψήφισή του δὲν ἐφθασε γιὰ νὰ γίνῃ βασιλιάς τῆς Ἑλλάδος γιατί ἀρνήθηκε ἡ μητέρα του βασίλισσα Βικτωρία καὶ ἀντέδρασαν οἱ ἄλλες μεγάλες Δυνάμεις.

Ὁ κατάλογος τοῦ διενεργηθέντος τότε στὴ Σίφνο δημοψηφίσματος, εὐρισκόμενος στὸ Ἀρχεῖο Ἐγγράφων τοῦ Μπενακείου Μουσείου, Συλλογὴ Λαδᾶ, παρουσιάζει ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον καὶ ἐπιτρέπει τὴν ἐξαγωγή ἰκανῶν συμπερασμάτων.

Τὸ δημοψήφισμα διενεργήθηκε στὸ δεκαήμερο ἀπὸ 23 Δεκεμβρίου 1862 μέχρι καὶ 1 Ἰανουαρίου 1863, ἀφοῦ προηγουμένως, στίς 20 Δεκεμβρίου 1862, ἡ Τοπικὴ Ἀρχὴ Σίφνου, ἐδημοσίευσεν τὴν ἀκόλουθη διακήρυξή της:

«Ἀριθ. Πρωτ. 619 Βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος

Ἡ Τοπικὴ Ἀρχὴ Σίφνου

Πρὸς τοὺς κατοίκους

Δημοσιεύοντες ἀντίτυπα τοῦ ἀπὸ 19 Νοεμβρίου τ.ἐ. Ψηφίσματος τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως, περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἀμέσου ἐκλογῆς τοῦ Βασιλέως τῆς Ἑλλάδος, καλοῦμεν ὑμᾶς ὅπως ἕκαστος παρουσιαζόμενος εἰς τὸ Δημοτικὸν Κατάστημα, καταγράφη τὸ ὄνομα τοῦ Βασιλέως, ὃν ἐκλέγει, εἰς τὸ ἐκεῖ ἐκτεθειμένον πρωτόκολλον, συμμορφούμενοι μὲ τὸ ἄρθρο (2) τοῦ ψηφίσματος.

Ἡ ἐναρξὶς τῆς ἐκλογῆς ἄρχεται μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀπὸ τῆς δημοσιοποιήσεως, ἤτοι ἀπὸ τῆς προσεχοῦς Κυριακῆς, 23 τρέχοντος καὶ θέλει διαρκέσει δέκα συνεχεῖς ἡμέρας ἀπὸ τῆς 9ης ὥρας π.μ. μέχρι τῆς 4ης μ.μ. διευθυνομένη ὑπὸ τῆς κατὰ τὸ ἄρθρο (4) τοῦ Ψηφίσματος Ἐπιτροπῆς.

Ἡ παροῦσα θέλει δημοσιευθῆ ὑποσηκόντως καὶ κηρυχθῆ ὑπὸ τοῦ κήρυκος πρὸς γνῶσιν τοῦ κοινοῦ.

Ἐν Σίφνω τῇ 20 Δεκεμβρίου 1862

Ἡ Τοπικὴ Ἀρχὴ τῆς Σίφνου

Ζαφείριος Διαλεισμάς

Σ. Πάτμιος»

Τὸ δημοψήφισμα ἄρχισε κανονικά τὴν προκαθορισμένη ἡμέρα καὶ ὥρα στὸ Δημοτικὸ Κατάστημα τοῦ νησιοῦ μὲ τὴν καταχώριση στὴν ἀρχὴ τοῦ βιβλίου πρωτοκόλλου τῆς ψηφοφορίας, τῆς ἐπομένης πράξεως τῆς Ἐπιτροπῆς διενεργείας του:

3. Ἐκδοτ. Ἀθηνῶν, ὁ.π.π. σελ. 221.

4. Αὐτόθι.

«Σήμερα την εικοστήν τρίτην τοῦ μηνός Δεκεμβρίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ἐξηκοστοῦ δευτέρου ἔτους, ἡμέραν Κυριακὴν, ὥραν ἐνάτην πρό μεσημβρίας συνήλθεν ἡ ἐπιτροπὴ συγκειμένη ὑπὸ τῆς Τοπικῆς Ἀρχῆς, τοῦ Δημοδιδασκάλου καὶ τοῦ ἱερέως οἰκονόμου Βᾶου εἰς τό Δημοτικόν κατάστημα συμφώνως πρὸς τό πρόγραμμα τῆς ἀρχῆς ὑπ' ἀριθ. 619 τῆς εἰκοστῆς Δεκεμβρίου πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ἀνατεθειμένων αὐτῇ καθηκόντων ὑπὸ τοῦ ἀπὸ 19 Νοεμβρίου τ.ἐ. Ψηφίσματος τῆς προσωρινῆς Κυβερνήσεως τῆς Ἑλλάδος περὶ ἐκλογῆς τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων ἤρξατο ἡ ψηφοφορία ὡς ἀκολούθως ἐπὶ παρουσία τῶν ἀναφερομένων μελῶν.

Ἡ Τοπικὴ Ἀρχὴ
Ζαφ. Διαλεισιμᾶς
(Τ.Σ.) Σ. Πάτμιος

Ὁ ἱερεὺς
Ν. Βᾶος
Οἰκονόμος Σίφνου

Ὁ Δημοδιδάσκαλος
Νικόλ Ψαραύτης».

Ἀκολούθησε ἡ προσέλευσις τῶν ψηφοφόρων πού ἐψήφισαν καθημερινὰ ἀπὸ τίς 9 π.μ.-4 μ.μ. Οἱ προσερχόμενοι, μετὰ τὴν ἀναγραφὴν στό πρωτόκολλο αὐξοντος ἀριθμοῦ, ἔγραφαν ἰδιοχείρως τὰ στοιχεῖα τους καὶ τό ὄνομα τοῦ προσώπου πού προτιμοῦσαν γιά βασιλέα. Γιά ἐκείνους πού δέν ἐγνώριζαν γράμματα, τίς σχετικὲς ἀναγραφές στό πρωτόκολλο ἔκανε ὁ, ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς, οἰκονόμος Βᾶος μέ τὴν ἐπὶ πλεόν σημείωσι «ἀγράμματος».

Ἐπὶ συνόλου 4.273 κατοίκων, ἐψήφισαν 694 ἐνήλικες ἄρρενες, ὅλοι ἀνεξαιρέτως τὸν Ἀλφρέδο τῆς Ἀγγλίας. Εἶναι φανερό ὅτι δέν ἐψήφισαν οἱ ὀθωνιστὲς ἢ πολλοὶ ἀπ' αὐτούς. Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἐγγραμμάτους ψηφοφόρους ἔκαναν καὶ πρόσθετες σημειώσεις ἐπὶ τοῦ πρωτοκόλλου, ὑποδηλωτικὲς τῆς ἔντονης ἀντιθέσεώς τους μέ τό τέως καθεστῶς. Ἀνέγραψαν:

α) Ὁ μέ αὐξ. ἀριθμὸς 6 Ἀριστοτέλης Β. Βαφίας: «Ἀλφρέδος ἢ θάνατος ἐκ τῆς ἀριστοκρατίας σας».

β) Οἱ μέ αὐξ. ἀριθ. 12, Κων. Διαλεισιμᾶς καὶ ἀριθ. 40, Σταῦρος Νικολιδάκης ἢ Κακαβελάκης: «Ἀλφρέδος ἢ θάνατος».

γ) Οἱ μέ ἀριθ. 14, Θεόδωρος Γαϊτάνος, ἀριθ. 17, Νικ. Φ. Δεπάστας, ἀριθ. 18, Ἰωσήφ Ν. Μαζαρός, ἀριθ. 135, Γ. Πανώριος, ἀριθ. 136, Γ. Παπαδοσταυριανός, ἀριθ. 206, Α.Ι. Πρόκος καὶ ἀριθ. 207, Θεόδωρος Ν. Ρώτας: «Ἀλφρέδος ἢ Δημοκρατία».

δ) Ὁ ἀριθ. 170, Φρασὲς Πρόκος: «Ἀλφρέδος καὶ ὀγλήγορα».

ε) Ὁ ἀριθ. 182, Γεώργιος Ψαχαρόπουλος: «Ἀλφρέδος ἢ Ὑψηλάντες».

στ) Ὁ ἀριθ. 188, Ν.Ζ. Θεολόγος: «Ἀλφρέδο θέλω τὸν Ἑγγλέζο».

ζ) Ὁ ἀριθ. 283, Ζανῆς Ν. Βορδώνης: «Ζήτηω ὁ Ἀλφρέδος Βασιλόπαις».

Κατὰ τὴ δεκαήμερη ψηφοφορία προσῆλθαν:

– Κυριακὴ, 23 Δεκ. 1862 οἱ ὑπ' αὐξ. ἀριθμούς 1-166

– Δευτέρα, 24 Δεκ. 1862 οἱ ὑπ' αὐξ. ἀριθμούς 167-180

– Τρίτη, 25 Δεκ. 1862 οἱ ὑπ' αὐξ. ἀριθμούς 181-208

– Τετάρτη, 26 Δεκ. 1862 οἱ ὑπ' αὐξ. ἀριθμούς 209-272

– Πέμπτη, 27 Δεκ. 1862 οἱ ὑπ' αὐξ. ἀριθμούς 273-335

– Παρασκευὴ, 28 Δεκ. 1862 οἱ ὑπ' αὐξ. ἀριθμούς 336-354

– Σάββατο, 29 Δεκ. 1862 οἱ ὑπ' αὐξ. ἀριθμούς 355-363

– Κυριακὴ, 30 Δεκ. 1862 οἱ ὑπ' αὐξ. ἀριθμούς 364-602

– Δευτέρα, 31 Δεκ. 1862 οἱ ὑπ' αὐξ. ἀριθμούς 603-626

– Τρίτη, 1 Ἰαν. 1863 οἱ ὑπ' αὐξ. ἀριθμούς 627-694.

Ὁ ὄνομαστικός κατάλογος τῶν ψηφοφόρων δημοσιεύεται κατωτέρω, ὄχι ὅπως ἀκριβῶς ἔχει στό πρωτόκολλο, ἀλλά, γιά διευκόλυνση τῶν ἀναγνωστῶν, κατ' ἀλφαβητική σειρά. Σ' αὐτόν προτάσσεται τό ἐπώνυμο, ἀκολουθεῖ, ὅπου ὑπάρχει, τό πατρώνυμο καί τελευταῖο τό ὄνομα. Μετά ἀπ' αὐτό σημειώνεται ὁ ἀξῶν ἀριθμός τοῦ πρωτοκόλλου καί, γιά τοὺς ἀγραμμάτους, τό γράμμα Α. Ὅπου δέν ὑπάρχει Α σημαίνει ὅτι οἱ ψηφοφόροι ἔγραψαν καί ὑπέγραψαν ἰδιοχειρῶς. Ἐπί συνόλου 694 ψηφοφόρων, οἱ 393 ἦταν ἐντελῶς ἀγράμματοι, ἐνῶ οἱ 301 ἐγνώριζαν γράμματα (οἱ περισσότεροι τά στοιχειώδη).

Ἀκολουθεῖ ὁ κατάλογος:

Ἀβραμᾶς Ἀντώνης, 164-Α.	Ἀτζόνιος Ν., 425-Α.
Ἀβρανᾶς Γ., 502-Α.	Ἀτσόνιος Ἀποστ., 499-Α.
Ἀβραῦς Γεωργ. Βασίλειος, 497-Α.	Ἀτσόνιος Γ., 481-Α.
Ἀβραῦς Σωκράτης, 152	Ἀτσόνιος Ἰωαν., 495-Α.
Ἄγας Γεώργιος, 468-Α	Ἀτσόνιος Γ.Ν., 239-Α.
Ἄγας Μιχαήλ, 662-Α	Ἀτσόνιου Γ., 501-Α.
Ἄγας Νικόλαος, 469-Α.	Ἀφεντάκης Ἀλκ., 205.
Ἄγας Γ. Νικόλ., 666.	Ἀφεντάκης Ζουάνης, 412-Α.
Ἄγγελέτος παπα Ν., Ἀπόστ., 566-Α.	Ἀφεντάκης Ν. Ἰωάν., 580-Α.
Ἀγγελῆς Ν. Δημ., 360-Α.	
Ἀγγελίκας Μ. Ἰωάνν., 79-Α.	Βαλῆς Ἰωάννης, 448.
Ἀγγελίκας Μ. Πέτρος, 304-Α.	Βαλλῆς Π. Ἰωάν., 392.
Ἀγγελίνης Ντουλφῆ Γεωργ., 553.	Βᾶος Ἰωάννης, 225.
Ἀγερικός Ν., 631-Α.	Βᾶος Οἰκ. Κων/νος, 378.
Ἀθυμαρίτης Γ., 134-Α.	Βᾶος Νικόλ., οἶκον., 4.
Ἀθυμαρίτης Κ., 68-Α.	Βάρδας Α., 236.
Ἀλβέρτης Γ., 120.	Βαρελιᾶς Κ., 429.
Ἀλέξανδρος Γ., 120.	Βάρος (;) Γεώργ., 108-Α.
Ἀλεξάνδρου Ι. Γεώργ., 653-Α.	Βασάλος Ἰωάν., 91-Α.
Ἀλεξάνδρου Γ. Ἰωάν., 678.	Βασάλος Κ., 65-Α.
Ἀλημπέρτης Ν., 534-Α.	Βασάλος Πέτρος, 660.
Ἀλιμπέρτης Ν. Ἀντ., 255-Α.	Βασάλος Στέλιος, 180.
Ἀλιμπέρτης Ἰωαν., 435.	Βασσάλος Ἀν., 124-Α.
Ἀλιμπέρτης Παῦλος, 333.	Βασσάλος Γεώργ., 486-Α.
Ἀνδρεάδης Στυλ., 139.	Βατῆς Ἀνανίας, 397.
Ἀνδρόνικος Ν., 177.	Βατῆς Ν. Μπατῆς, 361-Α.
Ἀντιλαβῆς Γ., 545-Α.	Βαφίας Β. Ἀριστοτ., 6.
Ἀντιλαβῆς Ν., 548-Α.	Βαφίας Γ., 544-Α.
Ἀντωνίου Ἀναστ., 43.	Βαφίας Β. Ἰάκ., 500.
Ἀποστολίδης Φραγένης, 86-Α.	Βέλης Φ. Γεώργιος, 358.
Ἀργάνης Π., 137-Α.	Βέλλης Πέτρος, 443.
Ἀργουζάκης Κ., 629-Α.	Βενάκης Γ., 117.
Ἀργουζάκης Λουρ., 461-Α.	Βενιός Ν., 661.
Ἀργουζάκης Μανώλ., 288.	Βεντούρης Α., 27.
Ἀρμελινού Πέτρος, 20.	Βεντούρης Ἀντ., 171.
Ἀτζόνιος Ἀντ., 427-Α.	Βεντούρης Κων., 37.
Ἀτζόνιος Γ., 439-Α.	Βεντούρης Σήφης, 604-Α.

- Βερνίκος Γ., 127-A.
 Βερνίκος Έμμ., 202.
 Βερνίκος Ίωάνν., 130-A.
 Βερνίκος Ίωάν., 201.
 Βερνίκος Γ. Κων., 119.
 Βερνίκος Ν., 131-A.
 Βερνίκος Ν., 342-A.
 Βερνίκος Σακελλ., 384.
 Βηολάκης Ίω., 146.
 Βλασερός Νικόλ., 356.
 Βορδώνης Άντών., 163.
 Βορδώνης Ν. Ζανής, 283.
 Βουκάκης Π. Νικόλ., 193.
 Βουτσᾶς Μ. Ίωάν., 292.
 Βουτσᾶς Κ., 305-A.
 Βουτσή Α. Γεώργ., 215.
 Γαϊτάνος Θεόδωρος, 14.
 Γαϊτάνος Ίωάννης, 73-A.
 Γαϊτάνος Α.Ν., 143-A.
 Γαϊτάνος Πέτρος, 24.
 Γαλιάτσος Ν., 456-A.
 Γερονικολού Γ. Άντών., 669-A.
 Γερονικουλού Γ., 105-A.
 Γεροντής Άντών., 284.
 Γεροντόπουλος Άβέρκιος, 620.
 Γεροντόπουλος Άγγελος, 11.
 Γεροντόπουλος Γεώργ., 573.
 Γεροντόπουλος Ίωάν., 310-A.
 Γεροντόπουλος Δ. Ίωάν., 447.
 Γεροντόπουλος Κ., 506-A.
 Γεροντόπουλος Ν., 504-A.
 Γεροντόπουλος Φ., 145-A.
 Γεωργιάδης Πέτρος, 54.
 Γεωργίλας Α., 216.
 Γεωργίου Μανώλης, 186.
 Γεωργούλης Ίωάν., 612-A.
 Γεωργούλης Κων., 586.
 Γιαμάκης Τουλής, 455-A.
 Γιαννάκης Ν., 535-A.
 Γιαννούτζικος Γ., 28.
 Γκαρής Κ., 608-A.
 Γκιών Κ. Ίωάν., 115.
 Γλεζάκης Σήφης, 62-A.
 Γοζαδίνος Ν., 299-A.
 Γοζαδίνος Ν., 341-A.
 Γουλάκης Ζ. Ίωάν., 355.
 Γραμματικῆς Ίωαννίκιος, 540.
 Γραμματικός Νικήτας, 570.
 Γραφίος Κ., 109-A.
 Γραφίος Μ., 110-A.
 Γρυπάρης Α., 210.
 Γρυπάρης Ι. Ζανής, 57.
 Δάλπης Γεώργιος, 683-A.
 Δάλπης Μ.Γ., 85-A.
 Δάλπης Δημήτρ., 263-A.
 Δαπεράκης Άντών., 658-A.
 Δασκαλάκης Μ.Γ., 185.
 Δασκαλάκης Ζώρξης, 650.
 Δειμέξης Λουκάς, 381.
 Δεκαβάλλες Α. Νικ., 332.
 Δελεμᾶς Κ. Άποστ., 7.
 Δεληβενάκης Παῦλος, 33.
 Δελφοῦς Ίωάν., 116.
 Δεπάστας Άγγελος, 9.
 Δεπάστας Γ. Άντ., 369.
 Δεπάστας Ι.Α., 56.
 Δεπάστας Ι. Γεώργ., 245-A.
 Δεπάστας Α. Ίωάν., 409.
 Δεπάστας Ίωάν., 279.
 Δεπάστας Ν., 338.
 Δεπάστας Φ. Νικ., 17.
 Δεπάστες Άντ., 58.
 Δεπάστες Κ. Άντ., 408.
 Δεπάστες Ν. Γεώργ., 445.
 Δεπάστες Ν. Ίω., 576-A.
 Δεπάστες Φραγκ., 359.
 Δεσποτάκης Άν., 498-A.
 Δεστουνιάνος Γ., 26.
 Δεστουνιάνος Κων., 25.
 Δηγενῆς Γεώργ., 546.
 Δημητριάδης Ίωάν., 8.
 Διαλεισμᾶς Ζαφείρ., 1.
 Διαλεισμᾶς Κων., 12.
 Διαμαντῆς Γιανν. Γεώργ., 691-A.
 Διαμαντῆς Γιαννούλης, 690-A.
 Διαμαντῆς Γιάν., Έμμαν., 692-A.
 Διαρεμές Γεώργ., 290.
 Διαρεμές Ζανής, 377.
 Διαρεμές Ίω., 452-A.
 Διαρεμές Ι. Κων., 366.

- Διγενής Ἰωάν., 319-A.
 Διδασκαλογεωργάκης Μανοῦσος, 581-A.
 Διενής Γεώργ., 647-A.
 Διπολίτης Κων., 585.
 Δραγάσης Γ. Ἰωάν., 21.
 Δραγάσης Λουρέζος, 323.
 Δραγάτης Ἰωάννης, 118-A.
 Δραγάτσης Ν. Ἀγγελέτος, 208.
 Δραγάτσης Ἀπόστ., 682.
 Δραγάτσης Νικ., ἱερεύς, 610.
 Δρακάκης Γεώργ., 252-A.

 Ἐλευθερίου Ν., 685-A.
 Ἐξελζές Ἀντών., 633-A.

 Ζαμπέλης Ἄνθιμος, 473.
 Ζαμπέλης Ν. Βασίλ., 285.
 Ζαμπέλης Βασίλ., 591-A.
 Ζαμπέλης Ἰωάν., 315-A.
 Ζαμ(π)έλης Μιχαήλ, 102.
 Ζαμπέλης Νικ., 592-A.
 Ζαμπέλης, πρωτοπαπᾶς, 471.
 Ζαμπλάκος Νικολός, 39.
 Ζάνης Ἀντ., 159-A.
 Ζερβός Ἀπόστολ., 374-A.
 Ζερβός Ἰωάννης, 518-A.
 Ζερβός Κων., 491-A.
 Ζερβός Φραζέσκος, 380-A.
 Ζερβουδάκης Ν., 103-A.
 Ζήσης Ἀπόστ., πρωτέκτικος, 350.
 Ζιότης Α. Δημήτρ., 665.
 Ζιώτης Ἀπόστ., 294.
 Ζιώτης Ἄνδρ. Ἰωάν., 571-A.
 Ζουάνης Ἀντ. Ν., 243-A.

 Θεοδοσίου Ἰωάν., 668-A.
 Θεοδώρου Ἀντ., 511-A.
 Θεοδώρου Γεώργ., 549-A.
 Θεοδώρου Κ. Ἰωάν., 562-A.
 Θεοδώρου Κωνστ., 488-A.
 Θεολόγος Ἀγγελέτος, 80-A.
 Θεολόγος Ἀντών., 494-A.
 Θεολόγος Ζ. Ἀπόστ., 153-A.
 Θεολόγος Γ., 122-A.
 Θεολόγος Γιώργος, 308-A.

 Θεολόγος Ζ., 451.
 Θεολόγος Γ. Ἰωάν., 357.
 Θεολόγος Γεωργ. Ἰωάν., 496.
 Θεολόγος Ν. Ἰωάν., 45.
 Θεολόγος Γ.Κ., 317.
 Θεολόγος Ζ.Ν., 188.

 Ἰωάννου παπά Κων., Ἰωάν., 577-A.
 Ἰωάννου παπά, Κων/νος 532-A.

 Καζηλιέρης Ι. Ἀντών., 386.
 Κακαβελάκης ἡ Νικολιδάκης Σταῦρος, 40.
 Κακωνῆς Ἀντώνιος, 160.
 Καλαμάρης Ἐμμαν., 87-A.
 Καλαμάρης Ν., 98-A.
 Καλογεράκης Γεώργ., 414-A.
 Καλόγερος Κων., 416-A.
 Καλογέρου Κ. Ἀντών., 579-A.
 Καλογέρου Ἀπόστ., 517-A.
 Καλογέρου Ν., 507-A.
 Καλόγηρος Γιώργος, 307-A.
 Καλογήρου Ἀπ. Ἀντ., 244-A.
 Καλογήρου Γ. Ἰωάν., 55.
 Καμπάνης Ἀλέξ., 231.
 Καμπουράκης Ἀντ., 458-A.
 Καναβάρης Α. Νικ., 35.
 Κανδυλάκης Μ. Κων., 640.
 Κανδυλάκης Κ. Μανοῦσος, 223.
 Κανῆς Μιχαήλ, 23.
 Κανσελιέρης Θεόδωρος, 684-A.
 Κανσιλιέρης Ἰωάν., 83-A.
 Κανσιλιέρης Κων., 264-A.
 Καντζιλιέρης Α., 175.
 Καντζιλιέρης Ν., 609.
 Καπετανάκης Ἀπόστ., 265-A.
 Κάραβος Ἰωάννης, 538-A.
 Καραγιάννης Ἀπόστ., 280.
 Καραγιάννου Γ. Νικόλ., 639.
 Καραϊωάννης Ἀπόστ., 637-A.
 Καραϊωάννου Γεώργ., 636-A.
 Καργιός Ἀπόστ., 492-A.
 Καργιός Ν., 557-A.
 Καρδίτσης Τ. Ἰωάν., 195.
 Καρδίτσης Πλούταρχ., 601.
 Καριός Ι.Γ., 156-A.

Καριότης Τριαντάφυλλ., 104-A.
Καρύδης Κων., 489-A.
Κασνέτζης Ν. Θωμάς, 199.
Κάτζας Τριαντάφ., 349.
Κιουρής Ἀπόστ., 628-A.
Κλειτός Γ., 465-A.
Κοζῆς Γ.Ν., 123-A.
Κόκκινος Δημ., 373-A.
Κόκκινος Δ.Κ., 148-A.
Κολαράκης Ἀπόστ., 362-A.
Κολαράκης Π. Γεώργ., 320-A.
Κολαράκης Γ., 428-A.
Κολαράκης Ἰωάν., 485-A.
Κολαράκης Ἰωάν., 524-A.
Κολαράκης Ἰωάν., 552-A.
Κολαράκης Ἰωάν., 405-A.
Κολαράκης Ν., 161-A.
Κολαράκης Φραζ., 406-A.
Κολονέλλος Α., 337.
Κόμης Α., 99-A.
Κόμης Γεωργ., 402-A.
Κόμης Δημητρ., 459-A.
Κόμης Ἰωάννης, 327-A.
Κόμης Κων/νος, 454-A.
Κόμης Φραζέσκος, 51.
Κοπανάκης Ἀντ., 312-A.
Κορακῆς Βασίλ., 646-A.
Κορακῆς Ἰω. Δημ., 289.
Κορακῆς Ἰωάννης, 667-A.
Κορακῆς Γ. Ἰωάν., 680-A.
Κοσκινάκης Ἀντών., 347-A.
Κοσμῆς Α., 30.
Κοσμῆς Α.Β., 613.
Κοσμῆς Ν., 97-A.
Κουζαουστᾶς Λουκᾶς, 677-A.
Κουζουρής Ἰωάννης, 689-A.
Κουζουρής Γ., 174-A.
Κουζουρής Ἰωάννης, 70-A.
Κούκιας Γ., 126-A.
Κουλούρης Γ., 567-A.
Κουλούρης Γ.Κ., 75-A.
Κουλούρης Κ., 44.
Κουλούρης Μιχ., 568-A.
Κουλλούρης Π. Φραζ., 200.
Κούμας Γ., 123-A.
Κούμας Κ., 556-A.

Κουράγιος Γεώργ., 328-A.
Κουράγιος Ἰερώνυμ., 66-A.
Κουρῆς Γαβριήλ, 141.
Κουτήρας Ἐμμαν., 493-A.
Κουτσῆκος Γ. Σπυρ., 144-A.
Κόχιλας Κ., 627.
Κρηνίδης Ἰωάν., 114-A.
Κρηνιός Ν., 421-A.
Κρηνιότης Γ., 422-A.
Κρητικᾶκης Ἰωάν., 671-A.
Κρητικός Ι. Ἀντών., 318-A.
Κρητικός Ἰωάννης, 88-A.
Κρούστης Ἀντ., 625-A.
Κρούστης Ἀπόστ., 346.
Κρούστης Ἀπόστ., 626-A.
Κρούστης Γεώργ., 470-A.
Κρούστης Ἰωάννης, 623-A.
Κρούστης Κ., 440-A.
Κρούστης Α.Ν., 73-A.
Κρούστης Κ.Ν., 563-A.
Κρούστης Πέτρος, 624-A.
Κτενάκης Ἐμμαν., 106-A.
Κωλένης Ἰωάν., 47.
Κώμης Ἰω., Ν., 113-A.
Κώμης Ν., 431-A.
Κώστας Ι.Α., 211.
Κώστας Ι.Γ., 228.
Κώστας Ι.Κ., 224.

Λαμπρινός Γ. Ἰωάν., 595-A.
Λάνσης Κ., 262-A.
Λειμβαῖος Οἶκον. Ἰωάν., 209.
Λεμονῆς Γεώργ., 295.
Λεμονῆς Ἰωάν., 519-A.
Λεμονῆς Φραζ., 642-A.
Λεμπέσης Ἀγγελέτος, 129-A.
Λεμπέσης Γ. Ἀντων., 151.
Λεμπέσης Γ., 128-A.
Ληβέρης Νικόλ., 572.
Λουκάκης Μιχαήλ, 336.
Λουκατάρης Ἀντών., 483-A.
Λουκατάρης Ἀντών., 407-A.
Λουκατάρης Ἀντών., 510-A.
Λουκατάρης Ἀπόστ., 503-A.
Λουκατάρης Γεώργ., 297.
Λουκατάρης Λαμπρινός, 383.

Λουκατάρης Ν., 242-Α.
Λουκατάρης Ν., 55-Α.
Λούμης Ἀλέξ., 594-Α.
Λουμῆς Ἰωάννης (;), 672.
Λῦκος Ἐμμαν., 527-Α.
Λῦκος Ν., 379-Α.
Λυμπέρης Ζανάκης, 217.
Λυμπέρης Κ., 190-Α.

Μαγκανάρης Ἀντών., 569-Α.
Μαγκανάρης Γ., 278.
Μαγκανάρης Γ., 476.
Μαγκανάρης Γιαννούλ., 467-Α.
Μαγκανάρης Ἰωάν., 430-Α.
Μαγκανάρης Νικόλ., ἱερεὺς, 277.
Μαζαρός Γεώργ., 15.
Μαζαρός Ν. Ἰωσήφ, 18.
Μακρῆς Γ. Ἀπόστ., 648-Α.
Μάλης Δαμῆς, 589-Α.
Μανδελένης Γεράσιμος, 396.
Μανός Γεώργιος, 632.
Μανός Δημήτριος, 298-Α.
Μαριδάκης Μ. Σοφ., ἰατρός, 269.
Μαρούλης Γ. Ἀπόστ., 41.
Μαρούλης Γ. Ἰωάν., 42.
Μάρτος Ἀντ. Μιχαήλ, 246-Α.
Μαστρόκαλος Ἀντών., 423-Α.
Μαστρόκαλος Ἀπόστ., 302-Α.
Μαστρόκαλος Γεώργ., ἱερεὺς, 274.
Μαστρόκαλος Ἰω. Γ., 343.
Μαστρόκαλος παπα Γεωρ. Κων., 659.
Μαστρόκαλος Ν., 449.
Μαστρόκαλος Νικηφ., 663-Α.
Μαστρόκαλος Στρατῆς, 529-Α.
Μάτσας Β. Ἰωάνν., 142.
Μάτσης Ἐμ. Ἀνδρέας, 168.
Μαυρογόνατος Ἰωάν., 559-Α.
Μαυρομάτης Ἀντών., 240-Α.
Μαυρομάτης Μιχαήλ, 251-Α.
Μεγαλογιάννης Κων., 419-Α.
Μελαλᾶς Θεόδωρος, 291.
Μεληφός Δημήτριος, 53.
Μενεγάκης Ἀναστάσ., 596-Α.
Μενεγάκης Δημ., 259-Α.
Μενεγάκης Δημ., 593-Α.

Μενεγάκης Ἰάκ., 261-Α.
Μενεγάκης Ἰωάν., 590-Α.
Μετάλας Ἀντών., 326-Α.
Μιχάγλης Γ. Ἰωάν., 446.
Μιχαήλ Γ., 509-Α.
Μιχαήλος Νικηφ., 434.
Μιχαήλου Ν., 403-Α.
Μιχάλης Γ. Ἀγγελέτ., 578-Α.
Μοσκούτης Κων., 100-Α.
Μουλαδάκης Χης, 31.
Μπαλαμπάνος Ἀντών., 351-Α.
Μπαλαμπάνος Ν., 649-Α.
Μπαλαφεντάκης Ἰωάν., 606.
Μπᾶος Δ. Ζαφείρ., 222.
Μπαστάρδος Γεώργ., 415-Α.
Μπατῆς Νικόλ., 344.
Μπελαράκης Γ., 172-Α.
Μπελιβανάκης Ἐμμ., 22.
Μπεναρδάκης Γ., 605.
Μπεσαξῆς Ἀναστ., 219.
Μπήλικας Δημήτρ., 157-Α.
Μπιρμπίλης Ἀντών., 404-Α.
Μπόκρης Φ., 306-Α.
Μπολάνης Π. Ἰωάν., 652.
Μπουκάκης Ἀπόστ., 368-Α.
Μπουκάκης Γεώργ., 399-Α.
Μπουκάκης Γ., 615-Α.
Μπουκάκης Ἰωάν., 162-Α.
Μπουκάκης Πέτρος, 325-Α.
Μπουρδάκος Θεοχ., 655.
Μπρουνιάς Γιαννούλη Ν., 272-Α.
Μυτιληναῖος Γεώργ., 214.
Μυτιληναῖος Δημ., 48.
Μυτιληναῖος Εὐστρ., 49.
Μυτιληναῖος Ἰάκ., 71-Α.
Μυτιληναῖος Κωνστ., 213.

Ναδάλες, Δ., 19.
Ναδάλες Δ., 59.
Ναδάλες Ἰωάν., 324-Α.
Ναδάλες Νικόλ., 442.
Ναδάλες Ν., 536-Α.
Ναδάλης Βασίλ., 266-Α.
Ναδάλης Ἰωάν., 564-Α.
Ναρλῆς Ἀν., 525.
Ναρλῆς Θ., 526.

- Ναυλῆς Ἰωάν., ἱερεὺς, 353.
 Νεόφυτος Γεώργ., 686-Α.
 Νεόφυτος Ν., 426-Α.
 Νεοφύτου Γεωργ. Ν., 531-Α.
 Νεοφύτου Γεωργ. Ν., 688-Α.
 Νικηφοράκης Μ. Γεώργ., 334-Α.
 Νικηφοράκης Ν.Γ., 248-Α.
 Νικηφοράκης Νικηφ., 36.
 Νικηφοράκης Νικ., 654.
 Νικηφόρου Μιχ., 436.
 Νικολιδάκης ἢ Κακαβελάκης Σταῦ-
 ρος, 40.
 Νῆκος Ν., 599-Α.
 Νόννος Ἀντώνης, 600-Α.
 Νούφριος Γεώργ., 523-Α.

 Ξανθάκης Ἀντών., 74-Α.
 Ξανθάκης Γεώργ., 254-Α.
 Ξανθάκης Ν., 253-Α.
 Ξανθός Ἰωάννης, 694.
 Ξουράφης Σπῦρος, 165.
 Ξύδης Γεώργιος, 286.

 Ὀνούφριος Ν., 67-Α.
 Ὀνουφρίου Ν. Ζανῆς, 475-Α.
 Ὀρφανός Ἄνθιμος, 619.
 Ὀρφανός Γ. Ἰωάν., 410.

 Παλαιόκαπας Πέτρος, 389.
 Παλαιός Ἀπόστ., 514-Α.
 Παλαιός Γεώργ., 418-Α.
 Παλαιός Γ., 513-Α.
 Παλαιός Κ., 480-Α.
 Παλαιός Κων., 512-Α.
 Παλαιός Ν., 339-Α.
 Πανόριος Ἀγγελέτος, 335-Α.
 Πανόριος Γ. Ἰωάν., 575.
 Παντελιάδης Γεώργ., 398-Α.
 Πανώργιος Ἀντ., 432-Α.
 Πανώργιος Βασίλ., 413-Α.
 Πανώργιος Γ., 508-Α.
 Πανώργιος Κων., 411-Α.
 Πανώργιος Π. Στέφ., 270-Α.
 Πανώργιος Στέφ., 558-Α.
 Πανώριος Γ., 135.
 Πανώριος Α.Ν., 282.

 Παξιμάδες Γεώργιος, 656.
 Παπαγιάννης Γ., 29.
 Παπαδοσταυριανός Γ., 136.
 Πατερούλης Ἰωάν., 187-Α.
 Πατζιάρης Ν., 464-Α.
 Πατῆς Δημήτρ., 76-Α.
 Πάτμιος Σ., 3.
 Πατριάρχης Ἀπ., 424-Α.
 Πατσαρδῆς Ν., 329-Α.
 Πετρουδάκος Μιχ., 150.
 Πητσινός Ἰωάν., 38.
 Πικουλιός Ν., 490-Α.
 Πικουλιός Φραζ., 417-Α.
 Πίκουλου Φ. Ἄνδρ., 385.
 Πιτζινός Ἰάκ., 95-Α.
 Πλημένος Ν., 679-Α.
 Πλημένου Ι. Ἀπ., 393.
 Ποδενές Ν., 533-Α.
 Ποδότας Ν., 330-Α.
 Πολαινάκης Ἐμμαν., 32.
 Πολάνης Γ. Κων., 638.
 Πολένης Χη Γεωργός, 60-Α.
 Ποσταζεδάκης Κ., 607.
 Πουλλάκης Γεώργ., 352-Α.
 Πραντούνας Α. Φραγκ., 2.
 Πρεζάνης Ἀπόστ., 101.
 Πρεζάνης Ἄνδρ. Ζώρξης, 16.
 Πριμικήρης Ν., 602-Α.
 Πριμικήριος Ἀντ., 194-Α.
 Προκῆς Χαζῆ Ἰωάννης, 321-Α.
 Προκῆς Ἰω. Πέτρος, 365.
 Πρόκος Ἰω. Ἀντώνιος, 260-Α.
 Πρόκος Ι. Ἀπόστολος, 34.
 Πρόκος Ἀπόστολος, 69-Α.
 Πρόκος Ι.Α., 206.
 Πρόκος Βάσος, 198.
 Πρόκος Ἰωάννης, 169.
 Πρόκος Ν. Ἐπαμ., 184.
 Πρόκος Γ. Ἰωάν., 565.
 Πρόκος Φρασές, 170.
 Προυνιαῖς Ἀντών., 316.
 Προυνιαῖς Κ.Α., 132-Α.
 Προυνιαῖς Ἰωάννης, 313-Α.
 Προυσιανός Σταυρῆς, 89-Α.
 Πρωτοσύγγελος Ἰω(άννης),
 ἱερεὺς, 273.

- Ραμένας Δημήτρ., 191-A.
 Ραπτόπουλος Νικόλ., 401.
 Ραυτόπουλος Παῦλος, ἱερεύς, 276.
 Ραφελέτος Ἄνθιμος, 477.
 Ραφελέτος Ἀντώνης, 311-A.
 Ραφελέτος Ἀπόστ., 197.
 Ραφελέτος Ν., 176.
 Ραφελέτος Νικ., 226.
 Ραφελέτος Α. Παῦλος, 167.
 Ραφελέτος Φραζέσκ., 331-A.
 Ραφελέτος Φρανζέσκ., 387.
 Ραφελιᾶς Ἰωάν., 96.
 Ραφελιᾶς Φραζέσκ., 111-A.
 Ρεγκήνης Ἰω., 178-A.
 Ρεκάρης Ν., 651-A.
 Ρεκιάρης Ἰωάν., 166-A.
 Ρηβελάκης Γεώργ., 388.
 Ρικάρης Ἀπόστ., 603-A.
 Ροδούσης Γ. Ἄριστ., 391.
 Ροδούσης Γεώργ., 107-A.
 Ροῆς Γ., 530-A.
 Ροῆς Ν., 541-A.
 Ρουμελιώτης Κων., 617.
 Ρωμάνος Ἀντών., 220.
 Ρωμάνος Κ., 227.
 Ρωμάνος Δημ. Ν., 621-A.
 Ρώτας Ν. Θεόδωρ., 207.

 Σαμψών Ἀγγελέτ., 478-A.
 Σα(μ)ψών Λουκάς, 395.
 Σαννάκης Κων., 516-A.
 Σαννάκης Ν., 484-A.
 Σάρδης Ἰωάν., 370.
 Σάρδης Ν., 257-A.
 Σγουρδαῖος Τομάζος, 293.
 Σεριάνης Θεμιστοκ., 233.
 Σερίφιος Ἰωάν., 267-A.
 Σιριγότης Ἄγγ., 560-A.
 Σιριγότης Ἰωαν., 561-A.
 Σκλάβενας Ζ. Ἄντ., 158-A.
 Σκλάβενας Γεώργ., 521-A.
 Σκῦφος Γαβριήλ, 275.
 Σκῦφος Γεώργιος, 528-A.
 Σουδιανός Ἀντων., 230.
 Σουδιανός Γεράσιμος, 582.
 Σουδιανός Τριαντ., 229.

 Σοφιανός Ἰωάν., ἱερεύς, 583.
 Σπάθος Ζουάνης, 221.
 Σπεράντσα Ἀπόστ., 218.
 Σπεράντσα Ι. Γεώργ., 234.
 Σπεράντσα Θεοδόσ., 138.
 Σπεράντσα Β. Νικολ., 212.
 Σπεράντσα Παναγ., 354-A.
 Σπεράντσα Ἰω. Φρασές, 584.
 Σπερκύλας Θεμιστοκλ., 232.
 Σταφυλοπάτης Γ. Ἀπόστ., 189-A.
 Σταφυλοπάτης Ἰω. Ν., 61-A.
 Στυλιανός Γ. Ἀντών., 645-A.
 Στυλιανός Γεώργ., 644-A.
 Στυλιανός Ἰωάννης, 179-A.
 Στυλιανοῦ Στυλ., 598-A.
 Συνοδινός Ἀντώνιος, 433.
 Συναδινός Γρηγόριος, 204.
 Συναδινός Ἰωάννης, 90-A.
 Συναδινός Ν. Ἰωάν., 296.
 Συναδινός Νικόλ., 394.
 Συναδινός Ν., 444.
 Συναδινός Ν., 268-A.
 Συναδινός Ν., 574-A.
 Συρῖγος Ν., 121-A.
 Συρμαλένιος Μιχ., 140.
 Σφακιώτης Ἰωάν., 542-A.
 Ταλίπης Χαράλ., 693.
 Τάλπης Νικόλ., 420.
 Τεζάκης Ἀντών., 597-A.
 Τέφης Κ. Γεώργ., 670.
 Τζαμαρίας Γ., 543-A.
 Τζαμουλάκης Γ., 250-A.
 Τζελεμεντές Κ., 82-A.
 Τζελέντες Σταμ., 181-A.
 Τουλῆς Ἀντώνιος, 314-A.
 Τουλῆς Κ. Ἰωάννης, 112-A.
 Τουλῆς Ν. Ἰωάννης, 611-A.
 Τουλῆς Ἰωάννης, 300-A.
 Τουλῆς Κων/νος, 375-A.
 Τουλῆς Ι. Κων/νος, 367.
 Τουλῆς Ν., 303-A.
 Τουλῆς Φραζέσκος, 550-A.
 Τρεχαντήρης Ν., 658-A.
 Τριαντάφυλλος Κων., 450.
 Τριπολίτης Ν., 196-A.
 Τρίχας Κ., 84-A.

Τρίχας Ν., 93-Α.
Τρούλος Ζ. Ἀντών., 94-Α.
Τρούλος Ἀπόστ., 587-Α.
Τρούλλος Ἰωάν. ἱερεύς, 679.
Τσαλίκης Ἀντώνιος, 616.
Τσαλίκης Θεόδωρος, 588-Α.
Τσιλιμπουνίδης Α., 13.

Ἵψηλάντες Ν., 505-Α.

Φασόλης Ἀντών., 466-Α.
Φασόλης Γ., 125-Α.
Φασόλης Α.Γ., 155-Α.
Φασόλης Ζώρξης, 203.
Φασόλης Ν., 256-Α.
Φιλιππάκης Ἰωάν., 46.
Φίλιππος Ἰω. Ἀντών., 390.
Φίλιππος Κων., 463-Α.
Φλουρέζος Α. Κων., 78-Α.
Φορτσάρης Μελέτιος, 618.
Φουτούγιος Ἀπόστ., 438-Α.
Φουτούγιος Γεώργ., 474-Α.
Φραγκιάς Ἀπόστ., 258-Α.
Φραξεσκάκης Ἰωάν., 309-Α.
Φραξέσκαρος Ν., 622-Α.
Φραξέσκαρος Ἀν. Φρ., 674-Α.
Φραξέσκαρου Ἀντ., 537-Α.

Χαλκεύς Ἰωάν., 515-Α.
Χαμάδης Βασίλ., 72-Α.
Χαμάδης Σήφης, 81-Α.
Χάνογλος (;) Μ., 10.
Χανούτσος Ἡρακλ., 371.
Χατζηδάκης Νικ., 681.
Χατζητζάνες Δημ., 376.
Χειμώνας Ν., 437-Α.
Χίος Ν. Χατζής, 92-Α.
Χιότης Ἀπόστ., 249-Α.
Χλωρός Ἀπόστ., 77-Α.
Χλωρός Ἰωακείμ, 614.
Χρήστου Ἰωάννης, 457-Α.

Χρυσίδης Ἡλίας, 348-Α.
Χρυσίνης Ν., 520-Α.
Χρυσόγελος Ἀντ., 634-Α.
Χρυσόγελος Ι. Ἀπ., 271-Α.
Χρυσόγελος Γεώργ., 673-Α.
Χρυσόγελος Ν. Γεώργ., 364.
Χρυσόγελος Γιαννούλ., 635-Α.
Χρυσόγελος Ἰωάν., 301-Α.
Χρυσόγελος Α. Νικ., 554.
Χρυσόγελος Α. Νικ., 149.
Χρυσόγελος Ι.Ν., 154-Α.
Χρῦσος Ἰω. Ν., 147-Α.
Χρῦσος Τριαντάφ., 479-Α.
Χρύσου Ἀπόστολος, 551-Α.
Χρύσου Ι. Χρῦσος, 237.
Χρυσοφός Νικόλαος, 382.
Χρυσοφός Φραξέσκ., 522-Α.
Χρυσοχόος Ἰωάν., 643-Α.
Χρυσοχόος Κων., 372-Α.
Χρυσοχόος Ν. Μιχ., 664-Α.
Χρυσοχόος Ν., 641-Α.
Χωρικόπουλος Ἰωάν., 322.

Ψαυάτης Ἀντών., 363.
Ψαυάτης Ἰωάν., 487-Α.
Ψαυάτης Νικόλ., 5, διδάσκ.
Ψαυάτου Μ.Α., 345.
Ψαρῆς Ἀντώνιος, 400-Α.
Ψαρῆς Ἀντώνιος, 547-Α.
Ψαρῆς Μιχαήλ, 453-Α.
Ψαρῆς Μιχαήλ, 460-Α.
Ψάρος Ἀντ. Ἰωάν., 241-Α.
Ψαχαρόπουλος Γεώργ., 182.
Ψαχαρόπουλος Ἰωάν., 287.
Ψιλιάκος Α., 173.
Ψιλιάκος Α., 281.
Ψιλιάκος Ν., 235.
Ψυχούλης Ἀναστάς., 52.
Ψυχούλης Ἱερεμίας, 472.
Ψυχούλης Ἰωάν., 64-Α.
Ψυχούλης Α. Δημ., 50.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

---

* Τά «Σιφνιακά» κυκλοφορούν έγκαιρα τόν δεύτερο τόμο τους, κατά τήν υπόσχεση πού έδωσαν, και μάλιστα μέ περισσότερες σελίδες από εκείνες πού έχει προδιαγράψει ή οικονομική δυνατότητα του έκδότη. Τοῦτο έγινε δυνατό μέ τήν ιδιαίτερη χορηγία τών συμπολιτῶν κ.κ. Μιχάλη Έλ. Κορακῆ, δικηγόρου, Φραγκ. Λεμονῆ, βιομηχάνου και Εὐαγγ. Θ. Παντάζογλου, αεροναυπηγοῦ, μέ τίς ένισχύσεις άλλων συμπολιτῶν (κ.κ. Ί. Βαλλῆ, πολ. μηχ/κοῦ, Καίτης Βενιέρη, Νίτσας Κυριακίδου, Κων. Θ. Σπεράντσα, δικηγόρου, Φλώρας και Ἐγγελοῦ Χρυσσοφοῦ, Σοφίας Καρακλή και Ἄντ. Τάντουλου, ἱατροῦ ἐκ Μήλου) και μέ τήν διάθεση ἀριθμοῦ ἀντιτύπων του πρώτου τόμου από τούς ἐν Σίφνω συμπολίτες κ.κ. Ἀντώνιο Λεβαντῆ, πρωτοπρεσβύτερο-ἀρχιερατ. Ἐπίτροπο, Νίκο Προμπονά, Δ/ντή Λυκείου, Αἰκατ. Καραγιάννη-Λεμπέση, καθηγήτρια, Κώστα Κασιώτη, πρόεδρο Κοινότητος Ἀρτεμῶνος, Γιώργο Ν. Θεοδώρου και Χρήστο Μαργαρίτη, τραπεζικούς ὑπαλλήλους. Ὑπάρχει ἐλπίδα, μέ μικρή αὐξηση του ἀριθμοῦ τών χορηγῶν και ένισχυτῶν τῆς προσπάθειάς μας, οἱ προσεχεῖς τόμοι νά περιέχουν 400-500 σελίδες ἕκαστος, ὥστε νά γίνει δυνατή ή παρουσίαση περισσοτέρων, μικρῶν και μεγάλων, μελετῶν, πού από χρόνια περιμένουν νά δοῦν τό φῶς τῆς δημοσιότητος. Ἀκόμη, ή δημοσίευση, συσσωματωμένου στά «Σιφνιακά», του «Ἱστορικοῦ Ἀρχείου Σίφνου» ἀποτελουμένου από χιλιάδες ἔγγραφα πού προέρχονται από ἀρχαϊκές πηγές του ἐσωτερικοῦ και ἐξωτερικοῦ, ἀποτελέσμα 35χρονων ἐρευνῶν του έκδότη, κατά τό ὑπόδειγμα πού δίνεται στον παρόντα τόμο. Μέ τόν τρόπο αὐτό θά διασωθοῦν ὅσα, μέ μόχθο και πολλά έξοδα, έχουν συγκεντρωθεῖ και, ιδιαίτερα, τά ἔγγραφα τών Ἀρχείων τῆς Ἁγίας Προπαγάνδας τῆς Ρώμης και του Κρατικοῦ τῆς Βενετίας, μέ σπουδαιότατες ἱστορικές πληροφορίες για τή Σίφνο, κυρίως, και άλλα νησιά.

* Μέ τήν παραχώρηση στά «Σιφνιακά» από τήν κ. Εὐρυδίκη Γαϊτάνου, φωτοαντιγράφων τών ἔγγράφων του ἀρχείου τῆς οικογενείας τῆς, έγινε δυνατή, μέ τή χρησιμοποίηση και άλλων στοιχείων, μιᾶ ἱκανοποιητική ἀνάπτυξη τῆς ἱστορίας τῆς Μονῆς του Προφήτου Ἡλιοῦ, ἐντελῶς ἀγνωστής μέχρι σήμερα. Τό ἴδιο ἀρχεῖο συνετέλεσε στή γνωστοποίηση και άλλων προικῶν ἔγγράφων και παλαιῶν διαθηκῶν, χρησίμων για τήν προαγωγή του Δικαίου πού ἐπικρατοῦσε στή Σίφνο κατά τήν τουρκοκρατία, παρέχει δέ δυνατότητες ἀναπτύξεως και άλλων κεφαλαίων τῆς Ἱστορίας του νησιοῦ μας. Ἐπίσης ὁ κ. Γιώργος Πρόκος, διδάσκαλος, ἔθεσε στή διάθεση του περιοδικῶν φωτοαντίγραφα ληξιαρχικῶν βιβλίων τριῶν (ἀλλοτε) ἐνοριακῶν ναῶν του Κάστρου, και παλαιῶν ἐντύπων βιβλίων (ἐκδόσεις Ν. Καμπάνη, Κ. Διαλησημᾶ, Ἰακ. Δραγάτση) προερχομένων από μικρό ἀρχεῖο πού εἶχε δημιουργήσει ὁ ἀείμνηστος πατέρας του παπα-Βασίλης, ἐφημέριος Κάστρου, τά ὅποια θά ἀξιοποιηθοῦν καταλλήλως. Εἶθε τό παράδειγμά τους νά μιμηθοῦν και ἄλλοι συμπολίτες πού κατέχουν ἐλάχιστα ἢ πολλά παλαιά ἔγγραφα, τά ὅποια φυλάσσουν ὡς οικογενειακά κειμήλια και πολύ καλά κάνουν. Πρέπει ὁμως νά ἀναλογισθοῦν ὅτι μόνον ή διαφύλαξή τους δέν ἀρκεῖ. Ἐπιβάλλεται νά γίνει γνωστό και τό περιεχόμενό τους τό ὅποιο, σέ συνδυασμό μέ άλλα στοιχεία και μαρτυρίες, εἶναι δυνατόν νά ἐπιλύσουν προβλήματα, νά ἀποκαταστήσουν

σφάλματα και νά αποκαλύψουν σκοτεινές πτυχές του ιστορικού βίου της Σίφνου. Τά «Σιφνιακά», ο μόνος κατάλληλος χώρος για την παρουσίαση-διάσωσή τους, τούς παρακαλούν νά αποστείλουν σέ φωτοαντίγραφα ό,τι κατέχουν, ακόμη και τά θεωρούμενα ως άσημαντα ή άνευ ενδιαφέροντος. Στην προαγωγή της Ίστορίας όλα έχουν τή σημασία τους.

* Μέ τή συνεργασία του συμπολίτου κ. Εύαγγ. Θ. Παντάζογλου και τήν έξ ολοκλήρου ανάληψη από τόν ίδιο τής δαπάνης, έγινε δυνατή ή έκδοση του βιβλίου του Αύστραλου πανεπιστημιακού διδασκάλου κ. N.G. Ashton μέ τίτλο «Σίφνος. Άρχαίοι Πύργοι π.Χ.» Έτσι, ένα ιδιαίτερα σημαντικό βιβλίο για τήν Άρχαία Ίστορία του νησιού μας είδε τό φώς τής δημοσιότητας από τήν αγάπη και τό «ιερό πάθος» ενός ανθρώπου πρós τόν τόπο του. Ένός ανθρώπου μέ διορατικότητα και βαθύτατη επίγνωση τής αξίας πού ενέχει ή αποκάλυψη του ιστορικού παρελθόντος μας και τής σημασίας του για τό σήμερα και τό αύριο, τό μέλλον μας. Μέ τό έργο αυτό και τίς άλλες γνωστές προσφορές του, ο κ. Παντάζογλου έχει αναδειχθεί σέ «χορηγό», όπως τότε, στην Κλασσική Έποχή τής Σίφνου και αξίζει μεγάλης τιμής από «τόν Δήμο και τήν Βουλή» τών Σιφνίων. Ό κ. Ashton τής ευγνωμοσύνης μας.

* Σέ μιάν εποχή πού τήν χαρακτηρίζει ή σύγχυση τών ιδεών, ή Σιφνιακή Άδελφότητα Κυριών έπιτελεί στη Σίφνο έργο ιδιαιτέρας σημασίας μέ τά συνεχώς ευρυνόμενα «έργαστήρια» (θέατρο, λογοτεχνία, ζωγραφική, μουσική, Λαϊκή Τέχνη και Παράδοση) και τίς άλλες παράλληλες έκδηλώσεις της. Η μετάκληση στο νησί διακεκριμένων έπιστημόνων, λογοτεχνών, καλλιτεχνών, μουσικολόγων, συντηρητών έργων Τέχνης κ.ά. πού αναπτύσσουν, καθ' όλην τήν διάρκεια του έτους, θέματα σχετικά μέ τίς ειδικότητές τους, αλλά και ή ενεργός συμμετοχή στα προγράμματα αυτά τών τοπικών παραγόντων και του πνευματικού δυναμικού του, δημιουργούν ένα έξαιρετο κλίμα διακινήσεως «καλών Ίδεών» μέ ευεργετικά αποτελέσματα, ιδιαίτερα επί τής νεολαίας. Παράλληλα ενισχύουν τά υπάρχοντα έρείσματα αναδείξεως τής Σίφνου σέ τόπο συνάξεως ανθρώπων του πνεύματος και τής Τέχνης και προσδιορίζουν τά πλαίσια του δικού μας τουρισμού, του καλώς νοουμένου τουρισμού.

* Η Άκαδημία Άθηνών έβράβευσε, μετά τόν δεύτερο έκδότη της (1932-1974) αείμνηστο Άπόστολο Καλογήρου, και τήν σημερινή έκδότρια (1974-1991) τής εφημερίδος «Σίφνος» κ. Ουρανία Άποστ. Καλογήρου για τήν έπιτυχή και αδιάκοπη συνέχιση τής έκδόσεώς της. Δικαία ή βράβευση γιατί, μέ μύριες αντιξοότητες, ή κ. Καλογήρου συνεχίζει άπτόητη μία παράδοση 111 ολοκλήρων έτών, ή όποία, πέραν τών άλλων, περιποιεί τιμή στο νησί μας μέ τήν τοποθέτησή του στην κορυφή του έλληνικού περιοδικού Τύπου. Η ήθικη δικαίωση του πόνου και μόχθου τών, υπέρ του πνεύματος και τής Παραδόσεως, αγωνιστών απέμεινε ή μόνη ικανοποίησή τους.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΑ

* N.G. Ashton, συνεργασία Ε.Θ. Παντάζογλου, «Σίφνος, Άρχαίοι Πύργοι π.Χ.», Άθήνα 1991, δίγλωσσο (άγγλικά-έλληνικά), σχήμα 0,29 x 0,21, σελίδες 158. Έκδοση πολυτελής-εικονογραφημένη.

Οί Άρχαίοι Πύργοι τής Σίφνου είναι θέμα πού άπασχολεί τούς έπιστήμονες εδώ και 150 χρόνια. Πρώτοι διενήργησαν έρευνες οί Γερμανοί Karl Gustav Fielder και Ludvig Ross στα τέλη τής δεκαετίας του 1830. Άκολούθησαν οί J.Th. Bent (1885), Henry Hauttecoeur (1898), R. Dwakins και A.J. Wace (1905-1906) και ό Σίφνιος Ίάκωβος Δραγάτσης, ό όποιος, μεταξύ τών έτών 1915-1924, παρουσίασε τά αποτελέσματα τών έρευνών του δίνοντας τήν πρώτη έπιστημονική καταγραφή τών πύργων,

τόν αριθμό τῶν ὁποίων ἀνεβίβασε σέ 38. Ὁ Ἀμερικανός ἀρχαιολόγος John Young (1938) ἐνετόπισε 21 ἀπό τοὺς πύργους τοῦ Δραγάτη καί ἄλλους τρεῖς πού δέν εἶχαν ἀναφερθεῖ. Στὴ δεκαετία τοῦ 1970 ὁ Ἀγγλὸς ἀρχιτέκτων John Birkett-Smith, ἐπέτυχε νά σημειώσει σέ ἄρτιο περιγραμματοκὸ χάρτη τῆς Σίφνου 23 ἀπό τοὺς πύργους. Ἀπὸ τὸ 1980 καί ἐξῆς ἀσχολήθηκαν ἐπίσης ὁ Ἀγγλὸς Richard Catling, ὁ Γερμανὸς Hans Lobmann καί ἡ Γαλλίδα Catherine Circhowski. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἐπιστήμονες, ἄλλος λιγότερο-ἄλλος περισσότερο, προήγαγαν θετικὰ τὶς σχετικὲς ἐρευνες. Στὴ χορεία τους προσετέθη τὸ 1981 ὁ Αὐστραλὸς δρ. Norman Ashton, λέκτωρ Κλασσικῆς καί Ἀρχαίας Ἱστορίας τοῦ Πανεπιστημίου Δυτικῆς Αὐστραλίας, ὁ ὁποῖος, μὲ τὴν ἀνωτέρω «σύντομη», ὅπως τὴν χαρακτηρίζει, ἐργασία του, ἐπέτυχε νά μᾶς παρουσιάσει μίᾶ συνολικὴ θεώρηση τοῦ σπουδαίου θέματος. Ὁ δρ. Ἄστον ἐπισκέφθηκε τὴ Σίφνο ἐξὶ φορές, ἐπὶ πολὺμηνά διαστήματα, ἀγάπησε τὸ νησί, ἐγίνε ἓνα μὲ τοὺς κατοίκους καί ἐπιδόθηκε μὲ τὴ βοήθειά τους, σέ πολὺμοχθεῖς ἐρευνες γιὰ τὸν ἐντοπισμό, χαρτογράφηση, σχεδιασμό, μέτρηση, περιγραφή καί φωτογράφηση τῶν πύργων, πού τοὺς ἀνεβίβασε σέ 55. Ὁ συνεργάτης στὴν ἐκδοση κ. Παντάζογλου «συνεισέφερε στὴ φωτογράφηση, τόσο στὸ ἔδαφος, ὅσο καί σὰν συν-φωτογράφος τοῦ Δρος Ἄστον κατὰ τὴ δίωρη πτήση ἐπάνω ἀπὸ τὴ Σίφνο μὲ ἐλικόπτερο... καί σέ δύο ἀποστολὲς ἐδάφους γιὰ ἐντοπισμὸ νεοευρεθέντων πύργων». Ἀκόμη στὸν κ. Παντάζογλου ὀφείλονται, ἐκτός ἀπὸ τὴν περίφημη εἰκονογράφηση, καί αὐτὴ «ἡ ἐκδοση τοῦ βιβλίου... χάρις στὴ μεγαλόψυχη προσφορά του νά τὸ χρηματοδοτήσει», νά ἐπιμεληθεῖ τὴν ἐλληνικὴ μετάφραση (ἀπὸ τὰ ἀγγλικά) καί ὅλες τὶς ἐργασίες τυπογραφείου μὲ ἀγάπη καί ἰδιαίτερη φροντίδα στὶς λεπτομέρειες.

Ὅπως ἐξηγεῖ ὁ συγγραφέας στὴν ἀρχὴ τοῦ βιβλίου, μετὰ τὶς ἐπιτόπιες ἐρευνες καί τὴ συγκέντρωση τοῦ ὕλικου του, ἐπιδόθηκε σέ ἐξειδικευμένες καί πρωτοποριακὲς μελέτες καί ἐργασίες μὲ χρησιμοποίησις ἠλεκτρονικοῦ ὑπολογιστοῦ ἐφαρμογῆς συστήματος ARC/INFO γιὰ ψηφιακὴ χαρτογράφηση μὲ ἐνσωματωμένα προγράμματα TIN, DEM κ.ἄ. γιὰ τὴν ἐξακρίβωση σημαντικῶν λεπτομερειῶν. Βάσει αὐτῶν ἐπέτυχε τὴν ἀποτύπωση σέ τρισδιάστατους χάρτες τῶν περιοχῶν τῶν 55 πύργων καί τῶν ἀρχαίων ἀκροπόλεων τοῦ νησιοῦ γιὰ τὶς μεταξὺ τῶν ὁποίων σχέσεις παρέχει σέ ἰδιαίτερο κεφάλαιο τοῦ βιβλίου λεπτομερεῖς ἐξηγήσεις. Ἀκολουθῶς, μὲ παράθεση τῶν γνωστῶν ἀρχαίων κειμένων-ἀναφορῶν περὶ Σίφνου, ἐντοπίζει ἐπιτυχῶς καί μὲ κριτικὸ πνεῦμα τὶς περιόδους εὐμάρειας καί οικονομικῆς καταπτώσεως τῆς ἀρχαίας Σίφνου καί ἀξιολογεῖ, σέ συσχετισμὸ μὲ αὐτές, τὶς αἰτίες ὑπάρξεως τῶν πύργων, τῶσων πολλῶν πύργων ἐπάνω σ' ἓνα μικρὸ νησί καί προσδιορίζει τὴν ἀνέγερσή τους ἀπὸ τὸν 6ο μέχρι τὸν 3ο π.Χ. αἰῶνες. Στὸ κύριο μέρος τοῦ βιβλίου καί σέ δύο ἀντικρυστῆς γιὰ κάθε πύργο σελίδες, μὲ φωτογραφίες-χάρτη-σκαρίφημα ἐπὶ κορυφῆς, περιγράφει μὲ σχολαστικὴ λεπτομέρεια τοὺς 55 πύργους. Τὸ βιβλίο τελειώνει μὲ «συμπεράσματα» τοῦ συγγραφέα καί παράρτημα στὸ ὁποῖο ἐκτίθενται σύντομα τὰ πρῶτα στοιχεῖα ἐντελῶς πρόσφατης ἀνακαλύψεως ἀρχαίου κτίσματος στὴ θέση Φυλλαδάκι.

Ἡ ἄκρως ἐνδιαφέρουσα ἐκδοση τῶν κ.κ. Ἄστον-Παντάζογλου, μὲ ἰσχυρὰ ἐπιχειρήματα καί ὅμοια ἀποδεικτικὰ στοιχεῖα, θέτει ἐκ νέου ἐπὶ τάπητος τὸ θέμα τῆς εὐπορίας τοῦ ἀρχαίου κράτους τῆς Σίφνου πού προήλθε ἀπὸ τὸν πλοῦτο τῶν μεταλλείων του καί ἀπὸ ἄλλες δραστηριότητες τῶν κατοίκων του. Ἀποτελεῖ, ὡς ἐκ τούτου, καί νέα πρόκληση γιὰ περαιτέρω ἀρχαιολογικὲς ἐρευνες στὸ νησί. Ἡ εὐμάρεια τῆς Σίφνου κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη δέν εἶναι δυνατόν νά περιορίσθηκε μόνον σέ ἐργα κατασκευῆς πύργων καί ἀκροπόλεων ἢ τοῦ περιφήμου Θησαυροῦ τῶν Σιφνίων στοὺς Δελφούς. Οἱ τοπικοὶ παράγοντες τῆς Σίφνου, μετὰ τὸ βιβλίο τοῦ κ. Ἄστον, πρέπει νά στρέψουν τὸ ἐνδιαφέρον τους πρὸς τὴν κατεύθυνση διενεργείας ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν στὸ νησί, συστηματικῶν ἀνασκαφῶν, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἔχουν νά προκύψουν ὁπωσδήποτε πολλὰ.

* **Ἀρχιμ. Φιλάρ. Ἀπ. Βιτάλη**, **Θαύματα τῆς Παναγίας Χρυσοπηγῆς Σίφνου**, Β', Ἀθήναι 1991, σελίδες 142, ἔκδοση Ἱ. Προσκυνήματος Χρυσοπηγῆς, εἰκονογραφ.

Μετά τὴν ἀνάλυση τῆς ἐννοίας τοῦ «θαύματος» βάσει τῶν πηγῶν τῆς ἐκκλησιαστ. Γραμματολογίας καὶ Ἱστορίας καὶ τῆς ἀγιολογίας, ὁ κ. Βιτάλης περιγράφει λεπτομερῶς 35 νεότερα θαύματα τῆς Παναγίας Χρυσοπηγῆς ἀπὸ τοῦ 1918-1984 κατ' ἐξακριβωμένες μαρτυρίες πιστῶν. Ἡ καταγραφή, δευτέρη μετὰ τὴν ὁμοία ἄλλων 35 θαυμάτων πού μᾶς παρέδωσε ἡ πολύτιμη γραφίδα τοῦ Κρητικοῦ ἱερομονάχου Παρθενίου Χαιρέτη (1677), ἀποτελεῖ ἀκόμη μία ἱστορική μαρτυρία τῆς πηγαίας εὐσεβείας καὶ λατρευτικῆς διαθέσεως τῶν Σιφνίων, ἰδιαίτερα αὐτῆς πού τρέφουν πρὸς τὴν Ὑπεραγία Χρυσοπηγή, πολιούχο τῆς Σίφνου, προστάτιδα καὶ πλουσιόδωρη χορηγὸς τους. Ἡ εὐσέβεια τῶν Σιφνίων, ἀκόμη καὶ στὴ σύγχρονη ἐποχὴ τοῦ συγκεχυμένου καὶ ἀνεργάτιστου τῶν ἰδεῶν, διαποτισμένη ἀπὸ τὸ στοιχεῖο τῆς ἀγιότητος, ἀποτυπώνεται ἀπὸ τὸν συγγραφέα μὲ τὸ γλαφυρὸ ὕφος πού τὸν διακρίνει, στὸ νέο βιβλίο, ἄλλο ἓνα βιβλίο μετὰ τὰ ὑμνογραφικά πρὸς τὴν Παναγία Χρυσοπηγή, πού ἰδιαίτερα τιμᾷ. Στὸ τρίτο μέρος τοῦ βιβλίου παραθέτει τὸ ἱστορικό τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνήματος μὲ ἐπίσημες μαρτυρίες καί, ἀκολουθῶς, καταγράφει λεπτομερῶς τὰ συντελεσθέντα σ' αὐτὸ ἔργα ἐπισκευῶν καὶ βελτιώσεων κατὰ τὴν δεκαετία 1980-1990 ἀπὸ Διαχειρ. Μοναστηρ. Ἐπιτροπὴ μὲ πρόεδρο τὸν Ἀρχιερ. Ἐπίτροπο Σίφνου κ. Ἀντώνιο Λεβαντιῆ, πρωτοπρεσβύτερο. Σέ ἄλλα κεφάλαια «δίνει τὸν λόγο στὴ λαϊκὴ μούσα» τοῦ νησιοῦ μὲ ὑμνητικά τῆς Χρυσοπηγῆς τραγούδια λογίων καὶ ἀπλοϊκῶν ποιητῶν «π' ἀγάπησαν ὀλόψυχα καὶ τραγουδῆσαν τὴν Πολιούχο Δέσποινα τῆς Σίφνου» ὅπως καὶ τὸν ἐγκεκριμένο ἀπὸ τὴν Ἱερά Σύνοδο Παρακλητικὸ Κανόνα καθὼς καὶ ὕμνους καὶ προσευχὴ «εἰς τὴν θαυματουργὸν Παναγίαν τὴν Χρυσοπηγὴν» δικῆς του συνθέσεως.

* Στὴ σειρά τῶν ἐκδόσεων τοῦ Σιφνιακοῦ Πνευματικοῦ Ἰδρύματος «Ἅγιος Ἰωάννης, ὁ Θεολόγος» Μογκοῦ, ἐκυκλοφόρησαν τὰ ἐπόμενα ἔργα τοῦ προέδρου τοῦ **ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη**:

- Κανὼν παρακλητικὸς εἰς τὴν Μεγαλόχαρην Παναγίαν Χρυσοπηγὴν τῆς Σίφνου, Ἀθήναι 1991, ἔκδοσις 5η, σελίδες 16.
- Ἡ ἀνομβρία στὴ Σίφνο μιά 100ετία καὶ ἡ ἐπικλήσι τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τοῦ Σιφνίου στὸν Προφήτη Ἡλία, Ἀθήναι 1991, σελίδες 47.
- Κανὼν παρακλητικὸς εἰς τὴν Μεγαλομάρτυρα Ἁγίαν Βαρβάραν τὴν Δακρυρροοῦσαν ἐν Σίφνω, Ἀθήναι 1991, σελίδες 22.
- Ἱεροὶ Ὑμνοὶ καὶ Προσευχὴ πρὸς τὴν Παναγίαν Χρυσοπηγὴν τῆς Σίφνου, Ἀθήναι 1992, σελίδες 16.

* **Ἀντ. Γ. Τρούλλου**, Ἡ Ἀγγειοπλαστικὴ στὸ νησί τῆς Σίφνου, Σίφνος 1991, σχῆμα 21x24, σελίδες 224, εἰκονογραφημένο.

Ὁ βραβευμένος ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν κ. Ἀντῶν. Γ. Τρούλλος συνεχίζει τὴν προσφορὰ του στὴ Λαογραφία τῆς Σίφνου μὲ μία ἀκόμη ἔκδοση ἰδιαίτερου, πράγματι, ἐνδιαφέροντος, ἀφοῦ τὸ θέμα τῆς ἡ Ἀγγειοπλαστικῆς, εἶναι συνυφασμένο μὲ τὴ ζωὴ τοῦ νησιοῦ ἀπὸ παμπάλαια χρόνια. Τὸ νέο βιβλίο δὲν ἀποτελεῖ μία, κατὰ τὴν αὐστηρὴ ἐννοία, ἐπιστημονικὴ ἐργασία μὲ ἐξειδικευμένες ἀναλύσεις στὴν Τέχνη καὶ τὴν τεχνικὴ τῆς ἀγγειοπλαστικῆς, μὲ στοιχεῖα οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν ἐπιπτώσεων, στατιστικῆς κ.λπ. Ὁ ἴδιος, ἄλλωστε, ὁ συγγραφέας δηλώνει εὐθαρσῶς ὅτι δὲν εἶναι εἰδικὸς καὶ ἐκφράζει τὴν εὐχὴ νὰ βρεθοῦν, προσεχῶς, ἄλλοι, πιὸ ἀρμόδιοι, νὰ ἐπιχειρήσουν συστηματικὲς ἐρευνες καὶ μελέτες ἐπὶ τοῦ θέματος (σελ. 219). Ἡ ὁμολογία αὐτῆ τοῦ κ. Τρούλλου, πού φανερώνει τὸ ἦθος τοῦ ἀνδρός, ἔχει ὅλως ἰδιαίτερη σημασία γιατί ἀποκαλύπτει, εὐρύτερα ἐξεταζομένη, ὅτι ἂν δὲν ὑπῆρχαν οἱ ὀλίγοι «μὴ εἰδικοί», πλὴν μετὰ πάθους ἀφοσιωμένοι στὴν «Ἰδέα» τῆς προσφορᾶς στὴν

πατρίδα, δέν θά γνωρίζαμε τίποτε από τή Λαογραφία ή τήν Ἱστορία τῆς Σίφνου. Εἶναι ἀνάγκη νά ἐπισημανθεῖ τό γεγονός γιατί «κάθε γενεά θά κερδίῃ τήν Ἐλευθερίαν τῆς ἐφ' ὅσον θά εἶναι ἱκανή νά τήν ὑπερασπίῃ οὐ μόνον διά τῶν ὀπλῶν, ἀλλά καί διά τῆς παιδείας καί τῆς ἀνανεώσεως καί τῆς ἐκτιμῆσεως τῆς, πρό αὐτῆς, παραδόσεως» (Ν.Β. Τωμαδάκης, καθηγ. Πανεπιστ. Ἀθηνῶν).

Ἔτσι, τό νέο βιβλίον τοῦ «μὴ εἰδικοῦ» κ. Τρούλλου, γραμμένο μέ πολύ ἀγάπη καί ὑπευθυνότητα, εἶναι, ἐκτός ἀπό ἐπαρκῆς ἀνάπτυξη ἐνός ὅλως ἐξειδικευμένου θέματος, καί θετικότετη συμβολή στή σιφνιακὴ Λαογραφία ἀφοῦ διασώζει ὀνομασίες παραδοσιακῶν χειροεργαλείων καί προϊόντων τοῦ πηλοῦ, χρηστικῶν καί διακοσμητικῶν, τήν ἀρχιτεκτονικὴ παλαιῶν καμινιῶν καί ἀγγειοπλαστείων, διηγήσεις ἀγγειοπλαστῶν καί παραδοσιακῆς «ποιητικῆς» περιγραφῆς τοῦ ἐπαγγέλματος, καί τῆς δύσκολης ζωῆς τῶν ἐργατῶν του. Μέ σύντομες ἀναφορὲς στίς Προϊστορικὴ καί Κλασσικὴ Ἐποχὲς καί περιγραφῆς τῶν ἀγγείων τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Σίφνου καί τῶν πολυαριθμῶν ἐκθεμάτων τοῦ ἀντιστοίχου Λαογραφικοῦ, ἐπιτυγχάνει τήν ἱστορικὴ σύνδεση τοῦ θέματος του, μέ τήν πρόσφατη καί τὴ σύγχρονη Ἐποχὴ τῶν Σιφνίων μαστόρων καί καλλιτεχνῶν, οἱ ὅποιοι, ἂν καί ὀλίγοι, συνεχίζουν πιστὰ καί μέ ζῆλον τὴ δημιουργικὴ παράδοση τοῦ τόπου.

Μέ λεπτομερεῖς καταγραφῆς ἐργαστηρίων καί ὀνομάτων ἀγγειοπλαστῶν, μέ χρησιμοποίησι πλουσίας εἰκονογραφῆσεως, χαρτῶν, πινάκων καί ἱκανῶν συγκριτικῶν στοιχείων, παρουσιάζει σέ πολλές σελίδες τὴ σύγχρονη θέσι τῆς Ἀγγειοπλαστικῆς στή Σίφνο. Περιγράφει τό θέμα τῶν ἐποχιακῶν καί μονίμων μετακινήσεων τῶν ἀγγειοπλαστῶν τοῦ νησιοῦ σέ παλαιότερα χρόνια πρὸς ἄλλες περιοχῆς τοῦ ἐσωτερικοῦ καί ἐξωτερικοῦ (Ἀμερικὴ, Χιλή, Κογκό), καθὼς καί τὴ «μετανάστευση» στὸ Μαρουσι, ὅπου ἡ δυναμικὴ παρουσία τῶν «μεταναστῶν» συνετέλεσε στήν ἀνάδειξη τῆς περιοχῆς στὸ σύγχρονο κέντρο κεραμικῆς τῆς Χώρας. Στά τελευταῖα αὐτὰ κεφάλαια τοῦ βιβλίου εἶναι ἀποτυπωμένος ὁ τριαντάχρονος μόχθος τοῦ συγγραφέα γιὰ τὴν ἀνεύρεση καί συγκέντρωση τῶν στοιχείων του, πολυτίμων στοιχείων, ἀπὸ ἀγγειοπλάστες πού ἐξῆσαν καί ἔλαβαν μέρος στήν ἀγωνιώδη, ἀλλὰ δημιουργικὴ, πορεία τῆς σιφνέικης Ἀγγειοπλαστικῆς Τέχνης μιᾶς ἑκατονταετίας (1890-1990). Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ, πλουτισμένα μέ χρονολογικά καί ἄλλα τεκμήρια, προσδίδουν στὸ βιβλίον καί τὸν χαρακτήρα τῆς ἱστορικῆς πηγῆς ἀφοῦ στίς σελίδες του ἔχει θησαυρισθεῖ σπουδαιότατο ὑλικό, τό ὅποιο ἐκινδύνευε μέ παντελὴ ἀφανισμό. Στὴν πηγὴ αὐτὴ θά προστρέξουν ἀσφαλῶς καί οἱ μέλλοντες εἰδικοί πού θά θελήσουν νά ἀσχοληθοῦν μέ τό ἴδιο θέμα.

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

- * Βελμύρας Κωστής, Λίγα Τραγούδια, ἔκδοσι Ἀρ. Ράλλη-Ἀθήνα 1929, ἐπανεκδόσι Ἐταιρείας Ἑλλήν. Λογοτεχν. καί Ἱστορικοῦ Ἀρχείου, Ἀθήνα 1991.
- * Βερόνη-Καμυῆ Εὐαγγελία.
  - Ἱστορίες ἀπὸ τὴ Μυκονιάτικη Θυμοσοφία, Μύκονος 1991.
  - Ἀλεοφαῖσσα, ἓνα παλιὸ μυκονιάτικο παραμῦθι, Μύκονος 1991.
- * Γιαγκάκης Κ. Γεώργιος,
  - Τὸ Ἀρχιπέλαγος τῆς Μεγίστης καί τὰ κυριαρχικά δικαιώματα τῆς Ἑλλάδος στή Λυκία Θάλασσα, Ἀγκίστρι τοῦ Σαρωνικοῦ 1991.
  - Τέλενος, τὸ Βραχοπαῖδι τῆς Καλύμνου, Ἀπόνησος 1991.
- * Ἡ Καῖρειος Βιβλιοθήκη κατὰ τὸ 1990 καί 1991 (ἔγραψε ὁ κ. Δημήτριος Ι. Πολέμης). Ἄνδρος 1991. Δεύτερο ἐνημερωτικὸ φυλλάδιον, στὸ ὅποιο ἐκτίθεται τὸ λαμπρὸ ἔργον πού ἐπετέλεσε ἡ Βιβλιοθήκη καί ἀναλύεται τὸ πρόγραμμα τῶν νέων ἐπιδιώξεων.

- **Κατσούρης Άρτ. Μανόλης**, Οί φούρνοι στόν Κυνίδαρο τής Νάξου, 'Αθήνα 1990. 'Ανάτυπο από τό 554(41) και τό 559(42) «Φιλολογικό» Ναξιακό Μέλλον.
- * **Νόνικας Σπύρος**,
 – Καβάφης, ό δάσκαλος τής αλήθειας, (δοκίμιο), 'Αθήνα 1990.
 – 'Ελλάς ή Αύτοφυής (πατριωτικά τραγούδια και παρατράγουδα), 'Αθήνα 1991.
- * **Μίσσιος Γ. Κώστας**, 'Η όρδή τών βασιβουζούκων, ήγουν ή «συμμορία» του Μυριβήλη, Μυτιλήνη 1991.
- * **Πατραμάνη Γ. Μαρία**, 'Ενα προξενιό του έτους 1508 με προξενητή τό Δούκα τής Κρήτης 'Ιερώνυμο Donado, 'Ηράκλειον, Δεκ. 1989 – 'Ιούν. 1990, ανάτυπο από τό «Παλίμψηστον», τεύχος 9/10.
- * **Πελοποννήσιος Β. Μάρκος**, Τό ιστορικό Γυμνάσιο Σύρου και ή συμβολή του στην αναγέννηση τής Παιδείας, 'Αθήνα 1991.
- * **Πολέμης Ι. Δημήτριος**, 'Από τήν έποχήν τής παρακμής τής Δυτικής 'Επισκοπής 'Ανδρου (1591-1648), Βενετία 1990, ανάτυπο από τά «Θησαυρίσματα», τ. 20 (1990).
- * **Πολιτιστικός και Λαογραφικός Σύλλογος Γυναικών Μυκόνου**, Τά τραγούδια του Γάμου στόν τόπο μας, Μύκονος 1991.
- * **Ρηγόπουλος Γιάννης**, Ut Pictura, Poesis, τό «έκφραστικό» σύστημα τής ποίησης και ποιητικής του Κ. Καβάφη, 'Αθήνα 1991.
- * **Σέργης Γ. Μανόλης**, Τό Μοναστήρι τών 'Αγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων στο Γλινάδο Νάξου, 'Αθήνα 1990 (έκδοση του Προοδ. Όμίλου Γλινάδου Νάξου). Μελέτη ή όποία έχει γραφεί με ύπευθυνότητα και συστηματική κατάταξη τής ύλης που προέρχεται από τά Γεν. 'Αρχεία του Κράτους, τό 'Ιστορ. 'Αρχείο Νάξου και τή Μονή Ξηροποτάμου 'Αγ. Όρους. Πρώτο βιβλίο του συγγραφέα που ύπόσχεται θετική προσφορά στην 'Ιστορία.
- * **Τσικνάκης Γ. Κώστας**,
 – 'Ενα άγνωστο κείμενο του Οπορίο Belli για τίς αρχαιότητες τής Κρήτης (1591), 'Ηράκλειον, Δεκ. 1989- 'Ιούν. 1990, ανάτυπο από τό «Παλίμψηστον», τεύχος 9/10.
 – Μία περίπτωση έκβιασμού τής Βενετίας από κατοίκους τής Μάνης (1575-1576), 'Αθήνα 1990, ανάτυπον εκ τών «Λακωνικών Σπουδών», τόμ. Ι' (1990).
 – 'Ο Μητροπολίτης Χίου 'Ιππόλυτος Καστρίσιος, Βενετία 1990, ανάτυπο από τά «Θησαυρίσματα», τ. 20 (1990). 'Ο κ. Τσικ., έκλεκτός φίλος από τή Βενετία, από τήν έποχή που ήταν ύπότροφος στο 'Ελλην. 'Ινστιτούτο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών (ήδη έρευνητής στο 'Εθνικό Κέντρο Έρευνών), με τίς άνωτέρω τρεις μελέτες του (προϊόντα του μόχθου του στα 'Αρχεία τής Βενετίας) αποκαλύπτει με άνέκδοτα ντοκουμέντα σημαντικές λεπτομέρειες τής ιστορίας Κρήτης και Μάνης και του βίου του ποτέ μητροπολίτου Χίου 'Ιππολύτου.
- * **Χαραμαντάς Δρ. Γεώργιος**, πρεσβύτερος
 – 'Ο πάνσεπτος ιστορικός 'Ιερός Ναός τής Παναγίας Κεχαριτωμένης Χώρας Καλύμνου, β' έκδοση, Κάλυμνος 1990.
 – Οί εικόνες του τέμπλου του πανσέπτου 'Ιερού Ναού τής Παναγίας Κεχαριτωμένης Χώρας Καλύμνου, Κάλυμνος 1990.
 – 'Η 'Ιερά Μονή τής Παναγίας τής Κυραψηλής Καλύμνου, Κάλυμνος 1991.
- * **Χιονίδης Χ. Γιώργος**
 – 'Ο 'Απόστολος Παύλος στη Βέροια, Βέροια 1991. Έκδοση 'Ι. Μητροπόλεως Βεροίας και Ναούσης.
 – 'Η συμβολή τών Μακεδόνων στην 'Επανάσταση του '21 Θεσσαλονίκη 1991.
 'Ακούραστος ό φίλος και συμφοιτητής κ. Χ., ιστορικός τής Βέροιας, συνεχίζει τό λαμπρό έργο του με έκδόσεις-ντοκουμέντα, πλουτίζοντας τήν 'Ιστορία τής γενέτειράς του και του λοιπού Μακεδονικού χώρου.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

- * «Αιγαιοπελαγίτικα Θέματα», τεύχη 20-24 (1991). Δ/ντής-Εκδότης Γιώργος Ι. Καλλέγιας.
- * «Αναζητήσεις» στο χώρο της Κοινωνιολογίας, της Φιλολογίας και της Λογοτεχνίας. Περιοδικό έρευνας και λόγου. Υπεύθυνος Αντώνης Κολτσίδας. Βέροια, τεύχος 1. Άνοιξη 91, τεύχος 2. Φθινόπωρο 91.
- * «Ναξιακά», τρίμηνη επίθεώρ. Όμοσπ. Ναξιακῶν Συλλόγων, έτος VII, τεύχος 29 (1991). Δ/ντής Μανόλης Ναυπλιώτης, πρόεδρος ΟΝΑΣ.
- * «Ναυτικό Μουσείο Αιγαίου», Μύκονος, τ.5/1991. Υπεύθυνος, Γ.Μ. Δρακόπουλος. Από τον Δ.Χ. Γκόφα δημοσιεύεται «Ένα ναυτοδάνειο του 1802 από την Ύδρα», της Συλλογής Γ. Μαριδάκη.
- * «Παριανά», έτος ΙΒ' (1991), τεύχη 40-43, Ίδιοκτ. Δ/ντής Νίκος Χρ. Άλιπράντης. Δώδεκα ήδη πολύτιμοι τόμοι μεγάλης πνευματικής προσφοράς του φίλου κ. Άλιπρ. στο δημοφ. νησί του.
- * «Τηνιακά Σύμμεικτα», περιοδική έκδοση ιστορικής κλπ. ύλης. Άριθ. τεύχ. 1 (1991), ένθετο στην έφημερ. «Ύστερνιωτικά». Υπεύθυνος Κώστας Δανούσης. Μία ευγενική προσπάθεια αγάπης στην ιστορία της Τήνου. Διανέμεται δωρεάν.
- * «Ο Φυσιολάτρης», τριμηνιαία έκδοση του όμωνύμου Συνδέσμου Έκδρομέων.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ – ΔΕΛΤΙΑ

- «Μήλος», «Νέα Μύκονος», «Σιφναϊκά Νέα», «Σίφνος», «Τά Θερμιά».
- «Άφροδίτη» διμηνιαίο ένημερ. δελτίο του Συνδέσμου των Άπανταχού Μηλίων ή «Άγία Σοφία». Ίαν. 1992, άρ. φ. 1.
- «Τά Νέα του Ε.Α.Ι.Α.», τριμην. έκδοση της Έταιρείας Έλλην. Λογοτεχν. και Ίστορικού Άρχείου.

ΠΕΡΙ ΑΧΛΥΜΠΑΡΗ, ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ

Γιά τον Άγγελή Άχλυμπάρη, τον πρώτο Σίφνιο τυπογράφο, για τον όποιο γράψαμε στον προηγούμενο τόμο, σελ. 121-123, και την οικογένεια Άχλυμπάρη, προέκυψαν και τά έπόμενα, συμπληρωματικά, στοιχεία:

α) Στόν Β' Κώδικα της Μονής της Βρύσης και στίς καταγραφές των κτημάτων της, δύο άπ' αυτά αναφέρονται ως όμορα μέ τον Άγγελή Άχλυμπάρη.

β) Έπιτύμβια έπιγραφή, στό προαύλιο της Παναγίας Καταβατής, αναφέρει:

«Άγγέλου Άχλυμπάρη ιερέως, γεννηθέντος μέν έν Σίφνω τών 1790, τελευτήσαντος δ' έν Κωνσταντινουπόλει τώ 1866, όστά εύλαβώς κομισάμενος, ένθάδε τέθεικεν ό προσφιλής αυτός υιός Γεώργιος, 1871».

Είναι πολύ πιθανόν νά πρόκειται περί του τυπογράφου Άγγελή Άχλυμπάρη, ό όποιος νά άκολουθήσε βραδύτερα τον ιερατικό κλάδο.

ΣΙΜΟΥ ΜΙΑΤ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΣΙΦΝΟΥ

- 1. Τό αντίγραφο τοῦ Α΄ Κώδικος τῆς Βρυσιανῆς.**
- 2. Κώδικας ἔτους 1784 τῆς Συλλογῆς Ε. Βάου.**

ΑΘΗΝΑΙ
1992

ΤΟ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ ΤΟΥ Α' ΚΩΔΙΚΟΣ ΤΗΣ ΒΡΥΣΙΑΝΗΣ

Ίστορικό.

Ο Κώδικας Α' της ιστορικής Μονής της Κυρίας Βρυσιανής λέγεται ότι έχει κλαπεί κατά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο (1940-1944) από τους Ίταλους κατακτητές, μαζί με άλλα, αρχαιολογικής σημασίας εύρηματα, που απέκάλυψε ή σκαπάνη της Άγγλικής Αρχαιολογικής Σχολής Αθηνών κατά τις ανασκαφές που ἐνήργησε, λίγο πριν τον πόλεμο, στην περιοχή του Κάστρου. Η απώλεια είχε ως συνέπεια να στερηθούμε της κυρίας πηγής ἀντλήσεως πληροφοριών περί του βίου και της ιστορικής πορείας της Μονής από της εποχής ἀνιδρύσεώς της και ἐπί δυόμισυ τουλάχιστον αἰώνες. Εὐτυχῶς πού, «κατ' Αὐγουστον 1936», ὁ μετὰ πρωτοπρεσβύτερος Ἰωάννης Σπ. Ράμφος, ἐκ Κιμῶλου, «παρεπιδημῶν εἰς Σίφνον, ἐπεσκέφθη τὴν Ἱερὰν Μονὴν Παναγίας τῆς Βρύσεως, τιμωμένης ἐπ' ὀνόματι τοῦ Γενεσίου τῆς Θεοτόκου, ἐνθα ἀντέγραψε τὸν ἀποκείμενον εἰς τὰ ἀρχαία αὐτῆς κώδικα»¹ καὶ μάλιστα τὸν Α', ἀφοῦ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1783 εἶχε δημιουργηθεῖ καὶ ὁ Β'.²

Τό 1958, εὐρισκόμενος στὰ πρῶτα βήματα τῶν ιστορικῶν ἐρευνῶν μου περί Σίφνου, ἐζήτησα τὴν καθοδήγησιν καὶ συμπαράστασιν τοῦ π. Ράμφου στὴν προσπάθειά μου, ὁ ὁποῖος, ἀποδέχτηκε τὴν παράκλησίν μου μετὰ τὴν συμφωνία ὅτι θὰ συγκέντρωνα, γιὰ λογαριασμό του, ὅσα ιστορικά ἔγγραφα περί Κιμῶλου εὕρισκα στὰ Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους (Γ. Α. Κ.), ὅπου τότε διεξήγαγα τὶς πρῶτες ἐρευνές μου. «Ὡς ἀντάλλαγμα», μοῦ ἐδήλωσε, «θὰ σοῦ δώσω τὸν Κώδικα τῆς Βρύσης, πού ἀντέγραψα προπολεμικά καὶ τώρα δέν ὑπάρχει».

Μόνον ιστορικοί ἐρευνητές εἶναι δυνατόν νά ἐνοήσουν τί αἰσθάνθηκα τότε καθὼς καὶ τὴν ἀδημονία μου νά ἀποκτήσω τό σπουδαιότατο ντοκουμέντο. Ἐπιδόθηκα λοιπόν, ἐπί μῆνες, σέ ἐρευνες στὰ Γ. Α. Κ. γιὰ τὴν ἀνεύρεση ἐγγράφων τῆς Κιμῶλου, ἀντιγράφοντας ὅ,τι καὶ ὅσα εὕρισκα μετὰ τὸ χέρι, ἀφοῦ τότε δέν ὑπῆρχαν φωτοτυπικά μηχανήματα ἢ δυνατότητες φωτογραφήσεως τους. Ἐνα χρόνο μετὰ, τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1959, ἀφοῦ παρέδωσα τό ἱστορικό ὑλικό περί Κιμῶλου πού εἶχα ἀνεύρει, ὁ π. Ράμφος μοῦ ἐπέτρεψε νά ἀντιγράψω τό δικό του ἀντίγραφο τοῦ Κώδικος, πλὴν τῶν τριῶν πρῶτων σελίδων του πού ἐκράτησε. Στὴν ἀρχὴ καταποτήθηκα καὶ ἀπογοητεύθηκα γιὰ διειπίστωσα ὅτι δέν ἐπρόκειτο γιὰ ἀκριβές ἀντίγραφο, ἀλλὰ περιληπτικό ὁμοιο τοῦ Κώδικος, πλὴν τῶν τριῶν πρῶτων σελίδων πού παρεκράτησε καὶ μερικῶν ἄλλων κειμένων. Μελετώντας το ὁμοιο, διειπίστωσα ὅτι, ἔστω καὶ περιληπτικό, τό ἀντίγραφο ἐκεῖνο περιεῖχε πολὺτιμα πράγματι στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ἐφρόντισα νά ἀξιοποιήσω καταλλήλως. Κατ' ἀρχὴν κατέστρωσα ἕναν κατάλογο τῶν ἡγουμένων, τὸν ὁποῖο ἐδημοσίευσα σέ συνέχειες καὶ μετὰ τὸν τίτλο «Οἱ ἐπὶ τρεῖς αἰῶνες διατελέσαντες ἡγούμενοι τῆς κατὰ Σίφνον Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Θεοτόκου, Βρύσεως ἐπιλεγομένης» στὴν ἐφημερίδα «Σίφνος» στὰ φφ. Νοεμ.-Δεκ. 1959 μέχρι Ὀκτωβρ. 1961. Στὴ συνέχεια, σθηριζόμενος καὶ σέ ἄλλες πηγές (ὅπως στὸν Β' Κώδικα τῆς Μονῆς, πού ἐν τῷ μεταξύ ἀνευρέθη σέ ὑπόγεια κρύπτη τῆς, σέ ἔγγραφα τῶν Γ. Α. Κ., κλπ.) προήλθα στὴν ἐκδοσὴν τοῦ βιβλίου «Ἡ Κυρία Βρυσιανή, ἡγουν συμβολή εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς ἐν Σίφνω Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου», Ἀθῆναι 1966, σελ. 1-216. Τέλος, μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν καὶ ἄλλων στοιχείων στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου τῆς Πάτμου (τὰ ὁποῖα μοῦ παρεχωρήθησαν εὐχαρίστως σέ μικροφίλμς ἀπὸ τὴ Διοίκησιν τῆς Μονῆς), ἀπεκατέστησα μετὰ τὸ βιβλίον «Ἡ Κυρία Βρυσιανή, τὰ νεώτερα ἱστορικά στοιχεῖα» Ἀθῆνα 1981, σελ. 1-56, δι-ἀφορα σφάλματα, συμπλήρωσα κενὰ καὶ περιέλαβα καὶ τὶς τρεῖς πρῶτες σελίδες τοῦ Κώδικος Α' (ἰδρυτικό τῆς Μονῆς), πού μοῦ παρέδωσε ὁ π. Ράμφος, μετὰ τὴν ἐκδοσὴν τοῦ πρώτου βιβλίου (1966) καὶ ἀφοῦ προηγουμένως τὶς εἶχε δημοσιεύσει τό 1968 στὴν ἐφημερίδα «Σιφναϊκὴ

1. Ἰωάννου Σπ. Ράμφου, πρωτοπρ., Τό κτητορικόν τυπικόν τῆς ἱερᾶς μονῆς τῆς «Βρύσεως», ἐφημ. «Σιφναϊκὴ Φωνή», Ἰανουάρ. 1968.

2. Συμεωνίδη, Βρυσιανή 1966, σελ. 193-194.

Φωνή», όπου μάλιστα έδήλωσε ότι έπεφυλάσσονταν «νά δώσει εις την δημοσιότητα ό λ ό - κ λ η ρ ο ν τ ό κ ε ί μ ε ν ο ν τ ο υ ά π ο λ ε σ θ έ ν τ ο ς κ ώ δ ι κ ο ς τ η ς Μ ο ν η ς »³, πράγμα όμως που δέν έκανε μέχρι του θανάτου του (1986).

Έτσι, παρά τίς τόσες δυσχέρειες επέτυχα, όπως πιστεύω, μιάν αξιόλογη συμβολή στη διαφώτιση της ιστορίας της Κυρίας Βρυσιανής, έστω και σέ μή ένιαίο κείμενο. Όμως, τό αντίγραφο του Κώδικος Α΄ της Μονής, ως σύνολο, έξακολουθεί νά παραμένει άγνωστο, αφού μόνο στοιχεία του έχρησιμοποίησα, ή δέ άνεύρεση του πρωτοτύπου, παρά τίς επίμονες έρευνές μου, δέν έγινε μέχρι σήμερα δυνατή. Γι' αυτόύς τούς λόγους, τά «Σιφνιακά», σκοπός των όποιων είναι ή συναγωγή των περισσευόντων κλασμάτων «ίνα μή τι απόλλυται», δημοσιεύουν στίς σελίδες τους τό σπουδαίο αυτό κείμενο, ώστε άλλο ένα ντοκουμέντο νά είναι στη διάθεση του μελλοντικού συγγραφέως ανασυντάξεως της ιστορίας της Μονής.

Περιγραφή Κώδικος (κατά Ί. Ράμφον)

Έπί του όπισθίου έξωφύλλου και έσωθι έχει άναγραφεί υπό του έπάρχου Μήλου Νικ. Γερακάρη, την 9 Ίουλίου 1834, ότι «ήριθμήθησαν ύπ' αυτού και εύρέθησαν φύλλα έκατόν πέντε».⁴ Έπί της πρώτης σελίδος έκάστου φύλλου έτέθη ή σφραγίδα του Έπαρχείου Μήλου. Ό Κώδιξ περιέχει άπαντα τά φύλλα του. Άγραφα τά φφ. 72-91^α, 102^β, 103^β, 104^α. (Σημ. Σ. Όπως θά παρατηρήσει ό αναγνώστης από την άρίθμηση των φύλλων –μέ μαύρα στοιχεία– στό κείμενο που ακολουθεί, εμφανίζονται και άλλα φφ. κενά, στά όποια, πιθανόν νά υπήρξαν και άλλες έγγραφές που δέν άντέγραψε ό π. Ράμφος).

3. Ράμφου, ό.π. Πρέπει νά διευκρινισθεί ότι οι τρεις πρώτες σελίδες που έδημοσίευσε ό π. Ράμφος δέν άποτελούν «τό κτητορικό τυπικό» της μονής, αλλά «κτητορική διαθήκη» του Βασιλ. Λογοθέτη. Περί της διακρίσεως βλ. Κων. Ά. Μαναφή, Μοναστηριακά τυπικά-διαθήκαι, Μελέτη Φιλολογική, Άθήναι 1970, σελ. 124 έπ. Την υπόδειξη όφειλω στόν κ. Δημ. Κασαπίδη, που τόν εύχαριστώ ιδιαίτερα.

4. Η θεώρηση έγινε τό 1834, όχι όμως 9 Ίουλίου, αλλά 9 Άπριλίου, κατά την όποια, βεβαιωμένα, θεωρήθηκε και ό Κώδικας Β΄.

Τό κείμενο:

φ.1α «Ἐπειδή καί μέ σκοπόν καλόν καί θεϊκόν ἔρωτα καί διά μνημόσυνον πάντων τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν, καί διά τινά βοήθειαν τῆς πατρίδος ὠκοδόμησα τό μοναστήριον ἐτούτο τῆς Παναγίας τῆς Βρύσης: καί καθώς ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος ἐπί τάς πηγάς τῶν ὑδάτων, οὕτως ἐπιποθεῖ καί ἐμένα ἡ ψυχὴ μου τοῦ ταπεινοῦ Βασίλη Λογοθέτου νά εἶναι κυβερνησμένον εἰς τά ἀρμόδια ὅπου χρειάζονται, διά ἐπίσκεψιν καί κυβέρνησιν τοῦ ἄνωθι μοναστηρίου· διά τοῦτο λοιπόν ἕκαμα ἕνα λίμπρον⁵ ὀνομαζόμενον μαρέγολα⁶ εἰς τό ὅποιον θέλουν γραφεῖ τά ὄρδινε⁷ ὅπου ἐγώ κάμνω, τά ὅποια θέλω καί οἱ πατέρες οἱ κατά καιρούς εὐρισκόμενοι νά ὀσερβάρουν⁸ καί νά τά φυλάγουν εἰς τό τυπικόν καί ὅποιος ἤθελεν ἐμποδίσει... (ἡμιτελές).

+

Εἰς τό ὄνομα τοῦ πατρὸς καί τοῦ υἱοῦ καί τοῦ ἁγίου πνεύματος ἀμήν.

Ἐν μηνί μαῖω κ' κατά τό ἐν ἀχνδ' ἔτος τό σωτήριον.

α^{οῦ}: Πρῶτον θέλω οἱ πατέρες νά διάγωνται ἐν ἐναρέτῳ πολιτεία καί νά εἶναι ἀναμέσον αὐτῶν ἀγάπη κατά Θεόν· κεφάλαιον γάρ τῆς ἀρετῆς ἦν ἡ ἀγάπη, καθάπερ τό μαρτυρεῖ τό ἴδιον στόμα τοῦ ἀφέντη μας τοῦ Χριστοῦ.

β^{οῦ} Στοχαζόμενος πῶς τό κοινόβιον νά εἶναι εὐάρεστον τῷ κυρίῳ, καθὼς ἐκεῖνος ὁ πάνσοφος καί θεῖος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος τό παραγγέλει καί πλεῖστοι ἅγιοι καθὼς μαρτυρεῖ ἡ ἁγία μας ἐκκλησία· ἔτσι θέλω καί ἐγώ πάντοτε τό μοναστηράκι ἐτούτο νά πορεύεται κοινόβιον.

γ^{οῦ} Θέλω νά κάμουνσιν ἡγούμενον ἀπομέσο τοῦ μοναστηρίου, πατέρα μέ βούλησι καί θέλησι.. καί ὅταν (ἔλθῃ) τό θέλημα τοῦ Χριστοῦ καί περάσω εἰς τήν καλλιότερην ζωὴν τότες νά εἶναι ἐκεῖνος ὅπου θέλει εὐρίσκεται ἀπό τό μέρος τῆς. Καί νά εἶναι πάντοτε καί δύο γέροντες τοῦ κονόμου⁹ διά νά στοχαζῶνται τό ἰντερένσε¹⁰ τοῦ μοναστηρίου· καί νά μὴν κάνῃ ὁ ἡγούμενος τίβοτις χωρὶς τό θέλημά τως καθὼς εἶναι ἡ τάξις τοῦ κοινοβίου.

δ^{οῦ} Θέλω καί τάς ἀκολουθίας τως νά τάς περνοῦσι καθὼς ἕως τώρα τάς περνοῦσι· καί νά μὴν τάς ἀμελήσουν, μάλιστα νά τάς αὐξάνουν.

ε^{οῦ} Θέλω τό μνημόσυνον ὅπου ἐγκαταστήσαμεν, νά γίνεται πᾶσα Παρασκευὴν εἰς τό μνημόρι μέ τό κόλυβο καί ἡ λειτουργία πᾶσα σάββατον· ἔτσι νά κοντινονάρη¹¹ νά γίνεται ἀεννάως.

στ^{οῦ} Θέλω νά μὴν ἐμπένουν εἰς τό μοναστήρι γυναῖκες. Πάρεξ καί τύχη καμία ἀναγκαῖα μεγάλη χρεῖα· καί τότες μέ θέλημα τῶν γερόντων καί πάσης τῆς συνάξεως.

ζ^{οῦ} Θέλω καί τινάς ἀπό τοὺς πατέρας, ἔτσι ἀπό μικρόν ἕως μεγάλον, νά μὴν ἔχη φιλίεις εἰς κανένα κοσμικόν ὀσπήτι νά παγένῃ· μήτε συντεκνίαις νά κάνουν, μήτε εἰς τά μοναστήρια τά γυναικία νά ἐμπένουν.

η^{οῦ} Θέλω καί νά μὴν ἡμπορῇ τινάς ἀπό τοὺς εὐρισκομένους τοῦ μοναστηρίου νά πηγένη πούβετις χωρὶς τό θέλημα τοῦ προεστοῦ· καί ἀδέν λάχη ὁ προεστός καί τύχη τίβοτις σερβίτζιον χρειάζόμενον, νά πέρνη θέλημα ἀπό τῶν γερόντων.

5. Ἴταλ. libro = βιβλίον, κατάστιχο.

6. Παράφρ. τοῦ ἱταλ. regolare = κανονίζω, ρυθμίζω. Ἐδῶ κανονισμός.

7. Ἴταλ. ordire = διάταξη, διαταγή.

8. Ἴταλ. osservare = τηρῶ, σέβομαι.

9. Δύο πατέρες καί ὁ ἡγούμενος θά ἀσκοῦσαν τὴν διαχείριση.

10. Ἴταλ. interesse = τό συμφέρον.

11. Παράφρ. τοῦ ἱταλ. continuare = συνεχίζω, ἐξακολουθῶ.

θ^{ον} Νά μὴν ἀπομείνη ποτέ τό μοναστήριον ἀψαλτον, μήτε τήν Κυριακήν ἢ ἄλλην ἑορτήν ἢ παραμικρότερη ὅπου τύχη νά μὴν ἀφήσουν ἀλειτούργητα.

ι^{ον} Νά μὴν ἔχουν παιδιά ὅπου νά εἶναι διά σκάνδαλον.

ια^{ον} Νά μὴν ἀποβγαίνουν τινά τοῦ μοναστηρίου διά μαραμικρόν πτέσιμον, στοχαζόμενοι πρῶτα ἂν ἤμποροῦν νά τό διορθώσουν· ἀλέως καί δέν ἤμποροῦν τότεσ ἄς κάμουν τό καλλιότερον ὅπου νά τῶς φαίνεται.

ιβ^{ον} Εἰς τήν τράπεζάν τως νά στέκωνται μέ σιωπήν καί φόβον Θεοῦ· καί οὐχί μέ ἀργολογίαν καί φιλονικεῖαν· καί ὅτανἔχωσι τόν μόδον,¹² νά βάνουν εἰς τήν τράπεζαν ἀνάγνωσιν.

ιγ^{ον} Θέλω καί εἰς τό παρόν λίμπρον, λεγόμενον μαρέγολα, νά γράφουν ὄλα τά σκευή καί ιερά καί χαρτία καί ὅ,τι ἄλλο εἶναι τῆς ἐκκλησίας.

ιδ^{ον} Ἀκόμη καί ροῦχα, πεύκια,¹³ παπλώματα, στρομάτζα, μαχέρια, πυρουνοκούταλα καί αὐτά νά εἶναι εἰς φύλαξιν ὅταν κάνουν χρεῖαν νά τά ἐπιχειρίζωνται καί εἶναι κονσερβάδα¹⁴ νά ἔχη τήν φροντίδα κάθε φοράν ὅπου θέλει ἀλάσει ὁ ἡγούμενος νά τά κονσενιάρη¹⁵ ἐκεῖνος ὅπου ἐμπαινεῖ· καί νά κἀνη ἕνας τοῦ ἄλλου ρετζέβερε.¹⁶

ιε^{ον} Ἀκόμη εἰς τό παρόν λίμπρον νά γράφουν ὅσα χωράφια, ἀμπέλια, δένδρα ὅπου ἔχει ἔως τήν σήμερον τό μοναστήρι, ἕνα καί ἕνα· καί ξέχωρα καθένα μέ τούς καιρούς τως¹⁷ καί σύνορα διά νά εἶναι εἰς παντοτεινόν κονσερβάδα· καί νά μὴν ἤμπορῆ πινας ἡγούμενος νά δώση μήτε νά λάξη· μά ἂν εἶναι τίβοτις συμφέρον τοῦ μοναστηρίου, τότεσ νά γίνεται μέ βούλῃσι καί θέλῃσιν τῶν γερόντων καί πάσης τῆς συνάξεως, καθὼς εἶναι ἡ τάξις τῶν κοινοβίων· ἀκόμη καί ὄλα ἐκεῖνα τά πράγματα ὅπου εἶναι καί εὐρίσκονται εἰς τήν Ἀντίπαρον, κινητά καί ἀκίνητα, ἀγωραῖς τε καί ψυχικά, ἀμπέλια, χοράφια καί ὀσπήτια καί κάθε ἄλλον ὁμοίως καί ἐκεῖνο τό ἀμπέλι ὅπου εὐρίσκεται καί εἶναι εἰς τά Ἐπισκοπιανά εἰς τήν Πάρον, τό ὅποιον τό ἀγώρασα φαίνεται καί γράφει ἀγορᾶς ἀπό τοῦ Γιάκουμου Ἀλησάφη, νά εἶναι καί ἐκεῖνον ὡς ἄνωθεν ἀφιερωμένα.

φ.2α, ιστ^{ον} Ἀκόμη νά κάμουςιν ἄλλον λίμπρον μικρόν νά γράφουν τά βουτζιά, τζάρες, χαλκώματα, σιδερικά, πιάτα, κασέλες καί ὅτι ἄλλην μακαριάν¹⁸ εἶναι εἰς τό μοναστήρι.

ιζ^{ον} Ἀκόμη νά γράφουν καί βόδια, ἀγελάδια, κτίματα, κοπάδια καί τοῦτα ὄλα νά δίδουν περκοσένια.¹⁹

ιη^{ον} Θέλω καί ὁ ἡγούμενος νά φροντίζη καί νά ἐννοιάζεται εἰς τά χρειάζόμενα τῶν ἀδελφῶν καί τά πρὸς χρεῖαν τροφῆς ὅσα χρειάζονται.

ιθ^{ον} Νά κρατῆ ὁ ἡγούμενος λίμπρον νά γράφῃ τά ὅτι σοδιάζει καί ξοδιάζει νά δίδῃ λογαριασμόν τῆς μέσης.²⁰

12. Ἴταλ. modo = τρόπος.

13. Πεύκια = χαλιά.

14. Ἴταλ. conservare = διατηρῶ, συντηρῶ, φυλάσσω.

15. Ἴταλ. consegnare = παραδίδω, παρακαταθέτω.

16. Ἴταλ. riscuotere = παραλαμβάνω ἐπί ἀποδείξει, ἐδῶ ἀπόδειξη.

17. Μέ τούς καιρούς τως = μέ τίς χρονολογίες κτήσεως.

18. Τό σωστό «μασσαρία» ἢ «μασσαριά» = οἰκοσκευή.

19. Πιθανόν τά ἀποδεικτικά στοιχεῖα.

20. Μέση = τό ἡγουμενοσυμβούλιο.

Βασίλης Λογοθέτης²¹ βεβείωνω τά ανοθε κε δια πλειοβέβεο θέλο βάλι κε τύ βού-
λα κατοθέ.

(ή σφραγίς του (δρυτου)
+ Ζαχαρίας Ιερομόναχος.²²

φ.3β 169(;) ἐν μηνί Ἀπριλλίω

Ἔστοντας καί ὁ αἰδεσιμώτατος κύρ Ἰωνᾶς Ἀποστόλης ἐπίτροπος τοῦ μοναστη-
ρίου αὐτοθελήτως νά κινηθῆ θείω ζήλω κινούμενος νά πάγη εἰς τήν Βενετιάν νά μπο-
ρέση νά ρεκοπεσάρη ταῖς δύο χιλιάδες τά δουκάτα ἀπό τά χέρια τοῦ... ἀφισμένα εἰς
τό μοναστήρι ἀπό τόν μακαρίτη Βενιαμίν τόν Λογοθέτην κτήτορα τοῦ μοναστηρίου,
ὁ ὁποῖος κύρ Ἰωνᾶς μέ τήν βοήθειαν καί ἐπίσκεψιν τῆς Παναγίας ἐρχόμενος, καλόν
κατευώδιον, εἰς τό μοναστήρι θέλει καί δείκτει λογαριασμόν τῶν πατέρων, καθῶς
ἐπακολουθοῦν τά κάτωθι» (ἀκολουθεῖ λογαριασμός).²³

φ.4β κόπια ἀπό τό προτότηπον

Ἀνάθεσις ἐπιτροπείας τῆς Μονῆς εἰς τόν ἐντιμώτατον ἅγιον οἰκονόμον Ντολφίν
καί τόν πολλά ἐκλαμπρον ἀφέντι Μιχελάκι Φεδέλαι καί ἐντιμώτατον ἅγιον λογοθέ-
την Γιαννάκη Μοθονιόν. 5, Σεπτεμβρίου 1698.

- ο καθηγούμενος Ἰάκωβος ἐν ιερομόναχοις τῆς ἀγίας μονῆς βεβαιώνω τά ἄνωθεν.

φ.5α - ὁ προηγούμενος Νικηφόρος βεβαιώνω τά ἄνωθεν

- Ἰγνάτιος ιερομόναχος βεβαιώνω τά ἄνωθεν
- Μακάριος ιερομόναχος βεβαιώνω τά ἄνωθεν
- Γεράσιμος ιερομόναχος βεβαιώνω τά ἄνωθεν
- Κλήμης ιερομόναχος βεβαιώνω τά ἄνωθεν
- Ἰωσήφ ιερομόναχος βεβαιώνω τά ἄνωθεν
- Γρηγόριος μοναχός - Ἰωακείμ μοναχός
- Ἰάκωβος μοναχός - Μεθόδιος μοναχός

φ.5β Τήν 17ην Δεκεμβρίου 1703

Καθίστανται ἐπίτροποι τῆς Μονῆς «ὁ ἐκλαμπρότατος ἀφέντης Κωνσταντάκης
Μπάος κόνσολος καί ὁ ἐντιμώτατος ἅγιος λογοθέτης Γιαννάκης Μοθονιός»

- Καθηγούμενος Νικηφόρος ιερομόναχος τῆς σεβασμίας μονῆς
- ὁ πρῶην ἡγούμενος Νικηφόρος Δροσᾶς
- ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἰάκωβος καί πρῶην ἡγούμενος
- Ἰγνάτιος ιερομόναχος - Γεράσιμος ιερομόναχος
- Γεράσιμος ιερομόναχος - Μακάριος ιερομόναχος
- Γρηγόριος μοναχός - Ἰάκωβος μοναχός - Ἰωακείμ μοναχός - Μεθόδιος μονα-
χός.

21. Περὶ τοῦ μεγαλεμπόρου τῆς Σίφνου Βασιλείου Λογοθέτη ἔχω δώσει μέχρι σήμερα ἰκανές
πληροφορίες. Βλ. α) Βρυσιανή 1981, σέ ὄλο σχεδόν τό βιβλίον, β) Παρθένιος Χαιρέτης, στά
«Τεύχη τοῦ Ε.Α.Ι.Α.», 1989, τόμος δεῦτερος, σελ. 82 ἐπ. γ) Ἱστορία τῆς Σίφνου, 1990, σελ.
57 ἐπ. καί σέ ἄλλες ἐργασίες μου. Γιά τή μεγάλη αὐτή φυσιογνωμία τῆς Σίφνου καί τῶν Κυ-
κλάδων ἔχω ἤδη συγκεντρώσει πολλά στοιχεῖα.

22. Γιά τόν ιερομόν. Ζαχαρία βλ. κάποιες ἀπόψεις στή Βρυσιανή 1981, σελ. 34-35.

23. Ἐπί τοῦ κειμένου τούτου, πιθανόν κακογραμμένου στό πρωτότυπο, ἔκανε σφάλματα ἀντι-
γραφῆς ὁ π. Ράμφος. Ἀ.χ. ἐδιάβασε τό ὄνομα τοῦ Λογοθέτη, ἀντί Βασίλειος, Βενιαμίν καί
τό ὄνομα τοῦ συνεργάτη του στή Βενετία Νικόλ. Κοντόσταυλου ἄφησε ἀσυμπλήρωτο. Βλ.
Βρυσιανή 1981, σελ. 39-41.

φ.6α 3 Ίουνίου 1719

Εγκαθίστανται επίτροποι «ὁ εὐγενῆς ἀφέντης Ἀναγνωστάκης Γρυπάρης καὶ ὁ ἀφέντης Ζωρζάκης Μπάος».

– ὁ καθηγούμενος Ἰάκωβος ἐν ἱερομονάχοις τῆς ἀγίας μονῆς.

φ.7β 1677 Αὐγούστου 17

«Θύμησις διὰ τὸ ἀσήμι καὶ μάλαμα ὁποῦ ἐπροσήλωσεν ὁ παπὰ κύρ Μακάριος Πουλάκης».

– Ἐγὼ Μακάριος ἱερομόναχος Πουλάκης στέργω τ' ἄνωθεν

– Ὁ λογοθέτης Σίφνου Ἰωάννης Μοθονέος καὶ ἐπίτροπος τοῦ μοναστηρίου.

– Κωνσταντῆς Μπάος καὶ ἐπίτροπος τοῦ μοναστηρίου.

– Ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἰάκωβος παρακληθεὶς ἀπὸ τὸν παπὰ κύρ Μακάριον ἔγραψα.

φ.9β 21 Νοεμβρίου 1716

Διαθήκη τοῦ μοναχοῦ Ἰωνᾶ ὑποχρεούντος τὴν θυγατέρα του Μαρίαν «νά κἀνη μίαν ἑορτὴν μέσα στὴν Παναγίαν τῆς Βρύσης τὴν ἰδίαν ἡμέραν ὁποῦ θέλει μέ καλέσει ὁ Κύριος· νά τὴν κἀνη ἀγογκήστος...».

– ὁ προηγούμενος Γεράσιμος

– Μακάριος ἱερομόναχος

– Κωνσταντῆνος Μπάος καὶ ἐπίτροπος τοῦ μοναστηρίου

– Καθηγούμενος Ἰάκωβος ἔγραψα καὶ μαρτυρῶ.

φ.10α Εἰς δόξαν Θεοῦ 1660 ἐν μηνί Ἀπριλλίῳ πρώτη–Σίφνω

Ἐπειδὴ καὶ ὁ κύρ Ἀπόστολος Μαγγανάρης ἀποθανούσης τῆς γυναικὸς του τῆς κυρά Μαρίας θυγατέρας τῆς κυρά Πετρουνέλας νά θελήσῃ καὶ ν' ἀγαπήσῃ τὸν μοναδικὸν βίον, ἀφίνοντας πάντα τὰ τοῦ κόσμου καὶ νά θελήσῃ νά ἔλθῃ ἐδῶ στὸ μοναστήρι τῆς Παναγίας τῆς Βρύσης ἐπωνομαζομένης χωρὶς νάχη ἀνάγκασιν ἀπὸ τινά, διὰ τοῦτο καὶ ἡ πεθερά του ἡ κυρά Πετρουνέλα βλέποντας τὴν καλὴν του γνώμην καὶ διάθεσιν, θέλει μέ ἰδίαν τῆς βουλήν καὶ ὄρεξιν καὶ προσηλώνει καὶ ἀφιερώνει εἰς τὸ ἄνωθεν μοναστήριον ὅλον ἐκεῖνον ὁποῦ ἡ μακαρίτισσα ἡ θυγατέρα τῆς τῆς ἀφησε καὶ τὴν ἔκαμε νοικοκυρὰν ὡς θέλῃ νά τὸ κάμῃ... καὶ διὰ τὸ ἀνύποπτον καὶ βέβαιον τῆς ἀληθείας ἔκραξαν ἐμένα τὸν πρωτονοτάριον τῆς Κοινότητος Σίφνου καὶ ἔγραψα τὸ παρὸν καὶ βάνουν καὶ παρακαλετοὺς μάρτυρας.

– Ἀπόστολος Μαγγανάρης στέργο βεβεόνο τὰ ἄνωθε

+ Ἀντόνις Μαγγανάρης μαρτυρὸ τα ανοθε

– Διάκονος (Σερ) μαρτύς πρωτονοτάριος Σίφνου ἔγραψα μέ θέλημα καὶ βουλήν τῶν ἄνωθεν καὶ μαρτυρῶ.

φ.11α Εἰς δόξαν Θεοῦ 1660 ἐν μηνί Ἀπριλλίῳ πρώτη.

Τὴν σήμερον ὁ αἰδεσιμώτατος κύρ Ἰωνᾶς εὐρισκόμενος ἐδῶ εἰς τὸ μοναστήριον τῆς Παναγίας τῆς Βρύσης ἐπωνομαζομένης, θέλει ἰδία του βουλή καὶ γνώμη καὶ ἀφιερώνει τὰ σκρήτα τῶν διακοσίων ριαλιῶν, τὸ ἓνα τοῦ μισέρ Μανοῦ Καρδίτση ἀρ. 100 καὶ τὸ ἄλλο τοῦ κύρ Ἀντώνη Λιά Ναδάλε, ἄλλα ἑκατό, τῶν ὁποίων σκρήτων οἱ κόπαις τυπώνονται ἐδῶ διὰ πᾶσαν φύλαξιν καὶ μνημόσυνον τοῦ ἄνωθεν κύρ Ἰωνᾶ Ἀποστόλη.

Κόπαι ἐκ τῶν ἴσων πρωτοτύπων καθὼς εὐρίσκονται καὶ κεῖνται:

= 1656 = νοεμβρίου πρώτη.

Τὴν σήμερον ὁμολογεῖ ὁ μισέρ Μανὸς Καρδίτζης τοῦ Οἰκονόμου υἱός, πὼς ἔλαβε καὶ ἐπερίλαβεν ἀπὸ τὸν ἀφέντη κύρ Ἰωνᾶ προεστὸ τῆς Παναγίας τῆς Βρύσης ριάλια ἑκατόν, ἤγουν ρ. 100, τὰ ὁποῖα ριάλια εἶναι τοῦ μοναστηρίου τῆς Βρύσης καὶ ὀμπλιγάρεται ὅσον καιρὸν ἠθελαν τοῦ ἀφίνῃ νά τὰ κρατῆ καὶ τῶν δίδει διάφορον τὰ δέκα ἔντεκα τὸν χρόνον καὶ διὰ σιγουρετὰ ὀμπλιγάρεται αὐτός καὶ τὰ καλά του, κινητὰ καὶ

ἀκίνητα, ἕως τὸν ἀκέραιον ἀπὸ πλερωμῆν καὶ διὰ ἐμπίστευσιν τῆς ἀληθείας ὑπογρά-
φει καὶ ἰδιοχειρὸς του καὶ βάνομεν καὶ μάρτυρας.

- Οἰκονόμος Σίφνου ἔγραψα τὸ παρὸν καὶ ἀπομένω καὶ μάρτυς.
- Μανὸς Καρδίτζης στέργω καὶ βεβαιώνω τάνωθεν.

1657 Ἰουλίου πρώτη

Ὁμολογία ὅτι ὁ Ἀντώνης Λιά Ναδάλε ἔλαβε καὶ ἐπερίλαβε ἀπὸ τὸν ἀφέντη κύρ
Ἰωνᾶ, προεστὸν τῆς Παναγίας τῆς Βρύσης ριάλια ἑκατὸν, ἤγουν ρ. 100 τὰ ὅποια εἶναι
τοῦ μοναστηρίου τῆς Βρύσης

- Ἀντώνης Λιά Ναδάλε
  - Διάκοντος διμαρτύς καὶ πρωτονοτάριος Σίφνου ἐρεκοπιάρισα τὰ ἄνωθεν
παρόντα σκρήτα.
  - Ἰωνᾶς Ἀποστόλης βεβαιώνω.

φ.11β 3 Ἰουλίου 1668

Ὁ Ἀντώνης Νικόλα Ζαμπέλης προσηλοῦται καὶ καταλίπει τῇ Ἱ. Μονῇ τὴν πε-
ριουσίαν του. Τὸ γράμμα ἐγράφη παρὰ τοῦ διακόνου καντζιλιέρη Σίφνου κατὰ παρά-
κλησιν τοῦ Ἀντώνη Νικόλα Ζαμπέλη.

φ.12β Εἰς τὰς 2 Ἀπριλίου 1673, Σίφνος

Τὴν σήμερον φαίνεται ὁ Ἰωάννης τ' Ἀνδριαδάκη καὶ μέ πᾶσα του καλὴν θέλησιν
ἐσυμφώνησεν μέ τὸν πανοσιώτατον καθηγούμενον τοῦ μοναστηρίου τῆς Βρύσης κύρ
Νεκτάριον καὶ ἐκάμασι τὴν παροῦσαν ἀλλαξίαν καὶ τοῦ δίδει ὁ ἄνωθεν καθηγούμε-
νος μέ βουλήν καὶ τῶν πατέρων τὸ κάτωθι σπίτι ὁποῦ ἔχουσι εἰς τὸ Σταβρί ἀπὸ τὸν
καλόγερο Καρά, σύμπλεος ὁ Γεώργης Κορφιάτης, διὰ τὸ ὅποιον σπίτι δίδει καὶ ὁ εἰ-
ρημένος Ἰωάννης τῷ μοναστηρίῳ τὸ χωράφι ὁποῦ ἔχει ἄγριον καὶ χέρσον ἀπὸ γονέ-
ων του εἰς τὸ Χοχλακοπὸν τοῦ Κοντοῦ, σύμπλεος Ἀναγνώστης Γιάκουμου Μπου-
φούνου...

φ.15α - 1782 δεκεμβρίου 27 ἐπλήρωσε ὁ μακαρίτης ὁ προηγούμενος Ἰγνάτιος τὸ
κοινὸν χρέος.

- 1783 Μαΐου 20 ἔδωσε τὸ κοινὸ χρέος ὁ παπα-Νικηφόρος.
- 1784 Νοεμβρίου 2 ἡμέρα κυριακὴ ἐπλήρωσε τὸ κοινὸν χρέος ὁ (οἰ)κονόμος Μάτ-
ζας καὶ ὁ Θεὸς νά τὸν ἀναπαύση μετὰ τοὺς δικαίους.
- 1785 Ἰανουαρίου 13 ἐπέθανε ὁ παπαβέρκιος
- 1797 Μαρτίου 30, ἔδωκεν τὸ κοινὸν χρέος ὁ μακαρίτης ἅγιος Σίφνου κύρ Ἰωσήφ
Ἀναγνώστου Γρυπάρης ἀδελφός ὦν καὶ αὐτὸς τῆς μονῆς καὶ ἐτάφη ἐν τῇ σεβασμίᾳ
μονῆ καὶ ὁ Θεὸς νά τὸν ἀναπαύση μετὰ τῶν δικαίων ἀμῆν.
- 1799 Αὐγούστου 23 ἀνεπαύθη ὁ μακαρίτης Παρθένιος μοναχὸς καὶ πρῶην οἰκονό-
μος.
- 1834 Ἀπριλίου 2 ἐπλήρωσε τὸ κοινὸν χρέος ὁ ἱερομόναχος Ἰωακείμ Πάντζαρης.

φ.17α 1679 στάς 6 Αὐγούτου

Συμφωνία τῶν πατέρων τῆς μονῆς μετὰ τοῦ Ἰωάννου Γεωργίου Ραφελέτου περὶ
παραχωρήσεως κτημάτων τῆς μονῆς.

- + ὁ πρῶην Πάφου Νεκτάριος βεβαιώνω τὰ ἄνωθεν.
- παπα Γεώργης Ἀλιμπέρτης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν.
- παπα Ἰγνάτιος μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν.

φ.17β 30 Ἰανουαρίου 1691

Ἀφιερωτικὸν γράμμα τοῦ Ἰωάννου Γεωργίου Ραφελέτου δι' οὗ ἀφιερώνει οὗτος
ἅπασαν τὴν περιουσίαν του εἰς τὴν μονὴν παρακαλῶν νά τὸν ἐνταφιάσουν μέσα εἰς
τὴν ἐκκλησίαν «στὸ καθολικόν».

– παπαγιώργης Ἀλιμπέρτης

– Μιχέλις Φιδέλες

Τό γράμμα ἐγράφη ὑπό Γεωργίου Ἀναγνώστου Τουλάκη πρωτονοταρίου καί καντζιλιέρη Σίφνου.

φ.18α 8 Αὐγούστου 1694

Γράμμα δι' οὗ ὁ Ἰωάννης Ζαννῆ Μάρκου ἀφιερώνει τήν περιουσίαν του εἰς τήν Μονήν

– χαρτοφύλαξ Σίφνου

– παπα Ἰωάννης Κάτζας

Ἐγράφη ὑπό τοῦ ἀνωτέρω καντζιλιέρη.

φ.19α Δύο γράμματα ἐνταῦθα

α) 17 Ἀπριλίου 1678 – δωρεά κτημάτων τοῦ Θεοδωρῆ Κουζουρῆ εἰς τήν μονήν, τήν ὁποίαν ὑποχρεώνει νά κάνει τήν ἑορτήν τῆς Δευτέρας Παρουσίας.

β) 14 Μαΐου 1678 – δωρεά ἀμπέλων εἰς τό Βαθύ τοῦ Ἰωάννη Κόπακα Ζαμπέλη.

Ἀμφότερα ἐγράφησαν ὑπό τοῦ διακόνου πρωτονοταρίου Σίφνου.

φ.19β 3 Ἰανουαρίου 1678

Ἀφιερωτικόν γράμμα τοῦ «παπα κύρ Γεώργη Νικόλα Μορφογοῦ» ὅστις ἀφιερῶι κτήματα τινα εἰς τήν μονήν.

φ.20α-β Περιέχεται τό ἴδιο ἀφιερωτικό γράμμα ὑπογραφόμενο ἀπό τόν «παπα Νεόφυτο μάρτυρα». Ἐγράφη ὑπό τοῦ πρωτονοταρίου Σίφνου καί διακόνου.

φ.20β 20 Ἰανουαρίου 1678

Πρᾶξις καθ' ἣν ὁ ἀνωτέρω παπα Νικόλας Μορφογοῦ ἀναχωρεῖ ἀπό τήν μονήν καί παραλαμβάνει καί τήν περιουσίαν του. Ὑπογράφεται ἀπό τόν «+ Πάφου καί Τρμυθούντος Νεκτάριο». Τό ἀφιερωτικό γράμμα διέγραψε διά μελάνης ὁ Πάφου.

φ.21β 30 Μαρτίου 1696

Ἀφιερωτικόν γράμμα «τῆς κερά Μοσχοῦς θυγάτηρ τοῦ ποτέ ἀφέντη πετράκη ρόζα», τό ὁποῖον «δι' ὄνομα αὐτῆς» ὑπογράφει ὁ υἱός της Λεονάρδος Καῖρης. Δι' αὐτοῦ ἀφιερῶνται εἰς τήν μονήν κτήματα εἰς θέσιν «Πλατῶ Γιαλός». Παραγγέλονται δι' αὐτοῦ οἱ πατέρες «κατά διαδοχὴν αἰωνίως νά κάμουν μίαν λειτουργίαν τόν κάθε μήνα εἰς τό καθολικόν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, μέρα Σάββατο». Ἐπίσης ὁ υἱός Καῖρης ὑποχρεώνει τοὺς πατέρας «νά δίδουν ἢ νά στέλνουν πρὸς τήν ἰδίαν μου μητέραν ἓνα ταβλομάντιλο καί δώδεκα πετζέτες σωστές καί ὁμορφες ἕως ἐπὶ ζωῆς». Ὑπογράφουν ἐκτός τοῦ Λεονάρδου Καῖρη καί οἱ

– Νικηφόρος ἱερομόναχος καί ἡγούμενος

– ὁ λογοθέτης Σίφνου Ἰωάννης Μοθονιός

– Γεώργης Γρυπάρης μάρτυς

27 Νοεμβρίου 1703

Ἀφιερωτικόν γράμμα δι' οὗ «ὁ κύρ Ἰωάννης ποτέ Γεώργη Ραφελέτου προσηλῶναι εἰς τό ἴδιο μοναστήρι τῆς ὑπεραγίας Βρύσης τά μελίσσια ὅπου ἔχει», ἐπίσης «καί τά πρόβατα ὅπου ἔχει».

– Ἰγνάτιος ἱερομόναχος καί πνευματικός αὐτοῦ

– Ἀπόστολος Γοζαδίνος χωροπίσκοπος Σίφνου μάρτυς

– προηγούμενος Ἰάκωβος μέ θέλημα τοῦ ἄνωθε ἔγραψα καί μαρτυρῶ.

φ.22α 6 Ἰουνίου 1704

Ἡ κερά καλογρηά Εὐγενία ποτέ Ἀντώνη Ζαμπέλη δέεται τήν εἴσοδον τοῦ μοναστηρίου τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου ὀνομαζομένης Βρύσης κε ενοθιναι τί ἀδελφότητι καί ὑποτάσσεται τό προεστότι καί πᾶσι τῇ ἀδελφότητι καί κατά τήν τάξιν τοῦ μονίρους

βίου· διο πρότον ἀφίνει καί προσιλόνει εἰς τό ἡδιδον μοναστήριον καί εἰς τοῦ Ποθη-
τοῦ τό χοράφι ὅς καθός εἶναι· καί εἰς τό Σκοτινό σπίτι χοραφι ὅς καθός εὐρίσκονται.
στῖς Ἰμουδάρες χοραφι... στα Δίο Ποτάμια χοραφι ὅς καθός εἶνε... καί εἰς βεβαίσιον
υπογράφουν καί μάρτυρες παρακαλετί καί τα εξής:

- ὁ ἡγούμενος Νικηφόρος ἱερομόναχος βεβαιώνω τά ἄνωθεν
- ἀρχιμανδρίτης Ἰακωβος πρώην ἡγούμενος βεβαιώνω τ' ἄνωθεν
- Ἰγνάτιος ἱερομόναχος μαρτυρῶ τά ἄνωθεν
- Ἀπόστολος Γοζαδίνος χωρεπίσκοπος Σίφνου μάρτυς
  - Ἰωάννης (Ντολφίν) πρωτοπαπᾶς καί καντζηλιέρης Σίφνου παρακληθείς
ἔγραψα.

φ.23α 1696 Δεκεμβρίου 28 Σίφνος

Δωρεά κτημάτων εἰς τήν μονήν τοῦ Νικολοῦ Λεργιοῦ

- παπα Ἰερώνυμος Ροῦσος
- Ἰωάννης Ἀναγνώστης Καρδίτσης
- Ἰακωβος ἱερομόναχος Τριαντάφυλλος καί ἀρχιμανδρίτης Σίφνου παρακαλεμέ-
νος ἀπό τόν ἄνωθεν ἔγραψα καί μαρτυρῶ ὡς ἄνωθεν.

φ.23β 1698 Ἰουλίου 25

Κόπια (ἐγγράφου) τοῦ ἀρχιμανδρίτου Ἰακώβου, ὅστις εἰσερχόμενος εἰς τήν μο-
νήν καί συγκαταριθμούμενος μεταξύ τῶν μοναχῶν αὐτῆς ἀφίνει ρεάλια ἑκατόν (100).

φ.25α 1705 Ἰουνίου 28 Σίφνος

Δωρεά «παπανικηφόρου Κριτικοῦ Φούμη» ρεαλίων 50 εἰσερχομένου εἰς τήν μο-
νήν ὡς μοναχοῦ

- παπα Νικηφόρος Φούμης
- ἀρχιμανδρίτης Ἰακωβος καί προηγούμενος.

φ.26α-β 1705 Σεπτεμβρίου 18

Δωρεά τοῦ «πρωτοσυγκέλλου παπα κύρ Γεώργη Βερνίκου, ὅστις γενόμενος ἀδελ-
φός τῆς μονῆς ἀφιερώνει ἅπασαν τήν περιουσίαν του ὡς καί τοὺς ναοὺς τοῦ ἁγίου
ἀθανασίου καί Παναγίαν εἰς θέσιν Ἀρτεμώνα

- πρωτοσύγκελλος παπαγεώργης βερνίκος
- Ἀρχιμανδρίτης πρώην ἡγούμενος
- Κωνσταντῖνος Μπᾶος καί ἐπίτροπος τοῦ μοναστηρίου
- Γεώργης γρυπάρης μαρτυρό
- Σακελλάριος Σίφνου Κωνσταντῖνος ἔγραψα καί οὕτως μαρτυρῶ.

φ.27β 1706 Ἰουνίου 17

Δωρεά ἀγρῶν καί χρημάτων τοῦ ἱερομονάχου Ἰωσήφ Τριανταφύλλου γενο-
μένου ἀδελφοῦ τῆς μονῆς.

φ.28α 1707 Ἰουνίου 3

Δωρεά ἀγρῶν ὑπό τοῦ παπαντῶνη Ζαμπέλη.

Μεταξύ ἄλλων υπογράφει καί ὁ «Νικόλαος ἱερεὺς Γοζαδίνος καί οἰκονόμος
Σίφνου».

φ.28β 1708 Μαρτίου 16

Δωρεά εἰς τήν μονήν τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας εὐρισκομένου ἔναντι τῆς Μονῆς ὑπό
Φραζέσκου Ζαμπουνιάρη καί τοῦ υἱοῦ του Γιαννάκη.

φ.30α 1705 Ἀπριλλίου 22 εἰς Ἀντίπαρον

Δωρεά κτημάτων τοῦ γενομένου μοναχοῦ τῆς μονῆς κύρ Φιλίππου μοστράτου ἐξ
Ἀντιπάρου.

φ.31α 1718 Ιουλίου 7

Δωρεά 100 ρεαλίων του Ἰωάννου μεγαλοκονόμου Πυριγότη γενομένου μοναχοῦ τῆς μονῆς

- καθηγούμενος Ἰάκωβος
- ὁ προηγούμενος Γεράσιμος
- Ζώρης Μπάος καὶ ἐπίτροπος τῆς μονῆς.
- Ἰωάννης μεγαλοκονόμος-Χαρτοφύλαξ Σίφνου
- Ἀναγνώστης Γρυπάρης ἔγραψα τό παρόν μέ θέλημα τῶν δύο μερίδων καί οὕτως μαρτυρῶ.

φ.32α 1718 Φεβρουαρίου 28

Δωρεά κτημάτων του Ἀντωνίου Ἰωάννου Ἀρτουλλάνου.

φ.35β 1730 πρώτη ὀκτωβρίου

- Ἡ Κυριακή του Ζωῖνου διαθέτει τήν περιουσίαν της εἰς τήν μονήν.
- Ζώρης Τραγάνης-Δημήτρης Κουλούρης
- παπαποστόλης Ποτεντάκης βαλμένος ἀπό τά δύο μέρη ἔγραψα.

φ.36α 1732 Αὐγούστου πρώτη

«Τήν σήμερον καί ὁ κάτωθι ὑπογεγραμμένος παπά κύρ Ζαχαρίας Ἀλεξάνδρου μέ πᾶσαν του βουλήν καί θέλησιν, μή ὑπό τινος βιαζόμενος, ἀλλά ἀπό τήν χάριν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου παρακινούμενος αὐτοθελήτως ἀφιερώνει καί προσηλώνει τόν ἑμαυτόν του εἰς τό παρόν μοναστήριον τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου Βρίσις ἐπονομαζομένης καί συναριθμεῖται μέ ὄλην τήν ἀδελφότητα κατὰ τήν τάξιν του μοναστηρίου καί προσηλώνει καί χαρίζει εἰς τό ἴδιον μοναστήριον ρεάλια πέντε (5) καί εἰς βεβέοσιν τό ὑπογράφει ἰδιοχίρος τους εἰς ἀσφάλιαν καί τά ἐξῆς

- + ὁ Σίφνου Νεόφυτος βεβαιοῖ
- Σταμάτης Γρυπάρης καί καντζιλιέρης παρακαλεμένος ἔγραψα μέ θέλημα τόν δύο μερίδων κε μαρτιρό.

φ.37α 1734 Σεπτεμβρίου 16

Δωρεά εἰς τήν μονήν «30 ρεαλίων ὑπό του μάστρο-Κρήστο. Ὑπογράφει, μεταξύ ἄλλων, «ὁ Σκευοφύλαξ Σίφνου Βαφίας».

φ.37β 1764 Ἀπριλίου 26

Ἡ Μαρία, ἀνεψιά τῆς Μαρίας Πιτζινῆ ἐξαγοράζει τά δωρηθέντα ὑπό τῆς θείας της κτήματα εἰς τήν Μονήν «διά γροσίων 14, 5». Ὑπογράφει «ὁ ἡγούμενος Ἰωσήφ Χλωρός».

φ.38β 1737 Μαρτίου 22

+ Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σίφνου Νεόφυτος βεβαιοῖ παραίτησιν του καθηγουμένου κύρ Ἰακώβου καί ἀνάθεσιν τῆς ἡγουμενίας εἰς τόν πρωτοσύγκελλον του ἀγίου Ξάνθης Παρθενίου κύρ Ἰωσήφ. Τό κείμενον καταλαμβάνει καί τό **φ.39α** δου τά ὀνόματα τῶν προσυπογραφόντων.

- + ὁ προηγούμενος Ἰάκωβος
- + ὁ καθηγούμενος Ἰωσήφ
- + ὁ προηγούμενος Γεράσιμος
- Λεόντιος ἱερομόναχος
- Μελέτιος ἱερομόναχος
- Ζαχαρίας ἱερομόναχος
- Χαρίτων ἱερομόναχος
- Ἰωακείμ ἱερομόναχος
- Ἰγνάτιος ἱερομόναχος
- Γρηγόριος ἱερομόναχος
- Σακελλάριος Σίφνου
- Παρθένιος ἱερομόναχος
- Ἀναγνώστης Γρυπάρης
- Κωνσταντῖνος Μάτζας
- Γεώργιος Ἀλιμπέρτης
- Γεώργιος Τριαντάφυλλος

φ.39β 1745 Δεκεμβρίου 14

«+ Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σίφνου Νεόφυτος μέ θέλημα τοῦ πανοσιωτάτου προηγουμένου ἐν ἱερομονάχοις κύρ Ἰωσήφ βεβαιώνω τά παρόντα κάτωθεν» ἤτοι τήν παραίτησιν «τοῦ ἡγουμένου Ἰωσήφ καί ἐκλογήν τοῦ νέου ἡγουμένου Ἰγνατίου, τοῦ Ἰωσήφ «παραιτουμένου, καί ἐκ παντός δικαίωματος ἐπί τῆς μονῆς».

φ.40β 1738 Ἀπριλίου 18

Διαθήκη τῆς Μαρίας Ἀντωνίου Ζερβοῦ, ἡ ὁποία καταλίπει ἅπασαν τήν περιουσίαν τῆς εἰς τήν μονήν. Ὑπογράφει, μεταξύ ἄλλων, «ὁ καθηγούμενος Ἰωσήφ ἱερομόναχος καί ὄλοι οἱ ἀδελφοί βεβαιώνομεν ὡσάνωθεν».

φ.41α 1740 Ἰουλίου πρώτη

Δωρεά κτημάτων τοῦ γενομένου μοναχοῦ Ἀκακίου.

φ.45α-β 1744 Δεκεμβρίου 15

Δωρεά τῆς Καλῆς θυγατρὸς τοῦ ποτέ παπαποστόλη Κάτζα.

– Ἀγγελέτος ἱερεὺς Καντζιλιέρης πρωτόπαπας Σίφνου

– Γιαννούλης ἱερεὺς Ζαμπέλης καί ἱερομνήμων

+ ὁ ἡγούμενος τοῦ μοναστηρίου Ἰωσήφ.

φ.52α-β 1750 Ἰανουαρίου 9

Καταγραφή τῶν ὄσων ἐδῶκεν εἰς τήν μονήν ὁ Ἀναγνώστης Γρυπάρης.

φ.54α 1752 Ἰουνίου 28

Δωρεά καί προσήλωσις εἰς τήν μονήν τῆς Ζαμπέτας θυγατρὸς «τοῦ ποτέ Μαργετώ Πατολιάς». Ὑπογράφει, μεταξύ ἄλλων, «ὁ ἡγούμενος τῆς Βρύσης Ἰγνάτιος».

φ.54β 1755 Νοεμβρίου 30

Δωρεά τοῦ «σιόρ Ἀναγνωστάκη Γρυπάρη» ὅστις προσηλώνει τόν υἱόν του Γιαννάκη. Τό κείμενον καταλαμβάνει καί τό **φ. 55α**, ἐν τέλει δέ τοῦ κειμένου, μεταξύ ἄλλων, ὑπογράφει «+ ὁ Παροναξίας Νεόφυτος καί ἐξαρχος πατριαρχικός».

φ.56α 1756 Ἰανουαρίου 10

Δήλωσις περὶ τοῦ μακαρίτου Σίφνου Νεοφύτου, ὅστις ἀφιέρωσεν ἀγρόν εἰς τό Καλαμάκι «διά νά ἀνάψουν ἀκοίμητον τό κανδήλι του εἰς τήν Κυρίαν Ἐλεούσαν καί νά κάμνουν καί μίαν ἑορτήν τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου καί μίαν λειτουργίαν τοῦ Ἁγίου Κλεάνθου τοῦ νέου...».

φ.56β (ἄνευ χρονολογίας)

Προσήλωσις τοῦ ἱερομονάχου Παρθενίου καί ἀφιέρωσις γροσίων 300.

φ.57α 1758 Φεβρουαρίου 11

Δωρεά καί προσήλωσις τοῦ μοναχοῦ Ἀνθίμου υἱοῦ τοῦ ποτέ Ἰωάννη Θεοδωρῆ.

φ.57β 1758 Ἰανουαρίου 20. Δωρεά καί προσήλωσις τοῦ ἱερομονάχου παπα κύρ Ἀθανασίου Κουζουρῆ.

1758 Ἰανουαρίου 20. Δωρεά καί προσήλωσις τοῦ γερο-Παΐσιου Δεκαβάλλα.

φ.58α 1760 Μαρτίου 4. Δωρεά γροσίων 30 καί προσήλωσις τοῦ Γιώργη Σαρῆ. Ὑπογράφει, μεταξύ ἄλλων, «+ ὁ Ἄνδρου Φιλόθεος».

– Ἐπειδή καί πρό καιροῦ νά εἶχε ὁ πανιερώτατος ἅγιος Ἄνδρου κύριος κύρ Φιλόθεος εὐλάβειαν εἰς τό Ἱερόν Μοναστήριον τῆς Κυρίας Βρυσιανῆς, σήμερον εὕρισκόμενος ἐδῶ εἰς τήν πατρίδα του ὅπου ἦλθε διά νά λειτουργήσῃ τούς μακαρίτας γονεῖς του, θέλει μέ ἴδιαν του γνώμην καί βούλησιν καί ἀφιερῶνει τόν ἑαυτόν του ψυχικῶς καί σωματικῶς νά εἶναι ἕνας ἀπό τούς ἀδελφούς τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς καθὼς καί ἕνας ἀπό τούς λοιπούς. Καί χαρίζει ὄσα ἄσπρα ἔχει ἕως τῆς σήμερον χάριν ἐλέους εἰς

τήν Ἱερὰν Μονήν. Καί ὡς ἀδελφόν τοῦ Μοναστηρίου θέλουν οἱ πατέρες καί δίδουν τῆς πανιερότητός του τό χοράφι μέ ἀμπέλι ὅπου ἔχουν τοποθετημένον εἰς τόν Θόλον, ὅπου ἐκρατοῦσε ὁ μακαρίτης παπᾶ Χαρίτων καί τά δένδρα τοῦ Λογίζου εἰς τό Πέραμα νά τά καρποτρώγῃ ὡς ἀδελφός τῆς Μονῆς ἕως οὐ ἤθελεν ἔχει τό ζῆν. Καθώς ἡ πανιερώτης του ἀφιερώνει (ἓνα τῶν) ἐδικῶν του νά κήθῃται εἰς τό Μοναστήρι καί νά καλλιεργῇ τό αὐτό πρᾶγμα καί νά τό ἔχῃ ἔννοια κατά τήν θέλησιν τῆς αὐτοῦ πανιερώτητος.

Ἦθεν καί ἀπό τοῦ νῦν καί εἰς τό ἐξῆς θέλει ὁ πανιερώτατος κύρ Φιλόθεος νά εἶναι ἀδελφός τῆς Μονῆς, δι' ὃ καί εἰς ἐνδειξιν ἐγράφη εἰς τόν παρόντα Κώδικα εἰς ἀσφάλειαν.

1760 Μαρτίου 4.

Καί ὅταν μοῦ ἀπελθῇ ὁ θάνατος νά ἔχῃ νά λαβαίνη τό Μοναστήρι γρόσια ἑκατόν πενήντα.

+ ὁ Ἄνδρου Φιλόθεος ὑπόσχομαι.

- ὁ ἡγούμενος Ἰωσήφ βεβαιοῖ.

- ὁ προηγούμενος Ἰγνάτιος. Χωροπίσκοπος Σίφνου βεβαιοῖ.

- Μαρῖνος Μπάος μαρτυρῶ.

- Ὁ οἰκονόμος Σίφνου καί ἐπίτροπος τῆς μονῆς παρακληθεῖς ἔγραψα καί μαρτυρῶ.

φ.60α 1762 Ὀκτωβρίου 31

Δωρεά ἱερῶν ἀμφίων καί γροσίων 50 τοῦ ἱερομονάχου Καλλινίκου καί πρωτοψάλτου Σίφνου.

φ.61α 1766 Σεπτεμβρίου 16

Δωρεά καί προσήλωσις τοῦ Ἀντώνη Χρουσή. Ὑπογράφει καί ὁ «Ἰωσήφ Ἱεροδιάκονος Γρυπάρης παρακαλεθεῖς ἀπό τόν ἄνωθεν ἔγραψα καί οὕτως μαρτυρῶ».

φ.61β 1766 Σεπτεμβρίου 20. Δωρεά καί προσήλωσις τήν ὁποία ὑπογράφει «+ ὁ Σίφνου Νικόδημος».

φ.62α 1767, Ἰουνίου 10. Δωρεά καί προσήλωσις τοῦ ἐν διακόνοις κύρ Ἀθανασίου Γονάλλε.

φ.63α 1768 Ἰανουαρίου 27.

Προσήλωσις τοῦ πανοσιωτάτου ἐν ἱερομονάχοις Ἀνθίμου χρηματίσαντος πρωτοσυγκέλλου τοῦ μακαρίτου Ἄνδρου κύρ Φιλοθέου καί δωρεά αὐτοῦ γροσίων 100. Ὑπογράφουν:

- ὁ πρῶην πρωτοσύγκελλος τοῦ μακαρίτου ἀγίου ἄνδρου Ἀνθίμος στέργω.

- ὁ Σίφνου Μελέτιος.

φ.63β 1771 Ὀκτωβρίου 24

Δωρεά καί προσήλωσις «τοῦ κύρ διακόνου Φιλοθέου Κουλούρη». Ὑπογράφει ὁ καθηγούμενος Ἰγνάτιος.

φ.64α 1773 Ἰουνίου 28. Δωρεά καί προσήλωσις τῆς Μαρίας συζύγου τοῦ Παρῆ Κυπριώτη. Ὑπογράφουν ὁ προηγούμενος Δανιήλ καί ὁ καθηγούμενος Ἰγνάτιος.

φ.65β 1788 Ὀκτωβρίου 5

Δωρεά καί προσήλωσις τῶν Λεοντίου καί Νεοφύτου. Ὑπογράφουν: + ὁ πρῶην Σκύρου Σεραφεῖμ - ὁ προηγούμενος Μακάριος - ὁ καθηγούμενος Δανιήλ.

- 1789, Ἰουνίου 11. Δωρεά καί προσήλωσις Ἀντώνη τοῦ Νικολοῦ Συναδινου. Ὑπογράφει ὁ καθηγούμενος Ἰωσήφ.

φ.66α 1789 Αύγουστου 8

Δωρεά γροσίων 20 και προσήλωσις κυράς Μοσχάκη και του υιού της Γεωργίου. Υπογράφουν: + ο πρώην Σκύρου Σεραφείμ – Ο προηγούμενος Δανιήλ – Ο καθηγούμενος Ίωσήφ – Ο προηγούμενος Μακάριος.

– 1773 Νοεμβρίου 20. Προσήλωσις «κύρ Αντώνη Γαϊτάνου, τής συμβίας του Αικατερίνης και υιού τους Ίωάννου. Δηλώνουν «οτι δέν έχουν τίποτε να αφιερώσουν» + ο πρώην Σκύρου Σεραφείμ – ο καθηγούμενος Ίωσήφ,

φ.66β Ενθύμησις γραφεΐσα ίδια χειρί υπό του Θηβών Άθανασίου:

«Έν έτει αηπθ^ω έν μηνί σεπτεμβρίω η΄ ήλθεν ο άγιος Θηβών κύρ άθανάσιος εις προσκύνησιν του Ίερου μοναστηρίου και αφιέρωσεν ένα σταυρόν έγκοσμημένον εις άείδημον μνήμην αυτου και των γονέων του.

+ ο Θηβών Άθανάσιος».

φ.67α 1790 Ίουλιου 15. Δωρεά γροσίων 15 και προσήλωσις του παπαθανάση Κουζουρή.

– 1793, Ίανουαριου 31. Δωρεά 10 γροσίων και προσήλωσις Γεώργη Κουζουρή.

+ ο πρώην Σκύρου Σεραφείμ – ο καθηγούμενος Ίωσήφ

– ο προηγούμενος Δανιήλ – ο προηγούμενος Μακάριος.

φ.67β 1794 Οκτωβριου 22

Δωρεά και προσήλωσις του πανοσιωτάτου παπά κύρ Παρθενίου εκ Μήλου Μιχαλάκη Προβατάρη. Υπογράφει, μεταξύ άλλων, + ο πρώην Σκύρου Σεραφείμ.

φ.68α 1796 Νοεμβριου 9. Προσήλωσις Γεωργίου παπα-Γεωργίου Πρατικού. Υπογράφουν + ο πρώην Σκύρου Σεραφείμ – ο καθηγούμενος Κύριλλος ιερομόναχος.

φ.68β 1801 Μαΐου 28. Δωρεά γροσίων 100 και προσήλωσις Ίωάννου Ψυλου. Υπογράφει + ο πρώην Σκύρου Σεραφείμ.

φ.69α 1805 Δεκεμβριου 2. Δωρεά γροσίων 50 και προσήλωσις κύρ Νικολου έπονομασθέντος Νεοφύτου. Υπογράφει + ο Σίφνου Καλλίνικος έπιβεβαιοϊ.

φ.70α 1806 Σεπτεμβριου 9. Δωρεά και προσήλωσις «κύρ Κωνσταντή Ποδενέ και τής γυναίκας του Φλουρέζας». Συνοπογράφει + ο Λαμψάκου Άρσένιος.

φ.90α 1660 Ίανουαριου

«Θύμισε οτι πού έπηρε αφέντης ο προηγούμενος παπα-κύρ Νεκτάριος από τον εκλαμπρον αφέντι μηχελέτο κοντοπαυλον ρεάλια εκατό, τά οποια τά έμέτρησεν αφέντης Γιαννάκης Χαλεπής τά οποια ρεάλια εκατό ήταξε τής παναγίας ή καιρά καταρίνα γυνή του αυτου αφέντι μηχελέτου, διά να μην αποθάνη και να τά δώση, ώ του θαύματος τήν Τρίτην τά έδώσασι και παρευθής άρχησεν να δηδει δξο εκεινο τό σάπημα. και την τετράδη παντελώς έλευθερώτην από κεινον τό σάπημα. και αυτό εις θυμισην του θαύματος και ο αφέντης ο μηχελέτος άς κάμη ως ορίζει.

φ.92α 1651 έν μηνί οκτωβρίω πρώτη

Συμφωνητικόν του προηγουμένου τής μονής Θεολόγου Πάτμου Ίωσήφ Φαδέλου μέ τήν Μονήν.

φ.92β 164 Αύγουστου 23

Λογαριασμός Μονής μέ Μονήν Πάτμου.

φ.101β 1662 Άπριλιου 5

Άπόδειξις του πατριαρχικού εξάρχου Τζίας και Θερμίων Γρηγοριου μεταβάντος εις Σίφνον «άπεσταλμένος από τον παναγιώτατον πατριάρχην κύριον κύριον Παρθέ-

νιον εἰς τὴν ἰδ' ἰνδικτιῶνος διὰ τὴν εἰσπραξίν δικαιομάτων πατριαρχικῶν παρά τῆς μονῆς».

φ.102α 1663 Δεκεμβρίου 15

Ἐπίδειξις τοῦ «Δαμασκηνοῦ ἱεροδιακόνου καὶ ἐξάρχου πατριαρχικοῦ ὅτι ἔλαβε τὸ ἐτήσιον ἀπὸ τὴν μονὴν ὡς ἀπεσταλμένος τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Διονυσίου ἐξαρχικῶς ὡς ἰδιὸν τοῦ πρόσωπον».

Καὶ ἕτερα ἀπόδειξις γραφεῖσα ἰδιοχείρως ὑπὸ τοῦ πατριαρχικοῦ ἐξάρχου:

– 1679 Μαΐου 4. Ἡ ταπεινότης ἡμῶν διὰ τῆς παρουσίας μου ἀποδείξεως δηλοποιεῖ ὅτι ἔλαβε τὸ ἐτήσιον τοῦ μοναστηρίου τῆς Βρύσης, δευτέρας ἰνδικτιῶνος κατὰ τὸ σιγγιλιῶδες γράμμα καὶ ἐξοφλήθηκα τελίως. ὅθεν καὶ εἰς τὴν περί τοῦτον δήλοσιν καὶ ἀσφάλαν ἐγράφη ἡ παρὸν ἀπόδειξις.

+ ὁ ταπεινὸς ἀρχιεπίσκοπος πρώην Τζίας καὶ Θερμίων

Γερμανὸς καὶ ἐξάρχος πατριαρχικὸς.

103α 1657 ἐν μηνί Ὀκτωβρίῳ πρώτη

Συμβιβασμὸς τῆς Μονῆς Πάτμου μετὰ τῆς μονῆς Βρύσεως ἐπὶ κληρονομίας παπακὺρ Ἀθανασίου Καζανόβη. Ὑπογράφει: ὁ προηγούμενος τῆς μονῆς Πάτμου κύρ Ἰωσήφ ὁ Φαδέλος.

φ.104β 1666 Μαΐου 3. Ἀπόδειξις ὑπογεγραμμένη ἀπὸ τὸν Σίφνου Ἰάκωβον καὶ ἐξάρχον πατριαρχικόν ὅτι ἔλαβε τὸ χαράτσιον παρά τῆς μονῆς τῆς γ' καὶ δ' ἰνδικτιῶνος

– αχοβ' (1672), ἐν μηνί μαῖω ις'. Ἀπόδειξις τοῦ πρώην μητροπολίτου Προύσης Ἀνθίμου, ἐξάρχου πατριαρχικοῦ, ὅτι ἔλαβε τὸ ἐτήσιον παρά τῆς μονῆς διὰ τὰ πατριαρχεῖα.

– 1675 Σεπτεμβρίου ιγ'. Ὡσαύτως, πλήν ἡ ὑπογραφή τοῦ ἐξάρχου δυσξύμβλητος.

φ.105α αχοζ' (1677) Μαΐου 12, ὁμοίως.

– 1681, Ἀπριλίου 20, ὁμοίως

– αχπδ' (1684) Ἰουνίου 23, ὁμοίως

– αχπε' (1685) Αὐγούστου 24. Ἀπόδειξις Γαβριήλ ἱερομονάχου καὶ πατριαρχικοῦ ἐξάρχου περί λήψεως τοῦ ἐτησίου.

φ.105β 1681 Δεκεμβρίου (;). Ἀπόδειξις ἀρχιμανδρίτου Μακαρίου καὶ ἐξάρχου πατριαρχικοῦ περί λήψεως χαρατσίου.

– 16(…) Ἰουλίου 4. Ὁμοίως, ἀπόδειξις περί λήψεως χαρατσίου ὑπὸ Μεγάλου Πρωτοσυγγέλλου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ ἐξάρχου πατριαρχικοῦ.

– 1690 Μαρτίου 5. Ὡσαύτως, ὑπογεγραμμένη πιθανῶς ὑπὸ τοῦ Μήλου καὶ Κιμῶλου... καὶ ἐξάρχου πατριαρχικοῦ.

ΚΩΔΙΚΑΣ έτους 1784

«εις ότι εστάθη παλαιά και αρχαία συνήθεια να είναι εις τας εκκλησίας όπου έχουν προικιά τους οι ιερείς, οι ένοριται, οι εορτάδες, οι λειτουργίαι και κανδύλια προικοδοτισμένα καθώς οι παλαιοί τά αφιέρωσαν...».

Περιγραφή: Αποτελείται από πέντε φύλλα, διαστάσεων 0,33 x 0,24, προστατευμένα με δύο καλύμματα από λεπτό χαρτόνι (στά όποια είναι ραμένα). Τό κείμενο καταλαμβάνει τά φφ. 1α-4α (τα φφ. 4β-5β είναι λευκά) και αρχίζει με Π κεφαλαίο-κόσμημα. Διάκοσμο φέρουν και τά αρχικά τών κεφαλαίων α-στ, είναι όμως μικροτέρου σχήματος. Κατάσταση του Κώδικος άριστη. Οι άρχιερείς Σίφνου Ίωσήφ (1789-1797) και Καλλίνικος (1797-1843) υπέγραψαν μεταγενεστέρως, αποδεχόμενοι τό περιεχόμενο του Κώδικος, ό όποιος ανήκει στην ιδιωτ. Συλλογή Εύαγγ. Βάου.

Τό κείμενο

+ ό Σίφνου Μελέτιος βεβαιοί + ό Σίφνου Ίωσήφ βεβαιοί

φ.1α Προκαθημένης τής ήμων ταπεινότητος ένεφανίσθη ό έντιμώτατος άγιος³ οικονομος Μάτζας έν ιερομονάχοις Νικόδημος και αιδεσιμώτατος άγιος⁴ σακελλάριος Μπάγος έν ιερεϋσι Νικόλαος, όμου μετά παντός του κλήρου τής νή⁵ σου ταύτης, μετά παντός του Ίερού καταλόγου και μέ γνώμην τών εύγενε⁶στάτων άρχόντων και όλων τών κατοίκων λέγοντες, ότι εστάθη παλαιά⁷ και αρχαία συνήθεια να είναι εις τας εκκλησίας όπου έχουν προικιά τους⁸ οι ιερείς, οι ένοριται, οι εορτάδαις, οι λειτουργίαι και κανδύλια προικοδοτι⁹σμένα καθώς οι παλαιοί τά αφιέρωσαν και φαίνονται εις κάθε ενός προικ¹⁰οχάρτια και διαθήκας και εις διάφορα γράμματα παλαιά, να είναι άμε¹¹τάθεται, αλλά να μεταδίδονται άλληλοδιαδόχως, όπου να μήν ήμπορη¹² τινάς να άποσπάση διά καμμίας λογις τρόπον, να μετατεθη από τήν¹³ μίαν εκκλησίαν έως τήν άλλην, από τόν πρώτον έως τόν έσχατον. Και¹⁴ διά να φυλάττεται τής κάθε εκκλησίας τά αφιερώματα όπου έχει, ό¹⁵μοίως και άλλα όπου ήθελεν άποκτήση τήν σήμερα, γίνεται ό παρών¹⁶ Κώδικας, βεβαιώνοντάς τον ό πανιερώτατος δεσπότης κύριος Μελέτιος, ό¹⁷μου και πάντες οι του Ίερού καταλόγου οικειαις χερσί. Ίδου λοιπόν όπου¹⁸ τά φανερώνομεν μέ τά παρόντα κεφάλαια εις ασφάλειαν.

¹⁹ α^{ov}: Όσαις ένορίαις παλαιαίς έχει κάθε εκκλησία να είναι άμετάθεταις,²⁰ έξαιρέτως όταν προικισθη εις παιδίον ή άρσενικόν ή θηλυκόν και γίνη (φ.1β)²¹ τό αυτό πρόσωπον όπου του προικισθη ή παπās ή παπαδιά, ή ένορία του να είναι εις²² τήν εκκλησίαν του διά χάρισμα τής ιερωσύνης. Ειδέ και ιερωσύνη δέν γένη²³ ή άκληρος μείνει ό παπās εκείνος ή ή παπαδιά. τά λείψανα και ή ένορία να²⁴ πηγαίνουν πάλιν

εις τήν ἐκκλησίαν εἰς τό παλαιόν τους κτήριον. εἰ δέ καί κτίσουν σπήτι²⁵ α καινούργια, ἡ ἐνορία τους νά εἶναι εἰς τήν ἐκκλησίαν ὅπου ἔχουν προικισμένην.

²⁶ β^{ov}: "Ὁποῖος γένη ἱερεύς, καί ἔχει ἐκκλησίαν νά ἐνταφιάζη τούς γονέους του εἰς τήν ἐκ²⁷ κλησίαν του, τόσον πεθερόν καί πεθεράν καί ἀδελφάς τῆς πρεσβυτέρας του, περό²⁸ τά ὀσπήτια, ἤγουν τῶν ἀδελφάδων καί κουνιάδων του νά εἶναι εἰς τήν παλαιάν ἐνο²⁹ ρίαν τους, καί τοῦτο νά γίνεται νά πέρνουν τά ἄνωθεν λείψανα τῶν ἀδελφάδων³⁰ καί κουνιάδων, ὅταν ζῆ ὁ υἱός, ἢ καί ἔγκονας νά εἶναι ἱερέας, εἰ δέ καί³¹ εἶναι ἀπεθαμένοι, νά ἐνταφιάζονται εἰς τά κτήριά τους τόσον ἢ παπᾶς ἢ ἔγγο³² νας, ἢ παπαδιά ἢ ἐγγόνη.

³³ γ^{ov}: "Ἀδελφόν δέν ἤμπορεῖ νά πάρη κανένας τῶν ἱερέων νά ἐνταφιάση, ἐ³⁴ παιδῆ καί εἶναι ἐνορίτης εἰς τήν ἐνορίαν τῶν γονέων του. Ἐξόχως ἂν εἶναι³⁵ ἄκληρος, τότε τόν πέρνει.

³⁶ δ^{ov}: "Ὁποῖος ἐνορίτης ἐκκλησίας κτίσει ὀσπήτιον, τήν ἐνορίαν νά μήν ἤμπορῆ³⁷ κανένας ἄλλος τῶν ἱερέων νά τήν γυρεύη εἰς τήν ἐκκλησίαν του, παρά ὁ³⁸ ἐνορίτης του νά διδῆ δέκα γρόσια τοῦ νοικοκύρη τοῦ ὀσπητίου καί νά τήν³⁹ ἔχη εἰς τήν ἐκκλησίαν του, καθῶς καί παλαιόθεν ἔτζι ἦτον ἡ ἀποκοπή, ἐξόχως (φ.2α)⁴⁰ ἂν ὁ ἱερέας δώση τόπον καί κτισθῆ ὀσπήτιον, ἡ ἐνορία νά εἶναι εἰς τήν ἐκκλησί⁴¹ αν του. "Ὁμως ἐπειδή καί δίδονται ἐπί χειρας ἄσπρα, ὅταν ἀκολουθήσῃ καί γίνῃ⁴² ἱερωσύνη εἰς τό ὀσπήτιον ὅπου ἐδόθησαν τα ἄσπρα, ἐπειδή καί χάνει τήν ἐνο⁴³ ρίαν του, νά λαμβάνη πάλιν τά δέκα γρόσια ὅπου ἐδόθησαν ὁ κατά καιρόν⁴⁴ νοικοκύρης τῆς ἐκκλησίας ὅπου εὑρεθῆ. Εἰ δέ τά ὀσπήτια τά παλαιά νά εἶναι ἀδω⁴⁵ ροδόκτη, ὅτι καί αὐτά ἀδωροδοκῆτως ἀφιερῶθησαν.

⁴⁶ ε^{ov}: Εἰ μέν καί ἔχει τινάς δύο ὀσπήτια, ἂν τά προικίσῃ εἰς τό παιδί του ὅπου⁴⁷ γίνεαι ἱερέας, περό ἀληθινά, νά εἶναι ἡ ἐνορία καί αὐτῶν ἐδικαῖς του· ὄχι τά⁴⁸ προικίζουσιν μέ δόλο εἰς τό πρόσωπον ὅπου θέλει νά ἱερωθῆ, καί ὕστερον τά δίδουσιν⁴⁹ εἰς τούς κουνιάδους ἢ κουνιάδες, ὅταν φανερωθῆ ἡ ἀλήθεια, νά σηκώνονται ἡ ἐνο⁵⁰ ρίαις καί νά εἶναι εἰς τήν παλαιάν ἐκκλησίαν εἰς τό κτήριόν τους.

⁵¹ στ^{ov}: "Ὅταν ὑπανδρεύσῃ ἓνας ἀν(θρ)ωπος τό παιδί του καί τοῦ προικίσῃ τά ὀσπήτια ὅπου ἔχει,⁵² ἔπειτα ὑπάγῃ καί καθίσῃ εἰς ἄλλης ἐκκλησίας ὀσπήτιον, ἢ ἀγοράσῃ τα, τῆς πρώτης ἐκ⁵³ κλησίας ὁ ἐφημέριος νά βαπτίσῃ, νά ἐνταφιάζη, καί νά στεφανώσουν ὁμοῦ τό ἀν⁵⁴ δρόγυνον, τά δικαιώματα δλα νά τά μοιράζουσιν ὁμοῦ οἱ δύο ἐκκλησίαις, καί παν⁵⁵ δρεύοντας παιδί, ἀφήνοντάς το εἰς τό κτήριον ὅπου ἀγόρασεν, δλα τά δικαιώμα⁵⁶ τα νά εἶναι σῶα τῆς πρώτης ἐνορίας. Εἰ δέ εἰς ὅσα σπήτια κάθονται ν(ο)κιαστά, νά⁵⁷ μήν ἔχη ἡ δευτέρα ἐκκλησία κανένα δικαίωμα, ἀλλά νά εἶναι σῶα τῆς πρώτης ἐκκλη⁵⁸ σίας τά δικαιώματα.

⁵⁹ (φ.2β) ζ^{ov}: "Ὅσαις ἐορταῖς ἔχει κάθε ἐκκλησία τόσον μέσα, ὅσον καί ἔξω εἰς ἀγιοκλή⁶⁰ σια ἐγκαρικαῖς νά μήν ἤμπορῆ νά ἀφαιρεθῆ καμμία, ὡς ἀφιερωμέναις⁶¹ ὅπου εἶναι, τόσον καί λειτουργίαις ἐγκαρικαῖς. "Ὅταν ὁ νοικοκύρης πούλησῃ ἢ⁶² χωράφιον, ἢ ἀμπέλι, ἢ ὀσπήτι ὅπου εἶναι ἡ ἐορτή ἀφιερωμένη, νά μήν⁶³ ἤμπορῆ νά ἀφαιρεθῆ ἀπό αὐτό, λέγοντας ὅτι τήν ἀφιερώνει εἰς ἄλλο πρᾶγμα,⁶⁴ ἀλλά νά παραμένῃ ἀπαρασάλευτη ἡ ἀφιέρωσις εἰς τό ἴδιον πρᾶγμα ὅπου εἶναι.

⁶⁵ η^{ov}: "Ὅταν πούλιεται ἢ ὀσπήτιον, ἢ χωράφι, ἢ ἀμπέλι, νά ἀφίνονται ἀπό τήν τιμήν του⁶⁶ τοῦ ἀγοραστῆ 10 γρόσια, καθῶς ἐκ παλαιόθεν ἦτον διά ἐνορίαν 10. διά ἐορ⁶⁷ τήν 10. διά λειτουργίαν 5 καί διά κανδύλι 5.

⁶⁸ θ^{ov}: "Ὅσαις ἐορτάδαίς γίνονται εἰς ἔξω(κ)κλήσια καί εἶναι κοντετζιονάδες, νά ἐ⁶⁹ φημερεύονται ἐξ ὀνόματος εἰς ἱερέα, νά μήν ἤμποροῦν νά σηκωθοῦν ἀπό τήν⁷⁰ ἐκκλησίαν του, ἀλλά νά εἶναι παντοτιναῖς.

⁷¹ ιο^ν: Όταν ένα ανδρόγυνον έχη ὁ ἄνδρας ὀσπήτιον καὶ ἔχει ἑνορίαν εἰς μίαν⁷² ἐκκλησίαν, καὶ ἡ γυναῖκα έχη ὀσπήτιον, καὶ ἡ ἑνορία του νά εἶναι εἰς ἄλλην⁷³ ἐκκλησίαν, εἰς ὅποιον ὀσπήτιον κάθονται, ὁ ἐφημέριος τοῦ ὀσπητίου νά κά⁷⁴μπη ὄλα τὰ ἔθιμα, βάπτισαις, εἰς τήν στεφάνωσιν νά εἶναι καὶ νά στεφανώνουν⁷⁵ οἱ δύο ἐφημέριοι καὶ νά μοιράζουν τὰ δικαιώματα. Καί ὅταν ἀποθάνῃ ὁ ἄν⁷⁶δρας νά ἐνταφιάζεται εἰς τό κτήριόν του, ὁμοίως καὶ ἡ γυναῖκα, ὅταν ἀποθάνῃ, νά ἐν⁷⁷ταφιάζεται καὶ αὐτή εἰς τό κτήριόν της, ὁμοίως καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, τὰ ἀρσενικά.

⁷⁸ (φ.3α) μέ τόν πατέρα, καὶ τὰ θηλυκά μέ τήν μητέρα. Τά δέ δικαιώματα ὁποῦ πάν⁷⁹τοτε τυχαίνουν, νά μοιράζουν ἐπίσης οἱ δύο ἐφημέριοι.

⁸⁰ ια^{ο^ν}: Ὅποια γυναῖκα δέν έχη ὀσπήτιον, εἰς ὅποιας ἐκκλησίας ὀσπήτια πάρη, νά⁸¹ εἶναι πάντῃ ἐλεύθερη ἑνορίτισσα, ἢ ὑπανδρευθῆ, ἢ δέν ὑπανδρευθῆ ἢ⁸² καὶ ἄκληρος ἄν μείνη.

⁸³ ιβ^{ο^ν}: Όταν ένα ανδρόγυνον μείνη ἄκληρον, ὁ καθ' ἑνας νά πηγαίνη νά ἐντα⁸⁴φιάζεται εἰς τό κτήριόν του.

⁸⁵ ιγ^{ο^ν}: Όταν ἕνας ἱερεὺς ἀγοράσῃ ἢ κληρονομήσῃ ὀσπήτιον, ἢ ἑνορία νά μὴν⁸⁶ τήν πέρνη εἰς τήν ἐκκλησίαν του, ὅταν τό προικοδοτήσῃ εἰς τό παιδί του, ἀλλά νά⁸⁷ μένη εἰς τήν ἐκκλησίαν ὁποῦ ἦτον. Ἐξαιρέτως ὅταν γένῃ ἱερεὺς, νά γίνεται ὡς ἄνω⁸⁸θεν γράφομεν, ἄν έχη ἐκκλησίαν.

⁸⁹ ιδ^{ο^ν}: Ὅποιος ἀπό τοὺς ὑπανδρευμένους ὑπάγει καὶ γίνῃ καλόγηρος ἢ καλόγρη εἰς μοναστή⁹⁰ριον, εἰ μὲν καὶ εἶναι εἰς τό μοναστήρι καλόγηρος κάτοικος ἢ καλογρέα, νά δίδωνται εἰς⁹¹ τήν ἑνορίαν του 5 γρόσια, εἰ δέ καὶ ἀποθάνῃ εἰς τόν κόσμον καὶ μέ προσήλωσιν⁹² πηγαίνει εἰς τό μοναστήριον, νά δίδῃ σῶα τὰ δικαιώματα 10 γρόσια. Ὁμοί⁹³ως καὶ τοῦ ἀρχιερέως τὰ δικαιώματα νά δίδωνται, ἢ δέ ἑνορία τοῦ ὀσπη⁹⁴τίου του, ἢ ἑορτὴν έχη, ἢ λειτουργίαν, ἢ κανδύλι, νά μένουν ἀμετάθετα εἰς ὅποι⁹⁵αν ἐκκλησίαν εἶναι διωρισμένα.

⁹⁶ ιε^{ο^ν}: Ὅσοι ξένοι ἠθέλαν εὐρεθοῦν, καὶ νά μὴν ἔχωσιν ὀσπήτια ἐδικά τους, ἀλλά

⁹⁷ (φ.3β) + ὁ Σίφνου Καλλίνικος ἐπιβεβαιοῖ (Τ.Σ.).

⁹⁸ νά τοὺς ἐνταφιάζουν οἱ κατά καιρόν εὐρισκόμενοι ἐπίτροποι τοῦ ἀρχιερέως εἰς τὰς ⁹⁹ ἐκκλησίας τους.

¹⁰⁰ Ταῦτα πάντα ἄτινα ἀνωτέρω γράφομεν, ἔγιναν μέ μεγάλην ἐρευναν, χωρὶς νά γένῃ¹⁰¹ κανένας νεωτερισμός, ἀλλά καθὼς παλαιόθεν εἶχον τέτοιας λογῆς τὰ ἐδιωρίσαμεν.

¹⁰² Ὅθεν μένομεν ὅλοι κοινῶς εὐχαριστημένοι, τόσον ὁ τοῦ ἱεροῦ καταλόγου, ὅσον καὶ οἱ εὐγενέ¹⁰³στατοι ἄρχοντες, καὶ οἱ λοιποὶ ἅπαντες κάτοικοι τῆς νήσου ταύτης, καὶ κανένας ἀπό τοὺς¹⁰⁴ μεταγενεστέρους νά μὴν ἡμπορῇ νά ἀφαιρέσῃ ἢ νά μετατρέψῃ κανένα ἀπό ὄλα αὐτά ὅσα¹⁰⁵ ἐδιωρίσαμεν ἐν βαρυτάτῳ ἐπιτιμίῳ τοῦ πανιερωτάτου ἡμῶν αὐθέντου καὶ δεσπότη κυρίου¹⁰⁶ Μελετίου· ἐχέτω δέ καὶ τὰς ἀράς τῶν ἁγίων πατέρων, καὶ εἰς ἐνδειξιν καὶ βεβαίω¹⁰⁷σιν τοῦ κάθε καιροῦ ἐβεβαιώθη μέ τήν ὑπογραφὴν τοῦ πανιερωτάτου ἡμῶν, καὶ ὑπὸ πάν¹⁰⁸των τῶν κληρικῶν καὶ ἱερέων καὶ χρησιμωτάτων ἀρχόντων, καὶ ἐτυπώθη μέ τήν¹⁰⁹ κοινήν σφραγίδα εἰς ἀσφάλειαν. ἀψδ' Φεβρουαρίου κστ'.

¹¹⁰ – Νικόδημος ἱερομόναχος Μιάτζας καὶ οἰκονόμος¹¹¹ Σίφνου βεβαιοῦ.

¹¹² – Νικόλαος ἱερεὺς Μπάος καὶ σακελλάριος¹¹³ Σίφνου βεβαιοῦ.

¹¹⁴ – Ἀπόστολος ἱερεὺς Ποτεντάκης καὶ πρωτοπα¹¹⁵ πᾶς Σίφνου.

- ¹¹⁶ - Χωροπίσκοπος Σίφνου.
¹¹⁷ - Νικόλαος ιερέυς Καντζηλέρης καί σκευο¹¹⁸ φύλαξ Σίφνου βεβαιῶ.
¹¹⁹ - Χαρτοφύλαξ Σίφνου βεβαιῶ.
¹²⁰ - Ἀρχιμανδρίτης Γαβριήλ.
¹²¹ - .....Σίφνου
¹²² - Νικηφόρος ιερομόναχος καί πνευματικός
¹²³ - ὁ καθηγούμενος τῆς Βρύσης Μακάριος.
¹²⁴ - ὁ καθηγούμενος Νικηφόρος τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ καί
¹²⁵ - Ἀρσένιος ιερομόναχος καθηγούμενος¹²⁶ τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου.
¹²⁷ - Ἰωάννης ιερέυς καί ιερομνήμων Σί¹²⁸ φνου βεβαιῶ
¹²⁹ - Νικόλαος ιερέυς Ποτεντάκης ἀρχων¹³⁰ τοῦ Εὐαγγελίου Σίφνου
¹³¹ - Πριμυκίριος Σίφνου.
¹³² - Ἀντώνιος ιερέυς Καρδίτζης καί πνευμα¹³³ τικός
¹³⁴ - Θεόκλητος ιερομόναχος

(φ.4α)¹³⁵ - παπα Θεόδωρος Ἀντρόνικας βεβαιῶ

- ¹³⁶ - Ἰωάννης ιερέυς.....
¹³⁷ - παπά Ἰω(άννης) Ντεστουνιᾶνος
¹³⁸ - παπά Νικολός Παντάνος
¹³⁹ - παπά Ἰωάννης Τραγάνης
¹⁴⁰ - Ἰω(άννης) ιερέυς Ντολφῆς
¹⁴¹ - ὁ πρωτοσύγγελος Σίφνου Ἀγάπιος ιερομόναχος
¹⁴² - πρωτονοτάριος Σίφνου Γαβριήλ ιερομόναχος
¹⁴³ Οἱ προεστοί Κάστρου
¹⁴⁴ - Ἀπόστολος Μπάος
¹⁴⁵ - Λεονάρδος Ντεπάστης
¹⁴⁶ - Ἰω(άννης) Μάτζας
¹⁴⁷ - Γεώργιος Γρυπάρης
¹⁴⁸ - Ἀντώνιος Γρυπάρης
¹⁴⁹ - Κωνσταντῖνος Μάτζας
¹⁵⁰ - Ἰωάννης Μπάος
¹⁵¹ - Ζαφείρης Μάτζας
¹⁵² - Νικόλαος Βαλέτας
¹⁵³ - Γεώργιος Νοτάρης

¹⁵⁴ 1804 Σεπτεμβρίου α΄

¹⁵⁵ Ἐπειδὴ καί εἰς τὸ δεῦτερον κεφάλαιον γράφει, ὅτι ὅποιος γίνει ιερέυς, νά ἐνταφιάζῃ εἰς τὴν¹⁵⁶ ἐκκλησίαν του ταῖς ἀδελφάδες του καί ταῖς κουνιάδες του, τὴν σήμερον κοινῇ γνώμῃ κληρικῶν τε¹⁵⁷ καί ιερέων, ἀπεφάσισαν ὅτι τὸ αὐτὸ κεφάλαιον καταλιμπάνεται καί γνωμοδοτεῖ ὅτι ὁ ιερέυς¹⁵⁸ νά ἐνταφιάζῃ τὸν πατέρα του, τὴν μητέρα του, τὸν πενθερόν του καί πενθερά, μόνον, καί αὐτοὺς ὅταν¹⁵⁹ ζεῖ ὁ ιερέυς, εἰδέ καί εἶναι ἀπεθαμένους, μῆτε αὐτοὺς, ἀλλὰ νά ἐνταφιάζωνται εἰς τὴν ἀνορίαν τους¹⁶⁰ καί διὰ βεβαίωσιν τοῦ κάθε καιροῦ ἐγράφη εἰς τὸν παρὸν Κώδικα καί ἔχει τὴν ἰσχύν καί τὸ κῦρος.

¹⁶¹ καί βεβαιοῦται μέ τὰς ἡμῶν ὑπογραφάς.

¹⁶² - ὁ οἰκονόμος Μπάος βεβαιῶ.

EYPETHPIA

ΟΙ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΤΟΥ ΤΟΜΟΥ

- **Ε.Ε.Κ.Μ.**= Έπετηρίς Έταιρείας Κυκλαδικών Μελετών.
- **Πετροπούλου, Μνημεία**= Γ.Α. Πετροπούλου, Νομικά Έγγραφα Σίφνου τής Συλλογής Γ. Μαριδάκη (1684-1835), Ακαδημίας Αθηνών, Μνημεία τής Έλληνικής Ιστορίας, έν Αθήναις 1956, τόμ. Γ', τεύχος Α'.
- **Σπεράντσα, Χρυσοπηγή**= Θ.Κ. Σπεράντσα, Η Παναγία ή Χρυσοπηγή τής Σίφνου, Αθήναι 1949.
- **Συμεωνίδη, Βρυσιανή 1966**= Η Κυρία Βρυσιανή, ήγουν συμβολή εις τήν Ιστορίαν τής έν Σίφνω Ίεράς Μονής του Γενεθλίου τής Θεοτόκου, Αθήναι 1966.
- **Συμεωνίδη, Βρυσιανή 1981**= Η Κυρία Βρυσιανή, τά νεώτερα ιστορικά στοιχεία, Αθήνα 1981.
- **Συμεωνίδη, Μοναστήρια** = Μοναστήρια τής Σίφνου. Άγιος Ίωάννης Θεολόγου του Μογκού, Άγιος Ίωάννης Χρυσόστομος στη Φυτειά, Άγιος Άρτέμιος τής Σιμωνόπετρας, Αθήνα 1984.
- **Συμεωνίδη, Έγκλήματα στη Σίφνο**= Έγκλήματα στη Σίφνο του 1675, περιοδ. «Κυκλαδικά Θέματα», τόμος Α' (1984), τεύχος 5.
- **Συμεωνίδη, Τό Αρχιπέλαγος**= Τό Αρχιπέλαγος κατά τόν πόλεμο Τουρκίας-Βενετίας (1645-1669) και οι αρχιερατικές έναλλαγές στις όρθόδοξες επισκοπές, περιοδ. «Μηλιακά», Αθήνα 1989, τόμ. Γ' και σέ άνάτυπο.
- **Συμεωνίδη, Ιστορία**= Ιστορία τής Σίφνου από τήν Προϊστορική Έποχή μέχρι τόν δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, Αθήναι 1990.
- **Συμεωνίδη, Ιστορικά**= Ιστορικά του Άγιου Κωνσταντίνου Άρτεμώνος Σίφνου, Αθήναι 1991.
- **Γ.Α.Κ.**= Γενικά Άρχεία του Κράτους.
- **SCPF/SOCC**= Sacra Congregazione de Propag. Fide. Scritture Originali Congregazioni Generali.
- **SCPR/SC.ARC.**= Sacra Congregazione de Propaganda Fide. Scritture Riferite nei Congressi-Arcipelago.

ΟΙ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΤΟΥ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΥ

άρχ.	= άρχιερέυς	κθγ.	= καθηγούμενος
άρχμ.	= άρχιμανδρίτης	ΚΠ	= Κωνσταντινούπολη
άρχλ.	= άρχιεπίσκοπος	μ.	= μοναχός
δ.	= διάκονος	μητρ.	= μητροπολίτης
έπ.	= έπίσκοπος	πν.	= πνευματικός
ήγ.	= ήγούμενος	πργ.	= προηγούμενος
ιερ.	= ιερέυς	πρμκ.	= πριμικήριος
ιρδ.	= ιεροδιάκονος	πτρχ.	= πατριάρχης
ιερμ.	= ιερομόναχος	χρπ.	= χωρεπίσκοπος

Οἱ ἀριθμοὶ παραπέμπουν στὶς σελίδες. Τὸ εὐρετήριο δὲν περιλαμβάνει τὰ ὀνόματα τῶν σελίδων 144-151.

Ι. ΟΝΟΜΑΤΩΝ

- Ἀβέρκιος, ἱερομ. 42, 50, 78
—, ἱερμ. ἡγ. (Γεροντόπουλος), 38, 54
—, παπᾶς, 169
Ἀβρᾶ Ἰω. Κατερίνα, 9
—, Ἰω. Μαρία, 9
—, Ἰω. Φλουρέζα, 9
Ἀβράμιος, ἱρδ., Μαγκανάρης, ἀγιογρ., 95
Ἀβρανόπουλος, βλ. Γεράσιμος
Ἀβραῦς Μαρκάκης, 9, 107
Ἀγάπιος, μητρ. Κυζίκου, Γρυπάρης, 121
—, ἱερμ.-πρωτοσυγκ. Σίφνου, 180
—, ἱερμ.-δευτερευῶν Σίφνου, 59, 72, 121
—, ἱερμ. Σέρφου, 135
—, μ. Λάνδος, Κρητικός, 58
Ἀγγελέτος, ἱερδ. ἀδελφός δευτερ., 121
Ἀγγινάρης Ἀπόστολος, 94
Ἀθανάσιος, μητρ. Θηβῶν, 175
—, ἀρχιμ., 47, 76
—, ἡγ. (Φιλιππάκης), 10, 28, 49, 77
—, ἱερμ., 132
—, ἱερμ. παπὰ κύρ Κουζουρῆς, 173
—, παπα-Καζανόβης, 176
—, ἱρδ.-ἀγιογρ., 72
—, ἱρδ. Γονάλες, 174
Ἀθανασίου (παπᾶ), Ἰωάννης, 14
Ἀκάκιος, μ., 173
Ἀλέξανδρος, τσάρος, 142
Ἀλεξάνδρου Ζαχαρίας, 172
Ἀληπέρτης, πρμκ., 111
Ἀλησάφης Γιάκουμος, 166
Ἀλιμπέρδης Ἀντώνιος, παπᾶς, 107
Ἀλιμπέρτη Ν. Μαρία, 11
Ἀλιμπέρτης Ἀντών., παπᾶς, 108
—, Ἀπόστολος, παπᾶς, 105, 108
—, Γεώργης, παπᾶς, 169, 172
—, Κων/νος τῆς Μαργαρίτας, 14
—, Παῦλος, 130, 131
Ἀλιπράντης Χ. Θεολόγος, 28
Ἀλφρέδος, πριγκ. Ἀγγλίας, 142
Ἀμαλία, βασίλισσα, 141
Ἀμοργός, 74
Ἀνάφη, 74
Ἀνδριαδάκη τ', Ἰωάννης, 169
Ἀνδρίτσεινα, 16
Ἀνδρίων Λέσχη, 18
Ἀνδρόνικος, βλ. Ἄνθιμος.
Ἄνδρος, 16, 58, 65, 74
Ἀνεγνώστης ἐπίτρ. Σέρφου, 11
Ἀνέζα τοῦ Σταμάτη, 128
Ἄνθιμος, μητρ. Βελιγραδίου (Λαδόπουλος)
40, 41, 53, 55, 56, 69, 70
—, μητρ. Κυζίκου, 27
—, πρώην μητρ. Προύσης, ἔξαρχος, 176
—, ἐπίσ. Οὐζίτζης, 65
—, Ἄνδρόνικος, ἀρχιδ. μητρ. Φιλιππουπό-
λεως, 40, 41, 56
—, ἱερμ. (Ζαμπέλης), 15, 39, 53
—, μ. υἱός ποτέ Ἰω. Θεοδωρῆ, 173
—, ἱερμ. (Καρδίτσης), 39
—, ἱερμ.-ἡγ. (Ὀρφανός), 38, 39, 41, 53, 97,
100, 101
—, ἱερμ.-ἡγμ. (Ραφελέτος), 38, 41, 53, 94, 97,
98, 100
—, πρωτοσυγκ. Ἄνδρου, 174
Ἀντίπαρος, 166
Ἀντρόνικας Θεόδωρος, παπᾶς, 135, 180
Ἀπέργης Λ., 18
Ἀποστόλη ἢ Ἀποστόλου, οἰκογ. 128
Ἀποστόλης, βλ. Ἰωάνης
Ἀπόστολος ἱερ.-χρπ., 9, 10
Ἀποστόλου Γ. Ἰωάννης, 8, 11, 106
—, Νικ. Ἰωάννης, 8
—, Ἰω. Νέζα, 106
—, Νικολός, 9
—, Γεωργ. Νικολός, 14
—, Ἰω. Νικολός, 8, 103, 105
—, Ἰω. Πολύχρονη, 8, 11, 127, 128
Ἀργεΐτης Γεώργιος, 98
Ἀργυρόπουλος Παναγ., 18
Ἀργυρός Ἰω. Ἀντώνης, 9
Ἀργυροῦ Ἀντ. Μαργετοῦ, 9
Ἀρσένιος, ἐπ. Λαμψάκου, 175
—, ἱερμ.-κθγ. Ἄγ. Ἀρτεμίου, 180
—, ἡγ., 73
—, ἡγ. (Μπουφούνης), 41
—, ἱερμ.-ἡγ. (Ποδενές), 38, 40, 52, 53, 83, 94
—, ἱερμ. 85, 86
Ἀρτάκη Μ. Ἀσίας, 41
Ἀρτεμῶνος Κοινότης, 63
Ἀρτουλάνος Ἰ. Ἀντών., 172
Ἀρφάνης Νικ. Ἰωάννης, 12
Ἀστάλης Ἰωαννίκ., ἱερμ., 41
Ἀφεντάκης Ἰωάννης, 9, 76
Ἀφροδίτη τῆς Μήλου, 18
Ἀχλυμβάρης Γεώργιος, 158
Ἀχλυμπάρης Ἄγγελος, 158
Βαλέτας Νικόλαος, 180
Βαλλῆς Ἰωάνν. μηχ/κός, 152
Βᾶος Δημ. Εὐάγγελος, 7
—, οἰκ. Κων/νος, ἱερμ., 39
—, Μαρίνος, 15
—, τοῦ Μ., εἰρηνοδ., 15
—, τοῦ Ἀποστ. Νικόλαος, 7

- , τοῦ Κ. Πέτρος, 15
 Βάου Ἰω. Ἐλένη, 103
 —, Μοσχοῦ, 104
 Βασάλος Ν., 89
 Βασάλος, λαϊκὸς ποιητής, 17
 Βασιλειάδης Δ., 50
 Βατῆς Κοσμᾶς, ἱερμ.,
 Βατῆς Νικόλαος, 15
 Βατῆς, λαϊκὸς ποιητής, 17
 Βαφίας, σκευασφ. Σίφνου, 172
 Βαφίας Α., 98, 101
 —, τοῦ Λούκα Ἀντώνης, 123, 124
 —, Ἀπόστολος, 10, 12, 15
 —, Γεώργιος, ἱερεύς, 129, 130
 —, Γεώργιος, πρτκδ., 130, 131
 —, Λουκᾶς, παπᾶς, 123, 124
 Βεκράκος Χ., 18
 Βελμύρας Κωστής, 156
 Βέλτσος Ν.Γ., 18
 Βενάκης Γ. Ἰωάννης, 15
 Βένερης Νεόφυτος, ἱερμ., 53, 97
 Βενιέρη Καίτη, 152
 Βενιζέλος Ἐλευθέριος, 17
 Βενιός Ἐμμανουήλ, 17
 Βεντούρης Φιλίππης, 100
 Βερνίκος, πρεσβ.-σακελ., 92
 —, πρωτοπαπᾶς, 137
 —, Ἀντώνης, 109
 —, τοῦ Νικ. Ἀντώνιος, 110
 —, Γεώργης, πρωτοσύγκ., 171
 —, Ζαχαρίας, ἱερμ., 40
 —, Ἰωάννης, 109, 110, 111, 134
 —, τοῦ Ἀντ. Νικόλαος, 134
 Βερνίκου Ἰω. Θεοδοῦλη, 121
 —, τοῦ Ἀντ. Καλῆ, 134
 —, τοῦ Ἀντ. Μαργιά, 12, 134, 139
 Βερώνη-Καμῆ Εὐαγγ., 156
 Βικτώρια, βασιλίτσα Ἀγγλίας, 142
 Βίστη Ν. Κατερίνα, 34, 43, 58, 74, 75
 Βίστης Κ. Νικόλ., 34, 43, 58, 74, 75
 Βιτάλης Φιλάρ., ἀρχμ., 24, 155
 Βιτζαρᾶς Βαρθολομ., 14
 —, Πέτρος, 14
 Βόζης Ν., 94, 95
 Βορέας Θεόφ., 18
 Βούλγαρης, βλ. Δανιήλ
 —, Δημήτριος, 141
 Βουλγαρία, 40
 Βουτσᾶς Ἐμμαν., 98
 —, τοῦ Ν. Ἰωάννης, 17
 Βουτυρᾶς Ι.Σ., 32
 Βράτσας, ἐπισκοπή, 55
 Βρετός Ἀντώνης, 113
 Γαβριήλ, μητρ. Χαλκηδόνας, 27
 —, ἀρχπ. Σίφνου, 64
 —, ἀρχμ., 180
 —, ἡγούμε., 47, 76
 —, ἱερμ.-πρωτον. Σίφνου, 180
 —, ἱερμ.-ἐξαρχος πατριαρχ., 176
 —, ἱερμ. Κόμης, 38, 40, 41, 87, 88, 90
 —, ἱρδ., Ραφελέτος, 40, 41, 42, 52, 63, 83, 85,
 86, 87, 88, 90
 —, ἱερμ., Σκύφος, 39
 —, ἱερμ., Χωρικός, 61, 62, 69, 80, 81, 82
 Γαητάνος Σταμάτιος, ἱερμ., 71
 Γαϊτάνος Ἀντώνιος, 175
 —, Θεοδώρου Γεώργιος, καθηγητής-βου-
 λευτής, 5, 7, 16, 17, 18, 19, 20
 —, Πέτρου Θεόδωρος, διδάσκ., 4, 16
 —, Θεοδώρου Ἰωάνν., ἱατρός, 6, 16, 18
 —, Ἀντωνίου Ἰωάννης, 175
 —, Θεοδώρου Κλεάνθης, 16
 —, Θεοδώρου Πέτρος, 16
 Γαϊτάνου Θ. Αἰκατερίνα, 16
 —, Γεωργ. Εὐρυδίκη, 7
 —, Ἀντων. Κατερίνα, 175
 —, Θεοδ. Φλωρῆ, 16
 Γαλίφης Ἀντώνιος, 108
 Γαλίφος Ἀντ. Γεώργιος, 108
 —, Ἰωάννης, 108
 —, Ψ Γ. Νικόλαος, 8
 —, Νικολός, 107
 Γαλίφου Ν. Φλουρέντζα, 8
 Γαρμπινός Γεώργιος, 95
 Γεναρδῆς Μανολίος, 9
 Γερακάρης Ε. Νικόλ., 41, 83, 164
 Γεράρδη Μακαρία, 33, 58, 121
 Γεράσιμος, ἐπίσκ. Ἀρκαδιουπόλεως (Χωρι-
 κός), 55
 —, κθγ., 8, 43, 75
 —, προηγ., 168, 172
 —, ἱερμ., Βρύσης, 167
 —, ἱερμ., 42
 Γερμανοί, 17
 Γερμανός, ἀρχπ. Τζίας, 124, 176
 Γεροντῆς Ἀντώνης, 123, 124
 —, Ἰωάννης, 124
 —, Κωνσταντῖνος, 124
 Γεροντόπουλος, βλ. Ἀβέρκιος
 —, Φραντζέσκος, ἱερμ. 39
 Γεράννημου Ν. Μακαρία, 121
 Γεώργιος, παπᾶς-σακελίων, 128
 Γεωργίου Ἀντώνης, 134
 Γιαγκάκης Κ. Γεώργιος, 156
 Γιαννουλάκης Ζανῆς, 44
 Γιαννοπούλου Ν. Φλωρῆ, 16,
 καὶ Ζαμπλάκου
 Γκιουζέλ Ἀσάρι, 14
 Γκιών Ἰω. Κάρολος, 54
 Γκιών Κων/νος, 121
 Γοζαδῖνος Ἀνεγνώστης, 108

—, Ἀπόστολος, χρπ., 170, 171
 —, Γεώργιος, ιερ.-σακελλ., 130
 —, Γεώργιος, οίκον., 59, 121, 132
 —, Μπατῆς, 105
 —, Νικόλαος ιερ.-οίκ. Σίφνου, 171
 —, Νικολός, παπάς, 8
 —, οἰκονόμος, 64
 —, σακελλάριος, 129
 Γοζαδίνου Μπατῆ Ἀνεζάκι, 105
 —, Μπατῆ Μαργαριτινάκι, 105
 Γρηγόριος Ε', πτρχ. ΚΠ., 35
 —, μητροπ. Νικαίας, 27
 —, ἀρχιεπ. Τζίας-Θερμίων, 124, 175
 —, ιερμ., 172
 —, μοναχός (Ἐργεινός), 39
 —, μοναχός, 167
 Γρυπάρης, βλ. Ἀγάπιος
 —, Ἀναγνωστάκης, ἐπίτρ., 168, 172, 173
 —, Ἄνθιμος, 50, 52
 —, Ἀντώνιος, 62, 133, 134, 180
 —, τοῦ Ν. Ἀντώνιος, 59, 121
 —, Ἀπόστολος, 14
 —, Γεώργης, 170, 171, 180
 —, Γεώργιος, 136
 —, Ἄν. Γιαννάκης, 173
 —, βλ. Ἰωσήφ ἱερδ. καὶ ἀρχπ. Σίφνου
 —, Καλλίνικος, ἡγ. Σέρφου, 136, 137
 —, Νικολός, 14
 —, Σταμάτης, Καντζηλιέρης, 14, 172
 Γυμνάσιο Ἀθηνῶν, 16
 Δαλαμπέρα Ἐλένη, 103
 Δαμασκηνός, ἱδρ.-πατρ. ἔξαρχος, 176
 Δανιήλ, μητρ. Σύρου-Τήνου, 38
 —, ἡγ.-πργ. Βρύσης, 174, 175
 —, ἱερδ. (Βούλγαρης), 40, 41, 69
 Δαπόντες Ἰω. Νικόλαος, 18
 Δασκαλάκη Μαρία, 106
 Δασκαλάκης Γεώργιος, 107
 Δεκαβάλας γερο-Παῖσιος, 173
 Δεκαβάλας Ζ., 15
 —, Μανουήλ, 69
 Δεπάστε Νικ. Φλουρέζα, 138
 Δεπάστες Ἄντ. Νικόλαος, 138
 Δεπάστης Ἀνεγνώστης, 11, 124
 Δεπεράκη Ν. Μαρία, 15
 Δευτερεύων Σίφνου, βλ. Ἀγάπιος
 Δημητριάδης Ι.Δ., 18
 —, Λεων. Ἰωάννης, μηχ/κός, 23
 Δῆλος, 18, 19
 Διακῆς Καλλίν. βλ. Καλλίνικος
 —, Νικολός, 9, 76
 Διαλησμάς Κων., 152
 —, Ξενοφών, 16
 Διονύσιος, πτρχ. ΚΠόλ., 176
 —, ιερμ. (Ἐπιφανειάδης), 39

Δραγάλης Λουρέντζος, 15
 Δραγάτζης Ἰωάννης, 14
 Δραγάκης Χ. Ἰάκωβος, 18, 24
 —, Νικόλαος, 15
 Δρανδάκης Ν., 50
 Δροσόπουλος Γεώργιος, 18
 Δωρόθεος Νάξιος, 65

Ἐξαρχόπουλος Ι.Ν., 18
 Ἐπισκοπιανά Πάρου, 166
 Ἐπιφανειάδης, βλ. Διονύσιος
 Ἐργεινός, βλ. Γρηγόριος
 Ἐρμούπολις, 11, 18
 «Ἐστία», ἐφημ., 17
 Εὐριπαιῖος Ν. Πέτρος, 18
 Ἐφεσος, 40, 52
 «Ἐφημερίς Κυκλάδων», 17

Ζακυθινός Διονύσιος, 25
 Ζαμπέλη, οἰκογέν., 114
 Ζαμπέλη Ἄντ. Εὐγενία, καλογρηά, 170
 Ζαμπέλης ιερμ., βλ. Ἄνθιμος
 —, Ἀντώνης, παπάς, 171
 —, Νικόλα Ἀντώνης, 169
 —, Γιαννούλης, ιερ.-ιερμον., 173
 —, Γιαννούλης, καντζιλ., 114, 117, 118
 —, Γιαννούλης, παπάς, 12, 114, 132
 —, Γιαννούλη Γεώργιος, 14
 —, Ἰωάννης, παπάς, 114
 —, Κόπακα Ἰωάννης, 170
 —, Νικολ. Ἰωάννης, 114
 —, Ἰωάννου Νικόλαος, 114
 —, ἱερομνήμων, 113, 114
 —, ἱερμον.-καντζιλιέρης, 114
 —, πρωτοπαπάς, 115
 —, λαϊκός ποιητής, 17
 Ζαμπλάκος Νικόλαος, 95
 Ζαμπουνιάρης Φρ. Γιαννάκης, 171
 —, Φραζέσκος, 171
 Ζαχαρένιος Νικολός, 14
 Ζαχαρένιου Ι. Μαρία, 12
 Ζαχαρίας, ιερμ., 25, 26, 27, 43, 70
 —, Βερνίκος, ιερμ., 40
 —, Κόμης, ιερμ., 41
 —, ιερμ., 167, 172
 —, ἱερεὺς, 9
 Ζερβοῦ Ἄντ. Μαρία, 173
 Ζωῖνου Κυριακή, 172

Θεοδώρου Νικ. Γιώργος, 7, 152
 Θεόκλητος, ιερμ., 180
 Θεολόγης Ζουάνης, 10
 Θήρα, 74
 Θωμᾶς Ἀντώνης, παπάς, 8

- Ἰάκωβος
 —, ἀρχι. Σίφνου-ἐξαρχος, 176
 —, καθηγ., 167, 168, 172
 —, προηγ., 167, 170, 171
 —, ἀρχιμ.-προηγ., 14, 168
 —, ιερμ. καὶ ἀρχιμ. Σίφνου, (Τριαντάφυλλος), 171
 —, μοναχός, 167
 Ἰγνάτιος
 —, ἡγούμε. Βρύσης, 107, 108, 173, 174
 —, ἡγούμε. Προφ. Ἡλιοῦ, 49
 —, προηγ. Βρύσης, 169, 174
 —, προηγ. Πρ. Ἡλιοῦ, 11, 50, 77
 —, ιερομ., 167, 170, 171, 172
 —, παπάς, 169
 Ἰερεμίας
 —, μητρ. Προικονήσου, 27
 —, ἡγούμε. Κλόντζου, 43, 44, 72
 —, σιμωνοπετρίτης Ὀρφανός, 130
 —, ἡγούμε. Ψυχούλης, 15
 Ἰερόθεος, ιερμ. ἐκ Σμύρνης, 41
 —, ιερμ. Βεντούρης, 39
 Ἰππόλυτος Καστρίσιος, μητρ. Χίου, 157
 Ἰωακείμ
 —, ιερμ. Σιφναῖος, ἡγούμε.-ἀγιογράφος, 50, 72
 —, ιερμ., 25, 26, 27, 42, 43, 50, 76, 78, 172
 —, ιερμ. Πάντζαρης, 169
 —, μοναχός, 167
 Ἰωάννης, ιερ.-ιερομ., 180
 Ἰωαννίκιος, ἀρχιδιάκ., 59, 121
 —, ιερμ. (Ἀστάλης), 41
 —, ιερμ. (Ταπεινός), 42
 Ἰωάννου Ἀποστόλης, 12, 79
 Ἰωάννου Αὐγερινός, 113
 Ἰωνᾶς
 —, ἐπίσ. Δαμαλῶν, 36
 —, Ἀποστόλης, ιερμ.-ἐπίτρ., 167
 —, μοναχός, 168, 169
 Ἰωσήφ
 —, Ἀναγνώστου Γρυπάρης, ἀρχιεπ. Σίφνου, 65, 169, 177
 —, Λουρέζος, ἀρχιεπ. στά Τούρναβα, 40, 56
 —, καθηγ., ἀπό πρωτοσύγκ. μητρ. Ξάνθης, 14, 108, 172, 173, 174, 175
 —, ἡγούμε. Χλωρός, 178
 —, ἡγούμε. Προφ. Ἡλιοῦ, 50, 52
 —, ιερμ.-ἡγ. (Λαδόπουλος), 40, 41, 53
 —, ὁ Φαδέλος, προηγ. Πάτμου, 175, 176
 —, ιερμ. Τριαντάφυλλος, 171
 —, ιερμ., 167
 —, ιερδ., Γρυπάρης, 174
 —, ιερδ., 14
 Καβαλιέρου-Βήχου, τυπογρ., 18
 Καίρειος Βιβλιοθήκη, 156
 Καίρης Λεονάρδος, 170
 Καλαίνης Ἐμμανουήλ, 100, 101
 Καλαμάρας Γεώργιος, ιερεὺς-ἀγιογρ., 70, 72
 Καλέργης Μανώλης, 9, 10, 105, 108
 Καλῆς Ἰω. Γεώργης, 123
 Καλλίνικος
 —, οἰκομ. πατρ., 78
 —, μητρ. Σίφνου-Μήλου, 42, 63, 65, 73, 74, 78, 85, 86, 175, 177
 —, ιερμ. καὶ πρωτοψ. Σίφνου, 174
 —, Γρυπάρης, ἡγ. Σερίφου, 136, 137
 —, Διακῆς, ιερμ., 88, 90, 94
 —, Καυλῆς, ιερμ., 40, 41, 83, 85, 86
 —, ιερμ., 42
 Καλογεράς Ἀλκ. Ἀλέξ., 18
 Καλογήρου Ἀπόστολος, 153
 —, Οὐρανία, 153
 Καλομενόπουλος Κων., 18
 Καλοστύπης Ν. Ἰωάνν. 18
 Καλπᾶκης Γεώργης, 10
 Καμαράσινα Μαρία, 59, 121
 Καμαράσης Πέτρος, 59, 121, 136
 Καμιλλῆς, καθ. ἐπίσ. Μήλου, 106
 Καμπανάκης Σωφρόνιος, 35, 65
 Καμπάνης Ἀλέξανδρος, 136
 —, Ζαννῆς, 15
 —, Ἀλ. Ζαννῆς, 11, 82, 120
 —, Ἰω. Ζαννῆς, 36, 138
 —, Ἰωάννης, 136
 —, Νικόλαος, 152
 —, Δ. Νικόλαος, 15
 Καναβάρη Ἀγγ. Ἄννα, 121
 Κανακάρης Ἀντώνιος, 28
 Κανάρης Κων/νος, 141
 Καντζηλιέρης
 —, Ἀγγελέτος, πρωτοπ. Σίφνου, 173
 —, Ἀναγνώστης, λογοθ., 44
 —, Νικόλαος, ιερ.-σκευοφ.-, 136, 137, 180
 —, πρωτοπαπάς, 137
 —, Γ. Στυλιανός, 18
 Καπνικαρέα, 28
 Καραγιάννη-Λεμπέση Αἰκ., 152
 Καρᾶς, καλόγερος, 169
 Καργιότυνα Μαργαρίτα, 14
 Καρδίτσης, βλ. Ἄνθιμος
 —, Ἀντώνιος, ιερ.-πν., 180
 —, Ἀπόστολος, 71
 —, Ἀναγν. Ἰωάννης, 171
 —, Μανός, 168, 169
 —, Ἄντ. Μανωλάκης, 78
 Κασαμπαλῆς Παρθένιος, παπάς, 11, 12, 50, 79
 Κασάνδρης, βλ. Νικηφόρος
 Κασαπίδης Δημήτριος, 164
 Κασιώτης Κώστας, 152
 Καστρίσιος, βλ. Ἰππόλυτος

- Κάστρου Κοινότης, 63
 Καταβατής-Έξαμπέλων Κοινότης, 63, 65
 Κάζα παπά Άποστ. Καλή, 173
 Κατζαρίδα Κατερίνα, 14
 Κατζαρίδη Άντ. Κατερίνα, 10
 Κατζαρίδηδες, 12
 Κατζαρίδης Άντώνης, 12
 Κατζαρίδης Βασίλειος, 10
 Κάζας, σκευοφύλαξ, 119
 —, Άγγελέτος, 8
 —, Άποστόλης, παπάς, 10
 —, Ίωάννης, παπάς, 8, 118, 170
 —, Νικόλαος, 11
 Κατζηλιέρης Νικόλαος, 84
 Κατσουλάκης Ζανής, 101
 Κατσούρης Άρτ. Μανώλης, 157
 Κέα, 16
 Κεντρ. Κυκλάδ. Πρωτοκ. Δικαστ., 14
 Κιμουλιάτισσα Λαμπριανή ή Λαμπρή, 8, 9
 Κίμωνος, 163
 Κλήμης, μητρ. Προύσης, 27
 —, άρχιμ. ήγούμ. 43
 —, ιερμ., 167
 Κλόντζα, έπων. άγιογράφων, 72
 Κλόντζου, βλ. Ίερεμίας
 Κοζαδίνος Παρθενάκης, 44
 Κοζαδίνος, πρωτοπαπάς, 44
 Κοκκίνης Σπύρος, 33
 Κολλονέλος Άπόστολος, 36, 82
 Κόμης, βλ. Γαβριήλ
 —, Γεώργης, παπάς, 109, 110
 —, Γεώργης, παπάς-πρτκδ., 110
 —, βλ. Ζαχαρίας
 Κοντελιέρης Μιχ., 18
 Κόντης Ίωάννης, 11
 Κοντοπαύλος Μηχελέτος, 175
 Κοντοπούλης Γεώργιος, 63, 66, 87
 Κορακής Έλ. Μιχάλης, 152
 Κορλαρης Άντώνης, 8
 Κορτέσης Ε., 85
 Κορφιάτης Χρ. Άντώνης, 129
 —, Γεώργης, 169
 —, Χρούσης, 129, 130
 Κοσμάς, διδάσκαλος, 11
 Κοσμάς (Βατής) ιερμ., 39
 Κοσμής Βενάρδος, 89
 Κουζουρής, βλ. Άθανάσιος
 —, Άπόστολος, 8, 9
 —, Θανάσης, παπάς, 113, 175
 —, Θεοδωρής, 170
 —, Ίωάννης, 116
 —, Νικολός, 115
 —, Χρουσής, 14
 Κούκιας Άντ. Ίωάννης, 8
 Κουλούρη Ν. Φλουρέζα, 9-10
 Κουλούρης Άθανάσ., παπάς, 116
 —, Δημήτρης, 172
 —, Ίωάννης, πρωτοπ.-έπιστάτ., 113, 116.
 118
 Κουλλούρης Νικόλαος, 15
 Κουλλούρης Π. Φραζέσκος, 94
 Κουρτεζάς Άν. Γεώργιος, 8
 Κούρτης Μιχ. Δημήτριος, 98
 Κρεββατάς Νικόλ., 14
 Κρητικός Ίωάννης, 81, 82, 89
 —, ιερμ. βλ. Νικόδημος
 —, Νικόλαος, 89
 Κρινιώτης, λαϊκός ποιητής, 17
 Κρίνος Ίωάννης, 14
 Κρούστης Γ. Άντών., 123, 124
 Κύθνος, 58
 Κυκλάδων Νομαρχία, 15
 Κυπρωίτη του Παρή Μαρία, 174
 Κυργιάκου (παπα) Γεώργης, 11, 113
 Κυριακίδης Ν., 17
 Κυριακίδου Ν., 152
 Κύριλλος, μητρ. Νικομηδείας, 27
 Κύριλλος, καθηγ., 175
 Κώμης Γαβιήλ, 87, 88
 Κώμης Γεώργιος, ιερεύς, 110
 Κωνσταντίνος, σακελλ. Σίφνου, 171
 Κωνσταντινούπολις, 11, 15, 41

 Λαδόπουλος
 —, βλ. Άνθιμος Βελιγραδίου
 —, βλ. Ίωσήφ, ήγούμ.
 —, Κωνσταντίνος, 18
 Λάμπρος Σπυρίδων, 25
 Λάνδος, βλ. Άγάπιος
 Λάντσης Γ., 15
 Λατράκης Γ.Γ., 91
 Λεβαντής Άντών., πρωτοπρ., 152, 155
 Λεγάκης Γ. Άναστ., 18
 Λεγνός μάστρο Γιάννης, 133
 Λεμονής Φραγκ., βιομήχ., 152
 Λεξικό Ίστορ.-Γεωγραφίας, 32
 Λεόντιος, ιερμ., 192
 Λεργιός Νικόλαος, 171
 Λέσχη Άνδρίων, 18
 Λεωνίδιον, 16
 Λινόρας Άλ. Γεώργης, 124, 125
 Λινόρας Άντ. Γιώργης, 125
 Λινώρης Γεώργης, 125
 Λογοθέτης Βασίλειος, 31, 167
 Λογοθέτης Βενιαμίν, 167
 Λοϊζός Άντ. Άγγελέτος, 109
 —, Άγγ. Άντώνης, 110
 —, Ίωάννης, 88
 —, Φιλάρετος, ιερμ.-διδάσκ., 110

- Λοῖζου Αικατερίνα, 110
 —, Κωνσταντίνα, 110
 Λουδοβίκος, πρίγκ. Βαυαρίας, 142
 Λουλουδιᾶς, τῆς, Κατερίνα, 131
 Λουρέζος, βλ. Ἰωσήφ
 Λόφισσα, Λόφισσα, Λόφτσα, 40, 55, 56
 Λυμβαῖος, οἶκον. Σερίφου, 11
- Μαβρομάτης Μακάριος, 125
 Μαγγανάρης Ἀντώνης, 168
 —, Ἀπόστολος, 168
 —, Μ., 99
 —, Νικόλαος, παπάς, ἄρχων ἐκκλ., 103
 Μάγγουρη, οἰκογέν., 136
 —, Μαργαρίτα, 136
 —, Σταματούλα, 135, 136, 137
 Μάγγουρης Γεώργης, 136
 —, Δημήτρης, 136
 Μαγκανάρη Γιανν. Εἰρήνη, 137
 —, Γιάννη Μαρία, 137
 Μαγκανάρης, βλ. Ἀβράμιος
 —, Γιάννη Γεώργιος, 138
 —, Ἰωάννης, παπάς, 123, 124, 125
 —, Γιάννη Ἰωάννης, 138
 Μαγνησία, 55
 Μανκανάρης Νικολός, 133
 Μαζαράκης Ι.Π., 18
 Μαζουράνης Ἀντώνιος, 15, 16
 Μακάριος
 —, Μέγας πρωτοσ. Μεγ. Ἐκκλησ., 64
 —, ἀρχμ. καὶ ἐξαρχ. πατριαρχ., 176
 —, ἡγούμενος, 12, 50, 78, 79
 —, κθγ.-πργ., 174, 175, 180
 —, ἱερμ., 167, 168
 —, παπάς, Πουλάκης, 168
 Μαλαξοῦ Μανουήλ, νομοκάν., 55
 Μαλόβριος Ἀναγνώστης, 9
 Μάμουκας Ζ.Α., 91
 Μαναφῆς Α. Κων., 164
 Μάνεσης Ε., ἐκ Κύθνου, 17
 Μανός Κωνσταντῖνος, 15
 Μάνος, βλ. Νεόφυτος
 Μαραγκός Γ. Ἰωάννης, 18
 Μαργαρίτης Χρῆστος, τραπεζ., 152
 Μαριδάκης Σοφ. Γεώργιος, ἀκαδημαϊκός, 7,
 18, 36
 Μάρκου Ἰω. Γεωργάκης, 9, 10, 110
 —, Ζ. Ἰωάννης, 111, 170
 —, Γεωργ. Μαρία, 111
 Μαρουδῆς Ζ. Ἀντώνης, 123
 Μαρούλης Γεωργ., δημογέρων, 14
 —, Ἰωάννης, ἀγιογράφος, 72
 Μαστρόκαλος Ν. Ἀντών., 15
 Μάτζα, οἰκογένεια, 47
 —, Κων. Φραζεσκίνα, 10
- Μάτζας, οἰκονόμος, 169
 —, Ἰω. Ἀπόστολος, 138
 —, Βιτωράκης, σιόρ, 9, 10
 —, Ζαφείρης, 180
 —, Ἰωάννης, 180
 —, Ἰωάννης, καντζιλ., 136
 —, Τζωρτζ. Κων/νος, 14
 —, Κωνσταντάκης, σιόρ, 9, 10
 —, Κων/νος, 12, 136, 172, 180
 —, Νικόδημος, ἱερμ.-οἰκ., 12, 137
 —, Πέτρος, 138
 Μάτσας Κ.Π., 18
 Μαυρογορδάτος Μιχ., 18
 Μεγαλογιάννης, 98
 Μεγαλοκονόμος Ἰωάννης, 172
 Μέγας Πρωτοσ. Μεγ. Ἐκκλησ., 176
 Μεθόδιος, μητρ. Ἡρακλείας, 27
 —, ἱερμ. Ἀργυρόπουλος, 39
 —, μοναχός, 167
 Μελέτιος, ἀρχπ. Σίφνου, 65, 174
 —, ἱερμ., 172
 —, ἱερμ. Φορτσάρης, 38, 53, 97, 98, 99, 100,
 101
 Μελισσός Ἀντώνιος, 89
 —, Νικόλαος, ἀγιογρ., 72
 Μεσσήνης, τῆς, ταχυδ. ἐπιστάτ., 16
 Μετάλας Ἀντώνιος, 96, 98
 Μῆλος, 16
 Μῆλου-Κυμώλου ἀρχιεπ.-ἐξαρχος πατριαρχι-
 κός, 176
 Μίσσιος Γ. Κώστας, 157
 Μιστριώτης Γ., 18
 Μιχαῆλος, Κύπριος, παπάς, 55
 Μοθονός Γιαννάκης, ἅγιος λογοθ.-ἐπίτρο-
 πος, 167, 168, 170
 Μορφογός Νικ. Γεώργης, παπάς, 170
 Μοστράτος, βλ. Φίλιππος
 Μούρμουνα Μ. Κατερίνα, 9
 Μούρμουνας Ν. Μάρκος, 9
 —, Γ. Νικολός, 9
 Μπάος Ἀνδρουλῆς, 121
 —, Ἀπόστολος, 136, 180
 —, Ἀπόστολος, πρ. οἰκ., 139
 —, Ἀπόστολος, σακελ., 136
 —, Ν. Δημήτριος, 10
 —, Ζωρζάκης, ἀφέντης ἐπιτρ., 168, 172
 —, Ζωρζῆς, 9, 77
 —, Μαρίνου, Ζωρζῆς, 11
 —, Ἰωάννης, 14, 180
 —, Κωνσταντάκης, ἀφέντης, κόνσολος καὶ
 ἐπίτροπος, 167, 168, 171
 —, Κωνσταντῖνος, 136
 —, Ἀπ. Κωνσταντῖνος, 36
 —, Μαρινάκης, 15
 —, Μαρίνος, 12, 79, 174
 —, Νικόλαος, ἱερ.-οἰκ., 137, 138, 180

- , Νικόλαος, σακελ., 28, 49, 136, 137, 177, 179
- , Ἰω. Νικόλαος, 11, 118
- , Σακελλάριος, 109, 134, 135
- , Οἰκονόμος, 78
- Μπαρότζης Ἱερώνυμος, 14
- Μπατῆς Νικόλαος, 82
- Μπενάκης Γεώργης, 10, 11
- Μπουρδίνου Ἀπ. Κατερίνα, 135, 136
- Μπουτ(ι)έρος Ἀπόστ., παπᾶς, 8, 10, 77
- Μπουφούνης Γιακ., Ἀναγνώστης, 169
- Μπουφούνης, βλ. Ἀρσένιος
- Μπωρναί Εὐγένιος, 142
- Μύκονος, 16, 39, 74
- Μυτιληναῖος Πέτρος, 15
- Ναδάλε, οἰκογένεια, 47, 132
- Ναδάλες Ἀναγνώστης, 124, 125, 126
- , Λιά, Ἀντώνης, 168, 169
- , Νικολάκης, παπᾶς, 132
- , Νικόλαος, παπᾶς, 12
- , Νικολός, καραβοκύρης, 131
- , διάκος, 8, 9
- Νάξιος Δωρόθεος, 65
- Νάξος, 14, 16, 74
- Ναρλῆς Αὐγερινός, πρμκ., 120
- Νεῖλος, ἀγιογρ.-ἀρχπ. Κέας, 124
- Νεκτάριος, ἡγούμ. Βρυσης-ἐπίσκ. Πάφου καὶ Τριμυθοῦντος, 64, 169, 170
- «Νέος Ἑλληνομνήμων», 25
- Νεόφυτος
- , μητρ. Ἀδριανουπόλεως, 27
- , μητρ. Παροναξίας, 46, 65, 173
- , ἀρχιεπ. Σίφνου, 172, 173
- , ἡγούμενος, 44, 45, 47, 75, 76
- , ἱερμ. Βένερης, 53, 97
- , ἱερμ. Μάνος, 41, 42
- , μοναχός, Τριαντάφυλλος, 38
- Νήλιου, τοῦ Ἀπόστολος, 128
- Νησίον, 16
- Νικηφόρος
- , μητρ. Φιλιππουπόλεως, 56
- , καθηγ. Προφ. Ἡλίου-ἀγιογρ., 11, 47, 49, 50, 72, 76, 77, 180
- , καθηγ. Δροσᾶς, 167
- , ἱερμ.-πνευματ., 180
- , ἀγιογρ. Κύπριος, 49, 72
- , ἱεροδ., 28, 49
- , παπᾶς, 169
- , μοναχός, Κασάνδρης, 40
- , παπᾶς Φούμης, Κρητικός, 171
- Νικόδημος
- , ἀρχπ. Σίφνου, 174
- , ἱερμ.-οἰκ., Μάτζας, 12, 177, 179
- , ἱερμ. ἐκ Κρήτης, 41
- , ἱερμ. Κρητικός, 42
- , ἱερμ.-παπᾶς, 76
- , ἱεροδιάκονος, 11, 101
- , μοναχός, Χρέος, 41
- , μοναχός, Χρυσῆς, 40
- Νικόλαος, χαρτοφύλαξ, 14
- , δούκας Λοῦχτεμπεργκ, 142
- Νικολάου (παπᾶ), Παναγιώτης, 11
- Νόνικας Σπῦρος, 157
- Νοτάρης Γεώργιος, 180
- Ντακορώνιος Τουλιάνος, 114
- Ντεπάστας Ζ. Γεώργιος, 120
- , Ἰωάννης, 103
- Ντεπάστης Λεονάρδος, 136, 180
- Ντεστουγιάνος Ἰωανν., παπᾶς, 12, 180
- Ντζία, 65
- Ντολφίν, οἰκονόμος, 167
- , Γεώργης, 10, 77
- , Ἰωάννης, ἱερεὺς-πρωτοπ.-καντζιλιέρης, 8, 127, 128, 129, 171
- Ντολφῆς Ἰωάννης, ἱερεὺς, 180
- Ξανθάκης Ἀπόστολος, 117
- Ξανθάκης Ἀπ. Γεώργης, 117
- Ἵθων, βασιλεὺς, 90, 91, 141, 142
- Ἵθωναῖος Ἀπόστολος, 10
- , Γεώργιος, 15
- , Κ. Γεώργιος, 10
- , Ἰωάννης, 10
- , Ν. Ἰωάννης, 15
- Οἰκονόμος Π. Γεώργιος, 18
- «Ὁ Προμηθεύς», ἐφημ., 16
- Ὀρφανός
- , βλ. Ἀνθιμος, ἱερμ.
- , Ἀνθιμος, κολλῆγος, 88
- , Ἀντ. Γεώργης, 10
- , βλ. Ἱερεμίας, ἱερμ.
- Ὀρφανοῦ Ἀντ. Ἀγνή, 44
- Παῖσιος Α', πατρ. ΚΠόλ., 25, 26, 27
- , γέρο, Δεκαβάλας, 173
- Παλαιοκαπᾶ Ζωή, 15
- Παλῆ Φλουρέζα, 12, 50, 79
- Παντάζογλου Εὐαγγ., 152, 153, 154
- Παντάνος Νικολός, παπᾶς, 180
- Παντουζῆς, τμημ/ρχης, 16
- Πανώργιος Νικόλαος, 15
- Πᾶος Μαρίνος, 120
- , Κ. Πέτρος, εἰρηνοδ., 15
- Πάπας τῆς Ρώμης, 64
- Παπᾶς Γ. Νικόλ., 17, 18
- Παρθένιος, πατρ. ΚΠόλ., 175
- , μητρ. Ξάνθης, 172
- , ἱερμ. Χαιρέτης, 155
- , μοναχός πρ. οἴκον., 169

- , ιερμ. 172, 173
 —, παπᾶς, Μιχαλάκη Προβατάρη, ἐκ Μήλου, 175
 Πάρος, 16, 39, 74
 Πασχάλης Π. Δημήτρ., 18
 Πατέρα Λούκα Θεοδούλη, 44
 Πατέρας Γ., 14
 Πάτριος Σπυρίδων, 15
 Πάτρισσα Σταματούλα, 15
 Πατολιά Ζαμπέτα, 173
 Πατραμάνη Μαρία, 157
 Πάφου ἐπισκοπή, βλ. Νεκτάριος
 Παχῆ Γεωρ. Μαρία, 10, 49, 77
 —, Γεωργ. Κατερίνα, 12, 139, 140
 Πελοποννήσιος Β. Μάρκος, 157
 Πέραν ΚΠόλεως, 15, 16
 Περούλης Ἰωάνν., παπᾶς, 125
 Πετρῆς τοῦ Ἡλιᾶ, 44
 Πιτζινῆ Μαρία, 172
 Πιτῆς Φρασές, 16
 Πιτῆς Φρ. Νικόλαος, 18
 Ποδενέ Κ. Φλουρέζα, 175
 Ποδενές, βλ. Ἀρσένιος ιερμ.
 —, Ἰωάννης, 9
 —, Κωνσταντῆς, 175
 Πολέμης Ι. Δημήτριος, 156
 Πολένης Χ^Η Μιχαλῆς, 94, 100, 101
 Πολυδές Ν., 17
 Πολυχρόνης Γεώργης, 8
 —, Ν. Ἰωάννης, 9
 —, Νικόλαος, 8
 Πόρος, 16, 39
 Ποτεντάκης
 —, Ἀναγνώστης, 8, 9, 105, 128
 —, Ἀπόστολος, πρωτοπ., 111, 179
 —, Ἀπόστολος, σακελ., 11
 —, Ἀπόστολος, παπᾶς, 172
 —, Νικόλαος, ἄρχων Εὐαγγ., 117, 140, 180
 —, Νικόλαος, ἱερεύς, 10
 —, Νικόλαος, παπᾶς, 9
 —, ἄρχων Εὐαγγ., 10, 116, 120, 139, 140
 —, πρωτοπαπᾶς, 77, 111
 —, σακελλάριος, 77
 —, χωρεπίσκοπος, 9, 14
 Πουλάκης, βλ. Μακάριος
 Πρακτικός Ἀντών., ἱερεύς, 109
 Πρατικός, παπᾶς-λογοθ., 9
 —, Ἀντώνιος, 14
 —, παπα-Γεωργίου, Γεώργιος, 175
 —, Νικόλαος, 14
 Πρεζάνη Ζ. Καλλιόπη, 16
 —, Γ. Κατερίνα, 8, 128
 —, Γεωργ. Μηλιά, 15
 Πρεζάνης Ἰω. Ἀντώνης, 8, 103
 —, Ι.Α. ὑπογραμ. εἰρηνοδ., 15
 —, Γεώργης, 8
 Πριμηκῆρης Ι. Ἀντ., 88, 89
 Προβελέγγιος Ἀριστομ., 17, 18
 —, Ἰωάννης, 96, 99
 —, Χαρίλαος, 17
 Πρόκος Ἀγγ. Ἀναστάς., 71
 —, Ἀντώνης, πρόεδρ. Ἐφετῶν, 71
 —, Βασ. Γιώργος, διδάσκ., 152
 —, Σταμάτης, 10, 77, 111
 Προμπονάς Νίκος, 152
 Προυναῖς Ἀντώνιος, 15
 Πρωτοδικῶν δικ. Σύρου, 15
 Πρωτονοτάριος Γεώργιος, 11
 Ράμφος Σπ. Ἰωάννης, 103, 163
 Ραφελέτος, βλ. Ἀνθιμος ιερμ.
 —, βλ. Γαβριήλ, ἡγ.
 —, βλ. Γαβριήλ, ἱεροδ.
 —, Ν. Γεώργιος, 8, 75
 —, Γεωργ. Ἰωάννης, 169, 170
 —, Π. Ἰωάννης), εἰρην. παρ., 15
 —, Α. Νικόλαος, 8
 —, Ν(ικόλαος), 95
 —, Φραντζέσκος, 131
 Ραφελιός Γ. Φραζέσκος, 11
 Ραφελέτος Ν., κλητῆρ πταισμ., 16
 Ρηγόπουλος Γιάννης, 157
 Ρίζος Ἰακωβάκης, 32, 69
 Ροδούση Ἀπ. Μαργαρίτα, 115
 Ροδούσης Ἀπόστολος, 115
 —, Ἰωάννης, 113
 Ρόζα Πετράκη Μοσχοῦ, 170
 Ρόζας Πετράκης, 58, 62
 Ροῦσσοι Ἰερώνυμος παπᾶς, 171
 Ροῦφος Βενιζέλος, 141
 Ρωμᾶνος Ἰω. Ἀντωνάκης, 8, 9
 Σαραντινός Ἀναστάς., 98
 Σάρης, δεσπότης, 120
 —, Ἀντ. Γεώργης, 119, 120
 —, Ἀντ. Ἰωάννης, 10, 11
 Σαρῆς Γεώργης, 83, 84
 Σαρῆς Γιώργης, 173
 Σάρδης Σταῦρος, 18
 Σεραφεῖμ. πρώην Σκύρου, 174, 175
 —, πρωτοσ. Ἐφέσου, 56, 113, 115
 Σέργης Γ. Μανόλης, 157
 Σεργιάνης Ξενοφών, 15
 Σέριφος, 11, 16, 74, 120
 Σερίφου κοινότης, 11, 63
 Σερμαρτῆς, ἱερδ.-πρωτον., 168
 Σερφιώτης Ἰωαννίκος, 44
 Σερφιώτης Μιχαλῆς, 133
 «Σιφναϊκά Νέα», 28
 «Σίφνος», ἐφημ. 18, 25
 Σκαρκότου Τομ. Ἀννούσα, 115

Σκατζίκης Ἰωάννης, 84
Σκορδύλιδες, ἀγιογράφοι, 72
Σκουταργιώτης Γιάκουμος, 8
Σκῦρος, 58
Σκῦφος, βλ. Γαβριήλ ἱερμ.
Σοφιανός Γιαννιός, 10, 49, 77
Σουδιανός Μελέτιος, διδάσκ., 19
Σουμμαρίπας Γάσπαρης, 14
—, Ἰάκωβος, 14
—, Στέφανος, 14
—, Χρυσῆς, 14
Σπεράντσας Θ. Κων., 152
—, Νικόλαος (διδάσκ.), 81
Σπίθας Ἀντ. Θεοδώρης, 14
Σπόρος Γεώργης, 112
Σπυρῆς Ἀντώνιος, 89
Σταυριανός Δημήτρ. 10
Σταυριανοῦ Ν. Παμπουκιά, 44
Σταυρίου κοινότης, 63
Στεριώτης Π., 18
Στουπᾶς, ὁ, 123
Στριμίγκη Μαρία, 8, 43, 59, 75
Συναδινός Νικολοῦ Ἀντώνης, 174
Σύρου-Τήνου-Ἀνδρου, ἐπισκ., 33
Σφυρόερας Βλ. Βασίλειος, 36
Σωτηριάδης Γεώργιος, 18
Σωτηρίου Α.Γ., 28

Τάντουλος Ἀντών., 152
Ταπεινός, βλ. Ἰωαννίκιος ἱερμ.
Ταταράκης Ι.Α., ἐπαρχ. Μήλου, 17
—, Ἰάκωβος, δήμαρχος Μήλου, 16
—, Μιχ. Ἰωάννης, 59
—, Πέτρος, 103
Τεπάστης Ἀνεγνωστής, 123
Τεπεράκης Γεώργης, 10, 77
Τέφης Ἀντώνιος, 89
Τζαμπουνιέρης Ἰωάν., 14
Τζερίγου ἢ Τζερίγου Νικ., 8, 103
Τζοῦκος Δημήτρης, 14
—, Κωνσταντῖνος, 10
Τῆνος, 16, 65
Τομάζου Ἀντώνης, 125
Τομάζος Γεώργης, 10
Τόρνοβο, 55
Τορνόβου μητρ., 55
Τουλάκης
—, Ἀναγ. Γεώργιος, πρωτον.-καντζηλιέρης,
8, 170
—, Γιαννάκης, 12
—, Κωνσταντῆς, 64
Τουλφῆς Ἀντώνης, 14
Τούρναβα, 40
Τραγάνης Ζώρξης, 172
—, Ἰωάννης, παπᾶς, 180
—, Ἀντ. Νικολός, 9

Τριαντάφυλλος, βλ. Ἰωσήφ
—, Γεώργης, 9, 12, 172
—, Ζαννῆς, 10, 77
—, σακελλάριος, 117
—, σακελιός, 117
—, βλ. Νεόφυτος, μον.
Τριανταφύλλου Γ. Μαρία, 10
Τριγάρης Ἀντώνιος, 28
Τρουλίδης Ζαννῆς, 44
—, σκευοφύλαξ, 44
Τροῦλλος Ἀντώνιος, 88, 100
—, Γ. Ἀντώνιος, 101
—, Ἀντ. Γεώργης, 101
—, Ἰωάννης, ἱερεὺς, 101
Τσικνάκης Κώστας, 157
Τσιλιμπουνίδης, βλ. Φιλόθεος

Ἵδρα, 16, 39

Φαδέλος, βλ. Ἰωσήφ
Φασόλης Ἀπόστολος, 89
—, Ἀ. Γεώργης, 89
Φεδέλες Μιχελάκης, 167, 170
Φιδέλες Γεώργης, 8
Φιλαδελφεὺς Ἀλέξ., 18
Φιλάρετος, ἀρχπ. Σίφνου, 106
Φιλάρετος, βλ. Βιτάλης
Φιλελευθέρων, συνδυασμός, 17
Φιλικός Ἰω. Ζαννῆς, 65
-φιλιπάκης, βλ. Ἀθανάσιος
—, Ἰωάννης, 100
—, Μάνος, 70
Φίλιππος, ἱερεὺς, 49
—, μον. Μοστράτος, ἐξ Ἀντιπάρου, 171
Φιλιπούπολις, 40, 41, 56
Φιλόθεος, μητρ. Βάρνης, 55
—, ἀρχπ. Ἀνδρου, 173, 174
—, ἱερμ., 42, 50, 78
—, ἱερμ. Τσιλιμπουνίδης, 39
—, διακ. Κουλούρης, 174
Φορτσάρης, βλ. Μελέτιος
Φούμης, βλ. Νικηφόρος
Φουρνιστοῦ Κατερίνα, 44
Φραγκούλη Ἀπ. Μαργαρ., 117
—, Γ. Μαρία, 10, 77
—, Μηλιά, 118
Φραγκούλης Ἀπόστολος, 117
—, Ἀπ. Γιαννάκος, 112
—, Ἰω. Γιωργάκης, 9, 49
—, Ἀπ. Ἰωάννης, 9
Φραζεσκάκης Ἀντώνης, 109
Φραζέσκος Ἀντώνης, 110
Φρέρη Ν., τυπολιθογρ., 18
Φρουδίτης Πετρῆς, 126

Χαδός Ἰωάννης, 140
Χαιρέτης, βλ. Παρθένιος
Χάλακας Ἰωάννης, 125
Χαλεπῆς Γιαννάκης, ἀφέντης, 175
Χάλκη, 41, 42
Χαλκιᾶς Ἀπόστολος, 101
Χαλκιόπουλος, βλ. Γερμανός
Χαλκιόπουλος Κων., ἱερεὺς-ἀγιογρ., 121, 123, 124
Χαραμαντᾶς Δρ. Γεώργ., 157
Χαρίτων, ἱερμ., 14, 172
Χαρίτων, παπᾶς, 174
Χαρχάλη Μαρία, 120
—, Ἀντ. Φλουρέζα, 119
Χαρχάλης Ἀντώνιος, 11, 14
Χαρχάλης Ἰω. Ἀντών., 12
Χατζηδάκης Ἰωσήφ, 17, 18
Χιονίδης Χ. Γιώργος, 157
Χρέος, βλ. Νικόδημος
Χρουσῆς Ἀντώνης, 174
Χρυσόγελος Γεώργιος, 66, 87
Χρυσόγελος Νικόλαος, 11, 36, 60, 61, 104
Χωραφᾶς Ν. Ἀντώνιος, 18
Χωρικός, βλ. Γαβριήλ, ἱερμ.
—, βλ. Γεράσιμος, ἐπίσκ. Ἄρκαδ.

Ψαυῆς Ν., 98
Ψυλιάκος Γεώργιος, 15
Ψυλιάκος Ἰωάννης, 15
Ψύλου Γιάννης, 44
—, Ἰωάννης, 175
Ψυχούλης, βλ. Ἱερεμίας ἡγ.

II. ΜΟΝΩΝ, ΝΑΩΝ

Ἅγια Ἄγιων, 40, 69
Ἅγιοι Τεσσαράκοντα Νάξου, 157
Ἅγιος Ἀθανάσιος Ἀπολλωνίας, 49
—, Φυρόγια, 40, 61, 68, 69, 80, 81, 88
—, καὶ Παναγία Ἀρτεμῶνος, 171
Ἅγιος Ἀρτέμιος, μετόχι Σιμόπετρας, 36, 38, 53, 130
Ἅγιος Γεώργιος
—, στίς Βαλανιές, 116
—, τοῦ Βάρβαρου, 125
—, Ἐξαμπέλων, 113, 116
—, Πεταλιού, 113
—, στό Πλακωτό, 135
Ἅγιος Ἡλίας Καταβατῆς, 74
—, στοῦ Κοντοῦ, 107
Ἅγιος Ἰωάννης
—, Θεολόγος Πάτμου, 163, 175, 176
—, στά Κλοκλά, 111
—, στοῦ Κοκκλιοῦ, 109
—, στό Σκαλωτό, 111

Ἅγιος Κωνσταντῖνος
—, Ἀρτεμῶνος, 50, 78, 123, 126, 127, 129
—, Κάμπου Τήνου, 50
—, τοῦ Ραχαρβάλη, 118
—, τοῦ Φάρου, 120
—, στό Φοινικίδι, 138
Ἅγιος Νικόλαος, 131
—, τῆς Πηγῆς, τοῦ Ραφελέτου, 130-131
Ἅγιος Σπυρίδων, 135
Ἅγιος Σώζων Ἀπολλων., 43
Ἅγίου Τάφου, μετόχι, 33, 113, 118

Βερνίκου, ἐκκλησία, 134

Γερανοφόρα ἢ Οὐρανοφόρα, 50, 107, 111, 119

Ἐλεήμονας, 49

Καπνικαρέα, 28
Κοίμηση Θεοτόκου Κάστρου τῆς Μήλου, 47

Λειμῶνος Λέσβου, μονή, 55
(Ἐ)Λεούσα Κάστρου, 113, 173
Λογγοβάρδα Πάρου, μονή, 39

Ξηροποτάμου, μονή Ἄγ. Ὄρους, 157

Παναγία τῆς Ἄμμου, 50
—, Γουρνιά, 134
—, Ἐξαμπέλων, 49
—, Κάστρου, 126
—, Κόγχη, 49
—, Κυτριάνη, 44
—, Μπαροῦ, 49
—, Παντάνασσα Κάστρου, 105

Σίμωνος Πέτρας μονή, 130
Σταυρός Ἀπολλωνίας, 49
—, Ἀφέντης, παπᾶ Ἀντ. Θωμά, 128
—, τοῦ Λόγγου, 74
—, τοῦ Τζηριάκη ἢ Τζηριάκη ἢ Τζηριγάκη, 107, 111, 140
—, Τίμιος τοῦ Μανωλάκη, 79,
Σωτήρα, 70

Ταξιάρχης Σερίφου, μονή, 27, 125, 135, 138
—, Σκάφης, 67

Φυτεία, μονή, 40, 52, 90

Χριστός, παπα-Ἀντωνάκη Ἀλμπέρτη, 107, 120
—, παπά-Ἀποστ. Ἀλμπέρτη, 111
—, πρώην πρμικήρου, 119, 120
—, Σωτήρας παπά-Ντολφῆ, 130-131
—, στά Ἐξάμπελα, 120
—, καὶ Ἅγ. Παντελεήμων, 120

III. ΤΟΠΩΝΥΜΙΩΝ

- Ἄβρᾶ, στ', 128
Ἄγδινία, 138
Ἄγδονησία, 138
Ἄγδονιάς, 138
Ἄγια Ἄννα, 123
Ἄγια Καλή, 61, 80
Ἄγια Τριάδα Μογκοῦ, 135, 136
Ἄγιος Ἀθανάσιος, 107
Ἄγιος Ἀνδρέας, 8, 14, 59, 75, 107, 111, 120
Ἄγιος Ἀρτέμιος, 129
Ἄγιος Βασίλειος, 116
Ἄγιος Θεολόγος, 14, 50, 113
Ἄγιος Ἰωάννης Φάρου, 14
Ἄγιος Κωνσταντῖνος, 113, 116, 118
Ἄγιος Λάζαρος, 109
Ἄγιος Μηνᾶς, 116, 118
Ἄγιος Πέτρος, 52, 90
Ἄγιος Πολύκαρπος, 107
Ἄγιους, στούς, 130
Ἄϊ-Θολός, 114
Ἄμμουδάρες, 109, 171
Ἄμπελάκια, 15
Ἄνεμορδίλι, 10, 120
Ἄνεραῖδα, 140
Ἄποκοφθό, 14, 113
Ἄπολλωνία, 52
Ἄρτεμών, 17, 111
Ἄφεντικά, 14
- Βαθύ, 8, 9, 10, 12, 16, 59, 77, 107, 125, 128, 140
Βαλανιές, 116
Βανγέλου, στοῦ, 9
Βίγλα, 15
Βιγλάκι, 59, 74
Βορεινά, 114
Βορεινή, 112, 116
Βουγγοῦ, στη, 83
Βουνί, 59, 74
- Γεναργιά, 111
Γκολυμπάδα ἢ Κόλυμπο, 130
Γουρνιά, 125
- Δύο Ποτάμια, 171
- Ἐξάμπελα, 15, 16, 89, 91, 120
- Θεκλιά, 114
Θῶλος, 14, 116, 129, 130, 174
- Κακογλίτζη, 129
Καλαμάκι, 173
Καλαμίτζι, 107
- Καμάρες, 9, 107
Καμινάκια, 129, 130
Καμινακιοῦ τ' Αὐλάκι, 130
Καμίσι, 130
Κάστρο, 33
Καταβατή, 9, 15, 40, 52, 98, 111, 120
Κοκλιοῦ, στοῦ, 109
Κοντοῦ, 107, 109, 134, 140, 169
Κοπανᾶ, στοῦ, 14
Κοπριανά, 9, 76, 107, 139
Κορακιά, 116
Κοσκιναῖ, στοῦ, 10
Κουμπίτζι, στοῦ, 113
Κουρτζοῦδι, 58, 105, 107, 128
Κυτριάνη, 43, 72
- Λαγκάδα, 138
Λαγκαδάκια, 111, 134
Λευκίδια, 15
Λιβαδίκια, 125
Λίμνες, 138
Λόγγος, 74
Λοῦρος, 129, 130, 133
Λούρους, στούς, 8, 107, 111
- Μαγεργειό, 118
Μαῦρο Βουνί, 128
Μερσίνη, 108
Μερσινιά, 107, 113
Με(ι)σοβούσι, 128, 129
Μογκοῦ, 10, 105, 113, 135, 136
Μπαρικού, στοῦ, 9, 107
Μύλος τοῦ Μπρόντζα, 52, 89, 90, 91
- Νάπος, 116
Νεραῖδα, 8
- Ξάμπελα, 11
- Παλαιά Ἐγκαιρειά, 59, 74, 128
Παλαμάρι, 105
Παπαφώτη, οἰκισμός, 111
Πέραμα, 174
Πέρα Πετάλι, 113
Πήγαδος, 116
Πηγγή, 130
Πλακιά, 107, 130
Πλακωτό, 10, 113, 116
Πλατεία, 15
Πλατεία Ράχη, 107, 108, 128, 140
Πιατιάλος, 84, 118
Πλατύς Γιαλός, 50, 61, 76, 80, 81, 85, 113, 131, 170
Πλεκτή, 105
Ποθητό, στό, 120
Ποθητοῦ, στοῦ, 171

Πούντα, 15

Ραχαρβάλη, 118
Ράχη, 8, 9, 108

Σκαλωτό, 108, 109
Σκάφη, 8, 61, 67, 80
Σκλαβοχωριό, 133
Σκοτεινό, 12, 171
Σκριβᾶ, στοῦ, 111
Σταυρί, 70, 120, 130, 169
Σταυρός τοῦ Λόγγου, 58
Συκίδι, 128

Τραγοπόδι, 119
Τρανά Βουνιά, 109
Τρεβλοῦ, στοῦ, 113

Τρούλλος, 118

Φάρος, 15, 114
Φάρος Θεκλειά, 118
Φεκλειά, στοῦ, 113, 114
Φίδα, 130
Φιδιώνας, 130
Φιδοπό, 130
Φλάμπουρο, 59, 74
Φοιδί, 129
Φρούδια, 110
Φρούδια Ἀφεντάκη, 109

Χαλακιά, 10, 116
Χερρόνησος, 109, 130
Χοχλακόπον, 169

ΣΙΜΟΥ ΜΙΑΤ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΙΦΝΟΥ

**ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΟΧΗ
ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ Β΄ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ
ΑΘΗΝΑΙ 1990 ΣΕΛΙΔΕΣ 430**

Ἀποστέλλεται ταχυδρομικῶς ἀντί Δρχ. 3.500

ΣΙΦΝΙΑΚΑ

**ΕΠΕΤΗΡΙΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΥΛΗΣ ΤΗΣ ΣΙΦΝΟΥ
ΕΤΟΣ Α΄ (1991) – ΤΟΜΟΣ Ι΄**

Δρχ. 2.000

